

REX SIAMEN SIUM

๖ ๕๑๐

พระเจ้ากรุงสยาม
ฯ

REX SIAMEN SIUM

๖ ๕๓๑

พระเจ้ากรุงสยาม

โดย

ล. ชรรมยศ

ผู้เขียน

อารยธรรมตะวันออก อารยธรรมตะวันตก

ศาสตร์ปรัชญา

นครวัด

ตากสินมหาราช นเรศวรมหาราช ตีลกมหาราช

ทำไมประเทศสยามจึงไม่เจริญ ?

ปรัชญาฝ่ายปฏิบัตินิยม

๑๓๑

หนังสือค้นคว้าอันเกิดจาก
น้ำพักน้ำแรงนี้ ขอกราบอุทิศแก่
ศาสตราจารย์ ดร. พระสาวาสาน์พลจันทร์ (ลอง-
สุนทานนท์)

ผู้เป็น "ผู้ทพระเจ้าปฏิเสธ"
ผู้เป็นคนชื่อ "ผู้มีชีวิตเพื่อวิชาการ ผู้เกิดมาผิดยุค
และ

เป็นผู้ที่เคารพอย่างสูงของศัพท์ประเภท amicus humani gener-
alis ทุกวันทุกคน

พระบรมฉายาลักษณ์ "พระเจ้ากรุงสยาม"
สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ "เจ้าอยู่หัว" ศิลปินแห่งชาติ

คำนำ

หนังสือ *Rec Siamensium* หรือ “บรมกษัตริย์แห่งกรุงสยาม” ตามที่ล้มเกล้าอันกระหม่อมรัชกาลที่ ๔ ทรงเรียกพระองค์เอง และที่ผู้เขียนเรียกแต่เพียงว่า “พระเจ้ากรุงสยาม” นี้ เขียนเป็นรูปวิทยานิพนธ์ หรือ *thesis* ในวิชาประวัติศาสตร์ หมายถึงความรู้ใหม่ ซึ่งวิเคราะห์ขึ้นจากความรู้เก่า และบางทีอาจจะยากแก่ความเข้าใจอยู่บ้าง ถ้าหากจะกล่าวตามความเป็นจริงแล้ว เป็นหนังสือที่เขียนได้ค่อนข้างง่าย เพราะเมืองไทยเต็มไปด้วยพงศาวดาร หรือ *monarchical tale* มากมายอย่างหนึ่ง และเรื่องเกี่ยวกับ “พระจอมเกล้า” ก็เขียนกันมากมายหลายเล่มอีกอย่างหนึ่ง แต่ครั้นลงมือสอบสวนและสังเคราะห์ละเอียด ผู้เขียนกลับได้แต่กากอันหยาบ ไม่เป็นขั้นเป็นอัน ความรู้เก่าแก่โบราณของเราไม่แม้แต่ความรู้ที่บัดนี้ยังง่อนง่าเท่านั้น หากยังเป็นความรู้ที่แทบไม่อยู่ในระดับที่ดั่งามพอ ทั้งยังหันหลังให้หลักวิชาประวัติ

ศาสตร์โดยสิ้นเชิง และโดยไม่รู้สักตัวอีกโรคหนึ่ง จึง
จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยเอกสารต่างประเทศเป็นส่วนมาก
อาศัยที่รัชกาลที่ ๔ ทรงเป็น “ผู้นำสยามใหม่” (*pioneer
of the new Siam*) มีชาวต่างประเทศเขียนเกี่ยวกับ
พระองค์มาก หนังสือเล่มนี้จึงเอาตัวรอดไปได้ กล่าว
คือ ไม่เป็นดั่งกับลาภข้าง คำวิจารณ์ก็พยายามให้เป็น
ไปตามพระ อารมณ์ ของพระ มหา กษัตริย์ ผู้ ประเสริฐ
พระองค์นั้นคืออย่าง *literal* ที่สุด

ที่มามีสำคัญหนังสือเล่มนี้คือ *An English Govern-
ment at the Court of Siam* ของมิส วิสแอนนา เอช. เลโอ-
โนเวลล์ เล่มหนึ่ง หนังสือ *The Kingdom and
the People of Siam* ของเซอร์ จอห์น บาวริงก์ ชุด
หนึ่ง ๒ เล่ม หนังสือ *A Physician at the Court of
Siam* ของ ดร. แมสคัม สมิต เล่มหนึ่ง หนังสือ
Anna and the King of Siam เล่มหนึ่ง หนังสือ
Siam at the Cross-Roads ของเซอร์ โจเซฟที่ ครอสบี
เล่มหนึ่ง

หนังสือเกี่ยวกับ “อารยธรรมไทย” ที่ประกาศ
แก่โลกว่า เมืองไทยใหญ่โต หรือต่ำต้อยเพียงไร คือ

หนังสือ *Mission Pavie* ของ โอเก็สปาวี ทั้งชุด ๕ เล่ม หนังสือ *Mission Aymonier* ของอาเยโมนีเอรี ๑ ชุด เล่ม หนังสือ *The People and Politics of the Far East* ของ เซอร์ เฮนรี มอร์แมน เล่มหนึ่ง *The Modern Odessey* ของ ดร. ไฮเซอร์ เล่มหนึ่ง หนังสือ *Siam in Transition* ของ เค. พี. แลมคอน เล่มหนึ่ง หนังสือ *Inside Asia* ของ จอห์น กันเซอร์ เล่มหนึ่ง หนังสือเหล่านี้เป็นประจักษ์ "ข้ามหิมาของเทพเจ้ามิน-เนอวา".....

เราได้ประกาศเอก ราชตั้ง ชาติของเราใน แหลมทอง ๔๐๐ ปีมาแล้ว แต่เป็นที่น่าพิศวงว่า ทุกกรอบ ๑๐๐ ปี เราจะหาคนดี คนสำคัญจริงๆ เพียง ๑ คน เกือบมิได้ แต่ทุก ๆ เวลาสืบปีบนเกาะที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา เราต้องติดหัวกันเพื่อบัลลังก์ครั้งหนึ่ง เหมือนขุนแผนพันม้าหน้าห้องนางวันทอง รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะพยายามเขียนบรรจุในหนังสือเล่มนี้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ลายพระหัตถ์ได้ตอบต่าง ๆ ของรัชกาลที่ ๔ ที่
จำลองมา ได้มาจากหนังสือ Bangkok Calendar ของ
ดร. ดี. บี. แบลคลีย์ รวบรวมพิมพ์ในหนังสือ Journal
of Siam Research Society ปี ๑๙๒๗ และ ๑๙๒๘ ความ
คิดความเห็นเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทย ได้มาจากหนังสือ
งานค้นคว้าของ Ecole Francaise Extrême Orient
ความรู้เกี่ยวกับราชวงศ์จักรีบางประการ ได้มาจาก
หนังสือ "หลักไทย" ของขุนวิจิตรมาตรา, ปาฐก
ถาของหม่อมเจ้าทองทิฆายุ ทองใหญ่, นางสาวดารเจ้า
พระยาทิพากรวงศ์, บันทึกของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี,
คำเล่าของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี, หนังสือ
สยามประเภท ของ ก.ส.ร. กุหลาบบางเล่ม และหนังสือ
Siam Repository บางเล่มของหม่อมแชนมวลสมิท
แห่งบางคอแหลม

ในคำท้าย ขอรับว่า หนังสือ "พระเจ้ากรุงสยาม"
นี้ เขียนด้วยความนิยมและความสนใจรุนแรงในชาติ
และอารยธรรมไทย ไม่มีส่วนบุคคล ใดๆ จอร์จ
แบรนเคสเขียนเรื่อง Napoleon หรือ อดัม อีเมล ลุดวิก

เขียนเรื่อง Leonardo da Vinci หรือคัจฉาจิ เปาเวอร์รี่
เขียนเรื่อง Abraham Lincoln หรือคัจโรลด์ เดอ ฮา-
รัณยี่ เขียนเรื่อง The Star Gazer ซึ่งเป็นชีวิตของ
กาลิเลโอ กาลิเลโอ..... เป็นการเขียนที่เชื่อว่า มีชีวิต, ร้อน
เร้าด้วยความรักชาติมี มี inspiration, ความเสียสละ,
มีความแค้น และเขียนด้วยศรัทธาสูงสุด ถึงกับเคยอุ-
ทานว่า "ทำไมหนอ เราจึงไม่เกิดมาร่วมยุคกับคนที่รัก
ชาติอย่างแรงกล้า, เสียสละ, และกระตือรือร้นเพื่อ
ชาติ คัจราษีที่ร้ายถูกคุมขังที่ต้องการอิสรภาพ
คิดถึงชาติทุกชั่วโมงที่ล้มตา ให้อภัยคนทุกคน รัก
คนทุกคน โดยขอให้ช่วยกันจรรโลงชาติประเทศด้วย
หลักการณ์ คัจสมเด็จพะจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว "

W. Somer

๓๔๘ ครอบงำข้างแสง ถนนพระราม •

พระนคร

๑๑ กรกฎาคม ๒๔๗๕

.....MEGA BIBLION MEGA KAKON
หนังสือยิ่งเล่มโตเท่าใด ยิ่งมีบทพร้อมเพียงนั้น....
คตกรีกโบราณ

สารบัญ

อารัมภภาค	กัณฑ์มนต์ยาม	หน้า ๓
บทที่ ๑	เจ้าฟ้าสองพี่น้อง	หน้า ๕๕
บทที่ ๒	ขรรษยุดกนิทาย	หน้า ๘๕
บทที่ ๓	ประเทศหนองมมังกูหนิง	หน้า ๑๒๓
บทที่ ๔	ราชเดชาธิการณ์เมืองราช-หนิง	หน้า ๑๗๒
บทที่ ๕	ราชเดชานการณ์เมืองราช-สอง	หน้า ๒๗๓
บทที่ ๖	เมียดยาม	หน้า ๓๗๗
บทที่ ๗	อารยธรรมอันมิไร "อารยธรรม"	หน้า ๕๐๐
บทที่ ๘	อาเริ่มทอดวง	หน้า ๕๗๓
บทที่ ๙	ยังมีอีกมาก..... ยังมีมาอีก	หน้า ๖๕๘
สุจิตภาค.....	ต่อจาก ๗๒๕ (หน้า ๓-๖๕)	

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ส. สี่ห้า ถนนพระราม ๑ ซ้ำวัดข้างแม่ง ถนนนคร.
สี่ห้า ซุปลา ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๔๗๕

อรัมภาค

กัณฑ์มัทนัสยาม

— ๑ —

ท่านผู้อ่าน ที่เคยสนใจกับ บ้านเกิดเมืองนอน อย่าง
แท้จริง อาจสงสัยถึงเหตุการณ์ ว่า เมืองไทยครึ่ง
รื้อกาตที่ ๒...๓ นั้นมี Status quo^๕ อย่างไร ? แตรใน
สายตาของชาวโลก เมืองไทยมีความเป็นประเทศชาติ
หรือเป็นชนชาติที่มีส่วนร่วมในอารยธรรมโลกอย่างไร ?

ความคิดอันแรกที่ท่านอาจจะนึกก่อนอื่นใด คือ
พระบรมเชษฐาภาพของคากดินมหาสาร และส่งหายนักรบ
คู่พระทัย ซึ่งได้ร่าย "อาณาเขต" ของประเทศสยามออก
เกือบเต็มคาบมหาสมุทรสองวงภูมิ ในพุทธศักราชที่ ๒๓
แต่ถ้าหากจะวิเคราะหถึงคำ "อาณาเขต" อย่างกว้างขวาง
แล้ว เราคงต้องอาจจะสงสัย ทั้งนเพราะพงศาวดาร^๖ ของ
เรา ได้พรรณาถึงความไพศาลของบ้านเด็กเมืองน้อย ซึ่ง

ทหารไทยใช้ปลายค้ำ และความ ถ้ำหาญ ประมอด เข้าใน
แผ่นดินของพระบรมโพธิสมภารอย่างเหลือเกิน กำหนด
ความเข้าใจตามใต้อากยั และถ้าจะเปรียบเทียบกับพระ
ราชอาณาเขตสยามในสมัยรามคำแหง ผู้เป็นเจ้าของคือ ใน
สมัยสมเด็จพระนเรศวรผู้เป็นเจ้าของคือ คอออกมาจนถึงสมัย
สมเด็จพระนารายณ์ ผู้เป็นเจ้าของคือ เราเห็นชำระทางอาณา
เขต จากพงศาวดารโตโตยชัดแจ้งว่า เมืองไทยในสมัย
ตกคืนผู้เป็นเจ้าของ สืบมาถึงรัชกาลที่ ๓ - ๔ และ ๕ แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์นี้ โทญโตโไพศาลยิ่งกว่าเมืองไทยสมัย
โตโมมีปัญหา

เราจะกำหนดว่า เมืองไทยจากปลายพุทธศตวรรษ
ที่ ๒๓ ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๔ เป็น Status quo หรือ
สถานะที่เป็นจริงของยุคปัจจุบันนี้หรือไม่ ?

เรามีความวิตกกังวลถึงคำ "แผนที่" จากคำ
map (จากรากศัพท์ Mapemonde ในภาษาฝรั่งเศส
ซึ่งหมายถึงแผ่นดินหรือผ้า ที่แสดงถึงลักษณะของโลก
อย่างเห็นรูปแบบ) ปรากฏว่าเราเพิ่งเริ่มใช้คำว่า "แผนที่"
ในรัชกาลที่ ๕ ครั้นนั้นเราจ้าง ม. โอเก้ส์ ปาจิ ชาวฝรั่งเศส

คดี โปรดสำรวจบ้านเมืองของเรทางภาคอีสาน เพื่อขยาย
การคมนาคม ตามรายงานค้นคว้าของป้าจี้ เราทราบจำ ราช
อาณาเขตไทยรวมดินแดน ๓๒ เจ้าไทย หรือตามข้างทั้ง
หมด ดาวบนครึ่งแคว้น ดาวด่างทั้งหมด (และตามราย
งานค้นคว้าของ ม. อายโมไนเออร์ ซึ่งคงค้นงานค้นคว้าอย่าง
จารกรรมของเราที่แปลตรงแสดงว่า) เรมครึ่งประเทศ
กำหนดเป็นเส้นตรง จากเมืองศรีนครเขมรแบ่งถึงทะเลสาบ
ใหญ่ของเขมร เป็นแดนไทย

มีหนังสือจดหมายเหตุพยายามแสดงถึง Status quo
ของราชอาณาจักรสยาม โดยเขียนแผนที่อย่างอนุমান แม้
ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ นี้ ในข้อนี้เราจะต้องศึกษาอย่างระมัด
ระวังอย่างที่สุด ที่น่าสนใจเช่นแสดงความเป็นจริง ณ
ทุกข้อ เราไม่เคยไปยังสถานที่ปรากฏในแผนที่เหล่านั้น
เลย ไม่เดี๋ยวจึงจะเป็นการสำรวจ หรือการเดินทางค้นคว้า
ท่องเที่ยว ในสมัยเมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้ช่วยราชการ
ณ กรมหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอินโดจีนฝรั่งเศส เราต้องอาศัย
เอกสารของชาวฝรั่งเศส เพื่อสู้กับเหตุและของฝรั่งเศสเกี่ยวกับ
กับดินแดนของฝั่งแม่น้ำโขง ๓๐๐% เต็ม โปรดของนักคิดเขา
เถิดเรามีข้อพิพาทกับเขา แต่ในขณะเดียวกันนั้นเราก็ต้อง

ฟังพาทย์ฆ้องงานคันคว่ำของเราตลอดเวลา โดยเฉพา
อย่างยิ่งแก่คันคว่ำของ น. ชื่นองดี ซึ่งยอมเป็นขรรณ
คาที่ราไม่อาจจะหัดหอบการต้องยอมแพ้ในส่วนเล็กย่อย
ต่าง ๆ ฉะนั้นการรอนมานของเราเกี่ยวกับเรื่องแผนทอง
เราส่วนมากจึงไม่มีชื่อเสียงอันใด เป็นการเสียงสดระคินแค้น
ซึ่งบรรพบุรุษเขาเดือดใจประมวดกันเข้ามาเป็นชาติประ-
เทศด้วยความโง่ ภาคาของชายชาติทรกษัตริย์เป็นอย่างยิ่ง
อย่าง "พระยอดเมืองขวาง" จึงด้อยค่า ไม่ได้บียกย่อง
เป็นวีรบุรุษ เนื่องจากการรอนมานเยี่ยงทหารกตงดาวัน

เราไม่รู้ทันและเราไม่รอบรู้ เรื่องรองความจำเป็น
ต้องรู้ แม้ใน "บ้าน" ของเราเอง

ในทางदानนาไทย นักเขียนพงศาวดารของเรา
เท่าที่ทราบนั้น เดินทางไกลที่สุดแค่เชียงใหม่หรือ
เชียงใหม่เก่า แค่ว่าสภาพและอนุมานถึงชนชาติไทยริม
ดงมีมนุษย์ชนไฮไมเซเปียน ๖ ๗ หมิ่นมีนาแล้ว แม้เพียง
แค่นี้ก็ฉวนฉวนเราก็ไปไม่ตลอด และการเดินทางคันคว่ำ
ทาง ชาติพันธุ์ รวมทั้ง เจ้า และ หอดักฐานเพื่อ จิรา ประวัตติ-
ดาครันนั้นแล้ว ไม่ใช่ทำกันได้ในเวลาบั้นหนึ่งหรือสองมิ

ดร. วิฑูรย์ คณิศร์ คอศักดิ์ ใช้ใจดวงม ๓๐ ปีจึงจะ
สามารถดำรงจรรยาพิณรุไทยในจีนได้ทั่ว จดหมาย จดหมาย
และดำรงเรื่อง "ชนชาติไทย" ได้

นักศึกษาของเราได้ถาม งานค้นคว้าที่เสียสละของ
ดร. คอศักดิ์ออกมา แต่ราชบัณฑิตสถานของเรา มีปฏิ-
กิริยาอย่างไรบ้างในการตอบสนองค้นคว้าตาม หรือแม้แต่
จะให้เกียรติอย่างไรอย่างหนึ่งแก่ ดร. คอศักดิ์ ?

— ๒ —

การกล่าวถึงคำ Status quo เกี่ยวกับราชอาณาจักร
ไทยทางภาคเหนือว่าอุดมเครือชนเดียวกับทางภาค
ใต้ ภาคเหนือนี้ เมืองกองทัพไทยดำรงนครหลวงเดิม
คือ "โยนกเชียงแสนพนาคนกร" ได้แล้ว บ้านเด็กเมือง
น้อยบรรดาที่เป็นเมืองรอง: "โยนกเชียงแสนประทศ"
ก็มักจะอ่อนน้อมยอมเป็นเมืองรองตาม คำว่า "เมืองเด็ก
เมืองน้อย" เท่าที่ปรากฏหลักฐานพอสืบค้นได้ในแคว้น
ล้านนาหรือไทยใหญ่ ต่างก็มีสถานะตามความเป็นจริงเกี่ยว
กับรอบรัศมีบ้านเมืองไม่แน่นอนอีก ทั้งเมืองมาจากอำนาจ

รอง "รูนทอง" หรือ "รูนทองฟ้า" เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
ในเอกสารของสถาบันกษัตริย์แห่งสยามหรือ EFEO บาง
เล่มก็แสดงแผนที่ระหว่างฉานช้างกับฉานอย่างชัดชัดซับซ้อน
บางยุคกำหนดความแน่นอนมิได้โดย ใ้ค้อ่านพบในรายงาน
กษัตริย์ ของนาย ทหาร หมอชาวอังกฤษ คนหนึ่ง - จากพม่า
กล่าวถึงความยุ่งยาก เรื่องดินแดน ระหว่างฉานและฉานช้าง
ทั้งที่คนละเรื่องผู้เป็นนายทั้งสอง คือรองอังกฤษและรองฝรั่ง
เสียด่าอาชวเป็นปัญหาไปอีกนานเนื่องจากชาติพันธุ์ ไทยอย่าง
หนึ่ง และเนื่องจากความไม่แน่นอนของอาณาเขตของจีนใต้
อาชวชาติพันธุ์ ที่เคยเกิดขึ้นแก่ฉานอย่างหนึ่ง

ร้อยยี่สิบถึงความเป็นจริงอื่น ร้อยกัมพูชา
ชาติพันธุ์ ไทยในแคว้นเชียงรุ่งมากดำดงนับพัน เป็นราย
งานกษัตริย์ของนักศึกษาปริญญาโทชาวจีน เขียนไว้ใน
หนังสือจีนใหม่ของรัฐบาลก๊กมินตั๋งสมัยหนึ่ง รายงานนั้น
ยืนยันว่า ชาวเชียงรุ่งเป็นชาวไทย ที่มีอาณาเขตอยู่ใน
ประเทศจีนและแคว้นฉาน ที่กระจัดกระจายกันอยู่ในดิน
แดนฉานช้างก็มี ชาวไทยเชียงรุ่งนี้ปรากฏจากการสอด
ส่อง ของนักศึกษากดุมันว่า ได้บรรลุสถานะทางความ

เจริญทางจิตใจมาเป็นอย่างดี หดอกดวงโตชัก และรัก
หาราติพันธ์ ของคนแคว้นกรัด ประหลาดคอย่างไม่น่าเชื่อ
ผิดเพี้ยนกับทัศนระของ คร. คอคค ซึ่งมื่อความมรรยา
กต่างขวางไป

ในพุทธศัศวรรษ ที่ ๒๐ เมื่อคิดกรมหาราชยกกอง
ทัพชนไปราว ไทยเดิม ในแคว้นฉานนั้น พงศาจตารเหนือ
ระบุ "นครหนองแ่ง" ว่าเป็นราชธานี กองทัพไทยเข้า
ครอบครองดินแดนในอิทธิพลของนครหนองแ่ง หดายสืบ
หัวเมือง บางเมืองมีอาณาเขตดำเข้าไปในดินแดนพม่า
บางเมืองมีเมืองออกจาดดินแดนญวนเหนือ ครั้นเมื่อมหา
อำนาจไทยกลางอ่อนกำลังลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัย
ที่ตก่าดินนหาราช เรื่องพระบรมเศรานภาพ คี่เชียงใหม่
และเชียงแ่งนได้ ความเกรียงไกรของไทยเดิมณนครหนอง
แ่งก็อ่อนเปล็ดลง อาณาเขตไทยทางภาคเหนือจักงตั้งย
มิได้ว่า ไม่มีอาณาเขตจาดหรือดำเข้าไปดินแดนจีน แต่
แคว้น มีเมืองใหญ่อะไรบ้าง เป็นบัญญัติที่กำหนดคมิได้ทั้ง
จากหลักฐานและผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงที่สุด ไม่ผิดอะไร

กับเมื่อพระบารมีของตากสินมหาราช ครอบงำนครศรี-
ธรรมราช นครหลวงเก่าของไทยภาคใต้ฉะนั้น

มีความในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
แจ้งถึงขอมวัดแห่ง ราชอาณาจักรไทยในรัชสมัยของพระองค์
ตอนหนึ่งว่า “จดฝังทะเลเดมระเก่า” ตามศิลาจารึกนั้น ทำให้
ให้นักศึกษาเข้าใจว่า ดินแดนมลายูปัจจุบันทั้งหมดเป็นดิน
แดนภายใต้ พระบรมโพธิ์ ธิมภาร ของมหาราช พระองค์นั้น
ในพุทธศักราชที่ ๑๘

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองราชธานีทางไทยภาคใต้
คู่เคียงกับโยนกนาคนคร ซึ่งเป็นราชธานีของไทยภาค
เหนือ มักมีบางคนเรียกว่า “กรุงศรีธรรมราช” มีประวัติ
ของงามเก่าแก่พิศดารไม่แพ้เมืองโยนกนาคนคร และมี
ประเด็นเกี่ยวกับขอมวัดแห่งราชอาณาจักร ซึ่งเรากำจัด
ศึกษากัน ยิ่งเที่ยงแน่นอนคดีาย ๆ กันรวมทั้งเรื่องชื่อ
และทำเลเมืองที่แท้จริง

ฉะนั้น Status quo ของเมืองไทยเกี่ยวกับดินแดน
ในรัชกาลที่ ๓-๕ พอจะกำหนดคร่าว ๆ ได้ว่า ทางตะวันออก
ออกนั้น มีแนวหน้าดวงแก้วนั้น เฉพาะที่ที่แท้จริง ๆ นั้น

ครึ่งแคว้นทางดาวบน ดาวล่างทั้งหมด และแคว้นทั้งประเทศ
ทางภาคเหนือ แคว้นฉานทางทิศตะวันตกเฉียง
จรดหน้าในทางตะวันตก มอญทั้งประเทศ ส่วนทางภาคใ
่นั้น สหพันธ์ระชาชนบ้านนี้ทั้งประเทศ รวมทั้งแคว้นศรี
กาญ บัดี้ กถันตัน ไทรบุรี ตลอดจนหัวเมืองต่าง ๆ
ของแคว้นเหล่านี้

กล่าวถึงระยะมีอนจะพึงจัดเป็น Status quo ของ
ประเทศใดประเทศหนึ่งตามดำกถมคินันไม่แน่นอน ผู้คน
แต่ก็หรือของประเทศไทยที่ครอบคลุมของแต่ละประเทศ ในทาง
ตะวันออกเรามักจะกำหนดเอา "ชั่วคน" (Generation)
เป็นเครื่องกำหนดก็มี ว่าชั่วคนปุ้และพอก็เคยถวายคอก
ไม่เงินและทองมา เราผู้เป็นลูกหลานควรทำตาม คิงนาร์
เป็น ๒ หรือ ๓ ชั่วคนก็ตั้งแต่ จักรวรรดิ ของผู้ครองแคว้น
นั้น ๆ อีก

ในทางตะวันตก กติกาในทางประวัติศาสตร์
มักจัดเอาเวลา ๓๐ ปีเป็นหลักในบางกรณี ที่จัดเอาระยะเวลา
สงครามเก่าถึงใหม่ก็มี อาจจะเป็น ๒๐ ปีก็ได้ ๒๕ ปีก็ได้
กำหนดเอา ๓๐ ปี ๒๕ ปี และ ๑๘ ปี ออกจะปรากฏบ่อย

กล่าวระยะสั้น ๆ แต่ต้องขยายถึงระดับที่ด้านซ้ายยอมเป็น
ไปตามแต่ปรากฏการณ์ กาดะ และภูมิภาค

—๓—

ความเล็กหรือความใหญ่โตของเมืองไทย ใน
ประเด็น “แผนที่” ความที่โคพิยานดำรงความในรัฐ ๑-๔
รุ่นคนของคนไทย ต่างก็ถือความเป็น Status quo ซึ่งบรรพ
บุรุษได้สั่งหน้าเด็ดหน้าแห่งอุประมาจตุรชน ไม่มีใครปฏิเสธว่า
ในแหลมทองทั้งแหลมนี้ ไทยมิเป็นนักรบผู้ละทิ้งแหลม
และมีอิทธิพลเหนือแหลมเกือบทุกกรมร้อยปี

สิ่งทั้งวิเคราะห์กันอย่างระมัดระวังคือไปคือ ความ
ไม่สามารรถของไทยนักรบ ในการปกครองดินแดนที่รบมา
ได้ให้รุ่งเรือง ตลอดจน “การไม่มีส่วน” ในการจรรโลง
มนุษยธรรม

ประเด็นข้อปรากฏในประวัติศาสตร์ดังกล่าว เช่น
ของนาย เฮร จี เวสต์เป็นต้น ในหนังสือของนายเวสต์ได้
กล่าวถึงประเทศสยามอย่างแจ่มชัดตรงไปตรงมาว่า ชุมมา
ตั้งเป็นประเทศที่อยู่นอกโลก ไม่มีส่วนให้ (Contribute)

ความสำคัญใด ๆ แก่มนุษยชาติ และไม่เป็นที่ที่
สามารถเปลี่ยนวิถีแห่งประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติได้ ข้า-
พเจ้าคิดว่า ความเป็นจริงของมันก็เช่นนี้ในอดีตนั้นไม่มี
ทางปฏิเสธได้โดย เราเป็นชาติเด็ก แม้จะเคยมีดินแดนภาย
ใต้การครอบครองอย่างไพศาลใหญ่โต แต่พืดเมืองของเรา
มีจำนวนน้อยมาก ไม่สัมพันธ์กับความใหญ่โตของอาณาเขต
นี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่ง

ประการสำคัญ ต่อมาได้เคย อ่านพบในเอกสารของ
EFEO กล่าวถึงชาติพันธุ์ ไทยซึ่งกระปรกกระเปรียงเฉื่อย
ชา หยิ่งโดยไม่มีเหตุผล จิตใจใกล้ชิดกับธรรมชาติ
โดยอิทธิพลของอมรมธรรม และภูมิประเทศของประเทศที่ร้อน
จัดหนาวจัด และกล่าวถึงว่า จากการทำเป็นเจ้าของจิตใจจึง
กล่าวมานี้ ปรากฏออกเป็นรูปคำสอน (จริยศาสตร์)
จรรยากรรม ปฏิมากรรม ฯลฯ ที่ไม่แสดงถึงความลึกซึ้ง
ใหญ่โตแต่ประการใด

ถ้าจะถอดหลักฐาน ของชาวต่างประเทศ ที่กล่าวถึง
เมืองไทยอย่างเป็นทางการ เป็น "ประเทศ" และเป็น "นักบวชเรื่องอำนาจ"
เห็นว่ามันก็จริงของมันใด ชาวเปอร์เซียเกิดเป็นเอกสาร ที่เก่าที่สุด

มีนโค เป็นนายทหารเข้ามาเห็นเมืองไทยในสมัยพระชัย-
ราชาริราช แต่เป็นเอกสารที่บันทึกความใหญ่โตของอำนาจ
ไทยอย่างพิลึกพิลั่นเกินความเป็นจริง เช่นกล่าวถึง กอง
ทัพไทยที่ยกไปรบพม่า ณ เมืองเชียงกราน หรือ เติงทราย
(ครั้งแรกที่ไทยรบกับพม่า) มีช้างรบถึง ๒๐,๐๐๐ เชือกเป็นต้น
สารอื่น ๆ ที่สำคัญ พังวเคราะห์ ใน เอกสารนี้ก็ไม่ปรากฏ
ความพิลึกพิลั่น Fabulous เยี่ยงนิยายนี้ เมื่อ ๕๐๐-๖๐๐ ปี
มาแล้ว ตะวันออกเราเป็นจุดรวมที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด ไม่
ว่าจะเป็นค่าเล่าดีหรือเป็นความเป็นจริง หมายความว่า
สิ่งทีชาวตะวันออกเห็นว่าไร้ค่า ราคาต่ำ หรือไร้ประโยชน์
สารพัดอย่าง เป็นสิ่งที่ชาวตะวันตกยกย่องค่าดีราคาเกิน
อย่างสูง ตะวันออกคือความหวัง ใคร ๆ ในยุโรปก็
อยากมาตะวันออก..... มาเอา "แก้ว จากวังดัง" มา
ดอง มาเป็นครู ในที่สุดก็มามีอำนาจ เพราะความไม่ระดา
ยอมลดทอนแก่ความเป็นทางเท่านั้น.....

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ผู้เป็นเจ้าของ รายงาน
บันทึก ของ บาทหลวง จารบทรุช หลายนคน ได้แสดง ความผิด
หวังกับ ความมั่งคั่งมหาศาลของเมืองไทย บางคนได้บันทึก

กล่าวกันว่า ทั้งเมืองไทยเป็นเมืองปดอม ได้ทำหน
จตุวาอาราม และพระบรมมหาราชวังเป็นตัวอย่าง เพราะ
แรกเข้าใจว่า สัตของ ที่เห็น ทา เจดีย์ โบสถ์ จัหวารันั้น เป็นทอง
แท้.... แหดมทอง เมืองทอง อะไรที่ดำกัญญ์ดวันแก่สร้าง
ด้วยทองคำทั้งชิ้น ไม่คิดและไม่เคยคิดว่าเป็นทองทา บาด
ทองบางคน มีความรอบรู้เรื่องโลกใน ศตวรรษนั้นในคนดี
บางคนก็เยี่ยงใคร ชื่อเสียงของเมืองไทย-คนไทย นอกจาก
ครั้งพระยาโกษา (ปาน) เป็นทูตไปเ็นราชสำนักของหลยดี
ที่ ๑๔ แล้ว ก็ไม่มีอะไรดีหรือเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ทางการค้า (ตั้งฉางหลวงหน้ามา คือเรือใหญ่บรรทุกสร้าง
ข้าว ฯลฯ ไปจำหน่ายต่างประเทศ) กรุงศรีอยุธยา อาศัย
ปรีชาสามารถของ เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ แต่รู้สึกแปลก
ใจที่ได้ข้ามพบในประวัติศาสตร์พัฒน์มีนส์เดมหนึ่ง ว่า ชาว
ไทย สร้างไทย และดินค้าอื่น ๆ ของไทยในสมัยกษัตริย์ ชื่อ
"นารายณ์" ได้มาจากระวา และเมืองท่าพัฒน์มีนส์เด
มนี้

ในประวัติศาสตร์พัฒน์มีนส์เดมเดียวกันนั้น ได้
กล่าวถึงกษัตริย์ไทยอีกพระองค์หนึ่งชื่อ "นเรศวร" ว่า

เป็นนักรบอันเกรียงไกร พระนามปรากฏเรื่องออกไปทั่วโลก
แดนต่างประเทศทางตะวันออก ความเป็นจริงอันไม่น่า
พิศวงนัก เพราะ นเรศวรผู้เป็นเจ้าของ ทรงเป็นนักรบที่
เก่งแฉะเกรียงไกรจริง พงศาวดารญวนก็มีจารึกถึงเหมือน
กัน แต่กันดารระดำคัญอย่างอื่นไม่พบ

เอกสารที่พิมพ์ดาวดึงส์ออกหนึ่ง เกี่ยวกั้กับแหลม
ทองแต่อดีต คือ "แผนที่" (Mappe mundi) ของปโตเลมี
ที่ ๒ (แห่งสำนักปรัชญา Neo-Platonism ในกตุศศตวรรษ
ที่ ๒) แสดงถึงดินแดนสุวรรณภูมิในแหลมทอง อย่างคร่าวๆ
เป็น Mappe mundi ตามทางวิทยาศาสตร์อันแรกของ
โลก นอกจากนั้นแล้วก็ไม่กล่าวถึงอะไรอีกเลย ฉะนั้น
นั้น ชนชาติไทยจะราวกับพุ่งกับจีน ในดินแดนตอนใต้
ของประเทศจีน ซึ่งเป็นดินแดนของชนชาติไทยมาแต่
โบราณกาล

ข้อความที่แปลกเกี่ยวกับแหลมทอง (ก่อนไทย
อพยพลงมา) เกี่ยวกับมนุษยวิทยาและอุปกรณัตถศาสตร์
เคยอ่านพบในเอกสารของชาวเยอรมัน ชาวอเมริกันและ
ชาวฝรั่งเศส (ไม่เกี่ยวกับสมาคมค้นคว้าฝรั่งเศสแห่งฮานอย)

ว่าได้พบกระโถนศิระม้าง อาจรหินม้าง อุปรกรณ์เกี่ยว
กับอาหารม้าง ประมาณอายุไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐-๗๕,๐๐๐ ปี
กล่าวคือ เป็นสิ่งของที่รุดกันพบคล้าย ๆ กับที่รุดกันพบ
ในระจก แม้ยังไม่ม้ชื่อเดียวกันเท่า ดินแดนที่รุดกันพบนั้นคือ
บริเวณภูเขาตงพญาเย็น ซึ่งสันนิษฐานกันว่าเป็นราชอาณาจักร
แต่สมัยอันยาวนานจนเวลาให้ถูกค้องมิได้

ในอนาคตอันใกล้ อาจจะมีการรุดกันค้นคว้าให้สาธ
ยังกว่าที่แต่ลงมา

พจนานุกรมในพงศาวดารที่รุดกันค้นคว้าระหว่างไทยกับ
จีนมีคอบหนึ่งโน้ตมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ความใน
พงศาวดารบางเล่มบอกแจ้งว่า พ่อขุนรามคำแหงเสด็จ
ไปเมืองจีน ๒ ครั้ง เสด็จข้ามถึงทะเลโตกโตกโรทโยนมี
ชื่อเดียวกันของไทยเรานั้น พ่อขุนผู้นั้นทรงนำมาแต่เมืองจีน
พงศาวดารจีนบางตำรับอ้างว่า เมืองไทยเคย "จีนก้อง"
แก่เมืองจีนมาแต่สมัยพ่อขุนรามฯ เรื่องนี้เมื่อวิเคราะห์ดู
อย่างละเอียดแล้วฟังดูเป็นนิทานไป คล้าย ๆ กับเรื่อง
"พดายบง" หาดานของขุนแผนยกกองทัพไทยไปช่วย "จอ
กัหัด" เจ้าเมืองกวางตุ้งรบพุ่งกับพวกรบมอ เป็นความที่

ไม่ปรากฏใน พงศาวดารเหนือ หรือพงศาวดารไทย ฉบับอื่น
และฟังดูเป็นความผิดผิดมหัศจรรย์อย่างไรพิสดารอยู่ เพราะนิค
วิสัยไทยที่จะ “จับทอง” แก่ใคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่
ชนชาติที่บรรพบุรุษของตนเคยรับเคียดจัญมาหลายยุคหลาย
ศตวรรษ ยิ่งวิเคราะห์เหตุเหตุการณ์ในสมัยนั้นอย่างทบทวน
โดยเฉพาะแล้ว พ่อขุนรามคำแหงมีพักต้องอาศัยบรม
โพธิ์ธมมารใคร่อกเคย ในการจรโลงเอกราชในแคว้น
ทอง รอมักประหวัดรำลึกไทยมาแต่ครั้งพ่อขุนศรี
อินทราทิตย์แล้ว หากจะรบใหญ่ พ่อขุนรามคำแหง
ก็ยังมี พ่อขุนเมงราย มหาราช และ พ่อขุนงำเมือง เป็นกำลัง
หนุน จันแต่อยู่แดนไกล จึงมองไม่เห็นทางเป็นไปได้
ได้ว่า พ่อขุนรามคำแหงจะเสด็จไปมีของจันจริง

เรื่องนี้ ข้าพเจ้าเคยได้แสดงความคิดเห็นถึงหอ
ฐานการเขียน “ประวัติคำศัพท์” ว่า จะเชื่อถือแต่บุคคลผู้
คียง หรือคำหับคำราเพียงเดิมเดียงสองเดิมนั้นมิได้
อย่างน้อยการเขียนประวัติคำศัพท์ในปัจจุบัณนี้ ควรจะ
เคารพวาทะของ ศักดิ์พิเระระ นักประวัติคำศัพท์โรมันใน
ศตวรรษที่ ๑ ที่กล่าวว่า “จะให้ใครมาก็คำนหือปฏิเสช

เป็นสิ่งที่ "ไม่สนใจ" ของชนชาติไทยอย่างหนึ่ง หรือ
อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งสภาพเป็นสิ่งที่ปรารถนาในกลุ่มชนชาติ
ไทยแท้มากเกินไป เหตุผลทั้งสองประการนี้จะผิดถูกอย่าง
ไร จำเป็นที่เราต้องวิเคราะห์อย่างระมัดระวัง ศึกษาคู่
กับปัญหา Status quo ของราชอาณาจักร

ตามความที่ปรากฏในพงศาวดารเหนือ นั้น กล่าว
ถึงว่า ได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมในทางศาสนา และ
ปฏิมากรรมระหว่างไทยในแคว้นของกับอินเดีย, โรม, ชเวดา
หลายยุคหลายสมัยอย่างชัดแจ้ง ที่เด่นชัดในรัชสมัยพ่อขุน
รามคำแหง, ติงคนหาราช และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์
ผู้เป็นเจ้า ศาสนาพุทธกลายเป็นเส้นโลหิตใหญ่ของชาว
ไทยมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัย จากคำ "ศาสนา" ได้แตก
ฉานออกเป็นจำพวกประเพณีนานาประการ ตลอดจนวรรณ-
กรรมชั้นต่ำก็ถูกเก็บทั้งหมด ศึกษาคู่กับเส้นโลหิตเด็ก
และฝอย ที่แตกออกจากเส้นโลหิตใหญ่ เป็นที่นาอันแน่น
นอน ที่มีคำหนักก็คือราชกิจฉะนาการ อันพึงยึดถือเป็น
หลักฐานได้ เป็นต้น เช่นหนังสือ บัญชาชวาทศ คำหรับ
ท้าวศรีสุดาอักษรณ์หรือนางพมมาศ ไครภูมิกลา และโอง-

การแข่งขัน ภาษาไทยมีไรภาษาไร เทียบดั่งคนรัก
บ้านเด็กเมืองน้อยทั่วผืนพิภพ ความกว้างขวางของภาษา
ไทยเจริญงอกเงยอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ความเดื่องรือ
ของวัฒนธรรมไทยจึงมีผู้เข้าใจผิดทั้งคนเก่าและที่มา ไม่
เป็นสมมติของชาวโลก หรือจะกล่าวให้ถูกต้องโดยการ
เปรียบเทียบอย่างยุติธรรมแล้ว ความเป็นชาติของไทยไม่มี
เครื่องประดับเด่นดังชาติต่าง ๆ ในยุโรป ซึ่งไรภาษาดาคิน
เป็นภาษากดางหรือเป็นภาษาของนักศึกษารัฐสูง

ข้าพเจ้าเคยกล่าวถึง "อารยธรรมนอร์ดิก" Nordic
Civilization ๑๖ ๑๗ ที่ประชุมนักศึกษาไทย และเรียบเรียง
วิทยดั่งเวงในพากย์ภาษาไทยหลายครั้ง ว่า เหตุผลที่ควร
ออกแพะวันตกทางการปกครองและทางการประดิษฐ์เพร-
มิต อุปารณ์ต่าง ๆ นั้น เนื่องมาจาก ภูมิประเทศ กับอาหาร
ไม่เพียงแต่ว่าความ เป็นนอร์ดิก นั้น จะรุ่งโรจน์ ออก มา จาก
คำดนา ซากา (Saga คำดนาแห่งชาวยุโรปเหนือตะวันตก
หรือชนชาติไวคิงส์) มีความกล้าหาญเป็นศูนย์กลาง มีการ
รักเผชิญภัย ๑๐๑ คดอดคนดมรรณภาพพิเศษทางการ
อำนาจการคุดรรมน หากมีดักษณะของภูมิประเทศ

และอาหารเป็นรากฐานใหญ่ หรือเป็นความจำเป็นที่บังคับ
กับ ถูกทอดทิ้งแห่งหัวใจถึงดี (จากเชื้อชาติทุกเผ่าทุก
ประเภท นับแต่ ฮาดีนาย, คิงคัม, โกลด์ แองโกล ฯลฯ)
ต่างก็ปรารถนาความมั่นคง ถาวร แห่งชาติประเทศ
ปรารถนาความใหญ่โต, ความปลอดภัย, ความเป็นผู้นำ ไม่
เล็ดลอดว่าจะเป็นวิทยาการบริสุทธิ หรือประยุกติสาขาใดประ
เภทใด

การเอาหัวใจเอเซีย เป็น เมืองออก และ ตกลงเป็น
Romance และ Adventure ของชาวใจถึงดีแห่งอารย
ธรรมตะวันตก

นักศึกษาดำเนินของอารยธรรมนี้ กำหนดความ
สำคัญของตนเองว่า สูงสุด โดยทั่วไปเขามักจะกล่าวอ้างว่า
ชาวโลก ที่ไม่รู้จัก ความ ดี ความงาม ของปรัชญา วิทยา
(Beauty of their philosophy) ทางวิทยาศาสตร์ที่ดี,
ทางวรรณคดีที่ดี ศิลปะที่ดี, คนตรีที่ดี ฯลฯ ของเขามัก
จะมี "หูหนวกไม่เจริญ" เราเท่านั้นคือผู้เจริญ ผู้ไม่รู้จัก
อารยธรรมตะวันตก หรือผู้ที่ไม่รับเอาอารยธรรมตะวันตก

เป็นเมืองออก (เป็นทางวัฒนธรรมทั้งหมด) คือชาว
น้ำเอม !

ถ้าจะมองเรื่อง อารยธรรม นอคนนตกรัง อย่างยิ่ง
เป็นความดำแข็ง อันโหดร้าย อันยาก แค้นยาก ที่ชาวตะวันตก
ออก "ไม่รู้จัก" กัน นี้ แต่ยังมี กอโตโบราณ, อารย
และอารยชาติต่างยุโรป แต่เป็นความรู้จักที่ทำให้เกิด
ความแตกต่าง หรือความเหตอมาดกันในครอบครัว มนุษย์
ชาติอันเดียวกัน ทิวทยาการปัจจุบัน คือวิชาพหุภาค
(International Relation) พยายามทดลองและแก้ไข....
และแก้ไขยากที่สุด เรื่องนี้, เรื่องทรวงตรง, เรื่องประ
เพณี, เรื่องภาษา, เรื่องความวิ ฤดา เป็นประเด็นใหญ่
ที่ทางผู้อ่านจะพบเห็น ความเหตอมาดกัน ๆ ตลอดจนหนังสือ
"พระเจ้ากรุงสยาม" นี้

คือ อย่าง ที่ รอยก นาคศึกษา กัน เป็น คำแรก คือคำ
"กัณฑ์มันต์สยาม" ซึ่งเป็นชื่อของบทอาถรรพ์ภาค คำ "กัณฑ์
มันต์สยาม" เป็นคำรองทางการใช้ในรัชกาลที่ ๑ อ้ามาจาก
คำ Government of siam ในขณะที่จะทำสัญญาการค้าขาย
กับอังกฤษ และเพราะอ่านกันผิดกพิณดงน รัชกาลที่ ๑

ทรงฟังแล้วไม่โปรด และไม่ทรงโยคีที่จะทำสัญญาด้วย!

เราควรตั้งปัญหาถามเราเองเป็นข้อแรกว่า มีเหตุ
อะไร จึงอ่าน คำในภาษาต่างประเทศ ผิดเพี้ยน กับ ความ
เป็นจริงมากมาย ? เรารักษาติของเราโดยต้องการให้
“เสียงต่างต่างแค้น” เป็นไทยหมดเหมือนนั้นหรือ ? เราอ่าน
คำ Credential (ดาร์คราคัง) ว่า “กระดานดาร์” เช่น
หรืออ่าน Lieutenant (นายร้อยโท) ว่า “โหดตะเดนเด”
หรืออ่าน Right Grand Cross of the Right of the
Bath (ตราชั้นสูงของอังกฤษ) ว่า “เน็ก แกรม กรอด ออก
คิดนิมบัก) เช่นนี้ ฯลฯ เรามีหลักเกณฑ์ของเราอย่างไร?
ทำไมเราจึงต้องตั้งหลักเกณฑ์เช่นนั้น ? ถ้าไม่ตั้งภาษาของ
เราอ่านออกเสียงอย่างไร เราอ่านอย่างนั้นจะเสียหายอะไร?

ผู้เรียบเรียงภาษาไทยที่ราชบัณฑิตคือพระตำราประ
เสริฐ (ศรี นาคะประทีป) อ่าน Max muller (ศาสตรา
จารย์ชาวเยอรมัน ผู้มีชื่อเสียงทางเขียนเรื่องศาสนาเปรียบเทียบ)
ว่า “ไมกษะมุดาจารย์” รู้สึกเสียใจอย่างยิ่งที่
มิได้ถามถึงเหตุ แต่ทราบอย่างแน่ชัดว่า พระตำรา...

ประเพณี ไม่ประสงค์ทางภาษาอื่น นอกจากภาษาสันสกฤต
ภาษาบาลีและภาษาไทย

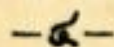
ตามกัทรามานันดามภาษาอังกฤษ, ฮัตตันดา,
ฝรั่งเศส ครึ่งปตายนัมยกรุงศรีอยุธยา และครึ่งคันทกรุงรัตน-
โกสินทร์นั้น เป็นชาวมลายู ไทยมากรเป็นด้านพเนจร กล่าว
คือ ไม่จักเจนทงภาษาไทยและเทศ บางครั้งต้องใช้
ภาษาปอรวุคเกิดเป็น "ภาษาคอ" อีกชั้นหนึ่ง ถ้าจะตั้งเทศ
"ชื่อฝรั่ง" ในหนังสือพระอภัยมณีของสุนทรภู่ จะเป็นชื่อ
คน ชื่อเมือง หรืออื่น ๆ ก็ตาม ชื่บเค้าให้ดูก็คงได้ยาก
ถ้าจะเดาจะคาดโหมหนก แต่เป็นเหตุช่วยให้เราเข้าใจว่า
ภาษฝรั่งอย่างไทย ครึ่งคันทกรุง มีหลายด้านแ ละหลายทอด
และเมื่อออกเสียงไรเป็นภาษาราชการแล้ว พึงเป็นอีก
ภาษาหนึ่ง!

เราพยายามที่จะเขียน กิดปลการเรียกชื่อเทศของจีน
ไทยตั้งหรือ "มอม" ทุกตั้งทุกอย่างที่มีไรจีนให้เป็นจีน
ในบันทึกของ เจียง-ตา-กวน "๘" ทุกจีนประจำรอมได้มั้ง
อาจถึงกับเรียก พระเจ้าปทุมสูริย์วงศ์ว่า "อู่มั้ง" แต่ไทย
เรามอมได้เพียงกลาง ๆ ไม่ถึงกับหลงอย่างรุนแรงอย่างจีน

เรากำหนดโดยสินค้า “เทศนิคมฝ่ายอาราม” โดยโยนให้เป็น
ภาระกิจของวัดเสีย ไม่ใช่ภาระกิจของรัฐ เป็นการอ่าน
ชนิดที่ “ตากเข้าวัด” ไม่ใช่ “ตากเข้าวัง” ซึ่งเป็นอัน
หมดธุระกันทีเดียว !

จากความแฉกคังกล่าวมานี้ ได้บอกความเห็ดอนตา
ทางความรู้อย่างไร ?

การตอบปัญหาร้อนนี้จะขอเอาเฉพาะคำว่า “กัณฑ์
มันต์ยาม” เท่านั้น

ตามหลักการศึกษาทัวไป ผู้เรียนวิชาหนึ่งมีค่า
เท่ากับคนผู้หนึ่ง ผู้เรียนวิชาสองมีค่าเท่ากับคนสอง
คน.... ถ้าภาษา-ถ้าคน (ถ้าถนัดก็ยกย่องว่า ชาว
โลกทั้งรัฐ = ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และ
ภาษาเยอรมัน) คนถ้าคนมีค่ามากกว่าคนหนึ่งคน เช่น
เดียวกับ * หัวดีกว่า * หัว นี้เป็นกฎธรรมดา เมื่อชาว
โลกมาสนทนากับชาวไทยเรื่อง “เมืองไทย” เท่าที่ได้
สังเกตมาหนักค่อหนักนั้น เราเสียเปรียบเราทุกครึ่ง
เรารู้น้อยกว่าเขา เป็นความเป็นวิงแถมคองกฎ

เช่นเราถามว่า เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุง
รัตนโกสินทร์นั้น ไทยได้ทำสัญญาขายดินแดนไทยตั้งแต่
มณฑลสุราษฎร์ธานีลงไปให้แก่อังกฤษ มีรายละเอียด
อย่างไร ? ทำไมถึงทำเช่นนั้น ?

เรารู้แค่ว่าเรา เป็นนกขุขัตที่ ๒

ในรัชกาล ร.๓ เจ้าตั้งใจจะเขียนแยกออกเป็นคอนใหม่
ออกคอนหนึ่ง แต่เพื่อกระชับความให้ติดกัน จึงนำมา
เขียนรวมกันในคอนนี้

เมืองไทยหรือจะกล่าวให้ถูกต้องคือ “พระมหา
กษัตริย์ไทย” ได้พงศาวดาร มิได้หวงแหนพระองค์กับ
การเกี่ยวข้องกับโลกเลย พระพุทธเจ้าได้เสด็จพระ
เกียรติยศอย่างยิ่งในแง่นี้ ใครอยากมาก คำสอนมากมา
ใครอยากไปตั้งข้างแดนไกลก็ไป ดยามไม่เคยมีชาติ
พระมหากษัตริย์ไทย บางพระองค์ไปรบราชว ค่างประเทศนั้น
เช่นสมเด็จพระนารายณ์เป็นเจ้าเป็นอาทิ พระเจ้าวชิร
ทางเสวีนิยมนั้น ปราบกฏ เป็นหลักฐาน ครั้งแรกโพระระ ยังนัก
ในศิลาจารึก ของพ่อขุนรามคำแหงตั้งเป็นทวารวดีกันคักทั่วไป
แต่ที่กตัญญูระชาชาติให้ทรุดอยู่กับที่ หรือถอยหลัง แพ้

โลกนั้นคือ ความไม่รักการเผชิญภัย คล้ายกับว่าเรา
ไม่อยากจะเห็นโลก เรารักบ้านจนเกินไป หตา ความรอบ
รู้ของเราจึงมีเพียงแคภายใน "บ้าน" เท่านั้น มีหมา
ล่าเนื้อที่มันยังทำให้เราทำการเปรียบเทียบกับอีกได้

หลักฐานอันพึงยึดถือได้เกี่ยวกับ "ความรักบ้าน"
จนเกินไปนี้ เท่าที่พอจะสืบค้นคว้าได้ดังนี้ (โปรดพิจารณาที่
ชำระ พงศาวดารไทย ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ-แพ
ศาคะดักษณ เป็นตัวอย่าง) คือความไร้เหตุการณ์ในชีวิต
ของพระมหากษัตริย์ และชาติเกี่ยวกับการวิเฒ่าก่อสร้าง
ทั้งปวง ยกเว้นแต่การแย่งชิงบัลลังก์ ชาติดักษณ
ของเรากษัตริย์ฉลาด เมื่อไม่มีอะไรมันตกเกี่ยวกับคน ก็
มันตกเกี่ยวกับสัตว์ เช่น ไก่ น้า ช้าง (ซึ่งเป็นโรค และ
มีอุปการะทางกำเนิด โดยเฉพาะอย่างช้างเผือก ซึ่งเป็น
โรคชนิดหนึ่ง) ตลอดจนปรากฏการณ์ทางดินฟ้าอากาศ
ลงในพงศาวดาร ชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวไปค้าขาย
หรือไปรับราชการของโลกโดยวัดในพุทธศาสนา ปรากฏ
ว่ามีสมัยเดียวเท่านั้นคือ เมื่อครั้งเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
กราบทุก แนนำสมเด็จพระนารายณ์ ในสมัยสมเด็จพระ

รัชชารา หรือพระเอกาทศรถก็ไม่หนี หดกฐาน ยืนยันองค์พระ
มหากษัตริย์เองก็ไม่ทรงนิยมเดินทางไปต่างประเทศไม่เลือก
ว่าจะมีเหตุการณ์อะไรแม้แต่สงคราม (เจ้านั่นเรศวร
มหาราช) ซึ่งเมื่อสร้างแล้ว การขาดความรู้เรื่องโลก
บังคับให้ชาวไทยโดยทั่วไปไม่เข้าใจชาวโลก กลายเป็นชาว
เขา ชาวป่า ทางความรู้ตื้นกึก... กลายเป็นชาว
อนาถะ

ความเห็ดอมน้ำองศาแต่ความวันช้อย, มีตัก
เหมือนบอด, มีหักเหมือนหนอก, มีปากก็เหมือนไม้
ทำให้การดำรงอยู่ของชาติไทยหวัดไหวทุกครั้ง เมื่อต้อง
กีดกันจักรพรรดินิยมในศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘ เหมือนตุ๊ก
ต้าวที่ถูกเชือดเนื้อออกคัมย้าเป็นภักษาหาร ในรัชกาล
ที่ ๕ ของเรา เมืองไทยต้องเสียดินแดนทุกทีถึง ๗ ครั้ง
สมเด็จพระพุทธเจ้าทศวงศ์กับทรงปรารภจะส่งตราลงมบัค
ด้วยความคับแค้นพระทัย (ฉายพระหัตถ์ถึงเจ้าฟ้าบริพัตร
ปฐมพันธ์)

ทรงเขียนว่า เสด็จมาขึ้นของพระองค์ท่านนั้นเหมือน
“ กวายเป็นช้อย ” มีความรู้อะไรก็ไม่ทะลุตลอด แต่ดอไม้

องปฏิกัตไม่ว่าง.... ชาติไทยเก่า เหมือนเรือหัวดำ
ทรงขอความช่วยเหลือจาก ส.ร. อเมริกา เกี่ยวกับความ
เป็นชาติไทยในคันสุดท้าย คล้าย ๆ กับประเทศเกาหลีก่อน
ถูกญี่ปุ่นเข้าครอบครอง

เมื่อเร่ ๆ เริ่มมีความเข้าใจระลอกกันว่า เมือง
ไทยเริ่มมอด หรือมีคนคั่นสามารถจริง ๆ น้อย เราจึง
ตามโลกไม่ทัน แต่ก็น่าแปลกใจที่ไม่มีใครพิสูจน์ว่า ทำไม
เราจึงมีคนคั่นไม่เทียบทันกับโลกเขา? ทำไมเราจึงมีแต่พวก
Dogmatic? กล่าวคือ ถ้าไปเรียนวิชาอะไรมากก็ว่าวิชา
ไปเรียน “เท่านั้น” เป็นวิชา วิชาอื่นหาไร “วิชา” ไม่
หรือถึงไรก็ไม่สำคัญหรือไม่จำเป็น บุคคลประเภทนี้เรียก
ว่า Academic isolationist โดยเอาตัวรอดเป็นเบื้อง
หน้า สร้างระเบียบอันแคบและกระด้างขึ้นบังกั้นความ
เอาตัวรอดนั้น หันหลังให้สังคม ไม่สนใจคือความพิการ
ใหญ่หลวงของสังคมไทยเรื่อง “มีคนคั่นน้อย” ซึ่งพระมหา
กษัตริย์ไทย ที่ฉลาดที่สุดได้ทรง ดำรงภาพไว้ ๖๐ - ๗๐ ปีมา
แล้วว่า คนไทยชั้นสูงหรือสูงส่งนั้น “รู้อะไรก็ไม่ทะลุ
ตลอด”

ในวัยที่มีทั้ง ประเทศสยามจะมีปราชญ์สักคนหนึ่ง
 ก็เด่นเรื่อย (จะต้องเข้าใจให้แจ่มแจ้ง ณ ที่นี้ว่า ปรัชญา
 บัณฑิตไม่ว่าเรื่องหมายของนักปราชญ์ และราชบัณฑิต
 เมืองไทยที่มีปริญญาศรีดั่งเดกันนั้น หาไรเรื่องหมายของ
 ปรัชญาแท้ไม่) เรามืออะไรเอาที่แทนคนคิดค้นเป็นปราชญ์
 นอกจากพวกกึ่งกลาง, พวกปดอม, พวกแสร้ง.... พวก
 ดำรง?

ในที่สุดคิดว่าด้วยการศึกษารองอนุชนใหม่ วิชา
 พเจ้าได้เขียนไว้ในที่ต่าง ๆ ๓๐ กว่าปีมาแล้วว่า มหา
 วิทยาลัยของเราขาดมหาวิทยาลัย (Regina scientiarum
 หรือ "วิชาปรัชญา") และดำเนินศึกษาศาสตร์สังคมวิทยา
 เมืองคน การที่เราขาดวิชาที่ดำเนินอย่างนี้ ศึกษารอง
 คง บังคับให้เราเป็นคนแคบ Naive ไม่กล้าคิดอะไรที่
 วิเศษเนื่องมาจากมีวิชาแก่กล้าไม่เพียงพอ ชาติไทยที่นี้ ไม่
 มีนาหนักทางปัญญาชนที่แท้จริง และต้องพึ่งพาอาศัย
 "โลก" ทั้งทางวิชาการและการค้นคว้าตลอดมา

นักศึกษาระเภท Dogmatic หรือ Academic
 isolationist ดังกล่าวมาแต่จนนี้ เหมาะแก่การรับ

โรงงาน ไม่ใช่น้ำมันหรืออำนาจงาน อาจจะถูกใจงาน
เฉพาะก็ได้ถ้าไม่คำนึงถึงความแคบ ซึ่งเป็นจุดอินทรีย์ร้าย
แรงอย่างขึงรอตึงคม แคตต้องคอย “ดงปลูก” ถึงงาน
กำกับอยู่เสมอ แต่อดมิได้ แต่อดก็เมื่อบัณฑิต ใจงาน
สำคัญถึงกันเป็นเส้นบาศก์ ก็เป็นอย่างที่ดัดดัดดัดดัดดัดดัดดัด
วิธการที่ ๕ ทรงเขียนถึงเจ้าฟ้าบริพัตร ธรรมพันธ์ ด้วย
ความน้อยพระทัยยิ่งนักว่า “จะเปิดยศวิภาไม้มัน เมือง
ไทยเห็นจะอดมิตด้วยเหตุนี้เสียแน่แท้แล้ว”

การที่มหาวิทยาลัยของเรา ชาติวิทยาการว่าด้วย
ศาสตร์ปรัชญาที่ดี การที่ด้ามเบ็ดศึกษาชาติหัดดัดดัดดัดดัด
กับสังคมวิทยาที่ดี ฯลฯ เป็นความนึกอย่างมหันต์และ
อภัยใหม่ได้ของกระทรวงศึกษาธิการ และสถานหาวิทยา
ดัย เพราะเป็นเหตุใหญ่ที่ทำให้ชาติเราความรอบรู้ทาง
สมรรถภาพ เทียบทันโลก จาก พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ.
ปัจจุบันนี้ เรามีแต่บัณฑิตประเภท Dogmatic เรา
มีแต่การแสดงดีของเสียปรัชญาว่าเป็น “เมฆ” ว่าเป็น
“คนดี” แต่ก็เป็นคนที่ช่วยไม่ให้ประเทศสยามไม่มี “อารย-
ธรรมที่ตาหัด” มิได้ในที่สุด

องค์กรแห่งหนึ่งตั้งตัวว่างแถมมนุษย์ธรรมดา^{๕๔} เหตุผล
อย่างไร ?

ทำไม ๓๐๐๐ ถึง ๓๐๐๐ คน จึงพยายามกัก
กันไม่ให้คนไทยเป็นคนดี คนดำก็พูดด้วยการศึกษา
เชิงโลกเฉา

-๕-

ใน พ.ศ. ๒๔๘๘ มีเมธี โนติกิ Personalism
คนหน้ามาประเทศสยาม ในฐานะอธิการบดี University
Extension เมธีผู้นั้นไปตามหาเจ้าพ่อเจ้าท้าวตงกรณมหา
วิชาลัย (จากปากคำของเราเอง โดยไม่ทราบจำใคร
บอก) เราได้สนทนากันอย่างเปิดเผยที่โรงแรม ทวีพร
กาเตโร เป็นเวลาถึง ๘ ชั่วโมง และรุ่งขึ้นอีก ๒ ชั่วโมง
ผลที่ได้จากการสนทนากันนั้น ทำให้เราทราบถึงความ
ความรุ่มร้อนที่เราได้รับ, ทราบถึงความด้อย่าง, ความ
ทุกข์, หยามเหยียดที่เรามีต่อการศึกษาชั้น M.A และ
M.Sc ชาวไทยของเราบางคนมาจากประเทศอังกฤษ เรา

เป็นปริญญาเมธี มีเงินเดือน ๆ ละ ๓๒,๐๐๐ บาท เป็น
อธิการบดีแห่งมหาวิทยาลัย เราเพียงแต่ต้องการพบปะ
แลกเปลี่ยนความรู้กับนักศึกษาไทย ไม่ได้ตั้งใจมาสู่ประ-
เทศสยามเพื่อจะมาครองงานทำในมหาวิทยาลัยไทย เรา
ดำรงภาพกับข้าพเจ้าว่า **impression** แรกและทั้งหมดของ
เราที่มีต่อบุคคลชั้นอธิการบดีและคณะบดีของเราบางคนนั้น
ไม่มีอะไรเกี่ยวกับความรู้สึกของทาสในสังคมที่ ๓ ที่มา
ของอิทธิพล ข้อเสนอผู้ทากรุณแสงหฤโหด!

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าเป็นใคร? คนมี
ความรู้ในระดับอย่างข้าพเจ้านั้น ถ้าไปสอบเป็นข้าราชการ
พอเรื่อนกับเรา ก็คงสอบไม่ได้แม้ระดับความอันคับโหดท้าย
แคบคนข้าพเจ้าจำเป็นต้องมีของกันเกี่ยวกับศึกษาศึกษาแห่งนักศึกษ
ชาวไทย หรืออาจารย์แห่งอาจารย์รองอาจารย์..... พวก
Collge-Uneducated จากเมืองดอนตอคนคางด้อมคน กู
งนทนาของข้าพเจ้าเป็นนักศึกษาใหญ่ในระดับปริญญาเมธี
คนที่ ๒ ที่เคยเยือนกรุงเทพมหานคร และเป็นปริญญา
เมธีในลัทธิ **Personalism** ซึ่งเป็นลัทธิใหม่ที่สุดในโลก
และน่าฟังกตที่สุด! ไรศคที่สุดที่การศึกษาวชา

ปรัชญามาย่างเด็กน้อยทำให้ "ความจำเป็น" ที่คงบัง
กันเกียรติของบุคคล ที่เคยทำให้ข้าพเจ้าชอกช้ำแค้นอ้าหัด
ทางวิชาการ ออกรด ดมคนและดมโลกขณะนั้น!

จากโศกราตีสมาถึงพระเยซู จากอิมมานูเอล
คานท์ถึงบารุค สปิโนซา จากคัมภีร์ Phaedo ถึงคัมภีร์
Critique de Raisan Pure ฯลฯ ข้าพเจ้าได้พยายามไว้
เทศน์ของการสนทนาทุกคำหับ ไม่เดีอกว่าจะเป็นบรรพ
จากตำรา Dialogue ของเพลโต วิธิตามสองชั้นอย่าง
ปฏิเสธ ชั้นอย่างเดีอกให้ปฏิเสธหรือรับ & ชั้นอย่างที่
ดำเนินปรัชญา Neo-Realism นิยมย้อนหลังไปถึงดำเนิน
นักปรัชญา Cynicism เราเมื่อภาษาอังกฤษ เราทุกภาษา
ฝรั่งเศส ท่านปรัชญาเมธีคเหมือนจะพูดถึงภาษาโบราณ
ของตะวันตกทุกภาษา เราวิจารณ์ถึงความพิการของเมธี
เบนเนคเคต์ ไครซ ความพิการของเมธีของดี แบนดของ
ความพิการของเมธีวิลเลียมเจมส์ และความผันอ้นน่ากตวั
ของเมธี ออสจาดค์ อังเปงเกตอ เรื่องดำเนินปรัชญา
Neo-Orientalism แล้วจึงมาถึงจุดสำคัญที่สุด ในราตรี
อันไม่อาจจะลืมได้ ราตรีที่มีความสุขที่สุดในชีวิต

ของข้าพเจ้า คำนัน คือความอบอุ่นในด้านปรัชญาใหม่
หรือ Personalism โดยท่านปรัชญาเมธี ไม่เป็นแต่ผู้พูด
ตลอดเวลา.

โดยอรรถาธิบายของเจ้าตัทธิกคนหนึ่งในโลก ทำให้
ให้ข้าพเจ้าเห็นภาพของ นักศึกษาไทยในกรุงเทพฯ ๑ ทุกคน
แต่บางครั้งบางขณะก็เห็น "พา" ของโรเบิร์ตเฮาเออร์
เห็นการทนแบกปริญญา ของเจ้าพวก พวกนี้ มาแสดงเป็นใบ
เทียบเทียบแผ่นดิน เพื่อที่จะถ่ายมุดและนอนตลอดคืน
ให้ความงุ่มง่ามและความเค็มกระด้าง ของมันพอกพูนยิ่ง
ขึ้นเป็นทวีคูณ ข้าพเจ้า "กิน" คำพูดของท่านปริญญา
เมธีจุ้กเด็กน้อยยื่นทะเลข้าวโพด สดหน้าอนธางวิทย์ อันธวงาม
แห่งความฉลาด ถ้าจะอาศัยอุปกรณอย่างทันสมัยที่สุด
แล้ว เราสามารถบินรอบโลกได้ราว ๖๐ ชั่วโมง แต่
หากอาศัยภูมิปัญญา ซึ่งสัมพันธ์กับความฉลาดมาทักข
ทุกสมัยอย่างละเอียดที่สุด ในเวลาเพียง ๘ ชั่วโมงนั้น
เราได้เดินทางรอบพิภพ และรอบนพเคราะห์ที่ดวงอื่นอย่างนับ
ไม่ถ้วนครั้ง! นักศึกษาไทย ประเภท dogmatic หรือ
ประเภทกรงงานชนิด Bureaucratic จะรู้หรือไม่ว่า

เราได้พบปะกับเพชรฆาตที่น่ากลัวที่สุดในทวีปยุโรป เราได้
เขียนเอกสารระดับคาวาไว้แล้วเต็ม ทำไม่เราจะไม่เขียนอีก
เล่มหนึ่งหรือสิบเล่มก็ได้ถ้า และให้เล่มที่คล้ายกันบางเล่ม
ประนาม ความ กักขัง ของอาจารย์ ของอาจารย์ ของเมือง
ไทย! เมื่อใดเราจะรู้-รู้ว่าความแค้นกระต้าง, ความมัน
ปิ้ง, ความราเียน, ความตลก, ความไม่อบอุ่น. . . . ความ
หึ่งอย่างไร้รากฐานต่าง ๆ นั้น จะมาจากข้อกีดขอรก
หรือตอตนคอน หรืออำนาจศึกษาชั้นอุดมแห่งใดในโลก
ก็ตาม เป็นภย เป็นอันตรายทุกสถาน เป็นการทำคน ข่า
วกันขรรคมแห่งชาติ และฆ่าตำแหน่งงานที่คนต้องพึ่งเงิน
รัฐบาลทำไมหาเลยง้ออยู่!

การขาดโลกทัศน์ ของนักศึกษไทย ดังกล่าวมานี้
นายกรัชมন্ত্রীของเราบางคน บอกความรู้ลึกแก่ข้าพเจ้าว่า
ควรให้เป็นหน้าที่ของศาสนา! ท่านเองเคยจกกับการที่ชาติ
ไทยขาด "ปรัชญาแท้" (อาจจะรวมทั้งชาติโรงงานอุตสาหกรรม
ทั่วประทศด้วยกรรมัง) ว่า เป็นเพราะศาสนา
ไม่ทำหน้าที่ของคนอย่างเต็มที่เท่านั้น!!!

เรื่องสำคัญ ได้ตั้งใจบันทึกไว้ใน "อรรถกาศ"
ของเอกจารย์ ก็เพื่อแสดงว่า ในขณะที่มาหาวิทยาลัยทั่วโลก
โลกอาศัยวิชาปรัชญาเป็นเครื่องมือนำมนุษย์ปฏิบัติ
ให้เปลี่ยนสภาพ จากการ เป็นสัตว์ป่า - ออยสูงขึ้นไปเหนือ
พื้นดินเล็กน้อย ให้สามารถเห็นเพื่อมนุษย์ต่างชาติต่าง
ผิวต่างศาสนาเป็นเหมือนชาวต่างมตรัฐ แห่งรัฐบาลโลก
อันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อนรับปริญญา
และเป็นหัวใจสำคัญรององค์การศึกษาโลกหรือยูเนสโกนั้น
ประเทศสยามมองเห็นแค่ศาสนา! ไม่ใช่วิทยาศาสตร์!
ไม่ใช่ปรัชญา!!!

และผลเบื้องต้นของเหล่า College Uneducated"
ชาวไทยจากประเทศอังกฤษบางคนที่เป็น quasi-pagan"
เหล่า ทำไมจึงขาดความอบอุ่นคือเพื่อนมนุษย์นัก? ทำไม
จึงกลายเป็นคนที่แสดงตนเบียดเบียนกว่า ความอิจฉาริษยา
เป็นสิ่งที่ตกที่สุด และแสดงว่างเป็นสิ่งที่ทรามที่สุด?

ทำไมจึงมีกมด ฉันทานในการ กัดกัน ความคิดเห็น
โค ๆ ที่จะให้ประเทศสยามทรุดอยู่กับที่ ไม่ให้ก้าว

หน้า ไม่ให้เจริญ? รับปากกับเพื่อนมนุษย์ จันทน์เป็น
ดีเหลือ อ้อจันทน์เป็นดีแคง

คำสอนข้างอมรมดังสอนให้ พวก "กอดัง" หดาย
ดิบโคตรที่หดายดิบตระกูลในกรุงเทพ เป็น "ผู้ดี" เสีย
จริง ๆ! ในขณะเดียวกันนั้นคำสอนกับมีปฏิกริยา
อย่างเต็มที่ เพื่อที่จะสรุปคนเป็นปรัชญาเพื่อความทันสมัย
ในการช่วยกันขรรโงงสังคมมนุษย์ คงจะเห็นได้จากหลัก
สูตรของมหาวิทยาลัยดังมีทั้งต้องนิกายของประเทศ

- ๖ -

ในคำท้ายแห่งอารัมภภาคนี้ เขาพิจารณาที่จะบันทึก
ความเป็นจริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยว่า สันติสมัย ค.ว.ศ.
จักรวรรดิโก^๑ แล้ว ความฉลาดของชาวไทยแทบทุกสาขา
ทุกวิชาเรียวเด็กดอง.... โดยไม่เป็นไทย นอกจากรู้มือ
เมืงจากผลงานค้นคว้าของชาวต่างประเทศ ผู้รอบรู้คงแก่
เรียนจนได้เกียรติปรบมือ จากโลกอย่าง universally ทาง
ความฉลาด ไม่เคยมีปัญหาคงวนรอบรู้ อย่าง Common
sense คือการปรบมือวิชาการที่เดาเรียนมากับสถาบันการณ

เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพ ของเพื่อนร่วมชาติ กลายเป็น
เป็นปัญหาปริญญา ซึ่งเป็นปมเป็นปมคานของชาติประเทศ
หาใช่ปัญหาสมรรถภาพเพื่อสังคม อันทรงพยานภาพไม่
ความริเริ่มทางความฉลาด... ความดีสูงสุดของชีวิต
คือเกิด กลายเป็นเส้นอาหารของหมาบริเวณอยู่กลางถนน
หอดวง ทุกสิ่งทุกอย่างดอกเดียนปลดอมแปลง เป็นสุนัข
ข้างจอก เป็นโจร เบี้ยวผิดไปอย่างพึงปฏิวัติใหม่ ด้วย
ความเข้าใจของฮาดแบร์ค มาคเค็ค กล่าวคือ "ต้อง
เปลี่ยนทั้งหมดและเปลี่ยนทันที"

การดอกเดียน การเอาตัวแรก การยอมแพ้
การเอาของเรามาเป็นของเรอย่างคือ ๆ นี้ ปราบกฎใน
วิทยุรายวัน ในบทความรู้ ในบทวิจารณ์ ในทำนองเพลง
ในหนังสือพิมพ์รายวัน ในนวนิยาย ฯลฯ มีบุคคลบาง
คนรู้จักตะฮายในใจบอกที่มากมี แต่ที่มากที่สุดคือ
การคู่และการไม่บอก..... การปฏิเสธ การไม่ยอมรับ
ว่าดอกเดียน แม้จะมีหลักฐานยืนยันอย่างกระตือรือร้น
ก็กล่าวอ้างว่าเป็น "การบังเอิญ" ทั้งนราพเจ้าได้สังเกตเห็น
พบเห็น ความทุจริตใหญ่ หอดวง เหล่านี้ จาก การงานในนา

ของชาติ ทั้งแต่บุคคลอธิษฐานคิดปรารถนา รัฐมนตรีว่า
การกระทรวง กระทรวงหนังสือพิมพ์ทุกเล่มเพียงแค่ออก
เพียง "ความบริสุทธิ์" ของได้แผ่นดินุชชาติ!

ในทางวิชาศาสตร์ประยุกต์ ยิ่งน่าระอาอย่าง
ยิ่ง ในหตุการที่เราไม่อาจที่จะพึ่งตนเองได้ และไม่คิด
ที่จะพึ่งตนเองโดย รอคอยแต่จะพึ่งพาอาศัย ความช่วยเหลือ
จากต่างชาติ งานค้นคว้าไฮสาดไต ๆ เพื่อ Centre การ
ประคองอุปกรณและการร่วมเนรมิต ไม่มีแม้สักแห่ง
หนึ่ง ในเวลา ๓ นาทีของ ๖๐ นาที เราหายใจเข้าออก
แต่ "แล้วแต่" ผู้เชี่ยวชาญก็จะบินข้ามข้ามทลมา ซึ่ง
หมายความว่า เราจะจำรงคงความเป็นชาติมิได้เป็นอันขาด
ทราบได้ที่เราไม่อาจจะยืนอยู่ในโลกได้ด้วยเท้าทั้งสองของเรา
เมื่อ ๓๐ ปีก่อนนี้ ข้าพเจ้าได้เขียนตำราเกี่ยวกับ
จริยปฏิบัติจากใจชาวไทย... เพื่อให้เป็นคนเอง เพื่อให้
พึ่งตน ชาติอันแสงสว่างทั้งปวงจากศาสตร์แห่งวิชาปรัชญา
โดยเราเร่งให้ทำโดยวิธีดี อนุชนไทยจะต้องได้รับการ
ศึกษาเชิงโลก ให้มีหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติทุก
อย่าง: ทำเทียมโลก ต้องศึกษาวิชาปรัชญาของตนเอง

ชั้นมัธยมปีที่ ๘ ขึ้นไป ต้องศึกษาวิชาพหุภาษาต่างประเทศ
หรือ International Relation ก่อนรับปริญญาในมหา
วิทยาลัยทุกคณะ ทุกวิทยาลัย อาชีวศึกษา ต้องเปิดชั้น
ทั้งหมดจากหลักสูตรปัจจุบัน โดยต้องตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
หรือกรมอุตสาหกรรม ก่อนตั้งโรงเรียน และ องค์การ ฝึกงาน อาชีพ
ให้นักเรียนทุกคนมีรายได้ ต้องตั้งองค์การค้นคว้าทดลอง
ต้องตั้งมหาวิทยาลัยภาค ต้องตั้งธนาคารนักเรียน ธนาคาร
การอาชีวศึกษา ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

สืบด้ามมีมาแล้ว กระทั่งถึงชั่วโมงปัจจุบัน
กระทั่งเขียนหนังสือเล่มนี้ลงตรงนี้ ผู้เขียนได้รับผดอะไร
บ้าง ? เท่าที่จำได้ เราไม่เคยได้รับอะไรเลยนอกจาก
Complimentary nothing เราจำภาพที่เราได้ถูกไล่ออก
จากห้องปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรรมการคนหนึ่ง
ของสำนักงานวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ เรื่องเกี่ยวกับวิชา
ปรัชญาที่คุณรอตานเป็นโรคเรื้อรังเนิ่นเนิ่นไปทั้งตัว เข้าไป
รับงาน เราจำได้คือว่า เราได้รับคำมั่นสัญญาจะช่วยเหลือ
ให้ "ชาติมีวิชาปรัชญา" จากคนไทยที่เดงที่สุด มีความ
ร่ำรวยที่สุด ถึงคนที่มี ปริญญาค่าที่สุด ถึงสูงที่สุด มี

อำนาจวาสนาที่สุด จำนวนมากมายนับไม่ถ้วน เมื่อ ๔ ปี
ก่อนนี้ ประธาน องค์การ ศึกษาโลก ก็ประกาศใน เอกสาร
UNESCO It's Purpose and It's Philosophy
ให้ถือเอา วิชา ปรวิธาน เป็น รากฐาน สำคัญ ของ วงการ โลก
และขอรับรองให้บรรดาประเทศสมาชิกทั้งปวง สนับสนุนการ
ศึกษาวิชาปรวิธาน.....

สืบสามปี ! เอกสารทางเศรษฐกิจของสยามหมด
สิ้นแล้วในความเป็นจริง ทกมมส์แยกสามแยกของทุก
อำเภอ ทุกตำบลของทุกหัวเมืองทั่วประเทศ มีร้านค้าอัน
รุ่งเรืองของชาวต่างประเทศ หนังสือชั้นคำราโมมหาวิทยาดีย
ทุกเล่มทุกแห่งไม่ไร้หนังสือไทย เช่นเดียวกับรถยนต์
ทุกคัน และเครื่องยนต์ทุกตัว แฉ่นตาทุกกรอบ ปากกาหมึกซึม
ทุกคำม ๑๐๑ ๑๐๑ ๑๐๑ ทำมาจากอเมริกา และจากส่วน
ต่าง ๆ ของโลก

เสียตาย ! สืบสามปี..... ความเป็นหนุ่ม เงิน
ทอง, เวลา, ความรักความสามารตที่ใครศึกษาเล่าเรียนมา.....
วิชาปรวิธานก็ยังไม่กำเนิดในชาติ คนผู้เสนอแผนการณ
มนุษย์ปฏิวัติคนใดสูญเสีย ทุกสิ่ง ทุกอย่าง เพื่อ นารดา แห่ง

ชาวไทยคนอื่น โดยเฉพาะความกระหายอยากรู้ อยากศึกษา
ชาวราชการนั้นมีเป็นพิเศษกว่า หากผู้เสนอเหมือนได้ยาก
ควรเป็นคว้อย่างเอก และควรเขียนเหตุผลทูลไว้เป็นประทีป
แต่ก่อนชาวไทยด้วยการวิเคราะห์ทุกแง่ทุกมุม

เราก็คัดใจเขียนขึ้นเป็นหนังสือใหญ่ให้ชื่อว่า "พระ
เจ้ากรุงสยาม" และเราปรารถนาที่จะเห็นหนังสือนี้คำวางอยู่
ในภาษาไทยนานที่สุดเท่าอายุของภาษาไทย และปรารถนา
ที่จะเห็นคัมภีร์ประจำบ้านชาวไทยทุกคน, ห้องสมุดทุกโรง
เรียนและห้องสมุดทุกแห่งไร้หนังสือ "พระเจ้ากรุงสยาม"
เป็นคู่มือวิชาประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ การวิจารณ์ ฯลฯ
เป็น reflection ของอารยธรรมสยามในประเด็นต่าง ๆ
ตลอดจนจิตวิทยาในความสรุป

ขอให้เรา ร่วมกัน วิเคราะห์ ชีวิตของ คนไทย ผู้หนึ่ง
หรือชีวิตของ "พระเจ้ากรุงสยาม" อย่างเต็มที่ตรงไปตรง
มา ไม่ใช่อย่างนักการทูต ไม่ใช่อย่างนักพงศาวดาร
ไม่ใช่อย่างพ่อค้าเร่ขายความฉลาด หากเปิดเผยมทุกด้าน
ทุกมุม อย่างนักค้นคว้าความเป็นจริง ที่จริงที่สุด เท่า
ที่จะสามารถค้นคว้าได้ในคน

๘ บทที่ ๑ เจ้าฟ้าสองพี่น้อง

- ๑ -

ราชโอรสเอกธรอง “พระเจ้ากรุงสยาม” คือต้น
เกล้าต้นกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงวิจารณ์นิสัยของ
พสกนิกรไทยของพระองค์ไว้ตอนหนึ่งว่า “ชาวไทยเราหมิ่น
นินยัตมง่าย” ซึ่งช่วยให้สงสัยว่า “ดีอะไรง่าย?” หรือ
ดีเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ และเหตุการณ์สำคัญกัน
โดยง่ายคายอย่างนั้นหรือ? ดีอะไรนั้น?

ในฐานะแห่งนักอ่าน และผู้ที่เคยเป็นบรรณารักษ์
มาแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกชมชื่นยงนุกต “นักปราชญ์เมือง
ไทย” มีความรู้รอบรู้ที่สุดในสิ่งที่พึงคิดไว้ เนื่องจาก
ประเด็นที่พึงวิเคราะห์ทั้งสองทาง คือ เรามักถามความน่ารู้
ทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งเนื่องจากเราจะมักจะรู้มากเกินไป
ในสิ่งที่ไม่พึงนำรู้เลย ไม่เลือกว่าสิ่งที่น่ารู้และไม่พึงนำรู้

นั้น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญ
นั้นเมื่อเปรียบเทียบกับนิพนธ์ทางประวัติ Biography และอัตต
ประวัติ Aut-biography ระหว่างของไทยกับของเทศแต่
เราจะพบความเป็นจริงของหนังสือที่ดัด คัดความรู้มาก
และรู้อย่างละเอียดของเธอนั้น กับความรู้ที่น้อยและรู
อย่างประคิตประค้อของเรา

ตัวอย่าง เช่นความรู้ สัก นกคืด ของข้าพเจ้าที่เขียน
ว่าต้นกำเนิดนกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ทรงเป็น “พระมหา
กษัตริย์ผู้ประเสริฐ” เป็นต้น หากจะวิเคราะห์ที่สอบถาม
อย่างแท้จริงว่า “ประเสริฐอย่างไร” เพื่อการนำไปบรรยาย
บอกเล่าแก่นักเรียนไทยวันข้างหน้า ไม่ต้องถึงกับบอกเล่า
ไปทั่วโลก แม้แต่พระราชประวัติยามปฐมวัย เราก็
รู้อย่างที่ไม่อาจจะเรียกได้ว่า “รู้” เลย บางทีข้าพเจ้า
อาจจะกล่าวได้ถูกต้องว่า สมเด็จพระยาตากษัตริย์
นภาพ ผู้เป็นพระโอรสของ “พระเจ้ากรุงสยาม” องค์
หนึ่ง เป็นผู้ทนทเรียนพงศาวดารยกย่องว่าเป็นเอกบุรุษ
ทางดาวเรืองดาวราวเก้าแอกมากมายปาละ เป็นผู้ทรงมี
ผู้ชื่อเห็น ก.ศ.ร. ก.ศ.ร. ในบางเรื่องบางกรณี และ

เป็นผู้ทบทวนพระราชนิพนธ์ของ “พระเจากรุงสยาม”
 เหมือนกัน แต่ดูเหมือนว่าสมเด็จพระยาตากว่ง ๆ ไม่
 ทรงรู้เรื่องราว ครวงปฐมวัย ของ พระราชมบิดา ของพระองค์
 เลย ความจับใจที่ฟังจะมีอย่างเด็กในนิพนธ์ของพระ
 องค์พบเห็นได้ไม่บังทศ ถ้าจะเทียบรดแห่งอักษรศาสตร์
 ในการเขียนเรื่องประวัติบุคคลกับ โชด็ค เคอ ช่างน้อย ที่
 เขียนประวัติของกาติติโอ จะรู้สึกว่าเป็นคิดปททางการ
 นิพนธ์ระหว่างเมื่ผู้สุดแล้วในรตทั้งปวง..... และการ
 นิพนธ์ของเราเป็นเพียงทวาทกเพียงจะเริ่มสอนเดิน โชด็ค เคอ
 ช่างน้อย เป็นคนต่างชาติต่างศาสนากับกาติติโอ และ
 มีชีวิตห่างไกลกันหลายศตวรรษ และทั้งไม่ใช่ญาติของกาติ
 ติโอ แต่ใฉนเราจึงสามารถนิพนธ์ได้ละเอียดละเอียดพร้อม
 ไปด้วยความสะดวกด้วยอันละเอียด? ไฉนเมื่ออ่านถึงคอน
 กาติติโอต้องทบทวน ทรมาณเรื่องโรคปวดศรีษธ คือถูก
 จองจำเพราะนี่ โลกนิยมตามความโศกแห่งศาสนา และ
 ยังทรมาณร่างกายไปเยี่เมตถูกสาวผู้ยาพิษ ผู้อ่านจึงรู้สึก
 เหมือนหนึ่งว่าเจ็บปวดศรีษธตามกาติติโอ!

ในตายพระราชาที่คิดเดชะของต้นเกล้าอันกระหม่อม
 รัชกาลที่ ๕ ทรงมีถึงทุกกระหม่อมบริพัตรและพิมพ์แจกใน
 งานพระศพทุกกระหม่อมบริพัตร ปราบอุทิศความชอบหนังสือ
 ทรงคำหนังสือเขียนของชาวอเมริกันในหนังสือฉบับนี้ว่า
 "ทำให้เรื่องตื่นเต้นผาดโผนไป" ซึ่งควรวิเคราะห์ว่า ทรง
 กล่าวผิดหรือถูกก่อน เริ่มดำรงกระของบทกวีหนังสือ
 ควรต้องวิเคราะห์ที่เพราะเอกสารสำคัญต่าง ๆ อันเป็น
 ที่มาของหนังสือเล่มนี้ "เรื่องเป็น" Moving story ที่
 เขียนและพิมพ์ในอเมริกา เขียนให้คนเป็น ๆ อ่าน ไม่
 ใช้เรื่องตาย Dead story ไม่มีรสชาติ จืดชืด เขียน
 อย่างดีก็แต่ว่าเขียน เพื่อให้คนตายนำไปอ่านกันในเมืองผี!

หดกอักษรศาสตร์คนวิจารณ์ ในทัศนะของเทคโนโลยี
 ผู้เขียนหนังสือไฟเราะที่สดแห่งชาติกรีก และในทัศนะของ
 อเมตาค-รูโดริ ผู้เขียนหนังสือไฟเราะที่สดแห่งชาติ
 ฝรั่งเศส นิยมความมีชีวิตจิตใจอย่างยิ่งรองการนิพนธ์
 ไม่ได้ถือความเป็นนิพนธ์เกี่ยวกับวิชาการใดสาขาใด ยิ่งกว่า
 ความไร้อชีวิตและความต่างกระต่างของนิพนธ์นั้น แปล
 ความว่า การนิพนธ์ความเรียงร้อยแก้วหรือร้อยกลของ

มนุษย์ ต้องประณตเศียรต่อเศียร เพียบพร้อมด้วยดวงจิตภายใน
 พิศดารทุกเครื่องสิ่งของเอกแก่เทพเจ้า ต้องประกอบด้วย
 ความจับใจ- Impression และภาพกระท้อนของความจับ
 ใจ Reflection อันตรงนนิ กระทั่งเป็นอิทธิพลอำนาจ
 ครองอำนาจวิเศษของยุคใด จึงจะเป็นอมตคติคงเทพ นิพนธ์
 คติถาวรเป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้าทรงหวงแหนยิ่งนัก ไม่อาจ
 จะประทานพร Gift ให้แก่มนุษย์ได้ง่าย ๆ และหากประ
 ทานให้แก่ใครก็ทรงมีอุราให้มีความวิปริต นาน ๆ ด้ว
 พรตรวมอยู่ด้วย..... ให้มีความสมบูรณ์มิได้โดย
 ในเมืองไทยเรามีตัวอย่างเช่น “สุนทรภู่” ผู้ไม่มีใครดู
 ทงชาติไทยทางเขียนกลอน ในขณะที่เคยถกกันเป็นผู้หา
 แผ่นดินเท่าหนึ่งคาราวงนอนอยู่มิได้ ต้องดอยเรือรอทาน
 มนุษย์กันหลายสิบปี ค.จ.ศ. จรรยาโก ผู้ค้นคน
 เทียมทางการเขียนความเรื่องร้อยแก้ว ได้ชื่อว่าเข่นเอก
 ทางความคิดและความรอบรู้ แต่ก็ต้องถูกจำจองจนปฏิภุด
 ในคุกเป็นเวลาร่วม ๕๐ ปี ในสมัยของเรานี้ หม่อม
 เจ้าอากาศคำแดง รัชพัฒน์ เขียนนวนิยายได้คั่งงวมาค
 อย่างหนึ่งไม่มีสอง ก็ต้องประณตเศียรแก่กรรมแห่งชีวิต

อย่างน่าเศร้าสดก และอย่างไม้อาจจะกดบ้านเกิดเมือง
นอนได้ ๑๑๑ ๑๑๑ ๑๑๑

คิดประของท่านทั้งปวงที่เขียนมานาน ^๕ 'ตั้งแต่วัดแค'
หลังไหลออกมาจากส่วนตักที่๑๑๑ของวิญญาณ เพื่อให้อัน
ผู้ตักวิญญาณ เป็นงานของพิภพ เป็นเรื่องมหัศจรรย์
ศุภการปรุงอาหาร ด้วยฝีมือของช่างปรุง ผู้เชี่ยวชาญทางรส
และความงาม เป็นเรื่องตักกดความรู้อีก เป็นเรื่องท
เรียกรวมให้ผู้อ่านดื่มด่ำ.... เต้นคิดตามเข้าไป และไม่
ไปเปล่า บ่นขอศุภตรงทางที่ผู้อ่านเอนคิดตามเข้าไปนั้น
จะปรากฏรูปแห่งเทพธิดา ทางจริยศาสตร์หรือธรรมชาติ
เต็ม ปรากฏเป็นความงาม ความอ่อนหวาน ความ
เมตตากรุณา ความรัก ความบริสุทธิ์ ๑๑๑ ศุภ
ด้วยรังและประกาย ทั้งหมดนั้น จะเรียงจน อย่างบังคับให้
อ่านกินดื่ม—กินเข้าสู่สภาวะแรกของความรู้อีก อันเพียบ
พร้อมไปดวยมนุษยธรรม

หตักเกณฑ์ในการสร้างคือป ประเภทถึงมาตร-
ฐาน— จากหตักวิญญานงานจรณกรรมของสถาวรโอบ
เป็นหตักเกณฑ์ที่ศึกษแล้วว่าต้องประกอบด้วยความฉลาด

และอารมณ์ไม่ใช่ความฉลาดแต่เปล่าเปลี่ยว หรืออารมณ์
 อื่นเปล่าเปลี่ยวแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือนัยหนึ่งพลังทาง
 ความฉลาด ซึ่งต้องอยู่เหนือพลังทางอารมณ์ จะต้องเป็น
 ชาติใหญ่หรือคิดประทุกประเภท และในพลังทางความฉลาด
 นั้น จะต้องปรากฏเจตนาธรรม (will) ในอันที่จะโน้มน้าว
 เกดากถึงมนุษย์ให้เป็นชนชั้น "กึ่งเทพ" หรือ Semi-god
 ด้วยดวงจิตที่ควรขยายขึ้นสูง มีด้อยค่าอันประณีตประ
 มวดกันเป็นฐาน กระทั่งดวงจิตอันพุ่งขึ้นสูงที่สุดที่คน
 จนถึงที่สุด..... ภาพอารมณ์ ภาพเจตนาธรรม และ
 ภาพแห่งความฉลาดทั้งปวง จะส่งด้วยอุทโธมเป็นเอกภาพ
 unity ลักษณะระบอบจิตอันจะต้องเป็นคำสอนโดยทาง
 อ้อม indirectly didactic เสมอไป

การเขียนคำขวัญ และการปราศรัยก็เช่นนี้ ตูจาเพียงตั้ง
 ถ้อยคำมานั้น แต่เรียกความฉลาดตั้งถ้อยคำแล้วเป็นความ
 ลึกซึ้ง profoundness และเรียกเอกภาพเป็นความขบถ
 ทางความบริสุทธิ์และความวิจิตร refinement ในขณะ
 เดียวกัน คำขวัญและปราศรัยที่ดี จะต้องประกอบ
 ไปด้วยความคมคายอันมีวิจิตรจิตใจ - undry wit และ

ความขบขัน humour ซึ่งมั่งคั่งหรือประโยคหยันอย่าง
แผ่วเบา light satire เป็นสะพานของความคิด เท่า
ที่ได้อ่านได้ศึกษามาแล้วนี้ จรรยากรรมชั้นเอก คำรา
ชั้นเอก ปาฐกถาอย่างเอกมักจะเป็นไปตามลักษณะ
หากขาด คุณสมบัติ อย่างใดอย่างหนึ่งไป ก็ย่อมจะได้ ชื่อว่า
ทำด้ายอักษรศาสตร์ เป็นโจรเป็นขาคาน อ่านแล้ว
ก็มักจะทำให้คิดถึงหนังสือ ของเคล็ดคอรุซอ ว่ารามุส เรื่อง
"ยุคแห่งคนโง่" The Foolist Age และนึกถึงเรื่อง Don
Quixote ของแชรวันเตส ในหนังสือทั้งสองเล่มนั้นมีความ
เหมาะหยันว่า อักษรศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่ยากอย่างยิ่ง ได้
กลายเป็นวิชาที่ญาปากคอก ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วย
บุรุษอาณานิคมที่เก่งกล้า สามารถยิ่งกว่าโหราศาสตร์ และ
อนักชากอไรด์ ในเมืองไทย ถ้าจำเป็นแล้วข้าพเจ้า
สามารถที่จะเขียนพจนานุกรมเรียงรายชื่อผู้เขียน นัก
ปาฐก นักเทศน์ นักบวช คีตมัม นักการเมือง ฯลฯ ที่
ได้ชื่อทำด้ายการเขียน ทำด้ายคิดประองการพูด ทำด้าย
ศาสตร์ ทำด้ายคิดประ ทำด้ายศัพท์ ฯลฯ ได้เป็นเล่มโต
เท่าหนังสือของอรัมมุส! โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักบวชที่เทศน์

ไม่เป็นแล้วเท่านั้น เป็นการถ่ายทอดสำนวนอย่างโหด
 ร้ายทารุณที่สุด เช่นเดียวกับโฆษก announcer ทาง
 วิทยุที่ไม่มีวราวุฒิต่างคือปลการพูด จิตศรัทธาของฝรั่ง
 และจิตศรัทธาของอังกฤษ ย่อมเป็นการถ่ายทอด
 หรือองค์การต่าง ๆ ไม่ดีไปกว่าสารคดี ของเรื่องที่โฆษณ
 นั้นจะเพียบพร้อม ด้วยเหตุผลดังงามเพียงใดก็ตาม

ความน่าตื่นตะลึง sensation เป็นความจำเป็น
 ของการเขียนอยู่ไม่น้อย มิใช่ไม่มีความจำเป็น แต่ใน
 เรื่องประเภทพงศาวดาร ก็ไม่ควรจะให้ความบรรยายตก
 ตะลึงกระทั้งใจหาย ใจจ๋า thrilling ค้ายเป็นเรื่องราว
 กางมอญ จีเคราะห้อย่างเป็นธรรมชาติสุดแล้ว ทั้งหนังสือ
 An English Governess at the Siamese Court
 ของมิสซิดแอนนา และหนังสือ Anna and the King of
 Siam ก็มีเรื่องที่น่าตื่นตะลึงมากมายอะไรจนเกินไปนัก นัก
 เถงด้านนวนจะสังเกตได้โดยง่ายค้ายว่า หนังสือของมิสซิด
 แอนนา มีด้านนวนที่เรียกกันว่า mid-victorian style
 และหนังสือของมิสซิด แอนคอน มีด้านนวนหรือพยายาม
 เขียนด้านนวนอย่าง post-Victorian style หนังสือทั้งคู่

เขียนด้วยความระมัดระวังมีไร่น้อย จึงบรรลุดังความ
พิมพ์ใจ impressiveness ที่อาจเรียกของความดื่มด่ำ
ได้ หาดาบทหุดวยคอน คงจะได้กล่าวต่อไปในบทข้างหน้า
โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง หนังสือ ทั้งสอง เหน้มนมีไร่น้อย หนังสือ อ้าง
Reference โดยตรง หากเป็นเพียงวรรณกรรมของ
หนังสืออ้าง Literature for the reference สำหรับ
หนังสือเล่มนี้เท่านั้น

หนังสือพระราชประวัติของ "พระเจ้ากรุงสยาม"
นิพนธ์โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปวเรศวิद्या
ภรณ์ ซึ่งเป็นหนังสืออ้างทั้งเล่ม ให้ความรู้ะไรบ้าง
หรือเปล่าเกี่ยวกับ พระปฐมวัย ของพระมหากษัตริย์ ผู้ประ
เสริฐ.... ในนามแห่งคือปทานิพนธ์ที่เราทำดั่งศึกษา
กัน!

ไม่มีเลย!

ให้ความพิมพ์ใจ อย่างถึงมาตรฐาน ขึ้นเขียน ทาง
วรรณกรรมหรือไม่?

ไม่มี!

ความไม่รอบรู้และความไม่ละเอียดของเรา เป็น
สาเหตุบังคับให้ คัดปลการ เรือน ประวัติ บกคต ของ เรา เป็น
หนังสือสำหรับนักเรียนมัธยม ไม่ใช่สำหรับนักศึกษาชั้น
มหาวิทยาลัย และจะดำเนินวิธีเขียนตำราของพระเทศน์
นอกเทศ์กาตเราพรราชา บังทำให้คุณค่าอันพึงมีต่าง ๆ
ในเทศน์นั้นเป็นดังน้ำเมื่อหน่าย ค่ำดนาพุทธเดื่อมอง
อย่างยงต์วณนัยนคอย่างหนึ่ง ตามจิตวิทยาแผนปัจจุบัน
บั้นว่า ไม่เลือกที่จะเป็นอุปกรณของมนุษย์ภายนอก
กัถ ภายใหนักถ หากขาดเสียซึ่งความแปลก ๆ ใหม่ ๆ
อันเร้าเรงอยู่เดื่อแล้ว อุปกรณนั้นย่อมขาดความน่าสนใจ
แฉะขาดความมั่นคงถาวร หนังสือเป็นอุปกรณที่ห่อหือ
เดื่อจิตใจของมนุษย์หรือเป็นอาหารจิต คุณค่าสูงส่งใน
จำนวนอาหารจิตไม่กัประเภท กัยอมปรารถนาให้มี ความน่า
สนใจยิ่งแฉะความมั่นคงถาวรยิ่ง นั่นคือเหตุผลของขาด
ผลดีอันดีเยี่ยม จากความแปลกความใหม่ ความน่า
ตื่นตื่น หรือความฮาจะทำให้ผู้อื่นเกิดอสนใจ - เกิดอ
กัถอัยคามไปกักับคื่อปณนคัถอณนคื่อเอง ชาติไหนชาติ
นั้น ไม่เฉพาะแต่อเมริกันเท่านั้น

ในการ ยืนอยู่ บนขอบโลก และ วิเคราะห์ พระ ราช
วิจารณ์ ทั้งด้าวมาแล้ว ราชเจ้าจนด้วยเกล้า ไม่
สามารถหาทางที่จะไม่เห็นตรงกันข้าม กับพระทศนระ ของสม
เด็จพระพุทธเจ้าทอดวงโค แม้จะพยายามเพียงใดก็ตาม

ประวัติบุคคลที่เริ่มด้วยความเนือยและจบด้วยความ
เนือย แม้จะมีข้อความเข้มข้นตอนกลางเรื่องเป็นบางแห่ง
บางตอน แต่ไม่อาจจะทำให้เอกภาพของเรื่อง (unity
of the story) พ้นจากถูกวิพากษ์ได้ว่าไม่เป็นไปเพื่อสัจ
แต่ถ้าย่อย หรือไม่เป็นความดำเนินที่เห็นได้เด่นชัด
เพียงด้านเดียวตามที่เห็นได้ ซึ่งทำให้เกิดความไม่รู้สึก
นอกจากความหยาบ — ไม่ละเอียด..... เรียบอย่างรวม
หัวรวมหาง ที่สุดก็ยังคงกลายเป็นหนังสือที่ไม่อาจเป็น
คำร่ำก่นของนักศึกษาได้ ไม่มีอะไรกับเค้าโครงเรื่อง
ของดิเกทจนคณอย่าง ... ทั้ง ... ด้วยเรื่อง มีเมืองแห่ง
อดีตกาลโพ้นเมืองหนึ่ง มีพระราชาองค์หนึ่ง มีมเห
ษีองค์หนึ่ง มีธิดาองค์หนึ่ง มีอำมาตย์คนหนึ่ง ฯลฯ สอดคล้อง
ของเรื่องจะเป็นอะไรก็ง่าย จะอะไรก็ง่าย จะใดอะไร
ก็ง่าย จะจบก็ง่าย ฯลฯ ดังต้องเสียงฮักทักกรกโครม

รบกวณประจำทศอย่างขิง คือเสียงพณพาทย์กับ ฤทธูรนาบ
 และด่าระอันเป็นอันครายอย่างขิงแกกจิตใจของอนชน ด้ม
 เต้ากรม พระยาคำรง ราชานภาพ ซึ่งมีผู้ถวาย พระเกียรติว่า
 “จอมปราชญ์” (Lord of the sages) ทรงเจ้าใน
 ประวัติของพระองค์ท่านคอนที่พอทรงจำความได้ว่า “พระ
 เจ้ากรงสยาม” — พระราชบิดาทรงเฝ้าพระหัตถ์ข่มในพระ
 โอรสของพระองค์ท่านและตรัสว่า “ลูกคนนี้จะฉลาด” ใน
 ประวัติของจอมปราชญ์ องค์เดียวกันมีความว่าพันคอน
 หนึ่งว่า เมื่อสมเด็จพระราชบิดาเสด็จสวรรคตนั้น พระ
 องค์ทรงมีพระชนม์ได้ ๘ ปีแล้ว ซึ่งทำให้สงสัยว่า
 โฉนพระองค์มิได้เป็นศิษย์ของมิดชีดแอนนา เพราะมิดชีด
 แอนนาเดินทางกลับบ้านก่อน “พระเจ้ากรงสยาม” สวรรคต
 เพียงมีเพียง จากนายผู้ราชทมนนดมของชนเอียมรนาค
 นนควรได้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษแล้ว แม้จะมีพระชนม์
 น้อยลงมาอีกมีหรือสองมี

แต่คนใจเรธา เมาบัญญัติ อย่าง ซ้ำพเจ้า พอเริ่ม จะ
 เห็นฤคฺทนาวรอบทหัทก์เริ่มเรียน เอ. บี. ซี. ดี. และร้อง
 เพลง Twinkle tiwnkle little star ๑๐๑ ยิ่งชอบคุย

ของดุษฎีบัณฑิตอันดับแรก ที่มีพระชนม์ ๕ รอบก็มี
ยังทำให้ไม่เข้าใจ ถ้าเราจะชอบให้ละเอียดถึงความ
จะเป็นการจับผิดกันจนเกินไป ไม่ใช่จุดประสงค์ของ
หนังสือ

ครั้นย้ายหน้าไปศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับ “พระเจ้า
กรุงสยาม” ในพากย์ต่างประเทศ ซึ่งรจนาได้ละเอียด
ละเอียดเป็นพิเศษ..... คิดว่าหนังสือที่ถูกเขียนเรื่องพ่อใน
ภาษาไทย กตัญญูได้ความรู้เข้าใจกว้างขวาง สามารถ
เป็นทางวิเคราะห์ให้เขียนพระราชประวัติได้อย่างเกือบพอใจ
เป็นต้น เช่นกล่าวถึงความดีอย่างเอกของรัชกาลที่ ๕ ที่ทรง
รักพระราชโอรสและพระราชธิดาของพระองค์มากมาย ไม่
ทรงเบื่อหน่ายว่าเป็น constant virtue หรือเป็นความดี
อันไม่ผันแปรเสื่อมคลาย ทรงรักทุกคนและรักอย่างคงค้ำ
คงปลาดตลอดเวลาร่วม ๖ มีที่มีอันดับแรกเห็นอย่างใกล้ชิด
ซึ่งเขียนบอกเล่าเวลาที่ทรงแสดงความรักอันน่าสรร
เสริญนั้นว่าเมื่อใด ทรงทำอย่างไร และเมื่อใดจะทรง
พระราชทานรางวัลพิเศษแก่พระราชโอรสที่ทรงมี พระสติ
ปัญญาเฉียบแหลมจ้องใจ ฯลฯ

นักอ่านไทยทราบกันเป็นอย่างดีว่า “ความรัก
ตก” ซึ่ง “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงมีอย่างมากมาย
นั้น ได้มีกระทิงโกลีจะส่งรศคั่งกับทรงรอต่อข้าราชการ
บริวารชั้นผู้ใหญ่ว่า หากพระราชโอรสและพระราชธิดา
องค์ใดทรงต้องโทษถึงแก่กฎหมายบ้านเมืองต้องให้ประหาร
ชีวิตแล้ว ก็ทรงรออย่าให้ถึงประหารชีวิตเลย รอ
เพียงแค่ให้เนรเทศเถิด

พฤติกรรมเช่นนี้เรียกว่าเป็น *personalistic motive* ๒๗
ถ้ามารดทำให้เราต้องเคราะห์ถึงพระนิตย์ใจคอที่แท้ทรงของ
พระองค์ใดเป็นอย่างดี พยายามออกหรือหนังสือที่เราเจ้าได้
เห็นด้วยคำตวงบริพาทรมยคือ “ลูกเด็กของแม่เราเพียง”
หรือสมเด็จพระยาภาณุพันธุ์วงศ์วรเศรษฐ โอรสองค์สุด
ท้ายของสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี พระมเหสี
องค์ที่ ๒ ของพระองค์ ทรงตั้งพระบรมฉายาอักษรของ
พระองค์บนตักชั้นด้าม ณ ที่สูงที่สุด ส่วนพระพุทธรูปที่
บุรุษคังใจ ณ มณฑลบุรีราชวงศ์กรุงศรีอยุธยา แสดงถึงความ
เคารพบูชาของ “ลูกทมิฬคือพ่อ” อย่างหาที่เปรียบมิได้
และเข้าใจว่าบทพระบรมฉายาอักษรนั้นยังคงอยู่ ณ ที่เดิม

ในหนังสือของมิถิซังแอนนา โดยเฉพาะหนังสือของ
มิถิซังแดนคอนได้บรรยายถึงการขึ้นพระชนม์ของสมเด็จพระเจ้า
ฟ้าหญิงจันทรมณฑล “ ดกธักท้ายของแม่รำแพน ” ซึ่ง
เป็นพระราชธิดาคู่พระทัยได้ตั้งชื่อด้วยถึงขนาด ใคร
ใจอ่อนอ่าน ถึงตอนนั้น ก็สะเทือน ความ รู้สึก ถึงนาตาตลอด
เพราะ “ พระเจ้ากรุงสยาม ” เพิ่งเสด็จกลับมาจากเฝ้าพระ
ราชโอรสองค์ของคหิงส์ ก้าวถึงเพงจะหย่อนพระองค์ลงบนพระ
เก้าอี้ เครื่องทรงราชวอยังไม่ทันจะทรงเปิดของออก พระ
ราชธิดาดกธักก็รีบกลับมาขึ้นพระชนม์องฉับพลันทันใด และ
ไม่มีใคร แม้คนเดียว จะกล้า เข้าไป กราบ บังคม ทูล ให้ ทรง
ทราบได้้นอกจากมิถิซังแอนนา ผู้รักเอ็นดูสมเด็จพระเจ้าฟ้า
หญิง ๑ มาก ในฐานะที่ทรงเป็นศิษย์คนโปรด—ขณะที่
ขึ้นพระชนม์นั้นทรงมีพระชนม์เพียง ๕ พรรษาเท่านั้น และ
ก้าวถึงทรงปรารภว่า รมเร้าจะคิดตาม ครุแห่งนของพระองค์
ไปประเทศอังกฤษ. . . .

แม้มิถิซังแอนนาจะกล้าเข้าไปในท้องทรงพระอักษร
ที่ “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ประทับรอคอยฟังข่าวอยู่ นาง
ก็ปริปากกราบทูลมิได้แม้คำเดียว นางด้รทหาถ้อยคำ

ไม่ได้ และดูเหมือนว่าไม่จำเป็นที่นางจะต้องสรรหาเอง
พระมหา กษัตริย์ ทรงอ่าน สัปดาห์ของ นาง ออกใน วิชาที่นั้น
พดางพระองค์รับพระพักตร์ตรงกับพระหัตถ์และทรงกรวด
อย่างกว้างขวาง..... ทรงเรียกพระราชธิดาคู่พระทุกษีด้วย
ชื่ออินโพราะอ่อน โยมนเหมือนหนึ่งว่า พระราชธิดากำดังทรง
นั่งหรือนอนอยู่บนพระพดา และได้ยินพระสุรเสียงที่รับสั่ง
นั้น นำคาตองโหดง อามหน้ามีศรีดังแอนนาขณะทางพดอย
ได้ยินได้ฟัง บุคคลทั้งต้องนั่งอยู่อย่างนั้นโดยไม่ปรียากพูด
อะไรเป็นเวลาหลายชั่วโมง หากแต่มีความรู้สึกกดขี่ขงทศ
เหมือนกัน ขณะนั้น มีศรีดังแอนนาหาไร้ครุภาษาอังกฤษ
ไม่แต่ “พระเจ้ากรุงสยาม” ก็หาไร้พระมหากษัตริย์แห่ง
ตะวันออกก็ทรงมีแต่การตามพระทัย รองพระองค์กันใคร ๆ
ก็ดูจะทนทาน หากเป็นรายคนหนึ่งและหญิงคนหนึ่งที่
รองครวดงดงเด็กนารักนาเช่นคนคนหนึ่ง อันเป็น ทรกอย่าง
ของคนทางต้อง.....

— ๒ —

จากหลักฐานภาษาไทย เราทราบจำ รัชกาลที่ ๓
ทรงเห็น เจ้าฟ้ามงกุฎ อมมทิเทจวงศ์ หรือ รัชกาลที่ ๔

และ เจ้าฟ้าจุฑาภรณ์ ธิดา รามพระราชมารดา มีทรงมีพระ
ชนม์มียกว่าพระเชษฐา ๔ มี เนื่องจากรัชกาลที่ ๓ ทรง
มีพระชนม์มียานาน ถึง ๗๒ มี จึงเสด็จรทศ เสด็จทราบอีกว่า
เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ ทรงเป็นพระราชมารดาองค์แรกในเศวตฉัตร
และใน สมเด็จพระศรี อภิเษกพิธีพระ ราชมารดาของ
"กษัตริย์กษัตริย์" หรือรัชกาลที่ ๒ และเจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ ยังทรงมี
ธิดาอีก ๗๓ องค์ นอกจากเจ้าฟ้าจุฑาภรณ์ ในจำนวน
โอรสและธิดา ๗๓ องค์นั้น เสด็จทราบแน่นอนว่า รัช
กาลที่ ๓ หรือกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์และพระองค์เจ้าหญิง
รำเพยภินิมย (กรมพระเทพศิรินทราวาสย์ พระราชมารดา
ของเจ้าฟ้าจุฑาภรณ์) ทรงเป็นพระราชมารดาองค์แรกและพระ
ราชธิดาองค์แรกในเศวตฉัตรของรัชกาลที่ ๒ ทั้งยังทรงร่วมพระ
ราชมารดาด้วยกัน

มีที่ทรงได้กันที่เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ และเจ้าฟ้าจุฑาภรณ์ เสด็จ
ทราบ แต่ไม่จำเป็นสำหรับหนังสืออื่น เช่นกับมีที่ทรง
อุปสมบท เมื่อทรงมีพระชนม์มียได้ ๒๐ มี ทรงพวงของ
แต่ก่อนทรงอุปสมบท เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ ทรงมีหม่อมองค์
หนึ่ง เรียกกันทั่วไปว่า "น้อย" เป็นพระญาติโดยตรงของ

รัชกาลที่ ๓ และเจ้าฟ้ามงกุฏ ๑ ทรงมีโอรสก่อนเป็น
กษัตริย์ ๒ องค์ โอรสทั้ง ๒ องค์นั้นหายสาบสูญไปจาก
พงศาวดาร เมื่อเจ้าฟ้ามงกุฏ ๑ ต้องทรงอุปถัมภ์ค้ำชูไม่
เพื่อเห็นราชภยันต์ และ “ตุ๊กตอกเสวตฉัตร” มักจะ
เป็นคดีาะเด่นยศจัญโรอะไรอย่างหนึ่ง สำหรับราชวงศ์
จักรี เกิดมาถ้าตายได้เสียก่อนอะจะดูร ถ้าไม่ตาย
และมีอายุยืนยาว ค่อมักมักจะถือ กันว่าเป็นเทมาแห่งความ
ไม่สงบต่าง ๆ นา ๆ หรือเชื่อกันว่า ตุ๊กตอกเสวตฉัตร
มักจะแย่งมรดกตกอยู่ในเสวตฉัตร

การศึกษาอักษรระดมยเมืองคันทองเจ้าฟ้าสองพี่น้อง
เราไม่รู้เลย แต่จะให้สันนิษฐานเราก็อาจสันนิษฐาน
ได้ว่า ในฐานะที่เป็นโอรสของราชระกวี อาจารย์ผู้อบรม
สั่งสอน อักษรระดมยเมืองคันทองน่าจะได้อ่านราชบัณฑิตผู้แจดล้อม
ราชระกวีพระบิดา และในบรรดาราชนิกเทคนั้นไม่มีใคร
เป็นที่นับถือของรัชกาลที่ ๒ เท่าสมเด็จพระวันรัต (อยู่) ผู้
อุกกรมพระราชวังบวร สุรัสวดีถึงขนาด ทรงบังคับให้เสกออก
มาโบย สมเด็จพระวันรัต (อยู่) ทรงเป็นประธานสงฆ์
ระดมยคากดิน มหาราช ทรงเป็นสมเด็จพระวันรัตนักขัตติยฐาน

ของมหาสารของคณฺห ทรงเป็นอาจารย์กาพย์กลอนของ
“สุนทรภู่” — อ้ายซาเรอ และทรงเป็นอาจารย์ของรัชกาล
ที่ ๒ ด้วยในขณะเดียวกัน

คำต้นนิษฐานที่ว่าเจ้าฟ้าองค์หนึ่งทรงเป็นศิษย์ของ
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ (ขย) ที่ได้รับพระวรวงศ์เธอเป็น
เป็น “พระยา” นี้ มีคำกล่าวเขียนพระวรวงศ์เธอ
เหนือเกล้าฯ แม้แต่การศึกษามครภาษากับสมเด็จพระสังฆ
ราช (ม) พระอภัยมณี ณ สำนักวัดมหาธาตุ เฉพาะเจ้าฟ้า
มงกุฎ ก็เป็นเรื่องราวอันมหัศจรรย์ ตามที่ทราบนั้น สม
เด็จพระสังฆราช (ม) ทรงร่ำเรียนมาแต่ในวัง แม้จะ
ทรงถนัดระเบียบจัดและทรงทำงานหนักขนาด “กวาดลาน
วัด” ด้วยพระองค์เองเป็นแบบอย่างแก่เจ้าอาวาสทุกองค์
ของวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดที่สำคัญที่สุดคงแต่คงกรุงเทพร
กระทั่งมาจับบ้นักตาม ความที่พอจะสืบได้เกี่ยวกับการ
ศึกษาของรัชกาลที่ ๔ ณ วัดมหาธาตุนี้ไม่น้อยมาก เจ้าพระ
คุณ พระพิมพ์ธรรม (ขย) เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุของคฤ
๔ นี้ประกาศถึงมหาสารของกรมราชวิทยาลัย เคยเมตตา
๔ ให้รับเจ้าฟ้าองค์หนึ่งมาเรียนกับพระองค์น้อย คึกคักกับหอสมุดแห่ง

ชาติบ้านคว้นออก จำโบสถ์นั้นเป็นที่ประทับของรัชกาลที่ ๔
หลายครั้งหลายครา ไม่ไร้ตั้งที่เขียน ๆ กันว่าเสด็จจาก
วัดมหาธาตุแล้วไปประทับ ณ วัดสมอรายและจากวัดสมอ
รายเสด็จไปประทับวัดบวรนิเวศ คือเสด็จเวียนไปกลับ
ไปกลับมาหลายหนหลายรอบ ทางวัดมหาธาตุจำต้องปฏิ
สังขรณ์ ใจเป็นอย่างค้ำจนมี รูปร่างตั้งโบสถ์ใหม่ กระทั่งทุก
วัน

—๓—

จากการค้นคว้าส่วนบุคคลใน พ.ศ. ๒๔๗๒ ข้าพเจ้า
ได้ สัมภาษณ์ สภาพบุรุษ ไทยประหลาด ผู้หนึ่ง อายุ ๓๒ มี
ชาวบ้านวัดทองเพดง ธนบุรี ท่านเจ้าอาวาสวัดทองเพดง
รับอาราธนามานั่งเป็นประธานการสัมภาษณ์ ความปร
สงค์สำคัญที่สุด ข้าพเจ้าต้องการทราบเรื่อง "สุนทรภู่"
ว่าศีรษะด้านหรือไม่ และใจไหนจุด ดังที่เคยเห็นใน ภาพเขียน
หรือไม่ เรามีครวร่วมชีวิตและข้าพเจ้าได้ทราบละเอียดลึก
ซึ้งยิ่งกว่านั้น และสภาพบุรุษผู้นั้นได้เล่าถึงว่าได้เคยเห็น
สมเด็จพระจอมเกล้าฯ ขณะทรงเป็นภิกษุอยู่ เราครวหนัก

กันคือว่า ความเบี่ยงภิกษุในพระพุทธศาสนาไม่มีความเป็น
เจ้าหรือความเป็นโพธิ์ แต่สมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรง
เป็นที่สนใจของประชานชนอันนับเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียง
แต่จะทรงนำแหวกแปดคาพระภิกษุไทยทั่วไป—เดียนอย่าง
มอญเท่านั้นที่ทำให้เป็นที่สนใจของประชาน แต่ทรง
ดำเนินไปไหนมาไหนอย่างວ່ອງใจ จะเทศน์ก็ไม่ใช้ข้อ
อ่านตามคำภีร์ไบเบิลอย่างแบบเก่า “..... ท่านเทศน์อย่าง
ว่าเฮา ๆ คุณ ผู้คนบศกศึนกันนัก ไคร ๆ ก็พากัน
ส่งสาร ปฏิทานของท่านเครื่องครัดระเบียบวินัยจัด รูปร่าง
ท่านเล็ก ๆ ไม่ไรรูปร่างใหญ่โตอะไร ปากของท่านกว้าง
โต”

ความรอนันตรงกับคำดำรงค์มิดชิดอันหนา

พระนิสัยที่ไม่ชอบยั้ง ว่องใจ อยากรู้ชยาก

เห็น “ของฝรั่ง” แปลก ๆ ใหม่ ๆ นี้เป็นพระนิสัยดั้งเดิม

ทรงมีตะม้ายกดทับกันทั้งพทงนอง แต่ “เจ้าฟ้าใหญ่” ผู้

เรษฐาค่อนร้าง จะทรงจริงจัง กับความกระหาย อยากรู้เห็น

ยิ่งกว่า “เจ้าฟ้าน้อย” อนุชา แต่หากจะพูดถึงความประ

เปรียบ-ไว้ใจ เรือนใจ ตลอดจนความเปรี๊ยะปราศโดย
ทั่ว ๆ ไปแล้ว พหัพพ้อง

ความพิศดาร เกือบจะเรื่องประหลาดในความรู้สึก
ของ ชาวคณะมิชชันนารีอเมริกัน ผู้เป็นอาจารย์ภาษา
อังกฤษของเจ้าฟ้าทั้งสอง ทุกคน ขอให้สังเกตว่า เจ้าฟ้า
ทั้งสองทรง เป็นนักศึกษา ภาษาอังกฤษ กับชาว อเมริกัน มิชชัน-
นารีทรงเป็นหนุ่มแล้ว ทรงอุปถัมภ์บวชแล้วหรือทรงศึกษา
พร้อม ๆ กัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าคือทรงศึกษาเป็นเวา
นานนับ ไม่ไรเวาเพียง ๕-๖ ปีถึงความเข้าใจของหมอ
แมดแคมป์มิธ เดาในหนังสือ *A Physician at the Court
of Siam* มีเหตุผลว่าเนื่องจากทรงสนิทสนมคุ้นเคยกับหมอ
ดอน คาร์สัน แห่งนั้น ครั้นนั้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
“ปลัดเด” หรือท่านศึกษาภิบาล ดัน บัธ แบลคดีบี ปรา
กฏในเอกสารหลายเล่มว่า เจ้าฟ้าใหญ่และเจ้าฟ้าน้อย
ทรงข้ามฟากมาบ้านท่ามปลัดเดเป็นกิจวัตรประจำ บ้าน
หลังแรกของท่านปลัดเดอยู่ที่ถนนวังกรมหลวงวงษาฯ ฝั่งธน
บุรี เกือบจะตรงปากกุดของบางหลวง ไม่สู้จะห่างไกล
บ้านหลังแรกของมิชชันนารีแอนนาเทย์โค มีเรื่องเล่าใน

สมัยเมื่อเจ้าฟ้าใหญ่ทรงอุทธรณ์แล้วว่า ทรงเชื่อมั่นใน
คำสอนของพระพุทธศาสนามาก เวลาทรงข้ามฟ้าลงมา
เขียนหนังสือไม่ทรงเขียนเปล่า ทรงถือโอกาสถกเถียงเรื่อง
ศาสนามับชาวคริสต์ตะวันออกอเมริกันเป็น "หลัดสูตร" ซึ่งเป็น
วิชาฝึก การส่งทนาได้ขอบ ภาษาต่างประเทศ ททรงว่าเขียน
ได้อย่างดีเลิศ ไม่ได้เขียนก็ไม่ต้อง และทรงได้ประ
โยชน์นานาประการจากการใช้ "หลัดสูตร" วิชา เพราะ
จนก ทำให้เป็นกันเอง ทำให้ต้องใช้ไหวพริบและถ้อยคำ
ได้ถูกต้อง ที่สำคัญที่สุดคือทำให้เป็นประชาธิปไตยแท้
ด้วยการใช้พลังทางปัญญาคือสติปัญญา ไม่ใช่พลังทางกาย
หรือมรดกพร้าทอดตาม ซึ่งเป็นวิธีการของขุนน้ำ แด
ใหญ่หลวง ที่ทรงได้รับจาก การ เรียน ภาษา อังกฤษ วิชา
กล่าวมานั้นเป็น "ประชาธิปไตย" ในเวลายุคนานทอด
พระ เณรมา ของพระองค์กระทั่งถึงเวลาที่ ทรงชน ครอบครอง
สมัยที่แล้ว เมื่อท่านปลดปล่อย โรงพิมพ์และออกหนังสือ
พิมพ์ The Bangkok Calendar "หลัดสูตร" ครั้งเมื่อ
ทรงข้ามฟ้าก็ยังทรงนำเอามาใช้กันอยู่เป็นประจำวัน (ทำ
ให้หนังสือพิมพ์ของท่านปลดปล่อยมีอิทธิพล ที่ท่านปลดปล่อย

ไม่ได้ออกหนังสือพิมพ์เฉพาะเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่ได้
ตีพิมพ์ออกทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย มีเรื่องมีราว
อะไรเพื่อความเจริญของประเทศสยามหรือมีประเด็นปัญหา
ใดในกรุงเทพ ฯ และหัวเมืองภายในรอบรัศมีของหนังสือ
พิมพ์แล้ว ก็ “ได้กันโครมๆ” ที่เดียว เพราะท่านเอ็ดเคอร์
รับพระทัยได้อย่างดีว่า การวิจารณ์ไม่เคยทรงทำให้
กริ้ว และต้องเป็นเพราะทรงตระหนักถึงน้ำใจของท่าน
ปลด—เอ็ดเคอร์ได้อย่างดีทีเดียว ที่เขื่อนวิจารณ์เรื่อง
ต่าง ๆ ลงตีพิมพ์นั้น ไม่ใช่เป็นการเบียดเบียนจะเอาประเทศ
สยามเป็นเมืองชนเช่นราชอาณาจักรอังกฤษและราชอาณาจักร
การวิจารณ์เพื่อก่อหรือร่วมก่อสร้างเมืองไทยให้เจริญที่ดก
เท่าที่จะเจริญได้ มีสิ่งกำหนดอยู่อย่างเดียวกับท่านนั้น คือ
ท่านผู้รับหนังสือ The Bangkok Calendar ในระบบมี
ห้อง ๆ ค่อมามักจะไม่ค่อยชำระค่าบำรุง จะเป็นเพราะ
มีภาระกิจการมากมายหรือสนใจอื่น ทราบไม่ได้ ปรากฏว่า
ทำให้ท่านปลดคัดค้านจัด ถึงกับประกาศรายชื่อผู้ไม่ชำระ
ค่าบำรุงหนังสือพิมพ์ อย่าง “หน้ากั้นหน้ากั้น” มีอาทิ
เช่นสมเด็จพระพุทธเจ้าฟ้าจุฬาภรณ เป็นต้น !

จะต้องเข้าใจให้แจ่มชัดว่า ภาษาอังกฤษของ
“พระเจ้ากรุงสยาม” และอนรามาไม่เพียงคนเดียวหรือ
ต้องคนตามที่เข้าใจกันหรือเหมือนกัน เดิมทีมี ๖-๗ คน
และเจ้าฟ้าทั้งต้องก็ทรง ร่วมครูอาจารย์เดียวกัน ตลอดจน
ใครเทียบกรุงเทพ ฯ มหานครและเป็น “ฝรั่ง” ก็จะ
ผู้ให้ความรู้แก่ผู้กระหาย ฤ็ญแจแห่งวิชาการทั้งต้ององค์
ไปทุกคน แต่ที่สอนกันจริง ๆ ง่าย ๆ มี ๓ คน ก็คือศิษยา
ภิบาล — เรเจอเรนส์ เจ. แกดส์เจด ท่านปลัดเตและด็อก
เตอร์ เฮด. ฮาร์. เฮนส์ ซึ่งเป็นชาวอเมริกัน ทั้ง
สำหรับเจ้าฟ้าใหญ่จนทรงมีพระเป็นพิเศษ ถึงกับทรง
เรียนภาษาตากันกับท่านสังฆราชปาเลอกัวซ์ ชาวฝรั่งเศส
และทรงว่าเรียนจัด เมื่อเสด็จออกจากวัดมหาธาตุไปประทับ
ณ วัดสมอราย คำบดสามเสน จะทรงเรียนวิชาการ
ศาสตร์กับสังฆราชปาเลอกัวซ์หรือไม่ ไม่มีหลักฐานยืนยัน
แน่ แต่เป็นที่แน่นอนว่าต้องทรงเรียนดาราศาสตร์ กับ
ชาวต่างประเทศคนใดคนหนึ่ง เพราะวิชาการแขนงนี้
ไม่ใช่ของชาวไทย หรือมีพระนั้นก็ต้องทรงตั้งตำราดาร
ศาสตร์มาจากอังกฤษหรือฝรั่งเศส จะให้เห็นว่าในระยะ

มีผู้คล้ายในการครองราชสมบัติว่า "พระเจ้ากรุงสยาม"
ทรงเชี่ยวชาญในวิชาดาราศาสตร์-คำนวณขนาดที่ เขะ
ทักกะ ชาวต่างประเทศยอมจำนน ทั้ง ๆ ที่ทรงมีกตัญ
คุณาโบราณดำรงมียกกว่าเขะทักกะเหล่านั้นถึง ๓๐ ปี!

สำหรับความรู้ เกี่ยวกับภาษาฝรั่งเศสนั้น ทรงมีอยู่
บ้างตามปรกคิธรรมเนียมของผู้ที่เรียนภาษาอาณานิคม เพราะ
ความใกล้ชิด ระหว่ง ภาษา อาณานิคม กับ ภาษา ฝรั่งเศส นั้น
คล้าย ๆ กับภาษามกกับภาษาสันสกฤต หดกฏฐานที่มี
อยู่เด้าว่า ทรงตำราภาพกับมิดซิดแอนนาว่า ทรง
ว่าความถี่คอกกับวัดแฉะถ้อยคำในจดหมายภาษาฝรั่งเศสที่มี
มากแทบทุกคิตคือด้วยเรื่องดาราศาสตร์เคมทน ทรงขอ
ให้มิดซิดแอนนาช่วยเหลือ คงจะไต่ถ่วงถึงในบทต่อไป
ทั้ง ๆ ที่มิดซิดแอนนาเอง ก็มีความรู้ ภาษา ฝรั่งเศสไม่มาก
กว่าพระองค์เท่าใดนัก

ในระหว่างที่เจ้าพี่ทรงอุปถัมภ์อยู่นั้น เจ้าพี่น้อย
บังเอิญทรงมีครู ภาษาอังกฤษ ที่เป็นชาวอังกฤษ แท้คนหนึ่ง
ชื่อ โจมัส จอร์จ น็อกซ์ จึงทรงเชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษ
"อย่างอังกฤษ" ทำให้เป็นที่สรรเสริญกันในหมู่ชาวต่าง

ประเทศในสมัยนั้นมาก ถ้าวาจ้อตรงแตกฉานในภาษา
อังกฤษอย่างแท้จริง ทำให้ทรงเข้าพระทัยในคำหวั
คำวาทันสมัยต่าง ๆ อันทำให้ทัศนระของพระองค์ในทางการ
ปกครอง ก้าวหน้า ถ้าว พระเชษฐา อย่างไม่ อาจ จะ เปรียบ
เทียบกันได้ ที่เด่นที่สุดคือทรงนิยมการปกครองแบบ
มหาชนรัฐทำนองเดียวกับอเมริกา ถ้าแหวจะมีก็ตรง
คำ "กคณญชรรม" คำเดียวกับนั้น ย่อมไม่เป็นที่สงสัย
ว่าเจ้าฟ้าน้อย พระองค์ ท่านจะ มีเป็นประมุขของชาติ
เป็นประธานาธิบดี และประธานธรรมนุญการปกครองแก่
ประเทศสยาม ๓๐๐ ถ้าวมีมาแต่ัว

พระนิสัยที่แตกต่างกันอย่างหน้าเป็นหลังคือ เจ้า
ฟ้าใหญ่ทรงถือระเบียบประเพณีต่าง ๆ ของไทยอย่างเคร่ง
ครัด เกือบจะเขียนได้ว่า ประเพณีไทยเก่าแก่ทั้งปวง
นั้นต้องรักษาไว้ จะให้เสื่อมศูนย์ถดถอยความเคารพ
นับถือไปมิได้ ที่ใหม่ก็จากใหม่เบ้าชก "อัน" หนึ่ง
ต่างหาก ไม่ยอมให้คัดลอกปนเปกัน แต่จะค้องเรียนรูประ
เพณีทั้งตะวันออกตะวันตกให้ชำนาญานาญมากที่สุดเท่าที่จะ
มากได้ หดกการอันนี้ เจ้าฟ้าใหญ่ทรงถือจัต แดก

ต่างกับเจ้าฟ้าชายที่ "ไม่ทรงเอาอย่างไทย" เลย กล่าวคือ
ทรงเป็นสถาปนาราชแห่งโลก ... เปรอริอันค้เค็ม และ
ทรงมีเหตุผลว่าที่ทรงกระทำดังนี้ ก็เพราะไม่ทรง
มีเดตามาก พอที่จะทำอะไรหรือ จะเป็นอะไรให้ค้ำจริง ๆ ได้
มากอย่าง จะต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ
ถึงเราจะทราบรายละเอียดได้จากหนังสือของ เซอริอัน
บาวริงก์ และมีดริ่งแอนนา.... แต่ไม่เคยปรากฏว่ามีพระ
ราชประวัติเป็นภาษาไทยแม้แต่คำเดียว! จำ ว่าที่ทรงประทับ
ที่ประเทศเปียม ทรงประณิดอะเอียดอะฮออย่างยิ่งใน
Etiquette อย่างเทศ พระอุปนิสัยใจคอกลอดจนวนิทยาการ
ที่ทรงสนพระทัยก็หันหลังให้แก่ไทยโดยสิ้นเชิง เพราะทรง
เห็นจำโบราณด้าสมัยไม่เทียมทันโลก และ.... มันไม่ทัน
พระทัย!

หากจะกล่าวถึง ความนิยม ของประชาชน หดเมือง
แล้ว นื่องพระที่ แม้เจ้าฟ้าใหญ่จะทรงใช้อธิพุดของผ้า
กาตัวพัคร์เป็นคาถามหาพินมเค็มแผนการ นี้ก็สู้เจ้าฟ้าชาย
มิได้ ถึงจะทรงอด้าหะดัก้าไปเทศน์ ไปรดสักวราชเมือง
นั้นเมืองนี้ ก็ได้ผดเฉพาะแค่สมัยเทศน์ ที่เพราะเหตุถึง

นั้นในบ่อที่ทอด เผลาะกักรง ขณะนำใจ ชำรารการขึ้นผู้ใหญ่
ในพระมหานครตั้งจะก่ออย่างละเอียดในบทที่ ๓ ส่วน
วิธีการของ เจ้าฟ้าน้อย ที่ประธาชนพดเมือง นิมิตร์รเด็ญ
มากมายคือ ความที่ในทรงถือพระองค์เคย พระองค์ทรง
เป็น "ประธาชนคนหนึ่ง" และไม่โปรดให้ใครยกย่องเพ็ด
ทูลว่าพระองค์ทรงเป็น "เจ้าฟ้า - เจ้าดวงรัก" ในขณะที
เที่ยวเทศน์ไม่ให้ชาวศกจัดศรวค นื่องกดับออกดำดีทิว
เป็นถารใหญ่ ทำให้ชาวต่างประเทศทอดใจแฉะรักน้ำ
ใจนักกีฬาของเจ้าฟ้าน้อย - หรือที่ทรงขอให้ใคร ๆ เรียก
พระองค์ว่า "ท่านน้อย" อย่างสถาปนุชนพมิตคือ
สถาปนุช เพราะการดำดีทิวของท่านน้อยเป็นไปอย่าง
จรดดำดีทิวของชาวอังกฤษ ที่สำคัญที่สุดคือ พระองค์
ทรงรักของใหม่ ๆ ทั้งหลายที่เป็นประโยชน์แก่สังคม โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องจักร ที่มีกำลังไ้แทน กำลังมนุษย์ทุก
อย่าง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักรทางเรือหรือทางบก โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะของพระองค์ท่านโศกาสอบรูเป็น
พิเศษ.... ทรงเป็น "น้ำหนกกรง" กระทั่งปรากฏในคำ
บันทึกของกุศตอเมริกัน ที่เข้ามาทำสนธิสัญญาในรัชกาลที่ ๘

ชื่อ จอห์น เบคอน กล่าวถึงพระองค์ว่าทรงเป็น "One of the most remarkable men in the world" คนที่เด่นที่สุดในโลกคนหนึ่ง ดังนี้

ชาวต่างประเทศที่มามีใจกว้างขวางมีความเห็นว่า หากเจ้าฟ้าชายอ็องรี ทรงเป็นกษัตริย์ หรือเป็น ประธานาธิบดีของประเทศสยามคือจากรักรากที่ ๓ แล้ว ประเทศสยามจะก้าวหน้าไปไกลดั่งบัดนี้ซึ่งเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินอยู่... ในรัชกาลที่ ๔ และที่ ๕ ฯลฯ อย่างไม่อาจจะคาดคะเนได้

คงจะพิเคราะห์ไว้อย่างคติไทยโบราณว่า เพราะบุญไม่ถึง พังได้แผ่นดิน (สยาม) ก่อน ละเพราะจักรวาฬของเรามีพระอาทิตย์แดงเคียง ชาวไทยแต่โบราณจึงเปรียบพระมหากษัตริย์ ไม่ใช่ประธานาธิบดี เป็นประจักษ์พระอาทิตย์แดงเคียงนั้น เมื่อทรงเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างในพระราชอาณาจักรของทรงเป็นดุจเดือนแฉาดวง ไม่แสงบ้างไม่มืดแสงบ้าง หรือไม่มีแสงเลย แต่ต้องอยู่ในอิทธิพลของพระอาทิตย์แดงเคียงโดยเด็ดขาด การต้องอยู่ในอิทธิพลนั้นไม่หมายความว่าเฉพาะแต่แสงหรือร่มเท่านั้น หากหมายรวมถึง

กำลังหมุน ของดาว และเคื่อน และทกสิ่ง ทกอย่างทงทมชีวิต
ตลอดจนสิ่งที "หาชีวิตไม่" ว่าจะคงพังและเป็นไป
ตามพระราชประสงค์หรือพระบรมราชโองการทงต้น

ความเป็นจริง ของการ ปกครอง บ้านเมือง ของเรา
ตลอดเดา ๖-๗ ร้อยปีดังถ้านาน มีเอกดารน้อยเต็ม
นทที่จะกล่าววิเคราะห์ได้เป็นหลักเป็นฐาน ทงนี้ก็เนื่องจาก
หลักศร การศึกษา ของ เราในชั้น อคมไม่ มี วิธา ว่า ด้วย
"ปรัชญาการเมือง" อบรมดังสอนกัน ซึ่งเป็นดังทศจร
เส้าดังตลกล่าสิ่งทีเปรียบปานมิได้ คำ "ปรัชญา" ในดังคม
ชาวไทยรุ่นดังนั้นอุปมานันดังเป็นเชือ แบคทีเรียแห่งโรคระ-
บาทฉอนร้ายกาจ จึงมีนทผลดทำให้การวิเคราะห์ข้อ
วิเคราะห์ *anti-thesis* ของความคิดเห็นทงปัจเจก เป็นคั้นเช่น
การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชดังของ ไทยเราคือ
ความดีความงามไปอย่างน่าเศียตาย พอดังงเข้าดังถนะ
stage ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย พระมหา
กษัตริย์ กอขาย เป็นพระ นรทดัง ถูกคำ คำหั้น คีเคื่อนไปทุก
ถถานแฉะ อยุคธรรม เป็นกการนิตถกษณะทีดังงาน
ของนทศึกษาไป ทงนี้ก็เพราะเคยมิวชคธา tyrant

หรือจอมคนdespot หรือผู้รุกรานแต่การใช้อำนาจเด็ดขาด
จำนวนไม่น้อยในประวัติศาสตร์เป็น benovolent tyrant
เป็นวีรบุรุษที่ผู้คนมีประโยชน์แก่ประเทศชาติ แม้จะแข็ง
หรือเดงทรามอย่างร้ายแรงในด้านหนึ่ง แต่ก็มีคุณความ
งามความดีในอีกด้านหนึ่ง ไม่รู้ไปทุกสถาน และใน
ระบอบเห็นอกกฎหมายดังกล่าวมาแล้ว จะให้ทุกสถาน
เป็นเทพ เป็นผู้หาความบกพร่องมิได้ เป็นผู้มาจาก
สวรรค์มาปกครองไพร่ฟ้าราชนั่นสิน เหมือนชีวิตอยู่แต่เมื่อ
ตายก็กลับคืนไปสู่สวรรค์ทันที ย่อมวิปริตต่อความเป็น
มนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องราวของ "พระเจ้า
กรุงสยาม" ในภาษาไทย ไม่แตกต่างแต่ไรกับเทพโลกที่มี
อยู่ จึงเป็นเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์ไป หาก
คำนี้มีได้โดย และในความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้เป็น
เพียงความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งผดเมิน เป็นที่น่าเชื่อถือที่สุด
ในขณะเดียวกันนั้น ความศักดิ์สิทธิ์ ของมนุษย์ร่วมแผ่นดิน
กัน (สยาม) จะเลอเลิศปานใดก็ตาม ได้ถูกบังคับ
ให้กลายเป็นความศักดิ์สิทธิ์ มีเช่นนั้นจะถือเป็นพระ
ชาติคีย์ ๒ ดวงในจักรวาลอันเดียวกัน ซึ่งตามคติไทย
ดังกล่าวมาแล้วย่อมเป็นไปไม่ได้โดยเด็ดขาด ตัวอย่าง

เช่นความเปรี๊ยะปราศของเจ้าฟ้าจุฑามณีฯ หรือเจ้าฟ้ามัย
ความพิเศษของพระสุนทรโวหารหรือ "สุนทรภู่" ความ
เป็นปราชญ์ของ ค.จ.ส. จรรยาโก คือมีนทางการเขียน
ภาพเหมือน (Realism) คนแรกแห่งชาติไทยคือพระภิกษุ
อินทร์แห่งวัดเขียบหรือ "รวัดอินทร์" จะเขียน
ภาพของใครไม่ได้ทั้งประเทศนอกจากภาพ "พระเจ้ากรุง
สยาม" รวัดอินทร์ "มังอาจ" เคยตอบเขียนภาพของ
"สุนทรภู่" กวีเอกพระที่นั่งวัดเขียบด้วยกัน พอความ
ปรากฏรูปภาพนั้นตกทำตายทันที ๑๐๑

เมื่อข้าพเจ้าศึกษาวิชาพงศาวดาร ณ โรงเรียน
มัธยมศึกษายังกันว่า "ดีที่สุดในประเทศสยาม" พระนาม
และชื่อของเจ้าฟ้าจุฑามณี สุนทรภู่ ค.จ.ส. จรรยาโก,
รวัดอินทร์. ก.ส.ร. กุหลาบ, จ่านายสิบโมรา, คุณพุ่ม
จินตกวี, คุณเสด็จวรรณ, หอวงนายสิทธิ, จมื่นราชานาคย์
(เจ้าบุญนาท) ๑๐๑ เป็นเสมือนดวงดาวที่ส่องแสงระยิบ
ระยิบหรือเกือบไม่ม้แสงเลยในจักรวาลอื่น เกือบไม่ใช้คน
ไทยแม้จะมีคุณวุฒิสูงส่งสักปานใดก็ตาม นักศึกษาอย่าง
ข้าพเจ้า - ซึ่งอาจารย์ พงศาวดารไทย ผู้เป็นราชัน กุดในรา
วงจักรให้เกียรติว่า เป็นศิษย์เอกของท่านชนิดนานๆ จะ

มีคนหนึ่ง ยังโง่เขลาถึงปานนั้น ทำให้สงสัยว่าอนุชนไทย
คนอื่น ตลอดจนศิษย์อักษรศาสตร์บัณฑิตของข้าพเจ้า
ทำปริญญาทางสาขาวิชาประวัติศาสตร์กรีกโรมันคือกรีก จอร์
หรือ จอร์เจียได้ขึ้นหรือ และยังโง่งมอย่างหนึ่งแยกตัวจาก
ต่างประเทศใหม่ ๆ ข้าพเจ้าได้ค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับ
“คนสำคัญแห่งชาติไทย” อย่างจะพลัดทอดมรดกแห่งชาติ
ทองเที่ยวไปสืบตามวง ตามบ้านของผู้นับอาวได้ที่สุดในกรุง-
เทพฯ และตามหัวเมือง ยิ่งคิดเหมือนว่าเทพเจ้าแห่งความ
รู้จะทรงโกรธกริ้วข้าพเจ้ามาตั้งกีดกันศิษย์ศิษย์กันปาน!

วิเคราะห์พระนิพนธ์ของ “พระเจ้ากรุงสยาม” จาก
เอกสารต่างประเทศ จะพบความสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่พระวิริยะอดสาหา
อย่างเอก ไม่ว่าจะเป็นคราการใหม่หรือเก่าประเภทใด
สาขาใด ที่ทรงเห็นว่าจะเป็ “แก้ว” ประคัมพระองค์
แล้ว ทรงว่าเรียนอย่างมุนาจะแตรทรงเรียนได้จนแตกฉาน
กล่าวคือบรรดาความดำารกรอบรู้ในวิชานั้น ๆ ถึงขั้นหลัก
การณ์ principles จากหลักการณ์ก็อาจทรงจำแนกออก

เป็นรัช, เป็นรัช, และเป็นกฎ lowe ฯลฯ ซึ่งทำให้เป็น
ฐานที่พระองค์จะทรงสามารถค้นคว้าต่อ... เป็นคำคว
จารย์ดำพิงแต่พระองค์เองได้

มีข้อสังเกตว่า การเริ่มศึกษาวิชาการต่างๆ เหล่า
นี้ ทรงกระทำจริงจังตั้งแต่ทรง "จำใจ" ต้องอุปถัมภ์ต่อ
จากเวดา. เดือนตามพระราชประเพณีเกิดออกเวดาอีก ๒๖ ปี

๒. ทรงครุ่นคิดได้อย่างดีว่า พระปรีชาสามารถ
โดยดั่งนวมของพระองค์ท่านผู้นุชามีได้ ทรงบรรดาระดับ
สูงสุดของควมฉลาดเพียงระดับ ๒ ไม่ถึงระดับ ๓ ฉะนั้นจึง
"จำเป็น" ต้องทรงดำเนินแผนการณ์เพื่อจะเอาชนะพระ
เชษฐา คือรัชกาลที่ ๑ และต้องเอาชนะอนุชา คือเจ้าฟ้า
จุฑามณี ที่ดำเนินที่สุดคือการต้องรณรงค์ของราชดงมบัติใน
ลักษณะที่จะทรงเสียอะไรก็เสียไป ขอให้ได้สิ่งที่ต้องพระ
ประสงค์ก็แล้วกัน แผนการณ์นั้น เราจะได้ศึกษากันต่อ
ไปอย่างละเอียด

พระนิตย์อินน์ มีวิธีดแนอนนาได้เขียนคำหั้น "นาย
จ้าง" ของนางอย่างรุนแรง ถึงกับใช้คำว่า "พระเจ้า
กรุงสยาม" ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ทรงวิชา wichee

ร้ายแรงยิ่งกว่า ความ รังไรอัน คอความ ผูกอาฆาตพยามา
แต่ที่ร้ายแรงที่สุด คือทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ที่ทรงมีพระ
นิสัยอีกาวิชาอย่างโหดร้าย คำหั้นแฉ้วนางก็ยก
คิ้วของความชั่วช้า, ความอาฆาตพยามาและความอีกา
วิชาต่าง ๆ อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ถึงเราจะได้อธิบาย
กันต่อไป ที่ตระคน ในขณะเดียวกันนางก็สรรเสริญว่า
“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่รัก
ประเทศเป็นอย่างเอก ทรงดำเนินวิถีได้บายเอกราชไทย
รอดจากปากเหยียดปากกากระตังเป็นแบบอย่างของประเทศ
น้อย รมิคันใครเทียม ไทยเป็นเอกราชค้อมาจนทุกวันนี้
ด้วยวิถีได้บายนั้น นอกจากนั้น ยังทรงเป็นนักศึกษาน
เยี่ยมและดูเหมือนว่านอกจากเจดาศาตมรรัตนอันตแล้ว ชีวิต
ของพระองค์คือประเทศชาติทั้งหมด!

การ คำ หั้น แฉ้ว การ อดคิ อดร เสรีญ ใน อักษ ณะ
อิกเราะที่คังถ่วงมาน ทำให้เราต้องเห็นความเป็นจริงของ
ความเป็นคน ทำให้เกิดความยุติธรรม ทำให้เกิดความร
แท้ และเป็นวิถีโน้มน้าวไม่ให้เกิดความหองซึ่งยังให้เกิด
ความเยื่อหยิ่ง... เป็นผู้เฝ้า เป็นเทพ มีแต่ไม่คิดคิน

จะต้องเขียนจดการณ เกยอกบ การตรม ทนยม กนทวไป
 ประกอบการวิเคราะที่ ณ ทน เป็นคนเร้น แคนการณท
 "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงใช้คนให้ไปออบปลงพระชนม์เจ้า
 ฟ้างูตามณผู้เป็นอนุชาร่วมพระมารดากับพระองค์ เพื่อ
 ความปลอดภัย แห่งราช มตองก่สำหรับ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์
 มีชีวิตแฉนนาเขียนถึงเรื่องนเฒอศด้วยเรื่องขรรคมทา เนื่อง
 จากเป็นเรื่องทกรกนสนนพระนกร ไม่ใช่ความอับ เหตุผล
 ของนางนี้ เป็น "วารเชษนาการณ" มีเกยอกบเรื่องนเฒอ
 อดอยมาก แต่มแม่แค้นเกยอกกับ "พระเจ้ากรุงสยาม"
 เป็นเจอร่วม ๖ มี กทาโตทมาเรความอานกคักญาทอาน
 หนึ่งข้อของนาง จะต้องเชื่อฟังคำ มรธายของนางทุกมทนท
 ทุกคำไปไม ทั้งเหตุตนางแฉงประกอบคำ คำทนน
 กมีโตความว่าเป็นไปเพื่อจะ ให้ทศนระของนางเดิน กครม
 ทศนระของใครอื่น คอศเวลา ๗๘ มี ทนดสูมอยุกกับการ
 หนึ่งข้อสยาม ราชเจ้าได้ประธมพบเห็นจำ แฉงทศนระของ
 คำตรมทงปวงในภาษาไทย ไมเดอกว่าจะเป็นไปเพื่อก่อ
 หรือเพื่อ ให้ตคคกเคอช ความ รือก เป็นเรื่อง อังนคจ อย่าง
 ๓๐๐ ทง ๓๐๐ เปอรเชนติ ซึ่งเป็นความวิเศษ เป็นเรื่อง

นำประหัดใจนี้ไว้หน่อยกับบุคคลผู้ได้พบเห็นคำคำคมใด ๆ ที่
ผู้ผู้นำใจอันกว้างขวาง ได้อ่านลงวันแล้วมักจะมีความ
“อหฺกต” อุดหนุนขึ้นมาในภาพอย่างฉับพลันลักษณะเช่น
นั้นย่อมไม่ใช่ลักษณะของนักศึกษาศาสตร์ที่แท้จริงแต่เหมือนว่า
จะเป็นความจริงที่ชาวไทยทั่วไปมักจะออกอุทานหรือใช้คำ
“อหฺกต” ถิ่นง่ายจนเกินไปไม่แตกต่างอะไรกับปรัชญาชีวิต
ในเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่ถูกทักขรณแล้วจะต้องศึกษาเกียรติ
ประวัติของบุคคลผู้คิดริเริ่มโดยเปิดเผยว่าเป็นมาอย่างไร มี
การศึกษาคนไหน ได้ประกอบงานทาง จุฬินบัญญัติอะไร ได้
ประกาศหลักการบางอย่างบางประการของอุดมคติหรือ
ไม่? มีอิทธิพลอย่างไรเพียงไรในสังคม เหล่านี้ เป็นต้น
ปัญหาที่พึงต้องได้ใจสอบถามทุกอย่าง นานเป็นเพียงทางประ
กอบการวิเคราะห์ทางหนึ่ง ที่สำคัญที่สุดคือคุณค่าของคำ
คำนั้น ๆ ในภาวะในสมัยนั้น เปรียบเทียบ กับเอกสารที่พึง
ศึกษาร่วมสมัยเดิมนั้น ๆ

ทฤษฎีการวิจารณ์เรื่องถ้อยคำว่า ถ้าใครคนหนึ่ง
มี impression อย่างหนึ่ง ย่อมไม่หมายความว่าคนทุกคน
หรือคนทั้งโลกจะต้องเห็นข้อคิดของตน ใครจะมี impres-
sion อีกอย่างหนึ่ง คำว่าหรือสูงกว่าอย่างใดอย่างหนึ่ง

กัด นกคือความดีของงามและความยุติธรรมอย่างยิ่งของ
 อักษรศาสตร์ ซึ่งที่เรากำลังการพบเห็นเป็นพิเศษคือความ
 นมกของเทศมณฑล ภายหลังจากคำติชมนี้ ๆ ตลอดจน
 คิวอย่างทุกสิ่งให้เห็น ตามเทศมณฑลนี้ ๆ อย่างชัดเจน แจ่ม
 แจ่ม จะบังคับให้เชื่ออย่างหนึ่ง ๆ หรืออย่างกระต้างหรือ
 เป็นอย่างที่ว่า "ใจดวงงามคือตามอย่างเงา" นั้น ไม่
 ดึงดูดด้วยและเป็นที่ลึกลับที่ระดมปฏิบัติตามในสังคม
 มนุษย์ผู้มีการศึกษามีได้ ข้าพเจ้าสงสัยว่าแม้ในสังคมของ
 สังคหราชธานอย่างที่ปรินยามะ จอรา ซานตยานาเขียน
 ในหนังสือ *The Religion of the Animals* นั้น ก็จะมี
 คุกให้เชื่ออย่างกระต้างด้วยเรื่องด้วยเดบอะไรหาได้ไม่ อาจ
 จะเป็นได้บ้างในเวลาอันรวดเร็วครั้งคราวในสังคมที่มี บัคคา
 แห่งอุมิบัตู ญารณ *mad genius* เกอร์น มารัจฉินุษ
 ชาติ แต่ทางการอักษรศาสตร์ที่เหลือน้อยก็ไม้อาจจะนับ
 ว่าการศึกษาทั้งปวงในสมัยนั้นเป็นคือประเพณีการวิจารณ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีนี้คำคำหนึ่ง "พระเจ้า
 กรุงสยาม" ของมิชชันนารีที่ว่า พระองค์ทรงไร้คน
 ดยปลดพระชนม์เจ้าฟ้าจุฑามณี ธนุราของพระองค์ เป็น

เรื่องที่น่าเศร้ามาก แต่เป็นความร้ายแรงที่เพียบไปด้วย
เหตุผล ที่มันมอดทำลายอย่างหลายประการ ไม่อาจ
ที่จะไม่ทำให้ไม่น่าเชื่อถือ และแน่นอน ข้าพเจ้าไม่ใ
ฎาก็ด้วยประการใด ๆ ของมิสซิดแอนนาเลย ในเมื่อ
ข้าพเจ้าพยายามหอดหัดถกออกไปจาก "ความไม่เชื่อ"
อย่างไรมีพันคงกล่าวแล้ว แต่ในฐานะที่ "พระเจ้าทรง
สยาม" ทรงตั้งปณิธานเกี่ยวกับบรมดั่งกษัตริย์ขุนนาง.....
และพระองค์ยังทรงเป็นปฤชณ ผู้ทรงเสด็จซึ่งของเสด็จอยู่
ไม่ใช่ผู้หมกมิดใด ๆ จึงต้องทรงกระทำทุกอย่างเพื่อมรดก
กันผู้สุดท้ายตามปณิธานอันแน่วแน่มั่น ข้าพเจ้ากรทกเขา
ข้างพระองค์ท่าน ถ้าบังเอิญข้าพเจ้าเกิดในยุคนั้นและมี
โอกาสกราบทูลเจ้าฟ้าจุฑามณี ผู้ทรงมีมโนธรรมของอัน
เดอเด็คแต่ปราศจากแผนการณ ๒-๒ ครั้งแล้วก็มีทรงฟัง

ในหนังสือประกอบเรื่องสามก๊ก ซึ่งเป็นตำรา
พิชัยสงครามของทหารไทยครั้งกระนั้น มีความพิศดาร
เกี่ยวกับเรื่องธงเม้ง ผู้เรื่องมีญญาว่า ดุณาเค็กโซผู้
อาจารย์ได้ ประดิษฐ์ประด่าท วิชาวุฒิให้ ธงเม้งสามารท เห็น
ประจักษ์เหตุการณ์ทั้งอดีต มีจวบนี้และอนาคตมีระยะ ๑๕๐๐

มี กล่าวคืออดีต ๕๐๐ ปี ปัจจุบันจากชีวิตของทรงเบ็ง ๕๐๐
 ปี และอนาคตอีก ๕๐๐ ปี แม้กระนั้นทรงเบ็งเจ้าปัญญา
 ก็มีอำนาจเหนือธรรมชาติ คู่ปรับ ซึ่งโง่และฉลาดกว่า
 คนอย่างเปรียบเทียบได้ นิตยโค "พระเจ้ากรุงสยาม" ก็ฉันท
 นั้น เพราะผู้ชนะในที่สุดยอมได้ชื่อว่าผู้ฉลาดที่สุด ใน
 หนังสือเสภาขุนช้างขุนแผนของเราเกือบเหมือนกัน ขุนแผน
 เป็นชายงาม ชื่อที่ปรากฏในพงศาวดารนั้นเป็นนักรบชั้น
 แม่ทัพเอก มีคาถาอาคมวิเศษเป็นอย่างเอกใจแน่น
 คั้น แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะขุนช้าง เศรษฐีใหญ่หัว
 ด้านราชเมืองสุพรรณได้ ในประเด็นเรื่องแย่ง "เมีย"
 ของขุนแผนเอง ทั้งนั้นก็เพราะขุนช้างมีแผนการณ์แฉะได้
 กระทำทุกอย่างเพื่อแผนการณ์นั้น ไม่เดอกว่าจะเป็นการ
 ทนตามาดทำลายพระพุทธรักษาหรือแม้จะปลดไปมดเมื่อย่าง
 รับตั้งพระเจ้าแผ่นดิน ชูเรี่ย, หอดกดวง, ไม่มีอย่างอายุ-ตา
 ขุนช้างทำได้ทุกอย่างแฉะได้ฉฉอกระทั่งเอาเมียคนที่เก่งหากัน
 สู้มิได้ ทั้งแผ่นดินมานานหกศกตั้ง ๗๐ ปี ทั้ง ๆ ที่รูปร่าง
 จะหางานสักนิกก็ไม่มี อ้วนก็อ้วน รัฟนก็คมปาก !

แต่ใครจะเข้าข้างใคร ?

ในประวัติศาสตร์ของนโปเลียนที่หาร มั่นเขียน
สู่คนทั่วโลก ที่เขียนด้วยความสามารถของคนที่
ทำงานอื่นแปด แล้วเขียนชื่อว่าคุณแปด - ในภาษาไทย ก็มี
สังเกตได้ว่า ไม่มีใครที่จะไม่เขียนว่านโปเลียนเป็นแม่ทัพที่
กล้าหาญชาญชัย ออกรบครั้งใดก็ไม่ปรากฏแม่แต่ครั้งเดียว
ว่าไม่นำคนออกหน้าทหาร แต่กระนั้น จอร์จ เบรนเคสยัง
วิจารณ์ว่า นโปเลียนเป็นคนฉลาด จินตนาการแล้ว จอร์จ
เบรนเคส ก็ให้เหตุผล อย่าง ตะเข็บ ตะขอว่าฉลาดอย่างไร
ฉลาดครั้งใด ฯลฯ ซึ่งนักหนังสือทั่วโลกได้จับกับฟัง
แล้วก็เห็นคล้ายตามด้วยเป็นส่วนใหญ่ แม้แต่ชาวฝรั่งเศส
เอง เหตุผลที่ตกซึ่งที่สุดก็คือเกียรติประวัติของ เบรนเคส
ในฐานะเป็นนักปรัชญาควงของยุโรป ได้ทำงานทางประ
วัติศาสตร์, วรรณคดีและรัฐนามามากมาย ทรงมีมือ
ทางการ ประพันธ์ด้วยงานเดี่ยวที่มีชื่อเสียงเรื่องประวัติ
เรื่องนามของโลก ที่นักอ่านไทย เคยได้ยินชื่อเสียงมาบ้างคือ
คร. เขมิตตวิภาตฯ ที่ขึ้นที่กล่าวมานี้ได้เป็นแต่ที่ขึ้นของ
ข้าพเจ้าด่วนบุคคลที่เขียนให้เห็นตลอดทั่วไปของการวิเคราะห์
ประเภทเปรียบเทียบ แต่เป็นของชาวโลกและท่านผู้อ่านทุก

คนมี "สิทธิจากดวงพระอาทิตย์" ที่จะเชื่อข้าพเจ้าก็ได้ ไม่เชื่อ
ก็ได้ หรือจะไม่เชื่อทศัณฐะของนักศึกษากฎโลกก็ได้ ไม่มี
ใครอาจจะบังคับใครให้เชื่อตามได้ ในวิชาอักษรศาสตร์นอก
จากการใคร่ครวญวิเคราะห์ของคนเอง แต่ในการที่ได้เขียน
ให้เกียรติผู้มีมือการประพันธ์ของ จอห์น เบรนเคส ว่าเห็น
เอมิต ดูคอก... ว่า "ฮาญินโซ" เหมือน "กาญจนาภรณ์"
ในสยามวานิช ว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๑ เห็นสมเด็จพระ
กรมพระยาคำรบ ว่า ศ.จ.ส. จรรยาโก เหมือน ก.ส.ร.
กุดดาบ ว่า "แสงทอง" เหมือนพระบรมวงศานุวงศ์ ๑๐๑
เหล่านี้ ไม่มีความประสงค์แม้แต่น้อยว่าจะเชิดชวยกย่อง
ทศัณฐะของข้าพเจ้าให้ดังดังกว่าผู้อื่นโดยไววิชาภูมิ อย่าง
คราว ๆ ที่สุด ท่านผู้อ่านพึงวางใจให้เป็นกลาง พึงห
หนึ่งไม่พึงอีกหนึ่ง และว่าพึงถึงความแก่กล้าของวิชา
ภูมิ ของ บุคคล หนึ่ง ที่หาญวิเคราะห์ คัดเลือก วิชา ภูมิของ
บุคคลอีก หนึ่ง ก่อนจะเชื่ออะไรลงไปและต้องไม่เชื่ออย่าง
วิสัยคนเราเกิด มาแล้ว เรียนไม่ รอบรู้ อย่าง ดกขง ถึง ทดก
การนั้นทั้งโลกและชีวิตจะเกิดโย.

๓. พระนิตยอันต์สุดท้ายที่บันทึกเรื่อกันมากในเอกสารต่างประเทศ คือการทรงยอมรับมรดกเมื่อทรงวิเคราะห์เห็นว่าผิดจริง

พระนิตยอันต์เป็นความดีอย่างเด็ก หากพบประวัติเห็นได้ยากที่สุดไม่เด้อกว่าจะเป็นคนในสมัยใดยุคใด ยิ่งเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรง ปกครอง ประเทศในระบอบเห็นอกเห็นใจคนยากจนแล้ว ควรสละได้ว่าเป็นสิ่งอัศจรรย์ ทำให้ นักศึกษาทั่วไปบูชาเทอดทูน "พระเจ้ากรุงสยาม" มากมาย ตลอดจนบังเกิดเป็นมโนภาพว่า พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทุก พระองค์ คือมาได้ ทรงสืบมรดก อันวิเศษ และเป็นพระนิตยอันต์ควรแก่คำว่าทรงเป็น "พระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐ" เป็นคุณงามความดีอย่างเอกที่ดำรงรอดอย่างข้อควรคำนึงและความผิดพลาดทั้งปวงได้

ตามปรกติ เด็กที่เพิ่งจะรู้จักเจรจภาษาคนตลอดจนนักโทษ ถ้าตั้งจะถูก ประหารชีวิต จะมันดัย ดันตานักทรงที่สุดเรื่องการไม่ยอมรับมรดกหรือการไม่มีความผิด ในสังคมทุกชั้นทุกมมกทำนองเดียวกัน เราท่านมักจะได้ยินแต่คำแก้ตัวอันไพเราะและต้นเปิดของรองอำมาตย์ สังคมในเรื่องราว

ต่าง ๆ ไม่ว่าเรื่องใหญ่หรือเรื่องน้อย ยิ่งในวงนักรบทุก
และนักรบการเมืองยิ่งซ้ำร้าย จะปรากฏว่าคือปะแห่งการ
แก้ตัวเพื่อ การไม่ยอม รับผิดชอบหรือเพื่อ โยน ความผิด เป็นของ
ผู้อื่น ซึ่งก็ไม่ยอม รับผิดชอบเหมือนกัน มีคือปะแห่งการ
แก้ตัวเหมือนกัน รมบาทวิชาเป็นสัญญาชาติญาณ แคคาม
จิตวิทยาแผนใหม่ นั้น การไม่ยอม รับผิดชอบแม้จะผิดจริง
เป็นเพียงสิ่งประกอบ ของสัญญาชาติญาณ เพื่อเอาตัวรอดหรือ
เพื่อความต่ำต้อยของคน หาใช้สัญญาชาติญาณ โดยตรงไม่
ถึงประกอบของสัญญาชาติญาณอันนี้ เป็นประเด็นใหญ่หลวง
สำหรับความเข้มแข็งหรือ ความอ่อนแอของ ดัชนีประชาชาติ
โดยคล้ายกับ "การพลมาก การประสมมาก" ซึ่งเป็น
ความอ่อนแออย่างยิ่งของ ดัชนีคงกล่าวต่อมาแต่บัดนั้น

ในเอกสารภาษาต่างประเทศ มีนักประชาธิปไตย
ผู้ใหญ่มากคนหนึ่ง คือ อับราฮัม ลินคอล์น ผู้เป็นที่โปรด
ปรานของ "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นอย่างยิ่งถึงกับทรง
มีลายพระราชหัตถ์เสด็จถึงลินคอล์นว่า จะพระราชทานช้าง
ไม้เท้า (ถ้าเนาตายพระราชหัตถ์เสด็จฉบับนั้นบรรจุในหนังสือ
เล่มนี้ทั้งหมดในบทที่ ๕) อับราฮัม ลินคอล์น สามารถเอา

จนจิตใจเพื่อนร่วมชาติและมนุษยร่วมโลกได้ ก็ด้วยคุณ
สมบัติอันวิเศษของท่านเองเกี่ยวกับ "พระเจ้ากรุงสยาม" ได้แก่
การยอมรับผิด อย่างน่าชื่น ตาบาน เมื่อได้ กระทำผิดไปแล้ว
จริง ๆ อันที่จริง การยอมรับผิด หรือการดำรงภาพผิด หาใช่
ลักษณะของคนอ่อนแอซึ่งที่คนส่วนมากเข้าใจ ตรงกันข้าม
การยอมรับผิด คือความกล้าหาญ อย่างหาที่เปรียบปานมิได้
และการไม่ยอมรับผิด.... ในเมื่อได้ทำผิด ไม่ยอมรับผิดว่า
ในเมื่อผลงานผิดพลาดอย่างแจ่มชัดว่าไม่ ฯลฯ เป็นความฉลาด
เป็นคณันในสังคม เป็นการทำอายุประชาติไปโดยนิยมน....

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงยอมรับผิดในกรณีนี้ทรง
บัญชาให้เฝ้าเจ้าจอมทับทิมกับพระกรุโอบุฎกาปลัด ฐานานุ
กรมของสมเด็จพระสังฆราช (เจ้า) จักรพรรดิราช โดย
ให้สร้างพระเจดีย์คู่บรรพชิต ของเจ้าจอมทับทิม และพระกรุ
โอบุฎกาปลัดไว้ ณ วัดสระเกศ (ข้างโบสถ์ด้านตะวันออก)
เพราะทรงเจ้าพระทัยผิด เรื่องเจ้าจอมทับทิมนี้เป็นเรื่อง
ที่ดำกั้น ชั่ง คั้น ๕ เดือน ๕ วัน ทรง ปาน พระ พนม ดำ
นกรินทร์ที่โอนายมรินทร์ก้องมจรอุท ทูตของคณเป็นภิกษ
ณี เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง มีจดหมายจริง ทงการเฝ้าราช

หญิงผู้มาตั้งตัวทรงคุกเป็นการเฝ้าทวงเป็น คังเราจะได้
ศึกษากัน โดยพิศดารในบทที่ ๕

วิเคราะห์ โดยความสรุปแล้ว เจ้าฟ้าผู้ทรงเป็นใหญ่
ใหญ่ กว่าเจ้าฟ้าอื่นด้วยกาย มีความ สุขุม คัมภีร์ภาพเห็น
กว่า เจ้าใจว่า ดังเหตุที่ทรงมีความสุขุมคัมภีร์ภาพเห็นออก
นบน้องมาจากกรวยจากขันธ์แห่งพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งเป็น
ศาสนาที่สอนคตินิยมเกือบทุกอย่างของโลก ที่สำคัญ
อย่างยิ่งคือคำสอนที่ไม่ให้ประมาท ให้ดำเนินทุกถดมหายใจ
เราออก เรื่องความไม่สำเร็จหรือความล้มเหลวต่าง ๆ
อันจะเกิดจากความประมาทนั้น

อย่างไรก็ตาม มีจดถึงหนังสือพิมพ์บรรณาธิการ
The Bangkok Calendar อีกหนวระฮาใจเป็นที่ดีและ
ได้เขียนบทความโจมตี "พระเจ้ากรุงสยาม" ด้วยถ้อยคำ
รุนแรง ไม่ยอมลดจากคำสอให้เลยคือเรื่องที่เจ้าฟ้าทรง
ทรงมองเมื่อ ทรงเป็นสมเด็จพระจุลจอมเกล้าและสมเด็จพระ
ปฐมเกล้าแล้ว คือเรื่อง "ทรงมีเจ้าจอมมากมายเหลือ
กำลัง"

“ข้าพระพุทธเจ้าทนเคืองซึ่งที่ตรงข้ามกับความดีและ
ความเจริญอันนี้ไม่ได้จริง ๆ พระพุทธเจ้าข้า” นกขอความ
ตอนหนึ่งในบทความของท่านปัดเด และเราจะได้ศึกษา
กันอย่างละเอียดในบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ว่า ^{๕๖} ^{๕๗}
เมื่อมากกว่าหนึ่ง หรือหนึ่งมีมากกว่าที่ ตลอดจนอิทธิพล
ของการมีนั้น ๆ ว่าเป็นผลต่อทัศนคติอันดีของชีวิตอย่างไร
ประการหนึ่ง เป็นอิทธิพลในทางสังคมวิทยาอย่างไรอีก
ประการหนึ่ง

๘ บทที่ ๒

ธรรมยุติกะนิกาย

—๑—

เมื่ออายุห้าหกขวบ จ้าวพ่อจ้าวแม่ได้พาข้าพเจ้า
ไปยังวัดพระพุทธศาสนามาเฝ้าพระสงฆ์ที่บ้าน ยังจำได้ติดติด
ตาว่า สมภารธรรมาจารย์อาวาสวัดเข้มนครปรานีแก่ข้าพเจ้ามาก
คงคาแถมมือรองทาน ที่จับข้างแถมธัมมณี กับวางรองข้า-
พเจ้าสร้างวัดเจ้าราชบรชาณะนครโม พระพุทธศาสนามา
หรือวัดคามความรู้จักในเวลานั้น เป็นเครื่องหมาย ของความ
สงบเยือกเย็น นานาภาพนามบรา นอกจากภาพนารและ
ภาพนรกอันน่ากลัวตามผนังโบสถ์ เคียงโคจริน ได้เข้า
มาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ นานคร ที่โรงเรียนเทพ
ศิรินทร์ ในวัดเทพศิรินทร์ เจิวาสนมหาวิหาร ซึ่งมีโบสถ์ที่
สวยงามใหญ่โตที่สุดแห่งหนึ่งของสยาม วัดเทพศิรินทร์
เป็นวัดที่เรียนคัมภีร์ภาษาสันสกฤตได้วา เป็นวัดอนุสรณ์

พระบรมฉายาลักษณ์ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงฉายเมื่อ
กษัตริย์ทรงขึ้นครองตำแหน่งเป็นเจ้ากรุงสยาม รัชกาลที่ ๕

ชดาม ลูก - คนร่วมกันสร้างอุทิศให้แม่ เขาชื่อแม่
เป็นชื่อวัด ลูกคนแรกชื่อ จุฬาทองกรณ คนกลางชื่อ
จักรพรรดิวงษ์ คนสุดท้ายชื่อภาณุพันธุ์วงศ์วโรตร ชื่อ
โตมรของแม่ก็ ตั้งเจ้าพระบรมราชินี กรมพระเทพศิรม-
ทรามาตย์ นมโง่งงก็ ๒ ของพระเจ้ากรุงสยาม

วัดเทพศิรินทร์เป็นวัด "ธรรมยุติกนิกาย"

ตลอดเวลาที่เรียนหนังสือแม่แรก ข้าพเจ้าได้ยิน

เรื่องแปลกเพียงครั้งเดียวว่า "คุณหลวงคนหนึ่งชาวบ้าน
หัวดำโง่ง ได้บวชเฉพาะพระภิกษุเจ้ามณเฑียรธรรมยุติกนิกาย
ไม่ได้ให้พระภิกษุเจ้ามณเฑียรทานิกาย" ซึ่งทำ
ให้เกิดความพิศวงเป็นอันพัน ประการแรกคือความหมาย
ของคำว่า "นิกาย" และคำว่า "ธรรมยุติกะ"

ครั้งกระนั้น ความทราบของข้าพเจ้าว่า "ทำไม
พระนิพพานในศาสนาพุทธมี ๒ แห่งเช่นนี้หรือ...
ธรรมยุติกะนิพพานแห่งหนึ่งมหาณิกายนิพพานอย่างหนึ่ง?"

เติบโตขึ้น ได้ศึกษาเรื่องราวของศาสนาจากหนังสือ
ต่างประเทศ ได้เป็นอามในพระพุทธศาสนา ได้
อุปสมบท และได้มองดู "นิกายธรรมยุติกะ" ด้วยความ

ไม่เข้าใจ เพราะเท่าที่มีคณะธรรมยุติกะเกิดขึ้นในสยาม
 จะมีคณะพระเถรภิกษุหรือภิกษุปรักคาน มีหลักการ
 (principles) ของการปฏิบัติเพื่อบรรลุและโมกซ์ไม่ถึงค่า
 ว่า "นิกาย" (sect) ในรูปลักษณะของวัดก็เหมือนกัน ใน
 โบสถ์ในวิหารก็มีพระพุทธรูปองค์เดียวกันทั้งคัมภีร์ไตรปิฎก
 ไม่แตกแยกเหมือนนิกายในศาสนาคริสต์อื่น ซึ่งแยกออก
 อย่างไม่เหมือนกันโดยแท้จริง (distinctive parties) ถึงแม้
 มีนิกายและธรรมยุติกะมีก็จำนวนเท่ากัน มีวินัย
 อย่างเดียวกัน

บังเอิญข้าพเจ้ามีโรคได้รู้จักองค์สมเด็จพระราชา
 คณะทั้งฝ่ายมหานิกายและธรรมยุติกะค่อนข้างมาก ได้
 เคยสังเกตการเคลื่อนไหวของร่างกาย และอาการของท่านทั้ง
 นั้นอย่างใกล้ชิด เวลาไปนมัสการวิสาขะ รู้สึกว่าความ
 เมตตากรุณาที่มีต่อกษัตริย์และราษฎรด้วยกัน ไม่แตกต่าง
 จะเป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ที่วัดเทพศิรินทร์ สมเด็จพระ
 ญาณวัตร (เขมจารี) ที่วัดมหาธาตุ พระพรหมมณี (เย็น)
 ที่วัดบวรนิเวศน์ พระพิณดรรชนี (ร้อย) หรือพระพิณดรรชนี
 (อาจ) แห่งวัดมหาธาตุ พระธรรมปาโมกข์ (วาสน์) วัด

ราชบุรินทร์ พระเทพเมธี (ฮั) วัดสามปลื้ม พระศาสนโศภน
(จวน) วัดนงกฏกนิกรวิหาราม พระเทพเมธี (พัน) วัด
สามพระยา พระราชธีร (ชอบ) วัดราชบูรพ์บำรุง พระศรี
สุทนต์ (ทองตอก) วัดปากเพ็ญ ฯลฯ มีที่นาคำหนักแก่
ประการเคี้ยวคือ ศัตรูพเจ้าผู้ไม่มีเดอาว่างพอที่จะเฝ้า
นมัสการวิสาสะอยู่ได้งาน ความเยือกเย็นและความสงบ
อันน่าบูชาใน พระพุทธศาสนานี้เคยแปรเปลี่ยนใน ความ
ดีของข้าพเจ้า

แต่ทำไมจึงต้องตั้งธรรมยุติกนิกาย ?

ทำไมพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ที่เด็กและยากจน
อย่างยิ่งเช่นสยาม..... พระพุทธศาสนาจึงเป็น **philosophy**
หรือเป็น **natural religion** หรือศาสนาตามธรรมชาติ
ธรรมดา มีพระนิพพานเป็นจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน
จึงแยกออกเป็น ๒ นิกาย ?

ทุกวันนี้ เรื่องนิกายทั้งสองกลายเป็นเรื่องเหว
หมองในนาม ของพระพุทธศาสนาโดยที่ การถือทฤษฎีมานะ
ตามกตางกันเหมือนเด็กทรมานปัญญา นำเอาหานิกายว่า
ฝ่ายธรรมยุติกะผิด ทักข้อความแตกแยกให้เกิดกับพระพุท

คำสอนก่อน ฝ่ายธรรมยุติกก็ว่าฝ่ายมหานิกายสวดปรก
โสมมร่วมสังฆกรรมด้วยไม่ได้ ไม่แยกก็จำต้องแยก
บางวัดตั้งคติน่วมกันมิได้ อยู่ร่วมวัดเดียวกันมิได้ พระ
บางองค์ แม้เป็นพระภิกษุ ต่างคนจะตากผ้า ร่มมดอดเตียง
กันกันมิได้ ฯลฯ ในต่างจังหวัดบางแห่งมี โบราณวัตถุ
ผิดแผกซึ่งเป็นธรรมยุติกะ อังกฤษไม่ต้อนรับ กระทั่งพระราช
คณะฝ่ายมหานิกายชั้นต้นเล็ก ก็เคยพบเห็น ฯลฯ รูป
แล้ว จารีตกำหนดลดความสำคัญของคน โดยมากมาจาก
ฝ่ายธรรมยุติกนิกายก่อน โดยถือว่า ตนเองกำเนิดขึ้น
เพื่ออาศัยใกล้ชิดหรือเพื่อความเคร่งครัดต่อพระวินัย แม้
นอน จารีตเหล่านี้เป็นของใหม่ เกิดในหมู่ชนจำนวนน้อย
มีเจตนาจำนวนน้อยนิยมพระมหากษัตริย์ ประเสริฐของ
เราก็คือ "พระเจ้ากรุงสยาม" และโอรสตลอดจนพระบรม
วงศานุวงศ์ทรง เป็นผู้นำ ความเห็นข้างปรากฏ
สามารถเรียกชื่อ ความสนใจ และความเคารพ นับถือได้ใน
เวลาเร็ว นิกายฝ่ายธรรมยุติกจะจึงสามารถดำรงเป็น
สถาบันรวมอยู่ได้ตลอดมา ไม่นิตะไรกับการตั้งดำรงอยู่

ของโรงเรียนเทพศิรินทร์
ถนน

และโรงเรียนสวนกุหลาบ

โรงเรียนเทพศิรินทร์อุทิศด้วยความรักอย่างสุด
เต็มระหว่างผู้และเมียผู้หนึ่ง ผู้เป็นสมาชิกชั้นสูงสุดแห่ง
พระบรมราชจักรีวงศ์ เค็มมันนักเรียนน้อย เพราะไม่
ต้องการรับใครอื่นนอกจากญาติชายโง่หืด ต่อมากลาย
เป็นโรงเรียนใหญ่ แต่ก็มักมีนักเรียนพระราชระกอด
และชนผู้ เขาเรียนไต่ยาก ทราบว่ากระทรวงทุกกรม
แม่ไม่มี "เดอดเทพศิรินทร์" มาแต่เดิมก็เขาไต่ยากและมีกา
บอดกต่างของที่เรียนต้องหน้าเป็นมี ๆ โรงเรียนสวน
กุหลาบรับนักเรียนทั่วไป แม้จำนวนมากจะทำให้เกิด
การคัดเด็ก และเขาเรียนไต่ยาก ก็ไม่มีคิ หรือจารึก หนัก
หน่วงเท่าที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์

- ๒๒ -

ตามประวัติที่สอบดูอย่างใกล้ชิดนั้น "พระเจ้ากรุง
สยาม" ทรงตั้งธรรมเนียมคึกคักภายหลังจากทรงหนีภัยทาง

การเมือง ณ วัดสมุทราชหรือวัดราชวาดี เมื่อเสด็จ
ไปพำนัก ณ วัดนั้นเป็นครั้งที่ ๒ ก่อนได้รับพระบรมราช
โองการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส

พงเขียนเรื่องพิศดารพงศาวดารไทย

ใน พ.ศ. ๒๒๖๗ เมื่อทรงมีพระชนมายุได้ ๒๐ ปี
เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ได้ทรงอุปสมบทในบ้นั้น บังเอิญเมื่อทรง
ครองผ้ากาสาวพัตร์ได้ ๒ เดือน สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
พระราชบิดา ก็เสด็จสวรรคตโดยมีจัญน์ ทนถ่วงแฉะอย่าง
เป็นที่น่าสงสัย ว่าจะมีได้เสด็จ สวรรคต ด้วยพระโรค ตาม
ปกติ เรื่องนี้เป็นเรื่องพิศดารมาก ร้อน่าสงสัย
ประการแรกคือ การทรงอุปสมบทคือ ของเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ที่
ได้กระทำกันอย่างรีบร้อนคล้ายกับมีการระงับอย่างโดยง่าย
หนึ่ง หรือมีคำเตือนให้เอาพระชนมพรตด้วยความหวงดี

เราท่านคงพอทราบบ้างแล้วว่า ก่อนทรงอุปสม
บทนั้น เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงมีหม่อมรองท่านองค์หนึ่งชื่อ
(น้อย) และทรงมีโอรสกับหม่อมน้อย ๒ องค์ และฐาน
ที่ได้สืบต่อกับพงมาโดยดุษณีนั้น คือทรงอุปสมบท
คือเพื่อหนีการเมือง หรือ หนีคนใด หนีไม่ได้ มีที่ทราบใน พระ

พุทธศาสนาโดย ค้อมาจึงทรงศึกษาภาษาบาลีและปริยญา
ฝ่ายพระพุทธรศาสนาในเมื่อทรงพระชนกว่า สมเด็จพระ
นั่งเกล้า ฯ ทรงมีความเชื่อมั่นในทาง พระพุทธรศาสนายิ่งนัก
ทำไมสมเด็จพระนั่งเกล้า ฯ จึงทรงอุปการะเกื้อกูล
พระพุทธรศาสนาเป็นพิเศษ ?

ในรัชนี้ ถ้าพิจารณาตูลงศาสดาในแหม่มทอง
แล้ว จะพบข้อความนำพิศวงประการหนึ่งว่า พระ
มหาภคคิริยททรงก่อสร้างอุปถัมภ์พระพุทธรศาสนามากมาย
เป็นพิเศษ เนื่องมาจาก ทรงทำ สงคราม นานมาก มายประ
การหนึ่ง ทรงกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเช่น มีคนขาด
ขาดขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง อีกประการหนึ่ง พระ
เจ้าอินทราธิราชองค์ที่ ๓ แห่งวังพระปฐมเจดีย์ (พญา
กษัตริย์) องค์ที่ ๓ กษัตริย์ราชวงศ์ - ๑๓ แล้วจึงมา
"ได้บาป" กับพระพุทธรศาสดาองค์นั้น คล้ายกับว่า พระ
พุทธรศาสดานั้นเป็นศาสดาสำหรับปลดเปลื้องบาป ใคร
ทำบาปร้ายแรงไว้ที่ไหน ถ้าสร้างวัดสร้างเจดีย์หรือทำ
ถึงกายนาแล้ว บาปก็คลายหรือสูญหาย หรือลดน้อย
ลงลงไป ได้บุญมาแทนที่ !

รัชกาลที่ ๓ มีใต้ครองราชสมบัติโดย ทรงเป็นรัช
ทายาท นับเป็นเรื่องที่ทราบกันทั่วไป พระองค์ทรงเป็น
พระราชโอรส "นอกราชบัลลังก์" แม้จะทรงปฏิบัติราช
การสำคัญแทนพระเนตรพระกรรณมานาน รัชกาลที่ ๓
ก็มีใต้ทรงแต่งตั้งหรือมีพระบรมราชโองการจะให้ใต้ครองราช
สมบัติสืบแทนพระองค์ ในขณะที่เดียวกันนั้นก็มีใต้ทรงรับ
สั่งว่า สืบต่อไปเมื่อสิ้นพระองค์แล้วให้เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑
ชนครองราชสมบัติแทน มีคดีสำคัญเรื่อง "การ
เมือง" ในราชวงศ์จักรีครั้งกระนั้น

นี่.... ทำให้ "เจ้าจอมมารดาเทียม" (กรมพระ
ศรีสวัสดิ์) พระราชมารดาของกรมหมื่นแจ่มภูวามหินทร์
หรือพระองค์เจ้าทิม หรือสมเด็จพระนางเจ้าเกล้าฯ ทรงคิด
การใหญ่ บิ๊ยะโอรสของพระนางต้องได้ราชสมบัติไม่เลือก
ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น พระนางทรงรู้ตัวว่า เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑
ทรงค้อยทงจระเข้ และปราศจากทั้งความชำนาญการ
แผ่นดินและอิทธิพลอย่างไร

ข้าพเจ้าไม่อยู่ในฐานะที่จะเขียนว่า เจ้าจอม
มารดาเทียมคือผู้ที่กระทำใต้พระบรมราชโองการแต่งตั้ง

คดีเรื่องนี้มีประกศ แต่อาจจะเขียนได้ว่า เจ้าจอมมารดา
เริ่ม คือนิฉัตรแผนการณเปิดยื่นพระมหากษัตริย์ครั้ง
กระนั้น ตลอดจนจัดการให้เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงอุปสม
บทโดยทันทีทันใด แม้พระราชกำหนดคณนแต่ยบรรดา
และข้าราชการกรงนั้นจะแจ้งแก่ใจเป็นอย่างดีว่า ดิถี
แห่งพระราชมัตถกถ์ยามจะคองเป็นรองเจ้าฟ้ามงกุฎฯ มิใช่
ของพระองค์เจ้าทบทตาม

— ๓ —

ต้นเกล้าต้นกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ทรงเขียนถึง
เจ้าฟ้าจรัสวณทิด มงกุฎราชกุมารของพระองค์ว่า ในการ
รัชกาลที่ ๕ ทรงตั้งธรรมยุติกนิกายนั้น “เป็นการ
ค่อต้อย่างยิ่ง มิใช่เล่น”

ทรงเขียนค่อว่า ทางที่ควรแล้ว รัชกาลที่ ๕
“น่าจะทรงพิฆาตทงเจ้าฟ้ามงกุฎฯ และเจ้าฟ้าจุฑามณี”
เรื่องนี้ จะขอเขียนเป็นความพิศดารในบทค่อไป
ในประเด็นที่เกี่ยวกับว่า ทำไมเจ้าฟ้ามงกุฎฯ จึง
ทรงตั้งธรรมยุติกนิกายขึ้น จากหลักฐานที่กล่าวมานั้น
จะเห็นได้ชัดว่า มีอำนาจเนื่องมาแต่การเมือง มิใช่เนื่อง
จากแต่ความเลื่อมโทรมของศาสนา กล่าวให้ชัดคือ ทรง

๕ X
คงขรมยูกตกระหม-โหมนาม ของ พระ พุทธศาสดา เพื่อ การ
เมือง หรือทรงเอาพระพุทธรศาสดาเป็นได้ เป็นเครื่องมือ
ของพระองค์เพื่อซึ่งเอารามบอดองก "ของพระองค์" กัดบ
กันมา ในขณะเดียวกัน เพื่อทรงถอดแก้ดอินทร์ของรอยของ
การต่อสู้อย่างซึ่งตามรัศมีขณะมานะ พระองค์ได้ทรงปฏิรูป
ศาสดาอย่างเต็มพระปรีชาสามารถ

ถ้าหรับผู้ไม่ตระหนักความตามที่เป็นจริงดัง กล่าว
มานี้ ต่างก็เปลืองเสียงฮากานฮากกับเจ้าฟ้าไร่บอดองก ผู้ทรง
หันมาอาศัยผากาฮากพรุ ต่างก็แฉเห็นความบกพร่อง
ของพระพุทธรศาสดาครึ่งกระหม่นอย่าง "เจ้าจางามกตาม
อย่างจ้าวว่า" ว่าพระภิกษุสงฆ์มีมากเกินไป ว่ามีวัดมาก
เกินไป ว่าวัดเป็นที่อาศัยทำมาหากินของคนเกียจคร้าน ผู้
ไม่ควรนำหน้าเหตของอรามที่หม่นครอง ว่าจะพินิจไปทางไหน
ก็แฉเห็นแต่ความหย่อนยานของพระวินัย ทำให้เป็นที่น่า
รังเกียจ เพราะผู้โกนหัวหันหน้าเหตของส่วนมากต่างก็ไม่ผิดกับ
"กาฝากเมือง" เท่าใดนัก วัดที่มีพระภิกษุสามเณรมาก
ที่สุดในแต่ละมณฑล คือวัดมหาธาตุและวัดอรุณ มีจำนวนวัด
ละ ๕๐๐-๖๐๐ รูป

เมื่อแรกเริ่มปฏิรูปศาลานั้น เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรง
ยังความตื่นตัวและความศรัทธาเต็มใจให้เกิดแก่ประชาชน
ด้วยการเทศน์นอกจารีตนิยม (extempore) หมายถึงการ
เทศน์อย่างปราชูกตา ไม่ไร้คำกั๊ว ไม่อ่านนิทาน หากเป็น
การแสดงธรรมวิจารณ์ซึ่งต้องการสู้แย้งอันมีชีวิต แยก
ต่างกับการเทศน์ตามจารีตเดิม ซึ่งไร้เสียงคล้ายคนจะดื่ม
ใจ ช้าช้าและไม่ติดกับอักษรระโนด มีถ้อยสั้น มีนิทาน
มาก มีผลทำให้ประชาชนง่วงเหงา ไม่ตื่นตัว ไม่ก่อบค
อย่างดกซึ่งฉบบพด้น พุทธิकरणที่ "ตรงกันข้าม" กับ
ความนิยมดั้งเดิมของเจ้าฟ้ามงกุฎฯ คงนเรมคณเมือทรง
ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาส วัดบวรนิเวศ เมื่อ พ.ศ.
๒๒๘๐ ขณะนั้นมีพระชนมายุได้ ๒๒ ปี และเมื่อทรงรอง
แปดแรมวัน ก็เรียกร้องความสนใจสำหรับราชพระนคร
ทั่วไปทันที เดากันว่า วันไหนทรงเทศน์ วัดบวรนิเวศ
อุปมาดังมัจฉาน ผู้คนต้องไหลมาตูกตจนมกรุง เพื่อมาฟัง
ธรรมการเจ้าฟ้าฯ แสดงธรรมวิจารณ์ ยิ่งทรงเทศน์ก็ยิ่งได้
ความนิยม.....

.....และผ่านทานิกายเด้าไม่มีปฏิภริยาเลย !

ผ้าบริวารอกก็ไม่มีผู้ใครระแวงสงสัย !!

ตามก็ไต่ถ่วงมาแต่อย่างซัดค้ำจั่งว่า เจ้าฟ้า

มงกุฎฯ ทรงหนักการเมืองมาอุปสมบท และทรงใช้พระ-
พุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือของการเมือง เพื่อช่วงชิงเอาสิทธิ
อันเป็นของพระองค์ (ซึ่งถูกแย่งเอาไป) มาเป็นของพระ-
องค์ ในระหว่างเวลาที่ทรงทนทุกข์ทรมานพระองค์โดยเป็น
พระภิกษุ นั้น ทรงศึกษาภาษาต่างประเทศและคบหาสมาคม
กับชาวต่างประเทศ ทั้งส่วนบุคคลและทางจดหมายโต้ตอบ
อย่างกว้างขวาง (ดูบทที่ ๔-๕) เรื่องอะไรที่ทรงรู้เห็น
หรือทรงทราบมาว่าได้เกิดขึ้นไหลไปในโลกแน่แล้ว ก็ทรง
เดออกเห็นเป็นเรื่องนั้นลงไปในการเทศน์ แต่ที่ทรงกระทำ
อย่างระมัดระวังเข้าสำหรับ “ ฐานะการนาบเป็นคุณ ”
ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนพระบารมีอย่างลึกซึ้ง ที่โดดเด่น ท
น้อยก็มาก ทมดกสง่าง ทั้งเป็นการปลดปล่อยจากเบืองบน
และเบืองล่าง โดยทรงตั้งหลักการณ์อันควรสดุดีได้แก่
ประการเดียวเท่านั้น..... ขอให้ “ ธรรมดัดจริต ” จงอย่า
เป็นเมืองออกอุจประเทศต่าง ๆ ในทางตะวันออก !

ม้ายพระหัตถ์บางฉบับ ทรงเขียนถึง เรอรัยอน
เบาริงก์ ผู้สำเร็จราชการอังกฤษที่ฮ่องกง ขณะที่เป็น
เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ แสดงถึงจิตใจใฝ่ธรรมของ
พระองค์ คล้ายกับพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว
จะทรงรู้โดยวิถีใดก็ตาม แต่ที่เราท่านทราบอย่างเต็มคน
ที่สุดก็คือ แม้จะเป็นสมภารวัดอยู่ที่ออกกระไรได้ ในเมื่อ
ประเทศชาติกำลังอยู่ในจังหวะระบอบของสมันท์จึงจากเด
ราชธานี ในเวลาที่รัฐบาลของพระบรมราชูปถัมภ์
หัดต้นทออยู่ในความมืดมนแห่งอศัตถศาสตร์

ในขณะเดียวกัน ทรงเข้มนงอดกับการศึกษาทาง
ศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมซึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ มี
ภิกษุเพียง ๕ องค์ กลายเป็น intellectual centre หรือ
ศูนย์กลางแห่งความดีความงามแห่งดิน เป็นคู่แข่งของสำนัก
วัดมหาธาตุ และดูเหมือนว่า จะเป็นการแข่งขันที่น่าสนใจ
ยิ่ง แม้วัดทั้งสองจะอำนวยความสะดวกให้การศึกษาระดับมั
ธยมสูงถึงคณิศรวิทยาลัยในเวลาปัจจุบัน

-๕-

ความที่กต่างมานี้ จะเห็นว่า “ธรรมยุติกนิกาย”

๕๕
คงจะมีไว้เพื่อความแตกต่างในทางศาสนาเลย เป็นเรื่องรอง
การเมืองโดยแท้ และไม่ใช่เรื่องใหญ่โตควรแก่คำ "นิกาย"
ในสมัยที่สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ยังทรงดำรงพระชนม์อยู่นั้น
แม้พระเจ้าฟ้ามงกุฎฯ จะทรงห่มผ้าแบบมอญ ก็ยังทรงเกรง
ว่า แบบสยามแต่เดิมจะต้องเดินตามแบบมอญไปหมด ทรง
ทักเรื่องนิกายครั้งหนึ่ง เพราะทรงเชื่อว่าสมเด็จพระอนุชาจะ
ทรงศรัทธาในพุทธศาสนาจริง ๆ และคงจะอยู่ในผ้า
กาสาหวัดรับต่อไปไม่มีวันตั้งพระเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ก็ทรงถวาย
คำสัตย์ " อย่างนิกการเมือง " เค็มคิ้ว ในอันที่ไม่ทรงห่ม
ผ้าแบบมอญอีก

คำ " ธรรมยุติกนิกาย " เป็นคำที่ไรกัน
ระยะหลัง คดออกจกคึกและการปฏิบัติที่ดัดแตกต่างกับ
มหานิกาย เข้าใจว่า จะไรกันภายในวงที่ใกล้ชิดเท่านั้น
เมื่อท่านผู้ซึ่งทรงเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว คำ " ธรรมยุ-
ติกนิกาย " จึงเด่นชัดและเด่นกระทั่งกำหนดเป็นรบบ
นิยม ... ถึงกันไม่อาจจะร่วมตั้งกรรมกับภิกษุเหล่าอื่นได้
รบบนิยมนี้โดดเด่นอย่างเคร่งครัด จะเห็นได้จากจารึกหลัง
พระอุโบสถวัดราชประดิษฐ์ ซึ่งมีถ้อยพระหัตถ์ของรัชกาล

ที่ ๔ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ฉายจารึกนั้นเป็น
ทั้งคำอุทิศของท่านผู้สร้าง และเป็นคำจำกัดไว้ว่าเป็น "วัด
เฉพาะภิกษุสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย" เท่านั้น ไม่ใช่วัด
สำหรับพระภิกษุสงฆ์นิกายอื่น เมื่ออ่านคำจารึกนั้นโดย
ละเอียดแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าอดครุ่นคิดถึงคำจารึกของมหาเมฆ
เพ็ดโคหน้ามหาวิทยาลัยของท่านที่ว่า "ผู้ไม่มีความรู้ทาง
วิชาคำนวณและคชศร ห้ามเข้ามา ณ สถานที่" มิได้

ความรุ่งเรืองของธรรมยุติกนิกาย เริ่มต้นใน
รัชกาลที่ ๔ แต่ก็เป็นความรุ่งเรืองที่ไม่อาจจะล้มคณะมหา
นิกายได้ จะเป็นความเก่า, ความเชื่องช้าไม่อาจเปลี่ยนแปลง
แห่ง ความเกรงจะก่อความเสีราห์ของแก่พระพุทธศาสนา
หรือประการใดก็ตาม คณะธรรมยุติกนิกายของรัชกาลที่ ๔ ทรง
มีปณาสติให้ผู้นับสัจจะวงศ์ หรือเกือบจะเขียนได้ว่า ให้
สมาธิกันแห่งบรมจักรีวงศ์ทั้งปวง อุปสมบทในนิกายธรรม-
ยุติกก็ด้วยแล้ว คณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกายยังมีแค่อุเบกขา
ญาณ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องประหลาด และคณะมหานิกาย
ซึ่งเป็นนิกายเดิมดำรงคง ความมั่นคง อยู่ๆ เดิมทั่ว ประเทศ
ไม่ปรากฏเรื่องหวัดไหวแต่ประการใด เงินแค่อาจจะเป็น

ทางการเมืองโดยทางอ้อมและโดยมรดก เริ่มเกี่ยวกับ
คณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย

แต่การถือคติและรสนิยมต่าง ๆ ใน ธรรมยุติก-
นิกายเท่าที่ทราบนั้น นับจนแต่จะเริ่มงวดยังธม ทำให้
“ความไม่แตกต่าง” เท่าใด กลายเป็น “ความแตกต่าง
จริง ๆ” ยิ่งธม กระทั่งเข้ากันไม่ได้ หรือเข้ากันไม่ได้คิด
ถึงปัจจุบันนี้ จำกัว่า พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่ง
รัฐบาลปรารถนาจะให้สงฆ์ สยามรวมเป็น นิกาย หนึ่งนิกาย
เดียวกันนี้ ประคองน้ำกับน้ำมันจะหุง ธรรมยุติกนิกาย
จำกัต้นไม้งด ฝ่ายมหานิกายก็เริ่มกดขี่แข่ง เมื่อไม่รวมกัน
แน่นอนแล้ว ก็เป็นที่เข้าใจว่า จะแตกแยกกันโดยเด็ดขาด
ในอนาคต โดยแยกการปกครอง.... แยกทุกสิ่งทุกอย่าง
และคงต้องมีสมเด็จพระสังฆราช ๒ องค์อย่างไม่น่าสงสัย

ในความคิดเห็นส่วนบุคคลนั้น การแยกในลักษณะ
เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำนองที่เป็นอยู่คงมีจำกันั้น เช่น วิชิตรอง
เจ้ากัคคิ วิชิตวณนศักดิ์ วิชิตวรศักดิ์ ศดตจจนวิชิตงอุโบสถ
สังฆกรรมกัคคิ เป็นการแยกอย่างเป็ล็ดออกอย่างกระพี้ ไม่สมควร
แก่คำแยก ไม่สมควรแก่คำ “นิกายใหม่” ในทางศาสนา

(new religious sect) และเป็นการศึกษาแยกที่เดี่ยวทั้งวัน
ทั้งดั่งในแง่สังคม

ประการแรก เมื่อมองดูประเทศสยามในส่วนรวม
แล้ว เป็นการเสียหายในประเด็นสามัคคีธรรมเป็นอย่างมาก
เห็นเป็นของคัวของงามอย่างไร ในเขตที่ชาติกำลังเรือกว้าง
ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทางศาสนาเกิด
วิวัฒนาการแยกต่างหากขึ้น ประคองเด็กจิตวิญญาณ ?

ประการที่สอง การจงใจจะแยกให้โตโดยอาศัย
หลักการณ์สำคัญเพียงเคร่งครัดคือพระวินัย “ ยิ่งกว่า ”
กันนั้น สำหรับศาสนาที่เป็นปรัชญาสมบูรณ์คือพระพุทธ
ศาสนา ย่อมแสดงถึงความเชื่อมยิ่งกว่าความเจริญ แม้
การปรับปรุงการปฏิบัติและวัชระธรรมบาง อย่างบาง ประการ
จะพึงกระทำตามกาละเทศะภูมิประเทศก็ตาม พุทธอภิ
ปรัชญาเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ยิ่งนัก และใครเล่าจะเป็นผู้รับประ
กันทางจิตใจได้ว่า ใน “ นิกายไหนบริสุทธิ์ยิ่งกว่ากัน ? ใคร
จะเป็นผู้ยืนยันหยัดเสมอไปว่า นิกายไหนเทพศิรินทร์ทุกคนต้อง
เก่งกว่านิกายไหนดงหนกทอดาบททุกคนและทั้งหมด ? ”
ถ้าเหตุนี้จะวิเคราะห้ในลักษณะที่ในลักษณะว่าด้วยการปฏิรูปให้ดีขึ้น

(Ameliorism) เรื่องราวของธรรมชาติที่ตกเป็นเรื่องราวส่วนบุคคล ความยากเข็ญและความแข็งแกร่งคือพระธรรมวิชัยในที่สุดและนั่นจึง เป็นเรื่องส่วนบุคคลโดยแท้ ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตที่ความถึงคน " นิกายใหม่ " โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่พึงแตกแยกด้วยสาเหตุจากคุณภาพในสังคมซึ่งปรารถนาเอกภาพ สูงในอนุประเทศอย่างประเทศสยาม เป็นสิ่งแน่นอนเหลือเกินว่า เกือบจะประเด็นคุณภาพอย่าง " พระแท้ " แล้วจึงมีนายธรรมยุคที่จะดีกว่าซึ่งมีฝ่ายมหานิกายเข้ามาไม่มีได้ เรื่อง quantity และ quality ของคนเรา เป็นเรื่องที่น่าจะเขียนหรือเข้าใจได้ง่าย ๆ ดังที่เราเข้าใจกันอยู่หาได้ไม่ จำนวนน้อยอาจจะแสดงถึงความละเอียดละออหรือความปราณีตอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ได้แต่ความละเอียดละออหรือความปราณีตนั้น มิใช่คุณสมบัติทั้งหมดของคุณภาพ ตรงกันข้าม จำนวนมากอาจจะ auto-selection หรือการคัดเลือกกันเองเพื่อความประเสริฐหรือความเด่นชัดที่สุด survival of the fittest (ผู้ที่เหมาะสมที่สุดเท่านั้นควรดำรงอยู่) ของดาวจึงก็ได้ ฉะนั้นการวินิจฉัยคน ต้องเงนจัตในทฤษฎีทั้งเรื่องในศาสตร์ปรัชญา

จริง ๆ ต้องรอบรู้และรู้สึกเพื่อความจำเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
จริง ๆ

กล่าวถึงความรู้สึกส่วนนี้คงเป็นสำคัญ ข้าพเจ้าไม่
ไม่เข้าใจว่า การกำหนดคุณภาพแห่งตนในนามแห่งพระ-
พุทธศาสนา จะพึงแก่การเป็น "นิกาย" อย่างไร ถ้าพระ-
รชกาลที่ ๕ ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ และยังคงดีเพื่อการ
เมือง โดยอาศัยศาสนาเป็นอุปถัมภ์ ก็น่าที่จะวิจารณ์กัน
ไปอีกสักขณะหนึ่ง โฉนทานุโลมได้ชื่อว่าเมตตาแก่สัตว์โลก
ไม่มองดูให้ทอดทิ้งทอดายในสยาม ไม่ถึงกับมองดูสัตว์
ทั่วทั้งโลกหรือ? ท่านอาจจะเห็นว่าประชาชนผู้ยากจนทุก
คนไม่ต้องการเห็นความเจริญของพระพุทธศาสนาโดยมีการ
แบ่งแยกออกเป็น ๒ นิกายเลย ทุกหมู่บ้านทุกเมืองต้องการ
เอกภาพ ในสายตาของเราคงมองเห็นพระภิกษุสงฆ์ผู้ครอง
ศีล ๒๐๐-๓๐๐ ข้อ เป็นยิ่งกว่าเทพในนิยายฝัน.... เป็นเครื่อง
หมายของผู้นำระฆังโฆงดังสาร เป็นที่เคารพบูชาอย่างยิ่ง
เป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์.... แต่แล้วเราไม่เข้าใจที่พระภิกษุสงฆ์
ทั้งหมดนี้ ไม่อาจจะรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ไม่อาจ
ข้ามสาเหตุนั้นได้ เรื่องเนติกรเรื่องกัณฑ์ ไม่อาจ
ข้ามสาเหตุนั้นได้ เรื่องเนติกรเรื่องกัณฑ์ ไม่อาจ
ข้ามสาเหตุนั้นได้ เรื่องเนติกรเรื่องกัณฑ์ และไม่สามารถธรรมะของ

ตั้งคนแม้ชื่อด้านคฤชรม!

กล่าวตามวิจัยของนิรันดร์ ย่อมเป็นธรรมตามที่เขา
ยอมศรัทธาความหมายของศัพท์ให้สัมพันธ์กับคุณค่า ไม่มีมายาคติ
นักคำนวณผู้เอาทำให้คุณค่าของจำนวนแตกต่างกัน หรือไม่
อาจลดคุณค่าของศัพท์อย่างหนึ่งให้หยาบละมีค่าความหมายไม่
ใกล้เคียงเพื่อแท้ของศัพท์ได้ ตัวอย่างเช่น “นิกายทาง
ศาสนา” ถ้าจะให้แตกแยกกันจริงๆ ก็พึงให้แตกต่างกัน
อย่างแจ่มชัด เป็นเรื่องใหม่ คณะใหม่ เป็นศถาบรรณใหม่
ไม่มีสองแง่สามมุม ไม่ใช่จุดปลายที่เกิดจากงู เช่นนิกาย
โปรเตสแตนต์ และนิกายแคทอลิกในศาสนาคริสต์เคย
เป็นนิกายแท้ แยกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดแจ้งว่า แยก
ต่างกันเกือบหมด นับแต่จุด คัมภีร์ ชีวิตของพระ การ
แต่งกาย ฯลฯ

ชาวธรรมยุคคึกคะ หรือชาวมหานิกาย ก็พึงจะมี
การปฏิรูปอย่างใหญ่หลวง อย่างสัมพันธ์กับคุณค่าของศัพท์
หากปรารถนาความเจริญให้มิแก่พระพุทธรูปศาสนา เป็นคัมภีร์
เช่นคัมภีร์ใหม่ซึ่งคัมภีร์โคโรนิกใหม่ ท่านอง New
Testament ของนิกายโปรเตสแตนต์ โฉมของวัดก็ควร

แปรสภาพให้เห็นชัดว่าเป็นจิตสังขาร ไม่ควรให้เหมือน
กันหรือตะม้ายกัน พระภิกษุควรนั่งห่มอย่างสามัญชนได้ มี
บ้านมีครอบครัวได้ เป็นครุได้ เป็นภักตวิทยาศาสตร์ได้ ถ้า
ถ้าปฏิรูปคัมภีร์ได้จนหมด ก็ต้องกระทำได้ในอนาคต แต่
เท่าที่ได้วิเคราะห์โดยละเอียดแล้ว พระเจ้าฟ้ามงกุฎา หาใช่
มาคิน ดูเซอร์ รองราชไทยไม่ การรูปปฏิสังขารของ
พระองค์ท่าน เป็นการแอบการแฝงอยู่ในกายเดิม อุปมา
คัมภีร์บ่อน้ำซึ่งมีน้ำเต็มอยู่แล้ว ท่านได้เอากรวดแห่งความตั้ง
พระทัยดีเต็มลงไป โดยปรารถนาให้น้ำในบ่อนั้นใสหรือใส
ยิ่งขึ้น แต่ก็ยังคงเป็นบ่อน้ำอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่นั่นเอง
หาใช่บ่อน้ำใหม่มิได้

- ๕ -

สำหรับการเปลี่ยนแปลงเชิงวิสัย ไทย และ เท่า ที่
ปรากฏเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมในทศ ศาตวรรษ ไทย
นั้น ข้าพเจ้าได้เขียนและปาฐกถาในที่ต่าง ๆ ว่า เรา
ยังไม่เคยมีการปฏิวัติ (revolution) เลย ข้าพเจ้าเองก็ให้
ตระอาณแก่ใจที่จะเขียนหรือพูดโดยไม่วิตกกว่า ที่เราจะไม่

มีการปฏิวัติ และคำไร "ปฏิรูป" (Evolution)
แทนคำ "ปฏิวัติ" ก็เพราะเราไม่เข้าใจว่าการปฏิวัติเป็น
อย่างไร นักอักษรศาสตร์ชั้นเยี่ยมของเราเท่าที่รู้จักกัน
มองเห็นการปฏิวัติซึ่งเป็นพื้น เพื่อ ค่าง ๆ ของ อารยธรรม
เพื่อ "อารยธรรมอย่างแท้" เป็นเรื่องใหญ่โตและเหลือ
วิสัย มีหลายครั้งหลายคราวที่ท่านทรงพยายามแปร
ความสำคัญของการปฏิวัติว่า หาไรสิ่งใดอื่นไม่นอกจาก
เป็น "การปฏิรูปช้าๆ ซากๆ" นั้นเอง ความพยายาม
ดังกล่าวมานี้ ได้เริ่มมีรากกลายเป็นความเชื่อในกมดสัน-
ตานของอนุชนและมีโอกาสก่อนในสังคม การทำงาน
และผลงานของเราโดยทั่วไปจึงขาดเทคนิค โดยเฉพาะตลอด
จนเทคนิคทางวิชาการเปรียบเทียบ (comparative tech-
nique) ที่เด่นชัดนอกจากความดำหัง (ซึ่งเราท่าน
เพิ่งมาดำเนินกันก็คือ ความไม่อาจเปรียบเทียบกันกับโลกที่
ก้าวหน้าแล้วแม้ในทางศาสนา เราพากันเชื่ออย่างง่าย ๆ ว่า
ปฏิปทาของเราอยู่บน "สายกลาง" เรามีศาสนาที่ดี
สุดในโลก

“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงเขียนจดหมายฉบับ

แรกถึงมิดด์ลเอนนาคนึงว่า “as the followers of
Buddha are mostly aware of the powerfulness
of truth and virtue as well as the follower of
Christ พุทธศาสนิกชนรู้สึกถึงอิทธิอำนาจของความจริง
และคุณคดียัง เรนเดียวกับคริสตศาสนิกชน แต่
คริสตศาสนาซึ่งแต่ปฏิสังขรณ์เป็นศาสนาที่ของแฉะคาบ เกี่ยวกับ
พระผู้เป็นเจ้าของบน (revealed religion) ได้กลายเป็น
ปรัชญาทุกศตวรรษ ได้มีการปฏิรูป มีการเปลี่ยนแปลง
ไม่มีความเชื่อประเภทที่ตายตัวอันคงที่ บางครั้งบาง
ด้มยักเปลี่ยนแปลงถึงคนปฏิสังขรณ์ เป็นคล้ายศาสนาใหม่ที่
เอากำเนิดจากศาสนาเก่า บางครั้งก็เกิดสงครามเกี่ยวกับ
ศาสนา พระของเราคือคนทหาที่หนักเพื่อคน ไม่ใช่
“คนเห็นอกคน” ด้วยการผูกมัดบังคับของศีล และเป็นคนที่
อยู่ในเมืองคน หมายความว่า การกินอยู่ที่ดี การเที่ยว
เตร่ที่ดี การศึกษาที่ดี การมีมานมุดมมียกดี ฯลฯ เป็นไม่
เพียงคนธรรมดาแล้วใครจะกล่าวถึงผลงานสำคัญด้านหนึ่งของ
คริสต์ศาสนานานทนว่า อารยธรรมของมนุษยชนมีเด้าตั้งคา
ให้กำเนิดอยู่ - เด้าคือ

- ๑. กวี
- ๒. คำนวณศาสตร์
- ๓. วิชาศาสตร์

๕. นกต่างตามเขตรวมกันไว้หมด ในหนังสือ

Whither Mankind รวบรวมความเฉพาะเด้าที่ ๑ ที่อารยธรรมเป็นต้นบุญคุณอย่างสูงว่า พระในคริสต์ศาสนา ได้ดำเนินก่งหน้าก้าค้ำของชน ในฐานะเป็นผู้สอน หรือ เป็นผู้ทำให้ปวงชนเชื่อถือ จึงพยายามเรียนรู้อะเอียดความเป็นผู้รู้อย่างชาวกรีกแต่อดีต ตามประวัติศาสตร์ กล่าวว่าการปฏิรูปทางจิตใจของพระในคริสต์ศาสนา ได้ เริ่มต้นทันทีเมื่อศาสนาของคุณเริ่มฝังหลักฐาน ใน กรุง โรม แล้ว ระยะเวลาเริ่มต้นนั้นประมาณศตวรรษที่ ๔ และที่ ๕ ผลฉบับพด้นและผลนิรันดรของการปฏิรูปนั้น ทำให้ผู้บวชเรียนกลายเป็นนักศึกษาคำคัญ พระบางรูปเป็นปราชญ์ บางรูปในศตวรรษต่อมากลายเป็น "ปราชญ์แท้" ซึ่ง คำว่าประวัติศาสตร์ปราชญ์ โดยทั่วไป คือ ย่อม คำ นับ เช่น นักบุญออกัสตินและนักบุญโธมัส อะควีนา เป็นต้น

ผลของความเป็นนักศึกษาคำคัญของพระคริสต์ -

ศาสนาคือกำเนิดของ "มหาวิทยาลัย" ในอิตาลี ในฝรั่งเศส
ในฝรั่งเศส ในเยอรมัน ในอังกฤษ ฯลฯ จากศตวรรษ
ที่ ๑ ถึงศตวรรษที่ ๑๖ - มหาวิทยาลัยในยุโรปทุกแห่งอยู่ที่
อิทธิพลของพระคริสต์ศาสนา ระบบนิยม (tradition)
ทั้งปวงซึ่งมาเพื่อกันในมหาวิทยาตั่วโลก บ้างนั้น เมื่อ
มาแต่คริสต์ศาสนาทั้งต้น การเรียน, การสอน, หลักสูตร
ความรู้ความเป็นนักเรียน (ลูกศิษย์พระ) การกำหนดรับ
ปริญญา (ระยะแรกหรือปริญญาตรีเรียนจากกรีก กล่าว
คือทุก ๆ ๔ ปี) ฯลฯ และจะเป็นความบกพร่องอย่างยิ่งถ้าไม่
กล่าวถึงพระในคริสต์ศาสนาบางรูปที่เป็นนักค้นคว้า เป็น
นักดาราศาสตร์ นักชีววิทยา นักเคมี ฯลฯ อันมีผล
สรุปโดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ทำให้คริสต์ศาสนาเป็น
ศาสนาที่มีผลงานสำคัญคั่นมนุษยชาติ เป็น "ใน" ของ
เจ้าอาชวกรรมของพิภพนี้

พระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสนาเพื่อนมนุษย์ชาติหรือไม่ ?

ในทางตะวันออกเราในสยามเราเป็นต้น มักจะมี

ความภาคภูมิใจนักหนาที่ได้อ่านและเรียนได้ว่า ผู้ที่นับถือ

คำสั่งาพุทธพนม ๕๐๐-๖๐๐ ล้านคน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าผู้บดคำสั่งาอื่นๆ ในขณะเดียวกัน ทวีปเอเชียมีปรัชญาเมธีน้อยคนเต็มที่ หรือไม่มีเลยแม้แต่คนเคี้ยวกระดูก้างหรือเขียนใหม่หน้าหนังก้าง ผลงานของพระพุทธคำสั่งาแก่นมนุษย์ชาติและอารยธรรมนั้นใหญ่ยิ่ง “ในความเป็นจริง” แท้ก็จำนวนผู้บดก้างในกรุงเทพฯ ... ในวัดบวรนิเวศสำนักใหญ่ แห่งธรรมยุติกนิกาย หรือในวัดมหาธาตุสำนักใหญ่แห่งมหานิกาย มักจะปรากฏเทศน์-เจตีย์ว่า พระพุทธคำสั่งาเป็นคำสั่งาแห่งศาสนิกภาพ ในการที่โลกยังเต็มไปด้วยสงครามหรือ “ในความเป็นจริง” ตลอดเวลา ๒๐๐๐ ปี ที่ประวัติศาสตร์คงคนและมนุษย์ชาติเต็มไปด้วยกฬาสังครามนั้น ก็เพราะมนุษย์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งาของพระพุทธคำสั่งา.....

หินยานหรือมหายาน ธรรมยุติกนิกายหรือมหานิกายที่เชื่อกัน พังเราใจใหม่ในคำทายว่า คำสอนนั้นมนุษย์เคราะห์อยู่ ๒ นัยคือ คำสอนที่ปฏิบัติตามแล้วได้ผลในชีวิตนี้ และคำสอนที่ปฏิบัติตามแล้วมิได้ผลในชีวิตนี้ บทวิเคราะห์คำสั่งาทองสองกัมมัมเป็น ๒ นัยๆ เดียวกัน คือ

คำสอนนั้นถูกต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของมนุษย์ จึง
ปฏิบัติตามได้ อย่างหนึ่ง และคำสอนนั้นๆ บทหรือข้ออยู่เหนือ
จิตของมนุษย์ที่จะปฏิบัติตามได้ข้ออย่างหนึ่ง จะวิเคราะห์
ให้เป็นความผิด ของผู้ปฏิบัติตามแต่ฝ่ายเดียวนั้น ย่อม
ไม่ยุติธรรม

ตัวอย่างเช่นความโลภในอุปกรณ (วัตถุก็เป็นอุป
กรณอย่างหนึ่ง) เราสอนเขาให้คิด ให้ทำลาย ให้มัน
เทาความโลภชนิดนั้นๆ..... ให้พอใจ ให้ทำความดีๆ
เงินทำความชั่วอย่างคลุมเครือ ฯลฯ เป็นคำสอนที่บทหรือ
นโยบายอุปกรณ (Instrumental) Age) โดยที่คน
คิดสร้างอุปกรณ วนเพื่อลดสถานะแห่งชีวิตของคน สร้าง
โรงงานขึ้นมาเพื่อความมั่นคงของสังคม หรือเพื่อความดีของ
กรรมกร สร้างเมืองใหญ่เพื่อความสว่างงามของประเทศ
ในทัศนะอุปกรณนิยมหรือ Instrumentism นั้นไม่มีประ
เด็นปัญหาเรื่องความโลภหรือความอหังการ มีแต่ประเด็น
สุนทรศาสตร์ Aesthetics "แต่ประการเดียว

ขอให้เราพิจารณาได้จากคำวิจารณ์คำสอนพุทธ "อย่าง
โหดร้าย" เป็นคำสุดท้ายเพื่อให้นักศึกษาในพระพุทธ

๘ บทที่ ๓

ประเทศหนึ่งมีมังกูฎหนึ่ง

—๑—

ในบทที่แล้วมา ดันเกิดอันกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ทรงวิจารณ์ว่า “พระนั่งเกล้าฯ น่าจะทรงประหารทั้ง เจ้าฟ้ามังกูฎฯ และเจ้าฟ้าจุฑามณี” ซึ่งควรแก่พระราชทานพระวิจารณ์เช่นนั้น เพราะราชบัลลังก์หรือมังกูฎพระมหากษัตริย์สยามครั้งกระนั้น เป็นของเจ้าฟ้ามังกูฎฯ ตามพระราชบทกฤษโหมาย พระนั่งเกล้าฯ ทรงเป็นโอรสของ “เมี้ยน้อย” และประสูตินอกเสด็จครุฑฯ และทรงแบ่งเอา “แผ่นดิน”..... ของเจ้าฟ้ามังกูฎไป.....

แต่จึงไฉนไม่ทรงประหาร ?

หรือจะเป็นเพราะ เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงทอดอาลัย
อยู่ภายใต้ผ้ากาอ่าวพักร์ ?

หรือเพราะแผ่นดินสยาม ยังไม่ ^{ขึ้น} ต้น กว
งคราม ?

เรื่องนี้เป็นเรื่องประหลาดพิศดารในพงศาวดารไทย
ถ้าพลิกอ่านกันอย่างตาเดรคร่ำครึ ตั้งแต่สมัยเชียงแสนอง
มาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา จะไม่แฉเห็นกตบชกพิลึกกพิพานเพื่อ
ราชบัลลังก์นานาคำหรับ เห็นอสมัยโยนกเชียงแสน
ประเทศนั้นไป เรามักความรู้น้อย เราได้แต่กางพุงอ้าผวา
จำรู้นาก จากการคาดคะเน และการดองดมาชเฝ้าแสวงหา
ความรู้อยู่เพียงบนโต๊ะประวัติศาสตร์แห่งชาติไทย จึงกลายเป็น
เป็นคุนัขขายกตมเด็กนอน เพราะชั้นแต่พงศาวดารสมัย
กรุงศรีอยุธยาของเราที่ยังไม่สามารตกดงกันได้
ในประเด็นวัฒนธรรมและอารยธรรม ข้าพเจ้าเคยปาฐกถา
หลายครั้งว่า เป็นสิ่งที่น่าประหลาดอย่างยิ่ง คือพฤติกรรมที่
พวกเรารุ่นหลัง ได้ใช้อักษรศาสตร์สร้างคุณใหญ่โต ออม
ได้ให้เด็ก ซึ่งเป็นผดเสี้ยหาย บางคนเข้าใจคุดังตะเมต
ถึงกับว่า เราเป็นชนชาติที่เดินออกจากประวัติศาสตร์มนุษย์

มณฑลอันเดียวกัน ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ
หลวงประเสริฐอักษรนิติ (แพ ศาอะอักษรนิติ) ซึ่งเป็น
“พงศาวดารพหุมาจารี” ปราศจากดวงแมงมันคา-
ศักดิ์ หรือมีสำราญนักรบซึ่งใดมารบจนปลดอมนแปรง ไค
ดำคืบถึงความเป็นจริง อันน่าสลดใจที่สุด..... ท้าวไทยใน
พระนครศรีอยุธยา คือองค์หักกันเองทุกรอบ ๓๐ ปี จนกระ
ทั่งพระยาโบราณราชธานินทร์ได้ค้นพบเห็น ความที่แท้
จริงของกษัตริย์นักคือ พงศาวดารฉบับนั้น ได้แสดงถึงสถา-
นาการแห่งชาติสุดท้ายที่กระงระงระ โดยไม่รู้จักความแต่ความ
อ่อนแออ่อนเปลืองดังทุกขณะ ประเทศก็เล็กดอง กรุง
ศรีอยุธยาไม่เหลือแต่บรมมหาพระราชวังกับกามารมณ คน
ค้ำทั้งปวงก็หอบหนีไปบวชไปเรียน ทหารหาญก็ร่อยหรอด
น้อยดอง มีแต่ทหารใหม่ หรือทหารค้างคาว ในการกักรุง
ศรีอยุธยาแตกเพราะฝีมือพม่าเพียง ๒ ครั้งนั้น นับว่าเป็น
บุญอย่างที่สุดแล้ว.....

(ตามการค้นคว้าของข้าพเจ้า กรุงศรีอยุธยา
แตก ๒ ครั้ง ครั้งแรกแตก ณ วันอาทิตย์ เดือน ๘ ปีมะเส็ง
พ.ศ. ๒๓๑๒ เวลาเช้า ๖ ทุ่ม ๓๐ นาทีของบุเรงนองมหาจักร

ยกทัพมาต่ออย่างทัพพระยา ๕๔ ครั้งต้องแตก ณ วันที่ ๒๘
เดือน ๕ ปีจอ พ.ศ. ๒๓๐๐ เวลาบ่ายของเที่ยงเด็กน้อย
ด้วยฝีมือของแม่ทัพมา ๒ นาย คือแม่เมื่อดุ๊กกับ และ
มังมหานรธา ซึ่งยกกองทัพมาต่ออย่างทัพนายทหาร ครั้ง
ศร่อยชยายังไม่แตก ดังที่เราท่านเห็นอย่างแตกท้าวใน
ปัจจุบันนี้ แต่ครั้งก่อนนั้นแตกอย่างแตกพิณาศ เริ่ม
แตกมาตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรง
มีบัญชาให้รอ เอาอิฐ กำแพง ทิ้งค้ำไม้ และ ค้ำ นอก ของ
กรุงเก่า นำมาสร้างกำแพง ณ กรุงใหม่ เป็นพฤติการณ์
ที่ประหลาดนักหนา และต่อมาในรัชกาลที่ ๒ และที่ ๓
ได้มีโจรคนละหนึ่ง เจ้าออบอกรุดเกาะเพื่อค้นหาทรัพย์
แผ่นดิน ทำให้เกาะอยุธยาทั้งเกาะ แหกป่นปี้เกือบ
ไม่มีชิ้นดีอะไรเหลือ วัตถุประสงค์เดิม } โจรก็ไม่เว้น
เคียด พระพุทธรูป พระราชวงศ์ ฯลฯ ถูกหรือ ถูกเกาะ
ชด้ายดง กลายเป็นตงเป็นหนองน้ำดังจะ เท่า ๆ กับ
ความพิณาศร่วม ๑๑ ครั้งของนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นนคร
หลวงแรกของไทยในเหนือของ)

อนึ่งมาจากความโกลในการใคร่ถว้มนงกุฎกษัตริย์
และนึ่งแต่ราชบัลลังก์นั้น ทำให้พบความเป็นจริงใหม่ ทั้ง
ถึงวณอย่างย้งหลายประการ ประการที่เด่นประการแรก
คือ ความไม่เคียงธำรงของนึ่งบวรราชบัลลังก์ การไร้
ความรู้ ความชำนาญในกิจการแผ่นดิน องค์ใหม่ก็องค์
นั้นเป็นส่วนมาก ทำให้เนตรทงค้อมค้อม มองไม่เห็นความ
เป็นประเทศชาติมองไม่เห็นความเป็นพระมหากษัตริย์
มองไม่เห็นหัวเมือง เอก โท ตรี จัตวา และเมือง
ประเทศราช เห็นแต่ความเป็นอันมหิเทจลา ส่วนกระตอม
พอกของค้ำมงกุฎ เห็นแต่อำนาจ แลถึงความเป็นเจ้าชีวิต
เหนือประชาชน จะทำอะไรได้ตามใจชอบ และเห็น
แต่องค์ศรี! ในจำนวนพระมหากษัตริย์ทั้ง ๓๕ องค์ มี
ไม่ถึง ๑๐ พระองค์ ที่เรารวมต้องขอตั้งทราบว้ ทรง
พระปรีชาดำมากรควรแก่ความเป็นพระมหากษัตริย์ แต่
ก็ไม่มีแม้แต่พระองค์เดียว ที่จะขอบแทนแก่พม่า เย้
ที่พม่าทำกับประเทศสยาม ที่ปรากฏเรื่อราวอีกเกริก
ชัดแจ้งในความเป็นกษัตริย์ มีแต่การสร้างวัดคัคคุดอง
หรือพระพุทธรูปและธำรงค้ำหนักใหม่....

ประการรองลงมา คือ ความดีของพระมหากษัตริย์

หรือขบถ ซึ่งเด็กต้องยิ่งกว่าศิวเกศา กำหนดความเข้าใจ
ได้ว่า ความเป็นประเทศชาติสยามแต่ครั้งกระนั้น เด็ก
เหลือแต่บริเวณพระบรมมหาราชวังเท่านั้น ความชอบ
เป็นความอาทรยิ่งนัก จะดงโทษพระพุทธเจ้าว่า ทำ
ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างหล่นหายไป..... จิตใจก็แตก
ท้านมัวหมอง ไร้เรื่อไร้งไร้ง ชีวิตทั้งชีวิตเกิดมาก็

ภาวนาแต่เกิดเปล่าตายเปล่า ไม่ควรทำความเป็นห่วง
ใด ๆ ให้หลงเหลือ ไม่พึงประกอบอะไรทั้งสั้น ที่ใหญ่
โตถาวร ฯลฯ ก็กล่าวอย่างเต็มปากมิได้หนัก

เราแต่ผลงานแห่งชีวิต ที่เด็กน้อยกระจัดหิว

แตกต่างกับความเป็นชาติอื่นบนโลกนี้ ส่วนเด็กที่ยัง
คงนั้น เราหาเคยได้วิเคราะห์กันอย่างจริงจังไม่

ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าได้ท่องเที่ยวอยู่ ณ เมืองนคร-

ศรีธรรมราชในแคว้นอังกษัตริย์..... ยิ่งเที่ยวไป ยิ่ง

เปรียบเทียบกับหัวเมืองอื่น ๆ เช่นเมืองนครราชสีมา
และเมืองพิษณุโลก ที่เคยเที่ยวมานับไม่ถ้วนครั้ง ความ

พิศวงกุดองขรรษาแกร่งว่า อะไรทำให้เมืองเหล่านี้เป็น
เมืองเอก? ความทิวคามากหรือ? ความทิวคามาก
หรือ? ความมิดนททางมาก..... นี้ไรนาธาโท น
ดักวักุบาท ทิวคาก??? ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ และ
ยังไม่เข้าใจจนกระทั่งทุกวันนี้ โรงเหล็ก โรงดาบ ก
ไม่เห็นทราว โรงท้อโรงบั้งก็ไม่เห็นมี ๑๐๑ เปรียบ
กับทิวคองขรรษาแกร่ง เช่น นครสงคราม ดาปาง
ดงขด่า ยังเห็นได้ชัดว่า โฉมเมืองผิดแผกกัน กาดัง
ถกรรคณอยุ่ โรงถอก โรงค้า ซึ่งทำให้รำค้ำเมือง
รุ่งเรือง เป็นที่แน่นอนว่าเมืองใหม่ ในสมัยดึกขณดัง
กถาวมขอมมังกง อาณาเขตเมืองจกคักต้องขยายออก เป็น
เมืองมหานครทุกที่ทุกเดือน.....

ประการสุดท้าย คือความแคบแห่งจิตใจ ทพระ-
มหากษัตริย์ของคหิง พอสองมังกถูกด้อมคักค้อย่างไม่มี
อนาคค..... ด้อมความเป็นพ่อ เป็นน้าเป็นอาว เป็น
น้องและความเป็นญาติกัน เท็ดข้อย้อย่างเคียวเท่านั้น
คักคณพิชคณ แม้จะนั่งบนราชบัลลังคเพียง ๓ วัน ๗ วัน

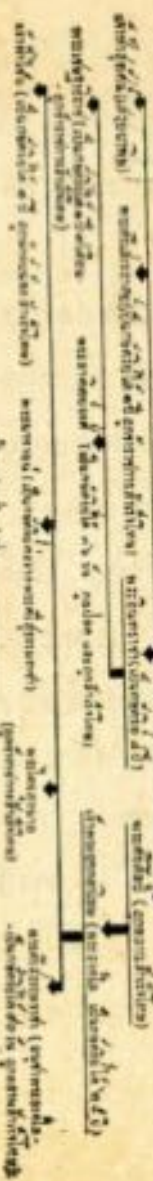
ก็ยอม และยอมไม่เป็นที่ยึดถือเลยถ้า การทำตายดั่งผลาญ
อนุสรณ์สำคัญของคนและกัน จะไม่เป็นงานอกิเรกเนื่อง
จากทุกสิ่งทุกอย่างหากความสำคัญเท่าเทียม "กระตอมพอก
ทองคำ" มิได้ พฤติการณ์ดังกล่าวมานี้ ชักชวนให้
นักประวัติศาสตร์วิเคราะห์ได้จ้ะ เราได้ทำตายดั่งผลาญ
อนุสรณ์สำคัญแห่งชาติ ของพระมหากษัตริย์ในอดีต
โดยพระมหากษัตริย์องค์คือ ๆ มาอย่างไม่มัญหา ต่าง
คนต่างก็ทำตายกัน มากกว่า พม่า, มอญ หรือเขมร
เข้ามาทำลาย ไม่ได้ถือว่าอนุสรณ์สำคัญนั้น จะเป็นค้ำ
จาวี, พระพุทธรูป, งามข้างสถิต และปราสาทคิดอย่าง
ใด ๆ ตำนานสำคัญของพงศาวดาร ฉบับที่ทองประเสริฐ
ค้นพบ ได้ชี้แจงถึงความพิลึก ช้ำความพิลึกเหล่านี้
โดยมีผู้ใด เรื่องที่พระกษัตริย์จะทรงศึกษาวิชาการขอ
ที่เห็นแก่ "ไทยจุงไทยจุงฟ้า" นั้น อย่างหนึ่ง

ตัวอย่างที่เด่นชัด จะเห็นได้โดยให้รัตน

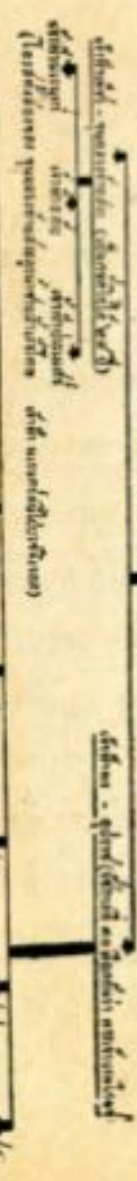
สมเด็จพระนารายณ์ เป็นศูนย์กลาง เขียนแสดงเป็นแผน
โคกน

Industrielle Revolution (18. u. 19. Jhd.)

Erfindung des Dampfmaschinen (1769)

Erfindung des Dampfmaschinen (1769)

การกำหนด เขา รัชกาล ๕ มเด็จพระนารายณ์ เป็น
ศูนย์กลางวิเคราะห์เช่น นี้ได้หมายความว่าในรัชกาลที่
๕ นี้ “การศึกษาระบบต้องยกกันทุก ๑๐ ปี” นี้ได้
เราทราบกันดี คือทราบประวัติศาสตร์ของยุคโบราณว่า
นักปรัชญาในกรุงศรีอยุธยา เริ่มศึกษากันตั้งแต่เริ่มต
กรุง คือพระรามคำแหง รัชกาลที่ ๔ ศักดิ์ของกษัตริย์ คือเจ้า
ฟ้าของฉมพรรษกาลที่ ๓ และเริ่มกันออกตลอดมา จนกระทั่ง
รัชสมัยพระชัยราชา ศักดิ์ของพระรัชฎาภิเศก เป็นรัชระ
เพื่อความเชื่อมโทรม หาพระเจ้าน้อยยาก จนกระทั่งถึง
พระมหาธรรมราชาผู้ราชชาติ

การเช่นพิฆาตกันเหล่านี้ ไม่มีสมัยใดรุนแรงโหด
ร้ายเท่าสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งพงศาวดารเรียกว่า “พระ
เจ้าเสือ” และดูกษัตริย์ในสมัยปฏิวัติฝรั่งเศส
เสียกลางคอกของยุโรปด้วยแอมและนาราคี เราไม่มีกโยคันก
จริง แต่เราได้ประหัตประหารกัน ทำลายกันอย่างย่อย
ยับ นับแต่ผู้คิดหา คนมีสิทธิ์ในราชบัลลังก์ ราชาร
การและพรรคพวกตลอดจนผู้ไม่มีเห็น ทำให้โทรมลงเหลือ
แต่ทรากรทงแผ่นดิน ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์นั้น คน
คาวไทยก็เริ่มจะอ่อนแอ พระมหากษัตริย์ของอาคิย์

ข้าราชการชาวต่างต่าง มีชาวกรีก ชาวแขก ชาวมอญ
ชาวฝรั่งหรือชาวจีนจะเยยหน้าเข้าปากได้อยู่บ้าง แต่พระ
มหากษัตริย์ของก๊กตอมา ถอดบทลง ใจเธอดำเคียดเคียว การณ์ บ้าน
เมือง และต่างประเทศก็ไกลเคียว การเริ่มหรือฟื้นจึงทรุด
ลงไปยิ่งกว่าเดิมและทรุดลงถึงที่สุด ในสมัยพระเจ้าแผ่นดินที่
เธอ ทั้งไม้ชัย ที่บ้านเดือน จะหาใครมาเสมอเหมือน
ได้ ก็เจ้าฟ้าเอกทัศน์ หรือขุนหลวงสร้อยศรีวิชัย

นักประวัติศาสตร์วิเคราะห์ถึงความไม่เป็นไปของ ชาติ
สมัยนั้น อย่างจริงจังหลายประการเช่น

ก. ทำไมชาวกรุงจึงมอดถอยกัน พิษชาติ กษัตริย์ ผู้
อ่อนแอเสีย ในเมื่อเห็นได้อย่างชัดแจ้งแล้วว่า จะอย่างไร
ไรก็ตาม ชาติกรุงคงจะสิ้นแผ่นดินแน่แล้ว ? พระราชา
คณะชั้นผู้ใหญ่ ๒-๓ รูปสมัยนั้นก็ประกาศชัดถึงกับใคร่จน
กันเข้าไปขอมีบัญชาว่าเจ้าฟ้าเอกทัศน์ หรือขุนหลวงสร้อยศรี
วิชัย..... ขอให้พระเจ้าแผ่นดินเสียเถิด เรื่องแตก
ฉานก็คึกคักหน่ง เรื่องกามารมณเรณแรงหน่ง เรื่องพม่า
น้องๆฆ่าพี่ ทหารฆ่าประชาชนหน่ง เป็นเรื่องมหัศจรรย์ใน
พงศาวดารตอนยุคจะสิ้นกรุงอย่างไม่น่าเชื่อ แต่ก็ไม่ปรากฏ
ว่าประชาชนผู้นิยม "แรงกันสร้างวัด" จะมีปฏิกริยาประ

การใด นอกจากอำนาจก่อนเรื่องชาวยุโรปซึ่งจะ
ถึงมาก!

ข. ความมั่นคงขนาดเดือกโทรมกรง ก็ขอ
ทุกรัฐภาคังกล่าวมาแล้ว ไม่รู้ถึงเจ้าเมืองหัวเมืองเอกใด
เดยหรือ? ในคำพิพากษาที่ว่า "กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคน
ดี" ไม่ทำให้แม่ทัพในหัวเมืองเอกยกทัพมาบริวารของ
เมืองหลวงของชาติคนบ้าง? สมเด็จพระมหาจักรพรรดิและ
สมเด็จพระนเรศวร ได้ทำให้ราชโอรสทั้งปวงจัก "ความ
เป็นชาติ" และ "ความเป็นไทย" ด้วยอย่างดี อาจกล่าว
ได้ว่า ที่ไม่ปรากฏวีรกรรมกล้าศึก ก็เพราะพิณาคัดด้วยมา
มือแม่ทัพมา ก็เพราะแม่ทัพหัวเมืองเอกต่างก็เอื้อมเรื่อง
"เมืองกรง" กันเต็มที่ ต่างคนต่างจึงรักษาเอาตัวรอด
ไปทั้งสิ้น อีกนัยหนึ่งอาจจะตอบได้ว่า ความเป็นมหา
บุรุษยังมีใต้อุปสรรคก่อนถึงคราวจับศึก

ความอ่อนแอของกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลที่ ๓๓
๓๓-๓๓ นั้น อย่างที่แจ่มแจ้งเพราะมีมือแม่ทัพมาเดบ
แม่กองโจรจีนหรือกองโจรเรมร ความที่เคยปรากฏในพง
ศาวดารยกมาป้อนต่อคนมักก็น่าจะดีเขาได้โดยง่ายตาย

ก. เจ้าฟ้าเอกทัศ หรือขุนหลวงสุรยามรินทร์

นน เป็นคนเรอะมาแค้นพระเจ้าบรมโกษอยู่ ๓ รมิตา
บังคับให้บวชเพื่อไม่ให้ยุ่งกับแผ่นดิน ทรงมอบราชสมบัติ
ให้ห้อง พอสันบุญพระเจ้าบรมโกษอยู่ก็เตรียมศึก จะเอา
ราชสมบัติคืน แต่คงว่า ถึงจะเรอะจะไม่ว่า ตามอดคา
มัตตมัวเพียงใดก็ตาม บ้านเมืองจะแตกพิณาศย่อยยับ
เพียงใดก็ตาม ขอให้ใคร่ขอว่าเป็นกษัตริย์พอแล้ว

เรื่องนี้เป็นเรื่องท้ออาศรัยที่สุดในประวัติ ศาสตร์ ของ
เรา อุปมาดังทหารที่เคียงไม้จุกโค เป็นกษัตริย์
๘ ปี ก็ได้แก่กระเซอะกระเซิงกับเรื่องประเพณี หมูหมิม
อาหาร อดสัตว์และเทอวไปทัน ทน การทำนุบำรุงใดๆ
ใหญ่โตก็ไม่มียุญญาจะทำ และไม่ปรากฏว่าได้กระทำ
ญาตพของกษัตริย์มาทุกปี จึงเท่ากับคิดแค้นคิดราคนเอง
ลงไปอีกเล่า

ใคร่จะวิเคราะห์ถึงลักษณะของคนฉลาด ชั้นปกครอง
คนไว้นั้น จะเรียกว่าเป็น "ประชาธิปไตย" หรือชาว
นิยมสังกัดใดก็ตาม ที่สำคัญที่สุดคือความจำเป็นที่ต้องรู้ว่า
ตน "ไม่สามารถ" ในงานสำคัญอะไร ซึ่งสำคัญยิ่งกว่า
ความที่ว่า ตน "สามารถ" อะไรบ้าง กล่าวอีกนัย
หนึ่งก็คือ ความอ่อนแออย่างหนึ่งของคนฉลาดชั้นปกครอง

คนที่คือ ความรู้สึกหรือความเชื่อว่ามันสามารถในกา
การทุกประเภททุกประการของมนุษย์ . ตัวอย่างในประวัติ
ศาสตร์ปรากฏในแทบทุกชาติทุกยุคว่า แม่นับที่พลก
กดับไปกดับมานั้น เนื่องมาจากความอ่อนแออย่างยิ่ง
ที่เรอเรอแต่จทงระเริงไป ที่ไม่รู้สึกตัวว่าดัง
กว่าที่ ไม่สามารถยงแสดงตนว่าสามารถ

— ๒ —

รชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงทราบ
ความเป็นจริงของดทชพิฆาตกนทางการเมือง (terrorism)
เพื่อความเป็นกษัตริย์ เพื่อความพิภาศของประเทศ
ชาติตั้งถด่าจมาแต่จ หรือทรงตระหนักดียงกว่าหรือไม่ ?

แน่นอน เมื่อครั้งยงทรงเป็นกรมหมื่นเจษฎา —
บดินทรอยู่ ได้ทรงเป็นศิษย์นักปราชญ์หลายท่าน บ่อม
คือทรงตระหนัก ถึงสาเหตุของความพิภาศของกรุงศรี
อยุธยาได้อย่างดีเลิศ เนื่องจกนักปราชญ์เหล่านั้นบางคน
เป็นนักศึกษามาตั้งแแต่สมัยพระเจ้าบรมโกษฐ์ เช่นสมเด็จพระ
ประจันทร (อยู่) วัดบางหว้าใหญ่ อาจารย์กัมมัญฐานของ
ตากสินมหาวาร และถูกบังคับให้ชักออกมาโดยคเป็น

“พระยา” ในรัชกาลที่ ๓ คงอาจมาด้วย ตามพระราช
 ประวัติโดยละเอียดนั้น กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (พระองค์
 เจ้าทิพย์) ทรงเป็นที่โปรดปรานของพระราชบิดา ผู้ทรงเป็น
 กวีและเป็นที่รักของข้าอย่างยิ่ง ถึงกับโปรดให้เข้าร่วมวง
 กับนักปราชญ์ราชบัณฑิตไม่ว่างเว้น ทรงรักการกวียิ่ง
 พระราชบิดา ถึงกับทรงมีพระนามใหม่ตั้งเดือนธันวาคม
 โฉมหาร (๗) พระอาจารย์ว่า “สุนทรโวง” ไม่ต้องสงสัย
 ว่า พระองค์จะไม่ทรงรู้ถึงนาฏกรรมแห่งกษัตริย์อยุธยาแต่
 หนหลัง ยิ่งผู้ที่จะต้องรักษาแผ่นดินต่อไปในวันหน้า
 อย่างละเอียดพิศดาร

ในกาลนั้น “พระเจ้ากรุงสยาม” ของเรายังทรง
 มีพระชนมายุน้อย พระปรีชาสามารถใดก็ยังไม่ มี จึงไม่
 ปรากฏหลักฐานแห่งใดว่า ทรงปรากฏพระองค์ร่วมกับ
 เชษฐาและพระราชบิดา

ความที่ทรงเรียนเป็นประวัติคนแทน คือความรักของ
 พ่อทนต์อดุค ปรากฏเป็นประวัติที่น่านิรม นำธรรมเดวีเย
 ที่พระมหากษัตริย์ ในวงศ์จักรีแทบทุกพระองค์ ทรงรักพระ
 โอรสและพระธิดาอย่างดาดน ทั้ง ๆ ที่พระมหากษัตริย์
 องค์หนึ่งทรงมีพระโอรสและพระธิดามากมาย รัชกาลที่ ๓

จะทรงปรานีคือรัชกาลที่ ๒ อย่างไรไม่มีทางสืบ แต่รัช-
 กาลที่ ๒ ทรงเห็นดีปรานีคือรัชกาลที่ ๒ นั้น ปรากฏ
 หาดายครั้งหาดายคราวด้วยพระธิดาเจ้า ทรงรักกรมหมื่น
 เสด็จกลับคืนทิวอย่างพระ ราม ไอรธ กู้ พระ ทัย ของ พระ องค์
 ความรักคงจดจำ เป็นความอดกรงอย่างขิง ที่แผ่ออก
 เป็นปริมณฑล ทำให้ทรงรักนงน้อม และทำให้ทรง
 ประทศประหารนงน้อมไม่ลง ไม่พึงสงสัยว่า พระราชบิดา
 จะทรงขอหรืออย่างไรหรือไม่ก็ตาม แทนรัชกาลที่ ๒
 จะทรงกระษากมาเหนือออกกว้าง และดำเร้าโทษเสียด้วย
 ก่อนจันทน์ กอับทรงเมตตาปรานีเจ้าฟ้ามงกุฏ ๑ ผู้เป็น
 ธนุราช่างพระราชมารดาคุณศรีและโอรสกันตอดตมา แม่
 พระญาติพระวงศ์ชั้นผู้ใหญ่บางองค์จะแฉ่งคนเป็นศัตรู คือ
 เจ้าฟ้า ๑ สมภารจกบจรนิเวศอย่างออกหน้าออกตา อาทิ
 เช่นกรมหลวงไกรสร ๑ หรือ "หม่อมไกรสร" เป็นต้น
 นี้คือเหตุผลสองประการ รัชกาลที่ ๒ ไม่ทรงทำ
 ภายเจ้าฟ้ามงกุฏ ๑ และเจ้าฟ้าจุฑามณี ๑ อันเป็นเหตุผล
 ประหลาดในประเด็นทางการเมือง เพราะในวาระที่สุดก่อน
 ดอรรคกัน รัชกาลที่ ๒ ก็ทรงปรารถนาจะให้พระ ไอรธ

ของพระองค์คือ "พระองค์เจ้าอรุณพา" รัชการสงคราม
 บัดเป็นรัชกาลที่ ๔ คือจากพระองค์หาไรเจ้าฟ้ามงกุฎฯ ไม่
 ความพิศดารของเรื่องนี้ คือกล่าวถึงการสวรร-
 คตของรัชกาลที่ ๒ ซึ่งขึ้นไปโดยกระทันหัน ดังกล่าวมา
 คร่าวๆ แล้วในบทที่ ๓ พงศาวดารของเราให้ความรู้เกี่ยวกับ
 กับเรื่องน่ายกย่องที่สุด ปรากฏแต่เรื่องราวชวนให้อึ้งทึ่ง
 ในประเด็นอื่นในตอนปลายรัชกาล เช่นทรงเห็นแก่การ
 กว้างกว่าการแผ่นดิน ไม่ทรงสนพระทัยในการบำรุง
 บำเรอพลเมืองแคว้นราชอาณาจักร ทรงปล่อยให้เมืองภา-
 ราชของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ทำแทนพระเนตรพระกรรณ
 เป็นเวดาร่วม ๒๐ ปี แต่หากจะทรงสวรรคตด้วยยาพิษ
 จึ่งก็หาไรการกระทำของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ไม่ นอก
 จากจะทรงรู้เห็น และทรงอุทานแต่ "ตามบุญตามกรรม"
 บ้างไม่มากนักชย เพราะเรื่อกันว่า การเร่งให้รัชกาล
 ที่ ๒ สวรรคตเร็วมีคปัดกันนั้น เป็นการกระทำของพระ-
 ราชมนตรีของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์โดยปริยาย กรม
 ทอดองไกรสรฯ จะทรงมีส่วนร่วม ใน แขน การนี้ น หรือ ไม่
 น่าสงสัยอยู่

วิเคราะห์ทางพระปัญญาโดยเฉพาะ อ่านออก
จากจดหมายเหตุร้ายวัน ของพระอาทิตย์ขึ้นเดือนชื่อในสมัย
นั้น คือทองอุทุมม์บัต จะเห็นได้ว่า รัชกาล
ที่ ๓ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ที่เต็มไปด้วย ความสุขุม
คัมภีร์ภาพ แม้จะไม่ทรงเบื่องปราชญ์อะไรนัก ก็
ทรงเป็นราชาธิบดีที่มีความละเอียด จะทรงบำเพ็ญกรณีย
อะไรแม้เล็กน้อย ก็ดำริแล้วดำริเล่า ปราชญ์เป็นพฤติ
การณที่นำศึกษา นำอันคุณและนำเห็นพระทัยอยู่ไม่หน่าย
เช่นการจารึกโคลงคำราชา และ โคลงจริยจากษัตริย์ตาม
ระเบียงโบสถ์วัดพระเชตุพน เป็นอาทิ ทั้ง ๆ ที่ทรงรู้ว่า
คณะมิชชันนารีอเมริกัน นำเครื่องพิมพ์ไทย ตาม
แบบของนายร้อยเอกโตวราจอังกฤษ มาเริ่มงานพิมพ์
เผยแพร่ในพระมหานครแล้ว แต่ก็ต้องยอมรับในข้อที่ว่า
ทรงระมัดระวังงานแผ่นดินจนเกินไป.... จนไม่กล้าเสด็จ
ออกจากเมืองทอง และทำให้พระราชมารดาทั้งปวงถูก
ร้อยรัดอยู่ในอาณาจักรที่แคบ ถ้าจะกล่าวให้ถูกต้อง
แล้วรัชกาลที่ ๓ ทรงเป็นแค่เพียงเจ้าปราชญ์ ทรงเป็น
ชนโบราณและเป็นสมมติแห่งอดีตกาล ไม่กล้าคิด

พระทัยเคียดชัง จากความขำขันนาฏงาน เนื่องจาก
ทรงเครื่องครัดต่อรัชชียะวราชประเพณี เก้าแก้วของไท่ จนเกิน
ที่จะช่ยรเดวิญไต่ หากจะปรพพระทัยเพียงนึกเดียว
เจ้าฟ้าต้องพ้นองค์แห่งมณฑลของ “พระองค์เจ้าภรณพ”
กึ่งพันนาศไม่พึงต้องสงสัย

สาเหตุประการสุดท้ายคือ ทรงเมือหน้าในงาน
พระราชสงคราม และรงหันมาทำนบ่างพระพุทศำสนา
ใหญ่โตกระทั่งเกิดคคิประจำรัชกาลว่า “ครั้งรัชกาลที่ ๓
นั้น ไครสร้างวัดก็โปรด”

งานพระราชสงครามทุกถาดถงม เรียกตาม
คำหับของ ก.อ.ร. กุหลาบว่า “ฮานาม—สยามยุทธ”
เป็นสงครามใหญ่และเรอวัง ระหว่างไทยกับญวน เนื่อง
ด้วยมีญวณเป็นใหญ่เห็นอเรนท ตั้งคั้นแต่ พ.ศ. ๒๓๑๑
ถึง พ.ศ. ๒๓๑๒ เป็นเวลารวม ๑๑ ปีเต็ม แม้จะสัน
ตลงด้วยชัยชนะของไทยโดยเคียดชังถึงกับสร้างวัด “ธม
สงคราม” เป็นอนุสรณ์สำคัญก็ตาม แต่ผู้คนและพระ
ราชทพย์ไต่คูนยเสียไปสุดที่จะคณานับ ในพงศำวศาร

พณเมืองรองชาวญวนเท่าที่เคยศึกษาทราบนั้น ได้บันทึก
ถึงความสุขุขยี่เยี่ยของเงินแต่ละคนไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน มี
หน้าชาเหตุการณ์ทางไทยใหญ่ในรัชกาลที่ ๕ บัดดตามถึง
คนรุกราน เกิดจะมีศึกประชิดกรุงรัตนโกสินทร์เป็น
ครั้งแรกอีกได้ ถึงประเทศจะมี "จอมพลเหล็ก" คือ
เจ้าพระยามหินทรศักดิธำ—ซึ่งที่ศึกไทยใหญ่ก็ยังเฝ้า
มาจนถึงรัชกาลที่ ๕ ตลอดรัชกาล เฝ้าจะชำนาญเผด็จ
ถึงราบคาบได้ในรัชกาลที่ ๕ นาทย์โดย "จอมพลเหล็ก"
คนที่ ๒ คือเจ้าพระยาอภัยภูธร... ในขณะตอน
มั่งคั่งมีค่า แห่งจักรพรรดินิยมฝรั่งเศส ได้นอบน้อมตลอด
อ้อมแม่น้ำโขง ตอนใต้แล้ว

การ นี้ก็ได้อุปถัมภ์ พระราชทรัพย์ จากการ รมทัพจับ
ศึกมาเป็นค่าจ้าง มาคั้นแม่น้ำประเทศชาติจะได้คิดปกครอง
เช่นเช่น เช่นพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม วัด
เจ้าอยู่หัวกลางน้ำ บรมบรรพตวัดสระเกศ ตลอดจนการ
บูรณะวัดพระเชตุพน และวัดสุทัศน์อย่างดี งานมียศ
เขียนมากระทรวงนี้ มีปัจจุบัน การช่างจะรุ่งเรือง และ
พระภิกษุสงฆ์ "ในกรุงเทพฯ" จะได้รับพระราชอุปถัมภ์

เป็นพิเศษ แดงกบรชกาลที่ ๓ และที่ ๒ ก็ตาม แต่
ปรากฏว่าทรงนิยมคืออย่างจีน อย่างมีไร่นักศึกษาดม
กาดสมัย ยิ่งเมื่อสิ้นเจ้าพระยาบดินทร—ถึงที่สุด กง
ทัพบกของชาติกลับเร็ว อ่อนแออง ประเทศพม่าซึ่งแยก
ต่างประเทศบางเล่มเรียกว่าเป็น “ศัตรูธรรมชาติ”
ของไทยก็เริ่มมีกรณีพิพาทกับอังกฤษ ญวนก็กำลัง
ถูกจักรพรรดินิยมฝรั่งเศสถล่ม แต่ที่เกี่ยวข้องกับประ
เทศจีนในรัชกาลที่ ๓ นั้น เป็นเรื่องที่น่าทึ่งอย่างยิ่ง พัง
มันพิทได้เป็นประวัติการณ์

ราชจีนเข้ามาสู่บรมโพธิ์สมภาร โดยทางเรือแต่
สมัยพระมหากษัตริย์ไทยองค์ใดไม่ปรากฏหลักฐาน นัก
ศึกษาไทยคนเดียวที่ค้นคว้าถึงเรื่องนี้ คือ ก.ศ.ร. กุหลาบ
ก็ถูกพระมหากษัตริย์ทรงเป็นใจทัย กล่าวหาว่าฟังเพื่อ
หาหลักฐานหาสารมิได้ แต่ที่ตีรับก็คือ ความโง่เขลา
ทั้งหน้ากัน หรือต้องเป็นภาระของนักศึกษารุ่นหลังอย่าง
หนัก ถ้าหากจะวิเคราะห์ตามประวัติวัฒนธรรมจีนแล้ว
จะพบได้ว่า ราชจีนได้มาสู่พระบรมโพธิ์สมภาร โดยทาง

ทปประเทศจีนยอมทำสัญญา กับชาวอังกฤษ — บ้างก็เตือนก็เพื่อ
ข้อความว่าคาญโดยไม่มีควมสำคัญแก่ประการใด

(ตามพงศาวดาร จีนเรียกชนชาติอื่นทั้งหมดว่า
“ชาติป่าเถื่อน” โดยไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุใด ความ
เจริญของจีนในแผ่นดินชูปกรณ์ จากสมัย ๕๐๐๐—๓๐๐๐
ปี ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ ไม่ปรากฏว่าจีนได้บรรลุ
สถานะสูงสุดแห่งอารยธรรมเช่นอียิปต์และกรีก ในขณะที่
เดียวกัน อังกฤษและอเมริกาก็เรียกจีนในศตวรรษที่ ๑๙
โดยเปิดเผยว่า เป็น “ชาติป่าเถื่อน”)

การล่าอประกาศในหมู่ชาวจีนผู้ทรงอิทธิพลในกรุง
เทพฯ ครั้งนั้น ทำให้ชาวไทยส่วนมากหลงเชื่อ และ
เป็นท้เขาใจกันทั่วไปว่า รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงเชื่อว่าเป็นความ
จริง เว้นแต่เจ้าฟ้าสองพี่น้องผู้ทรงรู้ภาษาต่างประเทศ
และเหตุการณ์ต่างประเทศ กับบุคคล ๒-๓ คนที่ทราบ
ว่า ได้เกิดสงครามระหว่างจีนกับอังกฤษขึ้น เรียก
“สงครามฝิ่น” (พ.ศ. ๒๓๗๓-๒๓๗๕) ผลของสงคราม
ครั้งนั้น แผ่นดินจีนซึ่งมีอิสรแห่งอ่าวตังเกี๋ยและก๊ก
หรือ

เป็นประเทศใหญ่หลวง ทรงอำนาจมาแต่บรรพกาลในทวีป
อาเซีย ได้พาแพนแกอังกฤษอย่างยอเย็บ ปรากฏ
ว่าทหารอังกฤษได้ตี "ทหารโบราณ" รongจันจากกวาง
ตุ้งจนมาถึง หากรัฐมาจันไม่รับยอมแพ้และรongส่งม
ศึกก็ไม่เป็นที่ยังตั้งว่าประเทศจันจะไม่เป็น "ประเทศอินเดี
ย" ๒

ในสายตาราวโลกครั้งนั้น—อีก ๘ ปีจะตั้งรัชสมัย
รัชกาลที่ ๓ ปัญหาประเทศจันและประเทศอินเดีเป็น "อา
หารจานใหญ่" ที่ทำให้อาหารจานจืดที่สุดในทวีปอาเซีย คือ
ประเทศสยามรอกพันไปจากปากเดือปากธารสีที่โต แต่ถึง
กระนั้นก็ตาม ทวีปอาเซียคอนโคทั้งหมด นับแต่ดิน
แดนอนาโตลหรือฮาระเบีย คอตจนทวีปออสเตรเลีย
นับเป็นดินแดนประมาณ ๘๐ ล้านตารางไมล์ พดเมือง
รวม ๕๐๐ ล้านคน ได้ยกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ฝรั่ง
เศด สอดันคาและอเมริกาไม่มีเหตุ ประเทศสยามหรือ
กรุงเทพฯ — รongยากถ้าจอกครั้งหนึ่งว่า "ในสายตารอง
ราวโลก" นั้น ดำน้ำเจ้าพระยากได้ตกลงแบ่งกันออกเป็น
๒ มั่งนถัว คือฝั่งตะวันตกเป็นรongอังกฤษ ฝั่งตะวันออก

ออกเป็นของฝรั่งเสีย คำอธิษฐานแห่งพระสยามเทวาธิราช
จะอยู่ ณ ฝั่งโลกก็ตาม....

เราเป็นชาติ อ่อนแอโดย มีอำนาจในประวัติศาสตร์
ของทวีป เรามีเคยเป็นพวกรแห่งเอเชียแม้แต่จะพยายาม
เป็น และในสายศาสนาหมกริบของราชสีห์ อังกฤษนั้น
นับตั้งแต่ได้ "คบ" ถึงคไปร์และบั้งแก้ว แหวม
ทองทองแหวม เป็นเหยื่อของเบญจราชสีห์กลายเป็น "เชื้อ"
ไป ไม่ถึงกับคบ เพียงแค่ได้พัคด้วยอาการของเชื้อที่อ่อน
แฉ้วอย่างแฉ้วอ่อน ราชเจ้ารชพชากรณ ถึงอาการพัค
ของเชื้ออังกฤษว่ายังมีต้นตอคงค้อย่าง แม้ในศคควรรษ
ที่ ๒๐ นี้ ในประเด็นโลกก็ตาม ที่จะทำให้ความดำกัญของ
ถึงคไปร์และบั้งค้อยอง

พร้อมกับการถูกพัคจากเชื้อ อย่าง "มิจไม่รชาน"
ไม่รชุน" หรือเป็นอย่างต้นกประวัติศาตร์ไทย ที่ราชเจ้า
นิยมคือ ศาตร์ราชารยห่มอนเจ้าทองทำชามู ทองใหญ่
กล่าวไว้ว่า "อังกฤษแทะเต็มคินคณไทย อย่างแบคที่เกือ
จรรณโรค" แหวมทองก็คองแผริญ ถับต้นรชจคค

ฝรั่งเสด็จตามคำหับของ อีต๋อง - ตาฟองเคน คุกคามขับ
กั๊กเอาอย่างรมรื่นที่สุดในรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ ทั้ง
จะกล่าวถึงโดยพิศดารในบท "เบตสยาม"

ขรอยจะมีแต่กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ผู้เป็น
หน่อไทยแผนษัญงกศคนแรก และเป็นสมาริภักดีมา
คมแพทย์แห่งนิวยอร์ค ศิษย์ ดร. แบล็ค ดีย์ หรือ "ปดัก
เด" ผู้ทรงรู้ภาษาต่างประเทศบ้าง ที่ได้กราบบังคมทูล
รัชกาลที่ ๓ ให้ทรงทราบถึงความแท้จริงเรื่องตะวันออก
และเรื่องเมืองจีน จึงปรากฏมีพระกระแสรับสั่งสอนจะ
ตั้งรัชกาลว่า "ให้เจ้านายและข้าราชการศึกษาภาษาต่างประเทศให้เรียบร้อย อย่าให้เสียเปรียบพวก "ฮ่วย
ชาว" ได้

—๓—

พระราชปวารณาของรัชกาลที่ ๓ เกยงกับผู้ที่ระดับ
ต้นตองกันนี้ ทรงเจาะจงจะให้ "พระองค์เจ้าอรณพ ๑"
ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ แต่ปรากฏว่าเจ้านายชั้นผู้ใหญ่
พระองค์ไม่เห็นด้วย เนื่องจากพระองค์เจ้าอรณพ ๑

ทรงเป็นเจ้าอย่างเด็ดขาด ความรักความสามารทไม่ปรากฏ
มีแต่ความรัก—เดชะอำนาจที่ นฤคราชองค์ที่แปดเป็นอาณิ
กรมหมื่นนาคยาพิทักษ์ ไอร่องค์ใหญ่เดชะกตวันฉนพระ
ชนม์ไปเสียก่อน เมื่อรัชกาลที่ ๑ ทรงทราบความในใจ
ของพระบรมญาติ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ว่า ไม่
ให้ราชธมมิตแก่พระองค์เจ้าอรุณฯ ๑ แน่แล้ว ก็เชิญ
พระทัย ท่านหมอบปลัดเดชะกตวันไว้อย่างกตเวทิตา
ผาดไฉนว่า ทรงน้อมพระทัยทักของแผ่นดินมาด้วยศักดิ์
๒๗ มี ทรงกตักกตมมาก พระอารมณเสียดเป็นเนือง
นิช อนึ่ง พระองค์ไม่ทรงตั้งใครเป็นมเหษีเลย เจ้า
จอมกตักเหมือนจะทรงมีประมาณ ๕๐๐ คน !

เหตุผลของพระองค์รัชกาลที่ ๑ มีดังนี้ :-

๑. เจ้าฟ้าจุฑามณี ทรงเอาแต่การเดิน ไม่สน
พระทัยในราชการ

๒. เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ ก็ทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ
๒๖ มี เห็นจะทรงรักบรรพชิตเพศ ยิ่งกว่าจะเป็นพระ
มหากษัตริย์

ต้องสงสัยว่าใน "การเทศนา" ที่สำคัญครั้งใด เจ้าฟ้า
กรมการวัด จะไม่กล่าวถึงการก่อกวนเมือง ของจักรพรรดิ
นิยมอังกฤษ และฝรั่งเศส ทั้งทรงย้ำถึงความมั่นคง
อันน่ากลัวว่า การก่อกวนเมืองนั้นใกล้จะถึงประเทศ
สยามทุกขณะแล้ว จะต้องยกตัวอย่างพม่า ประเทศ
คู่ปรับกับไทยมาหลายร้อยปี ว่าเคยชนะไทยด้วย
อำนาจทหารถึง ๒ ครั้งและว่า ฐานะพม่ากำลังถูกราส-
ต์อังกฤษ จะต้อง "คม" อยู่อย่างเกรี้ยวกราด ใน
ขณะที่ ประเทศญวนโคเชีย ตินแดนแคว้นใต้ให้แก่ฝรั่งเศส
แล้วโดยสิ้นเชิง

(เอกสารของพม่า เดียแก่อังกฤษ พ.ศ. ๒๔๒๘
และอังกฤษคืนเอกสารให้พม่า ในพ.ศ. ๒๔๘๐)

ดังสำคัญที่เจ้าฟ้า ๑ กรมการนักการเมืองได้สำแดง
ต่อจากความเป็นจริงของสถานการณ์อันน่ากลัวคือ "การ
แก้ไข" อย่างน้อยคงได้เทศน์บอกผู้ทางบางประการแก่
เจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่ที่สำคัญ เกี่ยวกับการคิด
ต่อกับนักการเมืองอังกฤษทางตะวันตกบางคน ในการ

คิดก่อน มนุษย์คนนัก แม้เจ้าฟ้าจุฑามณีก็ไม่สงสัย
ว่า จะเป็นวิเศษไสยทางกษัตริย์ บรมพิศแห่ง
เด่นการเมือง ในเมืองไทยยังไม่เคยปรากฏมี ใคร ๆ
ก็เข้าใจว่าเป็นการติดต่อกับ คาราคาสตร์และโหราศาสตร์
เนื่องจากทรงเป็น "โหราใหญ่" มีชื่อเสียงอยู่ในนอช หมาย
ความว่าทรงช้อนการเด่นการเมือง เพื่อประเทศชาติไว้
พระ ในวิชาโหราศาสตร์และคาราคาสตร์ชั้นหนึ่ง ใน
นักดาราศาสตร์อีกชั้นหนึ่ง จึงไม่แปลกที่จะวิเคราะห์ ณ ที่
ว่า คณะเจ้าฟ้าจุฑามณีจะไม่เชื่อจนตายใจ โทษจะ
ทรงเป็นพหูสูตรราชกุมารี โทษจะทรงเป็นพระภิกษุ.... และ
โทษจะทรงเป็นผู้ให้กำเนิดนิกายธรรมนิกายในพระพุทธ
ศาสนา ซึ่งมีอุปาทาเคร่งครัดคือพระธรรมวินัยเป็นอย่าง
ยิ่ง และทรงบวชมารวม ๓๐ ปี!

ทั้งทรงและอ้อม อิทธิพลของคณะเจ้าฟ้า ๆ สม
การวัดได้เป็นไปอย่างลึกซึ้ง ถึงจะไม่ทรงเปรื่องปราด
ยิ่งกว่าองค์เจ้าฟ้าจุฑามณี — ในสายตา ของเราต่าง ประ
เทศที่ทันทูจกพบเห็นในสมัยนั้นทั่วไปถึงกล่าวมาแล้ว ก็
ทรงมีแผนการณ์ และวิธีการณ ฌม่งสามารถเอาชนะคู่แข่ง

พระบรมโศก ความความเป็นจริงอีกประการหนึ่งซึ่งชาว
 ราชการใหญ่ผู้น้อยทกคนยอมรับคือ รัชกาลที่ ๓ ทรงรวม
 ครอบงำบรรดาสถกอย่างรักษาไว้เพื่อง พระองค์ท่านทรง
 เป็นพระมหากษัตริย์โดยมีศักดิ์ด้วยกฎมณเฑียรบาล ใน
 การที่ เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ คือทรงอาศัย ฝ่ากาดำงพัตร์มีองค์กัน
 พระองค์จึงได้รบความเห็นอกเห็นใจ ความสงัดดารเป็น
 ทนไฟศาลตามไทยวิสัย ฉะนั้นเพียงแต่รัชกาลที่ ๓ เริ่ม
 ประชวรหนักเท่านั้น เจ้าฟ้าฯ สมภารวัดกทรวงออกจาก
 วัดบวรนิเวศทันที

-๕-

วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๓๓ เป็นวันที่พระ
 อาการของรัชกาลที่ ๓ แสดงว่าทรุดลงอย่างไม่มีทางจะ
 รักษาให้หายได้ วันที่ ๕ มีนาคม เป็นวันที่
 ข้าราชการผู้ใหญ่ทั้งปวง คัดสันใจตกลงอัญเชิญเสด็จ
 เจ้าฟ้ามงกุฎ ๑ ให้ทรงสืบราชสมบัติ ในวันนี้ไม่มีใคร
 แม้นคนเดียวกล้าจะตั้งเจ้าฟ้าฯตามณในที่ประชุมชน แต่
 ฉับพลัน ก็มี การระดม ทหารทุก ด้อม พระบรม มหา ราชวัง

“ตามประเพณี” เป็นการกั้นตักว่าแก่ หมายถึงความว่า
เป็นการมีองค์กัณการไร้อำนาจใด ๆ ซึ่งอาจจะมีจากคณะ
เจ้าฟ้าจุฑามณีโดยตรง

เมื่อ จักรพรรดิ ญี่ใหญ่ — มีเจ้า พระยาโกษาธิบดี
(สมเด็จพระเจ้าพระยาองค์ใหญ่) เป็นหัวหน้าไปกราบทูล ณ
วัดบวรนิเวศน์นี้ เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ทรงรับสั่งว่า จะทรง
รับคำเชิญ ก็คือเมื่อเจ้าฟ้าจุฑามณีทรงรับสั่งว่าจะทรงเป็น
“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ครอง” ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สูงกว่า
ตำแหน่งกรมพระราชวังบวรวิเศษตามปกติ รับสั่งสำคัญครั้ง
แรกนี้ จะต้องตั้งพระเชษฐภคินีของเจ้าฟ้าจุฑามณีที่
เห็นแก่ ความสงบเรียบร้อย ของประเทศจึงทรงยอมรับโดย
คุณผู้ แม้การยอมรับนั้นจะทรงประกาศว่า เป็นเพิกทอด
ทางการเมือง และไม่เป็นที่พอใจของคณะพระภคินีของพระ
องค์เป็นอันมากก็ตาม

การตั้งกองรักษาเสนาญี่ ได้เรียงรายรอบบริเวณ
วัดบวรนิเวศ์ แต่จนนั้น

วันที่ ๒ มีนาคม เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ได้เสด็จออก

จากวัดบวรนิเวศ โดยทางน้ำ จอดเรือพระที่นั่ง ณ คำหนัก
แพคชยฤกษ์ตั้งออกจากมรรพวิศแพคชย อีก ๒-๓ วัน
ต่อมา เจ้าพระยาโกษาธิบดีรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัย จึง
อาราธนาให้เสด็จเข้ามาประทับ ณ วัดพระแก้ว

วันที่ ๒๖ มีนาคม ทรงตั้ง แคนทรงนั่งห่มขาวและ
ยังคงทรงพำนักอยู่ในพระอุโบสถ

วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๓๑๔ รัชกาลที่ ๓ เสด็จ
เสวยพระกระยาหารกลางวันพระฉายปรากฏว่า ขณะ
ที่ยังทรงมีพระอัสสัณชิตอยู่ ยังทรงมีพระราสประดงคันทันคง
ในอันที่จะมอบราชสมบัติให้แก่ พระองค์เจ้าอรุณพ ฯ
พระราสโอรสซึ่งเฝ้าอยู่อย่างใกล้ชิด ถึงกับทรงประทาน
ประกาศของคำของรัชกาลที่ ๓ ให้คัดส่งพระสอ แสดงว่า
ทรงมอบแผ่นดินให้พระองค์เจ้าอรุณพ ฯ แล้ว แต่โดย
ไหวพริบของเจ้าพระยาโกษาธิบดี เมื่อเห็นจะสิ้นพระฉาย
แล้ว จึงให้หยิบอันซึ่งมีไร้ของแท่งถวาย แผ่นดินจึงเป็น
ของเจ้าฟ้ามงกุฎสมมติเทววงศ์ เป็นรัชกาลที่ ๔ แห่ง
ราชจักรีวงศ์ต่อมาด้วยประการฉะนี้

ไม่มีใครทราบเรื่องราวของพระองค์ เจ้าอรณพ
ต่อมาอีกเลย

จากระคอบไปก็คือ แผนการณ์ที่จะทำให้ “สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว” หรือเจ้าฟ้าจุฑามณี หรือท้าวต่างประเทศนิยมเรียกว่า “เจ้าฟ้าศรีนครินทร์” ทรงเป็น “นักโทษแผ่นดิน” จนสวรรคต

ตามที่ได้อำนาจการระงับกฎ ของราชบัลลังก์ยาม
ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพื่อพิทักษ์กิจของพระยาโบราณ-
ราชานันทน์เรื่อง “เราคิดหอกันเองทุก ๆ ระยะเวลา ๓๐
ปี” นั้น ใครจะกล่าวเพิ่มเติมว่า เป็นราชนิยมหรือเป็น
เรื่องธรรมดาของกษัตริย์กษัตริย์ทั่วโลก ในศตวรรษ
ที่ ๑๐-๑๕ ในทวีปยุโรปโดยเฉพาะ เรื่องทำนองนี้
ปรากฏว่ามทุกประเทศ ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ จะแตก
ค่างกับเราคิดระงับกำหนดเวลาต่างกันประหลาดกัน ซึ่งไม่อาจ

พยายามกดขี่ดังอีกในบทอื่น ๆ

สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุนทรมหาเมฆ พระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรณรงค์อารามบิณฑบาตอย่างนัก
ปราชญ์เต็มภาคภูมิ เมื่อทรงสถาปนากรมขุนอิศเรศ
รังสรรค์ ธนุชา เป็นสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว
ก็ท้าวท้าว ทรงดำริว่าแผนการณ " กุมขง " นั้น
เสียดายโดยดุษณี แล้วในระยะแรก..... และโดยทรงตั้ง
พระองค์ว่าทรงเป็น " ปราชญ์ " อย่างสิ้นเชิง

เรื่องนั้นจบลงด้วยกาต เนื่องจากรัชกาลที่ ๔
ทรงทราบความเป็นไป ของโลก ใน ศักราชที่ ๒๑ โดยอย่าง
ดี..... ว่าสยามกำลังจะกลายเป็นหมุ่หมุ่ขึ้นของ
จักรพรรดินิยม " ฮายพอกชาว " ว่าคนไทยที่มีควม
ความชำนาญในภาษาต่างประเทศถึงเชี่ยวชาญ ทั้งประเทศ
ไทยมีเพียง ๒ คนคือ พระองค์ผู้ทรงเป็นพี่ และสมเด็จพระ
พระปิ่นเกล้าผู้ทรงเป็นน้อง ว่าทอดายหัวคักจำหัวคัก
ว่าชำนาญก็กรรมและการร่วมกำลัง ร่วม ความคึก ฮัน เป็นสิ่ง
ประเดี๋ย แต่ทั้ง ๆ ที่ทรงตั้งคำแตกฉานในพุทธปรัชญา
ร่วม ๓๐ ปี พระองค์ก็ดับทรงตั้งมาวิชาจากนี้ ไค ๆ หมก

ว่า ประเทศชาติกำลังค้อยู่ในภาวะที่คับขัน ด้วยเหตุ
การณ์ภายนอกเกือบจะถึงที่สุดแล้ว อุปมาดังชายฉกรรจ์
กำลังถูกคม คานบอง เพ็ชระค ดวดเฉวียน รอบ ร้าง อยู่ ทุก
ชั่วโมง คอจะหลุดออกจากไหล่จนชาติโคกไม้ พระเชษ-
ฐาราชวงศ์จะดำนึกถึงการร่วมมือร่วมใจร่วมความคิดว่า จำเป็น
เห็นต้องขึ้น

แต่การณ์มิได้เป็นไปอย่างที่จะควรจะเป็นไป

สาเหตุของความฉิบหายร้ายแรงนั้น คือปัญหา
เกี่ยวกับ “ ความฉลาด ” ซึ่งมีใช่เป็นปัญหาของ
นักปราชญ์ ยิ่งไปกว่าเป็นปัญหาของพระมหากษัตริย์

ในเอกสารของ เซอร์ ยอน บาวริงก์ และของ
มิถิซิดแอนนา เดโอนโนเวนส์ ได้สรรเสริญ “ พระเจ้า
กรุงสยาม ” ในฐานะเป็นกษัตริย์ใจมากแห่ง ว่าทรง
เป็นพระมหากษัตริย์ตัวอย่างในทางตะวันตก เกี่ยวกับ
ความทันสมัย ว่าทรงเอาเรียนรอบรู้ทั้งวรรณคดีจาก
และปรัชญาจากของตะวันตก ว่าทรงฉลาดยิ่ง ว่า
ทรงมีหลักคิด หลักวิเคราะห์ เหล่านี้ในขณะเดียวกัน
ทั้งเซอร์ยอน บาวริงก์ และมิถิซิดแอนนา ได้สรรเสริญ

ว่า “สมเด็จพระปิ่นเกล้า” นั้น.... in every respect was for greater than his brother ในทุกประเด็น ทรงเป็องปรารณขิงกจำพระเรษฐาธิราชมากมาย ว่าทรงเป็นนักศึกษานเี่ยมรของโลกคนหนึ่ง ว่าทรงเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างดีเลิศ หากคำหั้นมิได้ ว่าทรงมีทัศนะสอดส่องดวยเกี่ยวกบอิทธิประชาธิปไตย ว่าทรงมีนำพระทัยกว้างขวางขิงนัก ว่าทรงเป็นนักกีฬา-โปรดการดำดักว้ และทรงมีพระศิริโฉมดวยงาม ทำให้เป็นที่ก้กว้างขวางในหมู่ประชาชนและน่นพอน.... อี้อดว้!

เมื่อ ครองราช กาดท - รัช ครอง ราชย์ ใหม่ ๆ นั้น กรมขุนอิศเรศรังสรรค์ ได้ถวายชีวิตเข้าทำราชการกับ พระเรษฐา เติมพระปรีชาสามารถ งานที่ทรงได้รับ มอบหมายให้ทำคือ ศึกษารเกี่ยวกับกองทัพเรือ ทรงวางแผนการณ้สร้างเรือรบแบบทันสมัย ถึงกับส่งนายร้อย ไทยไปศึกษาวิชาคือเรือ ณ ประเทศอังกฤษ ทรงกระจัดสร้างเมืองชายทะเลหลายเมืองเป็น “เมืองเรือ” และ “เมืองม้อม” นอกเหนือไปจากเมืองปากน้ำหรือสมุทรปราการ แผนการณ้ใหญ่โต ทั้งทำให้ความสำคัญ

ของกรุงเทพฯ ดลองค์นี้ ไม่ต้องพระทัยรัชกาลที่ ๖ ทั้ง
จะคงจ่ายพระราชทรัพย์เป็นอันมาก..... อีกทั้งไม่
เป็นการสร้างวัด!

เรื่องที่ท้อใจความชื่นแก่ กรมขุน อิศรเสนาฯ รัชกาลที่ ๖
เป็นอย่างยิ่งคือ ความโบราณดั่งมีขององค์พระมหา
กษัตริย์ ผู้เป็นพระเชษฐาธิราชองค์ใหญ่ กล่าวคือ
ทรงเชื่อในพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของ พระองค์ทรงเกิดยุค
ซึ่งศาสนาอื่นในกรุงเทพฯ เช่น ชาวคณะมิชชันนารี
อเมริกัน แม้จะทำประโยชน์ใหญ่หลวงเพียงใดก็ตาม
ทรงเข้าพระทัยว่า คริสต์ศาสนิกชนทั้งหมด ล้วนหมิ่นหมาย
พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ถึงกับทรงบัญชาให้จับใส่คุก เด่ากันว่า
เคยรับสั่ง "ผิดไม่ผิดก็จับก่อน" เพราะที่วัดที่ไม่ทรง
ให้ประหารชีวิต ทั้งพฤติการณ์ที่ทำให้ชาติเสียเอกราช
จากกษัตริย์ผู้จงกน หัวหน้าคริสตศาสนารวมอเมริกันรุ่นแรก
ในกรุงเทพฯ เป็นอาจารย์แถมมีภรรยาของกรมขุน-
อิศรเสนาฯ รัชกาลที่ ๖ พระองค์ข้างทรงระอาที่จะทำงาน
กับคนใจ และเสด็จไปประพาส ณ หัวเมืองต่าง ๆ โดย
ที่ไม่สามารถจะทรงทำความ สัมฤทธิ์ใด ๆ แก่บ้าน เพื่อชาติ

ตามแผนการณ์ได้

(นักประวัติศาสตร์บางคน เช่น หม่อมเจ้าทอง-
ทัชชาย ทองใหญ่ กล่าวไว้ รัชกาลที่ ๓ ทรงดำเนิน
กุศโลบายทั้ง การเมือง ภาย ใ น และ ภาย นอก อย่าง “ บำ
เกื้อน ” หลายครั้ง ความหมายของคำ “ บำเกื้อน ”
ที่กล่าวนี้ คือความโล่ง ความไม่ทันสมัย ความไม่ทัน
เหตุการณ์)

มีคราวหนึ่ง ทกกรม รุขสิทธ์เรศ ฯ ทรง อาศัย เป็นที่
เดืองดอ พงษนทกให้ เป็น เกียรติประวัติ ณ ทนคอ ทรง
เป็นแม่ทัพเรือไปรบญวนปดาสงคราม “ อานาม-สยาม-
ยุทธ ” แทนแม่ทัพเรือคนเก่าผู้อ่อนแอ ผู้ทำให้เจ้าพระยา
บดินทร์-ซึ่งที่ แม่ทัพใหญ่ไม่สามารรถเอาชนะญวนได้โดย
เด็ดขาด และเป็นผู้ทำให้แม่ทัพหน้าของไทย คือพระยา
อินทรกำแหง ผู้ได้รับคำสั่งให้ไปตีเมืองหลวงของญวน
ได้ ต้องถอยและแตกทัพอย่างยับเยิน แม่ทัพเรือใหม่
นำกองทัพเรือรบทันสมัย ซึ่งพระองค์ทรงอำนาจ
สร้างรบ มีจันฉวยอวราต (หลวงนายสีหิ ค่อมมา
เป็น “ อัมเตจเจ้าพระยาองค์ใหญ่ ”) เป็นแม่ทัพหน้า ได้

กองทัพเรือญวนแตก และได้ยึดค่ายญวนได้มากมาย แต่
บังเอิญ เจ้าพระยาบดินทร-สิงห์ บัญชืดองเปิดยื่นแม่
ทัพบกใหม่ ความเข้มแข็งเด็ดขาดและความสามารถทาง
ปวง ใหม่สู้เก่ามิได้ การรวบรวมไม่ประสานกัน กอง
ทัไทยจึงต้องถอยกำลังส่วนใหญ่เป็นครั้งสุดท้าย

ในการรบภาคที่ ๓ ทรงอนุมัติให้เจ้าฟ้าองค์น้อย
ราชธิดา เป็นแม่ทัพเรือครั้งนั้น หาไร้เจตนาใดไม่ เนื่อง
จากการรบพุ่งกับญวนครั้งนั้น ได้โตรมลงไม่ผิดอะไร
กับโรคร้ายที่รุมกายรักษาไม่หายแล้ว แม้กรมขุนอิศเรศ
จะมีโอกาสแสดงความสามารถเป็นที่ประจักษ์..... เพื่อ
ให้พระเชษฐาธิราช ทรงเห็น ในสมรรถภาพ ของ กองทัพ
เรือสมัยใหม่ จะได้สร้างสยามให้เข้มแข็ง โดยฝีมือ
สร้างเรือรบสมัยใหม่ขึ้น เป็นฝีมือของคนไทย มิไร้ค
แต่ขอเจ้า รัชกาลที่ ๓ ก็ยังคงทรงคือ ไม่โปรดอยู่เช่นเดิม
กลับทรงประคิดสร้างกำปั่นโบราณ แบบจีนไว้ทีละที หนึ่ง
ให้เรียกว่า " อภัยนางา " ท่านองว่า อีกไม่ช้า
อะไรก็จะกลายเป็นอย่าง " อภัยพจนาร " หหมด ของเก่า
ของปู่ย่าตายายจะมีหมดแล้ว !

ความสามารถอีกประการหนึ่ง ที่กรมขุนอิศเรศ
ทรงตั้งตงก๊ก ทรงแปดคำสำหรับตำราวิชาทหารอย่าง
ใหม่ขึ้น ต้นฉบับเดิมสูญหายไปไม่มีเหลือ นอกจาก
“ตำรามาเป็นใหญ่” ซึ่งมืออย่างไม่ครบสมบูรณ์ แต่ที่
รัชกาลที่ ๓ ทรงตำหนิว่า ท่านน้อย (หมายถึงกรมขุน
อิศเรศฯ) ทรงเอาแต่การเดิน ไม่เอาวิชาการนั้น เป็น
ความผิด ความโบราณคร่ำครึของรัชกาลที่ ๓ เอง ที่มี
พระนิสัยไม่เชื่อใจใคร นอกจากพี่คันทร์ หรือเจ้าพระยา
คันทร์—ดังที่ แต้ญเต๋อว ตามความเป็นจริงแล้ว กรม
ขุนอิศเรศฯ ทรงเป็นคนแห่งโลก เป็นนักกีฬา และ
เต็มไปด้วยแผนการณ์สร้างประเทศมากมาย ไม่ใช่คน
เกียจคร้าน ประกอบกับทรงเป็นคนกล้าที่มิชราพฤติกรรม
ทุกตัว เช่น โปรดจัดระบรบรบ อย่างประชานาธิบคิ ยอว
วอซังคัน ถึงกับทรงตั้งชื่อโอรสองค์ใหญ่ (พระบิดาของ
กรมหมื่นพิทยาดงกรณ์ - น.ม.ธ.) ว่า “พระองค์เจ้า
ยอว วอซังคัน”

ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อพระองค์ทรงถูกอุปโลกให้เป็น
“สมเด็จพระบวรเกล้า” แล้ว ก็ทรงเริ่มตามแผนการณ์

เต็มชั้วก เนื่องจากทรงมีพระทัยปรารถนาอย่างแรงกล้า
ที่จะให้ "ไทยพึ่งไทย" ให้จึงได้ ได้ทรงกราบทูลถึง
แผนการนี้ซึ่งร่างกองทัพเรือและการค้า ให้พระเชษฐาธิ-
ทรงทราบ พร้อมทั้งขอพระราชทานเงินจำนวนหนึ่งมา การ
กราบทูลให้ทรงทราบถึงแผนการนี้พบ ได้ทรงกระทำ
หลังจากวันบรมราชาภิเษกแล้ว

("พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นกษัตริย์รัชกาล
ที่ ๔ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๓๑๕ งานบรม
ราชาภิเษกเริ่มวันที่ ๒ มกราคม ปีเดียวกัน พระมเหสีองค์
แรกของพระองค์คือ พระองค์เจ้าหญิงโสมนัสวัฒนฉัตร ธิดา
เดียงของรัชกาลที่ ๓ มีพระชนม์ได้ ๑๘ ปี "พระเจ้า
กรุงสยาม" ทรงแก่กว่าพระมเหสี ๑๐ ปี สมเด็จพระ
บรมราชินี ทรงอภิเษกสมรสได้ ๘ เดือน ก่อนพระ
ชนมชีพการแท้งพระกุมาร พระมเหสีองค์ที่ ๒ คือ
กรมพระเทพศิรินทราวาศู - พระองค์เจ้าหญิงรำเพย
ภินิมย)

แต่ทรงทำอย่างไรกับแผนการนี้ของสมเด็จพระ-
ปิ่นเกล้า ?

ทรงขอพิจารณา ? ทรงขอขอเวลา ? ทรงขอลด
จำนวนเงิน ? เป่าต๋องสน ! ไ้ทรงทะเลาะวิวาทก่นถงคน
แตกหัก กระทั่งสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ต้องเสด็จหนีไป
พำนัก ณ เชียงใหม่ทันที ทรงหมดความรู้สึกว่าเป็น
เป็น "พระเจ้าแผ่นดินองค์ที่ ๒" ของประเทศสยาม
ทรงหมดมานะ แต่ไม่เคยทรงตั้งพระองค์ว่า พระองค์ทรง
เป็นคนแห่งโลก เป็นนกกปากที่ดัดดัดจนน่าสรรเสริญ
พระทัยที่สุดก็คือ ถึงจะทรงโกรธเคืองพระเชษฐาธิราช
เพียงใดก็ตาม พระองค์ไม่ทรงยอมแยกแผ่นดิน ทั้ง ๆ ที่
ข้าราชการบริพารที่จงรักภักดีของพระองค์ เตรียมรัฐประหาร
ไว้ หาดายครึ่งหาดายคราญ การตระเตรียมชิง "มงกุฎ"
นั้น เป็นเรื่องลับซับซ้อน จากผลการค้นคว้าข้อมูลคัด
ควรบันทึกไว้ให้พิศดาร โดยที่จารหาอ่านจากหนังสือภาษา
ไทยและต่างประเทศมิได้ ดังต่อไปนี้

เรื่องแรกเกี่ยวกับนาย จอร์จ ไซมอนด์ นอกซ์ ข้าราชการ
การชาวอังกฤษในพระราชมณเฑียร คือเคยกล่าวมาแต่
เดิมที่นาย นอกซ์ มาจากอินเดีย อย่างคนจีนไร้มือออก
อาศัยที่เป็นคนฉลาด สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ไ้ทรงจ้าง

นายมือกร ให้ทำงานเกี่ยวกับกิจการค้าต่างประเทศ และ
ไปตรวจปรานายมือกรมาก ถึงกับประท้วงบ้านเรือน และ
ภริยาให้ ต่อมานายมือกรได้เป็นกงสุลอังกฤษคนที่สอง
ในเมืองไทย และถ้อยยอมเป็นจรรยาตักกงสุลนอกชื่อย่อม
ฝึกฝนทางธมเต้าพระปิ่นเกล้าฯ ผู้เคยเป็นนายเก่า มากกว่า
ธมเต้าพระจอมเกล้าฯ และกงสุลนอกชวยเรือกรณีย
พิพาทระหว่างกษัตริย์สองพันองค์ได้เป็นอย่างดี คือขอ
ที่จะให้ชังกฤษชบประเทศสยามระวะโลกได้ ถ้าเหตุจะมี
พระปรีชาญาณของธมเต้าพระปิ่นเกล้าฯ แล้ว

การเสด็จไปเรื่อง โห้ของ ธมเต้า พระปิ่น เกด้าฯ
ครั้งแรกเป็นไปอย่างกระทันหัน เนื่องจากทรงรู้สึก
พระองค์ไม่ผิดอะไรกับ "เจ็ด" ทางเชียงโห้ได้ถวาย
ความจงรักภักดีเป็นอันดี แต่พระองค์ไม่ทรง "เกิดอินโห้"
ทางกรุงเมืองอย่างใด ๆ เลย พระองค์ทรงส่งสารมีคุณ
เพราะทรงตระหนักถึงระคากรรม ของ ประเทศ พม่า และไทย
ใหญ่ ซึ่งคิดกับราชอาณาจักรทางเชียงโห้ได้อย่างดีว่า
หากราชดีชังกฤษ "คบ" ประเทศใดในทางตะวันออกแล้ว
ไม่ตายเป็นไม้ปัดขบ จึงเสด็จมาพำนัก ณ สระบุรี

แต่ทรงเข้ามากรุงเทพฯ เป็นครั้งคราว แต่ไม่เคยทรง
ยอมให้พระเชษฐาธิราชอีก กระทั่งวาระที่สุด

ในพ.ศ. ๒๔๖๖ มีกบฏพิพาทเกิดขึ้นทางมณฑลใต้
โดยเกิดรบกันในแคว้นปาหัง นายพันเอก คาเวนนากร
ผู้ดำรงราชการ สังกัดไปรี ตั้งชื่อว่า ชุดคำแห่ง
ครังกานช่วยเหลือการรบนั้น และเนื่องจากครังกาน
เป็นเมืองในพระราชอาณาเขตไทย คาเวนนากรปลงใจ
เชื่อว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นต้นคิดของเหตุ
การณ์ เมื่อยังทำลายเมืองครังกานแห่งกยอชัยบดงแล้ว
คาเวนนากรตั้งเรือรบ ๒ ลำมาที่ปากน้ำ ทำให้กรุงเทพฯ ตก
คืนกันมากกว่า จะถูกยิงทำลายเมืองครังกาน ขณะนั้น
นายหมอกซ์ทำงานประจำ ณ กงซูลอัว เขากราบทูล
สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ให้รีบเสด็จเชียงใหม่ทันที เมื่อ
อาจจะช่วยเอกราชของประเทศสยามได้ หากกรุงเทพฯ ถูก
ยึดหรือถูกทำลายครังกาน

แต่รัชกาลที่ ๕ ได้ตั้งคืนแดนทางภาคใต้ที่เขยจน
กับสยามเกือบทั้งหมด เพื่อแลกเอาเอกราชไว้

ขณะนนเจ้าฟ้าฯหาองกรณั ทรงมพระชนม์ได้

๗ ปี

ข้าราชการบริพารของสมเด็จพระ ปิ่นเกล้า ฯ มี นึกกัน
หลายครั้งว่า หากเจ้าชีวิตของคนไม่ทรงใช้อำนาจเพื่อ
ความปดตภัยของพระองค์แล้ว อำนาจจากฝ่ายตรงกัน
ข้ามก็จะทำตายพระองค์โดยไม่มีปัญหา พวกเขาเชื่อว่า
ไม่เกินวิสัยที่จะทำตายกาดังของมื่นใจจรนารถ ผู้กาดัง
เป็นเจ้าพระยาโกษาธิบดี ว่าที่สมุหหอกาโหมนั้น ถ้า
เจ้าชีวิตทรงอนุมัติให้ลงมือพลกแผ่นดินได้ ที่ดำคญักคือ
ข้าราชการเหล่านั้นที่จวุนแรง ไม่นิยมการค้าเนิงงานกับต่าง
ประเทศ โดยวิธีเสียดินแดนของบรรพบุรุษที่ตะเด็กตะนอย
เพื่อแลกกับเอกราช ซึ่งในไม่ช้าประเทศสยามก็จะเหลือ
เพียงนคเดียว หรือไม่เหลือเลย... และในไม่ช้าสมเด็จพระ
ปิ่นเกล้า ฯ เจ้าคนก็จะศูนย์พระอิศริยยศ, พระนาม,
พระบัญญัติอันรุ่งโรจน์ไปจากทงศ์จวการ ไม่มีวันแปร
สภาพจากการเป็น "เจ๊วค" ได้ ทั้งนี้เพราะพระเชษฐา
จิราธิราชจะไม่ ทรง ยอม มอบมงกุฏ แก่พระ อนุชาเป็น อัครราช

เจ้าฟ้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงเรียนภาษาฝรั่ง และ
ทรงเจริญด้วยชนทุกชนทุกคืน !

พระองค์ทรงนั่ง ทรงคิดถึงอดีต ทรงเป็นนักศึกษ
และทรงตั้งเห็นการณ์ไกลเหนือเกิน คิดที่ว่า The noblest
soul suffer the most ยิ่งมเกียรติเท่าใด ยิ่งมศักดิ์เท่าใด
ยิ่งมีใจใหญ่เพียงใด ยิ่งต้องทนทุกข์ทรมานเพียงนั้น แน
นอน ทรงทราบซึ่งเป็นอย่างดี แต่บ่วงข้าราชบริพารของ
พระองค์ไม่มีอดคิด เข้มแต่บ้ำจาบนั้นอันไม่มีอนาคต พระ
องค์ทรงเข้าใจจิตใจของราชสีห์ของกฤษ ในสมัยนั้นได้ดี อย่าง
หนึ่งไม่มีต้อง

ในอดีตนั้น ทรงเห็นภาพสุดอาดูรเกี่ยวกับพฤติกรรม
ที่แสดงถึงความฉลาดอันจำกัด (limited intellectual) ของ
ไทยร่วมชาติ ในสมัยกรุงแตกครั้งแรกคือ สมัย terrorism
หรือนิยมการประหารทางการเมือง กระทั่งกรุงแตกครั้งที่
ก็ แม้แต่สมัยพระชนกนาถของพระองค์เอง ความ
ฉลาดอันจำกัดนั้น แสดงถึงความผิดพลาดใหญ่หลวงทาง
การเมือง และการทหารคิดประวัติศาสตร์ คือ

ก. ความแคบกระต้าง และความไม่รอบรู้ของ
ข้าราชการไทยชั้นผู้ใหญ่

ข. การประมาณค่าองศาจักรนิคโหวด)

ในสมัยสมเด็จพระนทท้าวสุริยวงศา ผู้ทรงมีช้าง
เผือก ๗ เชือก ทรงรบกับพม่าในดินแดนดินสยาม เป็น
ครั้งแรกที่ปรากฏการเมืองสุพรรณบุรี ทรงตั้งพระสุริย
โยทยัมเหย้า และทรงถอยทัพหนีพม่ากระต้างต้องยอม
พ่ายศึก เชื้อมศักดิ์ของประเทศชาติ และเชื้อมพระอิศริยยศ
ไปเท่าใด ช้างเผือกทั้ง ๗ ตัวก็ช่วยอะไรมิได้เลย มี
หน้าช้างเป็นงาเหวอหนึ่งตัว ทำให้เกิดศึกใหญ่จนกรุง
ศรีอยุธยาต้องแตกอีกเดา ทรงนุกเพราะรู้เท่าไม่ถึงกำลัง
พม่า เราเชื่อการประมาณค่าองศาจักร เพียงแต่ไปถาม
เรื่องพม่าแถวเมืองมอญ เรือพม่ามีพระมหากษัตริย์ดิน
คำ ชื่อ "ตะเบงสะเดก" ผู้ร้าย ฮาศักดิ์พระเชื้อ "มู-
เรงนอง กะขอกดินขวา" เป็นกษัตริย์ เทียบปรานเมือง
ใหญ่น้อยในลุ่มน้ำ ชีวะวดี รวมพม่าเป็นอาณาจักรใหญ่
เราไม่รู้ เราไม่รู้กรทั้งนี้ เมืองมอญทั้งหมดก็ตกเป็น
เมืองขึ้นของพม่า และเมืองเนาะตะมะ ก็คือเมืองคงเดิมยัง

อาหาร ที่พม่าเตรียมตัวจะตั้งกรุงศรีอยุธยา เช่นไก่แจ้กับ
เซียงใหม่

ความแค้นกระต้างแคะความไม่รอบรู้ของเรา มี
คือมาอีกกระทั่งกรุงแตกในครั้งแรก ไม่มีใครรักกับของ
ที่พมกฝรั่งเคียดประมาณกำลังมันสมองของกองทัพกเยอรมัน
มันผิด underestimate ในหาสงครามโลกครั้งที่ ๒...
ที่ใช้หม้อออกมาหน้าทหาร เพื่อว่าเยอรมันจะนั่งดูระเบิด
เวตาใจ! ไทยเตรียมเมืองกันเมืองเพียงจำนวน ๓ แต่
พม่ายกมาจำนวน ๕ ทรงมีคนไทยขึ้นหัวหน้าชายชาติคือ
พฤติการณ์อันน่าอับอายขายหน้าที่สุด และประจักษ์กันว่า
ทำได้ง่ายที่สุด พระมหินทรราชา กษัตริย์กรุงนันททวง
เบาที่สุด นอกจากความโง่เขลาส่วนพระของก็อย่างที่สุดแล้ว

ขุนหลวงศรียามารินทร์เด้า ทรงแย่งบัลลังก์ของ
เพื่อให้กรุงศรีอยุธยาแตก โดยชาติทั้งพระก่าตั้งแคะพระ
บัญญัติ นำที่ประชาชนพลเมืองจะรวมก่าตั้งกันออกมวง
กฏกษัตริย์ออกจากคนที่เรื่อเรื่อทันที และอัญเชิญ "ขุน
หลวงหวาด" ออกมาเป็น "ขุนหลวงกษัตริย์" แต่ก็ไม่
กระทำกัน เมื่อพม่ายกทัพมากทำตนเป็นเสถียร หอบ

เข้าไปในเกาะ กระทั่งพม่าทุบกระดองเกาะแตก และ
ซุนหวอดผู้ริษยามารินทรี โค่นหัวเราบ้าง อุตซ้ำจรวด
๓๐ วัน กัดสนใจในสภาพแห่งตัว ทากที่หมกดำดัง

ทรงพบพระพักตร์ ดงในพระหัตถ์ทั้งสอง จะมีความ
ขมขื่นใดสำหรับสภาพบุรุษในโลกนี้ ยิ่งไปกว่าความขม
ขื่นในความเงี้ยวเดา?

ในสมัยสมเด็จพระบรมชนกนาถรัชกาลที่ ๖ พม่า
ใช้กตมาดวงขอทำพระราชไมตรีกับสยาม เพื่อให้ค้าขาย
โคเดียก่อน แล้วจะทอดกอบมาทำอายุกรุงเทพทวารวดี
เราไม่รู้ นอกจากภาพอันลือลือที่สุดในดวงธาตากรุณาแล้ว
ดูเหมือนว่า เราไม่รู้อะไรเกินเลยออกไปจากอาณาจักร
แห่งความแคบกระด้างของเราเลย

มาบัดนี้เองสมัยแห่งเรา

พม่าตายแล้ว ญวนตายแล้ว มรดาญตายแล้ว
ไทยใหญ่ก็เหมือนกับเรมร ย้อนคายนามประเทศน้ำ หาก
เรา "เกิดร้อนใจ" เพียงนึกเพียง ดานนาไทยก็จะหลุด
จากสยามไปทันที! และประเทศสยามที่เหลือเดา "ดี" ?

เรา^{รู้} ไทยในอาณาจักรไทย ไม่^{ได้}จะนิยมชมชื่นกับ
ไทยภาคกลางเท่าใดนัก ทั้งแต่ครั้งสมเด็จพระพุทธยอด-
ฟ้าจุฬาโลกมหาราช เรา^{รู้}ก็ เพราะเจ้าฟ้าจำเนียรคืนทาง
กรุงเทพฯ เรียกว่า "อาณาจักร" เจ้าดาวคนดาว
เมืองดาว และ "อิดาว" ทั้งในวรรณคดีเรื่อง "ขุนช้าง
ขุนแผน" ฯลฯ จากความแค้นกระต้างอันทารุณโหดร้าย
เรา^{รู้}ดี^กคน^{ว่า}เราไทยแท้ยิ่งกว่าไทยภาคกลาง ได้ถูกพยายาม
ถูก^ดถูก^ด ถูก^บแบ่ง^อออกเป็นชนชั้นหนึ่ง หรือชนชาติหนึ่ง
เชิงชาวประเทศราช เช่นเดียวกับไทยภาคอีสาน

ในขณะที่เรา^{มา}เชียงใหม่ครั้งแรก มา^นพ^ทพ^น
น้อย^ททรง^คความ^รผู้^หหนึ่ง^นมาจาก^{เร}อาณาจักร มา^เเ^าเรา มา^แแ^ง
ว่า การ^ทไทย^ออาณาจักรรวม^กกับ^ทไทย^กกรุงเทพฯ
นคร^กเนื่องจาก^ปปาก^สศิ^รของ "เจ้าฟ้าชายแก้ว" บรรพบุรุษ
บรร^ทตา^{เม}เ^อเ^กท^งป^{วง}ใน^ออาณาจักรไทย เป็น^{เม}เ^อง^ทด[ุ]ก^หด^า
ของ^{เจ}เจ้า^ฟฟ้า^ชาย^แแ^กว[์] ที่^รเ^ยก^ว่า "เจ้าชายเค็ดองค์" ทรง
ครอบ^คครอง^{มี} "กาวัด^นผู้^{เป็น}เจ้า" เป็น^นก^รบ^นำ และ^ททุก
องค์^{เป็น}น^กร^บเ^กร^ยง^ไก^วเ^อง^ดี^อก[ั]ท^วไป เป็น^รา^ชค^ร
ก[ุ]ด^ทร^กษ^าจ^าจ^าด[ั]ค^ยเ^ดม^อร^ฐ "เจ้า^จง^เหม^อน^ทน^น

ตั้งนคร* กาวิดระวีคำพ่อ ว่าเจ้าจะไม่ทรยศคิดคบแยก
แผ่นดินไทยออกจากไทยด้วยกันในสงครามภูมิ พ่อรอด่าป
แรงใจ อนึ่งสักถ้อยพละหงสกลถ้อยของกต ดกลถ้อย
นึ่งถะหงสกลถ้อยพกต คือไปเบื้องหนานน แม้จะรุ่ง
เรืองเพียงใดก็ตาม ขอให้พินาศทุกสถาน"

ทำไมเราจึงจะไม่รู้ว่า อังกฤษต้องการอาณา
ไทยเพียงใด และต้องการแม่ของสอนเพียงใด

ทำไมเราต้องแฉ่งให้อังกฤษเห็นอีกว่าเสีย
หัวเมืองใหญ่รายแค้นภาคใต้ แต่จมีหนายังต้องการเสียหัว
เมืองใหญ่รายแค้นภาคเหนือ ออกจาก ความ อ่อน แอ ประ
การเคี้ยวของชาวตะวันตก คือความไม่รอบรู้อันจูงนำ
ไปสู่การแตกสามัคคีธรรมภายใน?

และทำไมเราจะขายไทยได้ชื่อว่าทรยศคือพี่และคือ
หลาน ให้ชื่อเสียหมิ่นคงอยู่ในประวัติศาสตร์ ซึ่งหมาย
ถึงเลือดของญาติ เลือดของมิตรสหายและเลือดของผู้ไม่
เคียงดำ ต้องฮานฮุ่นความไม่สูง ความแค้นฮามาต และที่
สุดก็สลายไป ต้องทรุดทลายลงสู่กเขาให้แก่ผู้เป็นนาย
ไม่อังกฤษก็ฝรั่งเศส ?

ข้าพเจ้าเคยได้ยินคำคำหนึ่งว่า สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ทรงเป็นคนชราด ซึ่งข้าพเจ้าไม่ยอมเห็นด้วย ประเด็น กล่าวหาทว่า ทรงรักคนอื่นที่ไม่รักตน กระทั่งคนต้องตาย เพราะยาพิษของคนอื่น เห็นได้ชัดว่าเป็น "คนชราด" ใจอ่อนเรือโศครตราช้างเกินโปนนี้ อาจจะวิจารณ์ กันได้ ^{๒๕} ทั้งนี้เพราะทรงเห็นแก่ประเทศชาติจนเกินไปเราอาจจะยอมรับได้เพียงแต่ว่า ทรงใจอ่อนไปอยู่บ้าง ไม่ใช่ชราด แค่นั้นใจใหญ่ชนิดนี้ มีมากมายในยศนายมาหรืออัครวิทูต ทั้งทรงจงใจอนาจารบริพัตรให้สงบเงียบตามได้โดยคชภู

ในข้อสุดท้ายที่ทรงสวรรคตด้วยยาพิษโดย "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงจำระหม่อให้ท่าน เป็นชอกอ่าวหาที่ร้ายแรงยิ่งนัก แต่สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ เสด็จสวรรคตด้วยพระชนกนาถของพระองค์ ก็คืออย่างผิดปกตินั้นเป็นความจริง และที่ว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงวางแผนการนั้นเช่นนั้น ราชพระนครและพงศาวดารไทย ไม่น่าจะควรถูกเห็นแก่กันนี้ ^{๒๖} หนึ่ง แต่ในเอกสารภาษาคำต่างประเทศเช่นของมิชชันนารี

โลกดำรงเรื่องนอ้ยงเด้อคเขน ก่อวถงกบว้าเบ้นพฤค
 การนทรูเห่นกนทวไป โม่ไรคนเค้องหรือชองคนรู้อา
 เบ้นเพระทงเด้อ An English Governess at the Siamese
 Court บรรคชือความเบ้นจรง อ้นฉกรรจ เร้น นักรวมัง
 รัฐบาลสยามจ้งพยายามแทบ "ทุกจิดทวง" ทม่ให้คัพพ
 เขคฉวเร่มแรกของมิดริชแอนนาคเบ้นเวดากัง ๓๐ ปี ทอ
 ฅมคแห่งชาติไทยมีจขบ้นโม่มีทงชือเด่มท กถว นาม นาน
 รรอยจะเห่นกนว่า "โม่ไรทงชือ" ทานองทงชือชอง
 ก.ฉ.ร. กถวตบ ผู้เคระทวรายชอกเบ้นแนแท แคเมอคคัพพ
 ทงชือชองมิดริชแอนนาคชกรายไปทจวโถกเด้อ กม
 เดียงลือเดียงเด้ออ้างจกฉมาริกทแห่งราชวงศจกทบางคนว่า
 ได้ค้อจว่ามีชริชแอนนาคว่าเขาเรองโม่จรงมาเชยชชน ฉมา
 ริกแห่งราชวงศจกทฉนน คอศษยคนทงของมิดริชแอน
 นาค! น้าเดยคยยงนทเราโม่คยอนเรองราวจกปากคำชอง
 กรุทคอบนแกคษย! แดทหน้าเดยคยแเดเดยใจยงกวากค้อ
 การคกแถ่งบ้อมฉัพพจาวควาทไทยให้เบ้นค้ำภีพร เทศนา โม่
 โดยฉนเข็ง ชือแรกทนชานคองเรอค้อ พงศาวความน
 อนุเนไทยถูกอบรมให้เห่นว้าเบ้นฉงคคคคคช รชคชอง

คือใครจะคำหั้นคี่เคียม แม้จะตามถึงคนจิวเคราะห์ก็ความพิศ
การแฉะเงื่อนงำต่าง ๆ ในพงศาวดารมิได้เคย ค่อย ๆ กับ
พงศาวดารไทยทั้งปวงนั้นเป็นกัมภีร์ Old Testament ใน
สมัยไปป์บ็อดที่ ๗ ฉะนั้น !

สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีคุณความดี
พิงบนที่ก่อก่ปรเภทารหั้น คือทรงอุปการะ "สุนทรภู่" ผู้
คือดอยเรือชชทานอยเพราะอยู่บน "แผ่นดิน" ของรัชกาล
ที่ ๓ มิได้ แด่ทรงแต่งตั้งคนสำคัญขึ้นให้เป็นพระราชาคณะ
แห่งพระราชวังบวรสถานมงคลมีศักดิ์เป็น "พระสุนทรโว-
หาร" เราท่านปัจจุบันนี้ทราบกันดีว่า "สุนทรภู่" เป็นกวีผู้
ใหญ่ของของไทยเห็นอกว่ไทยทุกคน ทุกกาอสมัย ใครจะ
อธิบายยาทบทมคำหั้นคี่เคียมอย่างไร จากแต่กษัตริย์
ถึงดุ๊กหัดานเหอนรองกษัตริย์เป็นพงไมช่น คุณความดี
ไม่ควรลืม นอกจากเป็นผู้ทรงแปลคำราชาภาษาองกฤษมา
ภาษาไทยเป็นคนแรกแล้ว คือทรงเป็น "อัครราช" ของ
กวีหญิงนามกระเดื่องของประเทศคือ "บุษบาท้าวเวอจ้าง"
หรือคุณพุ่ม จันทกวี ถึงกับมีวรรณกรรมอันไพเราะเพิ่ม
ขึ้นในภาษาไทยเดิมหนึ่ง ชื่อ "เพลงยาวสามชาย"

“พระเจ้ากรุงสยาม” จะทรงรู้สึกอย่างไรกับการ

ที่สมเด็จพระอนุชาทรงคบแต่คนชั้นประเดี๋ย เราไม่รู้ ทรง
ได้แต่พระมหามงกุฎกับพระทัยอย่างที่สุดแล้ว แต่มิ
เวลาหนึ่งทรงพอ “มยุรมาตาเรอจาง” เมื่อทรงทราบว่า
สมเด็จพระอนุชาทรงเด็กเล่นเป็น “อิเหนา” จะทรงเล่นเป็น
“พระรถ” คือคำที่ทรงพอนนเป็นกตอนศลาด และค
เหมือนจะเป็นคางว ทมิชชอเฉียงคองเคียว และทรงเคียว
ตลอดพระนามรัชของรัชกาลที่ ๕ ทรงพอว่า

“เจ้าร่มะกอก เจ้าตอกมะไฟ เจ้าเห็นเรางาม
เจ้าตามเราไป เราทำเจ้ายิบ เจ้าถับมาโย เราตั้งอาอัย
เจ้าแดงหรือเฮย” คง

๘ บทที่ ๕

ราชาธิการณีนีผิวขาว-หนึ่ง

-๑-

“ใคร ? ใคร ? ใคร ?”

นี่เป็นพระราชดำรัสถามของ “พระเจ้ากรุงสยาม”
ถามกับคนบร แห่งกรมเจ้าท่า ขณะเมื่อนำส่งภาพสตรีนิว
ราวผู้หนึ่งเข้าเฝ้า ณ พระบรมราชวังเมื่อเวลาบ่ายของวันที่
เมษายน พ.ศ. ๒๔๐๕ เมื่อทรงทราบว่าเป็นใคร ก็ทรงนำ
ส่งภาพสตรีผู้นั้น เข้าไปเฝ้าพระราชฐานข้างใน ซึ่งเป็น
ที่ประทับของพระราชโอรสและพระราชธิดาทันที พอลง
รับสั่งเป็นภาษาอังกฤษอย่างเร็วใจและภาคภูมิใจที่สุดว่า

“เรามีลูก ๖๗ คน ! เธอจะต้องอบรมสั่งสอน
ลูกเหล่านี้ เพื่อเราเช่นเดียวกับภรรยาของเราทอดายคน
ที่อยากเรียนรู้อังกฤษ และเรามีคหนายโคคอบ

มาก ซึ่งเธอจะต้องช่วย ยิ่งกว่านั้น เราผู้รักยากลำบาก
มากในการอ่าน และแปลจดหมายภาษาฝรั่งเศส เพราะ
ภาษาฝรั่งเศสใช้ศัพท์คลุมเคลือซ้อนเงื่อนซ้อนงำมาก เธอ
ต้องเป็น จุระทำให้ประโยชน์ และอดยุ่ง ๆ เหน็ดนั้นให้เป็นที่
ที่แจ่มแจ้งแก่เรา และยังมีอีก.... เทียบเมตต์หนึ่ง ๆ เรามี
จดหมายค้างประเทศที่เขียนอ่านไม่ค่อยออกมากมาย เธอจะ
ต้องออกเป็นตัวบรรจงไทพร้อมเสร์จ ”

มีดซิงแอนนา เดโอโนเวดส์ คือผู้สภาพศรัณ
นั้น และหนังสือเล่มแรกของมีดซิงแอนนา ชื่อ An
English Governess at the Siamese Court หรือ
“ครูหญิงคนหนึ่งในราชสำนักสยาม” ได้เป็นที่มาของหนังสือ
ชื่อ Anna and the King of Siam หรือ “แอนนากับ
พระเจ้ากรุงสยาม” เขียนโดยมีดซิงมากาเรต แอนดอน
ซึ่งได้ทำให้เรื่องราวเกี่ยวกับรัชกาลที่ ๔ แห่งบรมจักรีวงศ์
แพร่พิชไปทั่วพิภพ

มีดซิงแอนนา เดโอโนเวดส์ “แอนนา ฮาร์เวต ครอส
ฟอริส” เป็นชาวอังกฤษภาคเวสต์ เกิด ณ เมือง คาร์นา

วัน ทางตอนใต้ของแคว้นเวสต์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน
ค.ศ. ๑๘๓๕ พ่อเป็นนายทหารชื่อ นายร้อยเอก ไซมอนด์
แม็กเกรเวต ครอบครอง แม่มิไม่ปรากฏโคตรตระกูล เมื่อ
อายุได้ ๘ มีพ่อตาย แม่แต่งงานใหม่และติดตามผัวใหม่มา
อยู่ในอินเดีย ทั้งแอนนาให้อยู่กับดงเพื่อเรียนหนังสือ
อายุได้ ๑๕ มีแอนนามาอยู่กับแม่ที่อินเดีย แต่เนื่องจากเป็น
คนคิดคนหัวแข็ง มาตั้งแต่เด็กแค่น้อย จึงไม่สู้จะถูกกับ
พ่อเลยนัก อายุ ๑๖ มีได้แต่งงานกับ ร้อยเอกเดโอโนโน
เวสต์ มีลูกด้วยกัน ๕ คน ชาย ๒ เหลือ ๒ เป็นหญิงชื่อ
“อาวอร์ด” คนหนึ่งเป็นชายชื่อ “หลุยส์รอมด์” ผู้ให้กำเนิด
บริษัท หลุยส์ดีเดยงโนเวสต์ มีจำนวนนอกคนหนึ่ง

ชีวิตของมิสซิงแอนนา เดโอโนโนเวสต์ เป็นชีวิต
ที่ทำการท่องเที่ยวและเจริญภัยเกือบรอบโลก ก่อนแต่ง
งานเคยไปอาหรับและอียิปต์ เมื่อเด็กคนแรกได้กีดขับ
ไปอังกฤษแต่เรือเกยตื้น มีคนช่วยเหลือให้ไปอยู่ประเทศ
ออสเตรเลีย เนื่องจากสุขภาพทรอมลงเค็มที่ ค่อมมา
จึงได้กีดขับไปบ้าน ณ ประเทศอังกฤษ อยู่ได้ไม่นาน
จามีถูกย้ายไปรับราชการที่สิงคโปร์..... เกิดรบ Indian

Mutiny ใน ค.ศ. ๑๗๕๗ ในอินเดีย แอนนาได้ศูนย์เดือนแม่
ญาติพี่น้อง และทรัพย์สินมรดกทั้งหมด เพราะธนาคารล้ม
ตลอดจนได้เสียสามีด้วยโรมาในที่สุด

นางได้เปิดโรงเรียนเด็ก ๆ ของลูกหลานนายทหารจีน
เพื่อเลี้ยงชีวิต ณ ดิงคโปร์ แต่ก็ไม่เจริญก้าวหน้าอย่าง
ใดเนื่องจากการเงินไม่ดี อนึ่งนริที่นางได้ตั้งโรงเรียน
เด็ก ๆ นั้นจน กงซุดดยาม ณ ดิงคโปร์ดมัยนั้นได้พอ
ใจและคิดคอกับนาง เชื้อเชิญให้นางเข้ามาเป็นครูพระ
ราชโอรส ธิดา และเจ้าจอมหม่อมห้าม แห่งพระมหา
กษัตริย์ ณ กรุงดยาม ตามพระราชประสงค์ของต้นเกล้า
ต้นกระหม่อมรัชกาลที่ ๔ โดยมีข้อตกลง ๓ ประการคือ

๑. วิชาที่จะสอนได้แก่ภาษาอังกฤษ วิชาศาสตร์
เบื้องต้น วรรณคดีอังกฤษ ขบธรรมเนียมอังกฤษ ฯลฯ
สำหรับเด็ก และต้องไม่สอนศาสนาคริสต์นิกาย

๒. พระมหากษัตริย์ จะประทานบ้านถาวรด้วยอิฐ
ให้อยู่นอกพระบรมมหาราชวัง

๓. เงินเดือน ๆ ละ ๓๐๐ เหรียญดิงคโปร์

วิเคราะห์ถึงความรู้ ของมีดซึ่งแอนนา จากพื้นฐาน
 เดิม จะเห็นว่านางมีวิชาอยู่ในโรงเรียนเพียง ๘-๘ ปี
 โรงเรียนที่เรียนก็เป็นโรงเรียนกึ่งศาสนา—กึ่งอุตสาหกรรม
 อาศัยที่ไม่ใช่คนชั้นต่ำจนเกินไป ประกอบกับเมืองคาร์-
 นานท์ที่เกิดเป็นเมืองประทศกึ่งการค้า ทราบข้อปรากฏ
 ครั้งโรมันรุกรานประเทศอังกฤษยังมีเหลืออยู่ เด็ด
 ทหารทำให้นางมีความรู้สึกนึกคิดในชาติ บ้านเมืองค่อนข้าง
 มาก ในแคว้นเวสต์เดา มีนยายบ่าวสาวเกี่ยวกับ
 เทพธิดา นางไม้ และมนุษย์จักรวาลระจอยหรือยธอง
 แวะกับศาสนาค่อนข้างประหลาด ทำให้ความกล้า ความดำ
 พองคะนองใจ อึดภาคภูมิใจบุคคลและความเชื่อมั่นใน
 ศาสนาบังเกิดขึ้นในมโนภาพ ซึ่งนางมีอยู่แต่จนมากมา
 เนื่องจากต้องพลัดพรากพ่อแม่ตั้งแต่ปฐมวัยเพิ่มเป็นทวีคูณ
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนางมาตามแม่ทอนเคย์ และเดินทาง
 ไปอยู่ปศุชน นางได้ทำหน้าที่เป็นเดธานการของนักศึกษา
 มชอศุทหนึ่ง ทำให้นางมีโอกาสเรียนรู้อุดมวิเคราะห์
 ความรู้ทั่วไปของโลกและชีวิต การศึกษามัธยมหายาก ๆ
 ทำนอง Cartesian method "๗" ยิ่งกว่านั้นความชำนาญ
 ที่ได้จากชีวิตอันเป็นเสมือนลูกคลื่นที่มหาทำให้นางตระหนัก

ในความรุ่มแฉะและความหวานของชีวิตได้อย่างดี ในการที่นาง
“คอง” รับคำเชิญของกงซุ่ยสยาม ในงานอันเลี้ยงแถมมี
เกียรติกรังดำัญกเนื่องจาก ความจน ทำนองเดียวกับ
โรแรงชาติแมงด์ หรือเจ้าพระยาสยามนุกุลกิจเข้ามาทำ
ราชการกรุงรัตนโกสินทร์ ๕ ตำแหน่งของโรแรงชาติแมงด์
ในโลกเป็นที่รู้จักกันอย่างดีว่า ดำัญกเพียงใดในวงการ
กฎหมายระหว่างประเทศ แต่เพราะความจนจึงหันหน้า
มาพึ่งประเทศสยามโดยบังเอิญ

มีดรีดแชนนามาทำงานในหน้าที่กร และราช
เดชานการในรัตนโกสินทร์ ๕ เป็นเวลา ๕ ปี ๖ เดือน จึง
กราบทอดอาหยอก เนื่องจากสุขภาพทรุดโทรม และ
เนื่องจาก—นางว่า “พระเจ้ากรุงสยาม” ไม่ทรงยอมพระ
ราชทานเงินเดือนเพิ่ม กลับไปอยู่ประเทศอังกฤษพักหนึ่ง
นางก็ไปอยู่กับลูกสาว ณ ประเทศคานาดา และเริ่ม
เขียนเรื่องราวของชีวิตของนางในสยามในหนังสือ Atlan-
tic Monthly ปี ค.ศ. ๑๘๖๘ และพิมพ์หนังสือ An
English Governess at the Siamese Court ในปีค
อนึ่งในฉบับต้นกัณฑ์ หนังสือเล่มที่กล่าวถึงนี้ ทำให้นาง

ได้รับชื่อเสียงมาก และนางได้รับเชิญให้ไปปาฐกถา
 “เป็นเงินเป็นทอง” ตามสถานบรรณต่างๆ ทั้งในกานาดา
 และสหรัฐอเมริกา ทั้งเป็นโอกาสให้นางรู้จักพบปะ
 กับกวี และนักเขียน ที่มีชื่อของอเมริกันชนมากมาย
 อาทิเช่น เจมส์ รัสเซล โดเวด. โอริเจอร์, เวดเคอ
 โฮมส์, ดองเฟลโดว์, มิวรีสซา เดย์ค บิชเชอร์ สโตว์
 ผู้เขียนเรื่อง Uncle Tom's Cabin หรือ กระต๋อมรองดง
 ทอม อันมีชื่อเสียงโด่งดัง และ “เรอนอง แห่ง อ.ร.
 อเมริกา” คือ รพี วาดโคอีเมอร์สัน ฯลฯ

หนังสือเล่มที่ ๒ ของนางชื่อ The Romance of
 Harem เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมืองไทยอย่างวิจิตรพิศ-
 ภาร ซึ่งแสดงว่า นางมีพรทางการรู้ตเขียนในอันดีแห่ง
 วรรณคดีนั้น ในระยะมีเวลานั้น นางได้เกี่ยวข้องกับ
 งานหนังสือพิมพ์เสมอ เคยเดินทางไปซื้อข้าวที่รัสเซีย
 และอื่น ๆ นางได้พบศิษย์คนสำคัญของนาง ๒ คน คือ
 เจ้าชายกฤดาภินิหาร ฯ หรือกรมพระนเรศวร์ ฯ เช่น
 บัณฑิตกระทรวง ต่างประเทศ ของสยาม ครังกระนั้น ทนวยฮอก
 และ “จุฬาดงกรณ์” หรือต้นเกล้าต้นกระหม่อมมรชกาต

ที่ ๕ ณ กรุงลอนดอน ค.ศ. ๑๘๘๗ ในขณะนั้นทางเดินทาง
ไปต่อราชทัณฑ์

— ๒ —

จากหนังสือที่กล่าวนามมาข้างต้น แดงคอน —
ผอ.แห่งคณะมิชชันนารีอเมริกัน ณ จังหวัดศรีสะเกษได้เขียน
เป็นหนังสือจดหมายเหตุให้ชื่อว่า Annals and the King of
Siam และบริษัททอแมสัน-เร็นเจอร์ฟ็อกซ์ ได้นำออกไปคิด
แปลงเป็นภาพยนตร์ มีชื่อเรื่องในพากษ์ไทยตามชื่อเดิม
ว่า “แอนนาและพระเจ้ากรุงสยาม” สำหรับชาวไทยที่
ได้ับการศึกษาอย่างชั้น average วิตกว่า หนังสือของ
แดงคอนและภาพยนตร์ ที่บริษัทฟ็อกซ์สร้างนั้นเป็น
เรื่องแปลก ไม่ใช่แปลกทางเชื่อมเสียดหรือเสียดหาย หรือ
เต็มไปด้วยความบ้าเถื่อนต่าง ๆ นานา แต่แปลกในประ
เด็นวิชาการและศีลประ..... เป็นความแปลกในทางคิ ฐา
พเจ้าเป็นคนไทยประเภท average คนหนึ่งวิตกว่า ทั้ง
หนังสือและภาพยนตร์ ไม่แต่จะทำให้เห็นว่า ดันเถิดอัน

๕ ทรงเป็นพระมหา กษัตริย์ ที่ ทรง
 รักประเทศสยามมากที่สุด หากยังทรงเป็นพระมหา กษัตริย์
 ที่มีพระวิริยะมากที่สุด ทรงสนับสนุนพระทัยในการศึกษา
 มากที่สุด และทรงมีพระราชจริยาวัตร—พระราชประวัติที่
 ทำให้ “ข้าพเจ้า” ศรัทธาในพระบรมราชจักรีวงศ์ อย่าง
 ที่ไม่เคยมีใคร ไม่เคยมีหนังสือภาษาไทยเล่มใดทำให้เกิด
 ความศรัทธาเทียบเท่าในกาลก่อน “ข้าพเจ้า” รู้สึกซาบ
 ซึ้งในความเป็นคนไทย และประเทศสยามหาที่เปรียบมิได้
 และรู้สึกจงรักภักดีต่อความเป็นพระมหา กษัตริย์เยี่ยง “พระ
 เจ้ากรุงสยาม” อย่างที่สุด กระทั่งเป็นส่วนหนึ่งของกำลัง
 ความคิดในการค้นคว้าเรียบเรียงเอกสารนี้

— ๓ —

ก่อนขยายความออกไปโดยพิสดาร จะขอย่อพง-
 ศาวดารเกี่ยวกับต้นเกล้าอันระหม่อมรัชกาลที่ ๕ จาก
 พงศาวดารภาษาไทยรวม ๕ ฉบับ เพื่อเปรียบเทียบกับและ
 ยึดเป็นหลักวิเคราะห้ในบทต่อไป

รัชกาลที่ ๔

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ สมมติเทววงศ์ ได้เสด็จ
ขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อพระพุทธศักราช ๒๓๘๔ ในขณะ
ที่ทรงผนวชอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร พระองค์ได้ทรง
ศึกษาวิทยาการรอบรู้ทางพระไตรปิฎกเป็นอย่างดี และ
ยังทรงศึกษาในทางศิลปะอย่างอารยประเทศ จากพวก
สอนศาสนาอเมริกัน จนใช้การได้ในราชการแผ่นดิน
ในวันปราบดาภิเษก พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้ราชต่างประเทศ
และหมู่อำมาตย์เข้าเฝ้าโดยพร้อมเพรียง เพราะ
ตั้งแต่ประเทศสยามได้เริ่มคบค้ากับฝรั่ง มาตั้งแต่สมัยพระ
พุทธเลิศหล้าฯ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้ มิได้ส่งนิพนธ์แน่นอน
หนากันจริง ๆ เพิ่งมาเริ่มขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าฯ

ในการเสด็จออกหมู่อำมาตย์ราชมนตรี พระองค์
ทรงเด็กประเพณีการบังคับราษฎร บิดประตุและกัมหน้างย
หน้ามองดูในเมื่อพระเจ้าแผ่นดินเสด็จขึ้นเสวย และให้

ราษฎรเข้าเฝ้าใกล้ชิดพระยศมหาได้ ตลอดจนให้
เกล้า ๆ ถวายฎีการ้องทุกข์ได้ด้วย

ใน พ.ศ. ๒๓๘๘ สมเด็จพระนางวิคตอเรีย สมัยที่ยัง
ผู้ครองประเทศอังกฤษ ได้โปรดให้ เซอร์จอห์น บาวริงก์
ผู้สำเร็จราชการเกาะฮ่องกง เป็นทูตพิเศษเข้ามาในประ
เทศสยาม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงต้อนรับ
เป็นอย่างดี ภายในระยะ ๔ เดือน ที่เซอร์จอห์น บาวริงก์
มาถึงนั้น ประเทศสยามได้ทำสัญญา พระราชไมตรี
กับประเทศอังกฤษฉบับหนึ่ง ความว่า:—

“กษัตริย์อังกฤษ มีสิทธิชอบธรรมในการ พินาศ
คดีใด ๆ ทั้งแห่งและอาณาที่เกี่ยวของกับคนในบังคับได้
ทั้งพระราชอาณาจักรสยาม และคนอังกฤษมีสิทธิที่จะ
ตั้งภูมิดำเนา หรือซื้อที่ดินใด ๆ ได้ ภายในเวลาที่กำหนด
ไว้”

นอกจากนี้ยังมีความพิศดารอีกหลายข้อ เป็น
เหตุให้ชาวต่างประเทศอื่น ๆ มีความมิศยเคียดอย่างยิ่ง ต่าง
ก็เข้ามารอทำพระราชสัญญา ทางพระราชไมตรี กับประ

เทศสยาม เป็นต้นเช่น อหปาดัรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส
อิตาลี เยอรมัน เบลเยียม และกรุงสยามก็ได้จัดส่งทูต
ไปต่างประเทศเป็นครั้งแรก

อีกประการหนึ่ง เซอร์จอห์น บาวริงก์ ได้ทรงเ
ย่องสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่า “ทรงเป็นค้วอย่างแห่ง
พระมหากษัตริย์ในบูรพาทย์ สามารถในทางอักษร
ศาสตร์และวิชาปรัญญาของชาวตะวันตกทั้งหมด พระ
องค์ทรงสามารถในเชิงสมัยจนคนอื่น ๆ ตามไม่ทัน จึง
ไม่สู้มีเราใจ โครงการนี้ทางรัฐประศาสตร์ของพระ
องค์”

ในรัชกาลของพระองค์ แม้ประเทศสยามจะ
กระทบกระเทือนกับชาวต่างประเทศบ้าง สมเด็จพระ
จอมเกล้าฯ ก็มีใ้ทั้พระทัย ทรงพยายามจนสุดความ
สามารถเสมอมา กับทั้งปรากฏว่ากิจการทางต่างประเทศ
ก็เกิดมีมากขึ้น ทางราชการได้จ้างชาวอังกฤษ
“ฝรั่ง” ทั้งชาวยุโรปและชาวอเมริกา เป็นข้าราชการใน
หน้าที่ตามบ้าง และแปลหนังสือกันเป็นครุต่อเนหา

คำรบ๑ และเมื่อนายเรือ ช่างกอดเค้นเรือในน้ำนำ
สยาม กับทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฝรั่งเป็นผู้
อำนวยการโรงพิมพ์ การกระษาปณ์ ฝรั่งยังได้เปลี่ยน
เงินบาทกตม เป็นเงินตราชนิดแบน และใช้เกี๋ เบี้ย
ทั้งเปลี่ยนใช้ทองแดงกับเงินมาเป็นเงินตรา ที่ทำการรัฐ
ขนาด กรมศังกากรก็ได้จัดตั้งขึ้น และเริ่มสร้างคัก
รามบ้านช่อง ตามแบบอารยประเทศ และการคัก
ถนนเจริญกรุงก็เริ่มขึ้นในรัชกาลของพระองค์

ในสมัยนี้ คนไทยเราเปลี่ยนแปลงเจ้าแบบฝรั่ง
ได้เร็ว แต่การอบรมคนไทยให้เรียนภาษาฝรั่งนั้น ยังช้าอยู่
มาก ฝรั่งก็มีเข้ามาทำมาค้าขายในกรุงเทพฯ มากมาย แต่
ไม่มีใครนิยมให้บุตรหลานเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะ
กลัวว่าบุตรหลานจะเปลี่ยนศาสนาเสีย การก่อสร้างภายใน
นั้น ได้โปรดให้สร้างวังจรัญธรมย์ วัดราชประดิษฐ
วัดมณฑลกุศลศรัยาราม วัดโสมนัส และปฏิสังขรณ์พระ
ปฐมเจดีย์ ส่วนงานพระราชสงครามมีเกิดขึ้นระหว่างไทย
กับไทยใหญ่ ใน พ.ศ. ๒๓๘๕-๒๓๘๗ แต่ไม่ปรากฏผลดี
ประการใด ตอนปลายรัชกาลปรากฏว่าเขมรแปรพักตร์

ไปรณกัมภีร์เศ็ด ประเทศสยามจึงไม่เกี่ยวข้องกับเจม
อ็อก นับแต่ พ.ศ. ๒๔๐๖ เป็นต้นมา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้ทรงค
เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๓๓

-๔-

ตามในพระราชพงศาวดารตามทยอมา นมเนอ
ถ้อยกระทงความครบเต็มไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง แต่
เมื่อเปรียบกับเรื่องราวของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ที่ราชค่าง
คำวนพิณธร จะเห็นว่ามีส่วนกระความสำคัญและอรรถรส
เปรียบกันมิได้เลย กล่าวคือในเอกสารภาษาต่างประเทศ
นั้น ทำให้นักศึกษาเห็นความพิศดาร, ความยากลำบาก,
เบื้องหลังของเหตุการณ์ตลอดจน "สิ่งซึ่งห้าม" ตามประ
เพณีไทยซึ่งเราเห็นว่า เป็นของควรเขียนบอกกล่าว
ให้โดกรู้ ส่วนวิธีเขียนพงศาวดารตามวิธีของไทย แม้
ปรากฏอยู่ในชั้นสูงของแผนอักษรศาสตร์นั้น ไม่มีอะไร
กับ "นางฮาย" คู่มือโรซอน มีอะไรบังไม่นำรู้ ไม่ฟังรู้

หรือเพราะ “ไมรู” แทบทุกบรรพทุกหน้า เวียงจึงเนือย
ไป ความละเอียดและความสำคัญมีไม่สมบูรณ์ คัดๆ
กับว่าอะไรก็เป็นวิทยานพนธ์เต็ม ๆ กันไปหมด มีใหม่
ก็เหมือนมีเก่า คนที่กล้าว่า anti-thesis จากเรื่องเก่า
อาจจะทำได้โดยมารยาท ก็คือเมื่อคนเก่าล้มหายตาย
ศูนย์ไปแล้ว ในที่สุดเราก็ตกอยู่ในสภาพไมรูอะไรมาก
หรือดีกว่าความรู้เมื่อ ๕๐-๖๐ ปีก่อนเลย ความเนือยๆ
ได้กลายเป็นความจำกัด ไม่น่ารู้ ไม่น่าเรียนไม่น่า
ศึกษาไป

ในขณะเดียวกันนั้น ชาวต่างประเทศเริ่มหัน
วิเคราะห์ไม่เหมือนเรา อารยธรรมของเราเต็มไปด้วยการ
ค้นคว้าและความใหม่ เราเห็นเมืองไทยเต็มไปด้วยห้องโถง
แห่งวิทยาคาร ชั้นแค่มอศึกษาโรคก็ออกด่าหามาเขียน
เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยได้และเขียนได้เป็นเรื่อง
เป็นราว “เกินความรู้” ของคนไทยเป็นอันมาก

กล่าวคือมากเกินปัญหาอันทารุณโหดร้ายที่สุดแห่งพิภ
ว เหนือกว่าประเทศโดยมากนั้นเหมือนหนังสือ “สยาม
ประเภท” ของ ก.ส.ร. กุหลาบ กล่าวคือ ไปเอาเรื่อง

ไม่จริงม เรียบร้อยให้มันเป็นเรื่องจริง มาฆ่าดาโดย มัน
น่าเป็นศิว ๑๑๑ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นความไม่ยุติธรรม
เราอาจจะคิดว่าเรา "เจริญ" ทางจิตใจมากเพียงใดก็ตาม
แต่อย่างน้อยเราก็ได้แดง "ความน่าเชื่อถือ" ของเราคือ
ชาวโลกว่า จิตใจของเราแคบและกระต้างแฉ้วเพียงใด
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอกสารของมิดซ์ซิงแอนนา และ
มิดซ์ซิงแอนนาคอนเกี่ยวกับ "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นเรื่อง
ที่ได้รับความอภัยธรรมมาก จึงขอวิจารณ์ไว้โดยพิศดาร
เพื่ออุกหอนชาวไทยในอนาคตจะได้ถือเป็นศิวอย่าง

ความเข้าใจผิดหรือความเชื่อประการแรกของชาว
ไทยคือความรูสึกว่า "ไม่มีใครในโลกเข้าใจชาวไทยและ
ประเทศสยามที่เท่าคนไทย"

ความเชื่อชอบ เป็นความทนาดะฮายและเป็น
ความเดี้ยฮายอย่างยิ่ง สำหรับประเทศที่ไม่มีการกั้นค้ว
อย่างเรา ยิ่งเป็นความน่าเดฮายยิ่งนัก ไม่ผิดอะไรกับ
ชาวเกาะบ้ำเด็อนจนจะค้นยัพัญู๋ทางทะเลใต้ ที่ไม่รู้จักคน
ไม่รู้จักโลก และมองเห็นการเหยียบย่างเข้ามาของชาว

ฌีวราชเป็นการทำลาย เห็นการให้ยาปลูกผักไว้เป็นยา
 พิษ และเห็นอุปกรณ์รับใช้มนุษย์ทั้งปวงของราชฌีวราช
 เป็นเครื่องมือของภูคณบดีศาล ในเมืองไทยเรา นัก
 ประพันธ์ ไทยคนเดียวที่กล่าวถึงเรื่องนอชอย่างถูกต้อง คือ
 หม่อมเจ้าอากาศคำเที่ยง รัชพิพัฒน์ อากาศฯ เขียนว่า ราช
 นกหนังสือพิมพ์อังกฤษที่ท่องเที่ยวทำหน้าที่ไปทั่วโลก—ผ่าน
 กรุงเทพฯ เมื่อกลับมาถึงกรุงลอนดอน ก็นำเอาเรื่อง
 ราวต่าง ๆ ที่เขาพบเห็นไปปรากฏ ราชองกฤษชนก
 ไม่มีเพียงคนหนึ่งหรือสองคน และห้องสมุดสำหรับตะวัน
 ออกถนน ราชองกฤษชนกเดี่ยวกับเมืองไทยโดยคน
 ไทย มากกว่าของชาวไทยโดยทั่วไป ครั้งหนึ่ง เจ้าพระยา
 ธรรมศักดิ์มนตรี บัญชาให้ข้าพเจ้าไปพบนายมันต์ มรรณา
 จิการหนังสือพิมพ์ Bangkok Times เนื่องจากนายมันต์
 รวบรวมงานเกี่ยวกับ มุคคอบรรคาศักดิ์ ชาวไทยไว้ไม่น้อย
 กว่า ๕๐ ปี จนจะเขียน เอ็นไซโคลมีเดียเรื่อง Who's
 Who ในเมืองไทยอยู่แล้ว

ปรากฏที่สโมสรหนังสือพิมพ์อังกฤษเกี่ยวกับคนไทย
 และเมืองไทยโดยชาวอังกฤษ อาจจะไม่ไร้อะไรเรื่องทั้งหมด แต่

วิธีบันทึกศึกษา ดังได้พูดได้เขียนอะไรแล้ว ก็มักจะม

ความสำคัญเป็น Perspective whole ไม่มากนักขอ

ทั้งการท่องเทียบพบปะบุคคลสำคัญในประเทศต่าง ๆ บัง

คับให้ของเขาค้นหาไฟศาล ไม่แตกต่างที่คั้นนั้นจะเป็น

การวิจารณ์ส่วนบุคคลหรือสังคม ขอให้ระมัดระวังอย่า

ของอากาศ ๑ ข้อตอนหนึ่งเดาว่า สภาพสตรีเป็นสหาย

ไปฟังปาถกฐาเรื่อง "มาตรฐานหนังสือพิมพ์ทั่วโลก"

กล่าวว่า "ในประเทศอังกฤษและอเมริกา ซึ่งมีพดเมือง

น้อยกว่าประเทศสยาม เมื่อ ๗-๘ ปีก่อนนั้น ถึงการ

หนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์ ก็เหมือนกิจการเกี่ยว

กับสัตว์ และไม่ใช่เหมือนคนในประเทศสยามเหมือนกัน"

อากาศ ๑ เขียนความตอนหนึ่งในหนังสือ "ดกร

แห่งชีวิต" ๒๖ มีมาแต่ มีจวบจนถึงสมัยนี้ ต่อเกินว่า

งานหนังสือพิมพ์เมืองไทยของเราเป็น "คน" มากขึ้นเพียง

โตแล้ว!

กล่าวถึงหัตถ์เขียนวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยทั่วไป

จากหนังสือที่ออกมาเป็น ๔ ประเภทคือ

๑. หนังสืออ้างอิงโดยตรง (reference for reading)

ไร่นางตั้งประเภทวรรณคดีของหนังสือข้าง ในข้อนี้ เรา
 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจให้แจ่มกระจ่าง จะปะปน
 กันมิได้ ส่วนหนังสือ Anna and the king of Siam
 เป็นหนังสือประเภทครึ่งวรรณคดี—ครึ่งวิจารณ์ จะถือเป็น
 หนังสืออย่างใดเพียงบางบท บางตอนเท่านั้น เช่นบท
 จักรพรรดินิยมฝรั่งเศสที่เรียกว่า l' affaire française เป็น
 กัน นอกนั้นเป็นความอย่างวรรณคดี นำวิจารณ์ใน
 ประเด็นวรรณวิจารณ์เสียโดยมาก ถึงผู้เขียนเองก็สารภาพ
 ว่า เป็นเรื่องจริงเพียง ๒๘ เปอร์เซ็นต์ อีก ๗๒ เปอร์เซ็นต์
 ประพันธ์จากความฝันจริง

ว่าโดยสารัตถะแล้ว หนังสือของมิถวีร์ดแอนนา

ประกอบไปด้วย

๑. ความนำเกี่ยวกับกรุงเทพฯ
๒. บ้านพัก
๓. การสอนหนังสือในวังหลวง
๔. การทำหน้าที่ราชเลขาณูการ
๕. เรื่องเจ้าจอมหม่อมท่านดุกศิษย์
๖. เรื่อง "เมียดสยาม" (คุบหค่อไป)

๗. กตมบ้าน

ข้าพเจ้าไม่ปรารถนาที่จะ วิจารณ์ หนังสือ An

English Governess at the Siamese Court อย่างบทร้อย
 บท ใด หนึ่ง แต่ใครวิจารณ์ในสวนรวมว่า คนเขียน
 เป็นครู และเป็นคนที่มีไหวพริบในเรื่องอิศรภาพทางความ
 กิด ความเห็นส่วนบุคคล เมื่อรู้ปะพบเห็นอะไร
 มีความรู้สึกอย่างไร ก็เขียนออกไปอย่างนั้น นั่นนอน
 หนังสือที่เขียนอย่างตรงไปตรงมา ไม่ว่าในยุคไหน มัก
 จะชอณา หรือถูกตำหนิติเตียนจากผู้ถูกกล่าวถึง หรือผู้
 มีส่วนเกี่ยวข้องกับเป็นธรรมดา เมธีอย่าง รุสโซ หรือโจด-
 แตร มีค่าในแว้วราชย์ ไม่แตก่างอะไรกับหมาคกกระ
 ราชกัตหนึ่งหรือสองตัว แต่ในสายตาโลกนั้น ประเทศ
 ฝรั่งเศสนำหน้าโลกในทางอักษรศาสตร์ ก็ด้วยการเขียน
 ของคนทั้งสองนี้ ในเมืองไทยเรา ก็อย่างพระมหา
 มนตรี (ทวีป) ผู้แต่งหนังสือ "ระเด่นตันโต" หรือ
 หม่อมเจ้า อิศรญาณ ๑ เจ้ารองกลอน "อิศรญาณ ราช
 กลอนอักษรดาร์" เป็นคนกรามหรือคนบ้าในรัชสมัย "พระ
 เจ้ากรุงสยาม" แต่ในสมัยนี้ เราจะหากวีไทยผู้ปากคม

เท่าเทียบ เมื่จำนวน ๓ ในแสนก็สามได้

สำหรับกรณีนี้ซึ่งชื่อนานา เดโอโนเวดส์ จำเป็น
ต้องศึกษากันอย่างละเอียดขอเป็นพิเศษ มิฉะนั้น จะ
เข้าใจว่า เรื่องที่นางเขียนโกหกผิดไปหมด ประการ
แรกที่เรากล่าวครั้นก่อนนั้นก็คือเรื่องนาง
เขียนชนน เป็นเรื่อง "ข้างใน" ตามปกติถ้าคน
ไทยในสมัยนั้นเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ก็
ต้องถูกพระรังหัวขี้ปาก เพราะเป็นเรื่องต้องห้าม ไม่
ผิดอะไรกับของศักดิ์สิทธิ์ จะดู จะพูด จะเขียนถึง
ของศัวยมได้ หมอสมิธเข้าใจในหนังสือ A Physician
at the Court of Siam ว่า สมัยหนึ่ง รัชกาลที่ ๓ เสด็จ
เสด็จมรค ชาวบ้านชาวเรือซึ่งมีศฤงคารต่างศัวย
ความกตัญญูเป็นจำระหว่ง เนื่องจากทรง "ขัง" พระ
องค์เองแค้ในวังหุดวง นาน ๆ จึงจะเสด็จออกมาครั้ง
หนึ่ง แม้ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ของเราก้เหมือนกัน "สม-
เด็จพระนางเรือล่ม" ไม่น่าจะสิ้นพระชนม์พร้อมศัวยพระ
ราชกุมารเลย แต่ก็ไม่ใครกล้าเข้าไปช่วยมัน เนื่องจาก
จากสมเด็จพระนางผู้นำส่งตำรวจเป็น "สิ่งต้องห้าม" ตาม

พระราชประเพณี ไทจะแต่คองหาไคไม่ กิ่งมัย
บัจจุบันนี้มีรัฐธรรมนูญดัดก็ดะม้ายกัน หากไครหาญ
ไปคำหนิว่าอะไรของพระมหา กษัตริย์ในร ชองค้ จักว่องค้ที่
แล้ว ๆ มาไมค้ ก็มุดุกทำนทอดานเธอออกหนังสือพิมพ์
กักค้ำน จะมุดุกว่าดุก จะไง่กัจานดาต ชั้นค้หนังสือ
พระราชนิพนธ์อเหนา ซึ่งเม้นจวรรณคดีชน ๒ ชมกนทว
ประเทศ ก็ว่าเจอเด็คเดมอชน ๑ หรือเดมองานรอง
ดุนทรภู่ ที่หายใจโด่งออกขุบั้งกค้อ ถ้าผู้คิดใจจะใช้
ดคิมัญญาไค่เดียงกัจามารถทำคอบค่นของไค่บั้นเจทจวจารณ
ไม่กิงกับเป็นคัจมคิมอชกรกค้ร้างเดียงจคจค้มัยก่อน และ
จะค้องม้หุดกม้เกเนทเรื่อง “มุด” กับ “โพ” ให้
ม้นคงแรงแรง เพราะอจาจะเป็นอย่าง ค้ำศคราจาร์ย
บอดเชน เขียนไว้หนังสือ A System of Ethics ว่า
“คนท้ไปอิงคะแดนค้ กับคนท้ไม่ไปอิงคะแดนค้นน ภูมิ
ฐานและหน้าหนกเดียงแตกตางกันมากนค้”

ท่านผู้อ่านโปรดเข้าใจเรื่องนี้ด้วยน้ำใจกว้าง อย่า
แฉกแฉดเป็นอันง่าย หนังสือของมิถิซิดแอนนา เป็น
หนังสือท้ “หอดมุดแห่งชาติสยาม” ไม่มิ หรือจะกต่าง

ให้ถูกคองแล้ว เป็นหนังสือชนิดที่หอสมุดฯ "ไม่ยอม
ให้" วิจารณ์ของหอสมุด "แห่งชาติ" (ซึ่งข้าพเจ้า
เป็นคนเสนอให้ตั้งชื่อจาก "หอสมุด พระนคร" เมื่อ พ.ศ.
๒๔๗๗) ได้ปฏิบัติมานานแล้ว หนังสือเก่าที่พิมพ์ในเมือง
ไทยจังกก ๆ หด่น ๆ มีบ้าง ไม่มีบ้าง แพ้หอสมุดใน
ประเทศราช เกี่ยวกับหนังสือไทย แพ้แม่หอสมุดโรงเรียน
ของชาวต่างประเทศในเมืองไทย เท่าที่รู้เห็นมา เราเป็น
นักหนังสือที่ค่อนข้างจะประหลาดอยู่ เราไม่ต้องการเตียง
คานหรือเตียงคานหิน เราต้องการแต่เตียงหนังสือประเภท
ธรรมเสริญเยินยอและสอพลอ นี่คือการหนังสือไทยจังก
จากข้อปิดกั้นนัก มีตกกับวิสัยนักเองหนังสือจริง ๆ
ที่ใคร่ฉบับครบพิง ทั้งฝ่าย Pro และฝ่าย Con^{๕๐} แดง
สว่างแห่งมีปัญญาซึ่งดับ ๆ แด ๆ ตามโค้งตามมุมเกาะ
แก่งต่าง ๆ จึงปรากฏออกมาให้เห็นชัด วิจารณ์ที่
เก็บหนังสือ ที่มีเสียงแปร่ง ๆ นั้น จะว่า "พระเจ้ากรุง
สยาม" ทรงวิเริ่มทำชน หรือสมเด็จกรมพระยาดำรง
ราชานุภาพทรงทำชนก็ตาม ถ้าทำในนามแห่ง "หอสมุด
แห่งชาติ" แล้ว มีบ้างควร ชึ่ง วิสัยคนใจที่ต้องการ

จะอ่านแค่หนึ่งข้อก็รู้สึกคน ธรรมดาวิญญูคนนั้น อย่าว่าแค่
จะหมกอยู่ในกองหนังสือหมกคน ๗๐๐๐ เด็ม เท่านั้น คือ
ให้ ๗๐๐๐๐ เด็ม หรือ ๗๐๐๐๐๐ เด็ม ก็คงไม่พ้นความเป็น
กวาง รองอนักส์มานเตอร์ อยู่อย่างดี

ประการที่สอง มีความสำคัญยิ่งกว่าประการที่หนึ่ง
กล่าวคือ มีดีไซด์แอนนา เป็นสุภาพสตรีผิวขาวชาวอังกฤษ
ไม่ใช่ผิวขาวชาวแอฟริกาเดียน หรือชาวสตีฟ หรือชาว
ซังกาเรี่ยน นางเติบโตเป็นสาวในประเทศอังกฤษ ซึ่ง
เป็นประเทศที่ถือตองหนักหนาว่า เป็นประเทศศูนย์กลาง
แห่งอารยธรรม และวัฒนธรรมของมนุษยชาติ มีกรุง
ลอนดอนเป็นประจําเริ่มนาฬิกาความเป็นไปของโลก เพื่อ
ให้โลกตาม เมื่อนางมาตามแม่ในประเทศอินเดีย
นางมี " ความรู้สึก " มาก ในฐานะที่นางเป็นสมาชิก
ของชาติที่เป็นนาย นายของประเทศที่มีอารยธรรม
ดกดบดักคำบรรพ์ และมีพดเมืองเป็นราชอาณาจักรอันมีค่า
นับด้วยจำนวนสองสามร้อยล้านคน! ในความรู้สึกนั้น มี
สิ่งหนึ่งควรจะเขียนไว้ ณ ที่นี้ช่วยไม่ได้ คือความ
กระหนักรังความใหญ่ยิ่งของ " ผิวหิมะ " อันทรงผา-

นภาพของนาง ซึ่งมีเหนือผิวก่ำ ผิวก่ำ และผิวเหลือง
ทั่วทุกมุมโลก! ในสายตาของนางก่อนแต่งงาน มี
ความเข้าใจว่า "สัตว์ประหลาด" ผิวก่ำและผิวเหลือง
เหล่านี้ อยู่ห่างไกลกับนางคนละนพเคราะห์! ไม่ว่าจะ
จะกิน จะนอน จะพูด จะคิด จะ ฯลฯ ดูเป็นสัตว์
ประหลาดเสียจริงๆ จากอินเดีย นางตามสามีมาสิงคโปร์
สิงคโปร์ก็อีกแหละ มันเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้เสียเห็ด
เกิน ในเรื่องที่จะไม่ให้นางรู้สึกว่าเป็น "สัตว์" คนละ
species กับชาวพื้นเมือง พวกป่าเถื่อน พวก
อนารยะ พวกผิวเหลือง

หม่อมเจ้าอากาศคำกิ่ง ระพีพัฒน์ อีกแหละ
ที่แต่งหนังสือเรื่อง "ผิวเหลือง และผิวก่ำ" ไพเราะ
กว่านิยายไทยทุกเล่ม ไพเราะตรงที่แปลความรู้สึกของ
สัตว์ทั้งสองผิวได้อย่างถูกต้องงดงาม คนอย่างอากาศ ฯ
เป็นคนที่มีชีวิตจริงคือความคิดเห็นของคน เรื่องไม่เชื่อว่า
ผิวเหลืองจะเข้ากับผิวก่ำได้สนิท ไม่เลือกที่จะเป็นมัญ
หาใด แม้แต่ผิวเหลืองผู้หนึ่ง ๑ กุณนั้น จะเกิดบนกอง
เงินกองทองก็ตาม อากาศ ฯ ว่าพรรณว่า ธรรมชาติจะ

บทเรียนเล่มนี้... เห็นว่า... กรมขององค์...
หรือเจ้าพระยาโกษาธิบดี หรือสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
(ทัศ) นี้ไม่สมควร เป็นประจักษ์ และเห็นว่าการ
นี้หมอนเมา เป็นประจักษ์ด้วยตนเอง!

ประการสุดท้ายที่ใครวิจารณ์รวม และมีความ
สำคัญไม่ยิ่งยวดกว่าประการที่สี่คือ การพูดและการ
เขียนภาษาอังกฤษ ตามความเคารพและยกย่องกัน
ทั่วไปคือว่า การรู้ภาษาใดก็ภาษาหนึ่งขนาด " เป็น
คน " ของภาษานั้น นอกจากภาษาเดิมของตนนั้น เป็น
คนมีความสามารถพออยู่ และเท่าที่ใครเห็นมากับ
ตนเองนั้น ความสามารถในทำนองนี้ ในประเทศที่ไม่
ใช้ประเทศราช โดยตรงอย่างเมืองไทย เป็นเรื่องที่ทำได้
ยากแ้งยาก แม้พูดถกถุ้งโดยมาก ก็เพียงแต่พูด
ได้ฟังออกเท่านั้น แต่จะเขียนออกกระทั่งเป็น " ภาษา
อังกฤษชัด " นั้น ว่ากันว่า เป็นเรื่องอภิมุกกันเป็น
ส่วนมาก หรือถ้า ถ้าเขียนไม่ได้จะใคร่ปริญาหรือ ?
หรือเป็นเรื่องน่ารังเกียจ ที่เมื่อพู่กันยกอย่าง
ดุเดือดแล้ว ใต้ของจารอันดกหนักด้นเต็มไปด้วยปฏิภาณ!

แต่ก็มีใครหมายความว่า แผ่นดินจะไร้เท้าไปพลทรา เนื่อง
จากเป็นเรื่องทมิฬขี้ในโลก ชักหน่งทำรณให้ เป็น ฮาดรวิก
ของมนุษย์ มนุษย์ในโลกของโลกชักชักหน่งกยอ
สามารถเป็นเจ้าของ หรือเป็น master ของมันได้บ้าง
เป็นธรรมดา ถ้าจะให้เขียนแสดงความรู้สึกส่วนบุคคล
เกี่ยวกับเรื่องนคังโตกต่างแล้วว่า ข้าพเจ้าเป็นคนไทยชั้น
average คนหนึ่ง การศึกษาริตวางร้อวางโตก มีดีจะมีมาก
นัก ดวดตายหน่งก้าน ก็ไม่แตกต่างอะไรกับคนชั้น
average ทั่วไป แต่จิตใจในการที่ครุมาอาจารย์บอก
สามารถ master ภาษาได้แล้วนั้น นิดแถมกับความรู้สึก
ดีปกคิระณะที่ไม่ประดีประดาอยู่ เมื่ออายุ ๑๔ ปี ได้เริ่ม
ทำหน้าที่ด้านส่วนบุคคล พอถึงอายุ ๑๗ ปี ได้เคยทำ
หน้าที่ด้านสาธารณะ ทำมกต่างคน ๒๐๐๐ - ๓๐๐๐ คน
อ่านหนังสืออีกชนิดยาก ๆ และอ่านครั้งหนึ่งคราวหนึ่งจำ
นวนมาก ๆ อ่านแล้วก็ทำคนเป็นอย่าง "ครุเทพ" เขียน
ว่ามันดีสันดาน "... รอมแดงพิภพเด่น" ส่วนหนึ่ง
อีกส่วนหนึ่ง รอมขัครอมเขียนทำนอง เดียวกัน กับ มีสติ
แถมมา

จริงอยู่ ถ้าจะจัดให้ลงคนวรรณคดีแล้ว ด้าน
ภาษาอังกฤษของต้นเกล้าอันกระหม่อมมรัชกาลที่ ๕ เป็นไป
ไม่ทันแม่คำนำ แต่ทรงถือเอาความเข้าใจเป็นใหญ่เห็นข้อ
ตั้งได้อัน ความปรารถนาคือ "เป็นดัดฟัน" นั้น ไม่ทรง
มุ่งเอาพอที่จะทรงกระทำได้ เขาประโยชน์ได้ก็เป็นตั้ง
เพียงพอแล้ว และก็ไม่ไรเป็นพระราชนิพนธ์ชั้นคดีเรียก
ว่า "ต้องถึงกับเมื่อนหน้าหนี" ชาวอังกฤษชาว
อเมริกันเอง ก็ไรว่าจะเขียนภาษาอังกฤษได้ก็เด่มออกไป
ทุกคนไม่ บางคนก็เรียนอย่างจรจรระแระระ บางคนก็
เรียนได้อย่างดีแต่ว่าเขียน ถึงด้านของหมอดมฺริโน
หนังสือ A Physician at the Court of Siam ก็มีหลาย
ตอนที่ไ่มเป็นไปตามธรรมชาติ ที่ไรศัพท์เป็น ๆ ก็มี ดมฺริ
คิดว่า ประวัติศาสตร์เป็น prescription คำรายกัม
และคามปกคินัน ภาษาของหมอกก็เกือบจะไรไรภาษากน
อยู่แล้ว

จะรอยกคัวอย่างอาชพระหัดดี ถึงดมเด็จพระนาง
จิ คอเรีย; พระรามารบคัวอชิงคัน และอื่น ๆ มาจิเกราะที่
ไรให้เห็นชัด

สมเด็จพระนางจันทิมา แห่งประเทศอังกฤษ

โดยพระราชหัตถ์ฉบับแรกปรากฏว่า เรอวี บอน มาจิงก์
กราบทูลให้ทรงเขียน ว่าพระองค์ทรงภาษาอังกฤษได้ดี
เป็นที่เข้าใจอย่างสมบูรณ์ perfectly intelligible เพียงพอ
แล้ว สมเด็จพระนางฯ ๑ ทรงจะไปทูลขอพระทัย ที่
พระมหากษัตริย์ต่างเผ่า, ต่างศาสนา, ต่างภาษา และ
ต่างคำว ทรงสามารถในภาษาเยี่ยงที่พระนางฯ ทรงใช้เอง
จึงทรงเขียนโดยชนคันทิมา

Somdech Pra Paramendr Maha Mongkut, by
the Divine blessing of the Superagency of the Universe
the First King of the Siamese kingdom, consisting
of Siamese Proper both Northern and Southern
and the adjacent tributary dependencies, Laos Cambodia
and several provinces of Malay peninsula etc. etc. etc.

ซึ่งครั้งครั้งใหญ่ไคไม่ไคเอน ทรงเขียนถึง

To her Gracious Majesty Victoria the Queen
of the United kingdom of great Britain and Ireland,
The powerful savorign of British Colonies almost around
the globe of Human world etc. etc. etc Our most
respected and distinguished Friend, and by grace of
the royalty our very affectionate Sister.

Humble and respectfully sendeth Greetings.

ความขณคัมในดาบพระหคกณบับนั เป็นความ
เกยจรอเทรยญควรวา ;—

We venture to state that we are desirous of presenting your Majesty a Siamese decoration made to show a sign of ourselves or of our country, which would be appeared or know that it was offered from our selves, whenever your majesty might graciously decorate with it will prove greatest honour to our name in that meeting.

ประโยคนี้ นักอักษรศาสตร์คร่ำ ๆ ดักหน่อย ก็
อาจำห็นว่า น่าจะเกดาให้กระตักได้หลายคำ อย่าง
น้อยก็เม้นฝรั่งอย่างไทยไป ซึ่งจะแก่ไรมิได้ เนื่องจาก
ทรงเม้นคนไทยจริง ๆ และเขียนอย่างพริคามที่ทรงอยาก
จะครดี คำบรพบทมิมากไปหรือหน่อยไป บางแห่งไม่ทรง
แบแด้ อนุประโยคบางแห่งไม่จำเม้นก็พ้ง “ โหด ๆ ”
คึ เพราะทรงพระชนมกัก่อนช้างมากแด้ ดาบพระหคก
ณบับนั ทรงเขียนก่อนทมิดีขีดแอนนาระมาเม้นวาระเดรา
นุกาวิณั ทรงเขียนคือไปว่า And we are desirous
of receiving an honour from your Majesty's gracious
favour, by benevolently bestawing upon us any
decoration in any suitable manner to be dressed

on our body, and to show in principal meeting that it was bestowed on us from your Majesty as a peculiar royal gift, it will prove greatest honour to us here among Eastern Monarchies

ประโยคที่ส่งนบนกระทรวงออกเต็มภาคภูมิ ทรง

ออกคือว่า Will the desire occurred to us be proper and agreeable or not? We are the only rule of remote or very distant country from Europe and have very different costume and appearance, yet we become allied to our Majesty and other several rulers of civilised world, but we are afraid that the decoration made by our native artist jeweler, golds mith etc, will be very ill construction or more litleled manufacture than those of European article, so Siamese manufactured may not be acceptable to your Majesty.....

ประโยคนั้นไม่ขอวิจารณ์ อนึ่งการก่ดัดแก้ไข
อย่างปรานีที่สุด โดยไม่ผิดเคย เมื่อเจ้าราชอาชงเมิก
พระรารดำมือของสมเด็จพระนางวิคคอรีย์สมเด็จพระชนม์ พระ
องค์ทรงเขียนไปว่า

We were sincerely grieved to learn of the decease of your Majesty's royal mother, and of Your Majesty's royal consort, which two sad events happened on the last year

last year เดว ๆ ก็ต้องไ้เพราะเหตุนี้ ไม่จำ

เป็นต้อง on the last year 1891

We sincerely sympathize with your Majesty's irreparable losses nevertheless, we trust that your Majesty will find consolation in the thought that all mankind must follow this path, even those most dear to us cannot be perverted from leaving us.....

We must now beg to express our pleasure and congratulations at learning that Your Majesty's royal family has been increased by the birth of royal grand children. We sincerely trust that they may long remain and will prove source of happiness to Your Majesty.....

ในประโยชน์สุดท้ายนี้ จะพิสูจน์ได้ว่า การเขียนหนังสือวิเศษนี้ ได้อย่างดีแล้ว คนเราจะได้รู้ในกาเขียนอะไรอย่างไร ก็มักจะเขียนอย่างนั้นเสมอ จนกระทั่งอย่างไรก็ได้ หรือถึงได้ทรงพระประชวร ที่สุดก็ทรงอยู่เข้าสู่วัยชราเต็ม "ตลอดไม่ขาด" นักประพันธ์เอกของไทยเขยนี้ ก็เขาคงภูมิใจท่านของนี้ ดังได้เขียนหนังสือเล่มใด ก็คิดพิศพดพิ เป็นศรีเป็นโสมพำพำเต็ม คอด้วยกับพระบาทวัง ก็ผู้มีชื่อในรัชกาลที่ ๒ ซึ่งเล่ากันว่า ถ้า

ไม่ได้เสกดาวอาคมแล้ว เป็นไม่วางนากวากษ์ สำหรับ
“พระเจ้ากรุงสยาม” ที่เห็นได้ชัดว่า ทรงเขียนภาษา
อังกฤษอย่างพิ้งเฟื่อง ท่านองคมนตรีภาษาไทยของ ก.ร.
กุหลาบ เขียนในหนังสือ “สยามประเภท” คือตาย
พระหัตถ์ทรงเขียนถึงประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น...
ทรงปรารถนาจะส่งช้างไปเพาะพันธ์ในอเมริกา !

ทรงรันทนตายพระหัตถ์ ท่านองคมนตรีถึง สมเด็จพระนางเจ้าจรัสศรี และแม่แทนท้ายว่า.... and the professor
of the Magathe language and Buddhistical literature
etc, etc, etc,

ถึง

To his most respected presidency, the President
of the United States of America, who, having been
chosen by the citizens of the United States as most
distinguished, was made President and Chief Magistrate
in the affairs of the nation for an appointed time
of office.

คือจากคำ who ถึงคำ office คงทำอันคอด
ขมขื่นขมใหญ่ ขนัตกนาน ๆ จะขมได้ขนาดนั้นทรงหวัง
ความมืออย่างทรูว่า ;-

It has occurred to us that if, on the continent of America, there should be several pairs of young male elephants turned loose in forest where there was abundance of water and grass, in any region under the sun's declination both north and south, called by the English the torrid zone, and all were forbidden to molest them, to attempt to raise them would be well, and if the climate there should prove favourable to elephants, we are of opinion that after a while they will increase until they become large herds as they are here on the continent of Asia, until the inhabitants of America will be able to catch and tame and use them as beasts of burthen, making them benefit to the country, since elephants, being animal of great size and strength, can bear burdens and travel through uncleared woods and matted jungles, where no carriage and cart roads have yet been made.

ประโยคแรกอันยัคยาวไกลความยัคยากนี้ คง
 เป็นประโยคยาวประโยคแรกในชีวิตของดินคอณนี้ แต่
 ท่านประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา คนที่ ๓๖ คงจะเห็น
 ใจที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงมีใจหาราชบายเป็นนัก
 การทูตชั้นยอดเยี่ยม ข้าพเจ้าเข้าใจว่าในสมัยนั้น อเมริกา
 คงไม่มีสัตว์ตัว หรือถึงจะมีก็คงเป็นขนาดเล็กเต็มที่

ยังไม่คิดจะนำสัตว์ใหญ่ ๆ เช่นช้าง ทั้งป่าอเมริกาทั่วไป
ก็คงจะมีหญ้าหรืออาหารช้างอย่างอุดมสมบูรณ์ หรืออย่าง
น้อย ดินคอดน ก็คงจะรู้จักเรื่องช้าง อย่างพอจะเดาันทาน
ให้เด็กของเราฟังโดยไม่เป็น!

ทรงเขียนต่อไปว่า;

We on our part, will procure young male
and female elephants, and forward them, one or two
pairs at a time.

ทรงละเอียดจะขอถึงกับเรียนว่า;

When the elephants are on board the ship,
let a steamer take it in tow, that it may reach America
as rapidly as possible before they become wasted and
diseased by the voyage

When they arrive in America, do not let them
be taken to a cold climate out of the regions under
the sun's declinations or torrid zone, but let them
with all haste be turned out to run wild in some
jungle suitable for them, not confining them any
length of time.

If these means can be done, we trust that
the elephants will propagate their species hereafter in
the continent of America.

ท่านประธานาธิบดีคนก่อน ๆ ที่มีภาระกิจ
เกี่ยวกับสงครามกลางเมืองเรื่อง ปดต ปด้อยทาย มาก มาย
ได้ตอบทันที และด้วยจดตายอึ้งคงามทางการทุก โดย

การปฏิเสชาว่า "... This government would not hesitate
to owial itself of so generous an offer if the
object were one which could be made practically
useful in the present condition of the United States.
มีหน้าซ้ายยังแถมด้วยคารมอันเต็ม ๆ กัน ทูตอีกว่า....
Our political jurisdiction, however, does not reach
a latitude so low as to favour the multiplication of
the elephant, and staem on land, as well as on water
has been our best and most efficient agent of transpor-
tation in internal commerce,

ซึ่งเมื่อทรงอ่านแล้ว คงจะนั่งชงไปชงครู่หนึ่ง

และคงจะทรงคำเป็นไปมาอย่างรวดเร็ว..... ทดางออก
โดยรู้ถึงคำ political jurisdiction - jurisdiction ทรงอา
จะ ทรง แผลต เจ้า พระทัย แปลบแปลบ ว่า "ทำไมนะ
political jurisdiction มันจะ does not reach a latitude
so low? ทำไม? ทำไม? ทำไม?" เนื่องจากทรงเจ้า
พระทัยศัพท์ ภาษา อังกฤษ ทดาย นัย เป็น นัย เคี้ยวกัน เป็น
อาจัน กันแรกคงทรงคิดว่าคำ jurisdiction หมายถึง

“ ลีทหรือยำนางทางกฎหมาย ” แค่อเม็สปทานุกรม
ทอดพระเนตรดูหลายครั้ง ก็ทรงสรวอดด้วยพระสุรเสียงอัน
กึกก้องเต็มท้องพระโรง.... ฮ่า! ฮ่า!! ฮ่า!!! มีสเตอร์
ปรีไซเคนท์! ฮ่า! ฮ่า!! ฮ่า!!!

-๑-

เรื่องทรงเข้าพระทัยศัพท์ตายนิย เป็นนิย เคียว กั้น
แถมก็จะทรงเข้าพระทัยผิดเสมออัน มีชรัสแอนนาเจ้าไว
นำบรมนไม้น้อย เช่นครึ่งหนึ่ง หนังสือพิมพ์ดังกโปร์อง
ชาวเกียดกับพระองค์ว่า ทรงเป็น Spare man ก็ทรง
หาว่า หนังสือพิมพ์หมิ่นพระบรมเสนาภาพ ทรงกรว
เรื่องไม่คอยหาย คือเข้าพระทัยว่า Spare แปลว่า
“ ไม่น้ำ, ว่าง, ไม่น้ำประโอรัน ไรไม่ได้แล้ว มากไปหรือ
เกินไป ” ไม้อาจมีความหมายอื่นอีก อันที่จริง คำ
spare ยังแปลว่า “ ไม่คอยมเนอมีหนังสือ หรือมอม ”
แะหนังสือพิมพ์ดังกโปร์ ก็ไรหมายถึงความอันของม
บางครั้งทรงเข้าพระทัยว่า anecdote แะคำ unmarried

woman มีความหมายเหมือนกัน เวลาฝั่งซิดแอนนากราบ
ทุดทวงกักรว ไม่ทรงยอมรับผิดชอบ ใดๆ ที่ทรงผิดจริง ใดๆ
และยังทรงเป็น “ ศาสตร์ราชารย์ ” พอที่จะควาควมฝั่งซิด
แอนนาว่า “ they are the same. There is no
difference I say ! ”

บางคนทรง ปลดปลัดักกับ ความเข้าใจในเรื่องใจพจน์
รองศัพท์ชนิดแก้ไม่ตก ถึงกับให้มหาดเล็กไป ตามฝั่งซิด
แอนนา มา “ แก้มัญญา ” ในเวลาก่อนค้นคักค้น ทรง
ก่อความรำคาญแะ ความตระหนก ตกใจแก่ ฝั่งซิด แอนนา
เป็นอย่างยิ่ง บางครั้งก็ช่วยไม่ให้นางไม่โกรธไม่แค้นเคืองไม่
ได้ เพราะเวลาทรง “ แก้มัญญา ” ตกดำพั้งพระองค์เอง ก็
ให้มหาดเล็กไปตักถองปลัดกรารเดรานการิณษณา แล้ว
ทรงอธิบายถาดถาน เสร็จแล้ววิ่งส่งอย่างเร็วใจเห็ดอทน
ว่า “ You may go ! ” ไม่ยอมให้นางเอ่ยปากกราบทุด
อะไรแม้คำเดียว !

ครั้งหนึ่ง เซอร์ โรเบต ซอมเบ็ก กงซุดองักฤษ
ก็โดนมหาดเล็กไปตักถองปลัดกรารเดรานการิณษณา แล้ว ท่าน
กงซุดเน้นดุกษณาจากเคียงด้วยความตระหนกตกใจ ก็คิดว่า

คงจะมีเหตุการณ์ร้ายแรงอย่างใด อย่างหนึ่ง เกิดขึ้นใน กรุง
เทพฯ หรือมีคณะฝรั่งเสด็จมุกเขมรเข้ามาแล้ว นั่งมาใน
เรือ เซอร์ รอบเบอต ซอมเบ็ก ละคิดถึง "ทางออก" ของ
ปัญหาการเมืองและการทศวรรษแปด พอเข้าเฝ้าถึงพระท
กรสุกแปดใจที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงขู่กับปัญหา
เรื่อง "ผี" ว่า มันจะเทียบได้กับภาษาอังกฤษคำใด จะ
เป็นคำ ghost หรือ spirit หรือ soul หรือคำ devil หรือ
evil angel พอทอดพระเนตรเห็น เซอร์ รอบเบอต ผึ้ง
ถอเป็นพระสหายสนิท ก็ปดองพระทัยว่าเจ้าคำ "ผี"
นี่ต้องเป็นคำใดคำหนึ่ง ระหว่าง dence และคำ devil และ
ขอให้ เซอร์ รอบเบอต คิดค้นให้

ท่านเซอร์ เจียมกริม และคิดค้นอย่างขอไปที่ว่า
เป็นคำ devil และกดบังชด นอนครึ่งหัวเราะ - ครึ่งหัว
เดี่ย ทดอกรุ่ง!

-๕-

จะอย่างไรก็ตาม ดายพระหัตถ์ภาษาอังกฤษของ
"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นไปเพื่อประเทศชาติของ

พระองค์โดยแท้ ถึงจะทรงมีอำนาจใจหาเรียนเยื่อเกินเลย
ไปบ้าง ก็ทรงถือเอาความเข้าใจเป็นใหญ่คงจะวิเคราะห์แล้ว
ข้อที่สำคัญที่สุดก็คือ ใครมาอ่านเขาก็พลอยสนใจออกม
ออกชาติตามสารัตถะ จงว่าเป็นรัชเชิงระคับพิเศษในทางการ
ทศของพระองค์ก็ว่าได้ ตัวอย่างเช่นที่ทรงเขียนถึงสมเด็จพระนาง
พระนางวิกตอเรียแห่งอังกฤษ ซึ่งเป็นการดำเนินจิตที่หมาย
“เอาเมืองรอด” อย่างหักโหม จากจักรพรรดินิยม
อังกฤษ กล่าวคือ ทรงผูกไมตรีอย่างรื่นเริง เป็น
กัน ๆ ไป ครั้งแรกทรงสนทนากับผู้สำเร็จราชการอังกฤษ
ที่บังก่อน และไปสิงคโปร์ และไปฮ่องกง..... และไป
แทบทั่วโลก ดาวยพระหัตถ์ของพระองค์ ก็คือตัวของพระ
องค์เอง จะมีใครถูกไปบ้างเล็กน้อย ก็ยังเห็น “พระ
องค์” อยู่อย่างดี ถ้าจะให้เปรียบเทียบแล้ว ก็นับว่า
ทรงรู้นิสัยใจคอของชาวอังกฤษได้อย่างถูกต้อง คล้ายกับ
ทรงเคยอ่านหนังสือ English Traits ของอิมเมอร์สันมาแล้ว
ทรงรู้ดีว่า นิสัยชาวอเมริกันแตกต่างกับนิสัยของชาว
อังกฤษมาก ชีวิตที่เจริญคือเหตุการณที่หนักนาคองกรุ่น
คนเก่า ๆ และใหม่ ทำให้ชาวอังกฤษเดือดร้อน, สดรม

คบอย่างภาคเินไม่มีประโยชน์ จะเรียกว่าการรู้จัก
ชาวอังกฤษนั้น รู้จักยากคบก็ยากก็ได้ แต่ถ้าคบกันนานๆ
คงค้นคงปอาย อย่างที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงคบ
ค้าเป็นมิตรช่หายกับ เซอร์ ฮอน บาวริงก์ ผู้ดำเินจรร
การช่องกงนั้น ทรงได้ผลประโยชน์อัน ฤคจากความสุขวิค
ใจ จริ่งใจหลายประการ คชองการช่ะไรก็พูดกับออกกัน
ฉันทเพื่อนแท้ ไม่มีความยากลำบากช่ะไร และเชื่อนัน
ได้ว่า แม้จะมีปัญหาเมื่อปสรรขว้างแรงใดเกิดขึ้น ก็ดำมารถ
จะตกตงกันได้อย่างสุภาพบุรุษ

วิเทโสบายอัน^๕ ทรงนำทางไว้แก่ผู้ทรงสืบสันค
วงศ์คือไป และแก่ชาวไทยรุ่นใหม่ออย่างคเิดค

ที่นำคำหนิสำหรับรัชกาลที่ ๕ ก็คือ การทอด
พระเนตรขำความดำคัญของ ส.ร. อเมริกา ทรงเสด็จ
ไปยุโรปถึง ๒ ครั้ง แต่ไม่เสด็จอเมริกา คด้ายๆ กับ
ทรงล้มตายพระหัตถ์เดราชองพระรารมิตาที่ทรง "นำวิเท
โสบาย" ไว้กับประจนาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น พระ
ราชโอรสก็ทรงมีมากมาย ไม่ทรงให้ไปศึกษาที่อเมริกา
แม้แต่ช่อกคเิดยว ก่อนมหาสงครามครั้งช่องก้เหมือนกัน

ราชเจ้าเคยเขียนบทความเรื่อง "กรุงเทพฯ - ออริงตัน"
 แจกแจกดูทางใต้อย่างละเอียด แต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ รัฐนา
 ไทยส่งทูตไปประเทศต่าง ๆ ทางทิศตะวันออก จาก
 ออสเตรเลียและญี่ปุ่น แต่มีขำประเทศฟิอิดิปินส์ไม่
 ขณะนั้น พระยาภักดียา ณ ไทรบุรี (ดร. ฟรานซิส บี แอ์)
 ผู้มีคุณแก่ชาติไทยเป็นข้าหลวงใหญ่อยู่ ณ มนิลา จะนำ
 คำหั้นมากมายไหม ที่รับเจ้ากรมเขียนรัฐมนตรีสมัยนั้น
 คนหนึ่งว่า "เราขำหัวเจ้าคุณภักดียา ณ ไทรบุรี - ผู้มี
 คุณแก่เรา ณ ประเทศฟิอิดิปินส์ไปอย่างไรเธอ" ?

-๖-

ขอยืนยันว่าถึงการศึกษาภาษาอังกฤษ และคือป
 การเขียนทั่วไปอีกครั้งหนึ่ง วิเคราะห์กันอย่างเป็นกลาง
 จริง ๆ จะเห็นว่า คือปการเขียนนั้น ไม่เด็กกว่าเป็น
 ภาษาใดหรือใคร รู้ดีกว่าย่อมต้องแล้วแต่เวลาและเหตุ
 การณ์แวดล้อม ไม่ใช่ผู้ใดที่ระดับปัญญาประการเดียว
 หากเวลาใดเรามีความรู้ดีกว่าจะเขียนแล้ว วิชาออก

จะกดนมถ่อมแพรวพราวไปด้วยความวิจิตร อันแม่
แต่พระผู้เป็นเจ้าก็ทรงวิเศษ! ไม่ว่าจะเขียนเรื่องอะไร
ยากน้อยง่ายมากเพียงใด คมมัน "พรังพร" ออกมา
ดั่งกระแฉับน้ำตกแห่งราตรีภายในเดือนเพ็ญ ท้าหาอด้านค
มิได้ แต่ครั้นขาดความรู้สักทีจะเขียนแล้ว เรื่องมักจะ
กตัญญูจากอะไรก็ว่า บรวบคำตั้งพราวแพรวต่าง ๆ อันเคย
หลงใหลหลงพร้อออกมา คมมันแรงกระด้างฮับคั้นไปหมด
อุปมาอุปไมยถวิลถวิลชานามนดินห่อหุ้ม ความผิดจะเกิดรณนบ
แต่ความเรอช้ำ ความแห้งแล้ง ความไม่สะอาดด้วย
และ ความฮับฮับไม่เป็นคัวเป็นคน ในหนังสือไทยเรา
นักเขียนชนเอกก็ได้นำความรู้สักเกี่ยวกับกิจการ เขียน
ได้ถูกค้องตามทักถ่างมาน เป็นคนแรกคือ ค.จ.ส.
จรรยาโก

จากทฤษฎีมาสู่ปฏิบัติ "พระเจ้ากรุงสยาม"
ของเรา หากทรงไร้พิเศษบุรุษทางการนิพนธ์ไม่ว่า ภาษา
อังกฤษไม่ว่าภาษาของพระองค์ แต่เวลาทรงมีความรู้สัก
จะนิพนธ์ก็ตายพระหัตถ์ เกี่ยวกับสมเด็จพระนางเจ้า
โสมนัสวัฒนกุล พระมเหสีองค์แรก เริ่มแต่งงานบรม

ราชาภิเศก จนกระทั่งถึงเวลาสิ้นพระชนม์ จะเห็นว่า เป็น
ตายพระหัตถ์ท้าวท้าวหมื่นไต่ยาก เพราะทรงรักทรงท
นอมดมเค็จพระนางเจ้า ๑ องค์นี้ ศาพระเนตรซ้ายขวา
เป็นตอพระหัตถ์ภาษาอังกฤชที่หาที่สุด ทรงเริ่มว่า—
พรรณว่า :—

An account of the most lamentable illness
and death of her young and amiable Majesty, the
Queen Somanass Waddhanavatty, the lawful royal consort
of his most gracious Majesty Somdetch Pra Paramendr
Maha Mongkut the reigning king of Siam.

ตายพระหัตถ์ท่านองมอกกต่างนี้ ได้ทรงนิพนธ์
ขึ้นอย่างระมัดระวัง และโรงพิมพ์หลวงของพระองค์ ซึ่ง
อยู่ภายในพระบรมมหาราชวังเป็นผู้พิมพ์ ทั้งเข้าใจว่า
จะทรงตรวจทานเอง เพื่อแจกจ่ายให้มิตรสหายราชวงศ์
ประเทศของพระองค์ ทั้งในแคว้นนอกประเทศ ทรงบรรยาย
ว่า สมเด็จพระนาง ๑ ประสูติเมื่อใด เป็นราชธิดาองค์
เดียวของใคร เป็นธิดาเพียงของรัชกาลที่ ๑ อย่างไร ทรง
เติบโตใหญ่ได้รับพระเมตตากรรมอย่างไร ทรงโดนทุกเมื่อ
ใด เมื่อสิ้นรัชกาลที่ ๑ แล้ว ทรงเติบโตใหญ่เป็นสาว และ

ทรงอภิเษก The royal nuptials took place on the 2nd. of January, 1852. His Majesty then being 48 and the Queen 18 years of age. Since she was married and crowned in full dignity as Queen Consort she was respected, both in private and in public and was treated with the highest honor by the whole of the Siamese nation, and often received respectful complements and presents from the adjacent tributary countries and even friendship presents from certain noble persons and gentlemen of foreign countries who were formerly correspondents of his Majesty the present king, so that she was well and happy for six months, in what time she became with child in due course of nature.

ต่อจากทรงพระครรภ์ได้ ทรงว่าพระครรภ์เป็น

นักประพันธ์ใหญ่ว่า But alas it was the pleasure of superagency (God merits and demerits etc. demons etc. according to different faiths) that it should be otherwise, on unfortunate event befel her and she became ill of fatal disease which at first appeared curable by all physicians both foreign and native, they professing it to be only a natural consequence of pregnancy such as loathing of food, vomiting etc, on the 25th. of June 1852.

อาจารย์ชาวอเมริกันคนหนึ่งของพระองค์ ไซโร
 ดิงเกก เกี่ยวกับการพูด และการเขียนภาษาอังกฤษ ของ
 พระองค์ว่า "คุณทรงเป็นผู้ซื่อเกินไป กว่าที่จะเป็นพระองค์
 เอง" หมายความว่า เจอานัพนธ์ก็ รับผิดชอบ ก็คล้าย
 กับจะทรงพยายามให้เป็นวรรณคดีไปหมด ซึ่งเป็นการ
 นิครนทรชาติ แต่อาจจะมีข้อแย้งได้ว่า ที่ทรงทำเช่น
 นั้น ก็เพราะทรงคิดว่า ภาษาอังกฤษ "เป็น" ภาษาไทย
 กล่าวคือ ทรงถือพระองค์ว่าทรงเป็นเอกในการรจนาภาษา
 ไทยประเภทร้อยแก้วองค์หนึ่ง ขอยกตัวอย่างพระรา
 นิพนธ์ ที่คัดลอกมาเป็นเขียนในภาษาไทยมาแต่ดงคอง
 ห้าง โปรดสังเกตเอกภาพของเรื่อง (unity of the story)
 อย่างหนึ่ง ความเรียบร้อย (coherence) ของภาษาอย่าง
 หนึ่ง การเจเนอรรคคองอย่างหนึ่ง เป็นการเปรียบเทียบ
 เทียบลักษณะนิพนธ์

เรื่อง ประกาศไม่ให้เชื่อฟังเรื่องทมกคไม่ฟัง
 เขาไปดงคองด้อมพิพ

กคเนื้อความในกรงนอกกรงมีใจคยจำเอยดคีความ
 กนอย ก็เมื่อระดาการฤผู้ชราคณูปรับทำกรไม่เป็น

พิมพ์ไปว่าประจวบครระด การมีความนิตอยู่ จะเคยของ
เรื่องอำนาจพลับเมืองจันทบุรีไม่ได้ เรื่องนั้นครั้งถึงกัก
ขวางด้วยชื่อผู้หนักใหญ่ที่เมืองจันทบุรีจน ความจึงไปติด
อยู่ แล้วความหนักก็ออกกรุงเทพฯ ฯ

ผู้ชำระเรื่องออกมาไม่ถึง และเป็นราชนอกกรุง
งกนกดด้วยผู้หนักใหญ่ หมอสมิท (แชนมวด เจ. สมิท
บรรณาธิการนิตยสาร The Bangkok Repository ฉบับ
ที่ราชเจ้ามิใช่อย่างไรเรื่องเกี่ยวกับอำนาจพลับ) ออกไป
เที่ยวเมืองจันทบุรีได้ความ มาเป็นประหลาดหู ก็มาองพิมพ์
เด่น ครั้นได้ทราบความรับสั่งตามเจ้านายของอำนาจพลับ
(เข้าใจว่าเป็นเรื่องพิลึก) เจ้านายของอำนาจพลับกราบทูล
ยืนยันเหมือนดังเป็นคำของใจที่ยืนยัน จึงได้โปรดให้ชำระ
ความจริง เพื่อจะนำบทความที่ราชบรรณารักษ์ส่งมาผู้
หนักใหญ่ไปในอันไรที่ แต่คดีเรื่องนั้นผู้ยืนยันก็ยืนยัน
พระองค์เจ้าในพระราชวังเป็นศิวใจที่ยืนยัน คงโปรด
ให้ชำระ ก็ความเรื่องอื่นใจที่ยืนยันก็ยืนยันเป็นคู่ความกัน
อยู่ในโรงศาลใน กรุงเทพฯ ฯ ควรจะ เรียบเสนาบดี และ ร้อง

ฎีกา เมื่อไม่เรียนไม่ร้อง ไปลงความประจานกระต่า
การและคู่ความเหมือนหนังสือทั้ง ผู้ไปจ้างโรงพิมพ์
พิมพ์มีความนิตอยู่ ทำกิจของตัวให้พิรุณอ่อนแอไม่น่า
เชื่อ เพราะเห็นว่า ว่าเขาตรง ๆ ไม่ได้ แล้วจึงไปลง
พิมพ์นินทาเขาให้ได้อาย เจ้ารองความที่ไม่ลงพิมพ์ชื่อ
ว่าทบค้อยแรงขารองตัวเองให้มีกำลังอ่อนไป ถึงจะว่า
ความไปก็เป็นที่สงสัยว่าไม่ชื่อตรง ก็เช่นนี้ผู้อ่านหนังสือ
พิมพ์อย่าเชื่อนัก

หนังสือพิมพ์นั้นเพื่อ คอยเรื่อง เมืองสมุทร สงคราม
ความนั้น ก็เห็นจะเป็น ความจริง อยู่โดยมาก ชาวเมือง สมุทร
สงครามมักนพาดคำเถาะมากจริง ความฎีกาก็ได้เกิด
เป็นหลายราย ก็อฆ่ากันตายและผูกคอตายไปซ้ำเรา ความ
พิธองแล้วชำระ โกงเถกกันอยู่ในเมืองนั้นบ้าง มาโกงเถก
อยู่ในกรมท่าช่างกรมเมืองบ้าง เมื่อมาร้องฎีกาถวาย
ก็ได้ทรงชำระโดยสุจริต ได้ศรัทธาผู้คเณมาตงพระวรา
ชาญาหน้าพระที่นั่งตงใจตงวรศักดิ์ก็เป็นหลายราย แต่ที่ว่ามีผู้
แก้ไรด้วยเห็นแก่ฉันท คความนั้นก็มีจริงทรงจับได้ คือ
กระต่าการสำดกรมท่า พระพิพากษาคนเก่ามาแก้ไรกราบ

พูดว่า ชายหญิงรักใคร่กันเองตามกันไป ไม่ได้พูด
ไปแต่เรื่องนิตามารดา ภายหลังหญิงมาร้องว่าไม่ได้รัก
ชายที่พูดไป เป็นแต่พระพิพากษาพูดแก้ไรด้วยเห็นแก่
ฉันทบ ตรงชำระได้ความจริง ชายผู้ถูกก็ให้องพระ
ราชอาญาแล้วตั้งรับคุก พระพิพากษาให้ถอดเสียดจาก
ท.๑๑ ๑๐๑ ๑๐๑

แต่ผู้ทมาบนพมพมตงหนังสือพมพมนี้ จะให้
ในทองเอาหนังสือพมพมมาว่ากล่าวจนไม่ได้ เพราะทาง
ม้อยไม่เดินตามทาง ๑๐๑ ไปพันเพ้อในหนังสือพมพมถึง
มักหน้ารายชื่อ ก็จะไม่บอกจนมาว่าไม่ได้ ไร่หนังสือ
พมพมก็เรียกคนสมัคร ความดีเขาไม่ได้ จะแพ้แน่
แล้วไม่อาจนาร้องฎีกาจึงไปลงหนังสือพมพม ครั้นในทอง
ไม่เรือ จึงไปกับเขาไม่เอาหน้าบนทับถมเมืองนั้น จะ
เอาชนะให้ใคร่เท่าอยู่แล้ว ใจคนขาดสำคัญว่าคนขาด
เหมือนกันนั้น แต่เป็นคน คนดำเหมือนมิไรคน ถึงจะ
ชอบพอรักใคร่กับคนดำก็เหมือนเราเรือ นื่องชอบกับถึง
โยนถ่วงโยนอ้อยให้กิน ไม่ได้รักถึงเป็นญาติพี่น้อง

มีพระบรมราชโองการดำรัสให้ประกาศว่า หนังสือ
ข้อทั้งแฉะหนังสือไป ลงพิมพ์บ้านหม้อของกฤษ ทั้งสองอย่าง
จะซื้อพิงเขาเป็นความจริงไม่ได้ เห็นเป็นพิรุณก็
เพราะใครทำอย่างนั้นเห็นชัดว่าจะว่าเขาตรง ๆ ไม่ได้ จะ
แกงนินทาว่าประจานเขาให้ความอึ้ง ๆ ไปเท่านั้น ถ้า
จริงแต่จทางที่จะว่านหม้อยู่คือที่โรงศาล แดะร้องถวาย
ฎีกาเมื่อเคยอยู่ไม่ห้าม ทรงพระกรุณาโปรดว่าผู้ทุกข์
ร้อน เกียรติอย่างใด ๆ ให้มาร้องฎีกา ถ้าตัวผู้
ต้องกักรัง จองจำอยู่มาไม่ได้ จะให้เจ้าขุนมูลนาย ฤ
ญาติพี่น้อง พงกพิงฤๅใคร ๆ มาถวายก็ได้ ถวายร้าง
หนักได้ถวายร้างในก็ได้ ทางมียื่นไม่เค้นคามทาง
กตัมไปลงหนังสือพิมพ์บ้าง ทำหนังสือทั้งข้าง เห็น
เป็นพิรุณ ก็ถึงจะว่ามักหน้าฆ่าชื่อฤๅกต่างโทษบ้าน
เมืองค่าง ๆ จะให้ในหลวงทรงหยิบเรื่องในหนังสือพิมพ์
ออกมาชำระเขาเป็นเหตุเป็นผลนั้นไม่ได้ ใครทำอย่าง
นั้นจริงให้โทษอย่าเบา ท่านผู้ใดได้รับหนังสือพิมพ์ไป
อ่านด้วยอย่าซื้อพิง เขาเป็นเจ้าใจตามประกาศนี้เถิด

ความตาม พระราช นิตินัย หรือ พระราช คำว่าให้

อาจกษณ์เขียนตามนี้ แต่คงให้ให้ชัดแจ้งว่า พลังบรรยาย
(power of expression) มีมากแะไหลพุ่งออกมาอย่าง

รวดเร็ว ไม่แยแแต่คือแะแ่งกักขวางว่าจะมีหรือหาไม่
เป็นข้อพิศำจนถึงความชัดเจนเกี่ยวกับความนอาก คำที่

ทรงไร้กเข้มข้น แะแ่งมีรสชาตสูง สามารถดื่บ
ดื่กเข้าไปได้ถึงพระเจตนารมย์เบองหลังว่า ทรงรักบรธา
เสร์ภาพทางความกึกความเห็นก่อนข้างมาก ทรงมีนา

พระทัยกว้างขวางแะทรงมีหลักการณ์อันดะดัดอวย แะ
แะททรงำหนักความละพาดรองนักหนังสือพิมพ์รายต่าง

ประเทศดั้นนั้นอยู่บ้าง เราท่านอาจจะเห็นว่าเป็นการททำ
ทหายก็ได้ ถ้าวิเคราะห์เพียงค้ำนใดค้ำนหนึ่งเพียงค้ำนเดียว
เพราะหนังสือพิมพ์อย่าง The Bangkok Repository ของ

หมอดมิตแะ The Bangkok Calendar ของหมอบรัดเลย์
ไม่ไร้หนังสือพิมพ์ประเภทรายงานเท่านั้น หากเป็นหนังสือ
พิมพ์ประเภทวิจารณ์ ซึ่งหาได้ยากแม้งมีน้อกได้ค้ำนหนึ่ง

บรรณาธิการค้ำนมีวุฒิก็กว้างขวาง แะมีอิทธิพลทาง
ดวยปากกาอยู่มีไร้น้อย มีฉะนั้นก็จะกลายเป็นสถาบรรณา

ดัชนีและรูปภาพบุรุษแดนคอน ผัวเมียแห่งมิตรชนสถาน ณ
 จังหวัดนครสวรรค์ คงจะทรงออกโฮมยูริ คุงหม่อมเจ้า
 อากาศคำถึง ระพีพัฒน์ นักประพันธ์ประเภท realistic
 ที่เก่งที่สุดในสยาม ทรงวาดภาพการค้นพระธมมัสีของ
 กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เสด็จพ่อ ออกอุทานถึงหนังสือ
 ชื่อ "ตะกรแห่งชีวิต" ว่า "แห่มม! เธอเขียนได้ดี และ
 ให้ความยุติธรรมแก่เราอย่างถูกต้องไม่น่าหนัก"

-๗-

จะขอชื่นชมความที่ทรงว่าพระเนตรถึงสมเด็จพระมหิต
 ที่ทรงกรรมาแล้วคือไป เป็นการพิศุจน์ให้เห็นชัดว่า ด้านอน
 นิพนธ์ ภาษา อังกฤษ ของพระองค์ ละเอียดกับ ด้านอนภาษา
 ไทย คุภาพพิมพ์ ๒ แผ่นจากบด็อกอันเดียวกัน ก่อน
 ออกฉายพระราชนัดดัดคอมใหม่ ใครให้ข้อสังเกตว่า ทำไม
 ด้านอนไทยและอังกฤษของพระองค์จึงละเอียดกัน เป็น
 ข้อสังเกตที่ใครให้อาจารย์ ภาษาอังกฤษ ทั้งชาวอังกฤษและ
 ชาวไทยในเมืองไทยดำเนินยกว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้
 ด้านอนภาษาอังกฤษ ของนักเขียนไทย ทั้งประเทศ เป็นอย่าง

ไทย ไม่เป็นด้านวนอังกฤษแท้ หรือไม่อาจจะแตกฉาน
ในภาษาอังกฤษได้นั้น เนื่องจากหัดกันหนังสือเกี่ยวกับการ
ลำดับประโยค และวลี (phrase และ sentence conversion)
ขาดออกไปจากหลักสูตร เรียบเรียง ของ กระทรวง ศึกษาธิการ
ภาษาไทยเป็นภาษาแห่งคำโดด, ประโยคโดด, ความโดด
แต่ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาแห่งคำคู่-คำที่ เค็มไป
ด้วยใจพจน์, เค็มไปด้วยประโยคซ้อน สดับหน้า, สดับ
หลัง, สดับกลาง และความที่พราวไปด้วยวิเศษณ์แห่งที่ชนะ
การเปรียบเทียบ ฯลฯ ซึ่งต้องศึกษากันอย่างจริงจัง ด้วย
การปฏิบัติ และจากตัวอย่างจากวรรณคดีของอังกฤษที่คิด
เด็ดแล้ว เทคนิคของการเรียน conversion นี้มากมาย
และ conversion นี้เอง เป็นหลักเบื้องต้นของวิชา Rhetoric
หรือศิลปะของการเขียนแบบร้อยแก้ว พร้อม ๆ กับการ
ศึกษา conversion เราศึกษาเรื่องนำหน้าของการไร้อย
คำ หรือใจพจน์ ควบไปกระทรวงศึกษาธิการไม่พิจารณา
บรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเรื่อง conversion แล้ว
ควบนั้น นักเรียนจะกลายเป็นคนครึ่งคนในภาษาอังกฤษ
ตลอดไป

ที่เขียนนอกเรื่องไปตั้ง

ก็เนื่องจากได้รับคำ

อุทธรณ์แฉะได้รู้เห็นการเขียนภาษาอังกฤษอย่างรุง ๆ ปรด ๆ

นับไม่ถ้วน นี่แค่การคดงแต่วิชาโดยกรณีงเกินไป

พอเขียนภาษาอังกฤษได้ บ้างอง มี ก็เริ่ม เรียน การ ใช้ คำ

หนักคำ ซึ่งเป็นการเรียนอย่างกระโดด เพราะชั้นนี้

ประโยคธรรมดาที่ไม่สามารถเขียนได้ครบถูกต้อง แค่ปรน

ปรอผู้เรียนให้แต่งเรื่องแต่งจดหมาย หรือฝึกให้พูดฝึก

ให้ท่องเป็นบทแก้วเสพย์ตรา แน่นนอน วิชากรทวิชาด

เทคนิค ของการศึกษา ชั้นต้นยอม ทำให้ผู้เรียน กลายเป็นคน

ไม่เต็มคนทางภาษา รู้หัวไม่รู้หาง อีโหดโหดเรต

เป็นที่หน้าอับอายขายหน้า ในวงสมาคมที่มีราวค่างมะ

เทศเกยจรวงตัวขยงนัก มีหน้าซ้ำพ่อเจ้าประคนขยงคัก

จวิศออกเสียงสูงเสียงต่ำจะให้เป็น ฟังผิดเหตองให้จ้งได้

หาว่าไม่ว่าสอนประกอบของเสียงจากจมกักดี เทคนกัก

ตมกัก ถ้าออกกัก วดจ มนุษย์พันธมองโกดอยด์ และ

พันธุทิวทอนิก มีลักษณะไม่เหมือนกัน เว้นแต่จะพูดอะไร

เด็ก ๆ น้อย ๆ ชาวเจ้ารัฐจกคนไทยที่ไปอยู่ประเทศอังกฤษ

คิง ๒๐-๓๐ ปี กระทั่งพูดภาษาไทยเกือบไม่แม่น แต่

การพูดภาษาอังกฤษของเขาไม่ใช่ “เป็น” ชาวอังกฤษ
คนที่พอแน่แข็งมีขนไว้มิได้ เห็นมีพอไรไต่กแต่การเขียน
ทั้งนี้เพราะเขาเขียนภาษาอื่นไม่ได้เลย และเพราะเวลา
ที่พอแน่ของเขา เขาเงินทุ่มเทไปเพียงเขาไว้มนเกาะ —
เพื่อให้เป็นฝรั่งผัวเห็ดต้องเป็นเวลานานนั้น ไต่ตั้งต้องกัก
กันไม่ให้พบปะคนไทยหรือใช้ภาษาไทย เกี่ยวกับการพูด
ภาษาอังกฤษนี้ นาย เบอธมาร์ค รอด นักประพันธ์
มีชื่อชาวอังกฤษ เคยกล่าวไว้ว่า “ชาวอังกฤษที่ดุด
มักจะถูกออกเสียงเป็นภาษาอังกฤษที่ดุดที่สุด”

ข้อสำคัญประการสุดท้าย สำหรับชาวผิวเหลือง
ที่ศึกษาภาษาอังกฤษ คือ ทัศนคติ คือ ความยอมรับของ
การสนทนาและการนิพนธ์ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่
ไร้อิทธิพลจากธรรมเนียม และสำนวน (idiom) และการคร่ำเคร่ง
แก่การใช้ คำบุพบทให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นตักคุมรัดรั้นนัก
เรียน สยามให้ คัดลอก แคล้ว แคล้ง ใน ภาษา อังกฤษ มิได้
ความยอมรับอันสำคัญยิ่ง — จ. เก. เซดเคอร์ตัน นัก
วิจารณ์เรื่องนามชาวอังกฤษกล่าวว่า “เป็นปรัชญาอย่าง
ยิ่งของชาวอังกฤษ” หรือจะเขียนว่าเป็นหัวใจของความเป็น

คนกว่าได้ คนไทยคนเดียวที่กล่าวถึงความรอบรู้ดังกล่าว
มาน้อย่างไพเราะ และหาว่าหาญที่สุดคือ ศ.ดร. จรรยาโก
แก่ประชาชนชั้น average ทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาว
เยอรมันได้เทอศคุณความรอบรู้นี้สำคัญที่สุดนี้ เช่นหนังสือ
เทอศคุณพระบิดาแห่งทวยเทพทั้งปวง ปอดเชน ศาสตร์
จารย์วิชาปรัชญา แห่ง มหาวิทยาลัย ดับ กล่าวไว้ในหนังสือ
A System of Ethics ว่า ชาวสยามที่จะพึงเรียกได้ว่า
เป็นประเภท average นั้น ย่อมไม่เพียงแต่จะสามารถ
สมทนาและให้ความคิดเห็นแก่ความฉลาดจากสมัยของ
โค-ก้านท์เท่านั้น หากต้องเจเนจักในเหตุการณ์ของโลก
ในยุคต่างๆ เจเนจักในสารัตถะแห่งศาสนทั้งปวง คือจะ
จากสมัย กรีกโก-โรมัน, มีเซนคิน, สมัยฟื้นฟู สมัย
ใหม่, วรรณคดียุโรป ประวัติศาสตร์และเทอศปอ
(interpretation) ชั้นสูงแห่งยุค ฯลฯ ปอดเชนให้คำ
kultur ซึ่งมีนัยเป็นพิเศษว่าเป็น "พลังปฏิรูปเพื่อความ
ก้าวหน้าแห่งสังคม" พิศดารกล่าวคำ cultue ในภาษา
อังกฤษ ที่มีนัยอย่างดีที่สุดเพียง "มาตรฐานแห่งระบอบ"

ทาง ความ ถดถาย และ ความงาน - ความ โพรเวยะ รอด โดก”
เทำน

รอก ต่า วยาดัง เร่อง วรษา วอยากรณั ซึ่ง เม็น สังกัก
รวาง มี ให้นัก เร็ย นไทย ส่า มารถ ใน การ ไร ภาษา อังกฤช ได้ คัง
หมาย ว่า รอก ให่ ถ่า มถึ กัง ครบ ภาษา รยั ถึ กัง หน้ง สือ เด่ม หน้ง
รอก เฟ่า เดอร์ ชื่อ Modern Englis Usage นายเฟ่า เดอร์
เม็น ผู้ ร่ว มเร็ย นประ ทานุกรม Coniese Oxford อัน เม็น ประ-
ทานุกรม ทั กัก สึกษา ภาษา อังกฤช รร่ง ทั ว โดก นย มไร ธิง
ก่า ประ ทานุกรม King's English ใน หน้ง สือ เด่ม ทั กถ่า วมา
นี้ เฟ่า เดอร์ ได้ ำ หนึ กการ ไร ถ้อย คำ และ การ ไร ำ
บุร พบท. Preposition ของ หน้ง สือ พิม พ์ Times ของ อังกฤช
ออย่าง เม กัก หน้ง วง มาก นาย จร รณ ศค ธิ อังกฤช อัน คับ หน้ง
จำ นวน ไม่น้อย เด่ม ได้ ถุก เฟ่า เดอร์ ำ หนึ กคิ เค็ย นอ ย่าง ไม่ว
หน้า.... ำ ไ ม่ ? และ ำ ไ ม่ ศ่า สคร ภาษา รยั วอยากรณั อังกฤช
รณ ธิ เศษ เร็ย นอ อค โด เจด เปอร เรน จัง เร็ย นหน้ง สือ The
philosophy of Grammar แบบ บาง หนึ ก ? นายเฟ่า เดอร์
เชอง กั ไม่ ปรากฏ ว่า ส่า มารถ เร็ย น หน้ง สือ ความ เร็ย นว ร้อย แก้ว
ไค ๆ ทั น รือ เด็ย งเดย นายเนต ทั ถัก รของ เม็อง ไทย และ เม็อง

จนยังชาราย คุ้มปงวางเรื่องวางโตเกี่ยวกับวิชาโหราศาสตร์
เสียหนักหนา แต่ไม่เคยเห็นหรือเคยได้ยิน “ผู้ไม่เก่ง
แท้” เหล่านี้ เขียนหนังสือหรือแต่งเรื่องโต เขา
ใจว่าแม้จะเขียนจดหมายถึงลูกหรือถึงเมีย สักฉบับหนึ่ง
ก็เห็นจะคิดแล้วคิดเล่า เป็นเวลาแรมปี!

จากสารัตถะดังกล่าวมานี้ เมื่อแม่แต่หนังสือพิมพ์
รุ่น Times ของอังกฤษซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ชั้นนำของ
ชาติอังกฤษ มีอิทธิพลมากที่สุด เป็นหนังสือพิมพ์
ประเภท “ของแห่งความคิด” ประจำของพระเจ้าแผ่นดิน
อังกฤษ พระราชวงศ์ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร และกระทรวงต่างประเทศของประเทศต่างๆ
ทั่วโลก กระทั่งในประเทศอิมพีเรียล ยังถูกคำหยาบ-ไม่ใช้
วิจารณ์ว่า ใช้คำบางคำและคำบุรพนิมิต ฟังเบื้อย
หรือฟังแก้ไขเสียใหม่ ข้าพเจ้าได้หัดมองดู การศึกษา
การท่อง การใช้โวพจน์และคำบุรพนิมิตภาษาอังกฤษของ
นักเรียนไทยโดยเชื่อการเขียนจากทศวรรษก่อนๆ กับของจริง
อันได้แก่หนังสือคัดลอก (selected essays) จากวรรณคดี

อังกฤษหรืออาจบรรณคดีอังกฤษหนึ่งเล่มเต็มๆ ไป จะ
ให้ผลดี กว่าการศึกษาวิชาอย่างใดก็ตาม และการท่องเที่ยว
หลายร้อยเท่า และเมื่อเขียนดาเดอมาถึงตรงนักใคร่บันทึก
เรื่องราวเกี่ยวกับการเขียนภาษาอังกฤษของคนไทยคนหนึ่ง
และความอยุติกรรมที่มหาวิทยาลัยไทยมีต่อเขา เป็นความ
ประหลาด ทั้งเรื่องผู้มีความเป็นจริงหลังเหตุการณ์น้อย
คนไทยผู้สามารถคนหนึ่งคือ กุมก จันทเรือง ผู้เขียนหนังสือ
ชื่อ My Boy hood in Siam เป็นความเรียงร้อยแก้วเล่ม
แรกโดยคนไทย ที่บริษัทจอห์นเดย์-บริษัทเดียวกับ
พิมพ์หนังสือ Anna and the King of Siam รัชชประ
ชาพิมพ์เมื่อ ๓๐ ปีก่อน โดยไม่เคยมีชื่อเรื่องของคน
เขียนไทยคนใดก่อนหน้านั้นและต่อมา กุมกเป็นนักเรียน
ร่วมห้องเรียน กับข้าพเจ้า และเป็น บรรณาธิการ ผู้ช่วยของ
ข้าพเจ้าเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่น ครั้งเรียนอยู่
ด้วยกัน ณ เทพศิรินทร์ เพอ. เอส. บัค เรียนให้เกียรติ
แก่กุมกว่า เป็นนักเรียนที่ unusually gifted หรือมีพร
การเขียนอย่างวิจิตร ซึ่งเป็นคำนิยมคำสูงมากสำหรับ

นักเขียนรางวัลโนเบลที่จะให้แก่นักเขียนด้วยกัน เมื่อ
กลับมามีบ้านเกิดเมืองนอน ข้าพเจ้าได้นำกุมภและสุภาพ
สตรีผู้หนึ่งไปพบกับเดชาธิการมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เพื่อ
งานอันควรแก่จุมิ เราได้รับการต้อนรับอย่างดี แต่
ได้รับการขู่เสาะ "อย่างเดว" จะเนื่องจากกุมภได้ปริญญา
จากมหาวิทยาลัยแคธอลิกเนีย ไม่นานมหาวิทยาลัยฮ็อกกิ้ง
ฟอร์ดหรือมหาวิทยาลัยดอนดอนก็เกิดขึ้น จวบคณิกไม่
หรือจะเป็นเพราะบริษัทพิมพ์หนังสือ My boy hood in Siam
ไม่รับบริษัทแมคมิแลนในประเทศอังกฤษ หรืออย่างไรก็
เขาไม่ถูกอีก ค่อมอีกสามสี่ปี หัวหน้าแผนกภาษา
อังกฤษแห่งมหาวิทยาลัยไทยแห่งนั้น ส่งคำขอร้องกุมภ
รอด ผ่านมาทางข้าพเจ้าโดยมา รยาท ข้าพเจ้าก็บอกให้กุมภ
ทราบ บังเอิญวันนั้นมันฝนตกไปรยอ่อน กุมภมันไม่
ยอมพูดอะไรแม้คำเดียว และกลับตั้งข้าพเจ้าไปห้องนอน
เปิดสมุดภาพพิมพ์มาเล่มหนึ่งให้ข้าพเจ้าดูและชวนให้ข้าพเจ้า
วิจารณ์ ภาพเขียนของ เซซาน, โกยาเรมแบรค์ ฯลฯ
กระทั่งหลับไปทั้งคืน

คือมหาวิทยาลัยแห่งนั้นได้ให้ศิษย์ของข้าพเจ้า
คนหนึ่งไปสอน ภาษา อังกฤษ สำหรับนักเรียน มัธยมและที่
สอง และคำตำราของศิษย์ของข้าพเจ้าคนนั้นแก่
ข้าพเจ้า เป็นข้อความน่าสังเวช จนเกินไปไม่ควรเขียนในหนังสือ
ของท่านของนิตยสารของท่านของเดียวกับทางมหาวิทยาลัย
ไทยอีกแห่งหนึ่ง ได้ทำความขอยุติกรรมแก่ข้าพเจ้า เกี่ยวกับ
วิชาปรัชญาอย่างน่าอัศจรรย์.... ให้คนไม่มีความรู้ทาง
วิชาปรัชญาออกข้อสอบเรื่อง "ปรัชญาโลก"★ ก่อนจะ
รับข้าพเจ้าเป็นอาจารย์! อีกสัปดาห์ต่อมา ศาสตราจารย์
แห่งมหาวิทยาลัยนั้นคนหนึ่งได้เชิญให้ข้าพเจ้าไปเด็ก-
เซอวีวิชาปรัชญา ในชั้นปริญญาโท ซึ่งจำเป็นอยู่เองที่
ข้าพเจ้าต้องปฏิเสธ และทราบได้ที่ไม่ได้คำขอโทษจาก
ทางการของมหาวิทยาลัยแห่งนั้นเป็นทางการ..... คน
อย่างเรา อย่างกุ่มกุตและข้าพเจ้ามีงานที่จะต้องทำทั้ง
ด้าน ๆ อย่าง และหากถูกทำร้ายก็สามารถจะอยู่ในสังคม
ในกรุงเทพมหานครได้คู่กับเซอวี..... และดูเหมือนเคย
ทำสำเร็จมาแล้ว!

After the eclipse of the moon on the 1st of July.

ทรงบรรทมยากต่ออย่างธรรมดาที่ตก
 ความทพระทัยปรารถนาจะว่าพระชนshe seemed to recover
 her health, but alas: after 40 days when she arrived
 at the 6 or 7 of he pregnancy - her painful suffering
 returned - until the 18th of August, when her dis-
 sease become serious and a miscarriage become inevit-
 able, this event happened on the 21st August
 (at 1 P. M.) when her majesty was safely delivered
 of a male royal infant (ทรงเป็นพระราชโอรสองค์แรก
 ในเสกนัคร และองค์ที่สอง "พระเจ้ากรุงสยาม") Her
 royal son was alive but very feeble, crying and
 giving the usual sing of infantile life. A grate many
 persons of royalty and nobility were immediately as-
 sembled with the officers of the palace and the wel-
 comed the royal heir's arrival by birth with the high-
 est order and other demonstrations of joy. They
 made its bed in the golden seat covered with white,
 and surrounded with voluable royal weapons, a book
 pencil etc, in accordance with the ancient royal
 custom. Alas! the weak royal infant only lived three
 hours after its birth it deid at 4 P.M, on the same
 day.

ใคร ๆ ที่อ่านถึงคอนนิกเร้าใจและจับใจ ถ้าแต่
ผู้ทรงนิพนธ์เป็นราชาหรือมหาราชในอินเดีย ข้าพเจ้าเชื่อ
ว่าคำคำหนึ่งของหม่อมแม่มดมีชื่อว่า ด้านอนภาษาอังกฤษ
ของ "พระเจ้ากรุงสยาม เป็นภาษาอังกฤษอย่างพิการ"
เห็นจะมีดวงฤกษ์คือ แต่หม่อมแม่มด มีชื่อเองก็ไม่มีความ
ทางอักษรศาสตร์ ในกาที่ "อวดดี" ไร้วุฒิทางหม่อมมาทำ
เป็นนักเดาประวดีศาสตร์จึงไม่ต้องสงสัยว่าจะไม่มีคความบก
พร่องในคำวิจารณ์ของตนมากมายหลายแห่ง อย่างน้อย
หม่อมสมิธคงไม่รู้จักว่า "ด้านอนนั้นคือคน" ดังกล่าวมา
แต่ถ่มน่อน แต่อาจจะมีหม่อมที่อ่านหนังสือบางคน อ่าง
ชื่อ ดร.เอ.เจ.ครอนิน ผู้แต่งเรื่อง The Citadel อันมีชื่อ
วิจารณ์ ให้หมัดเปิดอกและถึงแก่กันให้เสด็จขึ้นไปว่า ขอ
ได้ไปรศอ่านดูเรื่องอื่น ๆ ของนายหม่อมครอนินดูบ้าง เช่น
เรื่อง The Key of the Kingdom ว่ารัชชชาติแห่ง ชาติ
พิริก ชาติเกิด ชาติอะไรต่าง ๆ อย่างไม่อาจเปรียบกับเรื่อง
แรกได้ เมื่อใดหม่อมจะรับบ้างหนอว่า อัจฉริยะบุคคลทาง
การประพันธ์นั้น เป็นที่อวดของพระผู้เป็นเจ้าของอย่างยิ่ง
และพระองค์ทรงดำเนินแข่งตลอดเจดีย์ ?

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงรำพันต่อเมื่อพระราชโอรส

from her stomach large quantities of bile of a dark and yellowish colour and accompanied by fever.

Dr. Bradley then begged of the prince and nobles that her Majesty should withdraw from the fire, this was complied with and at length her Majesty seemed to recover but she continued taking less food there by become very feeble and thin etc, etc, etc but also her weakness refusal of sustenance prevailed an account of her constant vomiting and which refused to yield to any remedies etc, etc, etc.

ซึ่งในที่สุด
สมเด็จพระนางเจ้าผู้มาส่งสารก็สวรรคต ภายหลังที่เปลี่ยน
หมอนไปเปลี่ยนหมอนมา จนกระทั่งออกประกาศไปทั่วประ
เทศว่าถ้าใครสามารถรักษาพระนางให้ทรงหายได้ จะได้รับ
พระราชทานรางวัลอย่างสูงก็คาน

ประเด็นสำคัญที่สุด ที่ข้อความเกรียงกราว และ
ความอยุติธรรม ให้เกิดขึ้นทั้งหนังสือเรื่อง An
English Governess at the Siamese Court หนังสือ
Anna and the King of Siam ตลอดจนภาพยนตร์
ของบวิษัทธิคือ "ความเป็นฝรั่ง" ของราเชราญ—
การินี่ และ "ความเป็นไทยของ" พระเจ้ากรุงสยาม

เรื่องกล่าววิเคราะห์แต่ในทางทฤษฎีเท่านั้น จะ
เห็นว่าเป็นเรื่องทอชนแหรือไร้สาระไม่น่าสนใจ และ
ความแตกค่างระหว่างมือไม่น่าจะทำให้เกิดความเหต้อมด้า
ใด ๆ ฐน แต่หากวิเคราะห์ทางปฏิบัติจากความเป็นจริง
เช่นคราวที่ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงบัญชาให้
“เคอะแหม่ม” ของพระองค์จัดการให้เจ้าจอมดวง ๆ
ต่าง ๆ ค้อรับ หอดจอกหันเฮี้ย ผู้บัญชาการกองทัพ
เรืออังกฤษแห่งน่านน้ำมหาสมุทรอินเดียใน พ. ศ. ๒๔๐๕
“เคอะแหม่ม” ก็รับสนองพระบรมราชโองการ เค็ม
ศศิบัญญัติของนาง ไกรอำถถึงค่อนนกรู้จักว่ามีรสตมุก
ตนามมาก เพราะเป็นครั้งแรกในชีวิตที่เจ้าจอมต่าง ๆ
เหล่านั้นมีเครื่องแต่งค้ว, รัชพันราวมีวิกปลอมกคล้าย ๆ เคอะ
แหม่มทำให้คิ่นเค้นมากกนทุกคน แต่ก็ยังไม่คิ่นเค้นถึงคระ
หนักคคใจ เท่ากับความคดจว “ฝรั่ง” ของคุณเจ้าจอมกต่าง
คือ ท่านเหล่านั้นคคจว ฝรั่งเป็นศคจวกับคน ทุกคนมีเกร
เหมือนแพะ มีตาดีฟ้า มีอำนาจร้ายกาจ องคไค
มองใครเป็นศคจวบัญญัติตมใจตอยุกับที่ ๑๓ ๑ กระคัง
ตมเกรงคดจวพระราชอาญา และทำให้กาวค้อรับแรกคู้

มีเกียรติคุณอันสูงส่งอย่างน่าอัศจรรย์ เนื่องจาก
เหล่าเจ้าจอมผู้ครองนครแรกเมืองได้ จึงทูล "ฝรั่ง" เขา
ก็จืดจาง อย่างไม่คิดแก่ชีวิต!

ถ้าจะว่าเรื่องนี้โบราณไป ก็ขอเธอเจ้าจากความ
ชำนาญอันบุคคล ซึ่งเข้าใจว่าถูกต้องและมีเหตุผลพึง
สนใจ..... เพื่อแก้ไขหรือเพื่อข้อแก้ไข

ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเมื่อเริ่มเรียนชั้นประถม
ปีที่ ๓ ใน พ. ศ. ๒๔๖๕ และเริ่มมีอาจารย์ ผดุงหิมะ
เมื่อเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษา ๕ ขณะท้ออาจารย์แห่มสอนร้อง
เพลงในห้องเรียนก็ อาจารย์ชาวเมืองแคนซัสธานี
ของแห่มสอนภาษาอังกฤษก็ ไม่รู้สึกว่ามีอะไรผิด
ปกติเท่าใดนัก กลับรู้สึกว่าเขาเจริญเทียมทันโรงเรียน
ต่าง ๆ ในโลก แต่เวลาถูกเรียกไปสนทนาคณะของคอง
คอง แจง ขา หัวใจ คับ ปอด มันตั้งตระหนักรู้ไปหมด
กระทั่งพูดไม่เป็นภาษาทั้งถามและทงตอบเหิงอโศกหงังโหด
ทวมทวมตัว เป็นอย่างนั้นตลอดมา ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์
ในสมัยก่อน พ. ศ. ๒๔๗๔ มีอาจารย์ ฝรั่ง ๖-๗ คน
แต่ทุกคนไม่เคยขมขื่นขมขื่นแต่อย่างเข้ามาในห้องเรียน และ

ออกไปจากห้อง นับแต่อาจารย์ใหญ่ มีดเคอร์เวน—
แอด เรดดี ผู้เป็นราชอาณานิคมแท้ ทั้งเป็นนักคน
คร้ด้วยเป็นปฐม ความไม่เคยข่มเคยของอาจารย์รุ่นผู้—
ใหญ่เหล่านี้เห็นเป็นกิจวัตรนับเป็นเวลาหลายปี ข้าพเจ้า
ใคร่ขอว่าเป็นศิษย์ที่กล้าที่สุดที่เคยดูจนได้ถามถึงที่สงสัยกับ
อาจารย์เป็นภาษาอังกฤษ ก็กล้าเพียงในห้องเรียนออกมา
ข้างนอกห้องเรียนมีความรู้สึกทั้งเกรงทั้งกลัวอาจารย์ ละ
ม้ายเหล่านี้ท่านเจ้าจอมของบรรดาที่ & ไม่เต็มทีกับาน ๆ
กัน ! หัวใจเข้กัน ๆ ค้อม ๆ คุงเป็นกตองใหม่ ทั้ง ๆ ที่
เรียนมาจากถึงปัดสุดท้าย ของรุ่นมัธยม ตัวเองก็เป็นผู้ช่วย
บรรณาธิการ โรงเรียน หนังสือปลุกใจภาษาต่างประเทศ
เทศ์เล่มเล็ก ๆ พิมพ์จากเชียงใหม่ ก็อ่านหลายสิบเล่ม
และมีหน้าซ้ำอาจารย์ใหญ่อยังมอบหน้าที่ให้เป็นหัวหน้าดู
เดือไทย ทำหน้าที่ได้คอบกับดูเดือประเทศต่าง ๆ ทั้ง
ยุโรป...

เมื่อไปเรียนหนังสือ ณ ประเทศญวน ข้าพเจ้า
เริ่มรู้สึกดีจากความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาฝรั่งเศสตลอดวัน
ภาษาอังกฤษมีประโยชน์อย่างที่สุดที่ ใช้รู้เองกันเกี่ยวกับของ

นักเรียนไทย เวลาพูดภาษาฝรั่งเศส "เรื่องเป็นไฟ" ผู้
 ใครมีได้ก็ใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้เรื่องสั้นมีไสยน้อย
 หัวหน้าศาสตราจารย์ อธิปัทมา ในวิทยาลัยเป็นชาว
 ฝรั่งเศสแท้ ท่านบังคับให้เราดูภาพปาฐกถาหน้าห้อง
 เรียบทุกวันศุกร์ คนละ ๕-๑๐ นาที เป็นหลักสูตรที่มี
 ผลประเสริฐมาก ทำให้เราดำริตน้อย และแก้
 กดำริทุกอาทิตย์ กระทั่งความฉันทความถวิล "ฝรั่ง"
 หายสูญไปโดยฉับเร็ว ครูไทยในเมืองไทยควรต้องฝึก
 เด็กนักเรียน ให้ปาฐกถา, โต้แย้ง, ร้องเพลงแสดง
 อะไรเล็ก ๆ น้อยในห้องเรียนและห้องประชุมทุก ๆ วัน
 เดียวเป็นประจำ เป็นเสมือนหลักสูตรที่จำเป็นจะไม่มี
 ได้ นักเรียนจะได้กล้าแสดงความคิดเห็น และ
 ต้องเริ่มมาตั้งแต่เด็กเรียนชั้นต่ำสุด ถึงชั้นสูงสุด ด้วย
 อบรมตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ขึ้นไปบังคับให้แสดงเป็น
 ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรฝึกจิตใจท่านเองนี้ ถ้อยคำ
 เครื่องครุฑมากในโรงเรียนชาวต่างประเทศ ข้าพเจ้าจับ
 พอดีจับผิดไปเรียนโรงเรียนของคณะมิชชันนารีที่มานอกเพียง
 ๑ ปี จำได้ว่าต้องออกโรง เป็นที่ศรัทธาประกอบและ

ตัวรูปร่างมากกว่า ๕๐ ครั้ง เมืองสูงอายุนั้น ต้องพึ่ง
พาคำหรับคำร่าภาษาต่างประเทศ แดรมเพื่อนราวต่าง
ประเทศมาก เรื่องแข็งขันชาตินั้น ตลอดจน "ใจสั้น"
ก็กลายเป็นเรื่องธรรมดาไป คนเราจะดำรงชีวิตในสังคม
ของคนโดยกีดกันคนด้วยกันเสมอไปกระไรได้ และเมื่อไร
อนุชนไทยจะเป็นตัวแทนแห่งประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง หาก
ไม่ปรนเปรอให้กตัญญู แดงคงความรู้ดีกล้าหาญ งามแต่
วัยปฐม ?

อย่างไรก็ตาม จะเป็นเพราะน้อยการศึกษาหรือ
มีการศึกษาคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบกพร่องร้ายแรง
พร้อม ๆ กันทั้งคุณภาพและวิธี ชาวไทยทั่วไปจึงเรียก
มนุษย์ผิวดำทั่วไปว่า "ฝรั่ง" ทั้งสิ้น หมายความว่า
ความรู้ดีถึงความเห็ดอมดาระหว่างผิวดำ แม้ในศตวรรษ
ในสยามก็ยังมียุทธอย่างแพร่หลาย ผักไม่ขึ้น เห็นฝรั่ง
เป็นชาติชั้นสูง race superiority อันถึงดะฝรั่งพริ้น
หรือแสดงว่าความกตัญญู "ฝรั่ง" ยังคงมีอยู่ในจิตใจ
ของคนไทยอย่างลึกซึ้ง ความกตัญญูด้วยกันนับพัน
ถูกเคี้ยวกันนั้น มีผลดะที่อันมากมายหลายประการ ในการ

กระทำตามทันที เมื่อทรงชนครของราชสมบัติ ตั้งจะ
เห็นได้ว่า ทรงจ้างชาวยุโรป ๘๔ คน มาอ่านรายงาน
ต่าง ๆ ของรัฐ มีตั้งอันน่าได้สรรเสริญ "พระเจ้ากรุง
สยาม" ในพระราชกรณียกิจดังกล่าวมานี้ นายแอด
จริงใจถึงความดีเป็นที่สุดครกด้วยกัน เฉพาะองค์ "พระ
เจ้ากรุงสยาม" ซึ่งต่อพระองค์ว่าทรงเป็น "ศาสดา
จารย์" แล้ว นางก็ตั้งตัวอย่างสูงทำนองเดียวกับเซอร์-
จอห์น บาวริงก์ เป็นการถวายพระเกียรติได้อย่างถูก
ต้องคงจะกล่าวในบทต่อไปโดยละเอียด แต่เรื่องสมรรถ-
ภาพทางการอ่านรายงานก็ดี ความเป็นพหุศรก็ดี นาง
มองคนไทยทั้งพระนคร ไม่เห็นใครจะมี นอกจากสมเด็จพระ
เจ้าพระปิ่นเกล้า ๆ คนไทยทั่วไปดูเหมือนจะไม่อินังรัง
ขอบ กับเรื่องสมรรถภาพและความพหุศรนั้นยิ่งไปกว่า
เรื่อง "นกน้อยทำรังน้อยแต่พอตัว" และ..... ก็คือ
ดังสุดเรื่อง "ยิ่งรู้มากเพียงใดยิ่งพูดน้อยเพียงนั้น" เพราะ
เหตุนี้กระมัง คนไทยที่เป็น "คนของใจ" จึงมีน้อย
มากหรือไม่มีเลย ตลอดเวลา ๒๐-๓๐ ปี ในกรุงเทพ
มหานคร คนที่แท้จริงก็คนอย่างข้าพเจ้า ไม่เคยพบ

ชั้นที่สุดของคนหนึ่ง ที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า scholar
นั้น หากจะเคร่งคือความหมายที่แท้จริงแล้วก็ไม่นับอะไร
กับคำ philosopher และ sage ซึ่งไม่มีคนไทยเป็นสมา
ริกรของโลก ในโลกนี้แม้แต่คนหนึ่ง หรืออาจจะนับเป็น
ชนิตที่ "ใหญ่โตเก่งกล้า" เกือบเกินในเมืองไทยแต่
คน ๆ ศึกษานั้นนับลงไปเป็น "คนเล็กคนน้อยไม่เก่งไม่
กล้า" เสียนี้กระไรต่างประเทศ ชั้นหรือวรรณะของ
ชาวไทย ในสมัยประชาธิปไตยที่หลงนิยมกัน คือ ชาว
ปริญญาบัตร ทำได้จากมหาวิทยาลัยใด เป็นมหา
วิทยาลัยชั้นหนึ่งหรือชั้นสอง เป็นปริญญาบัตรจากประ
เทศใด รัฐบาลไม่อาจที่จะเปรียบเทียบการแต่งตั้งทาง
คุณปัญญา intellectual demonstration ของเพื่อน
ร่วมชาติ ณ ที่นี้ แม้ไม่เคยมีใครรอดจากสายตาไปและ
แม้จะไม่เป็นการประจานจากความแท้จริง ไม่เดี๋ยวจา
จะเป็นบัณฑิตในวิทยาศาสตร์สาขาใด หรือศิลปประ
เภทใด อนุชนไทยโดยมากมักจะถือว่าในสังคมไทยอย่าง
ปัจจุบันนี้ การทำงานเป็นลูกน้อง หรือเป็นตำรวจของ
"คอกเคอร์" ชาวต่างประเทศนั้น เป็นความสุจริตและ

ตลอดทั้งอย่างหนึ่งไม่มีต้อง เอกสารที่นักอ่านไทยพอ
จะพลิกอ่านเปรียบเทียบ intellectual demonstration ของ
ชาวไทยกับชาวต่างประเทศในกรุงเทพฯ ฯ มีอยู่ชุดหนึ่ง คือ
นิตยสารของ The Siam Research Society ปีเก่า ๆ โดย
เปรียบเทียบฝีมือกันอย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่ต้องถึงกับ
พลิกไม่อ่าน หนังสือ คัมภีร์ ของสมาคม คัมภีร์แห่งอินเดีย
และอินโดจีนฝรั่งเศส ซึ่งจะก่อความระแวงให้เกิดระแวงมาก
จน กั้แหละในอนาคตอันใกล้นี้ไม่มี "สภาการศึกษา
แห่งชาติไทย" ปรับปรุงมาตรฐานหรือปฏิรูปมหาวิทยาลัย
ไทยเสียใหม่

ปัญหาเรื่องการรักษาเวลา หรือการตรงต่อเวลา
ยิ่งร้าย เมื่อ ... มีมาแล้ว เจ้าพระยาวิเศษมนตรี
อธิบดีกรมมหาดไทยกล่าวไว้ว่า "งานที่น่าจะทำเสร็จภายใน
๒ ชั่วโมงนั้นข้าราชการไทยใช้เวลาดำเนิน ๓ เดือน" เรื่อง
นี้เป็นการทำลายล้างผลาญชาติ แท้ก็มันไม่หายแม้ในชั่วโมง
ปัจจุบัน ไม่มีใครรีบร้อนกับโรคต้องมาน ทำให้สุขภาพ
หรือฟันเฟืองงานอื่นเสียหายย่อยยับน่าจะช้ำอย่างถึง งาน

เด็กคนเดียว แทนที่จะให้คนไร้ความสามารถทำเพียงคนเดียว กัดบให้คน ๓๐ คนทำ เงินเดือนแทนที่คนผู้สามารถคนเดียวได้เดือนละ ๕๕๐๐ บาท กัดบต้องเอา ๓๐ ทหารเท่ากับว่าไม่ต้องการให้ไร้ความสามารถเลย ความภาคภูมิใจในงานก็ไม่มี ที่เสียหายอย่างร้ายกาจคือ ก่อความเดือดร้อนรำคาญให้เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น และบังคับให้เกิดเรื่องราวเกี่ยวกับคดีรับดินนาที่ดินบนดิน ศาลตำรวจ ประวัติศาสตร์ของข้าพเจ้า คนหนึ่งในประเทศญวน กล่าวคือ ที่เขมรจำต้องหลุดไปเป็นของฝรั่งเศส ครึ่งรัชกาลที่ ๕ นั้นก็เพราะทุกเขมรที่มาแจ้งเหตุร้ายในกรุงเทพฯ ๑ มีของกำนัลไม่เพียงพอ กว่าจะเข้าเฝ้ากราบทูลเรื่องได้ก็กินเวลาเป็นแรมเดือน.... และเป็นการช้ายเกินไปเสียแล้ว

มีงซีดแอนนา เดโอโนโนเจดส์ ประสพกับความขมขื่นเรื่องเวลาเป็นครั้งแรกเมื่อเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ๑ ใหม่ ๆ นางต้องคอยเป็นเวลาดัง ๑๖ วัน รู้จักว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" จะเริ่มบูชาพระคเนศร์ เปิดโรงเรียนในพระบรมมหาราชวังได้ นางเป็นแรกแปดกหน้าข้ามหน้าข้ามทะเลมา แม้ "พระเจ้ากรุงสยาม" จะทรงมีตายพระหัตถ์คดกลงเรื่องงาน

ที่เขียนคงมี อาจเป็นความเข้าใจที่ช้าเดือน หรือโบราณ ถ้า
สมัยไป เพราะถ้ามีเงิน—ใคร ๆ ก็รู้ว่า “มี” อาจ
สลายไปด้วยความมั่งคั่งร่ำรวย! แต่ก็อาจจะเป็นความ
จริงได้ชั่วครั้งชั่วคราวจึงถ่วงมาบ้างแล้ว ที่ต้องถ่วง
ใหม่อีกก็เพื่อย้ำถึงความจริงอัน “ต้อง” เป็นผิวเหลือง
“หรือ” ผิวขาวเสมอไป ไม่มีวันถดถอยวันใดอันทีโดย
เกิดขาด และไม่ใช่ผิวเหลือง “แฉะ” ผิวขาวแท้ คราว
ไล่เกณฑ์ จากความร่ำรวยในชีวิตที่เคยรู้เคยเห็นมาทั้ง
ในและนอกประเทศนั้นเป็นคฤ “พรหมมินทร์” ๖๕ จินตคว
แห่งอาณาจักรไทย ว่าพรรณว่า “เดิมทีว่าใหม่เน้นไปว่าท้าย”
ถ่วงคือเมื่อเริ่มแรกนั้นจะคนรักก็เห็นเป็นสวรรค์ จะดู
ของต่างสิ่งต่างก็เห็นเป็นสิ่งทองคำเกิดขงเถา — หากคำ
หั้นมิได้ ยังเป็นความรักระหว่างผิวด้วยแต่ยังมีอายุสั้น
เมื่อความเป็นหนุ่มสาวสั้นสุดอง การทำตายหน้าทีของ
ธรรมชาติคงถ่วงมานี้อาจทำได้ด้วยการแต่งงานระหว่าง
ผิว-intermarriage แต่ต้องเป็นบริการในสังคมที่มีมาตรฐาน
แห่งชีวิตสูงกว่า ส.ร. อเมริกาปัจจุบัน และต้องระดม

ด้วยการช่วยเหลือทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เกี่ยวกับวิชา
วิชาและอื่น ๆ.....

ปัญหาที่ก่อความแตกแยกให้เกิดขึ้น เวทีหนึ่งที่ด
คือปัญหาที่ชนะ ซึ่งมีค่าแก้อันไม่เรอว่า ถ้าไม่มอง
ชีวิตแตกต่างกันเนื่องจากความไม่พยายามเข้าใจในกัน
และกัน คำแก้ที่ถูกต้องยิ่งกว่า—นอกจากคือ ความ
ผยองในเรื่องผิวและความรอบรู้ต่างหาก ซึ่งหากจะมี
เทียบทนกันบ้างก็เป็นจำนวน ๓ ใน ๑๐ ด้าน หรือ ๒ ใน ๑๐
ด้าน ไม่ใ้มองชีวิตต่างมุม หรือมองกันคนละครั้ง
และไม่ใ้ใจความไม่พยายามเข้าใจในกันและกัน ทั้งนี้
เพราะที่ชนะทั้งหมดย่อมเหมือนกัน แต่ผิวและ
ความรู้ ไม่มีวันที่จะเหมือนกันได้โดยเด็ดขาดแน่นอน นี่เอง
คือสาเหตุแห่งการแบ่งชนวรรณะทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็น
วรรณะที่ต่ำลงที่สุดในโลกและปฏิบัติกันทั่วโลก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ชาวอังกฤษ :

“การวิวาท” ครั้งแรกระหว่าง “พระเจ้ากรุงสยาม”
กับ “ราชเดชานการินนิมวราช” ของพระองค์เกิดชนก่อน
เริ่มงานมี ๓ เรื่อง คือ

๑. พระมหากษัตริย์ทรงต้องการให้มิดซ์ซิดแอนนา

เชื่อฟังพระบรมราชโองการโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ไม่ว่าจะพระองค์จะทรงผิดหรือจะทรงถูก เช่นทรงให้คำสัญญาแก่นางทางตายพระราชหัตถ์เดาว่า จะพระราชทาน บ้านอิฐถึอปูนให้ นางอยู่ คึกคักกับ พระบรมมหา
ราชวงศ์ แต่เมื่อนางมาถึงกรุงเทพฯ แล้ว กลับไม่สนใจ
พระทัยและจะให้ “ผู้หญิง—คนไร่” อย่างนางอยู่ภายใน
บริเวณพระบรมมหาราชวัง ซึ่งนางได้ปฏิเสธ นาง
กล้าจนเถียงกราบทูลเถียงอย่างฉับพลันว่า สัญญาควร
ต้องเป็นสัญญา และนางเป็นลูกจ้าง - employer ไม่ใช่
คนไร่ นางมาทำหน้าที่ครู นางยินดีจะเชื่อพระบรม
ราชโองการเฉพาะหน้าที่ของครู นอกเหนือจากนั้นนางไม่
ยอมเชื่อ และจะไม่ยอมอยู่ใน “ป่าแรม” หรือในพระ
บรมมหาราชวังโดยเด็ดขาด!

รัชกาลที่ ๔ จะทรงรู้สึกอย่างไรใน..... ผู้หญิงแม่
หม้ายฉิวราวดูกคึกคักนี้! แน่นอน ไต่กรวออย่างถึงขนาด
เนื่องจากไม่เคยมีผู้หญิงคนใด กล้ารัศพระบรมราชโองการ

มาแต่ก่อน ทุกคนต้องเชื่อฟังโดยปริปากพุดมิได้เป็น
-complete obedience จะทรงไว้ให้ไว้ตายก็ค้องตายให้ยู่
ก็ค้องอยู่ - จะเพ็ดท้อเถียงแม้แต่คำเดียวไม่ได้! พระองค์
อาจจะทรงเห็นผู้หญิงเป็นคุดด้านจนระงอิริค มาเรีย เธอ
มารค ในหนังสือเรื่อง The Road Back ซึ่งได้รับรางวัล
โนเบลว่า "ผู้หญิงคือสิ่งมีชีวิต ที่นอนแม่ทงายให้ผู้ชาย
ปลดเปลื้องความกำหนัด" หรืออะไรก็ตาม แต่มีดีซิด
แอนนาทงยีนกรานไม่ยอมคตามพระบรมราชโองการอยู่ถ้าย
เดียว นางค้องการอิธิรภาพ แต่ในพระบรมมหาราช
วงของสยามนั้น นางรู้ดีก่า "เต็มไปคด้วยคความโหดร้าย
ทารุณอย่างยิงแถ่นางได้กถันคด้วย!"

๗. เรื่องโหราศาสตร์ ซึ่งนางเห็นว่าเป็นใช้คกรรม
ถ่างคความเจริญอันร้ายแรงของประเทศ ทางทิศตะวันออก
"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นโหรใหญ่เท่าที่เรารู้แถ่ทให้
นางค้องคอยเริ่มงานจนเจียนจะเป็น บ้าตาย ก็เพราะ โหรา
ศาสตร์! ยังไม่ถึงฤกษ์เปิดโรงเรียน! ไม่ถึงฤกษ์เปิด
คักเปิดคงาน! ยังไม่ถึงฤกษ์แก้คงาน!.....

ได้อ่านากน! เรื่องที่น่าหัวเราะที่สุดคือ การเซ็นมอบ
เอกสารให้พม่า ในวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่ง
ทำให้โทรพม่าที่เรารู้จักและเก่งที่สุดทั้งหลาย ไซมัน
สมอง และ เวลา คำวอน หาดุกษ์ ประกาศ เอก ราชใน พม่า
อย่างหมกตึ้นคัมภีร์ของอาจารย์ ทั้งนักเพื่อสวัสดิคิมกอด
ของประเทศไทย กรมประชุมกันหาได้แล้ว (ไดถูกษ์
เวลา ๔.๓๐ นาฬิกา วันที่ ๔ มกราคม) แต่เมื่อประกาศ
ออกไปแล้ว จนบัดนี้ พ.ศ. ๒๔๘๔ กตางมีแล้ว สงคราม
กลางเมืองพม่าก็ยังไม่สิ้นสุด พญาโทรบางคนผู้ร่วม
คำวอนให้ถูกษ์เอกสารต้องล้มหายตายสูญไป เพราะสง
ครามกลางเมืองก็มี!

ตาม เอกสาร ของมิดวอร์ด แอนนา มีถ้อยคำ เยี้ยเยาะ
เรื่องความงมงายทางโหราศาสตร์ ของรัชกาลที่ ๔ น้อย
กว่าว่าเอกสารของมิดวอร์ดแอนนอน ด้รปลความแล้ว เรื่อง
เรื่องทางโหราศาสตร์นี้ เป็นเรื่องของอดีตกาล เป็นเรื่อง
ที่กรกรงรังและไม่พึงเป็นศาสตร์ Seire ในปัจจุบันกาลเป็น
เรื่องไม่จำเป็นสำหรับคนเจริญอย่างชนผิวขาว คุยเคียว
กับเรื่อง "ศาสตร์พระภูมิ" ของไทยซึ่งเซอร์เฮนรี่ มอร์แมน

ไร้หน้ากระต่ายหลายหน้าก่เกลียงอย่างกว้างขวาง ถึงกับ
ว่า ถ้าชีวิตของชาวไทยต้องชนแก่เทพารักษ์ หรือผีบ้าน
ผีเรือนตามที่เขาใจกันแล้ว ก็น่าจะปลดศกภัยไว้เจ็บคดอด
จนความยากจน แต่ตามความเบ่งจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่
เรื่องคำอพระกัมมิ เป็นเรื่องรองของความตะเมอ เป็นเรื่องไม่
จำเป็น บ้านคนไทยทั้งหลายก็แต่จะจับแคบชดอ์ ดก-
ปรกที่ปานนั้น ยิ่งหัดบ้านตามครัวตามช่อมยงดกปรก
ร้ายกาจเหลือประมาณ เทพารักษ์ท่านพิทักษ์รักษากัน
อย่างไร !

๓. “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงเป็นนักศึกษานewn
ใหม่กัจริง แต่ทรงเคร่งค้อจนบประเพณีแผนเก่ายังนัก
คณะมิชชันนารีอเมริกันทุกคนเห็นพระองค์เป็น “คนคู้”
หรือมี ๒ พระองค์เต็มชอ กต่างคือ พระบาทข้างหนึ่งทรง
เหยียบอยู่ในโลกแห่งวิทยาศาสตร์ อีกข้างหนึ่งทรงเหยียบ
อยู่ในโลกสมัยกลาง ดังกล่าวมาแล้ว ก่อนที่จะเริ่มงาน
กับ “ราชเดชานการิณี” ทรงศกกลงกับมีดขีดอันหนาว่า
ถ้าพระองค์ทรงนั่งอยู่ นางคือนั่งตามเพราะนางไม่อาว
ที่จะก้มกราบหมอบคดานใต้คัจฉาราชบริพารอื่น นางเป็น

ทวดทอนตัวเดียวกลางไม้ไผ่ ! แต่เงตาพระองค์ทรงยืน
อยู่ ก่อนญาติให้นางยืนได้.... ความปรารถนาของนาง !
แม้จะตกตงกนตงเพียงนกตาม ก็มีเรื่องรักใจกันบ่อย ๆ
เพราะเงตาบังคับให้นางเข้าเฝ้าเพื่อมัญจาคาน หรือเพื่อ
ให้นางวิจารณ์นาหนักคัท พระองค์ทรงนอน "ไขว้ห้าง"
ทอดแกว่งพระบาทในอากาศ เป็นนิรันดร์!

เรื่องนกรังแรกก่น่า จะเป็นเรื่อง หุยมหุยม เด็กน้อย
ก่อนมาเป็นเรื่องจริงจะแฉะทรงประณาม เป็นด้ายดักขันธ์อีก
ขจรว่า ราชเดชานุกาวิณีนัยคำพระเศียรของพระองค์!

บทที่ ๕

ราชเลขานุการนิพิ้วขาว—สอง

—๑—

“เคอะแหม่ม” ของ “พระเจ้ากรุงสยาม”
ของเรามีไรไฟ ที่ปรากฏเรื่องราวอย่างละเอียดมาแล้ว
ในบทที่ ๔ ตอนสอง ในบทใหม่ เราจะทราบอย่าง
ละเอียดอีกว่า “เคอะแหม่ม” หรือนิดซิงแอนนา
ไดโอนโนเวนส์ เดินทางจากสิงคโปร์ บ่าหน้ามาสู่
ราชสำนักพระมหากษัตริย์ไทย ไม่ใช่อย่างคนยากจนชั้น
ไรไม้คอก กงซุดสยามของเรา ณ สิงคโปร์ ในสมัยนั้น
ซึ่งไม่ใช่คนไทย ทาบตามเชษฐนาง หลังจากที่ได้เห็น
“ผู้มีอดทนหนังสือเด็ก” ของนางมาแล้ว และ “พระ
เจ้ากรุงสยาม” ทรงเป็นผู้เขียนถวายพระหัตถ์ราชเดธาไป

คลอดจ่าจ้างกับมางอย่างเม็นการเม็นงาน ครั้งแรกนางขอ
 เงินค่าสอนสูงไปเด็กน้อย และ "พระเจ้ากรุงสยาม"
 ทรงปฏิเสธ พระองค์ทรงมีบัญชาไปยังกงสุลดสยามของ
 พระองค์ในสิงคโปร์ว่า..... In regard to the lady whose
 name you have said Mrs. Leonnowens whom you
 pleased mostly to have in our employ for being
 school mistress here I have refused her application
 on last occasion because she required monthly salary
 more than how much we thought was proper etc.
 etc, etc.

ดายพระราชหัตถ์เดธาณฉบับนี้ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์
 ค.ศ. ๑๘๖๒ และได้ให้คำนั้นสัญญาว่า But if the
 Lady Leonowens accept to received salary for every
 month but \$ 100 and promise to be live in this
 place or in vicinity here of etc. I shall be glad to
 have her (as) our school Mistress according to your
 favourable opinion. etc. etc. I will give her a brick
 house in nearest vicinity of this place. etc. etc.
 คิง และก่อนที่นางจะตกลงรับงาน มีมิตรหลายเพื่อน
 ผู้รอนางหลายคน ได้ห้ามปรามนางด้วยเหตุอันใหญ่
 ประการคือว่า ๑) ก็คือ บางกอกเป็นราชธานีที่เต็มไปด้วย
 ไปด้วยความป่าเถื่อน และเชื้อโรคระบาดร้ายแรง เช่น

โรคหัดและมาเดเรีย เป็นที่หวงกลัวกันมาก ไม่
เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะไม่มีชีวิตอยู่

(เรื่องโรคหัดและมาเดเรีย ของเมืองไทยนี้

เป็นเรื่องที่มรณะอย่างยิ่ง คงคงไปทั่วโลก ยิ่งกว่าเรื่องแมว

ไทย และฝาแฝดนายอิน - นายจันมาก สำหรับโรค

หัดและมาเดเรีย ระบาดเป็นประจำเป็นเทศกาล ท่านปลัดเค

เคยบันทึกไว้ว่า เฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น บางปีมีคน

ตายถึง ๒๐,๐๐๐ คน ในพ.ศ. ๒๔๓๖ มีคนตายจำนวนเพิ่มร

ถึง ๓๐,๐๐๐ คน จนกระทั่งศพเผาและฝังกันไม่ทัน ต้อง

เอาศพนำไปเป็นแพ ๆ ท่านปลัดเคเองก็จวนเจียนจะ

“จวนเจียน” จากบางกอก เพราะความจำเป็นทางราชการ

ที่ของเขาคิดคนตายด้วยโรคหัด ทั้งลอยลงไปแม่น้ำเจ้า

พระยา ท่านปลัดเคเคยหมายเหตุไว้ว่า เคยเห็นลอยมาก

ถึง ๓๗๐ ศพ ก็มี ซึ่งแทนที่จะทำให้โรคภัยลดน้อยถอย

ลง กลับทำให้โรคระบาดหนักยิ่งขึ้น มีโยท “พระ

เจ้ากรุงสยาม” จงทรงบวงสรวงพระเดื่อเมืองพระทรงเมือง

ด้วยเครื่องใหญ่เครื่องเล็กอย่างไรก็ตาม เจ้าเชื้อหัดก็ยัง

บังอาจเข้าไปถึงวังหลวงจนได้ และเปิดพระชนม์ชีพของ

พระเจ้าดุกเซอ พระเจ้าหลานเธอ..... ข้าเธอ หน้าเธอ - ๑๑
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ปิดกั้นพระชนม์ชีพของเจ้าฟ้าหญิง
จันทรมณฑล พระราชธิดาผู้พี่ของรัชกาลที่ ๔ และ
แม่แม่ทัพเหี้ยกษัตริย์ของกรุงรัตนโกสินทร์ คือเจ้าพระยา
บดินทรเดชา ก็ถึงแก่อสัญกรรมเพราะโรคนี้ สำหรับ
หัวเมืองใกล้เคียงจะมีผู้ล้มตายเป็นจำนวนมาก จากไปด้วยโรคเหี้ยกษัตริย์
จำนวนเท่าใด ไม่มีจดหมายเหตุบันทึกไว้ ในปัจจุบัน
ก็ยังคงยังเป็น โรคประจำเทศกาลสำหรับประเทศสยามอยู่
แต่มีจำนวนคนตายลดน้อยลงมาก ส่วนโรคมาเดเรียไม่
ปรากฏว่าจะลดความสำคัญลง เพราะจำนวนยังซึ่งเป็นสื่อ
นำโรคมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกชั่วโมง ก่อให้เกิดความวิตกกังวล
ในใจกลางกรุง “ เวณิษกระวีนอก ” ไซ้แต่จะรู้สึกกัน
ทั่วไปว่า สกปรกโสมมอย่างดำดำนั่น หากยังเป็น
แหล่งเพาะอย่างวิเศษอีกด้วย สหายรองข้าพเจ้าคน
หนึ่งเคยพูดที่เด่นที่จริงว่า ประเทศสยามมีปัญหา “ โลก
แตก ” เขาทำนอง riddle of the universe จริง ๆ อยู่
๒ ปัญหา คือ ปัญหาที่ยังมากแต่ไม่ได้ชื่ออย่างหนึ่ง และปัญหา
การปฏิวัติคืออุตสาหกรรม— industrial revolution (ยุคความ

ตะเข็บในบทที่ ๗) แก่ไม่ตกอีกเรื่องหนึ่ง มีปัญหาที่
ขอยกใจไม่กล้าอ้างถึง ณ ^{๕๕} ทน แต่มีปัญหามากนการณ
โทษร้ายเสียเหลือเกิน ในทางอักษรศาสตร์ “สุนทรภู่”
ได้เขียนเรื่องกรุงเทพ ๆ ว่า ได้กลายเป็น “เมืองยุง”
ขนาดมนุษย์ปักไม้ไผ่ ๓๐๐ กว้ามี่มาแล้ว นายเบอริ-
นาร์ค ซอว์ ตั้งใจจะมาเยี่ยมเมืองไทย พอมาถึงเกาะศรีรัง
ได้ทราบเรื่องความอดทนสมบูรณนิคปกติกของ ยุงไทยเท่านั้น
เลยเปิดหมวกดำดาไม่ยอมเข้ามากรุงเทพ ๆ นายชาติ-
แสบปลิ้นก้านองเดียวกันนี่ ๆ๑ ดัหายชาวสิงคโปร์ของ
ข้าพเจ้าคนหนึ่งบอกว่า “ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ แล้ว เรา
ไม่อยากมากรุงเทพ ๆ เลย เราพูดว่า เราไม่สามารถจะ
เอามังค่อมควักตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง และไม่สามารถที่
จะเอาเลือดของเราเลี้ยง - feed ยุงเมืองเทวดาได้ทั้งวัน!

และเรายังลืมไม่ได้ว่า “พระเจ้ากรุงสยาม”
ของเรา ก็ส่งรศคด้วยโรคมมาเดเรียอันร้ายแรงนี้ ซึ่ง
จะขอเขียนเป็นพิเศษในบทของด้านนี้ ดันเกิดด้านกระหม่อม
รัชกาลที่ ๕ ของเรา ขณะที่ทรงเป็นสมเด็จพระราชอยู่ ก็
เกือบจะสิ้นพระชนม์เพราะโรคมมาเดเรีย)

ยิ่งกว่าการห้ามปรามก่อนจะออกเดินทาง ใค้มี
สุขภาพรุดฉิวดีเดียวกับมิสซิสแอนนา มีฐานะดีกว่าสามี
เก่าของนางมาขอแต่งงานด้วย ๒ คน ขณะนั้นนางอายุ
ได้ ๒๗ ปีแล้ว แม้จะไม่ได้สวยงามอย่างเทพธิดา แต่
นางมีเสน่ห์ — ช่างเจรจา ช่างพูด เขาอกเขาใจ อยู่ในวัย
สาว และใจดีสง่าคุณนางกษัตริย์ ประกอบกับเป็น
สตรีที่เชื่อในความกตัญญูเห็นรองตนอย่างแรงกล้า และ
เป็นคนหัวดี haed strong มาแต่รุ่นสาว นางได้ปฏิเสธ
การตามทามทั้งสองรายนั้นด้วยความสุภาพ คนหนึ่งยัง
อดคำที่คิดตามพูดถึงเรื่องการแต่งงานกับเขา — ขอไม่ให้
นางทำงานในกรุงเทพฯ ๑ ที่ ๆ ที่เธอ “เจ้าพระยา”
ซึ่งเป็นเรือค้าขายขนค้ำค้าเดียว เดินทางระหว่างกรุงเทพฯ
— สิงคโปร์ มาถึงท่าเรือหน้าวัดอรุณราชวรารามแล้ว

บุคคลิกลักษณะของ มิสซิสแอนนา ประการที่สำคัญ
คือควรวิเคราะห์ให้เห็นคือ การดำรงซึ่งมีโนภาพอันสง
งาม เกี่ยวกับการไต่สวนหนังสือของพระราชโอรสและ
พระราชธิดาของกษัตริย์ ซึ่งต่อไป “จะได้เป็นกษัตริย์”
ในประเทศที่การศึกษาไม่เป็นที่รู้จักกันเลย! ซึ่งคนอเมริกัน

อันระหกระเหินของนางกับสามี..... ซึ่งไม้อาจจะทำให้
นางสิ้นชีพิตักษัย ทำให้นางพิศวงอยากรู้อยากเห็นบทบาท
ต่อไป จากบัญชาของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าว่า จะมีอะไรอีก การ
แต่งงานให้ experience แก่นางเพียงพอแล้ว นาง
ปรารถนาการเผชิญภัย, ความใหม่, การต่อสู้, การพิง
ตนเอง, และการทุ่มเทซึ่งอาจจะมีชีวิตอยู่ในโลกนี้สามารถ
เลี้ยงดู, มีบ้าน, มีคนใช้, มีเกียรติในสังคมได้ตามสมควร
โดยไม่จำเป็นต้องแต่งงาน การเผชิญภัยเพื่อพงศ์วงศ์
โศก เป็นลักษณะที่เด่นของชาวอังกฤษ ในศตวรรษ
ที่ ๑๘ - ๑๙ กระทั่งสามารถเป็นเจ้าของดินแดนในทวีป
ต่าง ๆ ทั่วโลก และยังสามารรถเป็นเจ้าของทวีปทั้งทวีป
แม้ในปัจจุบัณก็มี

อะไรคือมโนภาพของนาง ในประเทศที่ "การศึกษ
าไม่เป็นที่รู้จักกันเลย" ?

มันคือแสงสว่าง..... ทอดการณ์เกี่ยวกับการ
กระจายแสงสว่างนั้น ๆ ซึ่งจะต้องเริ่มตั้งต้นจากคนที่ถูก
คิดที่จะค้น นางจะได้เป็นครูแห่งเจ้าฟ้า ผู้จะได้เป็นพระ
มหากษัตริย์แห่งประเทศมืด- ประเทศที่เต็มไปด้วยทาส

ชำร่ม, เชื่อโรคและความอนาถรอรอยแปด มโนภาพของ
 นางคงทกต่างมานี้ สำหรับ ครู ผู้มีฝีมือทางการสอนสูง
 (highly gifted power of teaching) แม้นางจะไม่มี
 ฝีมือสอนสูงเท่าใดนัก แต่เมื่อผสมกับอิทธิพลของความ
 แปลก ความใหม่ ผสมกับการใคร่ฝากรุ่นหนึ่งแห่ง
 ความเค็มชีวิตอยู่ในโลกนี้ ผสมกับอิสรภาพที่จะได้ฟัง
 ความสามารถของตนเอง มีรายไควมาเองดุก
 และผสมกับสิ่งอันสุดท้ายคือ ความรู้สึกเป็นเกียรติอย่าง
 สูงที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงมีฉายพระราชหัตถ์เดรามา
 ถึงนางโดยตรง ทำให้นางไม่ยอมฟังเสียงอะไรของใคร
 เลย ดวงใจของเบียมปรีไปด้วยเจตนาที่จะระหัด improt
 ผังความฉลาดของโลก อย่างที่เรียกตามด้านจออเมริกัน
 ว่า มี "ใจสูง" หรือ high heart ในอันที่จะทำงาน
 ประกอบกับความทะเยอทะยานทางการเขียนหนังสือ มีเกิด
 หมายหลังเมื่ออ่านหนังสือ ถึงกับสภาพบุรุษชาวอเมริกัน
 หูหนังสือคโปร หลงใหลชื่นชมในคัจฉาง จะต้องเรียกจำ
 เจตนาของนางนั้นสูงถึงขั้นที่เรียกกันว่า "เด็งผดเด็ค"

idealism

We have written to Mr. William Adamsan,
and to consul at Singapore, to authorize to do best
arrangement for you and ourselves.

Belive me,

your (s) faithfully,

(Signed)

S.P.P. Maha Mongkut

คำที่ทรงไว้ว่า benighted land เป็นคำฉกรรจ์ หมายถึง
ความดำ เป็นดินแดนอันเต็มไปด้วยความมืดมนต์ ไม่มี
แสงสว่าง หรือปราศจากการศึกษาเยี่ยง โลกอันเจริญ
ซึ่งเป็นคำตำราภาพอันเบ็ดเตล็ดครั้งแรก เกี่ยวกับประเทศ
สยามอย่างไม่เห็นใครกล้าตำราภาพ คำศัพท์ที่แปร่งอีก
คำหนึ่งทรงไว้คือคำว่า endeavourment ซึ่งไม่มีไว้ใน
ภาษาอังกฤษ ทั้งไม่ใช่คำเก่า schale ที่ไม่ใช่แล้ว แต่อาจ
จะไร้ได้โดยถือความเข้าใจเป็นเกณฑ์ เพราะคำว่า endeavour
ซึ่งแปลว่า "พยายามเพื่อให้บรรลุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง"
นั้นเป็นทั้งคำนามและคำกริยา อักษรย่อ S.P.P. นั้น
มาจากคำเต็มว่า Somdet Pra Pararmemdr บางครั้งก็ทรง
เติมอักษรย่อ RS. หรือ Rx. ท้ายคำ Mongkut ด้วย
อักษรย่อตัวท้ายนั้นย่อมาจากคำในภาษาตากินว่า Rex Siamen

Siam (อ่านว่า "เวกซ์ฮาเนม ซ็อม") ซึ่งแปลว่า "บรม
กษัตริย์แห่งกรุงสยาม"

ในการที่รัชกาลที่ ๔ ทรงกดอ่าวยาในหัตถการตอน
ว่า ห้ามสอนเรื่องความพยายามที่จะเปิดผนึกความเชื่อจาก
คำสอนพุทธเป็นคำสอนคริสตชน นอกจากจะไม่เป็นพระ
ราชประสงค์อย่างยิ่งแล้ว พระองค์ทรงมีเหตุอันอื่นว่า
ทรงหญิงสอนคำสอนใหม่ซึ่งเป็นภรรยาศิษยาภิบาล reverend
หรือหมอสอนคำสอนคริสเตียนในกรุงเทพฯ มีมากมาย ยิ่ง
กว่าหมอสอนอื่นใดที่ทราบจำ รัชกาลที่ ๔ ทรงเคย
จ้างภรรยาหมอสอนคำสอนอเมริกันมาสอนหนังสือพระราช
โอรส, พระราชธิดา และเจ้าจอม เมื่อแรก ๆ ชั้นของ
ราชสำนักแล้ว ๒-๓ คน เนื่องจากพระองค์ทรงวิตก
กังวลในเรื่องการศึกษาของ พระราชโอรสและพระราชธิดา
เป็นอย่างยิ่ง และทรงควบคุมการสอนนั้น ๆ อย่างใกล้ชิด
รัด และทรงประจักษ์ผลในที่สุดว่า "ค่อนข้างไม่ได้ความ"
จึงทรงบอกเลิก และทรงเสาะแสวงหา "ครูจริง ๆ"
(gifted teacher) มาพามา ความไม่ดำริ่งทงน่าจะ
โทษภรรยา หมอสอน คำสอนคริสเตียนฝ่ายเดียวย่อมไม่ถูก

เรื่องการเป็นครูเป็นอาจารย์ของคนนั้น ย่อมเป็นที่รับรอง
 กันในวงการศึกษามากมายทั้งไปว่า มิใช่จะเป็นกันได้ทุก
 คนเช่นเดียวกับ การเป็นกวี, นักประพันธ์, นักเขียน, นัก
 วาด, คือป็นทางดนตรี นักการทูต, นักการเมือง ฯลฯ ใน
 วิชาการทางพันธุกรรมวิทยา ได้วิเคราะห์โดยยังมีอาาเป็น
 "จิตยาศาสตร์" เต็มหน้าหนักคำได้ว่า บุคคลพิเศษผู้เกิด
 มามีงาน และชีวิต เป็นเกียรติ ประดับ ประเทศ และบุคคลา
 ต่าง ๆ เหล่านี้ มีความดำแข็งอย่างใดอย่างหนึ่งของ
 ธรรมชาติ ที่เรียกว่า mental endowment หรือความมั่ง
 คั่งสมบูรณ์ทางมันสมองอย่างวิสามัญ จึงมีความสามารถ
 ผิดแปลกไปจากสามัญธรรมดา วิเคราะห์ได้อย่างมากเพียง
 เท่านั้น แต่ยังไม่อาจทำให้เกิดแสงสว่างต่อไปได้ว่า อะไร
 ทำให้เกิดความวิสามัญในมันสมองนั้น ทำไมจึงเกิดชน
 เมื่อใดจะเกิดชน มัน และมีส่วนระหว่างกันเท่าใด
 ระหว่างความวิสามัญหนึ่ง กับความวิสามัญอีกอันหนึ่ง ฯลฯ

สมมติ มีดชัส แอนนามี "ใจเด็ก" ไม่ทะเยอ
 ทะยาน ไม่มีความเชื่อมั่นแรงกล้าในตนเอง และไม่มี
 ความฝันในอนันต์ จะฝากเกียรติ ประจักษ์ใจกับ ประจักษ์ ศาสตร์

แตรวงส์กระกูด..... โดยยอมแต่งงานใหม่ พระราชประ
วัติของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ของเราก็คงเห็นจะจำกัดยิ่งกว่า
เรื่องนายอินนายจัน และเราอาจจะไม่รู้ว่ามีพระมหากษัตริย์
ผู้ประเสริฐของเราพระองค์หนึ่ง ทรงมีวิริยะอุตสาหะอย่าง
แรงกล้าอย่างไร ทรงรักการศึกษาวิชาต่าง ๆ อย่างนิค
ปกติอย่างไร ทรงเป็นผู้นำทางแห่งอารยธรรมใหม่
Pioneer of the modern civilization อย่างไร ทรง
วางพระราชวิเทโศบาย เขาประเทศ สยาม รอด เป็นเอกราช
เป็นตัวอย่างแก่รัชกาลที่ ๕ จนกระทั่งประเทศของเรา
ดำรงความเป็นไทยมาแทบเท่าทุกวันนี้ได้อย่างไร ฯลฯ ตลอดจน
งานเรื่องราวเบื้องหลัง เหตุการณ์ต่าง ๆ ในรัชกาล ของพระ
องค์ ซึ่งใครเล่าจะรู้สึกเทียบเท่าราชเดชานุการีนี้ของ
พระองค์ ? ชื่อเสียงของมิชชันนารีอันน่าทึ่งจะหายไปสู่นิ
ไปพร้อมกับความเป็นสยาม ไม่ผิดอะไรกับมิชชันนารีที่
งานทรมานปัญญาหาได้ง่ายแสนง่ายทั้งปวง นางเพ็ญจะมี
อายุได้เพียง ๒๗ ปีเต็ม เมื่ออย่างเหยียบมาเพื่อสร้างมโน
ภาพของนางคงกล้าแล้ว ให้ใกล้ชิดกับความจริง ณ คำ

มดบางกอก ผู้มีใจเป็นธรรมย่อมจะต้องให้เกียรติอย่าง
สูงแก่นางในการ คัดสินใจ อย่างกล้าหาญ - อย่าง วิสามันญ
ดำหริ่มผู้หญิงที่มีความรู้ชั้นสามัญธรรมดาอย่างนาง แต่
ก่อนจะวิเคราะห์ที่ต่อไปถึงผลงานของนางอย่างละเอียด เรา
จะต้องไม่ให้เกิดความดำเคือง ตักล้างของ นางสูงเกินกว่า
ความเป็นจริงไปในอัน ^๕ ราชเจ้าผู้ตั้งเสียใจอยู่บ้างสำหรับ
หนังสือของมิดซ์ซิงแอนนา และมิดซ์ซิงแดนคอนบางบทบาง
ตอนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริษัททะเลเจมส์ เช่น ^๕ จูรี่ ฟ็อกซ์ โค
ทำภาพยนตร์ฉายไปทั่วโลก แสดงผลงานของมิดซ์ซิงแอนนา
อย่างโกหกร้ายแรงคอนหนึ่ง เกี่ยวกับการ “เบ็ดเตล็ด”
ซึ่งเป็นกรวดทำตายคุณความดีของเธอ “พระเจ้าทรง
ดราม่า” ดังที่เราจะวิเคราะห์กันอย่าง “วิซออเมริกัน” หรือ
American way ในบทที่ ๖

ข้อพิงดำเหนือกนำเขียนซ้ำ ณ ^๕ ทน จากการคัดสิน
ใจใคร่เป็นคุณ “พระโพธิสัตว์” ของมิดซ์ซิงแอนนามา
ราชดำเนินไทย คือโอกาสสำคัญอย่างยิ่งในการคัดสินใจ
เพื่อชีวิตและประวัติศาสตร์ จากความร่ำรวยส่วนน้อย
ของราชเจ้า โคพบปะสุภาพสตรีชาวไทย ที่สวยงามมั่ง

เห็นต่อคดีต้องตามกับหอดักวิชาทางสุนทรศาสตร์ ก่อว่า
คือมิได้ประกาศว่า การศึกษาเรื่องโลกและชีวิตคือจากอวัยวะ
ต่างเต็มทั้นเป็นการกดบังคับกามารมณ์ หรือเป็น Sex-
suppression ปฏิกริยาจากการกดบังคับในประเด็นนี้ทาง
ผู้นอกกายที่ต่อระดด้วยแฉะงดงามด้วยศีลธรรม ทดหา
ประการเป็นต้นเช่น การเดินกีฬา การแต่งนุ่งมือทองคือ
ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนการงดเว้นอาหารที่เป็นสิ่งกระ
ตุ้นเคื้อน ความเร็วแรงจุดปรารถนาทางเพศ

-๒-

การชอนหนังสือของมิดซิด แอนนา แบ่งเป็นภาค
เช้าและภาคบ่าย ภาคเช้าเป็นเวลาดำหรับพระราชโอรส
และพระราชธิดา ภาคบ่ายเป็นเวลาดำหรับเจ้าจอมมารดา
และเจ้าจอมต่าง ๆ สำหรับพระราชโอรสและพระราช
ธิดาที่มีพระชนมายุระหว่าง ๓-๕ ขวบถึง ๘ ขวบคือเหมือน "พระ
เจ้ากรุงสยาม" จะทรงบังคับให้เรียนทกองค์ นับแต่
พระราชธิดาองค์แรกคือ พระองค์เจ้าหญิงเขาวงกตอักษรนี้ ผู้

ทรงมีพระชนมายุสูงสุดฝ่ายหญิง คือ ๑๑ ขวบ เจ้าฟ้าจุฬา-
องค์ทรง เป็นผู้ทรงมีพระชนมายุสูงสุดฝ่ายชาย คือ ๑๐
ขวบ ผู้ที่อายุน้อยที่สุดคือ เจ้าฟ้าหญิงจันทรมณฑลผู้ซึ่ง
มีพระชนมายุเพียง ๕ ขวบเท่านั้น

(พระองค์เจ้าหญิงเยาวฉัตรชนนี พระราชธิดาองค์
แรกของรัชกาลที่ ๕ และศิษย์คนแรกของมดขี้ผึ้งแอนนา
หรือเรียกอย่างสามัญว่า “พระองค์เจ้าหญิงใหญ่ขี้ผึ้ง” นั้น
ปรากฏมีเรื่องราวอันพิสดาร ทั้งตามแผนภูมิต้องของวัด
ราชประดิษฐ ชื่อ “โค” ฝ่ายชายถูกประหารชีวิต ฝ่าย
หญิงถูกเผาทั้งเป็น—กล่าวคือ ยังไม่สิ้นพระชนม์สนิทก็จัก
การเผา เรื่องนี้จะเกิดขึ้นสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อข้าพเจ้า
ค้นคว้าวัดเผาศพสุนทรภู่สืบก่อน ใต้ทรานเรื่องราว
อันน่าสลดใจในทิวคตอรณราชวราราม ซึ่งเป็นที่เผาศพ
สำคัญครั้งค้นกรงก่อนเปลี่ยนมาเป็นวัดสระเกศ)

จำนวนศิษย์ ที่เป็น พระราชโอรส และพระราชธิดา
ไม่เป็นที่แน่นอน แต่เพิ่มทวีขึ้นทุก ๆ ปี คู่ๆเดียวกับ
จำนวนศิษย์ที่เป็นเจ้าจอมมารดาและเจ้าจอม ฝ่ายพระ
ราชโอรสและพระราชธิดานั้น ไม่ทรงศึกษาเล่าเรียนไม่

ได้ ๕๕ เพราะ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงรังเกียจเด็ก
ฉันทักขบ่า! แต่ฝ่ายเจ้าจอมมารดาและเจ้าจอมนั้น ถ้า
ไม่รักเรียนจริง ๆ ก็ไม่ทรงบังคับ เพราะทรงถือว่ารับ
พระราชธุระในการเลี้ยงดูแต่พระราชโอรสและพระราชธิดา
อยู่แล้ว ในการเริ่มสอนหนังสือแม่เพียงวันแรก มี
ขีดแอนนามันที่ทัก ความไม่พอใจ อย่างยิ่งในการ ปฏิบัติ และ
นิสัยของศิษย์ไว้ ๒-๓ ประการ คือ

๑. มาเรียนหนังสือ และกลับ จากเรียน หนังสือไป
บนม้าและเฮอร์ของมนุษย์ที่เป็นทาส หมายความว่าพระ
ราชโอรส และพระราชธิดานั้น จะมีพระชนมายุสูงเพียง
ใดก็ตาม ไม่ยอมเดินเคียงมนุษย์ธรรมดา ต้องให้นาง
ทาสอุ้มหรือจะบ่นเองไปก็ด่ากับว่า นางทาสเป็นม้าเป็น
พวกมีปาก!

เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ และดูเหมือนจะเป็นผลงาน
ใหญ่ยิ่งที่สุดใน การสอนหนังสือของมีดขีดแอนนาในเมือง
ไทยทุกชั้น ๆ ก็คือนางแอนดะระบมหาธ และเมื่อบรรดาศิษย์
ของนางเป็นผู้ดำแตรงระบบที่นางเกิดขึ้นนั่นเอง ภาย
ในอำนาจหน้าที่ ๆ นางจะอบรมสั่งสอนให้เกิดศิษย์ตามนาง
ด้วยได้ นางก็เริ่มสอน!

จิตรวาทะที่โดยละเอียดตลอดจนแต่ การเขียนรอง
 มีดชี้แชนนา เกี่ยวกับการแชนค เรื่องระบบ ทางต้นคั้นข้าง
 ควบกันโดยความเป็นจริงไปอยู่บ้าง และไม่ต้องสงสัยว่า
 หนังสือของมีดชี้แชนนาคอนจะมีเป็นเหตุ “โคตงนิราศนรินทร์
 ที่พนธ์ได้ไพเราะอย่างยิ่ง โดยนิพนธ์อย่างเกือบจะเข้า
 กับคำศัพท์ปริวรรต” ทั้งนี้เนื่องจากมีดชี้แชนนาเป็น
 ชาวอังกฤษ ซึ่งนักศึกษารู้จักว่า คนอังกฤษเป็นพ่อ
 ค้าทางตรงและอ้อม หรือเป็นค้ำค้ำค้ำค้ำในการค้าราเงิน
 ค้าทางอ้อมค้า ส่งไปทั่วป้อมอเมริกามากมายกระทั่งเป็นสาเหตุ
 สำคัญของสงคราม กองเมืองอินโทคร้าย ระหว่าง อเมริกา
 เหนือ และอเมริกาใต้ — มากมายกระทั่ง เป็นปัญหาถาวร
 ในสังคมของ ส.ร. อเมริกาที่แก้ไม่ตกมาจนทุกวันนี้ บท
 จะกล่าวได้ว่า ชาวอังกฤษชั้นสูงทั่วไปแม้ญาติของอัครมหา
 เสนาบดีอังกฤษสมัยนั้น มีส่วนได้ ส่วนเสีย กับบริษัทค้าทาง
 อ้อมค้าจากที่ในทวีป อเมริกาเป็นจำนวนมากข้าพเจ้าสงสัยว่า
 มีดชี้แชนนาจะเป็นชาวอังกฤษที่คิดได้อย่างไร ในเมื่อชาว
 อังกฤษ “ทุกทั้งปวง” บำเพ็ญคนอย่างถูกต้อง ความสมัยนิยม

ของยุคนั้น ถ้าจะกล่าวถึง เนื่องจากความในหนังสือ An
English governess at the Siamese Court (เขียนลงในหนังสือ
พิมพ์ Atlantic Monthly ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์อเมริกันเดือน
ละบทและเริ่มเขียนในปี ค.ศ. ๑๘๖๘) ภายใต้ที่ปรึกษา
รับคือ บารอน เดอ คอสมัน สันธิ์ แด่วัง ๔ ปี ความรู้สึกเรื่อง
สิทธิเสรีภาพ แห่งความเท่าเทียมกัน ของมนุษย์ ก่าดัง กล่าว
ขวัญมากที่สุดใน นางจึงถือ โอกาสสร้างความคิดสำคัญ
แก่นางเอง โดยขีดเขียนขึ้นมาบ้าง !

อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า วัตถุประสงค์
ส่งถึงหนังสือเล่มนี้ ไม่ได้เขียนขึ้นเพื่อจะจับผิดใคร
ข้าพเจ้าปรารถนา ผลของการวิเคราะห์ เพื่อบรรเทาความเป็น
จริงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยิ่งเมื่อตระหนักแก่ใจว่า มีอิสระ
แถมมาเป็นนักอ่านหนังสือผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าไม่อาจจะปรา
นาใด หรือปรามาสนางได้ว่า มิได้อ่านหนังสือที่เรียก
ร้องถึงสิทธิ ความเสมอภาค ของมนุษย์ที่ เขียนโดยของข้า
รัฐไร หรือโรมัน เพน หรือโดยคนอื่น ๆ ยิ่งกว่านั้น
ข้าพเจ้าเคยรู้จักดูภาพบุรุษชาวอังกฤษ ในกรุงเทพฯ บางคน

๕๕
ทมิฬกรรยา เป็นชาวอเมริกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิต
จิตใจ 'แบบ' "คอตั้งตรง หน้าอกแข็ง" โดยสิ้นเชิง ใน
การบรรยายถึงพระเจ้าสามารถของ "พระเจ้ากรุงสยาม"
หลังจากเสวยเบ็ดตัวบางคอง มีซีรีส์แอนนาได้กล่าวถึง
พระราชดำรัส แดกเปลี่ยนความคิดเห็น กับนางเรื่องการประ
ภาศเด็กทาส ในอเมริกา ขณะนั้น ดินสอดนั ยังมีใ้ถูก
ดอบยิงตาย แต่มีที่น่าสังเกตได้แน่ชัดไม่เป็นที่สงสัยเลยว่า
มีซีรีส์แอนนามีความรู้ลึกเกี่ยวกับระบบทาส แต่ไม่มียาก
มายถึงใจที่ชนะของมีซีรีส์แอนนาคอน ผู้ร้อยกรของความ
เกลียดชังทาสของมีซีรีส์แอนนาจนใหญ่โตประคุดว่า ดัน
เกล้าอันกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ทรงได้ความคิดประภาศเด็ก
ทาสในสยาม จากนางผู้เป็นครู "เท่านั้น"

๖. ใจความเกินงามถึงหยิ่ง ความร้อน นึกอ่าน
หนังสือที่ไร้อัจฉริยะอย่างรอบคอบจะเห็นว่า การ
ที่มีซีรีส์แอนนาเขียนคำหิษภัยทั้งวันเด็กและวันผู้ใหญ่ของ
นางในวังหุดงนั้น มิใช่เป็นกน ประชด หรือการระทม กระ
เทียบตามธรรมดา more satirism แต่เป็นการดูถูกหรือ
เป็นการคำกัษตรง ๆ กล่าวกับว่า เมื่อไม่ประดีประดำ

คือโลกไม่เท่าป่านนั้นแล้ว ยังไม่รู้ลึกแถมยังระแผลของให้
สูงดังเด็กศอชโยไปโดยอย่างไม่มีฐาน หรืออย่างใดค - อย่าง
ไม่เคยดำเนินอีกเด้า!

ม. ปาจิ บรรยาย ความใหญ่ยิ่ง ของราชาเวียง
จันทร์สมัยของเราว่า รอแต่ให้ได้นัศัตรหoday ๆ ซึ่งประ
คัมเกียรติเท่านั้น แล้วจะให้เป็นเมืองออก เมืองขึ้นอะไรก็ได้
ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสมเพชเจตนาอย่างยิ่งเพียงใด! ไม่มีค
อะไรกับราชาตะวันออกบางองค์ ที่ปรารถนาจะทรงซึกอ
ครุฑคฤพระนารายณ์ในนิยายฝันของอินเคีย โดยไม่หวั่น
วิตกว่า ประชาชนพลเมืองจะยากจนข้นแค้น หรือจะ
ถ้าหลังโลกเพียงใด ก็สู้ทน! ในเอกสารชาวตะวันตก
นับจำนวนไม่ถ้วนเต็มได้กล่าวถึงเรื่องตลกขบขันอัน "ม
รับ" นี้ไว้มากมาย แน่นอน มันเป็นตัวระโงยที่ทำให้
ตะวันตกถูกเหยียบย่ำตะวันออก มันทำให้เกิดความ หึง
(pride) ในความรอบรู้แะการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ทั้ง
โลก แม้จะไม่เป็นจุดประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะไปเกี่ยว
กับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งอ่านแล้ว "แค้น" ไม่รู้หา

มาเขียนในเอกสารนี้ แต่ก็จะต้องเขียนให้ตระหนักว่า เรา
จำกัดวงระหว่ง ความ โฉม ชาติคน เพื่อความเข้มนกัน ท่านกลาง
เพื่อนมนุษย์อย่างไร เพราะใครบ้างเด้าไม่เลือกจ่าชน
ชาติไหน จะรู้สึกมีความดี, ความอบอุ่น, มีความเท่า
เทียมกันในความเป็นมนุษย์ ฯลฯ ได้ ในเมื่อชาวชาติใด
ชาติหนึ่งเราก่อมเร้าแต่เรื่องนำ "หัวเราะเยาะ" ชาวชาติ
อีกชาติหนึ่งกดออกเวลา!

คำคำห็นของมิดชีดแอนนา เกี่ยวกับการไว้ตัวส่ง
จนเกินงาม (baughtianess) ของศิษย์ของนางนี้ ได้เขียน
ออกจ้วว่า "เป็นส่วนมาก" ถ่าจก็ยังมีเพียงจำนวนน้อยเหลือ
เกินที่จะไว้ว่างองค์อย่างพอเหมาะเจาะส่งวยงาม และในจ่า
นวนน้อยเหลือเกินนั้น นางได้นิยมชมชื่นเจ้าฟ้าฯหาดวงกรรม
จ่า ทรงมีพระอากปกิรยาและพระนิตยอัน โชนแมกคึก
กับพระอนราฯละอนิชฐา แต่ถ่าแหละจะเข้มนอย่างกับ
ความในบทพนมากถ่าจนิครวมกับบทพนน้อย เราจะเห็น
จ่ามิดชีดแอนนาได้คำห็น ผลของการวางตัวไม่งาม ของราช
ไทยชั้นสูงจ่า ทำให้เกิดความหึ่งเพื่อท่งทางวาจาและ
กิริยา ซึ่งเป็นการเสื่อมร้ายแรงในอนาคคของการจะ

ต้องอยู่ในสังคมคน คำคำหั้น^๕เป็นไปในทางก่อให้เกิด
กตัญญูเปลี่ยนแปลงใหม่ หรือปฏิรูปใหม่ หมายความว่า
นิสัยของชาวไทยชั้นสูง^๕คนชอบพูดชอบเจรจา ทำนอง
ว่า วิชา^๕มาก เห็นมาก, บั้น^๕ปิ้ง ใจก็มีวางภูมิ คดี^๕ายก็มักจะ
เป็นผู้ทรงความรู้หรือค^๕ามรอบรู้ใหญ่โต แต่^๕กรั้น^๕ด้อย^๕จน
เอาหลักฐานจริง ๆ เข้า มักไม่ได้เรื่อง ที่^๕มา^๕ของ^๕ความ
รู้^๕นั้น^๕ๆ^๕เอา^๕โดย^๕มาก^๕“^๕โยน^๕”^๕ไป^๕ให้^๕คน^๕โน้น^๕คน^๕นี้^๕หรือ^๕“^๕เรา^๕ว่า^๕กัน
ว่า^๕”^๕เพิ่น^๕เค้า^๕เพิ่น^๕มุด^๕ไม่ได้^๕ เป็น^๕นิ^๕า^๕ดิน^๕ หมอ^๕แหมด^๕กัม^๕ สม^๕ิท^๕ของ^๕
ก็^๕ด^๕่า^๕ว^๕ง^๕ค^๕ด^๕อง^๕กัน^๕ค^๕ง^๕โค^๕ก^๕ด^๕่า^๕ว^๕มา^๕แต่^๕ว^๕ว่า^๕ นิสัย^๕คน^๕ไทย^๕นั้น
เป็น^๕เด็ก^๕จ^๕น^๕แก่^๕..... จน^๕วัน^๕ค^๕าย^๕ เซอ^๕รี^๕ เฮน^๕รี^๕ นอ^๕ว^๕แหมน,
เซอ^๕รี^๕ใจ^๕เชย^๕ ค^๕ว^๕อ^๕ด^๕บี^๕ ฯลฯ ได้^๕ให้^๕ข้อ^๕ด^๕ัง^๕เก^๕ด^๕เก^๕ย^๕กับ^๕เร^๕อง^๕นี้^๕
ค^๕ด^๕าย^๕ ๆ^๕กัน^๕ นัก^๕เร^๕ียน^๕ร^๕าว^๕ค^๕ำ^๕ง^๕ประ^๕เท^๕ศ^๕บาง^๕คน^๕ก็^๕ท^๕น^๕ด^๕ับ
เส^๕าะ^๕ห^๕าร^๕าก^๕เง^๕ำ^๕ร^๕อง^๕ “^๕วิ^๕ร^๕า^๕การ^๕”^๕ ของ^๕คน^๕ไทย^๕ ถ้า^๕ว^๕
เป็น^๕“^๕วิ^๕ร^๕า^๕การ^๕ได้^๕!”^๕ บาง^๕คน^๕ไม่^๕แ^๕ย^๕แ^๕ด^๕ค^๕อ^๕ร^๕าย^๕งาน^๕ค^๕ว^๕าม^๕ร^๕
information ของ^๕คน^๕ไทย^๕เด^๕ย^๕ หรือ^๕ไม่^๕ถ^๕ือ^๕เป็น^๕ธ^๕ำ^๕ระ^๕เด^๕ย^๕
เพ^๕ียง^๕แ^๕ก^๕ว^๕มี^๕พ^๕ัง^๕แ^๕ด^๕ว^๕น^๕ง^๕เฉ^๕ย^๕เท^๕ำ^๕นั้น^๕! ขอ^๕ให้^๕นัก^๕ค^๕ัก^๕ษา^๕ร^๕าว
ไทย^๕จ^๕น^๕ก^๕ิด^๕ว^๕า^๕ ช^๕ั้น^๕แต่^๕ป^๕ระ^๕ว^๕ค^๕ิ^๕ร^๕อง^๕ว^๕ค^๕ิม^๕ห^๕า^๕ร^๕า^๕กุ^๕ ก^๕ร^๕ง^๕เท^๕พ^๕ฯ^๕ ซึ่ง^๕
เป็น^๕ว^๕ค^๕ที่^๕ป^๕ระ^๕ท^๕บ^๕ร^๕อง^๕ด^๕ัง^๕ข^๕ร^๕า^๕ร^๕ ของ^๕พ^๕ุ^๕ท^๕ร^๕ค^๕ำ^๕ด^๕ำ^๕น^๕า^๕ค^๕ง^๕แ^๕ก^๕ว^๕ร^๕-

ภาคที่ ๑ ถึง ภาคที่ ๕ ที่เขียนกันเป็นหัตถ์เป็นฐานและ
เป็นที่อ้างกันในวงการนักศึกษาระดับสูงทั่วไปนั้น นิสิต
วิชาภาษาไทยหรือปราชญ์และจอมปราชญ์หาได้เขียน
ขึ้นใหม่ ผู้เขียนกลับเป็นคำศรอาจารย์ชาวฝรั่งเศสสอน
วิชากฎหมายในเมืองไทยคือ น. แดงภาคี ประจักษ์ของจัก
บวรนิเวศ ซึ่งวะประจักษ์ทางคำสอนของภาคที่ ๕ ก็
ทำนองเดียวกัน นายแดงภาคีได้เขียนขึ้นด้วยอุมือและด้วย
หัตถ์ฐานเกินเดยกว่าความคาดหมายของเรามาก คนรู้จัก
รู้จักของเมืองไทยเขียนเรื่องเมืองไทยเป็นภาษาต่างประเทศ
เกือบ ๑๐๐ ถึง ๑๐๐ เท่าก็ดูกระไรช่างบอบบางนัก! และ
เหมือนจะมีช่องว่างสำหรับเกียรติภูมิของชาวไทย ในโลกนี้
แคบหรือเล็กน้อยหรือไม่เป็นอันใจโยคกันเลย ถ้าแห่จะ
ให้เขียนเกี่ยวกับเรื่องที่เราไม่อาจจะเปรียบเทียบกับโลก
ได้ในทางความฉลาดนี้.... โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และ
ความฉลาดเรื่องพ่อเรื่องแม่ เรื่องบ้าน, เรื่องคำสอน, เรื่อง
ของเราเองภายใน ขอบเขต ประเทศสยามของเราเองเท่านั้น
เราจะเขียนให้กันอ่านถึง ๑๐๕ วันได้ ไม่มีข้อโง่งม และ

ยิ่งเชื่อมั่นแต่คงความเป็นจริงมาก พียงใด ยิ่งน่าเจ็บใจแค้น
ใจมากเพียงนั้น ที่น่าแค้นที่สุดนอกจากความไม่ดำเนินกัน
แล้วคือการกักกันกั้นแถง ผู้ดำเนินที่เสนอโครงการนั้น
แก่ไรความใดคนนั้น ๆ เป็นประเพณี !

— ๓ —

จะคงดีคิดว่า มีชีวิตแวนนา เป็นครุฑมี ด้ายตาคม
นางคำหนีไม่ผิด หมอสมิธกรเขียนไม่ผิดจนมีจุมพินัน พระ
พุทธศาสดาองค์งาม ๒๔๘๔ แล้ว คำคำหนีของนางยัง
คงเป็นความจริง — fact และมีวันหนึ่งขณะที่ทำหน้าที่ราช
เดชาบุการณีน้อยนั้น นางได้ชุกทานคำถวายพระเกียรติแก่
“พระเจ้ากรุงสยาม” ว่า ทรงเป็นมนุษย์ปฤชคนเคียว
“เท่านั้น” ในประเทศสยามที่ทรงศึกษาวิชาการของโลก
อย่างมีหัดกเกณฑ์ systematic ทรงปรับทุกกริบนางถึง
บัญชาของโลกด้วยหัดกเกณฑ์ และทรงนำเพญกรณียกิจ
แต่ บำม เกิด เมือง นอน รอง พระ องค์ ภาย ใน หัดก เกณฑ์
ดำเหตุที่ทรงมีหัดกเกณฑ์อย่างหาญที่จะเปรียบมิได้นี้ นาง
กล่าววว่า เนื่องมาจาก “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงเป็นนัก

อ่านขนาดหนัก อ่านแล้วมีอ่านแปลว่า ทรงมนานะวิเคราะห์ที่
 อดอย่างละเอียดละเอียด..... บางครั้งก็นำคำที่ทรงพิศวง
 ดั่งดั่งไม่มีดัดสัน! ในขณะเดียวกันนั้น นางได้หันหลัง
 มองดูสิ่งที่มีชีวิตภายในพระราชฐาน นางรู้สึกเห็นใจ
 และสงสารนายจ้างของนางอย่างจับใจ เธอทั้งนั้นสำรวจ
 หรือหายใจเข้าออกแต่เงินทองเพชรพลอย! เธอทั้งนั้น
 -นอกจากกินขนอบน้ำแกงคั่ว, ประพรมแป้งร่ำน้ำหอม,
 รับประทานอาหาร จักทำดอกไม้และอาหารเสวยอย่างหรูหราและอย่าง
 ด้วยงามที่สุดแล้ว ก็ไม่มีอะไรอีกนอกจากจะ "รอนอน!"
 ไม่มีใครอาจเข้าใจ หรือสามารถเป็น "เพื่อน" กับพระ
 มหาศักรีย์เจ้าชีวิตได้แม้แต่คนเดียว ทั้งนี้อาจเนื่องมา
 จากประเพณีเก่าแก่ที่กำรพรของไทยเรา เรื่องเจ้าแผ่นดิน
 คินจะทรงมีเพื่อนด้ามัญชนมิได้กระมัง แม้แต่ด้ามัญชนคน
 นั้นจะเป็น "เมีย" หรือ "เจ้าจอม" ก็ตาม แต่ในทัศนะ
 ของมิตรัสต์แอนนานั้น นางมีอาจที่จะเห็นว่า "พระเจ้า
 กรุงสยาม" เป็นเทพเจ้าหรือพระผู้เป็นเจ้าได้ พระองค์
 ทรงเป็นคน..... ทรงเป็น, ทรงมี, ทรงกระทำ ฯลฯ อะไร
 กาง ๆ ในความหมายที่ดัดดัดตึง เยี่ยงปฤชุน ถ้าจะมีอะไร

พิเศษสูงส่งในความเป็นปुरुชนนกกคือ หน้าทรงการเป็น
พระมหากษัตริย์ ประเทศรองนางก็ปกครองด้วยการมี
กษัตริย์เหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่องค์คุณเจริญก้าวหน้า
เป็นใหญ่ในโลก โดยพระมหากษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย.....
กษัตริย์สยามทรงสร้าง ความเจริญแก่ประเทศราช อย่างอยู่
เหนือกฎหมาย ข้อแตกต่างอันถาวรอัน หมายความว่า
ว่า กษัตริย์สยามจะต้องได้รับการวิจารณ์ของงานที่ทรง
กระทำทุกด้านทุกมุมยิ่งกว่ากษัตริย์อังกฤษ เพราะมีกฎ
หมายอยู่ใต้พระอำนาจ แน่นนอน ทักษะอันเจริญ หรือที่
เรียกว่า fairer criticism รองนางอื่น เป็นทักษะที่รัก
แย้งกับทักษะของราชวไทยรุนแรงทั่วไปในสมัยนั้น แม้ใน
สมัยนั้นเราก้แย้งอย่างรุนแรงตั้งโดยไมยอมรับว่า การ
วิจารณ์งานแต่ละชีวิตของคน human being เพียงด้านเดียว
หรือ one sided criticism เป็นสิ่งผิด พระเจ้าแผ่นดิน
ก็องค์ทำอะไรไม่มีผิด..... ต้องถูกต้องหมก และต้องอยู่
เหนือคำวิจารณ์ทั้งหมด !!!

หนังสือ An English governess at the Siamese
Court ของมิสวิลด์แอนนา "คอง" เป็นหนังสือที่ผิดทุกคำ

"คอง" เป็นหนังสือที่หอสมุดแห่งชาติไทยมีไม่ได้อีก "คอง"
เป็นหนังสือของคนชั่ว, คนรอกาน, คนไม่รู้อะไรเลย,
คนเดา ฯลฯ เช่นเดียวกับหนังสือต่างประเทศเล่มที่
เขียนวิจารณ์เกี่ยวกับประเทศไทย แม้ ดร. ไฮเซอร์
ผู้กราบทูลรัชกาลที่ ๖ ถึงเรื่องการแพทย์และการศึกษา
ของกรุงเทพฯ ในหนังสือ The Modern Odessey ว่า
"ดำดั่งหรืออนารยะ" เต็มที่ ยังถูกกริ้ว!

ไม่คองสงสัยว่า fairer criticism จะไม่เป็นของ
รังเกียจเสียทีเดียวที่สุด ท่ามกลางชาวไทยชนผู้รัก
คือความ "คอง" ไม่มีอะไรผิด เกิดมาคองด้วยสติปัญญา
หาที่คำหึงมิได้ ร้อพิศุจน์ถึงความเป็นจริงข้อ ประจักษ์
ของคนตายพิมพ์แจกในวันเผาคนตายนั้นทั่วประเทศ เป็น
ชีวิตที่หาความต่างพร้อมคำต้อยแน่แท้คนหนึ่งมี ผู้ใหญ่
คนหนึ่งเล่าให้ราฟเจ้าทั้งว่า "เรื่องความไม่คองของคนอื่นนั้น
ไม่ใช่ธุระของเรา" ซึ่งเป็นคติหรือประเพณีนิยมที่ผิดโลก
ในการที่จะต้องวิจารณ์ชีวิตของคน - จากยาก ถึงมหाराช
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิจารณ์โดยรอบคอบ ถ้าวิจารณ์

เพียงคำเดียวคำจะเป็นงานของคาบอด หรือคาพิการ เพื่อ
 ให้คนคาบอดหรือคาพิการอ่าน! หลกดวิชาเกี่ยวกับกา
 รียนชีวิตประวัติบุคคลร้อมยอมร้มกันทั่วโลก แะร้อมยัค
 กันในมหาวิทยาลัยแทบทุกทวีป แะอะไรทำให้เรานั้น
 ใดก..... นั้นวิทยาศาสตร์ นั้นความเป็นจริง truth แะจะ
 นั้นไปกันอีกนานเท่าใด ?

ในการที่ มีดชังแอนนา มองคนายจ้าง ของนางด้วย
 ความเห็นใจ แะดั่งดาวอย่างจับใจที่ "พระเจ้ากรุงสยาม"
 ทรงละเด่นกับความฉลาดอยู่คนเดียว - all alone among
 his-contemporaris นั้น ราชเจ้าเห็นว่าเป็นการเขียนของ
 สุภาพสตรี ที่ทรงคุณธรรมสูงส่ง มีสุภาพสตรีน้อยคน มาก
 ในโลกนี้ ที่จะเข้าใจเห็นใจ-ดั่งดาว (sympathise) บุรุษผู้
 ไร้ความฉลาดแะคุณ ธรรมเพื่อ คึกปฏิรูปสังคม แะมนุษย์
 ชาติ นวนิยายภาษาไทยเท่าที่เคยอ่านแล้ว เห็นมีเด่นเดี่ยว
 เท่านั้นที่แต่งโดยสุภาพสตรีแะบรรดสถานะ ของความดี สูง
 ดุคทางจิตใจของสตรี คือหนังสือ "หนึ่งในร้อย" ของ "ดอก
 ไม้ดี" หนังสืออื่นๆดังเกศๆ เห็นเขียนเกี่ยวกับมนุษย์ธรรม

อย่างเรียวค, บุป, และดื้อเดียนคด้วยกับคารวักขายรี
กระจักกระจายมาจากสำนักทศวาโมกข์นานาทิศ เมื่อ
เร็ว ๆ นักร้าพเจ้ารู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ทราบพบใน
นิตยสาร ของ ภาพสตรีรายบักซ์ มีชื่อภาษาไทย ฉบับหนึ่ง
ตอบคำถามเรื่องผู้หญิงรักผู้ชายตรงไหนว่า "สมนั้น ผู้
หญิงเราเองดูแลเงินเท่านั้น" ผู้ตอบแถลงว่าต้องขอโทษ
ทุกความเป็นจริงคงน ซึ่งหมายความว่า ในสมัยนี้
ความฉลาดและคุณธรรมทงปอง หมกคั้นแล้วซึ่งคุณค่าและ
ราคา และจะหมายถึงอะไรอีกมิได้นอกจากความ
พิพากษ์ย่อยยับ ของศีลธรรม ยิ่งก่อน มหาอาณาจักรโรมัน
จะพิพากษ์ หรือยิ่งก่อนจะเกิดการปฏิวัติใหญ่ของฝรั่งเศส.....
พ่อและครูเขาถูกต่างคนและศิษย์เป็นเมีย, กูด
สตรีแย่งเอาตัวของหญิงอื่น โดยถือว่ามีศักดิ์, ถึงสมาคม
แตกเบ็ดตอนเมีย, สร้างนิคมเองเมียเก็บ ฯลฯ น่าเสีย
กายที่สุดที่ร้าพเจ้าไม่รู้จัก กับ บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์
ฉบับนั้น!

จะเขียนอีกอย่างหนึ่งก็ได้ว่า หนังสือของมิสริช
แอนนา คือ ถูกบอมม์ ที่ชาวไทยรุ่นเก่าทงปองเห็นว่า

เขียนชมเพื่อทำดาจารย์ที่ประเทศอังกฤษของ ไทย และยัง
 นาวใช้การวิจารณ์ โดยวิธีนำคัมภีร์ ๆ หรือชีวิตของ
 “พระเจ้ากรุงสยาม” ออกเป็นส่วนเด็กส่วนน้อยกระทั่ง
 ถึงส่วนที่ละเอียดที่สุด ไม่วิจารณ์เพียงด้านนอกกรอบ ๆ
 ด้านเท่านั้น เรื่องข้างข้อของกษัตริย์ไทยใหญ่โต ส่วนแล้ว
 เป็นอันว่าหนังสือของนาง “สิ่งไม่จริง” และมีการ
 แพร่สะพัดการคือไม่ให้สิ่งจริง ๆ ทำนองเดียวกับงาน
 หนังสือชื่อ อ. ส. ร. ก. ท. ว่า เป็นเอกสารที่ “ใช้ไม่ได้”
 ในทุกกรณี

บังเอิญการบังคับให้การวิจารณ์เป็นไปเชิง “วิ
 ยาศาสตร์” ของชาวไทยคือ one side criticism นั้น
 บังเกิดผลไม่ได้ทั่วโลก พระมหากษัตริย์ไทยแต่อดีตสมัยทรง
 อยู่เห็นอกกุหมายก็แต่ในแผ่นดินไทย มิใช่อยู่เห็นอกกุหมายไป
 ทั่วโลกจึงจะไม่ให้มีฝรั่งเศส แอ. น. เร็ว ex-prince ของนาง
 ในวังหลวงของประเทศสยามลงในหนังสือ Atlantic Monthly
 ได้มีทางเดียวเท่านั้น คือรัฐบาล ใช้คนไป ประหาร
 ชีวิตของนาง ทำนองเดียวกับที่ศาลาจีน ใช้ คนให้
 ไปประหาร หรือส่ง นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว การ

ควรมีคนเขียนอย่างนี้ แต่ก็ไม่ใครกล้าเขียน หรือ
อาจจะเขียนได้อย่างมากที่สุดก็เพียงแต่ชื่อ เรื่องกับปริญญา
ของผู้เขียนเท่านั้น!

ทั้งนี้ว่าหนังสือของมิดซ์วูดแอนนาเกี่ยวกับพระราช
ประวัติของรัชกาลที่ ๔ เขียนได้ดียิ่งขนาด เป็น
มาตรฐานที่ทำให้ผู้ไม่มีความรู้เท่าไม่หาญ เขียนพระราช
ประวัติมหากษัตริย์องค์ต่อมาได้หรือไม่ ?

จะไม่ขอเปรียบเทียบการเขียนประวัติบุคคลสำคัญ
ในภาษาต่างประเทศ อย่างเรื่อง คอ เรือง ณ หนอง
เพราะบุกรุนวิสัย ใคร ๆ ก็ตามย่อมรู้สึกเมื่อเห็นว่า—
กาญจกัถการแก้ตัวของผู้ไม่มีความสามารถ ซึ่งกำลัง
ยอมรับกันมากในสมัยนี้ คุณพิ มีพรอบทุกถึง
เครื่องบิน จรวดไอพ่นหรือเครื่องบินทั้งบอมม์ปรมาณู

จะขอพูดถึงการเขียนนิราศ ผ่านไปกรุงศรีอยุธยา
ของสุนทรภู่ เปรียบกับหนังสือของมิดซ์วูด อนาคต ถ้า
กวีอื่นผู้ไม่ถึงสุนทรภู่แล้วเขียน “นิราศทวารวดี”
มิได้ฉันใด ใครอื่นที่มิดีด้อยกว่า มิดซ์วูดแอนนาก็มีอา

เขียนเรื่อง "พระเจ้ากรุงสยาม" ของจอมองก์โตโตออก
 ฉันทน์ แต่ในวงวรรณคดีนั้น ใครทูลว่า "มหาฤกษ์"
 เปรียญ วัดตึกสันทานูเขียนเรื่องนิราศ "ทวารวดี" ใน
 รัชกาลที่ ๕ ก็ออกปากชมว่าเก่งอย่างต้นเหตุตึกถ้ำไพบ
 ราศี ข้างทางกับทางมหาฤกษ์ใน "นิราศเจ้าฟ้า" แม้จะ
 เขียนอย่างแบบบางและทอดถัก "อาณาจักรถัก" ของ
 ดุสิต คุ้มเป็นถักถักตาม ในประเด็นเดียวกันนี้ ใน
 วงนักอ่านหนังสือชาวต่างประเทศชาวไทยเกี่ยวกับเมืองไทย
 ซึ่งมีไม่กี่คนและ..... มีหนังสือไม่กี่เล่ม ก็ออกปาก
 ชมความดีมาตลอดอย่างยิ่งของมิชชันนารี และยังมี
 ได้ ททำให้เรื่องเกี่ยวกับแผ่นดินสยามแต่อดีตมาชดชชช
 ธิ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่ง เกี่ยวกับ
 เมืองไทยที่ไม่มีคนไทยคนใดสามารถเขียนขึ้นได้ ท่านของ
 เกี่ยวกับหนังสือ The thai Race ของหมอคอคคัต ซึ่ง
 เป็นผลงานค้นคว้าอันควรแก่รูปปั้นของหมอคอคคัต ด้วยทอง
 มรณทรัพย์ และให้วงศ์สกุลได้รับรางวัลเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท
 ทัณฑ์ หากข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีติดต่อนาน!

เกี่ยวกับความขี้ใจคู้เกินงาม และความฟุ้ง
เพื่อของพระราชโอรสพระราชธิดาของ “พระเจ้ากรุง
สยาม” ซึ่งทำให้ผดของกรเรียนภาษาอังกฤษไม่ได้ค้เท่า
ที่ควรจะได้มัน เว้นไม่มีทางอื่นใด แคม้พระราชันค้คา
ของ “พระเจ้ากรุงสยาม” องค์หนึ่งควรจรรักใจเป็นพิ
เศษ ณ ทน โดยที่ข่างพระยศเป็นถึง “เจ้าฟ้า” แต่
กลับทรงรักและทรงปรารถนาเป็น “สามัญชน” อย่าง
ประหลาด ทรงเกิดยศก้าราชาค้พิท้, ทรงเกิดยศความถ้อพระ
องค์ท้ทรงเกิดยศท้ตค้คือ ความขี้ใจ คความฟุ้งเพื่อ ข้าง
พระเจ้าได้ความรู้อื่นไม่มาเชื่อนจากชาวอเมริกันคนค้ของท้ชาว
ไทยภาคเหนือเคารพบูชาต้งตค้ คือ ดร. อี้. คอชค้ แห่ง
โรงพยาบาลแม่ค้คอมค้ เมื่อครั้งยังศึกษาอยู่ ณ เทพ
คีรีนทร ค้คุณงามความค้ ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์
เป็นข่างใหญ่ แพร่ต้พิค้อย่างตค้ข้งในจิตใจของนักศึกษา
ทั่วไป พวกเรานิยมเคารพนม้ถ้อพระองค์ท้ท่านค้ด้วยวิญ
ญาณท้ทั้งหมด ทุกคนใครเผ้าพระองค์ ทุกคนเงี้ยฟังข่าง

ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระองค์... ข้าพเจ้าเสียดสละเงินทุกบาท
ทุกสตางค์ของพระองค์เพื่อเป็นทุนแก่แพทยะวิทยาแห่งสยาม
พระองค์ทรงจำต้องเลิกจ้างคนใช้ทุกคน จากผลของการ
เสียดสละนั้น ในฤดูหนาว ที่เชียงใหม่ หนาวจัดและหนาว
นาน พระองค์ผู้ทรงเป็นมกุฎราชกุมาร แห่งราชวงศ์
จักรี ต้องทรงประสูติบุตรของพระองค์ด้วยพระองค์
เอง ขณะ เมื่อทรงฝึกฝนการรักษายาตามกับ ดร. คอช
โฮลด์ของพระองค์ ๒ คน ทรงได้เรียนอยู่กับเราที่เทพ
ศิรินทร์ ทรงเรียนอยู่ชั้นประถม ๔ เราเห็นโฮลด์ห้อง
ของพระองค์ ซึ่งต่อมาองค์โตได้เป็นต้นเกล้า 'ต้นกระ-
หม่อมรัชกาลที่ ๔ และองค์น้อย เป็นพระมหากษัตริย์
องค์ปัจจุบันของสยาม.... ทรงจง "จู้ ๆ" "โหน่ตาม
หญ้า" "รำเพยภรมย์" อันเรียงระอุ่ม....
จนเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตนั้น เป็นเวลากลาง
คืน พวกเราหลายคนเด็กเรียนหนังสือทันทีทันใด คล้าย
กับญาติผู้ใหญ่ที่เราไม่อาจจะหาได้อีก ระวังพวกเราไม่
อีกหลายคนร้องไห้ ร้องทั้งเช้าพเจ้าผู้ไม่เคยมีโอกาสดูแล
แทนพระยุคลดมา

ในฐานะที่ทรงเป็นศาสตราจารย์ ภาษามคธ “พระเจ้ากรุงสยาม” ก็ยังทรงตรวจและสอดส่องการอ่านของมิชชันนารีอย่างเข้มงวด และในภายที่ทรงเต็มใจให้มิชชันนารีสอนพระราชาโอรส และพระราชธิดาเป็นเวลาหลายปีนั้น ย่อมแสดงว่ามีมโนการอันดีของมิชชันนารีนั้นที่พอพระราชหฤทัย หรืออย่างน้อยก็ควรต้องกว่าครูเก่า ๆ คนอื่น ผู้ใหญ่บางท่านเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่ามิชชันนารีสอนหนังสือก็กับไม้เรียว กล่าวคือระเบียบการสอนจัด ใครไม่เรียนหรือว่ากล่าวไม่ฟัง “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงอนุมัติให้ลงโทษได้ ยิ่งกว่านั้นเมื่อทรงทราบว่า ใครถูกลงโทษเพราะไม่เรียนหรือฝืนคำสั่งของ “เคอะหมั้น” แล้ว มักจะโดนพระองค์ลงโทษคือความร้ายไม่ปรากฏเอาไว้ในหนังสือของมิชชันนารี และนี่คำเล่าคือ “ออกจากวังหลวง” ฉะนั้นต่อมาว่า บันดาเจ้าจอมต่าง ๆ มักเร่ตบชก ไม่กล้าเล่าเรียนกันโดยมาก ทั้ง ๆ ที่รู้ดีว่าเรียนไม่เก่ง จะไม่ไปรบกวนพยายาม

หลบหนี เพราะรู้สึกเกรงกลัวความเข้มงวดเขาจึงเอาข้าง
ของ "เคอะแหม่ม" ไปตาม ๆ กัน

วิเคราะห์เหตุผลของการสอนอย่างละเอียดแล้ว เรา
ท่านทุกคนจะอดประหลาดใจมิได้ว่า สอนกันอย่างไรถึง
๔-๕ ปี เอาดีเอาเด่นไม่ได้สักคน ไม่เด็กกว่าจะเป็นศิษย์
ตอนเช้าหรือศิษย์ตอนบ่าย การใช้เวลา ๔ ปีเต็ม กับครู
ชาวอังกฤษผู้เข้มงวด ที่พูดภาษาอังกฤษตลอดเวลา วัน
ละ ๑ ชั่วโมงนั้น ตามปกติ ต้องคงต้องภาษาอังกฤษกัน
พอใช้ทีเดียว แต่ปรากฏความยืนยันว่า แม้กรมพระ—
นเรศวร (พระองค์เจ้ากฤดาภินิหาร คั่นถัด "กฤดากร")
เมื่อทรงเป็นอัครราชทูตสยามประจำประเทศอังกฤษ และ
เสด็จไปนครนิวยอร์ก ไปพบกับมิสซิงแอนนาทั้น
ยังต้องทรงมีล่ามชาวอังกฤษอยู่ ก็ยอมแต่ถึงว่า ผล
การสอนตลอดเวลา ๔ ปี ของ "เคอะแหม่ม" นั้น อยู่ใน
เกณฑ์อ่อนก่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าฟ้าจุฬา—
วรางกูร ผู้ทรงเรียนได้เก่งกว่าศิษย์คนอื่น ๆ แม้ภายหลัง
พระราชนิพนธ์ได้กั้นดี และทรงอุปถัมภ์แล้ว เสด็จ
ออกไปประทับ ณ จังหวัดมหาดาบ และมิสซิงแอนนาตาม

ไปสอนวันละ ๓ ชั่วโมง ในระยะบั้นสุดท้ายที่นางรับราชการ
อยู่ ก็ไม่ปรากฏเรื่องราวพิศดารเกี่ยวกับความปรีดง
ปรีดงทางภาษา แต่ประการใด ตามหนังสือของนาง
โนบะโกดอวสานต์ แสดงถึงคำตำราภาพเป็นอย่างดีว่า
นางพลอยเป็นโรคความคั้นโศกฮึกซึ้งคล้าย ๆ กับนายจ้าง
ของนาง ข้อบาดหมางระหว่างนางกับ "พระเจ้ากรุง—
สยาม" นั้นมีเพิ่มจนทุกที ทำให้นางเบื่อหน่าย และมัก
จะ "เก" ไม่สอนหนังสือเอาคือ ๆ หลายครั้งหลายครา
ถึงกับทรงรับสั่งอย่างเบือหน่ายครั้งหนึ่งเหมือนนกนว่า

"Mam, you are one great difficulty" หรือ
"แหม่ม" เธอเป็นศัวยากลำบากมากมายเสียจริงๆ.....
I have much pleasure and favoure on you, but you are
too obstinate ฉันโปรดและปรานีเธอมาก แต่เธอก็
ข้างคอเดียดเอียดคือ You are not wise Wherefore are you
so difficult? You are only a woman It is very bad you
can be so strongheaded..... เธอไม่ฉลาดเลย ทำไมจึง
ทำศัวยให้ยากลำบากนัก? เธอเป็นแค่ผู้หญิงเท่านั้น หัว
แข็งหัวค้ออย่างนี้ไม่ใช่ของดี!

แต่เรื่องผิดพลาดของการสอน ปรากฏว่ามีใน
ศิษย์ตอนท้ายของนางคนหนึ่งชื่อเจ้าจอม มารดา ชื่อน กัดิน
ผู้เป็นจอมมารดาของพระองค์เจ้ากฤดาภิรมหาร เจ้าจอม
มารดาผู้นี้ปรากฏว่ามีใจความสนใจอยาก เรียน อยากรู้ ภาษา
อังกฤษอย่างรุนแรง ถ้าจะมีอะไรแก้ตัวในการสอนของ
มีตรีดีแน่นอนว่า ที่สอนไม่ได้ผลก็คงหมายนั้น เนื่องจาก
นางถูกขจัดจ้งหวะระหว่งการ สอน กวด คั้น หดหาย สืบ ครัง
ด้วยความรู้ความอยากรู้หรืออยากเห็น ไม่ใช่ของเจ้าจอมมาร-
ดาชื่อนกัดิน แต่ของ “พระเจ้ากรุงสยาม”.....

เราได้วิเคราะห์ถึงถึงความอยากรู้หรืออยากเห็นอย่างรุนแรง
ของดัดมเกดัดัดนกระหม่อมรัชกาลที่ ๔ มาบ้างแล้ว ขอ
วิเคราะห์ก็คือว่า ความปรารถนาอยากรู้หรืออยากเห็นแรงกล้า
ของมนุษย์ท่านองนี้ไม่ใช่ของธรรมดา หรือไม่อาจจะมิได้
ในจิตใจของคนธรรมดา ในการทำวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า
เกี่ยวกับอัตราแห่งอัจฉริยภาพ (G.Q. หรือ Genius Quo-
tient) ร่วมกับศาสตราจารย์ชาวอเมริกันคนหนึ่ง เราได้จัดเอา

“ความปรารถนาแรงกล้าที่จะเรียนรู้” เป็นคุณสมบัติเอก
เป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่ยากที่สุดที่จะหาได้ในความ
มนุษย์ หากบังเอิญมีในจิตใจของบุคคลผู้ใดสมัยใดอย่าง
ทรงกล้าจริงๆ จะมีอิทธิพลเบื้องต้นใจของยุค เนื่องจาก
ผลของความปรารถนาแรงกล้าต่างๆ อันเป็นคางประ
กายแม่เหล็กใหญ่ที่ดึงดูดความวิเศษนักคิดธรรมดาทั่วไปให้
อยู่ในกระแสรออำนาจ “พระเจ้ากรุงสยาม” ไม่เคยทรง
รังอะไรและใครเลย ในเมื่อพระองค์ทรงอันจนเกี่ยวกับ
แต่งตั้งต่างๆ ที่ไกลที่สุด พระองค์ก็บัญชาให้มหาดเล็กไป
ตาม “เจ้าคุณครูใหญ่” หรือ “เคอะแหม่ม” มาเดยวัน!
ที่ไกลออกไป พระองค์ก็มีพระราชหัตถ์เดาถึงอย่างเร่ง
ร้อนระมัดระวัง ถึงกับ “ทรงมีคณูเมตต์หลวง” คัดรา
ครวครวเนตต์ต่างๆ ด้วยพระองค์เอง เมื่อถึงวันเมตต์มา
ถึงกรุงเทพฯ พระองค์ยังต้องการความช่วยเหลือของราช
เดชาบุการณิของพระองค์มากขึ้น ถึงกับทรงให้หยุดสอน
หนังสือทันที และไม่ทรงแยแสว่าพระองค์จะทรงมีข้อ
พิพาทจิตใจอะไรกับ “เคอะแหม่ม” ของพระองค์หรือ
“เคอะแหม่ม” จะไม่สู้ดูบายอะไรอย่างไร มหาดเล็กก็

บท ๘ จบไป ถึงนักศึกษาในมหาวิทยาลัยบท ๙ และบท
๑๐ เขาเหล่านั้นอาจจะอ่านหนังสือภาษาอังกฤษชั้นค้ออก
บ้าง และแน่นอน เขาอาจจะฟังการพูดการสนทนาภาษา
อังกฤษทั้งการสอน และปราศจากออกตามฉันทวิธี ถ้า
เขามีครูที่สอนหนังสือเป็น (gifted teacher) โดยพูดภาษา
อังกฤษในชีวิตจริงวิชาภาษาอังกฤษตลอดเวลา.... แม้
จะไม่ต้องคัดกรอกให้เสียเป็นอย่าง “อัยการ” เท่าใด!
แม้กาเรียนภาษาอังกฤษก็คงจะอ่านออกบ้าง กระทั่งฟัง
วิทยุก็ไม่อาจจะหวั่นไหวได้ บางคนจะฟังมิได้ดังที่ ทั้งๆ
ที่ภาพยนตร์เสียงภาษาอังกฤษชั้นค้อออกนั้น เป็นครูภาษา
อังกฤษที่ค้อออกไปอีกมิได้ เนื่องจากมีคำอธิบายดวกๆ
หายาๆ นายกำกับเรื่อง

แต่ในการเรียนภาษาอังกฤษแม้เพียงแต่จดหมาย
สั้นๆ ๑-๒ บรรทัดนั้น โดยมากจะต้องใช้เวลาเป็นชีวิตจริง
บางคนเขียนไม่ได้เลย อย่าให้ก้อางคณิพนธ์ (essay) ซึ่ง
ต้องการความวิจิตรพิศดารเลย มีดริ้งแอนนาได้นำค
หมาย “อนนำดังสาร” ของเจ้าจอมมารค้อออกคณิพนธ์
พิมพ์ในหนังสือของนางหลายฉบับ ซึ่งแปลความหมาย

ไม่ออกว่านางมีความประสงค์อะไร เพราะเจ้าจอมมารดา
ซ่อนกลิ่น Hidden Perfume เป็นศิษย์ของนาง ใครๆก็
คาดหมายได้ว่า นิสัยของนางจะไร้อำนาจ แต่ถ้าจะ
วิเคราะห์ให้ละเอียดจะเห็นว่า นางต้องการให้ยังเกิดความ
รู้สึกที่เรียกว่าความเอ็นดู ความน่าสงสาร เนื่องจาก
เจ้าจอมมารดาซ่อนกลิ่น มีเรื่องพิศดารจริงๆ เช่นฉบับ
ที่เขียนถึงมีศรีธรรมา ไม่นางไม่สบายว่า

Thursday morning

My very dearest Teacher

You please to believe me truly I played to God
to-night for you and dear Luis and I dream about
you and you will to be very well soon my dear you
don't to be sorry and my very dear teacher don't
forget me. And my dear truly I dream of medicine
will you please to drink some or not as you please
perhaps will you please to drink some you must
drink one time. I am yours affectionally

Harrite Beecher Stowe Son Klin

มันักเรียนภาษาอังกฤษคนโตบ้างที่ไม่เคยเขียนจด
หมายท่านเองนี้ ที่แต่งประโยคไม่เป็นรูปประโยค ที่ใช้
คำศัพท์ต่างๆ อย่างมั่วๆ ถ้าวัดคือพอคงทำต่อยได้ก็
จัดเหวี่ยงอากาศไปรอบๆ ที่ศ ถูกบ้างไม่ถูกบ้าง ที่ไม่รู้

จักไร้วรรคคอมทไร้แต่คำบุรพบท and มากมายฟุ่มเฟือย?
 เรื่องที่กล่าวแบ่งคือการใช้นาม Harriete Bee-
 cher Stowe นำหน้าชื่อ Son Klin บางฉบับก็เขียนนำมา
 บางฉบับก็เขียนเพียง Harriete Beecher Stowe เฉย ๆ
 ตามเรื่องปรากฏว่า เจ้าจอมมารดาชื่อนกดิน ไต่จับใจ
 ชาร์ลตะในหนังสือ Uncle Tom's Cabin ซึ่งเป็นนิพนธ์ที่
 มีชื่อเสียงเรียก มิชเชอร์สโตว์ ผู้ภาพสตรีอเมริกันแต่งให้
 โลกเจตนาคนผู้เป็นทาส เพื่อให้ประชาชนเรียกกร้อง
 ร้องรัฐบาลให้คว้นคำนึงถึงสิทธิแห่งความเท่าเทียมกัน ของ
 ความเป็นมนุษย์ในอเมริกา หนังสือท่านของนามมาก แต่ไม่
 เคยไม่มีชื่อเท่าเรื่อง Uncle Tom's Cabin ตามการชอบ
 ของของข้าพเจ้า เจ้าจอมมารดาชื่อนกดินไต่จับคำบอกถึง
 เรื่องการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยทาสในอเมริกา จากครุใน
 ละครมิชชันนารีอเมริกันคนหนึ่ง เข้าใจว่าจะเป็นผู้คนนาย
 ของท่านปลดแอกมากกว่ามิชชีสเม็คคูนหรือมิชชีสเฮ้าส์ ชาร์
 เหตุที่เรารู้ใจเร้นเนื่องจากท่านปลดแอก คุณ นาย ของ ท่าน
 เป็นคุณเมียผัวคู่แรกที่ทำงานฝังรากฐานของละครมิชชันนารี
 อเมริกันในประเทศไทย ท่านได้กระทำอย่างรอบ

คำ และ มีชื่อเสียงมากปรากฏความพิศดารในหนังสือ
Fifty Years of the American Mission in Siam ซึ่งทำ
การตลอดฉดถาวรณนทพ ประเทศสยาม ในพ.ศ. ๒๔๗๓

เจ้าจอมมารคำ คุ้ม หนังสือ Uncle Tom's

Cabin จากคุณนายของท่านปอดเด แต่รักอ่านไม่

ออก อุปมาตั้งโคเทียบไรทพยเดนมที่นามาคงไว้ในคำหนัก

ไม่รู้จะทำให้มันถูกเกิดชนเป็นแสงสว่างได้อย่างไร เมื่อมา

พบกับมิดริ่งแอนนาสองสามครั้ง “ความสนใจแรงกล้า”

ของท่านเจ้าจอมมารคำก็จับต้องความรู้ดีของนาง เพราะ

ตามความในหนังสือนั้น ปรากฏว่าท่านเจ้าจอมมารคำผู้ไม่

เป็นทโปตรอง “พระเจ้ากรุงสยาม” นานมาแล้ว ได้หุ้บ

หน้าตงแทบเท้าของผู้จะเบ้ ทรแจะกอดไว้แน่น! เราต้องไม่

ดิมว่าท่านเจ้าจอมมารคำถูกขังไว้ใน “ฮาเร็ม” จะไปไหน

มาไหนง่ายๆ ไม่ได้ ยังมีพระราชโอรสกับเจ้าชีวิตยังเป็น

เรื่องจำเป็นที่จะต้องเก็บตัวรักษาตัวอย่างเข้มงวด และ

ต้องรอกคอยแต่จ่า เมื่อใดสงครามจะโปรบประทานแสง

สว่างอันแท้จริงมาให้ มิดริ่งแอนนาทราบความหลังของ

เจ้าจอมมารคำร่อนกลิ่นร่อนเป็นอย่างดี ทั้งปรากฏว่า

เจ้าจอมมารดาเป็นคนขยันเรือนดำหน้า ของ ศิษย์ คอน บ้าย
ทุกคน ความเข้าใจในภาษาอังกฤษเริ่มบังเกิดขึ้น และ
บังเกิดต่อตามไปถึงหนังสือ Uncle Tom's Cabin ซึ่งทำ
ให้ดวงจิตของท่านสว่างไสว ในอักษร ศาสด์ครัดเม่ หนังสือ ของ
โลกคู่เคียงกับเจ้าชายหนุ่มแห่งดิน แคน อียิปต์ โย ราณ ที่
สามารถอ่านมหาคัมภีร์ Toth อันเป็นที่รวมของความ
ลึกลับทั้งหมดของนรก แผ่นดินและสวรรค์ ท่านคงได้ใช้
ความเพียรพยายามอย่างยิ่งที่จะอ่านมันทีละหน้า ครั้นอ่าน
ไปและอ่านไป ความสงัดจวบใจในความเป็นทาสของ
คนที่ตกตายเป็นสควเพื่อรับใช้คน ก็ถูกกระพ้อโหมกระพือ
ถึงขั้นทองไหลในตัวของเขื่อน ผู้อยู่ไกลแสนไกล ถ้าท่าน
สามารถเขียนจดหมายถึงมิสซีส์ซ่าเวียต มิสเซอร์สโด้โค้วได้
ข้าพเจ้าเชื่อเหลือเกินว่าท่านต้องเขียนจดหมายไปแล้ว แต่
ครึ่งกระนั้น มิสซีส์แอนนาก็ยังไม่รู้จักมิสซีส์โด้โค้ว นาง
ได้รู้จักกันเมื่อนางไปประจำงานหนังสือ พิมพ์ นิตยสาร คัด
ฉนวนวิชัยเคียงที่เหลื่ออยู่กับเจ้าจอมมารดา ผู้นำ สงัดจวบก็
ใช้ชื่อ "ซ่าเวียต มิสเซอร์ สโด้โค้ว" นำหน้าชื่อท่าน!

ความซื่อ จริงหรือเท็จเพียงใด?

อะไรเป็นสาเหตุเบื้องหลัง ที่ทำให้เจ้าจอมมารดา
ชื่อนกดิน ทำเช่นนั้น?

อิทธิพลของหนังสือเล่มหนึ่งหรือสองเล่ม สามารถ
เปลี่ยนจิตใจของมนุษย์ได้ถึงอย่างนั้นเทียวหรือ?

ในประวัติศาสตร์รกรกของโลก มีหนังสือเล่มเดียว
“ทนายเดม” ทรงพาดานภาพอย่างยิ่ง กระทั่งนักปฏิวัติ
ต้องถ่ออ่านตะโกนรณอย่างดังไปตามถนน เช่นหนังสือ
สัญญาประชาคม Le Contrat Social ของรูสโซบางเล่ม
ทำให้คนอ่านฆ่าตัวตายภายหลังเมื่ออ่านจบลง เช่น หนังสือ
ความเศร้าของหนุ่มแวร์เทร The Sorrow of Young Wer-
ther ของเกอเธ บางเล่มทำให้คนถูกเผาทั้งเป็น ต้องหนี
ไปอยู่ต่างประเทศ, ต้องปฏิรูปการศึกษา ต้องเปลี่ยนแปลง
การปฏิบัติการณ์แห่งชีวิตใหม่ ฯลฯ ในเมืองไทยเรา หนังสือ
“พระดอ” ทำให้สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงหลง
โหด กระทั่งฆ่าเพี้ยพระองค์เป็น “พระดอ” หนังสือ
“พระดอภยฉัตร” ของสุนทรภู่ทำให้คนอยากเป็นศิษย์ของ

สุนทรภู่ทั้งประเทศ หนังสือ "ขุนช้างขุนแผน" ทำให้
ปกครองหญิงทุกคนทุกบ้านทุกเมือง ไม่กล้าตั้งชื่อลูกสาว
หรือหลานสาวตนว่า "ฉันทอง" แม้ "ฉันทอง" จะเป็น
คนดี ไม่ใช่คนชั่วเพียงใดก็ตาม ฯลฯ ฉะนั้นจึงไม่เป็นที่
สงสัยว่า อิทธิพลของหนังสือ Uncle Tom's Cabin จะ
ไม่ทำให้ท่านเจ้าจอมมารดาทองจนดั้นตน, ไม่เพียงแต่
รอบ ๆ ตัวท่าน จะมีแต่ท้าวท่านนั้น แต่มีอิทธิพล
ก็เป็นหัวแรงชี้แจงให้เห็นความไม่เต็มใจของ การ
มีทาส รวมเป็น ๒ แรง กระทั่งกลายเป็นเรื่องใหญ่
เพราะเจ้าจอมมารดาชื่อนกคุณ ผู้เป็น "เจ้าหญิงจากเมือง
มอญ" มีโทษขังแต่เพียงไร ชื่อผู้แต่ง Uncle Tom's
Cabin นำทหารของท้าวท่านนั้น

ท่านปรารภถึงการถ่ายทอดหนังสือ อันเป็นดวง
ใจของท่านเดิมนั้น ออกสู่สยามจากนี้ ปรารภแต่ยังไม่ฝัน
เปล่า ท่านลงมือแปลทีเดียว!

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่เรารุ่นหลังมิได้เห็นกัน
ฉบับที่ท่านแปลนั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากความฉิบหายของการ
หนังสือไทยคงได้กล่าวมาแล้ว แต่เราจะหลบหลีกกัน

ไม่ให้เกียรติแก่เจ้าจอมมารดาชื่อนกตน ว่ามิใช่เป็น "ผู้
แปดวรรณกรรมของโลกคนแรกในเมืองไทย" มิได้ ไม่ว่า
ท่านจะเป็นที่โปรดหรือไม่โปรด ของ "พระเจ้ากรุงสยาม"
หรือไม่ก็ตาม งานคืองานเสมอไป ส่วนตัวคือตัว
กันไปอีกเรื่องหนึ่ง จะอธิบายยากก็ยากอย่างไรก็ยาก
ไม่มีดี หรือจะเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนด้วยความ
ความทุจริต.... แม้จะใช้เงินทองเท่าใดหรือจะเอาทองคำ
เอาตามมาบังคับอย่างไร ก็อาจจะเป็นไปได้เพียงใน
เวลาอันสั้นเป็นต้นเช่น หนังสือเสภาขุนช้างขุนแผน ซึ่ง
เป็นหนังสือเอกที่แต่งสืบต่อกันมาเป็นทอดๆ นับตั้งแต่สมัย
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีผู้พนันมากมายหลายคน
มิใช่จะมีผู้เพียรพยายามเขียนพิศვნว่า เป็นพระราชนิพนธ์
ของรัชกาลที่ ๒ บาง ของคนพนันคนไหนบ้าง ยังพยายาม
ทำโดยังฟังไม่ขึ้น . ทั้งนี้เนื่องจากเป็นความพยายามที่ผิด
หลักวิชา ว่าด้วยการนิพนธ์เสภา และพระเจ้าสามารถ
ของพระราชบิดาของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ในทางกวีสูง
ไม่ถึงอรรถรสของเสภาเรื่องนางพิน

ยิ่งกว่านั้น เจ้าจอมมารดาซ่อนกลิ่นมิได้หยุดของ
“งานมนุษย์กรรม” ของท่าน เพียงแค่แปดหนังสือของ
มิสริสโตว์ ท่านได้มาเพียงงานสำคัญอันสุดท้าย ถึง
กับปลดปล่อยทาสของท่านในวังหลวง! ซึ่งคงนับว่า
เป็นการปล่อยทาสครั้งแรกในประเทศไทย ทงตัวท่าน
เอง ก็ไม่ยอมมีทาสอีกต่อมา นอกจากว่าจ้างกันเป็นเดือน
เป็นปี พฤติกรรมเช่นนั้นคนใจใหญ่คนโตที่ทราบข่าว ก็
อดสรรเสริญมิได้ มิสริสโตว์แอนนาได้รับเชิญไปค้ำประกันปล่อย
ทาสของท่าน ก็พุดอวยกันคนถึงกับพูดไม่ออก ร้อย
น้ำจืดก็คือ การปล่อยทาสครั้งแรกนั้น ทำกันในพระ
บรมมหาราชวังซึ่งเต็มไปด้วยทาสนั้น เป็นการเชิงค้ำ
อั้นตราอย่างยิ่ง เนื่องจากมิได้รับพระราชดำริเห็นค้ำ
เห็นชอบจาก “พระเจ้ากรุงสยาม” พอข่าวการปลด
ปล่อยทาสนักระบายออกไป มันตาท่านผู้เป็นเจ้าของเจ้า
อย่าง ทงปวงกตกพระทัย ร้องวิคจ้ายหวาดกลัวที่สุดว่า
ท่านจะต้องทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง! ท่านผู้ใหญ่มาง
ท่านเด้าให้ข้าพเจ้าฟังว่า “ใคร ๆ ก็ มริ พาสเจ้า
จอมมารดา ซ่อน กลิ่น เรื่อง การ ปล่อย ทาส กัน ทงจิง”

รัชกาลที่ ๕ ก็ทรงทราบ แต่ก็อย่าจะทรงมองเห็นเรื่อง
การต้องปลดปล่อยทาสี่เป็นความจำเป็นในเวลาต่อไป จึง
มิได้คิดแต่ประการใด ท่านเองเดี๋ยวก็มันเกิดอันตราย
หม่อมรัชกาลที่ ๕ ก็มองไม่เห็นจ้ะ ประเทศสยามจะ
หลุดพ้นไปจากระบอบการปกครองแบบ คองคักก็จ้งขันแนด
ได้อย่างไร เพราะพระองค์ท่านทรงมองเห็นทางที่จะดำเนิน
ไปเช่นนั้น " อยู่แล้ว "

เฉพาะงานแต่มีมนุษยธรรมอันสำคัญนี้ เราประ-
จักษ์กันแล้วว่า มิใช่เป็นผลงานของมิดซีดแอนนาแต่อา
พั้ง คุณนายของท่านปลดเดเป็นมีเพราะความรู้สึกเรื่องนั้นมา
แต่แรกเริ่ม เมื่อเริ่มตอนหนังสือเจ้าจอมมารดาอ่อนกต
๗-๘ มีก่อน แต่ต้องนับว่า เป็นความสามารถพิเศษของ
มิดซีดแอนนา ที่ทำให้เจ้าจอมมารดาอ่อนกตอ่านหนังสือ
ชื่อ Uncle Tom's cabin ออก เช่นเดียวกับสามารถ
โน้มน้าวพระทัยของเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ให้ปลดปล่อยค
รั้งระบบทาสไปด้วย ดังเราจะเห็นว่า พระราชกรณียกิจ
ชิ้นแรกทรัชกาลที่ ๕ ทรงกระทำเมื่อขึ้นครองราชสมบัติ
วันรุ่งค้อจากสมเด็จพระยา ศรีสุริยวงศ์ ในเวลา

พ.ศ. ๒๔๓๖ กศอ ประกาศให้เลิกระบบทาส

เรื่องการเลิกทาสในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งว่ากันเป็น
งานชิ้นเอก master piece ของพระองค์ ถึงกับปรากฏ
เป็นภาพทศรและเด่นที่สุดในพระที่นั่งอนันตสมาคม มาจน
กระทั่งทุกวันนี้ ควรได้รวบรวมเกราะที่เป็นความผดุงได้บ้าง
เล็กน้อย ในเอกสารนี้ คนแรก เราจะต้องเข้าใจว่า
สถาปนาเรื่องทาสของสยามและอเมริกา นั้น แยกต่างกั
น ทาสในอเมริกาได้ เป็นชีวิตของความเป็นอเมริกาได้ เป็น
เรื่องแรงงานสำคัญในการทำกิจการและเกษตรกรรมทุก
ประเภท เพื่อขึ้นโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ แต่
ทาสในสยาม เป็นเพียงสัญญาบัตรของคนมีเงิน, ของ
เจ้า, ฯลฯ เพื่อทำงานเด็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้าน ในวัง
ในสวน ไม่ปรากฏว่าเป็นกลุ่มเป็นก้อนขององค์การ หรือ
แรงงานสำคัญแก่ประการใด ในการเลิกดัมระบบทาส
ในอเมริกาได้นั้น เป็นปัญหาทางมนุษยธรรม และอารย-
ธรรม ถึงกับมองกิจการตั้งชนในอเมริกาเหนือ เพื่อ
โจมตีต้านทานความเจริญก้าวหน้าของทาส การซื้อ
ทาส, การจับเรือทาส ฯลฯ มีหนังสือจำนวนมาก

นาย, นับทเพลง, นัการแสดง ฯลฯ เพื่อนมนุษย์ธรรม
ในการค้องเด็ก "อารยธรรม" ที่อเมริกาได้กำลังดำเนิน
อยู่ การใคร่เด็กทาสเพื่อเห็นแก่มนุษย์ธรรมนี้ ชาว
อเมริกาได้บางรัฐที่เห็นใจ เข้าใจ และอยากจะให้เลิกดื่ม
ไปก็มี แต่เด็กไม่ได้ เนื่องจากเป็นพื้นเพของคำสัญญาของ
อารยธรรมคั้งกล่าวแล้ว อีกประการหนึ่ง โรงงาน
อุตสาหกรรมทางอเมริกาได้กำลังจะเริ่มเติบโต และ
ถ้าหากเด็กระบบทาสโดยฉับพลัน จะทำให้เกิดความสัน
ตะเทือนแก่การอุตสาหกรรมทั้งหมด เป็นความ
จำเป็นที่ค้องมี แม้จะลงกับค้องแยกเป็นอีกประเทศหนึ่ง
ก็จำเป็น ประเด็นการแยกประเทศนี้ ไม่เป็นสิ่งที่พึงประสงค์
ของรัฐบาดกลาง ณ กรุงวอชิงตัน และของชาวอเมริกัน
จำนวนมาก เรื่องได้ถูกรุ่นมาหลายปี และมารุ่นแรงถึง
ขนาดจะชนทานกันต่อไปไม่ได้ ในสมัย อับราฮัม ลินคอล์น
เป็นประธานาธิบดี สงครามกลางเมืองครั้งใหญ่ที่ค้องใช้
ชีวิตมนุษย์ ๕๐๐,๐๐๐ ชีวิต จึงเกิดขึ้น อเมริกา กลาย
เป็น "สหรัฐอเมริกา" และ ลินคอล์น ผู้ชนะ ได้
ประกาศเลิกทาสทันที แต่ความจำเป็นเพื่ออารยธรรม

ของมดวิภาคใต้ ได้ทำให้ชีวิตของ ดินสอดนั ก้องสัน
ดุจดั่ง โดยการถูกลดบยั้งเบื้องหลัง ตั้งเป็นที่ทราบกัน
ทั่วไปแล้ว

การเด็กทางในสยาม แยกต่างกับการเด็กทาง
ในอเมริกา

ประเทศสยาม เด็ก ทาง ด้วย บัญ ภา ประเด็น ทาง
มนุษยธรรม หาไร้ประเด็นทางอารยธรรมไม่ ทางไทย
เป็นเรื่องของความขมขื่น, โหดร้าย, อนาถะอย่างยิ่งทาง
จิตใจ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าตั้งสัยการอบรมสั่งสอนของพระ
พุทธศาสนา ในรัชกาลที่ ๒ ที่ ๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ของราชอาณาจักรมยุคคิกนิกายใน รัชสมัย " พระ เจ้ากรุง
สยาม " ได้พยายามสืบเสาะหาเงื่อนงำเรื่องนามานความ
สมควร หาไม่พบ พบแต่คำแก้ตัวของพระภิกษุบางรูป
ซึ่งไม่เป็นแก่นสาร ฟังมันตก ณ ทัณฑ์ เพราะจะแก้ตัว
เก่งที่สุดเพียงใดหรือไม่ก็ตาม พระพุทธศาสนาในประเทศ
สยาม ก็ดำรงคงอยู่เป็นสถาบันอันคู่เคียงกับระบบทาง
กลอด & แผ่นดิน กระทั่งศิษย์เอกในมโนภาพของมิ่งวิธ

แอนนาได้มีประกาศเด็ก..... พระพุทธเจ้าซึ่งเป็น
ศาสดาแห่งมนุษยธรรมอันสูงสุด อยู่เคียงคู่กับระบบทาส
ซึ่งเป็นระบบที่โหดร้ายอย่างที่สุด!

ในการเลิกเด่า มีกฎเกิดขึ้นใหม่? มีสงคราม
กลางเมืองเกิดขึ้นใหม่? มีการล่มจมทางศีลธรรม ทำ
ไร่ ทำนา ทำสวน อย่างใหญ่โตอะไรเกิดขึ้นใหม่?

ในเอกสารต่างประเทศเกี่ยวกับ เมืองไทย บางเล่ม
ไม่ถือว่า การเลิกระบบทาสในเมืองไทยเป็นเรื่องสำคัญ
เนื่องจากในทัศนะของเขาเห็นว่า พระมหากษัตริย์เห็นอ
กฏหมาย จะทรงให้เลิกอะไร เมื่อใดก็ได้ ยิ่งต้นเกล้า
ต้นกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ประ
ชาราษฎร์ทั่วไปจงรักภักดีอย่างสูง เรื่องเลิกทาสจึงเป็น
เรื่องง่ายที่สุด การแพร่พิศพระราชมณเฑียรของ
รัชกาลที่ ๕ ขึ้นในพงศาวดารของเราทั่วไป เป็นการ
ถวายพระเกียรติแก่พระองค์ท่านเกินความสำคัญอันแท้จริง
ของงาน ไม่นับแต่ค่าอะไรกับความเข้าพระทัยผิดของ
ต้นเกล้าต้นกระหม่อมรัชกาลที่ ๕ ที่ทรงกล่าวหาว่า การ
เปลี่ยนพระทรงทวงกรม จาก ของเก่า มาเป็น ของ ใหม่

ของรัชกาลที่ ๕ ดำริว่าพระวราภรณ์ขี้กษของ มุข
ฮิโต มหาราช ทรงเนืองจากเหตุผลว่า เมื่อทรงเปลี่ยนแปลง
ให้เป็นอย่างใหม่แล้ว ประเทศสยามมิได้มีการขบฏ
อย่างญี่ปุ่นเลย พระองค์ท่านไม่ทรงเข้าพระทัยว่า มุข
ฮิโต มหาราช ได้ปฏิวัติประเทศญี่ปุ่น โดยการทำ
อุตสาหกรรมชนรากฐาน (basic industry) เพื่อเป็น
หลักให้เกิดอุตสาหกรรมขนาดหนัก, อุตสาหกรรมขนาด
กลาง และอุตสาหกรรมขนาดเบา เป็นการเปลี่ยนแปลง
เศรษฐกิจใหญ่ของชาติโดยทันทีและทั้งหมด ครอบเจ้าต่าง
กันในประเทศเกิดชนหลายครั้งก็จริงอยู่ แต่มิได้เกิดขึ้นเพราะ
มาตรฐานการครองชีพ ของ ชาว ญี่ปุ่นทั้ง ประเทศพุ่ง ออก
จากความป่าเถื่อน มาสู่ ระดับ เคียง กับ ชาติ ที่เจริญ แล้ว
หากเกิดขึ้นเพราะความหวงแหนในอำนาจของคน ที่ด้อย
มาแต่สมัยโบราณกาล

งบประมาณของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศ
กสิกรรมเพียง ๒๗ ล้านเยนนี้ แต่เมื่อ มุขฮิโต มหา
ราช ปฏิวัติระบอบเศรษฐกิจใหม่ จากการเป็นประเทศ
กสิกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม-กสิกรรมนั้น งบ

มีงบประมาณเพียง ๒-๓ พันล้านบาทเท่านั้น ใน พ.ศ.
๒๔๘๔

-๘-

งานสอนหนังสือ เป็นหน้าที่โดย ครองของ มีดชีวิต-
แอนนา ตามที่ตกลงกับนายจ้างของนาง งาน "ราช-
เดชาภากรินทร์" เป็นงานพิเศษ เดือนหนึ่งเมดที่ดวงมา
สองครั้ง ครั้งหนึ่งมีดชีวิตแอนนาต้องใช้เวลาจาก ๘ ถึง
๓๐ ชั่วโมง คือจากงานราชเดชาภากรินทร์ยังมีงานเกี่ยวกับ
ภาษาอังกฤษ และการต้อนรับชาวต่างประเทศในกรุงเทพฯ
จีปาละ ทั้งเราได้วิเคราะห์กันมาแล้ว เมื่องานในหน้า
ที่สอนหนังสือพระวราโฮรสพระวราธิศา รวมทั้งเจ้าจอม
มารดาและเจ้าจอม กอายเป็นงาน "รับสั่งของพระมหา
กรุณาธิคุณ" รอบค้ำเช่นนี้ จำเป็นอยู่ที่นางจะรู้จัก
อะไรคืออะไรในพระบรมมหาราชวัง ด้วยความใคร่รู้ ใคร
เห็นบ้าง จำใจรู้บ้าง, ต้องรู้บ้าง ซึ่งนางเห็นว่าเป็นเรื่อง
แปลก ควรบอกกล่าวให้ชาวโลกรู้ตาม จะทำหน้าที่
นางเป็นคนขี้มั่วขำ ออกค้ำจุนจ้านในเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องของ

นางก็ไม่ถูก เช่นการซ่อนหนังสือเจ้าฟ้าฯหาตงกรณเป็น
 ต้น พอซ่อนได้ไม่กี่วัน พระบรมญาติฝ่ายในก็เชิญนาง
 ไปตักเตือนเรื่อง รุกย่องซ่อนศาสนาครึ่งเดือน หรือทำให้
 เจ้าฟ้าฯหาตงกรณเปลี่ยน ศาสนา จาก พุทธ เป็น คริสต์ นะ
 หากจะวิเคราะห์เหตุการณ์บอก เต่าแก่โลก ของ นางอย่าง ขวางใจ
 เป็นกตางแต่จ จะเห็นว่า การบอกเต่าเกือบทั้งหมดมีอนุสนธิ
 จากศิษย์ของนางทั้งนั้น เรื่องนาง “สุนจันทร์” ด้วยความ
 รักความดีต่างก็มีบ้าง ๒-๓ เรื่อง ที่รักใคร่ใคร่ไม่ใช้
 จูระของนางสักนิดคือ การช่วยเหลือพระนางสุนทรวินิตรา
 มหัยย์ของสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่ง “พระเจ้า
 กรุงสยาม” นำมาจริงไว้ เมื่อสมเด็จพระอนุชาธิราช
 ดั่งวรรคตแล้ว และพระนางปฏิเสธรไม่ยอมเป็น “นางอิน
 คัม” ในฮาเร็ม

กล่าวโดยห้วนๆ หนังสือของมีดชี้แฉนมา ตอน
 ที่ถูกเพิ่งแต่งกันมาก ท่วงถาดชาวไทยชั้นสูง ๆ คือ

- ก. การบรรยายลักษณะภายในพระบรมมหา
 ราชวัง
- ข. เรื่องฮาเร็ม (คุบท ๘)

- ก. เรื่องเจ้าจอมมารดาอ่อนกั้น
- ง. พระราชนิพนธ์กวีเสด็จประพาสของ
“พระเจ้ากรุงสยาม”
- จ. เรื่องท้าวของเจ้าจอมมารดาอ่อน
- ฉ. บัญชาต่างประเทศ เช่น การที่ถูกรังแก
ในกรุงเทพฯ จับหม่อมราโชทัย (ท้าย)
โขนออกมาจากสถานทูต (ค.บ.ที่ ๖)
- ช. เรื่องเจ้าจอมมารดาทักทิม
- ญ. เบื้องหลังเหตุการณ์อุปสมบทของสมเด็จพระสังฆราช (เจ้า) วัดราชประดิษฐ กับ
“พระเจ้ากรุงสยาม”
- ด. กงซุนน็อกซ์ (ค.บ.ที่ ๔)
- ค. การตอบปลงพระชนม์พระปิ่นเกล้าฯ (ค.
บ.ที่ ๑)

๑๐๑ ๑๐๑ ๑๐๑

การเขียนเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ด้วยแต่ความ
ฉกรรจ์ทุก ๆ เรื่อง ที่ไม่มีคนไทยคนใดคนหนึ่งกล้าเขียน
ไม่ว่าคนไทยคนนั้นจะเป็นค.ว.๑.๑. จรรยาโก หรือหมัก.๑.๖.

กุหลาบ หรือแม่พระโอรสองค์ของ “พระเจ้ากรุงสยาม”
 คือ กรมพระราชปิ่นพงศ์ (คั่นสุด “จรรยา”) ^๕
 ผู้ทรงกตัญญูเป็นคนแรกว่า เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระ
 ด้วงที่ “กตัญญู” แห่งคาถาอินมหาราช ก็ไม่อาจจะเขียน
 เรื่องต่าง ๆ อย่างที่มั่งชิดแฉวนมากถ้าเขียนขึ้น หากจะวิ-
 เคารพที่ด้วยทศวรรษของนักศึกษากฎกระทรวงแล้ว หนังสือของ
 มั่งชิด แฉวนา เป็นงานที่ พึง ใฝ่รับ การ ยก ย่อง สรรเสริญ
 เพราะหากไม่เขียนขึ้นก็ไม่มีใครรู้ ^๕ ครั้นเขียนขึ้นแล้วก็
 เป็นความรุ่มรอบตัวในคนคิด— พึงสนใจ, พึงอ่าน, พึงวิจารณ์
 อย่างน้อยเรื่องราวของ “พระเจ้ากรุงสยาม” ก็ไม่ใช่ความ
 ดับ ทั้งไม่ควรจะให้พระราชประวัติของพระมหากษัตริย์
 ผู้ประเสริฐของกัน ถูกทอดทิ้งไว้.... ไปเขียนกันอีก ๒...
 ร้อยมีข้างหน้า! หนังสือของมั่งชิด แฉวนา เป็นงานที่
 ดั้งเดิม, ไม่ค้างแห้ง, ไม่เก่าโบราณ เป็นหนังสือที่แสดง
 ถึงการกระตือรือร้นของความคิด reflection ในพระมหากษัตริย์
 จึงแห่งตะวันออก ที่เต็มไปด้วยความหฤหรรษาและความ
 ดกปรกไสมนม เต็มไปด้วยความเปรี๊ยะประณีตและความ

โศก เต็มไปด้วยการให้อุปกรณ์เป็นทานความยากจน และ
ความคับแค้นโหดร้ายทางจิตใจ ฯลฯ

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความแตกต่างของ “ การคั่ง
รอบริ ” ระหว่างตะวันออกและตะวันตกมาหลายครั้งแล้ว
เพราะจำเป็น เมื่อเขียนถึงตรงนี้ ก็ต้องกล่าวอย่างออก
โดยจะเว้นไม่กล่าวถึงมิได้ ถ้าจะรับฟังความคิดเห็นของ
ชาวไทยผู้ศรัทธาไป แม้การบรรยายสภาพความเป็นไปภายใน
พระบรมมหาราชวังแล้ว เรากล้ากันว่า “ เป็นเรื่อง
ของท่าน ทำไมต้องไปสนใจในเรื่องของท่าน ? ” เจ้า
พระยาภคฉัตรวิเศษ อัครมหาเสนาบดีของเรา ก็คือ
ว่ามิถิซซ์แอนนาหลายครั้งว่า “ แหม่ม มันเป็นเรื่อง
เมีย เรื่องผัวของเธอ เธอจะไปยุ่งทำไม ? ” คำคือว่า
ปรากฏจนเมื่อ มิถิซซ์แอนนามา ขอรับความช่วยเหลือ
ให้ทราบทุก “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ในเมื่อเจ้าจอมมารดา -
ดุคศิษย์ของนาง ถูกต้องโทษบ้าง, หายไปบ้าง, ไม่น่า
เรียนหนังสือตามปกติบ้าง

แต่ “ เตะแหม่ม ” ก็ยังคงอยู่อย่างดี เนื่องจาก
จากนางถือว่า เจ้าจอมมารดาและเจ้าจอมเท้านั้นเป็น

“ศิษย์” ตามปกติมัน ครุฑก็ขอมไม้เขาทีไปนาเอาตา
ไปไว้กับลูกศิษย์ ในเมื่อครูอยู่ในฐานะที่จะช่วยได้
ประการที่สำคัญที่สุด ที่ท่านผู้อ่านพึงระมัดระวังให้ดี
คือ มีศิษย์แอนนามีได้ทำหน้าที่แค่เป็นครู หรือเป็น
ราชเอราวัณการันต์เท่านั้น “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรง
ใ้รับงาหลายหนาทัดหลายสถาน ทั้งนอกเวลาและในเวลา
หากจะเขียนว่า มีศิษย์แอนนา ทำหน้าที่คล้าย “แม่บ้าน”
ของรัชกาลที่ ๕ เร่งเรา ก็อาจจะกล่าวได้โดยไม่มีผิด บาง
ทีข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเขียนของข้าพเจ้าที่พยายามให้ท่าน
ผู้อ่านซาบซึ้งใน “ความฉิบสาค” ที่ชาวเขเรียกตายเป็น
“ฝรั่งผดดำ” จะอ่อนหรือดีไม่เพียงพอ เพราะเป็น
ความจริงอย่างยิ่ง ที่ไม่มีวิญญาณแม้แต่ดวงเดียวในพระ
บรมมหาราชวังที่จะเข้าใจ, เห็นใจ หรือรู้จัก “พระเจ้า
กรุงสยาม” เลย ทุกคนถดถอยพระองค์ท่านคงทรงเห็นถดถอยพระ
ภาพ ทุกคนเป็นไม้ในเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งที่สำคัญและ
ไม่สำคัญ ถึงกับไม่กล้ากราบทูลพระองค์ เป็นต้นเช่น การ
ตั้งพระธนม์ของเจ้าฟ้าหญิงจันทรมณฑล คงกล่าวมาแล้ว
เราจะคำหั้น “เคอะเขิน” ว่าจันจันไม่เข้าเรื่องไม่เข้า

ราวก็ไม่ว่าง นายจ้างของนางทรงเอาคำคำ ๆ ยั้ง ๆ มา
พัวพันกับนางก่อน แม้ในการมาเยี่ยมเจ้าฟ้าหญิงจันทร์-
นงทศขณะประทับระงวรหนัก ก็ทรงมีอาชพระรราชหัตถ์ตรา
ใบถึงนาง - “ เชิญฉัน..... ให้มาด้วยฉัน ” ว่า :-

My dear Mam

Our well - beloved daughter, your favourite
pupil, is attacked with cholera, and has earnest
desire to see you, and is heard much to make frequent
repetition of your name. I beg that you will favour
her wish. I fear her illness is mortal, as there has been
three deaths since morning. she is best beloved of
my children.

I am, your afflicted friend,

S.P.P. Maha Mongkut

อาชพระรราชหัตถ์ตราฉบับนี้ ทำให้ผู้เป็นครู - จะ
เป็นใครก็ตาม หักห้ามใจที่จะไม่มาได้อย่างไร นางไม่
ไต่ขัง พระมหาภักษัตริย์ทรง “ beg ” นางให้มาโดยที่
ทรงถือพระของคว่าฉัน “ afflicted friend ” หรือพระ
สหายผู้ทรงระทมทุกข์ของนาง

ในวันสุดท้ายที่จะอยู่ในสยาม โดยไม่กลับมาอีก
“ พระเจ้ากรุงสยาม ” ทรงรับสั่งว่า “ Mam: you

much beloved by our common people and all in-
 habitants of Palace และ Royal children. **หม่อม!** เธอ
 เป็นที่รักของพระราชโอรสและพระราชธิดา ตลอดจนชาว
 วังและชาวบ้านทั่วไป Every one is in affliction of
 your departure ใคร ๆ ก็เสียใจมากที่เธอจะจากไป
 And even my opium-eating secretary, Pla Alak, is
 very low down in his heart because you will go.
 แม้เจ้าชายลักษณเดชาบุตรผู้พี่ของเธอจะเสียใจ เพราะ
 เธอจะไปให้ได้ It shall be because you are a good and true
 lady ที่แม่เรณพอกเพราะเธอเป็นคนดี I am often angry
 on you, and lose my temper, though I have large
 respect for you. แม่เรณเคยโกรธเธอเพราะเหตุเสีย กบง
 นบถของเธอ But nevertheless you ought to know
 you are difficult woman, and more difficult than
 generality แต่อย่างไรก็พบว่า เธอจะเป็นผู้หญิงที่เจ้า
 ใจยาก และยากยิ่งกว่าผู้หญิงทั่วไป But you will
 forget, and came back to my service, for I have
 more confidence on you every day. แต่เธอก็ยังมี
 มั่นเต็ม และกลับมาทำงานใหม่ เพราะเรณแต่เพิ่มความรัก
 เธอถือในคำเธอ คง

ตามหลักฐานที่นำมาแสดงนี้ อาจทำให้เราเข้าใจ
ใจกระจ่างขึ้นได้บ้างว่า มีดซ์ซึธแอนนาเป็นสภาพสตรีที่
“ทำงานดี” แม้จะไม่มีความรู้ความสามารถอะไรมากมาย
ดังโลกกล่าวมาแล้ว ๕-๖ ครั้ง นางเป็นคนดีมีคุณธรรม
คนหนึ่ง ความเมตตาจริงซื่อเป็นเหตุที่ทำให้เราสามารถ
ก้าวไปถึงเหตุผลทางการชีวิตเขียนของนาง นางเป็นคนซื่อ
ถ้าจะไร้อัจฉริยะอย่างสมบูรณ์รอบคอบจริง ๆ แล้ว เรา
จะต้องยอมรับตามคำของมีดซ์ซึธแอนนาตอน ที่ว่า เรื่องเกี่ยวกับ
กับ “พระเจ้ากรุงสยาม” ที่มีดซ์ซึธแอนนาและนางเขียนขึ้น
นั้น เป็นความจริงเพียง ๘๘ เปอร์เซ็นต์

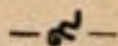
แต่ในประวัติศาสตร์ของโลก มีหนังสือเล่ม
ใดบ้างที่เขียนขึ้นจากความจริงและด้วยความจริง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์
เช่นนี้ แม้นหนังสือของนักเขียนที่ประหลาดคนเดียว
ของพิภพคือ “คำสารภาพ La Confession” ของซอร์ฮัก
รูโง ซึ่งชั้น average ทุกประเทศอ่านแล้วต้องเป็น
หน้าหัน ? พูดถึงคำ “วรรณคดี” อาจเป็นคำเปรียบเทียบกับ
ชนิด ทำให้ผู้อ่านบางท่านต้อง “เด็กคว-เด็กแวนดา”

อดทนอย่างหวาดกลัว จะขอพูดถึงหนังสือประวัติศาสตร์
 มนุษยชาติ — The Story of Mankind ของนาย เฮร์ จี-
 เวลด์ ซึ่งนักแต่งหนังสือรู้จักกันทั่วโลกว่า ได้มีการทะเลาะ
 อย่างรุนแรง ต้นก่งนามระหว่างนาย เวลด์ ผู้เขียน และ
 นายอีแตร เบตตอก คนคนขนาดหนักคนหนึ่งของอังกฤษ
 การทะเลาะนั้นไม่เพียง ๑ ยกหรือ ๒ ยก แต่ได้ใช้เหตุ
 ไร่นัด “เด่งงาน” กันจนนาย เวลด์ ต้มหยาตาเค้นเข้าไป
 จากโลก หรือแม่หนังสือประวัติศาสตร์เล่มที่กวางนาม
 มานัน จะพิมพ์ออกจำหน่ายถึง ๒,๐๐๐,๐๐๐ เล่ม นาย
 เบตตอกก็ไม่ยอม ว่าผิดว่าถูกกันเป็นบทเป็นหน้า ทำ
 ให้นักศึกษาทั่วไปได้ ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ อีกมากมาย
 พูดถึงประวัติศาสตร์ ของนายเวลด์ อาจจะใกล้เคียง
 ขอพูดถึงพงศาวดารไทยฉบับพระราชหัตถเลขา หรือ
 ของ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงรจนาแก้ไขเพิ่มเติม นักแต่ง
 พงศาวดารขนาด “दानทอง” ตกองค์นี้มีได้มากมาย
 ทลายสืบตอนไรหรือไม? ในสมัยเมื่อข้าพเจ้า “พดก”
 หอดมุดแห่งชาติสืบกว่ามีมาแล้ว ข้าพเจ้าได้กังปัญหา
 ถามท่านที่ “ดงรักดงทอง” แล้วว่า ใครคือคนผู้เขียน

มัน บางทีเขาก็ไม่รู้เพราะใช้แต่คำว่า "กถานว่าของท่าน
 อย่างนี้" ซึ่งหากจะย้อนถามอีกว่า "ถ้าเช่นนั้น เราจะ
 ต้องศึกษาค้นคว้ากันต่อไปทำไม ในเมื่อบรรดาความรู้อัน
 ชาติไทยแล้วแต่ท่านคนเดียวในโลก?" บางครั้งของสาร-
 ภาสว่า ผู้ศึกษารัฐธรรมนูญ "ท่านว่า" เกี่ยวกับพง-
 ศาสตร์ไทยมาก และถ้าจะให้ข้าพเจ้าเรียนต่อของงาน
 ค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ - ดงตงหมดแล้ว หนังสือพง-
 ศาสตร์ไทยฉบับของข้าพเจ้าเห็นจะ วิชาการเต็ม ๆ หนังสือ
 ชื่อ "ศาสตร์ภาพ" ของของข้าก รุโธ โส กระทบ !

เมื่อพูดถึงความเป็นจริง - fact ของหนังสือทรง
 ระวังถึงปัญหาที่ตนเคยวางไว้ คือเป็นลูกบอมบ์เวลา ณ
 พุทธศักราช ๒๔๗๖ หน้าวัดบวรนิเวศ เวลานั้นวันหนึ่งของเดือน
 พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ในฉันทธรรมด่ากัจฉาว่า "กัมภีร์
 พระไตรปิฎกทั้ง ๓ เต็ม เป็นพุทธวจนะทั้งหมดหรือ ?
 ข้าพเจ้าได้อ่านพบว่า มีมาชิกคนหนึ่งแห่งสมาคมค้นคว้า
 คำสมาโนยน์เคย ผู้ไม่อาจจะนับถือคำสมาอย่างงมงาย
 ได้เริ่มค้นคว้าเรื่องนั้นแล้ว และในกรุงเทพฯ ก็มีสมาชิก

แห่งใดมากที่สุดมากที่สุดหนึ่ง หรือมีใครคนใดคนหนึ่ง คน
คว่าเกี่ยวกับเรื่องนหรือไม ?

ในหัตถ์วิชาการว่าด้วย ความเรียงร้อยแก้วหรือถ้อย
นิพนธ์ มีเทคนิคของการบรรยายละเอียดละออมากในภา-
ษาต่างประเทศ มีฉนวนจะเป็น "ตั้ง" ที่น่าตั้งเวหรือหน้า
ตั้งตำรา มาก เช่นจดหมายของเจ้าจอมมารดาอ่อนกดินเป็น
ตัวอย่าง เมื่อมีตั้งตั้งแถมนามบรรยายภาพโรงเรียน ที่นาง
ดอม หนังสือ แก่พระ ราม โอรส และพระ ราม ชิดา ในจังหวัด
แห่งพระมหากษัตริย์ทางตะวันออก Oriental Court ซึ่ง
เป็นพระ ราม ราม ใน ตั้งไปให้อาจารย์สมัครของนาง ค
จำเป็นอยู่เอง ที่นางจะตั้ง เขียน อย่างละเอียด ตัดทุกที่นาง
จะเขียนได้ วัตถุประสงค์ของความละเอียดละออ ณ ที่
นคือ บรรณา ให้บุตรเห็นเป็นจริง หรืออาจอาจภาพ
ให้ใกล้กับความจริงที่สุด ทำไมนางจะไม่รู้ว่า ดงาม
ที่นางบรรยายนั้นเป็นดังที่ของห้าม.... มีพระคุณ ธรรม มี
คนเฝ้าทั้งชายทั้งหญิง อย่างกวดขันเข้มงวด มีเจ้าจอม

หม่อมท้าวหนาดราย้อยคน (ตามคำของนาง) ซึ่งจะออกไป
ไหนโดยมิได้รับพระบรมราชานุญาตมิได้เป็นอันขาด เป็น
เช่นนี้ เป็น “ศุกคามารมณ” (ตามคำของนาง: หารัณชาว
ฝรั่งเศษในเคออร์กคนหนึ่ง) ฯลฯ

แต่เมื่อเรื่องอะไร คอนไหน, คำไหนที่การเขียนของ
นาง รวนให้เห็นว่าเป็นหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ?

เรื่องนี้จะต้องสืบมาด้วยความระมัดระวัง ข้อ
นี้ราชเจ้าได้กำหนดการเขียน ของราชเจ้าในเอกถาวรเดนมมา
แล้วครั้งหนึ่ง ก่อนวิเคราะห์ข้อไปก็จำเป็นต้องคำหนัก
เพราะเรื่องผิดฐานและผิดเหตุ— ในคดีปัญญา ของชาวผิว
เหลืองจนปราชญ์ สนมหาเศรษฐี อย่างไรเพียงใดก็ตาม
นั้น เป็นเรื่องยุ่ง ราชเจ้าเองไม่ใช่ “ฝรั่งผิวดำ” และ
เป็นคนหนึ่งที่มีความรัก ความห่วงแทน ความเป็นคนไทย
เต็มอชีวิต แม้จะแสดงคนอย่างเปิดเผยเป็นถ้อยคำนับ
จำนวนอัน ๆ คำมาแล้ว ธรรมชาติย่อมเป็นผู้บัญชาการ
โดยเด็ดขาดว่า ราชเจ้าเป็นไทยและจะต้องเป็นเสมอไป
จนวันตาย หนังสือของมิชชันนารีแอนนาและของมิชชันนารี

ตอนในทึบของข้าพเจ้า มีไรหนืดที่ติดเค้นดอยอย่าง
เดอเด็ค หากที่คำหนีในหลักอักษรศาสตร์ และประวัติ
ศาสตร์มีได้ จึงอยู่ หดุด - ดุขรายคนเดี่ยวของมิดซิด
แอนนาร์จกกบดุงของข้าพเจ้า - เจ้าไชยวรเชษฐ (เด็ค
กรรมยศ) เป็นอย่างคั่งกับเคยแนะนำดุงให้ตั้งโรงงาน
ต่าง ๆ ในลำปาง แต่มิดซิดเคอร์หดุดไม่เคยรู้จักกับ
กับข้าพเจ้าผู้เกิดมาที่หลัง มิดซิดแค้นตอนก็มีไร่งหาย
ของข้าพเจ้า นอกจากเป็นง่หายของง่หายคือ วิบุด ชรม
วิชัย และกุ่มุท จันทร์เรือง มิดเคอร์แค้นตอนเคยง่ตนหา
กับข้าพเจ้าเพียงครั้งเดียว ในประเด็นปัญหาเรื่องวิชา
ปรัชญาในประเทศไทย ซึ่งใครกรูว่าข้าพเจ้าได้ตั้งต้น
และรับเคยง่มานานเพียงใด ข้าพเจ้าได้ยืนยันไม่เห็นด้วย
ที่โลกหรือประเทศสยามมี " พงเมืองที่ไม่มิดัระ " แอน
คอน และข้าพเจ้า อาจะ ศรัทธาใน คีตปแผนใหม่ ที่เรียกจำ
Cubism ที่วาดภาพโดยเอาสีระของคนมางอกชนทศะ โลก
หรือเท้า เพราะมันงอกชนบนคอตามกลางมาทั้งดอง
หลายพันปีมาแล้ว... แล้วมันไม่เคยง่ดาคชนดักที่!

เจ้ากรุงสยาม" บทแรกและเทศมาดงคัพพพน เป็นนิตย
สารของโลก ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ชนกคัพพพนเพื่อ
ให้มรรคนายก อดองด์ ๑ หรืออดองด์ เกิดเง อำนให้อำนาจ
อุบาดีกาพิง ฉะนั้น ความบรรยายเกี่ยวกับพระราชาฐาน
ร้างในระหว่งหวงทวมส์ริตแอนนาเรียนชน จึงบรรยาย
ความที่ประณีตละเอียดละออหากคำหั้นผิดพลาดมิได้ หาก
เปรียบเทียบกับคำบรรยายของหมอดมิม ผู้จดสำเนาภาพ
ประกอบดงคัพพพนด้วย จะเห็นได้ว่าฝีมือการบรรยาย
ของมิดริตแอนนาสูงกว่าหมอดมิมมากมาย อ่านหนังสือ
ของหมอไม่เห็นภาพ ทั้ง ๆ ที่มีภาพ แต่อ่านหนังสือของ
มิดริตแอนนา เห็นเป็นภาพ ดอยชนมาทั้ง ๆ ที่ไม่มีภาพเลย
ในการบรรยายนั้น "เคอะแหม่ม" มิได้ดงเกินเข้าไปถึง
ห้อง พระบรมมหร หรือดง ที่ดงเกิน เลย ความพึงควร รุของ
ศภาพศกร

รายละเอียดเรื่องสถานที่ในวังหลวง ของเราไม่ใช่
เรื่องแปลกสำหรับชาวไทย วังหลวงรัชกาลที่ ๕ และที่ ๖
มีจำนวนมากที่ยังมีรอยอยู่ ได้เด้าถึงเรื่องความเป็นไป

ค่าง ๆ ในเขตหวงห้าม ที่เดิรนาคของ "เมื่อนหนั"

 ทำนองอาณานิคมชื่อ "คำดารภาพ" ของรุ้งไรก็มี ทั้ง

 ได้ทราบว่ามีผู้กาเทศหนังสือ Anna and the King of

 Siam และ The Romance of the Harem ออกเป็นภาษา

 ไทยแล้ว ถ้าเขียนซ้ำก็จะผิดคือหลักเกณฑ์การเขียนหนังสือ

 ของข้าพเจ้า เรื่องจะไม่ยอมเขียนซ้ำเรื่องอะไรของ

 ใครเป็นอันขาด แต่ข้อดังเกิดอีกประการหนึ่ง ก็คือ

 กับวงหอดวงคือ ทำอ่านคำบรรยายเป็นภาษาไทยโดยคน

 ไทยมิได้ ศัพท์เจ้าเองมีจะระค้อมเข้าไปพบ "อาญันโฆษ"

 ในวงหอดวงยังมีหนึ่งบ่อย ๆ ไปพบปะสุนทนาแลกเปลี่ยน

 ความคิด ความเห็น กันแล้ว ก็มักจะ รับผิดชอบ ออกมาโดย เร็ว

 แม้ทำงานของ "อาญันโฆษ" จะเป็นเพียงพระราชฐาน

 ชั้นสอง อาจจะเป็นเพราะ "โคกดิน" ไม่สู้จะดีเหมือนมีด

 ชัดแฉ่นมากได้ ศิษย์หญิงหลายคนของข้าพเจ้าอยู่ในพระ

 ราชฐานชั้น - เคยเล่าเรื่อง "กดินไม่สู้ดี" ให้ข้าพเจ้าฟัง

 เหมือนกัน อย่างไรก็ตามเราจะหาเรื่องคำหนิมิตชัดแฉ่นมา

 ในการบรรยายตอนแรก ๆ นั้นมิได้เคย นางได้แต่คงวุฒิ

 ทางการเขียนของนางอย่างกล้าหาญ และดัดดด้วยยิ่ง

มีตั้งแถมตอนเก่า คงไม่ได้รับ ต้นมาจากลูกหลานของมีตั้ง
ตั้งแถมมา ในการเขียนได้ให้รู้ว่ามีตั้งตั้งแถมมา หาดย
บทหาดยตอน

ตอนฉกรรจ์ คือ "เรื่องชาวมุสลิม" ซึ่งจะกล่าวโดย
พิศดารในบทที่ ๘

ตอนที่ออกใจเที่ยวชานกันมากก็คือ การบรรยาย
เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของ "พระเจ้ากรุงสยาม"

เรื่องนั้น จะเขียนออกกึ่งหน้ากึ่งหลังประเด็นก็ไม่
วันจบ จะเขียนมาแต่อย่างช้าช้าก็ตาม อุปมาถึงความ
แตกต่างของเงินระหว่างพ่อเลี้ยงบ้าไม้ดักเหมืองเหนือในอดีต
กับ "ฝรั่ง" ผู้ได้สัมปทานทำไม้ งามเงิน ๓ ล้านบาท
เราก็คงความงอกอย่างถนัดเหลือ ทั้ง ๆ ที่ทำงานรับช่วงจาก
ไม้จาก "ฝรั่ง" เราสร้างวัด ๓๐๐ รอยนาศ์ ทำบุญ มี
เมียใหม่ ฯลฯ ว่างค์ได้อย่างภาคภูมิใจ ชนิดเป็นที่หนึ่งของ
คนละ! ตรงกันข้ามกับ "ฝรั่ง" ผู้เป็นเจ้าของไม้ใน
เมืองไทย ซึ่งได้กำไรมีดะ ๓๐ ล้านบาท ยังบ่นว่าน้อย
เนื่องจาก ๓ มีก่อน และ ๗ มีก่อน ได้กำไรมีดะ ๓๐
ล้านบาท!

ความรู้เรื่องชีวิตของเรา กับความรู้เรื่องชีวิต
 ของชาวต่างประเทศก็อาจแตกต่างกันนัก เราเกิดมาใน
 บ้าน โตในบ้าน, เรียนในบ้าน, ทำงานในบ้าน และแต่ง
 งาน และแก่ และตายในบ้าน เราเกิดมาในบ้านเหมือน
 กัน แต่เป็น "บ้านของโลก" ชีวิตของเราต้องท่องเที่ยว
 ไปเผชิญไป เรามีโลกเป็นโรงเรียน เป็นโรงละคร เป็น
 ที่แสดงบทบาทสำคัญแห่งชีวิต.... และมี และอยู่ และ
 แ่่งงาน และตายในโลก ถ้าเราไม่อาจตายในบ้านได้
 เพราะฉนั้นเพลง Home Sweet Home ของเขาจึงไพเราะ
 จับใจนัก ที่บริษัททะเลเวเนซีย-เซ็นจูรี่ฟ็อกซ์ ให้ "พระ
 เจ้ากรุงสยาม" บริพาช เมื่อได้ยิน "เดอะแทม" ของ
 พระราชโอรสและพระราชธิดาให้ร้องเพลง Home Sweet
 Home ว่า "อปรีช...อปรีช" ก็ควรอภัย! ครั้นถึง
 เวลาเขียนเรื่องราวของชีวิตของเรา จะเขียนเรื่องเกี่ยวกับ
 กับใครก็ตาม เราเขียนด้วยทัศนคติอันดีมั่งคั่งอย่าง
 ถองแท้แล้ว เราเขียนต้องรู้จักชีวิตดี เราไม่อาจที่จะ
 เขียนได้อย่างเรา ซึ่งเป็นไปอย่างที่เราเขียน "ไฟห้องเรียน"
 จนวันตาย มีชีวิตแสนนาก็เช่นเดียวกับคำวิเคราะห์ที่กล่าว

คือนางเขียนเรื่องเกี่ยวกับ "พระเจ้ากรุงสยาม" ในนิยาย-
สารของโลคนางมิได้เป็นทางใดใคร ขณะที่เขียนนั้นนางก็
หมดข้อผูกพันใดๆ ที่จะเบียดบังหรือคนไร่ของรกราก
ที่ ๔ แล้ว ฉะนั้นเรื่องที่เกี่ยวข้องพระนิยายต่างๆ ของนาง
จึงเกาะของนางจึงระเบิดออกอย่างรุนแรง อย่างที่ผู้หญิง
ผู้ใดคนหนึ่งจะสรรหาด้วยคำมาเขียนได้ และใครเล่าจะกล้า
คำหิ่นนางในแง่เสรีภาพของการเขียน นอกจากจะไร้
"ทฤษฎีนาเยตาดิน" ดังกล่าวแล้ว?

แต่อาจจะมึนมา ท่านกล่าวไว้ว่า ข้าพเจ้าดูเองเอง
จะเข้าใจ "เดอะแฮมมิ่ง" มากเกินไปกระมัง คำกล่าว
เช่นนี้อาจจะถูกต้อง เพราะการวินิจฉัยชีวิตคนสำคัญ
ขนาดพระมหากษัตริย์ให้โลกฟัง จะเป็นการวินิจฉัยแค่
ส่วนคี่ส่วนงามเท่านั้นไม่ได้ ถ้าไม่ให้คิดให้หมกมุ่นเขียน
กันแต่ที่เดียว เป็นการหมดเรื่องสิ้นเรื่องกันเสียที ก็เมื่อ
ทั้งมีอิสระอันมาและมีอิสระจนค่อนข้างแล้ว พิมพ์คำ
หมายไปทั่วโลก และถูกถ่ายถอดออกเป็นภาษาเจริญ
เกือบทุกภาษาในโลก องค์ "พระเจ้ากรุงสยาม" ย่อม
ต้องได้รับทั้งคำสรรเสริญและคำคำหิ่น ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา

คาเหตุอันเกิดในโลก คำสรรเสริญและคำตำหนิ บางตอน
ก็ย่อมบางตอนก็ถึง อันเป็นธรรมดา ปุณฺณชนวิสัย เรา
ท่านผู้เป็นพสกนิกรของหลานเหตุนของพระองค์ ก็ควรจะ
ได้ศึกษาได้รวมใจเกราะหัดบ้างตามสมควร นักแต่งหนังสือ
ไทยรับพรักกันทีไร จะ ไร้อำนาจ ชื่อ และ ทำตาย หนังสือ
An English Governess at the Siamese Court ได้เป็น
ส่วนมาก เนื่องจากเข้าใจว่ามีชื่อความบางตอนหมิ่นพระ
บรมเทราบุภาพ แต่ก็ยังไม่เข้าใจว่าหนังสือเล่มนั้นจะหาย
สูญไปจากโลกหรือกรุงเทพฯ จนหมดสิ้นแล้ว ทราบเจ้าก
ยมี และหนังสือ Anna and the King of Siam เด่า
บ้างฉบับที่เกดขึ้นกลาง วิธทำตายหนังสือแบบจีนชื่อองเก
วิธการผู้ใดเรดาที่คัดคนหนึ่งในประวัติศาตร์ครั้นนี้ จะนำ
มาไร้อีกมิได้แล้ว.....

ความเป็นจริงย่อมดอยรับเหตุนำ เทนือฟ้าเสมอ
ประเคนที่เราหลงเชื่ออย่างงมงาย ไม่ควรจะไม่
เชื่อเช่นนั้นอีกคือ ทศนะที่เห็น "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นเทพ
เจ้า เป็นเทพมิตร เป็นคนเห็นอกคน ต้องอยู่เฉยหรืออยู่
พันคำตำหนิใดๆ ของมนุษย์ อย่าว่าแต่พระเจ้าแผ่นดิน

แห่งประเทศสยาม ซึ่งแม้ประเทศที่เล็กและยากจนเพียง
 เท่านั้นนั้น ในอินเดีย ในอาระเบีย ในอียิปต์ ในยุโรป
 ตะวันออก มีจักรพรรดิบ้าง มหาราชาบ้าง ราชาบ้าง ดัชนี
 แค้นระอาณาจใหญ่โต มีกองทัพมหา มีอาณาเขตประ
 เทศไพศาล มีพระราชทรัพย์มากมายหลายร้อยโกฏิ-๑๐๑
 ทั้งในอดีตไกลและใกล้ ไม่เคยปรากฏว่าใครจะรอดพ้น
 ไปจาก fairer criticism แม้แต่คนเดียว ทศกศของสม ก
 ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ถ้าจะไม่ให้ตี อนุญาตให้แก้สมได้เท่านั้น
 (ซึ่งไม่เคยมี) ก็ต้องฆ่าแกงคนที่จะตีนั้นเสีย แต่ถ้าไม่
 ฆ่าและจะห้ามไม่ให้ตีนั้น แม้พระผู้เป็นเจ้าองนากราบ
 ไหว้ร้องขออย่างไรก็ไม่สำเร็จ!

มีดซิดแอนนาธรรมเสวริญ "พระเจ้ากรุงสยาม" มาก
 นายในการทำงานเพื่อประเทศชาติ แต่คำหั้นพระองค์ว่า
 เป็นด่าหมิ่นที่ไม่ได้ของภรรยา (เรื่องเจ้าจอมมารดาชื่อน
 กัตติ-๑๐๑) เป็นญาติที่ไม่ได้แม่แต่กันยังร่วมท้อง (เรื่อง
 ไร่คนวางยาพิษสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ) เป็นผู้ขายที่เมื่อ
 มาภูมิภาคปรกติ (คุบทที่ ๑) ทรงมีความอาฆาตรุนแรง พระ
 โทษะจาริตรายกาจ เหม็ยอนนั้น ไร่คนไม่เป็นเจอดีเจดา

เขาแก่พระทัยของพระองค์น่ายเคียดว้าวา ซึ่งเบบความรู้สึก
ซึ่งดมไม่ใตงาย impressiveness ของนางคอดอกเดอร่ารวม
๖ บ ทับเป็นราชเทรานการณอย นางวูดักเซนน พมเห็น
เซนน โคนกับคัวเองเซนน วัเห็นเซนน แด้วนางก็
เขียนความรู้สึกเซนนๆ เป็นอักษร เขียนแด้วนอะเมือ
หนังสือ Atlantic Monthly พิมพ์ออกไปแด้ว นางก็ไม
ไค้คิดว่าว้า เรืองนรือให้เชื่อว้าเป็นความจริง ๓๐๐ เปือ-
ริเม็ค หรือทกคนพึงต้องเชื่อทกคัวอักษรทกอักษร วั
ภาดท ๕ แด้วดมเค้ากรมพระชาค่างราชานภาพ ซึ่งไม
ทรงทวัเห็นเหตุการณเหตุานโดยททรงมีพระ ษนมาษ น้อย
อาจาจะเขียนเรือง Mis Anna Leonowens and My father
ซน หรือดมาษิกคนใดคนหนึ่งในราชวงศักวัน่าจะเขียน
ซน ถ้าเห็นว้ามีนคพดาค ไมโซพิมพ์หรือไมโซพเพือะ
๒-๓ พันคัว ในขณะทมีดซังแอนนาเขียนคัง ๕๐,๐๐๐ กัว
คัว แต่กัไมเห็นมีใครทรงเขียนให้ปรากฏหุดักฐานพอก
เราจะมีคคัวเป็นหุดักฐานวิจารณ์ดบด่างได้ ทนารของใจ
อัย่างยัง คัดด้นเกดาดนกระหม่อมรัชภาดท ๕ ผู้ทรงเป็น
นักวิจารณ์นำศรัทธา พระองค์ไมเค้ทรงเขียนเก้ดกับ

“เดอะเทนม” ของพระองค์แม่แต่คำหนึ่ง ก็ด้ายๆ กับ
มีวิธีแต่งงานไม่เคยมีชีวิตอยู่ในโลก และไม่เคยถวาย
อักษรแก่พระองค์

“พระเจ้ากรุงสยาม” เคยทรงขู่ “กบฏเดอะเทนม”
ถึงกับ กษัตริย์อย่างชู้สาว เหมือนกับ ครวงหนึ่งเมื่อเจ้าพา
หญิงจันทรมณฑลต่อซึ่งพระธนมแล้ว พระองค์เคยประทาน
พระธนมรดกอันค่าให้ “เดอะเทนม” หนึ่ง พร้อมกับ
พระราชทานตำแหน่ง “เจ้าคุณเศรษฐใหญ่” มีที่ดินมีศักดิ์งาน
มีไร่น่าอันงดงามบริบูรณ์! เรื่องนางได้มีของกันศักดิ์แห่งสุภาพ
สตรีนางสาว ซึ่งมีขึ้นโดยสุภาพไม้ต้นของคอบ และได้อถวาย
พระธนมรดกอันค่ากัน ในขณะที่อยู่ดังคนไปไว้ในสโมสร
ของนางสาวนางสาว นางทราบเรื่องพระราชประสงค์ที่ทรงรับสั่ง
ลงชุดสยามให้ทำสุภาพสตรีอังกฤษ (ไม่ใช่ผู้หญิงฝรั่งเสศ)
ตระกูลดี การศึกษาดี สุภาพดี สวย เพื่อเป็นเจ้าจอม
อย่างเป็นทางการ

ปัญหาที่อยู่ว่า คำคำนิมรมของมีวิธีแต่งงาน
ถูกต้องหรือไม่?

ถ้าไม่ถูกต้องจำเป็นที่คงกล่าวหาว่า ไม่ถูกต้องตรง
ไหน และเราจะบอกรับพระเกียรติของมหาภคตริยบุร
เสวีของเราโดยเราอย่างไร? ไม่ใช่เสียฟังว่าจะมีคำถัก
คอนใดคอนหนึ่งจากประเทศอินเดีย! เป็นต้นเช่นที่มดรีด
แอนนาเขียนว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นพระมหา
ภคตริยบุรเสวีแน่นอน ทรงจ้างนางมาเป็นเวลา ๖ ปี
งานก็เพิ่มให้แก่นางจนเป็นงานที่ไม่เป็นเวลา ทั้งทรงสัญญา
ด้วยว่า ถ้าทรงเห็นว่ามีงานมากขึ้น ก็จะไปหาหาเงิน
เดือนเพิ่มให้ แต่ไม่เคยทรงเพิ่มให้โดยจนกระทั่งนางได้ออก
ตำแหน่ง "ราชเอษานุการีณี" ก็มิได้ตกลงกันมาแต่เดิม
พอมาถึงก็มีอบงานใหม่พอหรือตกลงให้ทำเช่นนี้ ข้าพเจ้า
ก็อยากเห็นเหมือนกันว่าใครจะแก้ได้อย่างไร... ใครบ้าง
เล่าที่เป็นนักศึกษาดำคัญของไทยสมัยนั้น ที่รู้เรื่องอย่าง
โกธรีด และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน?

เรื่องเป็นด่ามีที่ไรไม่ใคร่ของภรรยา

เรื่องพวามองรวมทอง เพราะเห็นแก่ถูก

เรื่องเอาแต่ใจตนอย่างเห็ดออกหน่อเห็ดออกต้น

—๑๐—

อาไปคืนมาถึงตอนทีคนทุกผู้เห็นภาพยนตร์ก่อนแพ
เจ้าจอมทับทิมทองเป็น แด่ว่า “ฝรั่งหมั้นพระบรมเสชา
นุภาพ” แด่ว่า “ไทยเป็นชาติป่าเถื่อน” แด้ว ด้องด้าม
บันทึกลดถ่วงมาน ราชเจ้าถามว่าใครเป็นนักศึกษาดำคัญ
ของรัชกาลที่ ๔ ที่รู้เรื่องราวต่างๆ อย่างใกล้ชิดและบันทึก
เบื้องหลังฐานไว้? กรมหลวงวงศาหรือ? กรมขุนบำ
ราบหรือ? กรมขุนวรจักรหรือ? เจ้าพระยาถาดใหม่
ศรีอยุธยาหรือสมเด็จพระยาองค์ใหญ่หรือ? พระยา
มอรัตนราชสวัสดิ์หรือสมเด็จพระยาองค์น้อยหรือ?
หรือจะมีใครบ้าง? โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมเด็จพระยา
ทรงองค์ใหญ่องค์น้อย “มีบุญ” มากเกินไป กระทั่งชื่อ
เสียงเกือบ “ไม่ยอม” ให้คิดพงศาวดารนั้น เห็นจะไม่
บันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้ กรมขุนวรจักร (ต้นสกุล “ปรา-

โมก") เด่ากัโตนเจ้าพระยาตากโหมศวกตเฮาคราวประมุข
จรวายณันตั้นแก่เจ้าฟ้าพาดงกรณ ว่าเม็งทังเองบ่ม
บ้านไม่เข้าเรื่อง โมมัตกษณะเป็นผู้ใหญ่ เห็นจะเช็ดวยา
กรมขุนบารา... (ต้นตฤก "มาตฤก") กัทรงชำนาญแต่กั
ช่างคือป โมมัตจะเอาเรื่องราวกับโค - กรมพลดงวงศา
(ต้นตฤก "อัมทวงค์") เด่า กัทรงเป็นหนอที่ไม่ใช่อย่างหมอ
ปลัดเด เรามทงไม่เห็นโค ทางวัดจาอารามเด่า กัมีอึก
๑. ทานคือ กรมหมันปองเรศวริยาตงกรณ เจ้าอาวาสวัดบวร
นิเวศหนิง ทานผู้^{นี้}ตั้งเกิดจากถรรพนา พระราชประวัติ
"พระเจ้ากรุงสยาม" เข้าใจอัมความรู^{นี้}มาก แต่กัทรง
ดำรวมและทรงระมัตระวงอย่างดาดัน ในพระราชประวัติ
กัรจนเด่า สละเหมาะเด่าหรับการเทศนาเกอมาตัก ขอบาดี
กานแก่ๆ เมาๆ เทานัน กัดางคือโมมัต^{นี้}จวดเป็นนั บัญหา
รจนให้รบคิดเดย นายตงกาศีเขียนพระราชประวัติของ
รัชกาลที่ ๕ เมื่อทรงเป็นพระภิกษุอยู่ กัช่างหนิงดีของ
กรมหมันปองเรศว^{นี้} พระภิกษุสงฆ์ชั้นราชาคณะผู้ใหญ่ของกั
ที่ ๒ คือสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต) วัดระฆัง ท่านเป็น
ผู้ดำร้างแล้ว เป็นทังแนมอณา พระคุณเจ้าของคณโคตรมา

เล่าเรื่อง "เผาฉวีเมื่อยเป็นๆ" ท่านคงหัดบทาพระพุทธรูป
เข้ากุฏิไป ของศักดิ์ทำคือสมเด็จพระสังฆราช (เจ้า) แห่ง
วัดราชประดิษฐผู้ทรงเป็น บอด สังฆ มัชฌิม ชรรณ บุกนิ กาย
สมณัน

สมเด็จพระสังฆราช (เจ้า) ตามคำของปริญา
เมื่อ ค.จ.ศ. จรณาโกกล่าวว่าเป็นพระภิกษุชั้นผู้ใหญ่
ที่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่กล้า ทรงแตกฉานใน
ปฏิภาณทั้งปวงนับตามในพระพุทธคัมภีร์ ประกอบกับทรง
เป็นญาติของ ค.จ.ศ. จรณาโก ได้ทรงสั่งสอนความรู้
ในทางพระพุทธศาสนาแก่ท่านปริญาเมธีมาก นาย จน กตัม ไก
ไม่ระอิดจะโอนชาติจากไทยไปเป็นอื่น ประวัติของสม
เด็จพระสังฆราช (เจ้า) โดยผู้พนันไม่น่าเชื่อถือ เพราะเกิด
ไม่ทันท่านประการหนึ่ง มีปัญญาไม่ถึงท่านประการหนึ่ง ถึง
ผู้เขียนจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ควรเชื่อจากเหตุผลข้อที่ ๑
และข้อที่ ๒ ประการสุดท้ายเพราะท่านผู้เขียนไม่ใช่ปริญา
เมธี เช่นการเขียนของ ก.จ.ร. กุหลาบ และคำเจ้า
เก่าๆ แก่ๆ ทั้งปวง แต่ ค.จ.ศ. จรณาโกนั้น สมเด็จพระ
สังฆราช (เจ้า) ทรงมีปฏิปทาตามนัยสมเด็จพระพุทธเจ้า

(โต) ก้อทรงศักดิ์ทงกเดศทงปวงแถ้วโดยเค็ดราชท ทรงเป็น
ผู้บริสุทธยัง ทรงเสวยความสุขขันธังในการปฏิบัติกิจป้อ
ธนาถัมมัญฐาน ฯลฯ

ธมเค็ดพระดังฆราว (ธ่า) ทรงรับเจ้าจอมทัมทิม
ผู้บอดมคัจเป็นเนร ให้เร้าอยู่ในฉัตราภระดิษยุ!

มีธรังแอนนาไค้คยเห็น และเร้าเฝ้าธมเค็ดพระ
ดังฆราว (ธ่า) ทดาบกรังในโบสถ์ฉัตพระแก้ว ใน ฉัง ทอดง
ฉันแรกเม็ดโรงเรือนแถรทฉัตราภระดิษยุ นางมีคความ
รู้ในทางฉับธธนาถัมมัญฐานจากเมืองไทยในคันคั ในคำร่า
พรรณของนางนั้น นางรู้ดีกฉ่าธมเค็ดพระดังฆราว (ธ่า)
ทรงเป็นพระภิกษุทค้ำเนนไปมาศุจคัจฉวของท่านดอย ทานทรง
ฉ่าเดอดคุดแเบของค้ำเนนฉ่าฉัน รันธังร่าแถรทรงเป็นท
เคารพนมคัจของ “พระเจ้ากรงธยาม” เป็นพิเศษ

ในคำให้การของเจ้าจอมทัมทิมคฉ่าฉ่างธธอ —
ราชนาธมเค็ดพระดังฆราว (ธ่า) เป็นพยานแถระเมื่อมีธรัง
แอนนาเร้ามากร่ามทุดธ้อเท้าจวังค้อ “พระเจ้ากรงธยาม”
นั้น นายจ่างของนางไม่ยอมฟัง แถระไม่ยอมไปรบกฉนท่าน

ผู้ทรงศีลเลย เพียงแต่กึ่งแธ่นาอย่างสุดครัด และทรง
ศรากลอกมาคำเดียวว่า "บ๊าย! แหม่มเธอบ๊าย!"

เรื่องเดิมมีอยู่ว่า เจ้าจอมทับทิมถูกพ่อแม่ ซึ่งเป็น
ข้าราชการนำตัวมาถวายเมื่ออายุได้ ๑๕ ปี ขณะนั้น "พระ
เจ้ากรุงสยาม" ทรงมีพระชนมายุได้ ๖๐ ปีแล้ว (พระทนต์
หมดพระโอรสธิดาแต่ทรงเป็นพระภิกษุ) ทับทิมชอบพอกับ
หนุ่มน้อยผู้หนึ่ง ผู้ได้อุปถัมภ์ในพระพุทธศาสนา ณ วัด
ราชประดิษฐ์ ต่อมาหนุ่มน้อยผู้นั้นได้เป็นพระครูปลัดใบ
ฎีกา ฐานานุกรมของสมเด็จพระสังฆราช (เจ้า) เมื่อพ่อแม่
นำตัวทับทิมมาถวายแล้ว ทับทิมไม่ยอมถวายตัวด้วยความ
กตเวทิต์จึงหนีหลายครั้ง กระทั่งหนีออกจากวังไป
เราไม่ต้องกล่าวถึงว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" จะทรงพิโรธ
สักเพียงใด ครั้งแรกให้วังค้นทุกวัง ต่อมาให้ค้นบ้านทุกบ้าน
ต่อมาให้ค้นวัดทุกวัด และทรงประกาศให้รางวัลจำนวนมาก
แก่ผู้ที่สามารถนำจับมาได้

ทับทิมมาเรียนหนังสือกับมิสซิส แอนนา ดอง อ่าม
เดือน เมื่อศิษย์หายไ้เินางก็ถามหา กว่าจะทราบเรื่อง
ละเอียด ทับทิมก็ถูกจับได้ที่วัดราชประดิษฐ์ เป็นเนร

ปรนนิบัติในกฎพระครุปลัดโบฏีกาอยู่ นางดาราภาว่า
 ความผิดทั้งปวงเป็นของนางแต่ผู้เดียว พระครุปลัดไม่รู้
 เห็นแต่ไม่รู้ด้วยซ้ำว่า เณรมัชฌิมเตจอาจารย์ส่ง
 มาให้ปฏิบัติคนนั้นเป็นผู้หญิง และเป็นเจ้าจอมของพระ
 มหาษัตริย์ สาดน้ำในพิจาวณาแล้วเห็นว่าฟังไม่ขึ้น จึง
 คัดสินให้เผาทั้งเป็น!

เรื่องท่านองนี้ เป็นเรื่องเดียวกันกับเรื่องพระองค์
 เจ้าหญิงใหญ่ยิ่ง พระราชธิดาองค์แรกของ "พระเจ้ากรุง
 ดยาม" กับทิดโตแห่งวัดราชประดิษฐคงกล่าวมาแล้ว เป็น
 เรื่องที่ช่วยไม่ได้ กติของความรักมีว่า ความรักนั้น
 มีกและมอดูกุญแจสามารถไขประตูवारได้ทุกแห่ง กติ
 ทางฝ่ายปรัชญาที่ว่า ชายที่อยู่กับหญิงนั้นเป็นเพราะพระ
 โทษะจริตของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า เต็มที่นั้นใดกมนุษย์ไม่มทั้ง
 หญิงและชาย หากมีศีลธรรมหนึ่ง มั่นอดเฑาะธา มี
 ฤทธิมีอำนาจมาก เมื่อพระผู้เป็นเจ้าของทั้งพันศีลธรรมคน
 ออกเป็น ๒ รัชแล้ว ก็กลายเป็นชายรัชหนึ่ง หญิงรัช
 หนึ่ง คู่ของใครก็ปรารถนาจะจงเข้าหากัน กฎหมายหรือ

จะห้ามได้ ในเมื่อพระผู้เป็นเจ้ายังห้ามเท่าห้ามกันทั้ง กระ
ทั้งทรงให้กำเนิด "คอบิด" หรือกามเทพ^x เป็นท่านองว่า
"หนามยอกเอาหนามบ่ง" ดัง

ในการตัดสินเอาเจ้าจอมทับทิม กับพระครูปลัดใบ
ฎีกาทงเป็นน^x ทำความเจ็บช้ำแก่มีตรีศแอนนาอย่าง
สาหัส นางป่วย * เดือนเต็ม และนางตัดสินใจกลับไปประ
เทศอังกฤษ จะเป็นตายอย่างไรก็คงกลับ นางเริ่มเป็น
โรคเส้นประสาท คร.แคมเบต แนะนำว่า ต้องทุเลางาน
จะทำงานหนักอย่างเก่ามิได้ ทั้งได้กราบทูล "พระเจ้ากรุง
สยาม" ให้ทรงปรานีนาง

ชาวต่างประเทศ คนอื่นรู้ เรื่องแผนักโทษหญิงราย
ทรงคุณหรือไม่? โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเรื่องในหนังสือ

Bangkok Calendar ของปลัดเต และในหนังสือ The
Siam Repository ของหมอดมหรือไม?

ต้องนับว่าเป็นการแปลกประหตาคมไฉนน้อย ที่ไม่
ปรากฏเรื่องฉกรรจ์เรื่อง^x ในหนังสือ พิมพ์สมัย นั้น ฉบับใด
แต่นักศึกษาคองวัดดีกว่าหนังสือ Bangkok Calendar

และหนังสือ Siam Repository นั้น หอสมุดแห่งชาติไม่
ครบชุด เพราะว่าแต่หนังสือบันทึกเหตุการณ์ของชาวต่าง
ประเทศในกรุงเทพฯ ซึ่งมีหนังสือไม่ครบชุดเลย แม้แต่หนังสือ
สารกิจจานุเบกษาไม่ครบ ในรัชกาลที่ ๕ หนังสือ
สารกิจจานุเบกษา "หายไปเฉยๆ" คง ๕ มีก็มี หนังสือ
กิจจานุเบกษาในรัชกาลที่ ๕ จะเป็นอย่างไร?

เมื่อภาพยนตร์ฉายเรื่อง "แอนนา กับพระเจ้ากรุง
สยาม" ใหม่ๆ มันก็ศึกษาไทยวิจารณ์เรื่องนออย่างจริง
จัง ๓ คน ที่จริงจริงก็ใครคือผู้วิจารณ์เองในหนังสือ
Standard ราชเจ้าวิจารณ์เป็นคนที่ต้อง ผู้วิจารณ์คนที่
๓ ไม่สมควรเอ่ยชื่อเสียถึงขั้น การวิจารณ์ในหนังสือ
Standard ได้มีองค์พระเกียรติยศของ "พระเจ้ากรุงสยาม"
มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตอนเผาเจ้าจอมทับทิม
แต่ไม่ได้สักคึกคักวิเศษของรัชกาลที่ ๕ ในประเด็นความรัก
ชาติไทยอย่างไม่มีใครเสมอเหมือน ราชเจ้ามีความเห็น
ว่ารัฐบาลสยามควรจะรอบใจวิฆตทะเลนต์ เช่น จรูฬภฏ
เดโชอีก ที่ทำให้ความรู้อกรกชาติไทยบังเกิดรัตนกตาง

ทำไมไม่แก้เรื่องสำคัญ ที่บริษัทฟ้องร้องเจ้าใจ
นึกว่า “การเปิดสยาม” เป็นผลงานของมิดชิดอันนา
แต่ตามความเป็นจริง เป็นพระปรีชาสามารถยิ่ง ของ
“พระเจ้ากรุงสยาม” ?

ทำไมไม่ขอเจดีย์คู่สูงระดุดข้างโบสถ์วัดสระเกศ ซึ่ง
“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงก่อสร้างเพื่อบรรจุอัฐิของพระคร
ปติโกบายุทธกษัตริย์..... หรือเขียนหนังสือบังคับให้
นักเขียนทั่วประเทศเขียนว่า เจดีย์คู่สูงระดุดข้างโบสถ์วัด
สระเกศนั้น “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงสร้างจนกว่าจะอยู่
แต่บรรจุกระดูกถึงแะหมาศิวโปรก ไม่ใ้บรรจุกระดูก
คน คู่เดียวกับรัชกาลที่ ๖ ไม่รู้จะสร้างอนุสาวรีย์คน
สำคัญของไทยคนใด จึงสร้างอนุสาวรีย์หมา “หมาเห็ด”
ไว้ที่นครปฐม ?

ทำไมไม่แก้เกี่ยวกับเรื่องที่มีเจดีย์วัดราชประดิษฐ
ค้างใน ซึ่ง เป็นกฎของพระสงฆ์สามเณร มีคำสั่งห้าม
เพศหญิงอย่างเหยียบเข้าไป ตลอดจนจนถึงทุกวันนี้ ?

ก่อนมาเรื่องเกี่ยวกับเจ้าจอมทับทิมควรเขียนอีกว่า
ได้สืบเสาะหาหลักฐานแล้วไม่ปรากฏว่า เจ้าจอมทับทิมนี้

ตัวคนจริง และ เป็น เรื่อง ที่ทุกคน เรือนกันเมื่อ
เร็ว ๆ นี้!

ประเด็นพจน์วิเคราะห์ใหม่ก็คือ ท่านผู้เขียน แก่เรื่อง
การเผาคนทั้งเป็น ในหนังสือ Standard เชื่อว่าเจ้าจอม
ทบทวนนามตัวคนจริง จึงมักตรงปลายประเด็น แต่
“เจ้าหน้าทีความรู้นี้แห่งราชวงศ์จักรี” คนใหม่จำ ไม่มี
จริงทั้งหมด คนก็ไม่มีการเผาคนทั้งเป็นก็ไม่ ซึ่งทำให้
เราพิศวงสงสัยที่มาของความรู้นั้น ว่าอยู่ในสมัยใด? พิมพ์
แล้วเมื่อใด? หรือเป็นงานของประจำตระกูลพิมพ์ไม่ได้?
หรือหากไม่มีสมัย เป็นคำเอาจากยาย ตา แก่ คนใด?
เอาที่น่าพิศวงที่สุดคือ การเขียนที่บอกได้แต่จำ ทบทวน
ไม่มีตัวคน หลักฐานอื่นไม่บอกหรือไม่อาจจะบอกได้ และ
ราชเจ้าหรือใคร ๆ ก็ไม่อาจจะอด หัวเราะ เขาะ คือ ความรู้
ชนิดนี้ได้ การเขียนการพูดทำนองนี้ ไฉนหม่อมมือนัก
ทั้ง ๆ ที่เป็นสมัยประชาธิปไตย ซึ่งต้องกมอดค้นหาอัน
เต็มไปด้วยการปิดนปิดอ้นเหตุผลของผู้อื่นหรือผู้พูดน
นั้น ดำงดื้อให้แฉเห็นตลอดไปถึงโคตร ตระกูล พ่อ แม่
ไม่มีอะไรกับ ของไซ บังชา คนไร่ของ ดอน ก็กไรค์

เวลาเช้าเมื่อ... หน้าที่เห็นต้องว่าตามออกไปพร้อมกับ
กึ่งหนึ่งคนที่กำลังหมุ่น แดงกตัญญูมาคุยเรื่องกับนายว่า ไป
ปราบฮ่อคืนมา!

มีวันหนึ่งซึ่ง มีชชีดแอนนา กตัญญูมาทำงาน “แค
ร่างกาย” ในหน้าที่ราชเดชาอนุการณิ “พระเจากรุงสยาม”
ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐอย่างยิ่ง ที่ทรงดำรงภาพ
กับ แอนนาว่า “เราเสียใจสำหรับเรื่องทัตทิมา เรา
บริสุทธ เราฝันเห็นเราทั้งสอง... แท้จริง เราเสียใจมาก
เธอเป็นฝ่ายถูก แต่กฎหมายของเราเข้มงวดเหลือเกิน
เราจะสร้างอนุสาวรีย์ให้แก่คนทั้งสอง ”

- ๑๑ -

ข้อความต้องคิดประการสุดท้ายคือ ปิดคดี

ประวัติและงานของท่านผู้นี้ ในหนังสือ Twenty

Years of the American Mission in Siam ทำให้ผู้อ่าน

รู้สึกได้ว่า พระราชาคริสตเคียนอเมริกาผู้นี้ หากความกว้างพร้อม

มิได้ คุยเกี่ยวกับประวัติและงานของ ดร. อี. ซี. คอรก

และ ดร. ฟรานซิส บี. แลร์ หรือ เจ้าคุณก้อยา ณ ไมคร

ท่านมีเหตุการณ์ในการทำประโยชน์แก่สยาม และท่านก็
ทำงานอย่างจริงจังตามเหตุการณ์นั้นชาว ไทยภาคเหนือ
ทุกคน พึงถึง "พ่อเดียงคอรต" ครั้งใด เราพูดด้วย
น้ำตา นักศึกษามัธยมศึกษาต่างประเทศชาวไทยทุกคน
ถึง พระยาภักดียา ณ โมศรีครั้งใด เขาไม่คิดว่าท่านเจ้าคุณ
เป็นชาวอเมริกัน หากแม้คนไทยที่ใดศรัทธาทำงานเปิด
เปิดองศ์ทวีพิเศษของชาวต่างประเทศเหนือประเทศสยาม ยัง
กว่าคนไทยทั้งปวง พณฯ อธิการนิมมานเหมินทร์ "เพชร
แห่งเชียงใหม่" ผู้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
เอาให้ข้าพเจ้าฟังว่า ผู้ใดขอเสนอให้เจ้าคุณภักดียา มา
ทำงานสำคัญในตำแหน่งที่ปรึกษาแผ่นดินสยามครั้งนั้น คือ
Dean Powne แห่งมหาวิทยาลัยโคโลราโด เมื่อเราท่านทุก
คนเห็นจะพอรู้ข้อเท็จจริงของมหาวิทยาลัยโคโลราโด ก็กับกา
กฎหมายอเมริกันว่า มติกรังไฟศาลเพียงใด ทำไมท่าน
คณะบดี ปาจนี ต้องมีศิษย์ทางกฎหมายในกระทรวง
กฎหมาย และกระทรวงต่างประเทศนับด้วยจำนวนร้อย ชื่อ
นี้จึงไม่น่ากังขาว่า เพียงแต่ท่านคณะบดี ปาจนี ยกโทร
ศัพท์ ๒-๓ ครั้ง รัฐบาลอเมริกาก็เป็นรัฐบาลแรกในโลก

ที่ทำให้เพิกถอนสัญญาเก่าแก่ไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ที่อเมริกา
ทำกับสยามครั้งรัชกาลที่ ๓ กับประธานาธิบดี "ยักซัน"
(Andrew Jackson) และถือปฏิบัติกันตลอดรัชกาลที่ ๔
และ ๕ โดยสิ้นเชิง เหตุผลที่ท่านคณะนี้ ป้างุ่น มีแก่ใจ
เช่นดูประเทศสยามมานานป็นปี น่าจะมีเค้ามุดอย่างใด
อย่างหนึ่งอยู่แน่นอน ข้าพเจ้าเคยหวังเสมอว่า พอ ๆ
เจ้าคุณกัตยา ณ โมควี่ จะกรุณาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ ไม่
เร็วก็ช้า

ท่านปลัดเดเป็นอาจารย์ถวายอักษรแก่ "พระเจ้า
กรุงสยาม" และสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ในทศวรรษของราชอาณาจักร
รัตนโกสินทร์ ท่านปลัดเดและคุณนายของท่าน เป็นคน
แรกรุกเส้าฝั่ง งาน มนุษย์ ชรรวมใน ประเทศ สยาม หนังสือ
Bangkok Calendar ของท่าน เป็นนิตยสารฉบับแรกใน
เมืองไทย โรงพิมพ์ของท่านเป็นโรงพิมพ์แรก โรงเรียน
ของท่านเป็นโรงเรียนแรก บ้านของท่านเป็นสถานพยาบาล
ทันสมัยแห่งแรก ฯลฯ ฉะนั้นอะไรที่เกี่ยวข้องกับกรุงเทพ ฯ
ครั้งกระนั้นท่านย่อมต้องรู้อย่างละเอียด ในฐานะที่ท่านเป็น
เอ็ดเคอร์หนังสือพิมพ์ เพียงแต่ที่ท่านจะเขียนลงไปหรือไม่

เท่านั้น เรื่องแผนกโทษชายชู้ในวังหลวง (ทัมทัมกับ
พระศรีใบฎีกาปลัด) เป็นเรื่องที่แตกคั่นกันทั้งกรุง คนอย่าง
ท่านปลัดเอ็ดเคอร์หรือจะไม่วู ? ทั้งในสมัยนั้น ถนนที่เพิ่ง
จะเป็นรูปถนนจริง ๆ ก็มีเพียงถนนเดียว คือถนนเจริญ
กรุง (คัดโกดที่ตัดถึงปากคลองสาคร การตัดถนนสาย
แรกนี้ “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ทรงบ่นชอบิบ เรื่องเปิด
พระราชทรัพย์จ้างคนคิด “ วิทยาสันกาล ” (ทรนเค็มถนน
แฉะว่า ตัดแต่ให้ฝรั่งรถม้าเที่ยวเล่น) ฉะนั้นการแก้
ประจํานักโทษทั้งสอง จึงทำได้แต่ในบริเวณพระนครด้าน
นอก คือไม่เกินเขตอาณาเขตคลองขลุ่ยใหม่ หรือคลอง
แดงกรุงเกษมไป

ในวันที่ มีตรีศธแอนนา พ่ายแพ้คือ การชิงฉอน
“ พระเจ้ากรุงสยาม ” ให้พระราชทานอภัยโทษแก่เจ้าจอม
ทัมทัมนั้น นางรับกตัญญูบ้าน แต่ไม่พบหุดยี่ดุกทราย เพราะ
กำลังไปฉิ่งเล่นกับดุก ๆ ของท่านปลัดอยู่

ถ้าจะพูดถึงการโรมรันพันธุ ระหว่างท่านปลัดกับ
“ พระเจ้ากรุงสยาม ” อย่างเปิดเผย ในหนังสือ Bangkok
Calendar จะเห็นว่าม้หลายสิบครั้ง เข้าใจว่า ที่เขียนคำ

หนักเทียบกันแรง ๆ ไตนั้น เนื่องจากเกี้ยวทะเลาะกัน
“เพื่อภาษาอังกฤษ” และวิชาการต่าง ๆ ทั้งแต่รัชกาล
ที่ ๕ ยังทรงเป็นพระภิกษุอยู่ เป็นท่านองปราชญ์ วิชาทั้ง
ปราชญ์ ไม่ถ้อยกัน จะรุนแรงสัก ไครม อย่างไรก็ไม่ถ้อย
แตกต่างกับหนังสือ Bangkok Repository ของแชนมวอด-
สมิท ซึ่งเขียนอย่างเจียบ ๆ จะเผ็ดร้อนผาดโผนอย่าง
ในหนังสือ Bangkok Calendar ไม่ได้ เช่นคราวหนึ่งท่าน
ปลัดเด เขียนบทความว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้เงินอย่าง
ไม่เป็นประโยชน์ เงินในท้องพระคลังก็มีน้อย แทนที่เอา
เงินแผ่นดินไปใช้ทำนุบำรุง แผ่นดิน และ ประชาชน พดเมือง
กตบัต้องแบ่งเอาไปใช้เลี้ยงผู้เลี้ยง คนในวัง อันไม่จำเป็นถึง
๒๒๗๕๔ คน นับแต่ข้าราชการบริพาร เจ้าชาย เจ้าหญิง
เจ้าจอมมารดาของ พระ มหากษัตริย์ องค์เก่า และองค์ ใหม่
รวมทั้งภิกษุอีก ๕๐๐๐ รูป ท่านปลัดหยอดकारมดเคื้อคตง
ท้ายบทความว่า “มีบ้างไหม ประเทศที่ทำอย่างนี้ใน
โลก” ?

“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงเจียบกริม !

ปรากฏว่าทรงมากกว่าอีก เช่นเรื่อง "พระเจ้า
 กรุงสยาม" และสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ทรงมีเจ้าจอม
 หม่อมห้ามมากมาย ท่านปลัดโงมก็เรื่องพระนางว่า ไม่
 ดำรงจะ อดทน ต่อความ เป็น ไปที่ ตรง ข้าม กับ ความ ดี
 ความ เจริญ อีก ได้ และเขียน ว่า "พระเจ้ากรุงสยาม"
 ทรงมีเจ้าจอมมากมายกว่าสมเด็จพระอนุชา แต่เรื่องไม่
 ละเอียด ทรงเขียน ได้ คง ที่ ท่านปลัดก็ควร ดึง โทษ ทน เหมือน
 กัน เพราะ รู้จัก พระทัย ดี ความ ว่า

" His Majesty the First King appears not to
 have been well pleased that the Editor of the Bangkok
 Calendar should have represented him, in the number
 of 1863, as having more wives than his brother
 the Second King — สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ใหญ่ ดู
 เหมือนจะไม่ทรงพอพระราชนุททัย ทน พนชกาธิบดี หนังสือ
 บางกอกกาดันเตอร์ เขียนลงในหนังสือประจำ ค.ศ. ๑๘๖๓
 ว่า พระองค์ท่านทรงมีเจ้าจอมมากกว่าสมเด็จพระอนุชา
 ของพระองค์ คือพระเจ้าอยู่หัวองค์น้อย

" นพพชกาธิบดี " เป็นคำที่ ก.ด.ร. กุหลาบ แปล

คำ editor

The statement was made according to a MSS said to have been prepared for the press under the direct supervision of the King himself — ราชวงศ์
เรียนนั้นได้เรียนตามต้นร่าง ซึ่งเตรียมไว้สำหรับพิมพ์
ภายใต้การตรวจตราขององค์พระมหากษัตริย์เอง Indeed
much of it was in his own handwriting, particularly
that part relating to the Second King's family ส่วน
ใหญ่ของต้นร่างนั้นโดยเฉพาอย่างยิ่ง ตอนที่จัดทำ
ถูกมือของพระมหากษัตริย์องค์น้อย เป็นลายพระหัตถ์
ของพระมหากษัตริย์องค์ใหญ่โดยแท้จริง But it sees
that the Editor misunderstood a sentence or two
of the statement, and hence, soon after the issue
of the Calendar for 1863, his Majesty was pleased
to make the following correction of it, which is as
follows — แค่นั้นเหมือนนพรัตนารักษ์จะเข้าใจรายงานอันนั้น
ผิดไปประโยคหนึ่งสองประโยค และจากนั้นเมื่อได้พิมพ์
หนังสือฉบับประจำ ค.ศ. ๑๘๖๓ แล้ว พระมหากษัตริย์
องค์ใหญ่ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
แก้ไขข้อความต่อไปนี้ :-

What number of the Second King's wives given here (in the Calendar) as 5 Siamese and 20

Laos, is only those that are the most-beloved of him at the present day. — จำนวนเจ้าจอมรองพระมหากษัตริย์ของกษัตริย์ที่ปรากฏในหนังสือบางกอกกาดันเตอร์ว่า เป็นไทย ๕ และเป็นลาว ๖๐ คน เป็นจำนวนเจ้าจอมที่โปรดที่สุดของพระองค์ในขณะนั้นเท่านั้น Those 25 wives accompanied him always to Seetha. เจ้าจอมทั้ง ๒๕ คนนี้ ตามเสด็จไปทวงเสด็จ (สระบุรี) อยู่เสมอ In fact his Laos wives (are) more than 60 (and) Siamese wives more than 60. ตามความเป็นอย่างจริงนั้น พระองค์ทรงมีเจ้าจอมเป็นคนลาวมากกว่า ๖๐ คน และเจ้าจอมคนไทยมากกว่า ๖๐ คน

คำภาษาอังกฤษในวงเล็บ ท่านพิมพ์กรวย-ปลัด
แก้ไขให้ถูกต้องศิษย์ของท่าน

For instance on the year of enthronement, he has 48 wives and accompanied him to (the) Second King's palace เช่นในคราวบรมราชาภิเษก เจ้าจอม ๔๘ คน ได้ตามเสด็จมายัง พระราชวัง บวรสถานมงคล Since that time his wives increased every year. ทั้งแต่บัดนั้นมาจำนวนเจ้าจอมรองพระองค์ท่าน ก็เพิ่มรจนทุกปี

He endeavour(s) always to obtain wives especially from the Laos. พระองค์ทรงโปรดมีเจ้าจอมคนดาวเป็นพิเศษ Now he has 120 wives at least. เคยจนพระองค์ท่านทรงมีเจ้าจอมมากกว่า ๒๐ คนเป็นอย่างน้อย

ขอให้สังเกตการทรงไว้ค่า "ดาว" อย่างหนัก

หวังแต่จะเกรงเกรง

ท่านนพรัตน์ ยศศักดิ์ "คุณเบ้อเรอ" ว่า

Does it not show a great stride towards reform in that most pernicious sentiment, that the honour and glory of Princes is enhanced by the number of their wives? ก่อด้วยความคิดที่ชั่วร้าย

อย่างที่สุดแล้ว นมโต้นั่งตงหรือว่า การปฏิรูปบ้านเมืองได้ก้าวหน้าไปอย่างใหญ่หลวงนั้นคือ พระเกียรติและชัยชนะของท่านเจ้า ๆ ทมเจ้าจอม ทมอม ห้าม เพิ่ม ทด ตักคุณช้อยเสมอ ? Do not the few lines of His Majesty evince a desire on his part to be published in the Calendar as being in advance of his brother in reformatory efforts against the sentiment that polygamy is honourable ? ในการที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงปรารถนาจะให้พิมพ์ข้อความสองสามบันทึกของ พระ-

องค์ อยู่ในหนังสือบางกอกกาดันเตอร์ ในฐานะที่ทรง
ถือว่า สมเด็จพระอนุชาของพระองค์นั้น มิได้แสดงให้
ประจักษ์ถึงพระจริยะในการปฏิรูปอย่างผิด ๆ หรือท้าวว่า
ระบบการมีเจ้าจอมมารตามมาก เป็นเกียรติเป็นบารมี ?

กล่าวคือ ในการที่ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรง
ยืนยันว่า ให้ตีพิมพ์ข้อความที่พระองค์ทรงแก้ไปว่า ทรง
มีเจ้าจอมน้อยกว่าพระอนุชาธิราชนั้น แทนที่จะเป็นความ
กลบฝังให้เห็นชัดถึงพระจริยะผิด ๆ เป็นการบังเอิญ
ให้เกียรติแก่ระบบการมีเมียมา ซึ่งเป็นความคำซ้ำเด
ทราญอย่างยิ่ง !

นักเขียนต่างประเทศบางคนประหลาดใจ เมื่ออ่าน
พบบทความหัวหาญผิดปกตินี้ ในประเทศที่มีการ
ปกครองโดยพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เห็นอกุฎหมาย ถ้ามา
เขียนในรัชกาลที่ ๕ หรือในรัชกาลที่ ๖ ด้วยเรื่องชนิดนี้
และด้วยถ้อยคำอย่างนี้ ก็ไม่คงสงสัยว่า บ้านหลังใหม่
ของท่านปลัดเด็คต้องเบียดมาจากตำแหน่งไปอยู่ตำบลปากคลอง
ด่านแน่นอน !

มีดีวีดีแอนนากรดาวยืนยันว่า “พระเจ้ากรุงสยาม”

ทรงมีเจ้าจอม “ หoday ร้อยคน ” ท่านปลัดเดกมันทักว่า
รัชกาลที่ ๓ ทรงมีเจ้าจอมถึง ๔๐๐ คน ตั้งถ้าวมาแล้ว
หมอแมดคัมภ์มีเขียนตามคำเล่าของ สมเด็จพระพันปีหลวง
ว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงมีเจ้าจอมมารดาทำโค
พระองค์ท่านไม่ทรงทราบ และไม่ทรงวิตกกังวลที่จะทรง
ทราบด้วย !

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเจ้าจอมทับทิม ซึ่ง
มีตั้งขันแสนา จะต้องเอาให้ท่านปลัดฟัง แต่เมื่อท่านปลัด
ได้พบกับ “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ขนาดหนัก ตั้งตัวอย่าง
ที่เดามา เรื่องเจ้าจอมทับทิมจึงเป็นเรื่องธรรมดาเหตุ
เกิน เด็ดครของท่านปลัดเขียนเขียนเสียแล้ว ความก้าวหน้า
และเรื่องราวของประเทศสยาม ถ้าไม่เนื่องมาจากความร
รุงรัง เรื่องฮังไคร์ เป็นมุดเหตุสำคัญแล้ว ใครมองพบ
เห็นตั้งอินโตบ้าง ?

๘ บทที่ ๖ เปิดสยาม

—๑—

ถ้าเราจะยอมรับทัศนะที่ว่า อังกฤษเป็นยักษ์
แผ่นดินสยามยุคแบกที่เร่จรดโรค ฝรั่งเศสจะเป็นแบก
ที่เรียกหาโรคหรืออหิวาตกโรคเด้อ?

ในทัศนะของข้าพเจ้าแต่เห็นชาติต่างๆ ในทวีปยุโรป
ในศตวรรษที่ ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ เป็นนักวิ่งแข่งชิงดินแดน
ชาติไหนชาตินั้น พอลองรัฐบาลเป็นปีกแผ่นแผ่นหนาแต่
ก็มีนโยบายชิงเอาดินแดนทั่วโลก เริ่มค้นในยุโรปเอง ใน
ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปแอฟริกา ทวีป
เอเชีย ตลอดจนเกาะเล็กเกาะน้อยต่างๆ ทั้งหมื่นมนุษย์
อยู่แถมมีแต่ตั้งตัวอยู่เท่านั้น ใครวิ่งเร็วกว่า หรือมีความอด
ทนแข็งแรงกว่ากันเสีย และในระหว่างที่วิ่งชิงดิน
แดนทุกทิศทั่วโลกนั้น นักวิ่งแข่งทุกชาติต่างก็ใช้ถอดูบาย

ไหวพริบในการบังคับแห่งชาติตน มนคินแดนอนารยะ
“อย่างมีไร้นักกีฬา” กล่าวคือ ถ้ามีโอกาสที่จะถล่มแก๊ง
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของตนแล้ว ก็จงกระทำ
ซึ่งทำให้เกิดบทบาททางการเมืองการทหารอันอย่างฉับ
ช้อน บทบาทเหล่านี้ได้กลายเป็นวิชาการที่อนุชน
หลังต้องศึกษาเพื่อทราบถึงความรุ่งเรือง และความพ่ายแพ้
แห่งอดีต ในแง่การรบพุ่งได้กลายเป็นวิชาการทางการยุทธ
ศาสตร์ยุทธวิธีในการเจรจาความเมืองได้กลายเป็นวิชาทาง
การทูต ในการค้าขายได้กลายเป็นวิชาทางการพาณิชย์
และแตกกิ่งก้านสาขาออกไปอีกมากมาย นับแต่วิชาการ
ทางการสำรวจค้นคว้าทางภูมิศาสตร์ เพื่อตลาด, เพื่อจัด
เก็บ, เพื่ออุตสาหกรรม, อุตสาหกรรม ในแง่สังคมได้กลายเป็นวิชา
ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งเมื่อสรุปแล้ว ต้นเหตุและปลาย
เหตุของความรุ่งเรือง และความพ่ายแพ้ ทั้งปวงใน ศตวรรษ
ต่าง ๆ นั้น ได้ประมอดกันเป็นวิชาที่เรียกกันว่าวิชา
“ประวัติศาสตร์แห่งอารยธรรม” History of Civilization
อย่างหนึ่งและวิชา “บทแปลแห่งประวัติศาสตร์” Inter-
pretation of History อีกอย่างหนึ่ง วิชาสำคัญทั้งสอง

๕ เป็นวิชาการชั้นสูง เป็นหลักสูตรแผนกใหญ่วิชา
ประวัติศาสตร์ชั้นปริญญาโท ยังไม่มีสอนกันในมหา
วิทยาลัยไทย และเป็นวิชาผจญในหลักสูตรวิชาปริญญา
ทั่วโลก ในเอกสารภาษาไทยเท่าที่ได้อ่านแล้วนั้น ยัง
ไม่เคยพบปะสารคดีของใคร เขียนเกี่ยวกับวิชาการทั้งต้อง
แม้แต่บทความในหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์

ปัญหาที่ควรสนใจถามคือ อะไรทำให้ชาติต่าง ๆ
ในทวีปยุโรป กลายเป็นนักวิ่งแข่งชิงดินแดนทั่วโลก ?

๑. เนื่องจากยุโรปอดอาหาร และต้องเข่าแสวง
หาอาหารดำรงกันอดตายหรือ ?

๒. เนื่องจาก อารยธรรม นอติค—ปรารณาคภาพ
ใหญ่โตในโลก, ปรารณาสำแดงซึ่งสมรรถภาพทางกจ
รณ, การปกครอง, การอำนาจการ ฯลฯ หรือ ?

๓. เนื่องจากคริสตศาสนา ต้องการให้ “ ผิ
อันเป็นบาป ” ทั่วโลกได้รับพระมหากรุณาของพระผู้เป็น
เจ้าหรือ ?

ในการที่จะตอบปัญหาน่าสนใจนี้ เราต้องดำเนิน

กันก่อนว่า ประเทศสยามของเราเป็นจุดหนึ่งในทวีปเอเชียที่
ชาติ—นักวิ่งแข่งซึ่งกันแค้นต่าง ๆ หมายถึงระบอบของ
ชาติคนชน มั่นคงแข็งแรงซึ่งกันแค้นบางชาติทำความเจ็บ
ช้ำแก่ประเทศสยามแต่อย่างที่สุด เช่นชาติฝรั่งเศส ถ้า
แหวะจะพดิดอ่าน ๓ ประวัติศาสตร์ของเราในตอนที่มีฝรั่งเศส
หักโหมโจมตี เพื่อยึดครองแผ่นดินไทยในรัชกาลของ "พระ
เจ้ากรุงสยาม" และรัชกาลที่ ๕ คราวใด ไครจะเขียน
ให้อ่อนให้กลมเกลี้ยงอย่างไร เพียงใด ก็ไม่อาจทำให้
เกิดความเคียดแค้นซึ่งซึ่ง ชาวไทยแท้คนไหนคนนั้นไม่
เคยเห็นยกเว้น เป็นความเคียดแค้นซึ่งซึ่งสืบเนื่องมาแต่
บรรพบุรุษ และในการวิเคราะห์ความรู้สึกจำเป็นอันใหญ่โต
ของฝ่ายฝรั่งเศส และอังกฤษที่ทำแก่ประเทศสยามเดา...
แม้กระทั่งในทันที ทันใดที่มหาสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุด
ลง อังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษ "เมือง
แก้ว" ของเจ้าพระยาเดโชเจ้ากรมทหารบก ได้สร้างประ
จักษ์ศรัทธาแห่งความชื่นชมใหม่ ซึ่งเราจะต้องศึกษากัน
ด้วยความระมัดระวังและรอบคอบเป็นพิเศษ ... ประเทศ
อังกฤษ "หงส์ขาว" ของนะโไปเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่ชนะ

ในที่สุดไม่ว่าจะเป็นการรบ, การเมือง, การทูต ฯลฯ ตลอดจน
คิดปองความคุ้มครองรักษา ความคงแก่เรียนและ
การรักษาวินัยซึ่งสำคัญลักษณะอันเก่าแก่ของ จารีต โบราณ
และความเป็นอังกฤษ !

— ๒ —

ในขณะที่จะวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ทั้งสามประการที่
กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ข้าพเจ้าจะอดคิดถึงบทเรียนวิชาประ
วัติศาสตร์ต่างประเทศเมื่อ ๒๒ ปีมาแล้วบทหนึ่งชื่อเรื่องว่า "กัม
พิงก์อน" อาจารย์ประวัติศาสตร์เก่งที่สุดในชีวิตที่เคยพบ
เห็นคือ "กั กุนวัก" (ปัจจุบันนี้เป็น "หลวงกรศักดิ์โยธวาท")
ได้กรุณาเล่านิทานจากต้นนิบาตราชคดียันนั้นให้ฟังว่า "ใน
สมัยหนึ่งมีพา ๓๐ ศิว เดินทางมาจากทางทิศเหนือ ได้มาพบ
ที่หมู่บ้านอุคคสมมบรรณับทอปปยโงป ก็ชวนกันหยดพิก
กัน เมื่อกินอันแล้ว ต่างตัวก็ต่างนอน เมื่อดันธ
กายมุดกันเสร็จแล้วจึงกกันหย้าคือ ต่างตัวต่างมีความ
สุข จนกระทั่งถึงฤดูใบไม้ผลิ และจะย่างเข้าฤดูฝน หย้า
ก็คงนอนอยู่อย่างเชื่องระอุม หากถึงกิน, นอน, ถ้ามุด

แต่ภิกษุทั้งหลายจงหมิ่นพินกันทุกคัว อัยมาจนหนึ่ง หา
คัวหนึ่งเกิด ความคิดแบ่งทคณ เพื่อบ้องกันไม่ให้หาคัวอื่นมา
แย่งหญ้ำกัน ในดินแดนทแบ่งนนั้น จึงเรียกประชุมเพื่อบหา
ทุกคัว ผลของการประชุมตกลงให้แบ่งทคณกันเป็นเอก
ฉนท ค้างคัวต่างกไม่ยุ่งเกยอกัน และต่างคัวต่างก
เรียมุดของม้นทำเป็นก้ำแห่งกนอาณาเขตทแบ่งนนั้น ครง
แรกม้ความดุจค้ ค้อมมาถึงฤคหาว หญ้ำได้ค้ายไป
ฉน เพราะหิมะคกหนัก แคมุดทกนเป็นก้ำแห่งฉน
หาไม่อาจาจะร้ามมาประชุมปรักษาหากรอกันได้ ค้างคัว
ต่างกนอมรทให้ฤคหาวผ่านไป และความทิวโหยก้เพิ่ม
ทวชน จนกระทั่งเรียมแรงหมคตอกไม่ฉน กว่าจะฤคหาว
จะผ่านไป หากทุกคัวก็ค้ายไปทงหมค

นทานเรื่องนมีหรือควรคคหลายประการ อย่าง
น้อยเป็นเรื่องทช ให้เราเห็นฉว่า ไม่ใช่อาหารหมคเท่านั้น
ททำให้หาทุกคัวค้าย แต่เนื่องจาก "ก้ำแห่งมุด" ของ
ม้นตั้งฉนอย่างหนึ่ง ทำให้ม้นไม่ฉามากรร้ามมาประชุม
ปรักษาหากรอกันได้ ทฉาคัญที่สุดกคือ "ความเป็นหา"
ของม้น ซึ่งทำให้ม้นเกยจคร้าน นอมรทคอยแต่ฉว่าเมื่อ

โคตรหนาวจะผ่านไป... ทำให้มันหมดเรี่ยวแรง ที่สุด
ทำให้มันทุกตัวตาย

การ รอคอย ความ ช่วยเหลือ จาก ชนรรม ชาติ เป็น
สัญญาบัตรอันเอกของความเป็น ก่อร่างให้รัก ที่นทานเรื่อง
มันักให้หาเป็นศิวความเนมเรื่องกเพื่อ ให้มนุษย์ทั่วโลกเห็นถึง
ความ ใจนั้น หรือจะกล่าวให้กอดบ้นัยกัน ความ เป็น
มนุษย์ของเราเป็นสภาวะอันประเสริฐ เพราะมนุษย์
เจริญต่างกพากันค้นคิดวิธขบงคัมชนรรมชาติ หรือนำชนรรม
ชาติมาใช้เป็นทางด้วยกทุกชาติ ครั้งแรกก็คิดแยกกัน
เป็นอิสระ ต่อมาได้คิดรวมกันเพื่อประโยชน์ของมนุษย์
ชาติในสงวนรวม และในปัจจุบันั้น มนุษย์สามารถ
จับรั้ง หรือบงคัม เขาชนรรมชาติ มาเป็นทางได้ เกือบทั้งหมด
ทั้งไม่คองสงตั้งด้วยว่าในมิช้า มนุษย์จะไม่สามารถ
control ชนรรมชาติของการเกิด, การเจ็บ, การแก่และ
การตายด้วยอุปกรณ !

—๓—

สาเหตุสำคัญอย่างยิ่งที่ทำประเทศต่าง ๆ ในทวีป

ยุโรป กลายเป็นนัก อิงแรง แข็งแรงดินแดนทั่วโลก คือความ
หนาวความอยู่ในดินแดนอันจำกัด, ความมีอาหารน้อย
ปรากฏในเอกสารของ โทมัส เชนีย์ บัคเก็ท เรียกรื้อว่าเป็น
“บทแปลแห่งวิชาประวัติศาสตร์ โดยนัยแห่งภูมิศาสตร์”
- Geographical Interpretation of History ดินแดน
เป็นสาเหตุที่ตกซึ่งและมีอิทธิพลอย่างยิ่ง จะเรียกงาน
ด้านนี้ว่าภูมิศาสตร์ให้รายยุโรปทั้งปวงเป็นศูนย์กลาง อิทธิพล
ของบรรพชาตินั้นตาม ไม่เดือกว่าจะคิดจะกระทำอะไร
ทั้งส่วนคัวและส่วนรวม ตามบรรพชาตินั้นอิทธิพลอัน
จะไรให้เกิดแรงเป็นสาเหตุแรก รวมทั้งกำเนิดของอารย
ธรรมนอร์ดิก Nordic Civilization ซึ่งจะร้อยกัด้วย
ง่าย ๆ ให้เห็นก่อน

ท่านผู้อ่าน หนังสือเยอรมัน คงเคยเห็น “กระทรง
มหาชาติไทย” ของเราที่คคอยู่กับวัดราชบพิธมานานแล้ว
และกัคงเคยเห็น “สถานทูตอังกฤษ” ถนนเพลินจิตต์กรุง
เทพ ร มาแล้วกัเป็นอันมาก คงเคยกักัน ถ้าเปรียบเทียบ
กันอย่างใกล้ชิดจะเห็นข้อแตกต่างกัคงต่อไปนี้

ก. กระทรวงมหาดไทย ไม่มีต้นนามหญ้า ใหญ่ ที่
จะอาบ, ง่า, และสวยงามอย่างที่ดีงามทุกอังกฤษมี

ข. ดัชนีของเราเป็นดีเท่า ดัชนีของเราเป็นดีอันเปลี่ยน
แปลงแล้วแต่แคบและสั้น ดัชนีของเราเป็นดีเหนือแก่
ดัชนีของเราเป็นดีเท่า

ค. สถานที่ อังกฤษ มีเสาสูง ใหญ่ ที่สุดในประ
เทศสยาม (เว้นแต่เสาสูงที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่ง
ท่านเสนาบดีในสมัยนั้นจะเอาชนะอังกฤษในเรื่องความสูง
ให้ได้ แต่ถึงสูงกว่าก็เห็นได้ชัดว่าไม่สวยงามกว่า)

ง. กระทรวง มหาดไทย ของ เราไม่มี อนุสาวรีย์
แม้จะเป็นอนุสาวรีย์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าฯ รัชกาล
ซึ่งเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยคนแรก แต่ที่สถานที่
อังกฤษในกรุงเทพฯ มีอนุสาวรีย์ที่ระลึกแก่ สมเด็จพระ
นางเจ้าวิคตอเรีย ฯลฯ

ข้อแตกต่างเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับ
มนุษย์ที่รักหรือเคารพยกย่องอารยธรรมอันดี เราต้อง
มีความงาม นี่เป็นหัวใจ เราต้องการความงาม นี่เป็น

วิญญาณ เราต้องการความแข็งแรง ซึ่งแสดงถึงความ
สถาพรทางอำนาจ นี่เป็นอนาคต ฉะนั้นจำเป็นต้อง
ที่เราต้องศึกษาค้นคว้าถึงเรื่องซึ่งเหมาะสำหรับประเทศในประ
เทศสยาม เราต้องการเอาชนะธรรมชาติ และต้องเอา
ชนะใดอย่างหนึ่ง อย่างน้อยหากมีอำนาจเอาชนะใดโดย
ง่ายตาย เราจะต้องวิเคราะห์ และต้องละทิ้งผลงานที่
ไม่สามารรถเอาชนะ ธรรมชาติได้นั้นให้ ตกหล่น คิดคือ ซึ่ง
กลายเป็น Code หรือ spirit หรือเป็นมรดกที่ตกหล่น
ต้องคิดคือสืบเนื่องการต่อสู้เพื่อมรรยในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่
หยุดยั้ง ไม่มีวันเจตนาเป็นอันขาดที่เราจะทำตายดั่ง
กอบกู้เอกราชไม่สามารรถของเรา

“ความงาม” ทั่ว ๆ ไปนั้นเราจัดเป็นวิชาการศึกษา
ว่าสุนทรศาสตร์ หรือวิชา Aesthetics

เกี่ยวกับความงาม (ความสง่า ความแข็งแรง,
ความสะอาด) นี้ เราถือกันว่าเป็นครึ่งหนึ่งของชีวิตของ
อารยชนมอติก หรือมีความสำคัญครึ่งหนึ่งของบ้านแะ
สถานที่ทำงาน สุนทรศาสตร์ของชาติต่าง ๆ แสดงถึงจิต

ใจสูงสุดของชาตินั้น ซึ่งกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ตักข
รือใหญ่ประการที่ ๒ ปรากฏในเอกสารของ จอร์จ วิตเซม
เฮเกด เรียกว่า Psychological Interpretation of
History หรือ “บทแปลวิชาภูมิศาสตร์โดยนัยวิชาจิต-
ศาสตร์”

สาเหตุข้อที่สองนี้ นอกจากทำให้เกิด อิทธิพลทาง
ความคิดเห็น, คีชม, ปฏีรูป, ปฏีจิต ซึ่งล้วนแต่ทำให้เกิด
เป็นบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ทุกศตวรรษ ไม่มียก
เว้นแต่ัว ยังทำให้เกิดความเติบโตใหญ่ (augmentation)
และการขยาย (expansion) ไม่แต่อกจจะเป็นความเติบโตใหญ่
และการขยายดินแดน การอุตสาหกรรม การค้า การ
ทหาร ฯลฯ ตลอดจนการเอาชนะปัญหาทางอวกาศ
-space time ในทางวิชาฟิสิกส์ และวิชาโคนามิกส์

เฮเกดเป็นวิญญาณของวิทยาการ ทั้งปวงในเยอรมนี
ในการที่เขารับเอาวิทยาการอันตักขซึ่งเกี่ยวข้องใจฉมา
การและสุนทรศาสตร์โดยตรงจากกรีกนั้น ทำให้เยอรมนี
กลายเป็นชาติที่ทะเยอชิดถึงขั้นที่สุดในวิทยาศาสตร์ ประ
ยุกต์ทุกด้าน

มักเกิด เป็นวิญญาณของประเทศอังกฤษ

เมื่อรวบรวม ทฤษฎี ของ เมธี ทงตอง เจ้า ด้วยกัน

ความจำเป็นของชาวยุโรป ก็เห็นประจักษ์ชัดชน เป็นบทบาท
บังคับ และยังคงสัมพันธ์กับสาเหตุที่ ๒ อีก คือ

“ บทแปลวิชา ประวัติศาสตร์ โดย นัยวิชาการ นัย
ศาสตร์ ” Religion Interpretation of History ปรากฏ
ในเอกสารของ ชาร์ล เบ็นนิน โบสส์เฮ็ค นักคิดชาวฝรั่งเศส

-๔-

ความที่กล่าวถึงสาเหตุที่บังคับชาวยุโรปให้กลายเป็น
นักวางแรงซึ่งดินแดนทั่วโลกพอเป็นเท่านี้ หมายความว่า
เป็นสาเหตุผสมหรือเป็นความจำเป็นผสม pluralistic ซึ่ง
เราจำต้องเรียนรู้ และขอทบทวนสาเหตุประกอบกับข้อ
สาเหตุคงดำรงมาหาได้ไม่เพียงเท่านั้น ยังมีสาเหตุสำคัญ
อื่น ๆ อีกหลายสาเหตุ ซึ่งเราใช้คำว่า เป็น “ บทแปลแห่ง
วิชาประวัติศาสตร์ ” หรือ Interpretation หรืออาจจะ
เรียกอย่างธรรมดาสามัญว่าเป็น “ พลังผลักดัน ” impulse

ก็ได้ พดงผลกกันอย่างอื่น ๆ มีอีก เช่น "บทแปลโดย
นัษชาติพันธุ์ดำคัญ" Great Race Interpretation "บท
แปลโดยนัษเศรษฐกิจ" Economic Interpretation ซึ่ง
นักสังคมนิยมดทริคคอมมิวนิสต์บางคนดงทองโหด ยัดดออย่าง
ทำนองว่าเป็น "บทแปล" ชั้นเอก และไม่มีบทแปลชั้น
อื่นดำคัญเท่า พดงผลกกันอันสุดท้ายได้แก่ "บทแปล
โดยนัษอัจฉริยบุคคล" Genius Interpretation

การกดำงถึงพดงผลกกันดำคัญ อันปรากฏเป็น
บทบาทในประวัติศาสตร์ทกรบร้อยปีเหล่านี้ ต้องเข้าใจอีก
ครั้งหนงว่า เป็นพดงผลกกันผ่งม ไม่ใช่เป็นพดงผลกกันแต่
อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ หมายความว่า ถ้าเหตุแห่ง
บทบาททั้งปวงในวิชาประวัติศาสตร์ เนื่องมาจากกำลัง
ผลกกันเหล่านี้อย่างดะเด็กดะน้อย สุดแท้แต่เป็นบทบาท
ใหญ่หรือเด็ก ซึ่งเราไม่อาจที่จะไม่ศึกษาและไม่วิเคราะห์
โดยดะเอียดไม่ได้ ทั้งต้องเข้าใจให้แจ่มแจ้งว่า อาจจะมี
กำลังผลกกันชนิดใหม่เกิดขึ้นอีกก็ได้

-๕-

ชาวเอเซียเมื่อ ๒-๓ ร้อยปีมาแล้ว ฐิเรื่องกำลัง

ผลิตภัณฑ์มากเพื่อประท้วงคัดค้านหรือไม่ ?

เมื่อชาวอังกฤษตื่นเคียวได้ตกแคว้น และมีควาราม
หารารานในอินเดียนั้น คุ่มคุดกร ทั้ง ๆ ที่อินเดียนั้นมีพดเมือง
หลายร้อยล้าน ชาวอังกฤษไร้กาดังรบครั้งแรกข้ามอ
การโดยบริษัทค้าขายเพียงบริษัทเดียว พม่าก็ทำนองเดียว
กัน รัฐบาลอังกฤษตั้งกาดังรบคืบคืบตามคืบคืบมาที่หลัง ชาว
อินเดียนั้นรุ่งโรจน์ด้วยปัญญาประเภท " ตุกก่อนท่าม "
จะชวนกันไปให้พ้นโลกทั้ง ๆ ที่ต้องอยู่ในโลก และเพิ่ม
พุดกุดหลานมากมายดั้นประเทศ ๑๐๑ รัฐบาลอังกฤษตั้ง
ค่าง ๆ ค้างค่างมานานหรือไม่ ?

ข้อต้องคิดคืบคืบคือ โนมินด่มองของ " อ้ายคา
ราว " (ก้าวองรัชกาลที่ ๑) เหล่านี้ มีหัดกักราชดำคัญ
เพียงแต่พดงผลิตภัณฑ์หรือไม่ ?

ไม่มัววราการณาจกรรจันหมอมคม อย่างอื่น ๆ ที่
บัญญัติทางเดื่อของการแย่งชิงดินแดนทั่วโลกอีกหรือไม่ ?

-๖-

ในการที่จะตอบคำถามใหม่ข้อนี้ จำเป็นต้องให้

คำราค่างประเทศชั้นสูงหลายสิบเล่ม และจะเขียนให้ย่อแค
ดาร์คเตอร์เพียงโลกก็ตาม จะต้องใช้หน้ากระดาษหลายหน้า
และข้างกล่าวถึงอย่างซ้ำซาก ข้าพเจ้าหวังว่าท่านผู้อ่าน
จะให้อภัย และใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ และ
อดทน

หลังผลิตภัณฑ์บทบาทเพื่อ ประวัติศาสตร์ ดังกล่าวมา
แล้ว เป็นความรู้อย่างหนึ่ง จะใช้คำว่าเป็น " เทมนิค "
อย่างหนึ่งที่ใช้ในวิชาพิเศษก็ใช้ได้ แต่ตามความรู้ดังกล่าว
มานี้ หากเป็น " เทมนิคของเทมนิคใหม่ " วิชาที่ว่าด้วย
" เทมนิคของเทมนิค " เกิดขึ้นในโลกมาหลายพันปี มี
ประเทศกรีกเป็นศูนย์กลางกำเนิดๆเป็นแม่ ประเทศ
ต่าง ๆ ในทวีปยุโรปเป็นเหมือนลูก ทุกประเทศได้รับเอา
วิชาการสำคัญนี้ไปปลูกฝัง, ไปร่ำเรียน, ไปแพร่พิศ,
ไปวิเคราะห์ และไปปฏิบัติ

จะไม่รอกกล่าวถึงวิชาการ ว่าด้วย " เทมนิค ของ
เทมนิค " ซึ่งมีมากมายเกินเคยไปกว่าหัวข้อใหญ่ ๒ หัว
ข้อ และหัวข้อเล็ก ๒ หัวข้อ คือ:-

๑. คนฉลาดทุกคน ต้อง เริ่มต้น วิเคราะห์ ถึง ที่มา
source ของความรู้ก่อน หมายความว่า การค้นคว้า
ที่มาของวิชาการทั้งปวง บนคาบที่มิอยู่ในสังคมมนุษย์ ดัง
เราจะเห็นว่า ชาวยุโรปไปอยู่ส่วนไหนของพิภพก็ตาม เขา
จะอยู่อย่างมั่นคง คือค้นคว้า, สอบสวน, ดำรง ภารกิจ
แรกไม่พอใจ ทำใหม่, ค้นคว้าใหม่, ดำรงใหม่ หา
ตัวอย่างมาให้ได้ ใต้อันหนึ่งคือไม่พอ, ต้องทำอีก, ต้อง
เปรียบเทียบ ต้องสืบประวัติ ต้องอาช้านแดง demonstrate
ได้ ฯลฯ ต้องทำเช่นนี้อยู่ตลอดไปเพื่อความรู้แท้

ข้าพเจ้าเคยไปนอนพักในบ้านชาวต่างประเทศ ราว
ผู้ทรงชื่อเสียง ราย แม้จะเป็นคนสูงอายุ คาทางต้องเกือบ
บิตสนิท แต่ยังคงได้เกี่ยวกับ experience เก่าแก่ เรื่อง
การดำรงฐานะชาตินิยมในเมืองไทย เสมือนเป็นคนใน
วัยหนุ่ม ถ้าฉันทราบดีเรื่องเร่ร่อนค้าขายทางภาคเหนือ เขาเกือบ
จะรู้จักแทบทุกตารางนิ้ว ตัวอย่างของเร่ร่อนค้าขายต่าง ๆ ที่ค้น
พบได้ ยังเก็บรักษาไว้อย่างดี แม้เรื่องใดที่หวั่นว่าเป็น
วิชาพิเศษที่เขาสนใจภายหลังที่ออกจากราชการแล้ว ก็ตาม

๒. เมื่อสอบสวนได้ที่มาของความรู้เป็นหลักฐาน

แน่นอนแล้ว ก็วิเคราะห์ความ ฐึ้นให้ เป็น ความจริง
validity ของความ ฐึ้น

อธิบายกว้าง ๆ ได้ว่า เมื่อเรียนทฤษฎีใดทฤษฎี
หนึ่งแล้ว ต้องปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ให้ประจักษ์ชัดถึงความอา
เป็นไปได้ของทฤษฎีนั้น ๆ ในการพิสูจน์นั้น ไม่ต้องพูดถึงคำ
ว่า "ผล" - result ที่ได้รับเฉย ๆ และไม่คงใช้คำว่า
"ผลดี" - good result เฉย ๆ เพราะเป็นการกล่าวถึง
ธาตุแก่นของแก่นแท้ จำเป็นต้องกล่าวด้วยความเข้าใจ
อันแจ่มกระจ่างว่า ถ้าพิสูจน์ความ ฐึ้นหนึ่งความ ฐึ้นใดได้ผล
แล้ว ความ ฐึ้น ๆ เป็นผลดีด้วยความเร็วเท่าใด ดีด้วย
จำนวนมากเท่าใด ดีในเวลายาวนานเพียงใด

ข้าพเจ้าต้องขอเน้นถึงสาระสำคัญยิ่งของ

คามปกติ ทฤษฎีทุกทฤษฎีประกาศไว้ในโลกนี้
เพื่อให้ปฏิบัติ เราจะเรียนทฤษฎีเพื่อให้ปฏิบัติกัน แดกฉาน
อย่างไรหรือไม่ก็ตาม เราทำงานตามทฤษฎีได้ ไม่ทำ
ตามได้มากก็ทำตามได้น้อย เพราะคนเป็นผู้คิดทฤษฎี
ผู้ทรมความสนใจอย่างแรงกล้า ซึ่งเป็นคนยอมอาสาศึกษา
อาจากามปฏิบัติได้เป็นธรรมดา คนที่ปฏิบัติบางคนอาจจะ

พบความบกพร่องของทฤษฎีนั้น ๆ ด้วยซ้ำไป ข ๕๕
แล้วแต่เกาะเกาะ ไม่ว่าจะทฤษฎีนั้นจะสูงส่ง หรือยาก
หรือพิศดารเพียงใด ข้อที่ตอของระมิตระวงอย่างยิ่ง คือการ
ใช้หรือการเข้าใจว่า "ทำ" เฉย ๆ ว่า เป็นสิ่งดั้งประ-
เดี๋ย... ซึ่งเป็นความวิฤตผล คงเราจะเห็นว่า คนทุกคน
ทำอะไรได้ทั้งนั้น กตาวงเช่นนี้ทั้งทุกข้อข้างจะป่าเถื่อนไป
สักหน่อย แต่ความเป็นจริงแล้ว คนทุกคนทำอะไรได้ทุก
อย่างจริง ๆ คนธรรมดาสามัญสามารถจะเป็นกษัตริย์ได้
เช่นในนิทาน "นิทราชากริ" ที่รัชกาลที่ ๕ ทรงนิพนธ์
ขึ้นจากภาษาอังกฤษ ซึ่งแปลออกจากภาษาเปอร์เซีย
อีกทอดหนึ่ง ในบางกรณี อามุหะรัน ทำให้คิดว่ากษัตริย์
เสียอก เป็นคนเช่น การคิดค้นคดีต่าง ๆ จะมีแพ้อย่าง
ก็เฉพาะแต่เรื่องอดีต!

ข้าพเจ้าหมายความว่า เราต้องไม่ใช่คำว่า "ทำ"
เฉย ๆ ในงานทั้งปวง หากต้องใช่คำว่า "ทำให้ได้ผล
ดี" หรือ "ปฏิบัติให้ได้ดี" และต้องวิเคราะห์คำว่า
"ผลดี" ออกเป็นสถานะให้ครบทั้งสามสถานะ คือ ผลดี

ในเวลาเร็ว ผลักในจำนวนมาก และผลัดในความมั่นคง
ถาวร ดังนี้

เมื่อ ๓๐ กว่าปีก่อน ข้าพเจ้าได้เขียนเรื่อง "ความ
ล้มเหลวของทฤษฎีและปฏิบัติ" ลงในหนังสือวิทยากร
จุดประสงค์ที่เขียนขึ้นก็เพื่อแสดงความเป็นจริงของ การวิ
หารงานแผ่นดิน ให้รัฐมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าสอนวิชา
ปรัชญา การเมืองให้ รัฐมนตรี คน นั้น ชอบ พูดคำว่า
"ปฏิบัติ" เฉย ๆ กระทั่งเกิดความรำลึกหันหยาบใคร
อื่นจามัก "ทฤษฎี" เท่านั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงหนังสือ
สั้น ๆ ว่า เศรษฐกิจและสังคมของ ดร.คาร์ล ชิมเมอร์-
แมน ในรัชกาลที่เป็นตัวอย่าง หนังสือของ ชิมเมอร์แมน
ได้ประกาศว่า มาตรฐานการครองชีพของคนไทยในด่อน
รวม ค่าอย่างไม่น่าเชื่อว่าเป็นพลเมืองของชาติเอกราช
ชาวไทยภาคอีสานมีมาตรฐานค่าครองชีพต่ำที่สุด ภาค
กลางค่าเป็นที่ ๒ ภาคเหนือเป็นที่ ๓ ภาคใต้และกรุงเทพฯ
ค่าเป็นที่ ๔ สถิติคำนวณได้จากรายได้ส่วนบุคคลเป็นราย
เฉลี่ยในเวลา ๓ ปี "มาตรฐานการครองชีพสูงสุดของ
ประชาชน เป็นความดีสูงสุดของสังคม" ข้าพเจ้าได้เน้น

ถึงเรื่องนี้อย่างระมัดระวัง “และความที่สูงสุดซึ่งปรากฏ
ในคำเทศนาของ ผู้เรืองปัญญา ของโลกมานาน หลายร้อยปี
แล้ว เมื่อมาที่ฐานการครองชีพของชาวไทยในสังคม
คำมาก นั้นย่อมจะหมายถึงอะไรไม่ได้ นอกจากเรามี
ความดีของสังคมคำมากความเป็นเรา เราทำงานไม่ได้ผล
ดี ทฤษฎีของเราผิด การปฏิบัติของเราที่มีผลเสียหาย
แรงในสังคมจะต้องผิด.... เป็นความล้มเหลวที่น่า
อนาถด้วยกันทั้งคู่”

ในเอกสารค้นคว้าของ น. ปาวี และ น. ชาย
โมนีเอรี ในรัชกาลที่ ๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือ
La Mission Parie เดิม ๓ และ Mission Aymonier เดิม
๒ ได้ชี้แจงทัศนคติเกี่ยวกับการครองชีพ ของชาวไทย ภาค
อิสานเก่าเกือบในระดับเดียวกับชาวชาติต่าง ๆ ใน ออฟริกา
เหนือและอาฟริกาใต้ แม้ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ นี้ คณะสำรวจ
สัญชาติอเมริกันได้รายงานถึงความค้ำอย่างไม่น่าเชื่อของ
มาตรฐานการครองชีพของชาวนาไทย ไม่พิศารูปกล่าว
รายงานของ ฮิม เมอร์แมน ในพ.ศ. ๒๔๖๔ ข้าพเจ้าผู้
นอนบึ้งอยู่ ได้ตั้งมุ้งของข้าพเจ้าให้ชาวนาคำมอดแค้น

แต่กรุงเทพฯ ผู้เช่าที่นาบ้านรองข้าพเจ้า ด้วยเหตุผดของ
เราที่ดำรงภาพว่า ดูกชาย ๓ คนของเราเกิดมาไม่เคยนอน
ไร้มุ้งเคย มีผ้าได้ถูกหญิงเป็นคนแรก เราจึงค้นคว้า
ให้ได้รับความสุขบ้าง ส่วนตัวของเราเองไม่เคยนอนกาง
มุ้ง ๓๐-๔๐ ปีมาแล้ว

-๗-

ชายไรปะจะไม่ทำงานเป็นอันขาด หากเขาไม่มี
ความจริง source และ validity ของความรู้ในสังคมของ
มนุษย์ดังกล่าวมาแล้ว

ในประเด็นเรื่อง source หรือที่มาของความรู้
จะขอแสดงรายละเอียดถึงหลักใหญ่ ๆ ที่เป็นสังเขปของ
เราอย่างย่อ ๆ ณ ที่นี้เพียง ๒ หลัก นอกเหนือไปจาก
พลังผลักดันโดยการวิเคราะห์หลักทั้ง ๒ นั้น คือ

๑. ความรู้จริงในรูปเหตุผลนิยม (Rationalism)
 ๒. ความรู้จริงในรูปฐานานุกรมนิยม (Empiricism)
- การประกาศถึงความจริงทั้ง ๒ ประการนี้ ประ
กาศันเพื่อผลดี หรือเพื่อประโยชน์ของสังคม ผู้เรื่อง

ปัญญาหาญ ไรไปจำนวนมาก ได้แต่งตำราเพื่อเล่าเรื่อง
หาความเป็นจริงที่แน่แท้ และเล่าจากจำนวนมากมาย ยุค
หนึ่งในประเทศหนึ่ง แต่งตำราเพื่อเทศน์นิพนธ์ ในยุคเดียว
กันนั้น ในอีกประเทศหนึ่งแต่งตำรา เพื่อชำนาญนิพนธ์ คือ
นามมีการวิเคราะห์ข้อ คือนามมีการวิจารณ์ให้เห็นชัดถึง
ความคิดของดุษนิพนธ์นั้นแรก และความไม่สมบูรณ์ของ
ดุษนิพนธ์ที่สอง และคือนามมีการวิเคราะห์คำวิจารณ์ และ
ยังมีวิจารณ์ข้อวิจารณ์ การวิจารณ์ เพื่อให้บรรลุความจริง
“ ยิ่งขึ้นอีก ” ในประวัติศาสตร์ของความคิด ได้แสดง
ถึงรายละเอียดของการไม่ยอมแพ้ของการวิจารณ์ โดยผู้
เรื่องปัญญาของแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นผลสะท้อนทำให้วิรา
การปกครอง, วิรากฎหมาย, วิราวิทยาศาสตร์ประยุกต์
วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ฯลฯ พดอยมีปฏิกริยาตามไปด้วย
เกี่ยวข้องกับความละเอียดละออและความลึกซึ้ง ทุกๆประเทศ
ต่างก็แข่งขันกัน และทุก ๆ ประเทศไม่ยอมแพ้ซึ่งกัน
และกันโดยง่าย ๆ วิทยาการใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นเพื่อความ
สมบูรณ์ของสังคมอย่างนับไม่ถ้วน วิทยาการที่เกิดขึ้น
ใหม่เหล่านั้น คือนามได้ประมวณขึ้นเป็นวิชาใหม่อีกวิชา

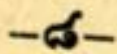
หนึ่ง เรีกว่า “สังคมวิทยา” Sociology โดยนัก
คิดเรื่องนามชาวฝรั่งเศส ชื่อ โอลีกส์ กองต์

ถ้าผู้อ่านบางท่านอาจสงสัยว่า ยุโรปมีความรู้
และความสัมพันธ์ในวิชาเทคนิคของเทคนิคเหล่านี้ได้ อย่างไร ?

ตอบได้ว่า ชาวโรมมีความรู้สัมพันธ์กันโดย
อาศัยคริสตศาสนาเป็นเชื้อ ในศตวรรษที่ ๘ ถึงศตวรรษ
ที่ ๑๒ นั้น คริสตศาสนามีระบบเหนือมหาอาณาจักร
โรมัน และใช้ภาษาละตินซึ่งเป็นภาษาเดิมของโรมันเป็น
“ภาษาศาสนา” กล่าวตามประวัติศาสตร์ความงอกเงยก้าวหน้า
ของคริสตศาสนาในทวีปยุโรป ผู้ทรงอิทธิพลแห่งคริสต-
ศาสนา มิได้แต่เพียงรับเอาภาษาละตินมาใช้เป็นภาษา
ของศาสนาเท่านั้น แต่ยังรับเอาวัฒนธรรมกรีกสมัยทองคำ
(Attic Age ก่อน ค.ศ. ๕๐๐-๔๐๐ ปี) มาเป็นคำสอนของ
คริสตศาสนาอีกด้วย คริสตศาสนาจึงกลายเป็นศาสนา
ที่มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งทางการศึกษา จนกระทั่งยังให้เกิด
มหาวิทยาลัย (universitas) แห่งแรกของโลกในอิตาลี
ในสเปน ในฝรั่งเศส ในอังกฤษ ในเยอรมนี ฯลฯ เป็นต้น

ราชบัณฑิตยสถาน และเดชะอิสรของเพดโต และวิธีดอเค็ด
ภาษาดาคินกลายเป็นภาษาแห่งมหาวิทยาลัย นับแต่บัดนั้น
จนกระทั่งบัดนี้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาษาดาคินเป็น
ภาษากลางวิชาการเกี่ยวกับเทคนิคแห่งเทคนิค โดยมาก
รจนาคด้วยภาษาดาคิน ซึ่งจารึกเข้าสู่วัฒนธรรมของนัก
ศึกษาชั้นสูง และชั้นกลางทั่วยุโรป ในทุกเมืองทุกแคว้น
ที่คริสต์ศาสนาแผ่รังสีไปโปรด เกือบจะเรียกได้ว่า นัก
ศึกษาชั้นสูงและชั้นกลางในยุโรป ใช้ภาษาเดียวกัน
เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้ตักตักถึงใน " วิทยาลัยของพระเจ้า
เป็นเจ้า " (คำของปรัชญาเมธี อิมมานูเอล คานท์ ฉะนั้น
ความเทียมทนกันจึงเกิดชนทอหน้า เช่นมหาเมธี, นักชากอ
อโรส กล่าวไว้ว่า " โลกนี้หมุนรอบตัว " ก่อนเคปเปอร์
และ กาดดโอ พุดถึง ๒๐๐๐ ปี ชาวยุโรปส่วนมากรู้จัก
เป็นอย่างดี หรือมหาเมธีผู้นั้นจะเทศน์ว่า " มนุษย์
เฮย บัญญาเท่านั้นคือศาสนาแท้จริง " ก็ทำนองเดียวกัน
ภาษาดาคินซึ่งคริสต์ศาสนาใช้ ทำให้ผู้เฒ่าของบัญญัติ
แห่งประเทศหนึ่ง สามารถข้องแวะกับผู้เฒ่าของบัญญัติอีก
ประเทศหนึ่งได้โดยไม่ระแวง หรือเสียเงาแปด นับว่าเป็น

การประหยัดเวลาได้มากมาย เมื่อใครค้นคิดวิทยาการใหม่
 ด้วราใดด้วราหนึ่งชน ก็รับเอาไปวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อ
 ปรับใช้กับประเทศของตน ทำให้ไม่น้อยหน้ากัน ตรงข้าม
 ความเทียมทันกันในประเทศ ความจริงของความรูของโลก
 คึงกล่าวมานี้ กลับทำให้เกิดการแข่งขันซึ่งกันแะกัน
 ประการสุดท้าย ความเทียมทันกันทำให้ชาติแะชาติ
 ด้วสามารถเป็นด้วเป็นตนเอง ด้วสามารถพึ่งตนเอง แะต่างชาติ
 ค้างก็ด้วสามารถคิดค้นหาวิธีสร้างควมใหญ่โตแก่ชาติตน ใน
 รูปด้วธรรมเนียมแปลก ๆ ใหม่ ๆ

ความจริงของความรูประเภทเหตุผลนิยม (Rationalism)
 คึงว่าความจริงของความรูประเภท ชำนาญนิยม (Empiricism)
 ด้วอย่างไร? แะหลักวิชาเกี่ยวกับความจริงของความรูมีเพียง ๒ ดัชนีเท่านั้นหรือ?

การวิเคราะห์เรื่องนี้เป็นเรื่องทถกธรรมจมาก เวลา
 ที่ใช้วิเคราะห์กันในประเทศค้ำศศรแห่งควมคิดว่า ดัชนี

ไหนจะตกจากนั้น ยี่สิบถึง ๓๐๐ ปี และยังมีอีกอื่น ๆ
ที่ประกาศออกมาอย่างท้าทายอีก ๕ ดัชนีใหญ่ ๒๗ ดัชนี
เล็ก เป็นความฉลาดมหาศาล (intellectual assets)
ของชาวยุโรป ก่อนที่เราจะวิ่งแข่งกันมากด้นกันบน
ข้าง ๆ ทวีโลก

ตัวอย่างง่าย ๆ ของดัชนีเหตุผลนิยม คือ เอง
ชำนาญ, ต้องเรียนจึงรู้, ด้านกรานาญนิยมค้านว่า ไม่
จริงแท้ ต้องถูกต้อง, ต้องตอบคำ, ต้องทดสอบ, ต้อง
สำรวจ ฯลฯ จึงจะรู้, ด้านเหตุผลนิยมค้านอีกว่า ถ้าไม่
เรียนก่อนจะเสียเวลา เสียเงิน, เสียชีวิต, เสียประโยชน์
 ฯลฯ การต้องเรียนจึงเป็นความรู้แรกและความรู้ก่อน ด้าน
กรานาญนิยมค้านอีกว่า การจะเรียนรู้อะไรก็ได้ต้องดูแค่
ผลของการทดลองหรือการสำรวจ มิฉะนั้นจะรู้ผิดหมด
การเสียเงิน, เสียเวลา, เสียชีวิต เป็นความจำเป็น หากไม่
แล้วประโยชน์จะได้อย่างไม่ควรได้ อาจจะได้ประโยชน์
 อาจเหมือนเสียร้ายอย่างเท่า มหันตภัยของมันเข้าไป ใน บ้าง
โดยไม่รู้ตัว มีกับชนิดตกถึงตายอยู่ถึง ๓๐๐ อัน! ด้าน
เหตุผลนิยมค้านอีกว่า ถ้าเช่นนั้นก็ต้องเรียนไปที่ละน้อย

กล่าวไปทีละน้อย ซึ่งยังคิดว่าจะกล่าวไป ดำรงไว้ก่อน
 โดยไม่ต้องเวียน หมายความว่า เหตุผลนิยม + ฐานานุ
 นิยม Empiric-Rationalism จึงจะได้ซึ่งความรู้แท้ในตัว
 ในตัวของความรู้เอง และความรู้ที่เกี่ยวกับโลก
 ฝ่ายด้านที่ฐานานุก็ค้านอีกว่า ต้องกล่าวก่อน, ต้องถูกข้อ
 ก่อน, ต้องดำรงก่อน, ต้องทดลองก่อน มีเช่นนั้นแล้ว
 จะได้ความรู้แท้มาจากไหน ถ้าจะได้ก็ได้อย่างเขา หรือได้
 อย่างรู้ไม่แท้ เสร็จแล้วก็เวียนกัน หรือเวียนตัวรากัน
 หมายความว่า ฐานานุนิยม + เหตุผลนิยม - Rational
 - Empiricism จึงเป็นที่มาของความรู้ที่ยิ่งกว่า
 เป็นการปราณปรานอมการวิจจาก เพื่อความรู้
 จริงของผู้เรื่อมีปัญญาในยุคกลาง ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอม
 กันหรือต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมหยุดเพียงเท่านั้น แต่แม้เพียง
 เท่านั้นเราก็ดำรงให้เห็นตัวอย่างของหลักการปฏิบัติใน
 วงการบริหาประเทศ การศึกษาในมหาวิทยาลัย, การ
 อำนวยการในโรงงานอุตสาหกรรม, การสงคราม, การทำ
 หน้าที่สาธารณะ ซึ่งอนุโลมตามจิตวิทยาการเทศนิกรของเทศ

นึกตั้งถ้าวมาดีจะปรมาณได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บัญ
หาหลักการ (Principle) และคน Common Sense
People ตามกฎหมาย

ในสมัยโบราณนั้น เราเทศน์ให้ "คนเห็น
หลักการ" หรือ "คนสำคัญกว่านโยบาย" ในกรุงเทพฯ
ทุกวันนี้ วิญญาณของพระราชบัญญัติข้าราชการพลเมืองอัน
ทำให้อาณาประชาราษฎร์ของเราก็มืดมนเสียให้ "คนสำคัญ
ยิ่งกว่าหลักการ" เพราะคนไม่คิด เพราะคนไม่
มีความสามารถ, เพราะคนไม่ฉลาด, เพราะคนขี้เกียจ,
เพราะคนขลาดกลัว งานจึงเสีย ผลงานแค่ตั้งคนใน
กรมจึงช่วยไม่ได้ถ้าห้องไม่ได้! ทักษะตั้งถ้าวมาดี ผิดคือ
ความเป็นจริงของความจริงในคน เราต้องฝึกปรือหรือคน
ให้เข้าใจว่า หลักการซึ่งโดยมติดั้งใหญ่ขึ้นสำคัญเหนือ
กว่าคน นักศึกษาที่อ่านคัมภีร์ Republic ของเพลโตมา
แล้ว และอ่านโดยใช้วิจารณญาณอย่างละเอียดอ่อนจะเห็นว่า
เพลโตมีความเป็นห่วงใยต่อประชาธิปไตยที่ ท่าน มอบ แก่
มนุษยชาติว่า "คนจะทำให้ประชาธิปไตยพินาศ" เพลโต
ใช้คำว่า "ปรัชญาเมธี" เคียงคู่กับคำว่า "ประชาธิปไตย"

อย่างระมัดระวังตั้งแต่บทแรกถึงที่สุดท้าย หมายความว่า
ว่าประชาธิปไตยเป็นหลักการอันวิเศษและหลักการนั้น
สำคัญเหนือคน ในทัศนะของรูโธโรและดิคคอตน์ (ตาม
ประวัติละเอียดยุคนี้ ดิคคอตน์ถูกให้เดิกระบบประชาธิปไตย
"คย ให้ใช้ระบบเผด็จการหลายครั้ง) ซึ่งเทอตกุนเพดโค
ได้เคารพหลักการของประชาธิปไตยอย่างสูงสุด ใน
อ.ร. อเมริกาและในอังกฤษทุกวันนี้ มีระบบการปกครอง
แบบประชาธิปไตยเคารพว่า "หลักการเหนือคน" หรือ
"หลักการสำคัญยิ่งกว่าคน" ถ้าถกกันครั้งใดสมัยใดก็
ตาม เด็ดคมก็จะมองเผ่นคนว่าไปไม่หยุดยั้ง!

โปรดเข้าใจว่า "คน" นั้น ^{๕๕} คือคนอย่างสามัญ
ธรรมดา ซึ่งเป็นสมาชิกจำนวนมากของสังคม ไม่ใช่
อัจฉริยะบุคคลหรือ genius ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และต้อง
วิเคราะห์กันเป็นพิเศษโดยเฉพาะ แต่ที่กล่าวถึงพระราชา
บัญญัติรัฐธรรมนูญของเราหาว่าหาญ ชาญ ชัย ยิ่ง นี้ก็
ก็เพราะพระราชาบัญญัติที่มีการแก้ไขมากมายนั้น เคารพแก่
ความรู้ยิ่ง เฉพาะแต่เหตุผลนิยม (Rationalism) ในขั้น

เริ่มงานเหนือสิ่งอื่น การเคารพเช่นนอญคือธรรมเนียมมาก ความ
รู้ยิ่งของความรู้ในตัวเองและในโลกหา ได้อยู่แค่ ปริญญา
บัตรที่หอประกาศนียบัตรซึ่งเป็น naive Rationalism หรือ
เหตุผลนิยมอย่างแคบไม่ ที่ว่าขอศึกษาก็เพราะ
Rationalism อย่างแคบเท่านั้นไม่ต่างดังอศุราใดๆ เกี่ยว
กับบุคคลกษณะ... ในปริญญาบัตรไม่กล่าวถึง ความ
สนใจอย่างแรงกล้า, การตามศึกษาคนละโลกจากความ
พิศวงแรงกล้าต่างๆ ด้วยตนเอง ความทรงจำอันชัดเจนด้วย
การกระทำของความคิดหรือมโนภาพ, นารยาททางใจ
 ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญอันดำเนิน ... มีมาแต่หรือ
กษณะมีสมเด็จพระนารายณ์ผู้เป็นเจ้าเด็กน้อย วิทยาการ
ว่าด้วยเทคนิคของเทคนิคประกาศว่า เหตุผลนิยมโตคนเดียว
เท่านั้นไม่มี ชำนาญนิยมแต่โตคนเดียวก็ไม่มี ความรู้ยิ่งจะ
เป็นไปได้อย่างไรกัน และยังไม่ต้องบอกกล่าวถึงโทษจะ
สำคัญนำหน้า อธิปไตยจะสำคัญตามหลัง เมื่อ ... มี
กว่ามานี้ การวิเคราะห์ในประเด็นเทคนิควิธีปฏิบัติได้ก้าว
หน้าออกไปอีก คงจะเขียนแสดงเป็นคัมภีร์ต่อไป

ก. เหตุผลนิยม + จำนวนนิยม + จำนวนนิยม =
ลักษณะของมหาวิทยาลัยอังกฤษทั่วไป หรือ เวียน ๗๕% +
ฝึก ๑๕% + ฝึก ๑๐% = ๑๐๐ ยูนิต

ข. เหตุผลนิยม + จำนวนนิยม + เหตุผลนิยม +
จำนวนนิยม = ลักษณะของมหาวิทยาลัยเยอรมัน หรือ
เวียน ๗๕% + ฝึก ๕๐% + เวียน ๓๐% + ฝึก ๕% = ๑๗๕
ยูนิต

ค. เหตุผลนิยม + เหตุผลนิยม + จำนวนนิยม =
ลักษณะของมหาวิทยาลัยฝรั่งเศส หรือ เวียน ๗๕% + เวียน
๒๕% + ฝึก ๑๕% + ฝึก ๑๕% = ๑๒๕ ยูนิต

ง. จำนวนนิยม + เหตุผลนิยม + จำนวนนิยม +
เหตุผลนิยม = ลักษณะของมหาวิทยาลัยอเมริกัน หรือ ฝึก
๗๕% + เวียน ๒๕% + ฝึก ๕๐% + ฝึก ๑๕ = ๑๗๕

ลักษณะของมหาวิทยาลัยไทย หรือ การศึกษาของ
เราในส่วนรวมคือ เหตุผลนิยม ๗๕% + จำนวนนิยม...๓๐%
= ๑๐๕ ยูนิต

แต่ยังจะกำหนดข้อไปอีกโดยไม่หยุดยั้ง เพื่อให้
วิทยาการว่าด้วยความรู้ยิ่ง เป็นวิทยาศาสตร์ให้จงได้ ใน

พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้าพเจ้าได้ปรับความเข้าใจเรื่องความรู้อยิ่ง
 ของคนในตนเองและในโลก กับสหราชอาณาจักรอเมริกันคนหนึ่ง
 ในกรุงเทพฯ จะเป็นการยุติธรรมมากถ้าจะวางมาตรฐาน
 ว่า งานเกี่ยวกับความฉลาด intellectual work ของ
 คนสำคัญเป็นอันดับที่หนึ่ง (= วิชาสามัญ + เหตุผลนิยม)
 อัตราเกี่ยวกับบุคคลิกลักษณะ Personality Quotient
 หรือ P.Q. สำคัญเป็นอันดับที่สอง (= เหตุผลนิยม + วิชา
 สามัญ) ปริญาบัตรและประกาศนียบัตร (= เหตุผล
 นิยมอย่างแคบ) สำคัญเป็นอันดับที่ ๓ ทั้งนี้ไม่เดี๋ยวจะ
 เป็นคดีเด็กเพื่อการทำงานหรือการศึกษาคือ ข้อที่ข้อ
 ของด่างเน้นอย่างร้ายก็คือ "งานเกี่ยวกับความฉลาด"
 ที่ต้องมีหรือต้องดำรงประจำแก่คนโลกแล้ว สหราชอาณาจักร
 ของข้าพเจ้าคนหนึ่งเคยถูกให้ออกจากมหาวิทยาลัยใน ส.ร.
 อเมริกา แต่กลับได้รับการต้อนรับให้เข้าศึกษาอีก หลัง
 จากได้แสดงความสามารถในงานเกี่ยวกับความฉลาดเพียง
 ชั้นเดียว และยังได้รับเกียรติพิเศษนานาประการ ทำนอง
 อภินิหารหรือ exemption เมื่อทำปริญญาตรีได้แล้ว ไม่
 ต้องทำปริญญาโทโดยตรง นอกจากหน่วยเกี่ยวกับสถานที่

residential unit และให้โดยทำปริญญาเอกได้อย่างหร
แต่คงว่างานหรือชำนาญนิยม หรือ "สับรู้ไม่เท่าชำนาญ"
เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งเพียงใด องค์การสำคัญและ
บริษัทสำคัญในโลกต้องการคน มีฝีมือที่ ได้แสดง ผลงาน
ทางมันสมองมาแต่ัวเพื่อให้อำนาจงาน, เพื่อนำงาน, เพื่อ
นำนักปริญญาบัตรนิยม ให้แสดงความสามารถให้ถึงหัตถ์
การณืตามมติใหญ่

ข้าพเจ้าขอร้องให้ท่านผู้มีโอกาสก่อนในสังคม และ
ท่านผู้อ่านศึกษาตัวบทของบทนี้อย่างระมัดระวัง และ
ต้องไม่เชื่อว่า วิทยาการจำด้วยความรู้ ยิ่งในคนแต่ละใน
โลกจะหยุดเพียงเท่าที่ข้าพเจ้าเขียน มนุษยชาติจักต้อง
ก้าวหน้าต่อไปด้วยอุปกรณ์ประยุคติในทศวรรษอื่น โดย
ไม่มถ่นสุด จนกระทั่งจะสิ้นมนุษย์พันธุ์

-๑๗-

ชาวตะวันตกเขาใจในชาวตะวันออกอย่างไร?
ที่ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความก้าวหน้าของวิทยา-

(นักศึกษาด้านพุทธปรัชญา ในประเทศสยามโดย
มากคงเคยได้ยินชื่อ "พระยามินท" มาแล้ว และมี
ความภาคภูมิใจที่ "พระยามินท" ดำรงครองโคตมระพีจักร
ณะ ดำรงรักษาพระบรมราชูปถัมภ์พระยามินทได้ "ทุก
ประเทศ" มินทหรือเม็นเคอร์เป็นลูกครึ่งของนายทหาร
ชาวกรีก รองอธิบดีฐานเคอร์มหาสาร แม้เป็นชาวตะวันตก
ออก ตัวของเม็นเคอร์เป็นเจ้าของใหญ่ในเปอร์เซีย ทำ
นองปโตเลมี แต่เป็นผู้ที่สนใจในความฉลาด ในหนังสือ
ประวัติศาสตร์ของความคิดหลายฉบับเล่ม ที่เคยอ่านไม่
ปรากฏชื่อของเม็นเคอร์ การที่คนฉลาดของยุคโดยยุคหนึ่ง
ไม่ปรากฏชื่อเพียงในประวัติศาสตร์ของความคิดชั้นนาคร—
ฐาน หมายความว่า มิใช่เป็นคนฉลาดที่สุด อย่างน้อย
ก็ไม่เป็นท่วงทรงเกี่ยวกับด้านกรของความคิด หรือ School
of thought ที่ตั้งกคอยู่ หรือหากจะมีก็เป็นลูกด้านที่ไม่
มีทางหรือเพียงแต่อิทธิพล ข้าพเจ้าเคยอ่านพบเรื่องราว
ของเม็นเคอร์ ในหนังสือรายจากษเด็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่มี
ตำระอะไรมากมายนัก แต่เมื่ออ่านหนังสือ "พระยามิ
นท กับพระยามินท" ในประเด็นจิตวิทยาการทางอภิ

กับโปโตเดมี ในการเดินทางมาทางตะวันออกครั้งนั้น มี
บรรณารักษ์ทางศาสนาคริสต์รับมาด้วยหลายคนเช่น อวิด
คีลุด, คิโมการูส และอโปโตนิอัส

เหตุผลของแต่ละแคว้นที่วิจัยปรากฏมีขึ้นเป็นความ
รู้ในโลกด้วยการ ดำรงของ นักศึกษา แห่ง สำนัก เด็ก
ซานเตเรีย

ต่อมาราวอีก ๓๕๐ ปี ปรากฏเรื่องราวอันน่า
ตื่นเต้นเกี่ยวกับการเดินทางมาตะวันออกของ "มารโกโป
โล" ชาวเมืองเวนิซ

ต่อมาเราได้อ่านชื่อ "เจ้าชายเฮนรี่แห่งปอตุเกตุ"

ต่อมาชื่อ "แม็กเจดแดน"

ต่อมาชื่อ "โคตัมบัส" "อเมริโก เวส-

ปุตซี" ฯลฯ

ในระหว่างที่เรื่องราวตะวันออกหายสาบสูญไปตั้ง
๓๕๐ ปีนี้ ได้มีพัฒนาการของความฉลาดระหว่างตะวัน
ตกและตะวันออกอย่างใหญ่หลวง สำนักของเด็กซานเตเรีย
เป็นศูนย์กลาง ตามประวัติศาสตร์ว่าด้วยความคิดอย่างละ
เอียดนั้นปรากฏว่า โปโตเดมีได้อำนวยการให้มีการถ่าย

ทอดความฉลาดของตะวันออกครั้งสำคัญ ท่านองสั่งกายนา
ที่เรียกกันว่า Septuagint เป็นการให้เกียรติแก่ผู้อ่านวย
การ ในขณะเดียวกันนั้น มีกษัตริย์ตะวันออกที่ฉลาดองค์
หนึ่ง ชื่อ "อันติโกอัส" ได้เขียนตามปกติเดิม โดยอ่านวย
การให้มีการถ่ายทอดความฉลาดของตะวันออกทั้งปวง ลงเป็น
ภาษาตะวันออก การถ่ายทอดความฉลาดซึ่งกันและกันนี้
ทำให้ชาวตะวันตกของชาวตะวันออกด้วยความ ไม่เข้าใจ
ความฉลาดทางตะวันออกเต็มไปด้วยความอึดอัด และใน
การเทศนาของผู้เรืองปัญญาชาวกรีก คนที่สำคัญที่สุด
คือ นักชาวอโรสที่ว่า "เราต้องไร้ความพิศวงทำลาย
ความอึดอัด" ซึ่งได้แก่ Empiricism หรือฐานานุกรมอย่าง
บริสุทธิ์ จากคำเทศนาอันวิเศษนี้ อริสโตเติลผู้เป็น "เทอ
นัสซึส" ได้ตั้งการระชนักชาวอโรสสูงสุดเสมอพระผู้สร้าง
อริสโตเติลได้ไร้เงาตลอดชีวิตกล่าวว่า, และกันกว่าอีก
และทดลองอีก เพื่อความรู้แท้เกี่ยวกับความอึดอัดของ
โลก เกือบจะเสียสติ มีหลายครั้งที่อริสโตเติลไร้ที่ตั้งของ
คนเขินพิงปริมาณขณะที่สำรวจจักรวาลของดวงดาว โดย
พิมพ์ว่าเป็นท่านองตามกับตัวอริสโต!

ศาสตร์กล่าวว่า อริสโตเติลเป็นบิดาของวิทยาศาสตร์นั้น
เป็นด้วยอะไร?

ใครเป็นชาวตะวันออกหรือชาวยุโรป คนแรก ที่ มา
ตะวันออก?

ในบท "อารมภาค" เราได้กล่าวถึงปโตเดมิที่ ๒
มาบ้างแล้ว ในบทนี้ใครจะกล่าวโดยพิศดารว่า ปโตเด
มิที่ ๒ (ก.ศ. ๔๘๕-๔๘๑) เป็นเจ้าเมืองเอเธนส์ เป็น
ทหารปรมาเมธี คุจาอมพอดัมแห่งสหรัฐอเมริกาได้
และเป็นผู้อุปถัมภ์ความฉลาดทั้งปวงแห่งสมัยนั้น ปโตเดมิ
ที่ ๒ มีบุตรคือ หอสมมติมาอันเป็นผลงานค้นคว้า (หรื
นาฏนิพนธ์) ของอริสโตเติลซึ่งมีหนังสือสำคัญ ๑๐๐,
๐๐๐ เล่ม นักวิทยาศาสตร์สำคัญที่สุด ๕๖๖ ของอริสโต-
เติลที่แควตอสมปโตเดมิ ผู้ทำให้ปโตเดมิเดินทางมาทางตะวัน
ตก ชื่ออีราโตส เเรนด ปรารมย์ทางภูมิศาสตร์ Empiricism
หรือความรู้ที่ยังโดยนัยหรือนาฏนิพนธ์ ทำให้อริสโต-
เติลเป็น "พระเจ้า" ของวิทยาศาสตร์..... ทำให้อีราโตส
เรเนดร่วมเดินทางทำการพิศานต์ ความ กตม ของ โลก ร่วม

ปรัชญา, โลกศาสตร์, จริยศาสตร์ และอื่นๆ ซึ่งเขียน
โดยสาวกของโคทมะดีทรีดะอื่กคนหนึ่งหรือหลายคน ก็
กำหนดสำนักความคิดของเมนนีเตอร์ออกว่า เป็นนักศึกษ
ในสำนัก Neo-Platonism ยุคปลาย (กล่าวอธิบาย Neo-
Platoniam ในบทสุดท้าย) แต่สำนักงานนั้นในยุคนั้น
คุณค่าความฉลาดอันบริสุทธิ์ของเฮโด และอริสโตเติล
ได้ลดน้อยถอยลง โดยได้ผสมกับสำนักความคิดของ
ชาคียิวเรียกชื่อแต่ว่าสำนัก Gewish-Pirepetetics ตามชื่อ
สำนักปรัชญาของอริสโตเติล

ในทัศนะของข้าพเจ้านั้น บทสนทนาได้ตอบทำนอง
เรื่องของเมนนีเตอร์ กับพระนาคเสน ควรจะได้รับการ
วิเคราะห์อย่างกว้างขวาง น่าจะเห็นกับบุญผู้ฉลาดอย่างพระ
นาคเสน ได้พบปะกับนักบุญผู้ฉลาดชาวกรีกชั้นนำที่พิศ
พอเห็นด้วยกันได้บ้างทางพุทธปรัชญา แต่คงไม่ให้สาวกใน
ทางศาสนาพุทธ เป็นผู้ร้อยกรองบทสนทนานั้น เมื่ออุปถัมภ์
อยู่ ข้าพเจ้าได้อ่านหนังสือ "พระยามิตินทกับพระนาคเสน"
๒-๓ ครั้ง และได้พบเห็นช่องโหว่ทางวิชาการบริสุทธิ์
อย่างมากมาย ใจที่อยากจะได้อ่านได้เคียงกับพระยามาคเสน

แทนเม่นเคอร์ ก็อุปมาดัง "พระเจ้ากรุงสยาม" ที่ทรง
กตุมกตุม ที่ทรงรับสั่งกับใครไม่รู้เรื่อง กระทั่งต้องสั่งให้
มหาตเด็กไปปลุก "เดอะแทมม" ให้ตั้งขึ้นมาแสดง
"ธรรมดากัจฉา" ในเวลาตีสอง ค่ำยาม! แต่ในวัด
ที่ข้าพเจ้าอุปสมบทอยู่นั้น ข้าพเจ้าจะปลุกใคร เจ้าคุณ
อุปัชฌาย์เดา ท่านก็ฟังจะเริ่มอ่านคัมภีร์ในบัดเป็นภาษา
ต่างประเทศออก ในกรุงเทพฯ นักโศทระวิทยาคนหนึ่ง
คือสมภาร บราวาศ ซึ่งข้าพเจ้ารักคน้องชาย สนใจใน
วิชาปรัชญา ได้เขียนความรู้สึกเกี่ยวกับหนังสือ "พระยา-
มิตเทร์กับพระนาเคน" ไว้บนแห่งใดแห่งหนึ่ง ข้าพเจ้า
ไม่ได้อ่านความรู้สึกนั้น แต่สมภารเป็น "ภิกษุ" ดังกตุม
คณะธรรมยุติกะตติว ที่ข้าพเจ้าของไม่เข้าใจว่าเขาศึกษา
วิชาศาสตร์ทางแร่ธาตุ มาอะไรวิชาศาสตร์ Par exco-
llence ซึ่งเรียงคำวิเคราะห้พุทธบัญญัติทางอภิปรัชญา ...
โดยไม่แยแสคือศาสตร์ปรัชญาหรือ Epistemology ซึ่งเป็น
วิญญาณของวิชาปรัชญาแทบทุกสำราญนั้น จะบรรดถึง
ความรู้สึกของความรู้สึกที่ได้อย่างไร?

พินิจภาพครึ่งแตรระหว่างชาวตะวันตกและชาวตะวันออก
อันชดอชาจะมีมานานแล้ว ในสมัยเมื่อชนครึ่งแตร
ด้วยจิตวิทยาทางดาราศาสตร์ การคำนวณ การเดินเรือ
การเดินเรือระหว่างอียิปต์ และดินแดนที่เรียกว่า "อินเดียน"
(ชนชาวแห่งแม่น้ำอินเดียนหรือสินธุ ชาวอารยันอินเดียน)
อพยพลงมาสู่คาบสมุทรอินเดียน ประมาณ ๑๕๐๐ ปีมาแล้ว
เข้าใจว่าจะมีมาแต่สมัยดึกดำบรรพ์ระหว่าง ๕๐๐๐-๖๐๐๐ ปี
ก่อนคริสตกาล ในการท่องเที่ยวและแสวงหา ความรู้ ของนัก
พิศวงชาวกรีก เช่น ชาวเอเธนส์ ผู้มีชีวิตร่วมกบดสมัยกับโคตมะ
ดิกซัตตะ ดินแดนที่เรียกว่า "โกล" ของสมัยนั้นเป็นต้น
เช่น อียิปต์และอินเดียน เป็นแหล่งแห่งความดีกอดที่ชาวเอเธนส์
ไปมาอย่างแจ่มจบ นักพิศวงคนสำคัญอีกคนหนึ่งคือ บิ
คาทอโรส ได้เขียนบรรยายชาวอินเดียนเรื่องผลิตผลที่บันทึก
เป็นหลักฐานว่า เมื่อทางกรีกกำลังตั้งถิ่นแห่งชาวอินเดียนั้น
บันทึกญาทั้งหลายตามชายแดน ได้ร้องแฉ่งถึงความยิ่งใหญ่
คืออินเดียน!

สงครามครึ่งแตรระหว่างกรีกและเปอร์เซียเกิดขึ้นใน
ศตวรรษที่ ๕ ไชกราซด์ นักจริยปรัชญาเมธีคนแรกของ

โลกตะวันตก เป็นทหารออกรบด้วยในครั้งแรกและครั้งที่
๒ แต่ในทัศนะของชาวกรีกสมัยนั้นไม่ถือว่า เปอร์เซียเป็น
ชาวตะวันออก อย่างไรก็ตาม เราจะต้องเถียงว่าพันธ-
ภาพระหว่างกรีก, โรมัน, เปอร์เซีย, จีนเตี้ยๆ ได้มี
อยู่ตลอดเวลาที่ส่งความสงบ เมื่ออดีตราชเคอรัมหา
ราช ถูกศิษย์ของวีธโคเกิดราวี่ประเทศเด็กประเทศน้อย
กระทั่งถึงด้อมแม่น้ำอินคัส อธิธโคเกิดที่บรีกษาดำคัญได้
แต่งรายละเอียดยก และสถิติของประเทศ, พลเมือง, ความรู้
ความเชื่อ, ขนบธรรมเนียม ฯลฯ อย่างดีได้ศึกษาจาก experi-
ence ที่เมธีผู้จดจ้องอย่างขยันขันแข็ง ได้รับจากการสังเกต
ของชาเลส์ บีสทากอโรส เคมอเกรโคธงดา "เป็นชำนาญ
นิยม" เอก ที่ทำให้อดีตราชเคอรัมหาราชคักองทัพวิชาศึก
ได้รอดเวรภัยตายฟ้า

(คิดปการปั้นพระพุทธรูปในปรเทศสยาม ซึ่งสืบ
เนื่องมาจากอินเดีย เป็นเมืองทนแห่งคิงมีนกรีกยุคทองทำ
Attie age ที่นายพลชาวกรีกและชาวสเปนปาดาน แห่งอดีตร
ราชเคอรัมหาราช ในอินเดียตะวันตกนำมาให้อินเดีย การ

นำคือปลารมึนภาพเหมือนจากกรีกมา^{๕๖} ขึ้น^{๕๗} แต่คงว่า
อันเดียวในสมัยนั้นคือปลารมึนคำต้อเพียงโต)

แต่เราคงไม่ประสงค์ถามคำสนทนาเรียกว่า “คร
เด็คดี” อธิพุดของกองทัพบนหลังม้าชาวอาหรับที่เรียก
ว่า “ซาราเซนดี” ซึ่งสามารถบุกยุโรปผ่านแอฟริกา
ประเทศฝรั่งเศสตอนใต้ และอธิพุดของกองทัพบนหลังม้า
ชาวมองโกลที่สามารถร่ายยุโรป อุปมาดังสายฟ้าคุดเดี่ยว
กับกองทัพของอเล็กซานเดอร์หาราช กระทั่งสามารถ
ทำลายมหาอาณาจักรโรมันตะวันออกได้

เหตุการณ์เหล่านี้ ทำให้ชาวยุโรปดูหูดาน
ของชาวอนอร์ดีหรือใจคองดี มองดูชาวโลกซีกตะวันออกด้วย
ความพิศวงหนักยิ่งกว่าอดีต เกียรติศักดิ์ของชาวยุโรป
เสียไปเป็นครั้งแรกในสงครามครเด็คดี เนื่องจากประเทศ
คริสเตียน “ทั้งยุโรป” รวมกันรบประเทศนหมัดในฮาวะ
เบียประเทศเดียวโดยไม่อาจจะเอาชนะได้ เบื้องหลังของชัย
ชนะต่างๆ นั้นคืออะไร? ประเทศคาเรย์หรือจีนของชาว
มองโกลอยู่ที่ไหน? ก้าวองหนุมเนื่องตกองทัพบนหลังม้า
เหล่านี้คืออะไร แน่นอนถ้ามไร้อาวุธที่มันอำนาจ, เงิน

ทองและความร่ำรวยมหาศาล, วิทยาการที่ทำให้สามัคคี
ธรรมอันมหัศจรรย์ ฯลฯ

เราจะต้องระมัดระวังอยู่เสมอว่า ในมันสมองของเรา
ยุโรปนั้นเต็มไปด้วยการวิเคราะห์ และการแยกแยะการ
วิเคราะห์ต่างๆ ออกเป็นสถานะ - Stage หลักรากฐานวิ-
เคราะห์นั้นนอกจากเป็นการวิเคราะห์อย่างสืบเนื่อง Conti-
nuing analysis แล้ว ยังแบ่งยุคของการวิเคราะห์ที่ออกไป
อย่างละเอียดละออ ผู้วิเคราะห์ทั้งปวงที่ค้นคว้าโดย
อิสระก็มีองค์การกลางชื่อเรเนียน ให้ทุนอุปการะและให้รางวัล
องค์การวิเคราะห์และค้นคว้าจากงาน โดยมากเป็น
องค์การของรัฐ เนื่องจากเกียรติแห่งรัฐ และที่การรวม
รวมประวัติของบุคคลสำคัญ และการวิเคราะห์ค้นพบต่างๆ
เป็นการให้เกียรติแก่ผู้แรกนำหรือผู้แรกพบ pioneer เป็น
หลักฐานสำคัญระหว่างชาติ และของชาติใดชาติหนึ่งโดย
เฉพาะ เอกสารเหล่านี้เรียกชื่อ The Adventure of
Scientists การเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์บ้าง The
History of Discovery ประวัติแห่งการค้นพบบ้าง The
Theory of Research ทฤษฎีของการค้นคว้าบ้าง The

House of the Great Men บ้าง ซึ่งข้าพเจ้าเคยตั้งใจ
ทำสำหรับชาวไทยใช้ชื่อเทียบเคียงว่า "คนดำกัญแห่ง
ชาติไทย" เนื่องจากได้อ่านพบเห็นเอกสารท่านองุ่นว่ามี
มากมายเหลือเกินในภาษาต่างประเทศ

— ๑๐ —

ข้อพึงดำเนินยกอีกประการหนึ่ง ควรเชื่อมเพิ่ม
เต็มให้เข้าใจชัดถนัดคือ "บทแปลประวัติศาสตร์ โดยนัย
ศาสนา" Religion Interpretation of History ของริค
เบ็นน์ โปสต์ เด็ค

ในบทที่ ๒ ของหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าได้นำเอา
ทัศนะของเบอร์ทรันด์ รัสเซลล์ เกี่ยวกับอิทธิพลของคริสต์
ศาสนา ที่มีต่ออารยธรรมมาถว้างแล้ว ในบทนี้ ตอน
๘ เราได้กล่าวถึงการปฏิรูปทางการสอนของคริสต์ศาสนา
ที่รับเอาวัฒนธรรมกรีกมาเป็นคำสอนของตน อันควรกล่าว
โดยความหมายว่า ที่ว่ารับเอาวัฒนธรรมกรีกมาเป็นคำ
สอนของคริสต์ศาสนานั้น มีอะไรหรือมีใครเป็นศูนย์กลาง

แต่บทบาทของการโรมันนั้นเป็นอย่างไร ทำไมชาวตะวันตก
จึงออกจั้งเราใจว่า พระองค์ศาสนาครีตเตียนที่มาจากประ
เทศตะวันออกโดยทั่วไปเป็นผู้นำหน้าของทัฬ และของของ
ประเทศตน ?

จากหลักฐานในประวัติ ศาสตร์ ของ ความ คิด นั้น
เราทราบว่า ความเจริญรุ่งโรจน์ของกรีกได้เริ่มโตรมลง
ถึงขั้นพินาศประมาณ ๓๕๐ ก่อนครีตศาสนา เนื่อง
จากมันักกฎหมายหรือพจน Sophist มากเกินไป กล่าว
ให้ระคอกันยั้งคือ ความอุดมสมบูรณ์ของนักกฎหมาย
ในกรีก ทำให้เอกราชของกรีกพินาศ โสกราตส์ ถูกคำพิ
พากษาให้กินยาพิษตาย เพื่อโคตองโทษเนรเทศให้ออก
นอกประเทศ, อริตคอกเกิดถูกคำสังคตสันให้ฆ่าตัวตายจาก
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อโคได้ประณามพจนนักกฎหมาย
กรีกมากมายที่สุด และพยากรณ์ว่าชนในฮาธิพนันจะ
"ต้องขายเอกราชของชาติในที่สุด" การณ์ก็เป็นจริง
เมื่อนักกฎหมายกรีกขายประ เทศ ตน ไท แก่ แม่ ทัฬ โรมัน
อริตคอกเกิดและสาวกก็พยากรณ์อีกว่า ในมิช้ามินานวิชา
กฎหมายของกรีกการที่โรมันขับเขาไปตั้งต้น จะทำให้

โรมันพิพากษ์ การณ์ก็เป็นอย่างอื่น มาร์กส ไอเรอิดด์
ผู้เคารพยกย่องเพลงโคคาเทพเจ้าได้เป็น "คนเคี้ยว" ใน
สมัยเมื่อโรมันมียุคทอง... บนตึกกฎหมายซึ่งไปรุ่ง
เรืองที่โรมันแต่ความสุริยสุริย ฟันเพอช, ทองคำ, นารี,
และทองคำ และนารี และอาหารชั้นพิเศษ และปราสาท
ราชวงศ์ โดยไม่มันวิธักจากคนเป็น intellectual snob
หรือผู้ฉลาดซึ่งปลดอมแปลงมาร์กส ไอเรอิดด์เตือนว่าโรมัน
จะต้องพิพากษ์อย่างไม่มีวันตกชั้นได้อีก คราบโลหิตที่
วิชาการทางกฎหมายอย่างงมงาม ไม่บรูชาวิชาการทาง
ปรัชญา เราได้เห็นภาพอันเศร้าสลดที่สุดในประวัติศาสตร์
ที่มาร์กส ไอเรอิดด์ถูกเผาทั้งเป็น สันมหาอาณาจักรโรมัน
ก็คงแตกพิพากษ์อย่างย่อยยับอย่างดี

(ข้าพเจ้าขอให้นักศึกษาทั้งหลายจงตั้ง เกิดศุภดา-
มรรณการปกครองของประเทศฝรั่งเศสปัจจุบันนี้ ซึ่ง
วิชาการทางกฎหมายอันทรูหราบฟันเหือทำให้เกิดเงิรภาพ
อันโง้เรธา เคือนหนึ่งรัฐบาลเปิดขนมรุกครังกหน และ
ข้าพเจ้าถือว่า ประเทศฝรั่งเศสไร้ความเคารพเทอศุภคุณวิชา
การทางปรัชญา ไร้หัดการณ์อันเป็นมาตรฐานส่งดงดวย

คุณองคบุษหรืออเมริกา ไว้รัฐบาลอเมริกันควรเกิดมาเตือน
ความจะต้องดำนามของประเทศไทยด้วย คุณเพดโคเตือน
กรีก และ มาร์กสไฮเรตต์เตือนโรมัน และการไว้ตั้ง
สำคัญทางด้านนี้ ควรจะเป็นสิ่งที่ต้องระวังถึงประเทศชาติ
อันเป็นที่รักยิ่งของเราอย่างไร ?)

คริสตศาสนาไม่ได้เดินทางจากปาเลสไตน์ ข้าม
มาสู่โรมันตายเดี่ยว

เมืองเอเธนส์แห่งกรีก วัฒนธรรมของกรีกคือหนังสือ
จำนวน ๗๐๐,๐๐๐ เล่ม ซึ่ง ฮีโรโดตัสเตือน เป็นผู้เขียนและระ
ดม ได้ขนย้ายข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มา ณ เมือง
วังแห่งหนึ่ง ซึ่งบรรดาแม่ทัพของอเล็กซานเดอร์มหา
รวมกันสร้างรวม เรียกว่า " อเล็กซานเดรีย " ณ มหา
นครโรมัน วิทยาการทางปรัชญา และวิทยาศาสตร์ต่าง
ต่าง ๆ ได้รุ่งเรืองขึ้น กระทั่งได้มีการถ่ายทอดความฉลาด
ของชนชาติยิว, เปอร์เซีย, อินเดีย ฯลฯ การถ่ายทอด
วิทยาการเหล่านี้และกัน ได้เริ่มกระทำในกาลต่อมา เพื่อ
ความเข้าใจซึ่งกันและกัน อเล็กซานเดรียรุ่งเรืองอยู่หลาย
ร้อยปี นับเป็นสถานที่หนึ่ง อีกสถานที่หนึ่ง คือการออกเดิน

ความเจริญของกรีกไปสู่กรุงโรม หมายความว่า โรมัน
ไม่ยอมให้ฮอเดกซานเดรียเก็บรักษาวิญญาณของ เอเธนส์ไว้
โดยปล่อยให้มันเป็นเอกราช เมื่อคิดกันแทนที่เป็น "โลก"
ของสมัยนั้น รวมทั้งฮอเดกซานเดรียได้อีก "วิญญาณ
ของกรีก" คือหนังสือฉบับค่า ๗๐๐,๐๐๐ เด็ม ได้อีก "รอ
ยิม" ไปไว้กรุงโรมบ้าง เขากลับคืนไปสู่ทรากัสเตม ณ
กรุงเอเธนส์บ้าง เหลือใจให้ฮอเดกซานเดรียบ้าง รายละเอียด
ของการถ่ายเทและรอยิมเหล่านี้ มีอย่างดัดยับซับซ้อน ไม่
อาจจะเขียนไว้ได้อย่างกว้าง ๆ ณ ที่นี้ ถ้าไม่เขียนเป็น
เอกสารถาวรเล่มใหม่ ก็ให้เห็นว่า วิญญาณกรีกได้มี
การเจริญก็อย่างโรคโรน ก็อาจจะหลงเหลือมาเป็น
"ความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของมนุษยชาติ" ในปัจจุบัน
นี้ วิทยาการของเราเกี่ยวกับกรีกในศตวรรษนี้ มีเพียง
๓๐ หรือ ๔๐ เปอร์เซ็นต์ ของวิทยาการดั้งเดิมทั้งหมด ทั้ง
เราจะทราบบ้าง หอสมุดแห่งมนุษยชาติแห่งแรก ณ ฮอเดก
ซานเดรีย ได้ถูกเผาเหลือแค่เก้าล้านในเวลาต่อมา กรุง
โรมก็คดๆเดียวกัน กรุงเอเธนส์ร่ำรวยยิ่งกว่า ก็คือถูกทิ้ง

เผา ถูกปล้นสะดมก็ ถูกทำลาย ทำนองเดียวกับกรุงศรีอยุธยา.....

คริสตศาสนาได้เป็นผู้รักษา ความ ฉลาด ค่าง ๆ ที่
เหลือไว้ให้แก่โลก นักศึกษาในคริสตศาสนาเหล่านั้น ซึ่ง
โดยมากเป็นนักบวช ได้เรียกตนเองว่า schoolmen (เป็นผู้
ศึกษาและถ่ายทอดแก่นับเต็ม fragment เท่าที่มีอยู่
เป็นภาษาอาหรับ ยิ่งกว่านั้น การสอนของคริสตศาสนา
แบบเก่าในคัมภีร์ Old Testament ได้ปฏิบัติหลักการ
เก่าแก่ โดยรับเอาความฉลาดของอริสโตเติลเกี่ยวกับ
วิชาโลกศาสตร์ Cosmology ตรรก - Logic และพีชคณิต
เข้าไปรวมอยู่ด้วย การสอนหนังสือของคริสตศาสนาอย่าง
เก่าที่เรียกว่า ancient Conception ก็มีการสอนอย่างใหม่
ที่เรียกว่า mediaval Conception นั้น ไม่เหมือนกัน การ
ปฏิบัติคำสอนโดยเทอดทูนกรีกแทน Judaism เดิม โดยศดก
เกล้าของเดิมคงไปด้วย นี่เป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าไม่
ปฏิบัติคำสอนด้วยวิธีดังกล่าวมานี้ คริสตศาสนาจะไม่มี
วันเป็นศาสนาแห่งรัฐ ณ กรุงโรม... จะแพ้ความฉลาด
อย่างขงรองกรีก ซึ่งชาวโรมันยกย่องเขาเป็นบรมครู
มาหลายร้อยปี !

ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ความฉลาดของ

กรีกที่ฝังรากฐานในดินแดนอนาโตลี้ หรืออาหรับ ปรากฏ
ว่า การถ่ายทอดความฉลาดนั้น ๆ ได้ อย่างดีจริง ถึง
กับเกิดเป็นสำนักคิดใหม่จนเรียกว่า Arabi n school เมื่อ
กองทัพแห่งพระเจ้าอาร์ทาซุสยุโรป ผ่านทาง เกม็องออก-
ซานเคเรีย นักศึกษาอาหรับได้นำเอกสารอันค่าที่บรรพบุรุษ
ถ่ายทอดและรักษาไว้ นำออกปฏิบัติเพื่อความมั่นคงถาวร
แห่งดินแดนที่ราวได้ยึดด้วย วิทยาลัยศาสตร์ตะวันตกบาง
สาขา ได้เป็นหนี้บุญคุณเอกสารบางเล่มที่ผ่านมาจากดินแดน
อาหรับ

เรื่องแปลกที่เราท่านคงไม่ฉันทคือ "บุคคาแห่ง
วิทยาลัยศาสตร์" หรือ อริสโตเติล ซึ่งครีตกำหนดไว้
เป็นอาหารและได้หน้าชีวิตของศาสนานั้น นอกจากจะเป็น
ข้อพิศุจน์ถึงความใหญ่ซึ่งรองอภิศำนานิยม Empiricism
ที่อริสโตเติลถือว่า เป็นที่มาใหญ่หลวงของความรู้แล้ว
ครีตกำหนดได้ประหารชีวิต อริสโตเติล ด้วยการ "หยุด
ความฉลาด" โหม่นมนุษยชาติเรื่อ เฉพาะแต่แต่งงานทคน
ควาไม่ถึงขนาดของ อริสโตเติล เท่านั้น ไครจะฉลาดถ้า

นั่นคือ การสอนให้มนุษยชาติกลับคืนไปสู่ความหยุดนิ่ง
คำสั่งนาในทวีปเอเชีย คือการสอนให้ชาวเอเชีย
“หยุดความรุ่ม” เราจะเรียกคำสั่งสอนชนิดนั้นว่าเป็นคำ
สอนที่ “ระงับความงอกเงยที่ป่อง” ในทวีปเอเชีย
ให้ตกไปเป็นแบบอย่างของชาวยุโรปก็เรียกได้ หรือจะเรียกว่า
คำสั่งนาเหล่านี้ ทำให้มนุษยชาติในทวีปเอเชีย เป็นภาวะอย่าง
หนักของชาวทวีปยุโรปก็เรียกได้ หรือจะเรียกว่า การ
ที่ทวีปเอเชียตกตราบ้าง ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖ เป็นต้นมา
ถึงศตวรรษที่ ๒๐ นี้ เขาเปรียบ เอาถ้าไร ตั้งแต่ข้อ ตั้งแต่
ขบมือเป็น ความฉาดและต้องพึ่งพาอาศัยอุปการณ์ทั้ง
ปวงของชาวทวีปยุโรปนั้น เนื่องมาจากคำสั่งนาของชาวทวีป
เอเชียก็เรียกได้

เราจะคงตระริกอยู่เสมอว่า คำสั่งนาที่ไม่มีความ
และปรัชญาประคับประคองนั้น จะเป็นคำสั่งนาที่มีคาม
ประโยชน์แก่มนุษยชาติไม่ได้ เมื่อวิเคราะห์ด้วยความเป็น
ธรรมดาแล้ว การที่คริสตศาสนาได้ชื่อว่า เป็นเจ้าหัวใน
จำนวนเจ้าทั้งสามของอารยธรรมแห่งมนุษยชาติ ก็เพราะ
คริสตศาสนามีการปฏิบัติคำสั่งนา, ปฏิบัติศีล, ปฏิบัติคุณ

ต่าง ๆ โดยวิเนอิจิตยาการทางปรัชญา และวิทยาศาสตร์
มาช่วยเห็ด มีฉนั้นแล้ว คริสต์ศาสนาจะไม่มีสาระแก่
ชาวโลก ยิ่งไปกว่านั้น " ราชาก "

- ๑๑ -

ทำไมอังกฤษจึงเพิ่งตั้ง " เกะหมาก " และ
" เกะตังคโปร " ของสยาม ?

ทำไมฝรั่งเพิ่งตั้งประเทศญวน (เหินฮ, กตาง,
ไต) และประเทศเขมร ลาว แม้แต่ประเทศเขมรและ
ลาวตกเป็นประเทศราชของสยามแล้ว

ตามพงศาวดารของเรารู้จักว่า ชาวอังกฤษเข้า
มาสู่ประเทศสยาม แต่สมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ใน ค.ศ.
๑๖๓๒ หรือ ๑๖๓๗ ปีมาแล้ว คือมาอีก ๕๐ ปี ชาวฝรั่งเศส
ก็เข้ามา " คำขาย " คู่ๆด้วยกัน พงศาวดารของเราดู
เหมือนจะรู้จักอังกฤษและฝรั่งเศสเพียงเท่าที่เข้ามา และ
มาทำอะไรบ้างเท่านั้น นอกเหนือไปจากนั้นไม่ใส่ใจ แต่
ตามประวัติศาสตร์ต่างดงนั้นนักเขียนเรื่องคำขายชาวอังกฤษ
ชาวบอคุเกต ชาวฮอลันดา ชาวสเปน ชาวฝรั่งเศส ได้

แข่งขันกันซึ่งแห่งท่ามาหากินในทางตะวันออก ทันทักว่า
เรือสำราญเดินทางมาทางตะวันออก โดยอ้อมแหลมที่
ไต้ป ปลายสุดของทวีปอาฟริกา การเดินทางรอบโลก
ไปทางตะวันตก (ภายหลังจากความสำเร็จของโคลัมบัส)
และทางตะวันออกผ่านช่องแคบมะละกา (ผ่านน้ำสยาม
ตามคำจารึกกรุงสุโขทัย) เดือนความสำเร็จของ
แมกเจแลนส์ การเดินทางเหล่านี้ได้ทำในเวลาใด ๆ กัน
เมื่อทำการค้าขายกับพม่าและอินเดียสำเร็จแล้ว อังกฤษ
ได้เดินทางสำรวจชายฝั่งในแหลมทอง เจ้าเงาะโหวงให้
ท่านผู้อ่านสังเกตความเป็นจริงของการสำรวจเหล่านี้ว่า
ได้กระทำกันหลายครั้งหลายหน และกระทำด้วยแผนการณ์
อันแน่นอน ฉะนั้น สายตาแห่งสิ่งใดของอังกฤษที่เพิ่งตั้ง
เกาะหมาก และเกาะ " สิงคโปร์ " หรือสิงคโปร์ รวม
ทั้งเมืองท่าแขกของกรุงศรีอยุธยาอันนั้น คือ เมืองมะริด
จึงเต็มไปด้วยประกายโหวงระดับเป็นภักษาหาร แผนการณ์
อันแน่นอนนั้นมีไว้ก่อนรชคตของสุเอซสำเร็จ เป็นเวลา
๑๗๐ ปี ซึ่งน่าอดใจที่สุด ที่ราวไทยทั้งประเทศไม่ทราบ
คือ นาฏกรรมมหิทหารโครัมเงากุเรทิมาดัย ซึ่งสิ่งใด

อังกฤษเป็นพระพรหม อินเดียนาว่างวันเป็นวันคืน...
 การก่อกำเนิดดินแดนอินเดียนเป็นประเทศราช ได้เริ่มกระทำ
 ตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระนเรศวร — กษัตริย์ผู้บำเพ็ญความของรา
 ครองแรกจึงออกฝรั่งเสด็จมื่อจะกินก่อน แต่เรียกแรงไม่
 พอ อังกฤษจึงตั้งเมืองเอง และตั้งดินแดนแห่งหนึ่งประเทศ
 (เพิงจะปล่อยเป็นเอกราชได้ ๔-๕ ปีมานี้) และเริ่มมท
 บาทกับรัชกาลที่ ๓ และที่ ๔ ของเรา เรื่องเกาะดังต่อไปนี้
 เกาะหมาก มลายู ๔ ใน ๕ ของประเทศ ก็เช่นเดียวกัน
 กับเริ่มตระกูลเกาะช่องแคบ ชวาบังกั, มอริเชียส และ
 ทวีปออสเตรเลีย โดยไม่ยอมปล่อย และปล่อยไม่ได้มา
 จนทุกวันนี้

สัญญาบัตรของทางการก่อกำเนิดดินแดน ของสิ่งใด
 อังกฤษที่เห็นฟังก์ชิ่งศึกษา คือ เมื่อวางแผนการนี้ จะยอม
 แล้ว ได้คบค้าคบมาทุกชาติไป ประเทศที่ตกตกมคบค้า
 ไม่นาน จะค้นอย่างไรไม่มีวันหลุด พุดถึงเรื่องนั้นแล้ว
 ราชเจ้าผู้ส่งสารความ — คนสำคัญคนหนึ่งของ อินเดียน
 ทศอดีตเพื่อเอกราชของอินเดียน และหม่อมเจ้าอากาศคำถึง
 ระพพณณ์ พยากรณ์ว่า คบอดีตของคานนี้จะไม่มีวัน

เห็นอัมเตยเป็นเอกราชเป็นอิสระ ในปีของอังกฤษปล่อย
ให้อัมเตยเป็นเอกราชนั้น ความรักบังเอิญตายไปเสียก่อน
พม่าผู้ใดชื่อว่าเป็น " ศัตรูตามธรรมชาติ " ของเราด้วยกัน
ผู้ที่เฝ้าดูการเคลื่อนไหวของพม่าอย่างใกล้ชิด จะตระหนัก
ได้ว่า ชาวพม่าได้คนรวมเพื่อเอกราชมาหลายสิบปี แต่
ยังคนเพื่อความเป็นไทเท่าใด ยิ่งถูกกระชับแน่นอย่าง
คนไม่ทอดค้มมากยิ่งชนเท่านั้น จดชื่อพระยาดีดง ทศบงดีดง
เด็กดีดงน้อย " อัมเป็นบวร " ที่จะไม่ตายนั้นไม่เคย
มี และที่จะปล่อยให้ทอดไปก็ไม่มี เว้นแต่พระยา
ดีดงนั้นจะยกย้างมาทชนจากทราวดีดง

สำหรับการศูนย์เสียเอกราช ของ ประเทศญวน นั้น
ควรเขียนเป็นพิเศษ เนื่องจากฝรั่งเศสได้ญวนมา
รวมไทย ในปัญหาแรมรและปัญหาดาว แต่ไม่อาจจะ
เขียนเป็นพิเศษ ณ ที่นี้ได้ เนื่องจากหน้ากระดาษจำกัด
แม้แต่เรื่องราวของประเทศญวน ในความรู้ของ นักศึกษา
ไทย ที่นบอดจากภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษนั้น โดยมาก
ผิดมากกว่าถูก

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความอ่อนแอ ของประเทศฝรั่ง

เศส ในความอุดมสมบูรณ์แห่งพืช เพื่อของวิชิ ภาการ
ทางกฎหมายมาบ้างแล้ว และประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตย
ในนาม แห่ง เสรีภาพ ทาง ความคิดเห็น มาก เกิน กว่า หัก
การณื หมายความว่า เสรีภาพนั้น ๆ มีมากเกินไป
กระทั่งสามารถทำลายประชาธิปไตยกันเองกันได้ ฐานะ
เศรษฐกิจภายในประเทศอ่อนแอ ก่อนจะทำสงครามทุกครั้ง
รัฐบาลฝรั่งเศสประชุมกันบ่อยครั้งที่สุด จนไม่มีความ
สำคัญในส่วนรวม และแพ้ยอมนั้นทุกครั้ง ตั้งแต่สมัย นะ
โปเลียนที่ ๑ เป็นต้นมา ถึงมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒

ภายหลังเมื่อพ่ายแพ้ยอมนั้นในสมัย นะ โปเลียนที่
๑ แล้ว ฝรั่งเศสจึงเริ่มมีบทบาทในประเทศญวนอย่างจริง
จัง มีบทบาทหนักหนาคือ ค.ศ. ๑๘๖๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๐๕
ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๕ หลังจาก “พระเจ้ากรุงสยาม”
ส่งรกรกได้ ๕ ปี ตามประวัติศาสตร์ญวน ฝรั่งเศส
หรือพระบาทหลวงชาวฝรั่งเศส “ซึ่งเดินทางเมืองหน้า
รัฐบาล” ได้เริ่มคิดจะยึดครองประเทศญวนตั้งแต่ฝรั่งเศส
กินอินเดียน้อยในสมัยรัชกาลที่ ๑ ของเรา การก่อกบฏ

ญวนก๊กตั้งกันด้วยความยากลำบาก เดิมเมืองจันทน์ยังมีชีวิต
ครอบครัวญวนเห็นอยู่ประเทศสยามก็ ได้ชื่อว่ามีบุญคุณแก่
ประเทศญวน โดยอุปการะองค์เชียงต้อ (ดำเนินยแวงว่า
“ ยาดอง ”) ให้เป็นจักรพรรดิราช รัฐบาลฝรั่งเศสที่เอน
รับความกตัญญูของพระบาทหลวงชาวฝรั่งเศสจากกรุงเทพฯ
บ้าง และอื่นใดก็มีอาการประจบแปรต่าง ๆ อุปมาตุณณ์
จักรพรรดินิยมด้วยวิธีของนักนอบบ้า สักไม่สู้จะปกติ
ประเดี๋ยวทำงานหนัก ประเดี๋ยวรามือประเดี๋ยวเปื่อยนโย
บายเพื่อเดรัจฉาพ ฯลฯ และในระหว่างนั้น อังกฤษได้ตั้งกัน
กันแทนทางตะวันออกจนจะหมดสิ้นแล้ว เหลือแต่
ประเทศสยามและประเทศราชของสยามคือ ประเทศเขมร
และประเทศลาว !

ที่ราชเจ้ากล่าวไว้ ปกฝรั่งเศสเริ่มบทบาทอย่าง
แท้จริงในประเทศญวนใน พ.ศ. ๒๔๑๕ นั้น หมายความว่า
ฝรั่งเศสตั้งญวนใต้หรือโคแรงรันใต้เกือบทั้งหมดแล้ว เมื่อ
ค้นรัชสมัยของ “ พระเจ้ากรุงสยาม ” และเริ่มราชวัญญ
เห็นพร้อมกันกับแสดงละคร “ หมายำกับอุกเกาะ ” ให้
พระเจ้านโรตม กษัตริย์เขมร ผู้ซึ่ง “ พระเจ้ากรุงสยาม ”

ทรงอุปการะ กระทั่งเริ่มหลุด ออกไปจากราช อาณาจักร
สยาม ในขณะเดียวกันนั้น ฝรั่งเศสได้วางแผนการณีกดดัน
ประเทศลาว และประเทศสยาม อย่างเห็นได้ชัดแจ้งที่
สุด! บทบาทอย่างแท้จริงของฝรั่งเศสครั้งนั้น ได้กระทำ
อย่างรวดเร็วเป็นพิเศษ เนื่องจากเพิ่งแพ้เยอรมนีมาใหม่ๆ
กำลังเงิน ของประเทศ กำลังทรุด จากความ จำเป็น ที่ต้อง
ชดเชยเงินให้เยอรมนี และจากความจำเป็นที่จะฟื้นฟู
ประเทศฝรั่งเศส

แม่ทัพเรือฝรั่งเศสที่ญวนใต้ (ครั้งแรก ผู้บัญชา
การทหารฝรั่งเศสในประเทศญวน เป็นนายทหารเรือ
เนื่องจากอำนาจการแม่ทัพพรตนิยม เป็นหน้าที่ของพระ
ทรวงทหารเรือ) ได้ตั้งชาวฝรั่งเศสออกสำรวจดินแดน
ดาวด่างและดาวมน จากเริ่มหลายครั้งหลายคราว จะ
ไม่กล่าวโดยละเอียด ณ ที่นี้ บ้างฉบับหนึ่งของแม่ทัพเรือ
เหล่านั้น ได้เกียรติเป็นชื่อถนนและชื่อโรงเรียนต่าง ๆ ใน
ไซ่ง่อนและย่านชอไปคาม ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ประเทศชาติอันเป็นที่รักของเรานั้น “ คำตั้ง ” จาก
ไซ่ง่อน ได้ทำให้เกิดการค้นคว้าสำคัญถึง ๓ ครั้ง ในต้น

รัชกาลที่ ๕ คือการค้นคว้าอย่างละเอียดพิศดารของ ม.—
 ปาจิ ตั้งต้นจากกรุงเทพฯ เริ่มวิเคราะห์เรื่องเมืองไทยและ
 คนไทยอย่างจริงจัง จากนครราชสีมาตระเตรียมงานที่ จศ
 อาณาเขตญวนใต้ ช่อง — ของ ม. ฮาย ไม่น่าเชื่อ ตั้งต้นจาก
 กรุงเทพฯ เริ่มงานวิเคราะห์อย่างจริงจัง จากแปดริ้ว ไป
 ทวีกาตตะวันออกของเราทงหมด ไปจศเขมร ดำ—
 ของ ม. ชิมองต์ ซึ่งสำรวจช่องน้ำแม่ไร่ จากพนม-
 เปญเหตุุดหลวงพระบาง เอกสารเหล่านี้เขียนโดยความ
 รู้ หรือความสนใจของนักพงศาวดารไทย ทั้งการศึกษา
 อ่าน และการแปล แม้จะเป็นเอกสารที่พอจะหาศึกษา
 อ่านได้ แต่ที่น่าอนาถอย่างยิ่งคือ หอสมุด “แห่งชาติ”
 ของเรา หาได้มีเอกสารชิ้นหัวใจเหล่านี้

— ๑๒ —

ทำไมฝรั่งเศส ดำรงไว้แต่ฝั่งตะวันออก ของประเทศ
 สยาม อาศัยจังหวัดนครราชสีมาเป็นจุดเริ่ม และอังกฤษ
 ดำรงไว้แต่ฝั่งตะวันตก จากปากน้ำโพ จศหลวงพระบาง

หรือตกเอาอาณาเขตที่เรียกว่า " ดานนาไทย " ทั้งหมด
ภาคใต้ตั้งแต่สุวรรณภูมิลงไป ?

เรื่องอันสำคัญยิ่งเรื่องนี้ รอบนักษัตรไว้ ณ ทน

คงมีนักอ่านบางท่านจำได้ว่า มีหนังสือภาษาไทย

เล่มหนึ่ง แปรจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ เขียนโดย แชม-
มวดไวท์ หรือ " เด่มียนราว " นายเด่มียนราวผู้ เป็น
ข้าราชการไทยชาวอังกฤษ ครั้นสมเด็จพระนารายณ์ไม่
ประจำงานคัมภีร์กับ พลฯ วีรวิทย์ เบอร์นาม ชาวอังกฤษ
คนแรกและคนเดียว ที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงตั้งให้เป็น
เจ้าเมืองไทย ณ เมืองมะริด " เด่มียนราว " มีความรู้
เรื่องจระเขยแหวงมทอง นับแต่เมืองเพชรบุรีจนถึงโคปร
เป็นอย่างดี จากเมืองอินเดีย " เด่มียนราว " ได้เดินทาง
ผ่านช่องแคบมะละกา มากรุงศรีอยุธยา และจากกรุงศรี-
อยุธยาโดยทางบกไปเมืองมะริด หลายครั้งหลายครบบ
เกาะเด็กเกาะน้อยในอ่าวมะตะบัน เกาะภูเก็ต เกาะหมาก
 ฯลฯ เหล่านี้ " เด่มียนราว " มีความรู้และความคิดเป็น
อย่างดี หนังสือของแกไม่เขียนอย่างไรไรแต่แค่เพียงการ
ค้าและสินค้า แม้ไม่ใช่ปราชญ์ แต่ก็มักด่าถึงพ่อเมือง

ของมอญ ๑๖๖๖ ราชทูตราชัน มอญ เป็นต้นเช่น นั้ดยใจคอ
การทำมาหาเลี้ยงชีพ เผ่าพันธุ์ ศาสนา คินฟ้าอากาศ
ถึงดาวดัดคว ๑๖๖๖ พอเป็นทางนำ "ความคิด" ของ
ชาวอังกฤษรุ่นค่อไปเป็นอย่างดี

ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์นั้น ประเทศ
สยามเคยประกาศสงครามกับอังกฤษ จากสาเหตุการ
ค้าขาย ณ เมืองมะริด พนง ๑ ๖๖๖๖ แอเรนบี คาย
โพทรม และกองทัพไทยรบชนะกองทัพเรืออังกฤษ! แม้จะ
เป็นสงครามขนาดเล็กจัวในครั้งนั้น แต่มีปฏิภรียาของพ่อค้า
นักรบชาวอังกฤษ ซึ่งค่อมารวมเป็นบริษัท อีดีอินเดียน
ดิงคโปรี บันนี้ จะงอยแถมของคองค่างค์ราชทูตราชัน
ไป บำราภุขรเป็นแผนการณ์รวมอยู่ในจักรภพอังกฤษ
ดิงคโปรีนั้นอังกฤษยึดด้วยกำลังรบ บันนี้ด้วยเหตุคองค่างค์
ทางการเมืองบทุก คื่อขอเอาจากเจ้าพระยาทมิชชอเดียง
ทรมที่สุดใพงศังคตารไทยคนหนึ่ง ซึ่งพระชนกนาถของ
"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงคังให้เป็นเกียรติแก่เมืองไทร-
บุรี เจ้าพระยาคนนหมี่ ๕ หอ หอหนึ่งกมกราบดีโรราบ
มาทางกรุงเทพฯ หอที่คองให้แก่แกจันตน หอที่คองให้

แก้หมา ห่วงดีให้แก่อังกฤษ ราคาช็อกไม้จะแพงนัก
ส่วนปัญหาดินแดนจากสหราชอาณาจักรดังต่อไปนี้ มีเหตุ
จากความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุนาธาณิก เรื่องเล่า
พันธุของชาวไทยใต้ (ซึ่งอพยพไปจากตานาไทยในสมัย
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ) เป็นเรื่องโรยหน้า นหมาย
ความว่า อังกฤษได้ส่งนายทหารเดินทางมา "ดำดัก"
หรือสำรวจดินแดนทวมตาช และเคยเข้ามาถึงดินแดนไทย
ถึงสหราชอาณาจักร

วิเคราะห์ถึงบทบาท ของ อังกฤษใน แหวมทอง
โดยละเอียด อังกฤษไม่ใช่เป็นแบคทีเรียจน ไรจนค่ออย่าง
เดียวมิได้ บางครั้งก็เป็นแบคทีเรียของไร่กาพนกนางแอ่น
มีค่ออย่างแรง และถึงเป็นบทบาทของอิทธิพลโรคนม

ในกลางรัชสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้น กรุงเทพรตกอยู่
ในฐานะที่ค่อ ขอม รัชความ เป็นใหญ่ เหนือ ดินแดน มตาช
ส่วนใหญ่ และอำนาจการค้าของอังกฤษ ถึงแก่อสหราชอาณาจักร
ดังต่อไปนี้ รัชกาลที่ ๓ กับสมเด็จพระอนุชาธิราช ค่อ
รบพุ่งมื่อกันเอกราชจากการราชว้ของพม่า รัชพระราช
การระของคากดินมหาราชเกือบค่ออรัชกาล รัชคกกลง

การกำทอนของผูกขาดของอังกฤษเห็นชัดเจนเด่นชัดราชรัฐ ธานี
ลงไปนั้น แม้ไม่ชยาก ก็จำทำ หดฐานนั้นปรากฏ
ในหนังสือประมวลสัญญาการค้าต่างประเทศในสมัยกรุงรัตน
โกสินทร์ บทบาทของอังกฤษที่เกี่ยวกับไทย บังเกิด
ขึ้นในรัชกาลที่ ๓ อังกฤษได้ส่งทูตขึ้นหนึ่งชื่อของอังกฤษชื่อ
“ หนัตรี บารัน ” หรือ เฮนรี เบอริ น มาเจรจากับ
สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ผู้ทรง “ บิดสยาม ” โดยทรงถ่วง
ทรงรังเกียจ ทรงไม่เข้าพระทัย หรือไม่ทรงยอมเข้าพระ
ทัย กล่าวกันว่าพระองค์ทรงรับพระบรมราชโองการโดย
ทรงจากกษัตริย์ องค์ บานพุดทอง

การ “ บิดประเทศ ” seclusion เป็นประเด็น
สำคัญของคน

แต่ “ หนัตรี บารัน ” ไม่ใช่สถาปนารัฐภาพ
ที่เด็ดเท่านั้น หากเป็นสถาปนารัฐภาพ “ ความรอบรู้ ” เรื่อง
นี้ด้วยใจของเจ้าเมือง เจ้าแผ่นดินใน แห่อม ทอง อย่างดี
เขียน จานประมวลกันเป็นนโยบายที่เข้มงวดที่สุด แยก
ต่างกับนาย “ การะฟัด ” John Crawford และนาย
“ เย ดับบุรุษ ” (James Brookes) จึงสามารถทำให้รัชกาล

ที่ ๓ ทรงยอมทำสัญญา ที่ทำให้ดินแดนต่าง ๆ ทางภาค
 ไต้ รวมทั้งเกาะหมาก ไทรบุรี ฯลฯ ที่เคยเป็นของ
 สยามเป็นของอังกฤษคงทรงต้องมนต์ ปราชญ์ที่มีควมรู้
 เรื่องเมืองไทยสมัยนั้น คนเดียวก็ไม่มี ที่มิอยู่ฟังจะเอ่ยชื่อ
 ได้คนเดียว ก็คือ " หอจตุรคดมณี " อาตมิกษณ์แผ่น
 ดิน ผู้มีฝีมือทางความทรงจำและปลายปากกา คุณงาม
 ใจโตไม่มีปรากฏ อนึ่ง เงินชดเชยใด ๆ เพื่อแลกกับ
 ดินแดนที่คงเสียไปเท่าที่ทราบ ก็ไม่มีเป็นทางการ เว้น
 แต่ " ที่ไม่เป็นทางการ " และ " หันตรี บารนี " คน
 นึ่งเป็นทูตอังกฤษไปประจำประเทศพม่า เพื่อวาง " นโยบาย
 เนียบชชาติ " กับประเทศพม่าอีก (มีข้อพิงดังเกิด
 เป็นพิเศษ เกี่ยวกับการตบประเทศพม่าพมบหนัก ณ ที่
 นคือ ก่อนคดีอื่นใจรวม annex ประเทศพม่าให้เป็นมณฑล
 หนึ่ง อยู่ในกรปกครองกับอินเดีย ปลายรัชกาลที่ ๓ นั้น
 หอจตุรคดมณี ผู้สำเร็จราชการอังกฤษประจำอินเดีย
 ได้มาสำรวจพม่าคอนไต้ จากเมืองมะริดถึงเมืองย่างกุ้ง
 ด้วยตนเอง นี่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งเพียงใด
 ของการสำรวจกันควา)

จระเขยเขียนแผนที่ "ประเทศไทย" ที่เหลือเป็นเอกสาร

๖๕
ค.ง.ม.

แผนท่นเรียนจากข้อตกลง รมี รอง ความ เป็น เอก
 ราชของประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๓๗ ภายหลัง "พระเจ้า
 กรุงสยาม" สวรรคตแล้ว ๒๗ ปี หรือภายหลังเมื่อรัชกาล
 ที่ ๕ ได้เสด็จคืนแดนไทยทุกทิศเพื่อแดงเอาเอกราชไว้ เมือง
 ไทยมีเหตุขัดแย้งกันแดนดุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ดุ่มแม่น้ำเพชร
 บุรี ดุ่มแม่น้ำมุกของ ดุ่มแม่น้ำบางปะกงรวมทงแควต่างๆ
 ของแม่น้ำที่ออกช่อมาแล้ว ภาคใต้หิมคอาณาเขตจังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ ภาคตะวันออกหิมคอาณาเขตเพียงจังหวัด
 ระยอง ข้อตกลงที่อังกฤษและฝรั่งเศสจะ "ไม่ใช่กำลัง
 ทหารปะทะกัน" นีหมายความว่าให้ประเทศสยามมีอาณาเขต
 เพียงเท่าที่เขียนในแผนท่น ไม่ค้องสงสัยว่า การตกลง
 อยู่นั้น เป็นผลของการพบปะหารือระหว่างอังกฤษฝรั่งเศส
 หลายครั้งหลายหน

ข้อพิ้งดังเกิดอย่างระมิดระว้ง ก็คือการสำรวจดิน
 แคนไทยของราชอังกฤษ ซึ่งไม่กระทำอย่างออกหน้า
 ออกตาอย่างฝรั่งเศสนั้น ทำกันอย่างไร และใครเป็น
 ผู้ทำ ?

บางทีเราท่านคงได้ยินชื่อบริษัททำป่าไม้ชื่อ "บริษัทบอมเบเนอรัมา" มาแล้ว บริษัทชื่อเสียงโด่งดังนี้เป็นสาเหตุสุดท้ายที่ทำให้เอกราชของประเทศพม่า ล่มสลายลงในดินแดนไทย บริษัทบอมเบเนอรัมา "รัคมี" ทำการค้าไม้สักกวางขวาง มีที่ทำงานหุงหาวใหญ่โตเต็มๆ คุณเจ้าผู้ครองนคร? ท่านเองเคยจับบริษัทอังกฤษอื่นๆ ที่ได้สัมปทานทำป่าไม้จากเจ้าผู้ครองนคร และจากรัฐบาลสยามในรัชกาลที่ ๕ เช่นบริษัทบอราเนอริอ บริษัทหอดุ่ย (หอดุ่ย ไรมัด เดอโชนโนแวนด์ ลูกชายคนโตของ "ราชเอชานกาณี" ของพระเจ้ากรุงสยาม) เมื่อนายห้าง "ฝรั่ง" ออกตรวจป่า จะเป็นนายห้างที่ ๓ หรือที่ ๓ กัด นั้นหมายความว่า เราตรวจหรือสำรวจทุกสิ่งทุกอย่างในป่า ผู้เริ่มกิจการป่าไม้ให้แก่รัฐบาลสยามครั้งแรกๆ เดาก็เป็นชาวอังกฤษ ฉะนั้นจึงไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ในการที่นายห้างจะทำรายงานถึงผลของ การสำรวจ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะส่งไปที่ใครของผู้อำนวยการใหญ่ที่พม่า อินเดีย หรือที่ถนนคางนังสัตว์ท หมายถึง ๓๓ ณ กรุงลอน-

ความเป็นจริงแห่งองค์ประการหนึ่ง พงษ์มณฑก ณ
๔๕๔ ทนคอ บริษัทใหญ่ ๆ ที่ได้สัมปทานป่าไม้สยามเหล่านี้
โดยทำขึ้น "เพื่อความสะดวกแก่งาน" คือให้ชาวพม่า
หรือข้าราชการพม่าเข้ามารับเหมารับจ้างงานตากไม้หรือตัด
ไม้ ทำให้อาณาไทยมีเศษฐิม่าทำป่าไม้ มีอิทธิพล
มากมาย ทำให้หนักถึงฝรั่งเศสในอินโดจีน ฝรั่งเศสที่นำ
เอาพวกนิโกรมาจากมอริสโคโคและฮัดบีเรีย มาทำงานใน
ตำแหน่งสำคัญ ๆ ในเมืองญวน เป็นหัวหน้าหรือนาย
ของญวนอีกชั้นหนึ่ง นายกรัฐมนตรีพม่าคนแรก และ
รัฐมนตรีพม่าอีกหลายคน เกิดในเชียงใหม่ หรือมีหลัก
ฐานในจังหวัดต่าง ๆ ในอาณาไทย

(ฉบับที่หกแรก ณ ๔๕๕) ป่าไม้สยามมีคุณภาพ
ที่ดีที่สุดในโลก โดยที่เกษตรกรจากดินและหินปนเหล็ก โดย
เฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้แม่คำ ที่อำเภอของ ระหวางแพ -
ดำปาง มีคุณภาพสูงสุดทางความทนทาน durability
เมื่อชาวเจ้าคนจอร์จน คัตและ ปรวคศาสตร์ใน อาณา ไทย
ได้พบเรื่องราวเกี่ยวกับแร่ธาตุอันค่ามาก เช่น ม้อเหล็ก
ม้อเงิน, ม้อง (ตะกั่ว) หรือม้อเงิน, ม้อคำขาว (เงิน)

มืดของคำ (ทอง) มืดของแดง (ทองแดง) ฯลฯ ถ้า
 แหะประเทศเรามี " สภาการค้ำค้ำแห่งชาติ " และ
 สภานั้นอำนาจการให้มีการค้ำค้ำทางสังคม — เศรษฐกิจ
 เพื่อให้ชาวไทยเป็นตัวเป็นตนเอง หรือ " ฟังตัวเอง " ได้
 ดังพุทธวจนะอันประเสริฐ..... ตามที่ข้าพเจ้าเคยเขียนเรื่อง
 " นครวัด " อุทิศแด่นายกรารมบัณฑิตสถานแห่งสยาม
 พร้อมกับแสดงอุทาหรณ์ของการค้ำค้ำไว้ใน หนังสือ วิทยา-
 จารย์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ นั้น เราจะได้ความรู้เพิ่มขึ้น
 อีกมากมายทั้งตรงและอ้อม แต่ประหนึ่งว่าเรามีโอกาส
 ก่อนในสังคม เป็นพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติศาสนาทุทธเรื่อง
 " การฟังตนเอง " และคิดนั้นจะฟังแต่ตนเองอันค้ำค้ำ
 Empiricism และความรู้ Rationalism " ของอ้ายพวก
 ชาว " เท่านั้น

ในการค้ำค้ำเรื่องภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศ
 สยามนั้น อังกฤษทำหลายสิบครั้งโดยไม่เปิดเผยท่าค้ำ
 ฝรั่งเศส สำหรับอาณาไทยหรือภาคเหนือโดยเฉพาะ
 ปราบกู่แก่ชายค้ำค้ำเขียนไทยที่ไปเรียน วิชา การ บำไม่ ณ
 เมืองบิรมะนา ประเทศพม่าว่า มีแผนที่จะได้ค้ำค้ำออกจาก

ประเทศสยามไปรวมกับประเทศพม่า โดยเวียนว้อยและ
เจาะจง แคมเปญมหัทจักรวอยอยู่ประการหนึ่งคือ อังกฤษ
ไม่มีการเคลื่อนไหวในการวิครอน ประเทศ สยามเลย คดอด
รักษาดวง " พระเจ้ากรุงสยาม " ทั้ง ๆ ที่อังกฤษทำ
ความมีชัยอย่างคึกคักทางการทุกในรัชกาลที่ ๔ จะดมมือ
แสดงบทบาทเยี่ยงสิงห์โต หรือหมา บูดคอก ใน รัชกาลที่ ๔
อย่างไรก็ได้ แต่ไม่ทำ กอดบ้านมาแสดงบทบาทก่อนร้าง
รุนแรงในรัชกาลที่ ๕ แม้จะเคยมีเรื่องทอฮรเฟอว์ คาเวน
นาร์ก ผู้สำเร็จราชการสิงคโปร์ จะเคยส่งเรือรบมาปาก
อ่าวไทย ๒ ลำ ตั้งถ่วงมาตั้งในบทที่ ๒ ก็ตาม

ความมหัทจักรวอย จะวิเคราะห์เป็นพิเศษในบท
ของด้านนี้

บทบาทก่อนร้างรุนแรงของอังกฤษใน ดานนา ไทย
ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีอะไรบ้าง

เรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดา ท่านกลางดมาชิกแห่ง
วระตระกูลเจ้าเจตองศ์ ที่ลำปางและเชียงใหม่ ข้าพเจ้า
ไม่รักที่จะเขียนบทบาท " เหน่ามัน " โดยพิศดาร เท่าที่
จำได้มัน ไตมันใจเขียนเรื่อง " เจ้าหญิงคำไร่น้อย "

เป็นเรื่องหนึ่งลงในหนังสือรายวันภาษาไทย เมื่อ ๘-๘ ปี
มาแล้ว เจ้าหญิงคำชื่นเคยเป็นเจ้าเมืองเชียงรุ่ง ครอบ
การศึกษาทางกรุง มีฝีมือทางการพันดาบ และเรียกกัน
เองเสมอว่าเป็น "ลูกแม่ราช" (หมายความถึงคุณ
วิเศษหรือ) พฤติการณ์เจ้าหญิงคำชื่นออกจากเมือง
เชียงรุ่งมาทำทนาย "พันดาบระเมือง" กับเจ้าผู้ครอง
นครเชียงใหม่ น่าน และลำพูน มาจับบทยาทักคุณเจ้า
หุดวงบุญวาทย์วงศ์มานิต ทนตรีลำปางนั้น เป็นพฤติการณ์
ที่ชอฉฉา ถึงเจ้าไม่เขียนก็ของมีคนอื่นเขียนเป็นน้ เรา
จะเรียกพฤติการณ์นั้นกันว่า เป็นหลักฐานชั้นเตรียมใน
การก่อกบฏเมืองของอังกฤษ ก็เรียกได้

เรื่องรบถเจยวทเมืองแพร์ ในฝ่ายตะวันออกที่อยู่
ในกรุงเทพ มหานครนั้นเห็นเป็นเรือเพียงเล็กน้อย แต่
ในทิศตะวันออกเจ้าผู้ครองนคร ลำปางองค์สุดท้าย ผู้ซึ่งอพยพ
ครอบครัว และผู้คน หลบออกจาก เมือง ลำปางไป อยู่อำเภอ
ห้างฉัตร เป็นเรื่องที่ใหญ่โตมาก ทรัพย์สินมรดกเสีย
หายเป็นจำนวน ๕๐-๕๐ ล้านบาท ถ้าทหารชาวต่างประเทศ
หรือเจยวททางเมืองน่านตั้งกำลังมาตีมทบกัน เราจึงคาด

คะเนมิได้ว่าเรื่องจะออกตามไปถึงแก่ไหน ข้าพเจ้าขอให้
ข้อตั้งเกศประกอบว่า ธานีาเขตสยามกับแคว้นฉานของ
เงี้ยวภายใต้การปกครองของอังกฤษในรัชกาลที่ ๕ นั้นเรา
ไม่รู้โดยละเอียดว่ามีจากไหนถึงไหน นอกจากความรู้
เพียงคร่าว ๆ ทุกวันนี้พศก้างยอที่เข้ามาทำมาหาเลี้ยง
ชีพในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือยังมีอยู่กันไม่น้อย ที่
ยังเป็นเศรษฐีพอค้าไม้ก็มี

บทบาท อันเข้มข้น ของอังกฤษ ที่กระทำแก่ประเทศ
สยาม ณ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในรัชกาลที่ ๕ เป็นบทบาท
ที่เจาะจง ข้าพเจ้าแปลกใจที่สุดที่ไม่เคยเห็นเอกสารภาษา
ไทยเล่มใดฉบับที่กล่าวไว้เป็นหลักฐาน เพราะเมื่อเปรียบเทียบ
ความ มั่งคั่ง สมบูรณ์ ของ จังหวัด แม่ฮ่องสอน กับ ประเทศ
เขมรทั้งประเทศ แม่ฮ่องสอนดีกว่า เมื่ออังกฤษไม่อาจ
จะเด่นถดถอยเมืองเหนืออาณาไทยทั้งหมดได้ อังกฤษ
ได้ยกย่องมาที่รัฐจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างองอาจ เรา
ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่าอังกฤษได้รับรายงาน "ดำดัดใจ"
จากเจ้าหน้าที่ บริษัทป่าไม้ ของอังกฤษใน ดานนาไทย เกี่ยวกับ
กับแม่ฮ่องสอนทีเดียว และเราทราบดีว่าชาวพมเมื่อง

จังหวัดนั้น โดยมากก็เช่นเดียวกับราชบุรีได้ในจังหวัด
 บึงคาน้ำ ยะลา และนราธิวาส ราชบุรีหนึ่งในแคว้นมอญ
 ของอังกฤษและราชบุรียังคงมีมากในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
 เป็นชาติพันธุ์อันเดียวกัน เท่าที่ทราบนี้ อังกฤษเข้ามาเพื่อ
 รวม annex แม่ฮ่องสอนเข้ากับพม่าด้วยบทบาทที่ไม่ค่อย
 งามเท่าการซื้อ "เจ้าพระยาไทรบุรี" จากเกาะหมาก กรม
 การเมือง แม่ฮ่องสอนได้ทำการ รัชชวาง ด้วยการเจรจาขอ
 ร้อง ไม่ได้กับเกิดมีการปะทะกันอย่างพระยาศรีเมืองขวาง
 มังเชียงอังกฤษมีบัญชาใหญ่โตในอินเดียดังได้กล่าวมาแล้ว
 ในบทที่ ๓ เรื่องการก่อกบฏจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงสงบ
 เงียบหายไป

— ๑๓ —

ประเทศสยามนั้นโยบาย "บิณฑประเทศ" อย่าง
 เป็น "นโยบาย" จริง ๆ หรือ?

ผลของการบิณฑประเทศของเรา อย่างจริงจังได้เริ่ม
 ต้นในรัชกาลใด? และมีผลเสียประการใด?

ก่อนอื่น จะต้องกล่าวถึงสงครามของพระพุทธ
ศาสนาของเราที่ทำให้พระมหากษัตริย์ไทย ทรงต้อนรับชาว
มิชชันนารีที่เดินทางเข้ามาสู่พระบรมโพธิ์สมภารด้วยพระอหิชา
สยไมตรี อาจจะกล่าวได้เต็มปากว่า ชาติไทยของ
เรามีวิสัยประจำชาติเรื่องการยินดีต้อนรับเป็นมิตรไมตรีกับชาว
ต่างชาติทุกชาติ หากจะวิเคราะห์ถึงวิถีใฝ่หายในศิลา
จารึกของพ่อขุนรามคำแหงแล้ว เราจะเห็นว่าประเทศ
สยามเป็น free part เปิดให้ใครไปมาค้าขายอย่างเสรี...
และเต็มไปด้วยความสุจริตใจ ไม่รังสียใคร ไม่ระแวง
ใคร พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีน้ำพระทัยอันสะอาดและ
เปี่ยมไปด้วยความโอบอ้อมอารีต่อมรดกสัตว์ใน โลกอย่างน่า
สรรเสริญ.... ไม่ถึงฉิบ ไม่ถือว่าต่างชาติต่างศาสนา
หรือต่างในชนบประเพณี ดังเราจะเห็นว่า

- ก, ชาติเปอร์เซียเข้ามาสู่สยามตั้งแต่ ค.ศ. ๑๕๑๓
หรือ พ.ศ. ๒๐๕๔ ในรัชกาลสมเด็จพระชัยราชาธิราช
- ข. ชาติฮอลันดาเข้ามา ค.ศ. ๑๖๐๔ หรือ พ.ศ.
๒๑๔๗ ในสมัยนเรศวรมหาราช

ก. ชาติอังกฤษเข้ามา ค.ศ. ๑๖๓๒ หรือ พ.ศ.

๒๓๑๕ ในรัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถ

ง. ชาติเดนมาร์กเข้ามา ค.ศ. ๑๖๒๓ หรือ พ.ศ.

๒๓๑๑ ในรัชกาลพระเจ้าทรงธรรม

จ. ชาติฝรั่งเศสเข้ามา ค.ศ. ๑๖๖๒ หรือ พ.ศ.

๒๓๑๕ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มั่งมีเจ้า

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาขึ้น ชาติปอร์ตุเกศได้เข้ามา
กรุงศรีอยุธยาไม่เพียงแต่ทำการค้าขายเท่านั้น หากเข้ามา
พ้องฝังรกรากในประเทศสยามด้วย สมเด็จพระรามา
ธิบดีทรงส่งสัตตประการ ไต่ประการหนึ่ง ครบถ้วนข้าม
กับทรงโปรดปรานชาวปอร์ตุเกศมาก เช่นคราวเกิด
สงครามครั้งระหว่างสยามกับพม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๓
ชาวปอร์ตุเกศเกือบทั้งหมดรวมทั้ง "บันไดนมขี้เผือก" ได้
อาสาเข้าร่วมรบพร้อมด้วยอาวุธอันทันสมัยของสมัยนั้น คือ
"ปืนไฟ" กระทั่งสยามชนะ

(ถ้าเราจะให้เกียรติแก่ ก.ร. กุหลาบบ้าง เรา
จะทราบว่า สมเด็จพระรามาธิบดีทรงโปรดปรานชาวปอร์ตุเกศ
ถึงกับทรงตั้งให้หัวหน้าทหารของปอร์ตุเกศเป็น "เจ้าพระ-

ยา" นับว่าเป็นเจ้าพระยาชาวมอญ ชาวคนแรก แต่ตาม
ตะเข็บดัดไม้ปรากฏ เจ้าพระยาฉวีราชวงศ์ที่สองคือเจ้า
พระยาวิเศษมนตรี (คอนธัมเสนกิน เจริญ) เจ้าพระยา
ฉวีราชวงศ์สามและคนสุดท้ายคือ เจ้าพระยาสยามนฤตยา
(ไทรทอง ราชวงศ์) ในรัชกาลที่ ๕ ราชเจ้าไกรสรธาดา
ความเป็นธรรมคืออนุชนไทยทุกคนให้อาหารหนังสือ "สยาม
ประเภท" ของ ก.ศ.ร. กุหลาบด้วยน้ำใจอันเป็นธรรม
โปรดจงอย่าคิดว่า มนุษย์เคียดเคี้ยวใครสักคนใดมีความรู้เป็น
เทพเจ้า "เท่านัน" ส่วนคนอื่นสักคนนั้นเป็นสัตว์เดรัจฉาน
จะเชื่อมจะพูด หรือจะ "รู้สัก" อะไรเป็นคืองมิตพลาด
เดงทรามทั้งหมด)

ข้อต้นคาเข้ามายุ่งกับกรุงเทพฯ หรืออยุธยาท่านเองแต่ยังคงมีชาว
ปอร์ตเกส คือมาค้าขายหรือเมื่อไม่สามารรถเขาประเทศ
สยามเป็น "กระดั้น" Colony ได้จึงระวางและดูมาตรการที่มา
ทำควมสำคัญความค้ำจวนงานเท่าที่จะทำได้ ข้อต้นคา
โดยค้ำทำด นอกปากอ่าว สยาม ทางตะวันตกกตั้งเป็นเมืองท่า
เรือเรียกว่า "นิวอัมสเตอร์ดัม" มีจวบนั้น ทรากเมือง
ถูกน้ำทะเลกัดจนทั่วอาชหมด ยิ่งกว่านั้น ยังได้แนะนำ

ข้าราชการไทยให้ตัวเรือกำปั่นเดินมาทางสมุทรอย่างชาวยุโรป
อีกด้วย

ชาวอังกฤษ และชาวเดนมาร์ก เข้าดูพระบรมโอร
สมเด็จพระที่นั่งทางท่าเมืองมะนิลา อังกฤษจึงได้กดเอาตัวใน
ตอน ๒๖ เรื่องนายเสมียนชาวว่า มีพฤติการณ์เกี่ยวกับการ
ค้นคว้าภูมิประเทศอันเป็นทางนำ จะไม่กดอ้างถึงอีก ประ
โยชน์ใดที่เห็นเป็นพิเศษที่ชาวอังกฤษ นำมาสู่ประเทศสยาม
นั้น ไม่ปรากฏ ท่านองเดียวกับชาวเดนมาร์ก

ชาติที่ควรพิจารณาหืออย่างยิ่งคือ ชาติฝรั่งเศสที่เข้า
มาสู่พระบรมโอรสมเด็จพระที่นั่งในศตวรรษที่ ๑๗

เมื่อเราพูดถึงชาติฝรั่งเศสในสมัยนั้น เรามักจะ
เข้าใจถึงเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ (คอนดอแลติน เจ้าที่
หรือพ่อดคอนด์—เหยียนกเขา) ตามเหตุการณ์ที่ปรากฏ
ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวที่ ๑๔ หรือ “ทูลด เกอกรองด์” นั้น
ไม่เป็นที่สงสัยว่า การที่พระเจ้าอยู่หัว ส่งทหารฝรั่งเศสมาประ
เทศสยาม ๑๕๐๐ คน โดยมีนายทหารชั้นนายพลควบคุมมาไม่
เป็นการคุกคามจะเอาประเทศสยามเป็น “กระดุน” ภาย
หลังฝรั่งเศสครั้งนั้นย่อมมีอันและองค์มาก เนื่องจากเป็น

“พระพักการเมือง” และมีเจตนาสอดส่องพระคัมภีร์เกี่ยวกับ
 การก่อกบฏและแผนมากกว่ทวารธรรมดา จตหมายเหตุของ
 บาดหลวงฝรั่งเสดบางคน โห้ถึงเหยียดหยามแะมีควมเห็น
 ษัณ Clasiq suo เป็นแบบอย่างแก่บาดหลวงฝรั่งเสดในแหตม
 ทงทุกคน โดยเฉพาะอย่างชื่บาดหลวงฝรั่งเสดใน
 รัชกาล “พระเจ้ากรุงสยาม”... ในอนที่ให้อัดการทุกดั่ง
 ทกอย่างกับประเทศสยามด้วยกำอ้ง! ทหารฝรั่งเสดที่เข้ามา
 ทำารการ กับสมเด็จพระนารายณ์กั การแตกเป็ดย
 การทศระหว่างประเทศสยามกับประเทศฝรั่งเสดกั การ
 พยายามจะ “เป็ดยศาสนาพระนารายณ์” กั เป็นควม
 เห็นของบาดหลวง ลุดมุนรองอัครมหาเสนาบดีพระ กั
 รัชชชวโรหิตแห่งประเทศฝรั่งเสดทงฉัน

เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ เป็นคนมีคุณงามควม
 กัแก่ประเทศสยามเป็นอนมาก เมื่อ พ. ศ. ๒๔๗๐ ราชเจ้า
 ได้ไรเงดาให้อายสืบเคื้อน เพื่อศึกษาผลงานรอง ราชฉวีราช
 ราชกักรกษัณ ณ ลคมบุรี ถ้ามีโอกาด้กัคงใจจะเขียนเป็น
 ภาษาต่างประเทศ ทงนเพราะผลงานดำกัฎกัต่าง ๆ ที่เจ้า
 พระยาวิชาเยนทร์วางโครงการนัจะทำ แะยังไม่ได้ดั่งมือ

ทำกัษม็อยเช่น การรุดคอง เชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับ
 แม่น้ำดพบุรีเป็นคัน ที่ทำสำเร็จอย่างใหญ่หลวงเป็นการ
 เพิ่มรายได้แก่แผ่นดินมาก นายค้อการ ตั้ง "นางทอง"
 รับซื้อข้าวและสินค้าพื้นเมืองจากราษฎรทั่วประเทศ หรือ
 เดียงรกง ประเทศสยามได้ อ้อกระฉ่อนไป ทางประเทศตะวันออก
 ในการค้าขายคงถ่วงมากกว่า ๆ แต่ในบท
 "อารมณ์ภาค" เมื่อค้าขายของรัฐบาลสยามเป็นกำปั้นหนัก
 ใหญ่ สามารถมันทุกข้างไปราต่างประเทศคราวละ ๓๐-
 ๔๐ เรือก ข้าวไทยเป็นสินค้าสำคัญในประเทศต่าง ๆ
 หลายสิบประเทศ เพราะความสามารถอย่างข้งของเจ้า
 พระยาวิชาเยนทร์

ข้าพเจ้าเสียดายที่ไม่มันักเขียนไทยที่มีคุณวุฒิพอหน้า
 เรือถือได้วิเคราะห์ชีวิตผองางของ คอนด่แดนดิน ฟอร์ด-
 คอนด่อย่างจริงจัง คอนปดายอัมย์สมเด็จพระนารายณ์
 นั้น เมื่อชนเหล็กถึงแก่อสัญกรรมแล้ว เจ้าพระยา
 โทษาปานก่แก่ชรามาก สมเด็จพระนารายณ์เจ้าทรงได้
 รับบทเรียน อัมรมชน นามือกอน ทรงชน ครอบราช สมบัติ
 ทหารเอกร่วมใจคนอื่นเช่น พระยาอัครราชเสโรชัย พระยา

รามเดโช พระยายมราช ก็โปรดเกล้าให้ไปครองเมือง
นครราชสีมา และนครศรีธรรมราช (พระยาเดโช
ไชย ถึงแก่อนิจกรรมก่อนหน้าสมเด็จพระนารายณ์เล็กน้อย)
สมเด็จพระนารายณ์ ไม่ทรงโปรด ปรากฏ ทหารคน อื่น ๆ อีก
แต่ก็ไม่ทรงโปรดด้วยพระทัยว่า พระเพทราชาซึ่งเป็นคนอดภัย
และไร้ฝีมือ จะคิดการใหญ่ เจ้าพระยาวิชาเยนทร์เพ็ดทูล
เรื่องผู้สืบราชสันตติวงศ์อย่างไรไม่ ปรากฏ แต่รู้ดีกว่า
ท่านอธิการระอาใจเต็มที่ ในการที่เหตุการณ์บังคับให้
ท่านไปร่วมคิด ร่วมรู้กับบาทหลวง ฝรั่งเศสก็เพื่อเอาตัวรอด
ไม่ไรเพื่อเอาประเทศสยามเป็นเมืองออก อย่างไรก็ตาม
เราอาจจะตำหนิเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ได้บ้างในข้อนี้ แต่
การกำหนดนั้นคงกำหนดด้วยความจำเป็นจริง คนแรก เรา
จะปฏิเสธมิได้ว่า พล. ๑ ไต่อุทิศชีวิต ร่างกาย เพื่อราชการ
ของสมเด็จพระนารายณ์ จนมีผลงานประจักษ์แก่สายตาโลก
ในการอุทิศชีวิตร่างกายเพื่อราชการนั้น เจ้าพระยาวิชา
เยนทร์มีความจงรักภักดีในสมเด็จพระนารายณ์และรุ่นเหล่ง
ผู้ให้โอกาสแก่ชีวิตของบุคคลท่านเป็นอย่างยิ่ง เรื่อง
นี้เป็นเรื่องของความเข้าใจ ในบทที่ ๔ และที่ ๕ ของหนังสือ

สื่อเดนมาร์กกล่าวถึง เรื่องความรู้จักความเข้าใจระหว่าง ผิงซาง
และผิงเห็ดของอย่างช่าซาก ผู้เขียนอ่านความพยายามใน
การเขียน ของคนหลายคนบ่ก็ยังไม่เชื่อว่า จะยังความเข้าใจ
ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านได้อย่างตั้งใจ

เราท่านอาจจะถามว่า เมื่อตั้งใจทำงานให้แก่
แผ่นดินจริง ๆ ทำไมเจ้าพระยาอภิราชเณทร์ไม่ชอบตัวแก่พระ
เพทราชาและหุดวงสรค์ก็ออก ?

วิสัยคนฉลาดจริง ๆ จะ "ฉลาด" โดยทำงานร่วมกับ
คนใจไม่ดีหรือ ?

กล่าวจากผลทวงเคราะห์แล้ว ของหุดวงซาทาง
ตั้งกรมวิทยาปัจจุบัน มีคำตอบว่า "เป็นไปโดยวิสัยเขากิ่ง"
ถ้าแหวจะถามซ้ำว่า ทำไมจึงเป็นไปเช่นนั้น ? จะได้คำ
ตอบว่า "คนเรารังคมีปัจจุบันนี้ไม่รู้ว่าคุณ "ไม่ชำนาญ"
อะไรอย่างไรนั้นมักจะทำให้เกิดแต่ความไม่ราบรื่น ความไม่
สะดวก ความน่าอับอายขายหน้า ความปิ่น ความใจ
มัลลชบ ฯลฯ ผู้วิสัยที่คนฉลาดใด ๆ จะหนทางทำงาน
ร่วมด้วยได้"

โดยคำสรุป เราหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวว่าเป็นพระ
ยาศาสน์เป็นคนที่... แม้จะสามารถอย่างเต็มที่
ในการค้าขายก็ไม่มี ความสามารถ ที่จะเอาชีวิต ของคนรอด
ได้ เวลาจะขายก็ไม่ได้ ขายอย่างวิริยะเช่นพระยาศรี
ความที่ นักศึกษาที่สนใจใน "การเบ็ดเตล็ด" ในศตวรรษ
ที่ ๑๗ และสนใจชีวิตของคนเป็นหัวแรงสำคัญของการ
การเบ็ดเตล็ดครั้งนั้นควรจะระลึกถึงท่านเรื่อง "นกกับ
ดิง" นกกับเรื่องนั้นแพร่หลายท่านกล่าวหาว่ายุโรปมานาน
แล้ว ความว่า "คนวันฝนตกคนหนึ่งในบ้านดิง ด้งครอก
หนึ่งมีความหนาวจัด และต้องการไฟอบอุ่นบ้างเป็นกำลัง
เมื่อฝนหยุดก็ห้อยออกหากินอาหาร ดิงจับตัวห้อย
ไว้และก่อกองไฟ ปากก็เข้าห้อยคิดว่ามันเป็นเชื้อไฟจน
เหนียวหอบ พริกไม้คิด นกตัวหนึ่งเห็นเร่ากส่งสารร้อง
ลงมาจากยอดไม้ว่า น้ำมันห้อย ไม่ใช่เชื้อไฟ ดิงหัน
หน้าของคุณด้วยความไม่พอใจ ปากก็เข้าห้อยต่อไป
นึกคิดว่าดิงไม่ได้ยินก็ร้องบอกอีก ดิงไม่เชื่อและเริ่มโกรธ
นก ความหนาวทำให้มันเข้าห้อยเป็นการใหญ่กระทั่ง
ค้างคาน้ำก้นน้ำตายไหล นกส่งสาร ไหมมาจับโกธ ๆ ร้อง

บอกด้วยเสียงอันดัง
ตาย "

ถึงโกรธาจัดเคยจับก้อนหินปาแตก

-๑๕-

นโยบาย "ปิดสยาม" seclusion ของพระ-
เพทราชาและทอวงษ์ศักดิ์ ที่ตั้ง "นอกเด็ก" ไม่คบค้า
สมาคมกับชาวเมืองราชทุกชาติ ไม่ไร้เป็นพระราชนโยบาย
ที่ตราออกประกาศแก่ทวยราษฎร์ หากเป็นกรณีชั่วคราว
ภายหลังจากรัฐประหารเท่านั้น บังเอิญเป็นคราวที่กรรม
ของประเทศชาติที่รักยิ่งของเรา (ถ้าเจ้าใช้คำว่า "คราวที่
กรรม" ถูกต้อง) ที่สัญญาอักษรแห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง
คือความโศกเศร้าเบาปัญญา พระเพทราชาหรือกษัตริย์
ที่ทรงเรียกพระองค์เองว่า "สมเด็จพระนันทบุรุษ" ยังมี
ส่วนที่มรกราตินางท่านอาจจินตนาการได้ว่า มีส่วนกอบกู้มิให้
ไทยตกเป็นทาสของฝรั่งเศส แต่ได้เคยมีผู้วิจารณ์
แตกเบียดเบียนความคิดเห็นกับเจ้าว่า ถ้าประเทศสยาม
ตกไปเป็นประเทศราชของฝรั่งเศสแต่สมัยนั้น เมืองไทยคง

จะเจริญก้าวหน้าเป็น " บารังคะฉวันออก " ทดหาเรื่อยเท่า
ของอินโดจีนฝรั่งเศษแน่นอน! การได้ชื่อว่าเป็นชาติเอกราช
ทั้งคนเองไม่ได้ หรือที่คงหลงทางชาติทุกอย่างนั้น ควร
แก้คำว่า " เอกราช " หรือไม่? อนึ่ง ความรักชาติ
ที่ปราศจากรากฐาน.... หมายความว่า รักตัวยอา-
รณณ์ร้อนแรงบนความเขลาจน บนความไม่รู้เรื่อง บน
ความไร้ซึ่งหลักการณ์แน่นอนและแปรปรวนเพียง ควร
เป็น " ความรักชาติ " หรือไม่?

เมื่อราชวงศ์บ้านพลูหลวงตั้งมั่นใน ชาติ ดำรง นม
ชาวพระนครสี่รัชชยาแทบทุกคนต่างตระหนักว่า ความ
พินาศอย่างใหญ่หลวงจะกำลังเข้ามาแล้ว ทรงเพราะ
พระเพทราชาเป็นรัชชเทวาม - ทราบทั้งสติปัญญา และมี
มือ บุคคลที่ควรแก่การกู้ชาติยังมีอีก ๒ คนคือ พระยา
ยมนาธ (สังข์) และพระยารามเดโช (ทิพย์) ทหารเอก
คู่พระทัยของสมเด็จพระนารายณ์ ถ้าฝรั่งเศสหักโหมด้วย
กำลังตั้งท้าวคระเนกนั้น ทั้งพระยา ยมนาธและพระยาราม-
เดโช เป็นทหารผู้ทรงศักดิ์และกึ่งเหนือพระเพทราชา

ที่โตแข็งแรงและรบพวยแพทพกรุง ก็เนื่องมาจากความ รร่า-
ภาพ แต่ถึงกระนั้นก็เข้ามารดน้ำไปได้ทั้งสองท่าน

เรื่องที่สำคัญอย่างที่สุด ที่ทรงอะ เทนคประเทศ
สยามคือ อิทธิพลระงจักรพรรดินิยมอังกฤษ ในปลาย
ศตวรรษที่ ๑๙ และรุ่งอรุณแห่งศตวรรษที่ ๒๐ การ
ปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเปรียบเหมือนนอตระเบิดปริมาณ
กำลังเริ่มระเบิดในอังกฤษ แฉกที่ตะวันออกทุกตารางนิ้ว
ได้ปรากฏอยู่บนโต๊ะรองอิศรมหาเสนาบดี ของชาติที่เพิ่ง
ประโยชน์นิยม (utilitarianism) อย่างยิ่งชาตินี้ ได้เคย
เห็นโซ่คำ swept the East หรือ "กวาดล้างตะวันออก"
เพื่อวัตถุประสงค์และตลาดสินค้า ในภาวะนั้น รัชสมัยแห่ง
ราชวงศ์บ้านพลตหลวงทุกองค์ ถ้าองตรงหัดลูกคู่กุด
นางอยู่อย่างไม่เต็มใจ เมื่อทรงค้นพบ พระราชมาร
ดำกัญที่ปรากฏในพงศาวดารมี ๑๐ ประการคือ รุกของ
สร้างวัดใหม่, ซ่อมวัดเก่า, เสดยน้ำจันทร์, ตกปลา, รุก
นอย, พักผ่อนนั่งฆ่าพิ บอระอะไปสักวรรค แม้กระนั้น
ก็ยังปรากฏว่า มีราชปอศุภกและฮอดลาคาในกรุงศรี-
อยุธยาเหมือนกัน แต่มีจำนวนน้อย ที่พำนักอยู่โดยบัง

คือ ไม่มีคนไทยใจใหญ่คนใดกล้าแสดงท่าทางแห่งความพินา
บอกเล่าแก่เพื่อนร่วมชาติโดย เว้นแต่ภิกษุทางกัมมัญฐาน
วัดซึ่งได้ตรวจตราทางศรีอยุธยา และกล่าวถ้อยคำเป็น
บริษัท เบื้องเศ เป็นนัย ก่อข้างคนได้ยื่นเร้ากันคงเป็น
ข้อความประคิดประคอง อ่านแล้วรู้สึกว่าเป็นคำทำนายทาย
ทัถ เตือนท่านของพุทธพยากรณ์...

แต่เราจะกล่าวถึงผู้ราชาที่สำคัญที่สุด ของ เราคือ
พระอาทิตย์เรียบประการ หรือ "ตากสินมหาราช" ให้ถูก
ต้องอย่างไร ในกรณีที่ผู้สำเร็จแล้วกอบอิทธิพล ทั้งกรุง
ศรีอยุธยา ?

เราจะเชื่อมบทบาทในพงศาวดารว่า พระองค์ท่าน
ทรงฝันไปอย่างนั้นหรือ ?

วัดอันที่บรมชนกทรงรำถึงเพียงนั้น คงไม่เห็นจำ
กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรเป็นรัชภูมิศักดิ์จากกรุง ศรีอยุธยา เป็น
แน่นอน ตลอดเวลา ๖ ปี ที่ดาบของพระองค์ได้โชกโชก
กับเลือดกษัตริย์..... ตลอดเวลาที่ทรงทำงานหนักกว่า
พระเจ้าวรมหาราช เราต้องไม่ลืมว่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี
ทรงเป็นศิษย์ทางกัมมัญฐานพระอาจารย์สำคัญ ณ วัดประค

โรงเรียน พระพุทธศาสนาได้เป็นประทับนำพระองค์ออก
เจดีย์ และได้จับพระชนม์ชีพอันโรมันของพระองค์ด้วย
ความผิดเพี้ยนในกัมมภูมิจานาคาสตร์ ความการค้นคว้า
ของข้าพเจ้านั้น พระบรมศพของมหาธาตุนักุ ชาติพระองค์
นั้นยังถูกฝังอยู่ ผู้เนรคุณได้สร้างโบสถ์ถล่มเพื่อพระบรม
ศพไว้ และคุมแค้นพงศาจตุรให้เค็มไปด้วยแรงกดอับ
ดังข้าง... จะแต่งให้จิครพิศดารอย่างไรก็ได้เมื่อนั่งอยู่
บนโต๊ะ แต่งแค้นเรื่องอร่ามในวิภาค ข้างเท้าซ้ายของผู้
แต่ง มีกองไฟเผาสำหรับอันทรศนียง ข้างเท้าขวามั่งเงิน
เหรียญตรา และอำนาจที่บังคับให้รันรันใหม่เวียนพงศา
จตุรเต็มเตียว แต่งโดยคนผู้เดียว และให้เชื้อแต่
พงศาจตุร "อันแท้จริง" เต็มเตียวเท่านั้น!

พระป้าชาดามารดรของตาคอินมหาธาตุนักุ มีได้มีแต่
การกู่ให้ชาติไทย เป็น อีสระ ตกทอดเป็น มรดก ตกแก่เรา
ประการเดียว นี่เป็นเรื่องพิงมณฑกประกอบ ตาคอิน
มหาธาตุนักุแห่งกู่ เศรษฐกิจของชาติให้พ้นจากอับ พินาศครั้ง
สำคัญ คราวประหารราชภูริคองราชกระบี่ ทรงบัญญัติให้
การบริหารแผ่นดินด้วยวิธีการค้าของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์

ในประวัติศาสตร์ฉบับพิมพ์เมืองรองฉวน ได้กล่าวถึงเรื่องอื่น
คำของไทยในสมัยของพระองค์ คุยเกี่ยวกับก่อกำเนิดสมัย
สมเด็จพระนารายณ์ แต่จะมีภาพอันน่าสลดใจภาพใดใน
พงศาวดารไทย เช่นองค์ภาพที่ถูก ราชิพระองค์นั้นทรงถูกมัด
ไว้กระดอม และถูกแทงกลางพระปฤษฎางค์ แต่ยังไม่ถูก
ฝังทั้งไว้คู่ใจปรัดนรธาบอดองค์ เห็นจะไม่มี!

-๑๕-

เมื่อเปรียบเทียบกับโลก ซึ่งเพิ่งหวังหนีออกจาก
สมัยมืดและสมัยกลาง โดยไม่ยอมหันหลังกลับคืนมาสู่
วิถีเก่าอีก ประเทศสยามไม่รู้จักตัวอะไรเลย เราไม่มี
สถานะที่สืบเนื่องกัน Continuing stages เราไม่มีความ
พิศวง ถ้าจะพูดให้ถูกต้องแล้ว เราไม่รู้จักสถานะใดๆ เลย
เรามีแต่ความหยุดนิ่ง ราชเจ้าจะได้รับการศึกษาเป็นอัน
มาก ในการที่เว้นไม่พูดถึงอัจฉริยะบุคคลชั้นพิเศษ คือ
พระสุนทรโวหาร เพราะในประเด็นทางความรู้ดังกล่าวก็หนัก
ในทางกวี พระสุนทรโวหารได้ดำเนินตามวิถีเดิมเป็นเยี่ยม

ในระดัยเดียวกับกวีเอกของโลก แต่ในยุคของท่านซึ่งมี
แค่รัชกาล ๒ และสมเด็จพระเอกอภัยเจ้าอยู่หัวเท่านั้น ที่สามารถ
เข้าใจท่านได้ เราไม่มีปฏิกริยาทางศรรตหรือทางจริย
ศาสตร์จากงานของท่านเลย ข้าพเจ้าเคยปรับทุกข์กับนายก
ราช บัณ ฑิต สถานที่ ของ เรา ใน เรื่อง นี้ เมื่อ สิบกว่าปีก่อน
“ กาญจนาคพันธ์ ” เป็นคนแรกที่สังเคราะห์งานของพระ
สุนทรโวหารด้วยหลักทวิธาการ บางที หากข้าพเจ้าใช้คำ
“ ถ้ำ ” ความด้านอนอังกฤษ ที่ว่าเป็นด้านอน laconic พุ่ม
เพื่อยไป ก็อาจเนื่องจากมีความรู้สึกนึกคิดในทางชาติก่อน
ข้างมาก ถ้าพระสุนทรโวหารนั้นช่วยการแผ่นดินโดย
ไร้พลังทางจริยธรรมของท่านดูไรในทางกวีแล้ว โฉมของ
เมืองไทยจะแปรรูปเป็นลักษณะพิศดารสักเพียงใด! ประ
เด็นความฉลาดโดยเฉพาะจะต้องแบ่ง แยกออกจาก คำสอน
เป็นวิชาศาสตร์ ประเด็นการค้นคว้า Pure Emperi-
alism ย่อมไม่เป็นที่น่าสงสัยว่า จะไม่ไร้ค่าด้วยความ
เทียมทันโลก และไม่พักที่จะต้องให้ “ สุนทรโวหาร ” เพื่อ
ว่าพรรณแต่คำ “ อ้ายพวดราว ” !

ตามปกคตินั้น สินค้าไม่เคยเว้นทำแต่ ที่ไหนมี
 มนุษย์ไม่ประจำคืออุปกรณ ที่นั้นเป็นตลาดที่มีกำไรสูง
 ปลายสมัยรัชกาลที่ ๒ อเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ยึดอำนาจ
 ๑๐๑ ได้เริ่มเข้ามาทำการคิดค้าขายในกรุงเทพฯ ๆ ๆ
 เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาแล้ว นโยบายของชาติต่าง ๆ ย่อม
 เป็นตั้งแน่นอนที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง เว้นแต่อเมริกาซึ่งเข้า
 มาเพื่อค้าขายอย่างพ่อค้าธรรมดา มีรชนชาวอเมริกาเริ่ม
 เข้ามาในรัชกาลที่ ๓ ตอนกลางรัชกาล และได้้นำเอาพิมพ์
 การย่นหรือเตียงของหนังสือพิมพ์ Bangkok Calendar คือ
 ดร. คิม บัร แบดคดีย เข้ามาด้วยตั้งกล่าวมาแล้ว

- ๑๖ -

"Our people both of capital and dependent districts and tributary countries around Siam, with their principal heads of Governours, were seemed to be unanimously glad to us both for being successors to the throne. Whole Siamese country is now quite without any suspect of disturbance distress at any where."

๕๕ นกข้อความตอนหนึ่ง ในพระราชหัตถเลขาของ

“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรง ในขณะที่เป็นเจ้าอาวาควัด
 บวรนิเวศ เรือนจากวัดบวรนิเวศถึงนายพันเอก คัมภีร์
 เจ. บัคเคอเวอ ผู้สำเร็จราชการองค์อุษที่นั่น เป็นศั
 อย่างในจำนวน * ท้ามกลางจำนวนหลายสิบ ที่ทรงกล่าว
 ถึงเรื่องทีพระองค์จะต้องทรงรับของราชย์อันมีศักดิ์
 เด็จพระนางเกล้าฯ ทั้ง ๆ ที่สมเด็จพระนางเกล้าฯ ยังทรงพระ
 รรมอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรง
 เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๔ แม้ขณะทีทรงเป็นเจ้าอา
 วาคแล้ว.... ทรงดำเนินวิธีเสด็จมายังการเมืองระหว่าง
 ประเทศจึงเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว พระองค์ท่านจะทรง
 วัโดยวิถีใดก็ตาม ความมีคือไปว่า

“I trust you will be most rejoiced on hearing
 my news of succession on the throne as you were
 longly my dear friend, and that you will write the
 information to my friend. Sir James Brooke K.C.B.
 (หมายถึง “เซอร์ เจมส์ บรูค ”) who proceeded
 to England and let him be glad to me for fulfilling
 my late statement I have done to him. I have no
 time to write him now ”

ผู้ใหญ่บางท่านเอาใ้ราชเจ้าฟังว่า รัชกาลที่ ๔

ทรงศึกษาเจ้าเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อ การเมือง โดย เท
ความในพระวรราชศักดิ์เดชาฯ ยื่นจนถึงคำเดาณ ๓๐๐ %
ไม่ผิด วัตถุประสงค์เป็นกระทรวงการต่างประเทศของ
สยามรวม ๒๐ ปี ก่อนรัชกาลที่ ๕ จะเสด็จสวรรคต

ทรงส่งท้ายใน " อธิษฐานการเมือง " ฉบับเดียวกัน

๑๗ :-

" I intend to send my other messengers to
visit you with some golden and silver flowers which,
by custom of Siam, are present for information of
new enthronement or recent crown of country, when
I already was crowned "

วิเคราะห์ได้ว่า ทรงตั้งเรื่องราวการเมืองของ
สยามไว้โดยเปรียบชื่อ กอนทรองราชธัมมิกิตติยาธิบดี
ตั้งเราจะทราบ ว่า เรอ์ เจมส์ บรุก เกียวจกราชเอากับ
รัชกาลที่ ๕ มาก ที่มาจากราชธานีไม่ได้สมหวัง ใน
สมัยนั้น " พระเจ้ากรุงสยาม " ทรงอยู่ใน " สังคม
ชาวเมืองราช " และทราบเรื่องราวต่าง ๆ เป็นอย่างค
ฉะฉาน ดังที่พระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐของเราทรง " have
done to him " จึงเป็นเรื่องสำคัญ ข้าพเจ้าไม่รักที่จะ
กล่าวเรื่องสำคัญนั้นว่า เป็นเรื่องการเก็บภาษีร้อยละ ๕ หรือ

ดิศทางการชนโรงชก หรือจะเป็นปัญหาตันแดนทาง
 บั๊กซ์ได้ แต่ใครก็ตามอ่านพระราชวินิจฉัยแบบนี้ออกได้
 อย่างง่ายตาย เนื่องจากเป็นวินิจฉัยของประเทศไทย ...
 ประเทศที่ " การศึกษาไม่เป็นธุรกิจกันเอง " ดังคำกล่าว
 ของ มิสซิงแอนนา หรือเป็น " ประเทศที่ไม่น่าเชื่อถือจะคำ-
 รงเขกราชอยู่ได้ " ตามคำกล่าวของนาย จอนท์ กั้นเจอร์
 ในหนังสือ Inside Asia

- ๑๓ -

เมื่อมิสซิงแอนนา เอลิโอนโนเวนส์ มาถึงกรุงเทพฯ
 ใน พ.ศ. ๒๔๐๕ นั้น " พระเจ้ากรุงสยาม " ทรงชน
 ครอบราชย์แล้ว ๓๓ ปี เรื่อง " การเบ็ดเตล็ด " ตาม
 แบบอย่างต่างประเทศนั้น พระองค์ทรงมีพระราชดำริ
 ตั้งแคอยู่ในวัดบวรนิเวศแล้ว พอรชนครอบราชย์สมบัติ
 พระองค์ได้เริ่มเรือเชิญมหา ประเทศให้มา ตั้ง กงซุลใน กรุง
 เทพ ๆ ทันที เรื่องนี้ มิสซิงแอนนา ไม่มีส่วนรู้เห็นด้วย
 แม้แต่เพียง และไม่ปรากฏว่ามีข้อความทางการเมืองระ

ห้างประเทศเกี่ยวกับการค้ากรุงซูดในหนังสือ An English
 governess at the court of Siamese เดย การตั้งกองชุด
 แดกเบ็ดยนทศ เป็นพระบริษัฒมารของ "พระเจ้า
 กรุงสยาม" แต่ดำพิง ผู้ทมิษฐ์ช่วยเหลือในการถวาย
 คำแนะนำเรื่องมี มือกคนหนึ่ง และมีโรมัสซิงแอนนา หาก
 เป็น เซอร์ ยอน เบาริงก์ พระศहाยชาวอังกฤษผู้ซื่อสัตย์
 ของพระองค์ตลอดชีวิต

ในแผนที่กรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทมิษฐ์
 กอวในหนังสือเล่มนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่า สถานที่
 กองชุดต่างประเทศมี สถานที่กองชุดอังกฤษ อเมริกัน ฝรั่งเศส
 ๑๐๑ ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ๑ เรียบร้อยแล้ว ในขณะที่
 "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงตั้งไม่ประทานบ้านพักในราช-
 เสดฐานุการณิ์ของพระองค์ ยิ่งกว่านั้นได้ปรากฏหลักฐาน
 ว่า ก่อนที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" จะทรงให้มิษฐ์ซิงแอนนา
 เข้าเฝ้านั้น ซินญอร์ อเล็กซอง คร. คูตอง กองชุดฝรั่งเศส
 ได้มารอเฝ้าเพื่อถวาย "กระดานดาน" credential หรือ
 ดารตราตั้งอยู่คงตั้งองตามฉบับคำ

แต่โดน บริษัท ทรเจนต์ เซนจูร์ ฟ็อกซ์ จำกัด
แฉถึงความโกหกอันร้ายกาจในภาพยนตร์เรื่อง "แอนนา กับ
พระเจ้ากรุงสยาม" โดยฉายภาพยนตร์คอนทราสต์อย่างเด่น
ชัดว่า ในเวลาไม่กี่นาทีก เมื่อมีดีวีดีแอนนา มาถึง
แล้ว ของแท่งราคิมหาประเทศต่าง ๆ ก็โบกธงมัตเหื้อ
กงซลของเธอ ในกรุงเทพมหานคร ?

ในฐานะที่เป็นคนชอบดู ภาพยนตร์ อเมริกันคน หนึ่ง
ข้าพเจ้าไม่อาจจะเข้าใจเทคนิค อันใด เธอคง กล่าว นานได้
มีดีวีดีแดนคอนก็ไม่ใช่เช่นนั้น ในประเด็นความแปลก
ประหลาดเล่า ข้าพเจ้ามองไม่เห็น ว่า การโกหกทำนอง
เหยียดหยามพระปรีชาสามารถของ "พระเจ้ากรุงสยาม"
ทำนองนี้ จะเพิ่มพูนความใหญ่โตในความแปลกประหลาด
แค่ประการใด มันเป็นการโกหกอย่างต้องไร้อำนาจอเม-
ริกันว่า dirty har บางทีเงินจะบังคับให้ มีดีวีดีแดนคอน
ก็ต้องเงิบ พุดไม่ออกกระมัง ถึงการที่ภาพยนตร์ทำให้
เด็กน้อยหูดุดตกมาตายในกรุงเทพ ฯ ซึ่งดูทางด้านของ
นายร้อยเอก หลุยส์ โรนัต์ เดอโชนโฌนส์ แห่งกองทัพ
ไทย จะฟ้องร้องบริษัทฟ็อกซ์ ยังเป็นการโกหกชั้นกลาง

๕๒๕
ทงนเพราะคนเรียนเรื่องประจำบริษัทฟ็อกซ์ มีมุมมองทางการ
ประพันธ์ค่าเกินไป จุดระอ climax ที่ต่อต่อด้วยตามความ
เป็นจริงยังมีอีกมาก ตอนที่ทำให้ผู้ชมทั่วโลกนิยมนี้ไม่
ตายมือของบริษัทได้ บริษัทฟ็อกซ์ถือเอาแต่ใจตนเองเกิน
ไป การทำภาพยนตร์ของชาติใดชาติหนึ่ง ที่ทำให้ชาติ
นั้นทั้งชาติเกิดขึ้น เป็นหัตถ์ของบริษัทในอนที่ระก่อ
ให้เกิดความตื่นเต็น sensation หรือ ? หรือบริษัทจะถือ
ว่า ย่อมทำให้ใคร " ไม่นิยม " หรือเกิดขึ้นได้เท่าไร
เป็นการทำเงินได้มากเพียงหนึ่ ?

๕๒๖
เทศนิคเชกทพงจเพราะหอกอนหนึ่งคือ ความริ
เริ่ม originality ซึ่งในระยะ ๕๐-๕๐ ปีมานี้ วัฒนธรรม
ของอเมริกันบุราเทศนารองอวีคคือเกิด..... พยายามจะ
ให้ทุกสิ่งอย่างเป็นของอเมริกัน โดยชาวอเมริกัน เพื่อชาว
อเมริกัน และเพื่อโลก เรื่องโดยชาวอเมริกันนั้นถกถก
นัก ชาวเจ้าอ่านหนังสือเกี่ยวกับจิตวิทยาการทางปรัชญา
โดยนักคิดอเมริกันมาากพอที่จะเข้าใจ ไม่จำเป็นที่นาย
กวมท จันทรเรื่อง มาบอก หรือความหึงในนิตยสารอเม-
ริกันชั้นปานกลาง mediocre มากมุดไปด้วยภาษากราม ๆ .

จำนวนมากมาย "เห่า" brak (ชาวอเมริกันชอบใช้คำ
นี้มาก) อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน หรืออย่างน้อยก็ไม่จำเป็นที่
ข้าพเจ้าจะต้องไปอเมริกา ไปอยู่สักสิบปีพอที่จะรู้ถึงความ
ยุ่งทางความริเริ่มของชาวอเมริกัน แต่การโกหกขนาด
dirty liar ของบริษัทฟ็อกซ์ เกี่ยวกับกาตังกงซุดในกรุง
เทพฯ ครั้งแรก ไม่ใช่ "ความริเริ่ม" แน่หนอ

ผู้อำนวยการถ่ายภาพยนต์เรื่อง "แอนนา กับพระ
เจ้ากรุงสยาม" มีเด็ค นิกอร์ กับเด็ค ชาวอินเดียนแดง
ค่อนข้างจะค้นไปสักหน่อย มีเด็ค เคเนธ พี. แตนคอน
ด้ามของมีดซัดแดนคอน คงจะได้ทราบความเป็นจริง
สักอย่างหนึ่งว่า บริษัทฟ็อกซ์ฯ ทำความดีเป็นเยี่ยม
ในเรื่องที่ทำภาพยนตร์เรื่อง "แอนนา" ให้คนไทยรักชาติ
ร่อนผู้ถ่ายภาพยนต์ "แอนนา" ทุกคนยอมสรวงเสวยชีพ แต่ใน
ขณะเดียวกัน การระโมยความดีของ "พระเจ้ากรุงสยาม"
ในการตั้งกงซุดให้เป็นของมีดซัดแอนนานั้น เป็นความผิด
ที่อภัยให้ไม่ได้ บทบาทน่าเอ็นดูต่าง ๆ เช่นให้รัชกาลที่ ๕
เสวยด้วยตะเกียบกั๊ก เขาก็ยกแบบพามาแทนพระภิกษุ
ไทย ทั้งเสวยงวดแถมการนุ่งห่มกั๊ก ให้เจ้าพระยาภคตาใหม่

ดูเรื่องก็เปิดอกยาวครึ่งท่อนก็ ใหม่อริสแด่นายใน
กรุงเทพ ฯ เห็น "พระเจ้ากรุงสยาม" อวดรคกัก เป็น
เทศน์กตพิ่งเห็นใจ ไม่เป็นการตลกหรือเหยียดหยาม เรา
ดูกันได้ บางคนเห็นว่าอวดงามมาก มีด้นเป็นดังดัดเขียน
กตพิ่งกัก burlesque ไม่ใช่ grotesque หรือดัดการมาด
โฉมชนิดที่เป็นไปไม่ได้

วิจารณ์มาถึงครั้น อามันยังว่า สอดดูค
นะเป็นผู้แต่งการทางความคิดแปลกๆ ใหม่ ๆ และอย่าว่า
นักประพันธ์หน้าใหม่อย่าง มีอริสแด่นตอน เดย ถึงนาย
จอร์จ เบอร์นาร์ด ชอว์ สอดดูคัก "เขียน" เขียน
พูดไม่ออก เด็กนักเรียนที่มาจากอเมริกามักจะพูดอย่าง
นี้ หรือพูด "โก" กวาม ว่าอย่าเข้าใจว่า สอดดูคักเป็น
อเมริกันแท้ซักราค คำพูดเหล่านี้ได้ยินและได้ยินมาว่า
ศตวรรษหนึ่งแล้ว เรื่องของนาย เบอร์นาร์ด ชอว์ ก็ไม่
เห็นจะมีเรื่องใดที่เป็น dirty bar เช่นชนิดที่สอดดูคักทำ
กับเรื่อง "แอนนาที่พระเจ้ากรุงสยาม" จะว่าไป นัก
เขียนเรื่อง โลกทุก คน ย่อมต้องใน ปดายปากกา ของ คน ยัง
กว่าเงิน ความปกติ การทำภาพยนตร์มาฏกรรมประวัติศาสตร์

อาจจะมีการกักตุนเพื่อ การเรี่ยไรให้เกิด ความ คืบเตน ทาง
ความงามและความคืบเตนบ้าง หรืออาจจะมีการตัดแปลง
บ้าง ไม่ใช่ของแปลก แต่ควรจะมีการตกลงกับผู้นะพันธ์
อย่างสุภาพ ในปัญหาการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ตามสมควร
มีฉะนั้นจะต้องใช้คำว่า based on ทำตาม เรื่อง นั้น เรื่อง นี้
เพื่อจะได้เปลี่ยนแปลงให้โตดโตนเพื่อเงิน - เงินอีก - และ
เงินเท่านั้นตามความพอใจ ข้าพเจ้าจำเป็นต้องกล่าวอย่าง
การระโมยความดีของผู้อื่น แม้ไม่มีคำสอนาคริสต์เคียนหรือ
คำสอนาพุทธในโลก เป็นความชั่วอย่างยิ่ง และจะต้องเป็น
ความชั่วอยู่ตลอดไป

ความริเริ่ม originality เป็นเรื่องที่ดีของพวกคนมาก
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความริเริ่มทางความคิดในกิจการ
ทุกสาขาทุกวิชา แน่นนอน ความริเริ่มที่บริสุทธิ์เป็นเกียรติ
และความภาคภูมิใจสำหรับประเทศชาติ และตระกูล และ
ความริเริ่มดังกล่าวนี้ เป็นคุณอันมีค่าอย่างเอกอันหนึ่งของ
อัจฉริยะบุคคล จำเป็นที่จะต้องอ้างแดงไปทั่วโลก ข้าพเจ้า
เคยกำหนดวิธีปฏิบัติงานของสถาบันวรรณโนเบด ที่ให้รางวัล
ผิด ๆ ไว้ในเอกสารหลายเล่ม ที่คิดได้ก่อนก็ให้ ให้ ที่ไม่

ให้ก็เพราะไม่รู้ และสาเหตุของความไม่รู้ เนื่องมาจากไม่ใช่
หน้าที่ของสถาบันที่ไม่รู้ ซึ่งแม้จะจัดการหน้าที่ไม่ยุติธรรม
ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดบุคคลที่แท้จริงโดยมากมักเป็นคนที่เงิบ
ไม่อยากจะวางตัว ไม่อยากมีชื่อเสียง ไม่อยากมีชื่อ วิชา
ทั้งชีวิตของบุคคลนั้นแทบจะหมดไป ความสุขและความ
พอใจที่ได้ทำงานเพื่อคนอื่น แม้บ้านที่อยู่และอาหารที่กิน
จะไม่ผิดอะไรกับของคนที่รอกันก็พอใจ

ตลอดชีวิตในระยะเวลา ๓๐ ปีมานี้ ได้ประหารตัวเอง
เกี่ยวกับความริเริ่มจาก นั้นแล้วคงอะไรไม่ได้โดยนอก
จากว่า ความริเริ่มทางโครงการของบริษัทค้าของ
บริษัททำภาพยนตร์ชื่อเสียงกวางบริษัทฟ็อกซ์ เช่นบริษัท
เมโทร ฯ ปรากฏว่าได้ทำภาพยนตร์จากเรื่องเก่า เรื่อง
ใหม่ก็มีความคิดเก่า ๆ นับด้วยร้อย ๆ เรื่อง ก็ยังมีชั้น
เยี่ยมพลอยละอา เนื่องจากความซ้ำซากทำให้ความนิยม
ของคนตก มองดูอเมริกาในส่วนของรวมแล้ว จะพบคำ
สารภาพจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยโก-
ดัมเบิซ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ชื่อเสียงและอิทธิพลมาก...
สารภาพว่า คงแค่ตั้งมหาวิทยาลัยมา ไม่เคยมีค่าสตรา-

จารย์หรือนิติกรของ มหาวิท ยาตย เป็น " นักเขียน ที่ดำกฏ
ของโลก " เดย นักเขียนเดียวกับ เพด ด์ นั ก เขียน
แต่เรื่องเมืองจีน เช่นเกรย เขียนแต่เรื่องดาวบอย หรือ
อ๊ตทา เบอรนราค ซอว จะต้องเขียนเรือรบรบๆแต่ปรัญา ที่
กระทบกระแตกแตกกันราวอังกฤษ จนกระทั่งต้องมาอยู่
กับชาวอังกฤษ ไม่ชอบบ้านเกิดเมืองนอนของคน ทำให้
ให้ชาวอังกฤษหันส่งดูหมิ่นเหยียดหยาม วิธ การ อันดกปรก
สนิท หมายความว่า เราจะทนทานอ่านกันได้ไมเกรย
นัก เพราะมีแต่ความขำขากอันเรียวราญ ซอว คำหนักน
ทั้งโลก แต่ไม่เคยคำหนักตัวเอง ซึ่งใครก็รูด้ว่าพฤติกรรม
เช่นนี้ไม่ใช่ลักษณะที่ดีของคนที่ดีอาจจริง ๆ อย่างไรก็ตาม
ข้าพเจ้าขอรับว่า ตนนิยมภาพยนตร์อเมริกันมากเมื่อ ๒๐ ปี
ก่อน แต่ความนิยมนั้นได้ถูกบังคับให้ลดน้อยลงของทุก ๆ
ปี คำโฆษณาอันส่งของราวคือฟ้อรเนียบต่าง ๆ ที่ว่า
พิเศษยิ่งกว่าพิเศษบ้าง โดคโตนเดียดแทงทุกถากบ้าง ต้น
เค้นทำให้หายใจจะหยุดบ้าง แผลดประหลาด อย่าง
ไม่เคยปรากฏแต่กาดก่อนบ้าง ฯลฯ ทำให้เนื้อบ ๆ ไม่
ไม่ว่าอะไรที่เอะอะก็ " ไม่เคยปรากฏแต่กาดก่อน " มัก

จะทำให้เห็นชัดเจนและเบลอหน้า ยิ่งปรากฏว่า ม.ร.ว.
รณิทธิโรไมเออความดีของคนหนึ่ง ไปเป็นความดีของ
คนอีกคนหนึ่ง ยิ่งม.ร.ว.

เมื่อจะนำคำของแปลกโดยไม่มีรากฐาน ตามฐาน
ตามควร ทำไมไม่ทำภาพยนตร์บันทึกให้คนใช้หัวเดินแทน
เท่า ให้ประชาชนจับตารองราวอเมริกันเป็นนิโกร ให้ปีศาจ
ของเซกส์เปียร์ ปรากฏมา แสดงตัว ร่มร่ามเหอทำ เรื่อง
“โรมิโอ - จูเลียต” ให้หันมาอ่านขบวนการถายการ
กอก้าเนตของบริษัทฟ็อกซ์ ๑๐๑

ถ้าจะพูดถึงคนไทยในเมืองไทย ที่ไม่เคยไปอเมริกา
ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่ง (ถ้าไม่ใช่คนเดียว) ที่
แปล interpret คือแปลการครองชีพอย่างง่าย ๆ แต่เต็มไปด้วย
ด้วยเกียรติ ความรักเพื่อนมนุษย์ ความซื่อสัตย์สุจริต
อารมณ์ เคื่องมัน อ่อน ๆ simple sentimentality ๑๐๑
ของอเมริกัน ข้าพเจ้าบูชา อีกราส์มี ดินคอดนั อย่าง
ยิ่งก็เพราะ honest simplicity ของดินคอดนั ดังกับเขียน
ชีวิตของดินคอดนั ซึ่งทั้งความนุ้ยพิศโลกควรจะได้
ความดินคอดนั คารวภาพยนตร์เช่นเยี่ยม เช่น แก้ว กุเปอร์

กล่าวมารดกตวิญญาณของดินคอดันมาแสดงในเรื่อง ที่ขึ้น
 รมกันทั่วโลก คือ Mr. Deed Goes to Town ทำให้เห็น
 วิตชีวิตของอเมริกันคนรัก ทำให้ประชาชนทุกประเทศ
 ขึ้นชมและเข้าใจอเมริกา ยิ่งกว่าเอกสารจำนวนอื่น ๆ
 เด่ม ที่ด้านนี้ชื่อว่าจออเมริกาแจกจ่าย..... ทำให้เกิด
 ความรู้สึกอันวิเศษทางสันติภาพ ที่สำคัญที่สุดคือ simple
 honesty สามารถทำให้ประชาชนมีชีวิต ทำให้การพูด
 อันยุ่งเหยิงโง่เขลา เป็นไปเพื่อมนุษยชาติแทนชาติ ทำให้
 การพูดมาก ๆ ซึ่งเป็นโรคกระแงของประชาชนได้พินาศ
 และชีวิตอเมริกันอันสำคัญยิ่ง... ซึ่งเหมือนกับชีวิต
 อับราฮัม ดินคอดัน จะทำให้ "ข้าพเจ้า" มีเพื่อนบ้าน
 ๕๕๕
 ทศอก ๓๗๐๐ ล้านคน

-๑๘-

พระยาบุรุษรัตนราชพิตร หรือสมเด็จพระเจ้าพระยา
 ของกันฮัย (บิดาของเจ้าคุณพระประยูรวงศ์ หม่อมมน
 ภาณุพันธุ์ราดา) เป็นคนไทยคนแรกไปประจำประเทศอังกฤษ

จอห์น เมคกัน เป็นบุคคลอเมริกาคนแรกที่มาประจำ
ประเทศไทย เซอร์ รอเบิร์ต ซอมเมอริก เป็นบุคคลอังกฤษ
คนแรก และ เมอร์ริสเซอร์ โอบาเรต เป็นบุคคลฝรั่งเศส
คนแรก

เมื่อพระเจ้าอานาโตลทรง “พระเจ้ากรุงสยาม”
ที่ทรงปรารถนาให้มีสงครามหาอำนาจในสยามสำเร็จดัง แทน
ที่จะโค้งพระทัยว่า ได้ทรงนำประเทศชาติให้เป็นไปตาม
ดำกตนิมิตทางการทูต เพราะในรัชกาลที่ ๓ หรือแม้ใน
รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เรายังเพียงแต่ทูตทางพระราช
ไมตรี จะเป็นการค้ากัก การทกลงข้อพิพาทกัก การแลกเปลี่ยน
ทางค้าส่งนากัก ทศประจำตัวรัชกาลที่ ๔ ทรงเริ่มกระ
ทำหาเคยมีไม่ กลับทำให้รอกษัตริย์พระราชหฤทัย ด้วยบุคคล
ฝรั่งเศสคนแรกคือ นายโอบาเรต นั้น ถึงนาพระเนตรตก

มีดซึ่งแอนนามันท์กล่าว “นายโอบาเรต เป็น
คนที่มาฆาตเดอทราม คิงคิง หยาบคาย เพียงแต่มาอยู่
กรุงเทพฯ ไม่ถึงเดือน ชาวเมืองราวพากันเกลียดชังแทบทุก
คน” แต่เป็นวีรกรรมแบบฝรั่งเศส เขาคิดว่าเขาเจริญ
มาก เขาไม่แค้นว่าใครจะเข้าใจเขาอย่างไร เพราะคนอื่น

ไม่ใช่เขา อันที่จริง เรื่องนี้ควรพิจารณาถึงกันอย่างกว้างขวาง
 จริงจัง ถึงเราเคยจะทราบบ้างว่า อักษรศาสตร์แห่งชาติ
 ฝรั่งเศสหลายสิบเล่ม เป็นอักษรศาสตร์ของโลก แม้แต่
 ปรินซิพาลเมอริซาดฝรั่งเศสจะมีเพียง ๑๐ กว่าคน “นั่น บรร
 พบุรุษ — นารยาททางใจ ความสุภาพก่อนโดนต่อเพื่อน
 มนุษย์ ฯลฯ เป็นจริยศาสตร์บทใหญ่ ที่นักเขียนและนัก
 กวีคิดหรือเขียนชาวฝรั่งเศสกล่าวถึงเป็นอันมาก แต่ตลอด
 เวลาที่ข้าพเจ้าไปว่าเรียนอยู่ในอินโดจีนฝรั่งเศส ข้าพเจ้า
 ได้พบปะชนชั้นกึ่งในปารีส ๑ หาย ชาวฝรั่งเศส ของ
 ข้าพเจ้าคนหนึ่งเคยขอรับว่า “โปรดอย่าเข้าใจชาว
 ฝรั่งเศสในอินโดจีน เป็นคนชาวฝรั่งเศสในประเทศฝรั่งเศส”
 เจ้าแรกคำบรมขไปรษณีย์ที่ไซ่งอน คนหนึ่งมาจากเมือง
 ปอนติเชอริ เมืองชนของฝรั่งเศสในอินเดี ถ้าให้ข้าพเจ้า
 พังว่า “ชาวฝรั่งเศสเป็นมนุษย์ที่โสมมที่สุด และดกปรก
 ที่สุดในโลก”

เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาประเทศสยาม ในสมัยสมเด็จพระ
 พระนารายณ์ เราได้วิเคราะห์กันแล้ว ว่า บทบาทที่
 ชาวคริสต์เขียนในเครื่องแต่งกายขนาดทอง ประสงค์ให้

กระทำแก่ชาวไทยคือ “การใช้กำลัง” แม้พระเป็นเจ้า
พระองค์นั้น จะทรงอุปถัมภ์อ่อนโยนต่อชาวฝรั่งเศสที่เรียก
ตนเองว่า “บาทหลวง” เพียงโต้วาที เราเข้าใจว่า
ชาวไทยอนารยทุกสถาน.... เป็นเหมือนสัตว์บ้าที่คอ โกง
ระโมย ฯลฯ บังเอิญเราก็กษาเรื่องมนุษยสัมพันธ์ไม่ละเอียด
ละออพอ การที่ประเทศญวนทั้งหมดศูนย์เดียวเอกราชไป
ก็เพราะบาทหลวง “คังการ์” ที่เคยอยู่ในกรุงเทพฯ มา
ก่อน พุดถึงปรัชญาการเมืองของชาวฝรั่งเศสในเมืองญวน
ที่ชาวญวนแต่ทุกคนต่างแข่งกันทุกชั่วโมง ข้าพเจ้าอยากจะ
เขียนหนังสือบรรยายละเอียดสัก ๒,๐๐๐,๐๐๐ คำ! แต่ถึงกระ
นั้น ชาวไทยชั้นสูงในรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ ของเรา ก็เชื่อ
เชื่อนักศึกษารัฟฝรั่งเศส แห่ง E.F.E.O. มาเป็น บรรณาธิการ
ใหญ่แห่งชาติไทย.... มาเป็น authority อ่านคืออาจารย์
พ่อขุนรามคำแหง มา “ค้น” นกปราชญ์ และจอม
ปราชญ์ไทยทั้งปวง แม้แต่เรื่อง “นครวัด”!

เราควรระงับเคราะห์ที่ถึงขบถบาท ของชาติ ฝรั่งเศส ใน
สมัย “พระเจ้ากรุงสยาม” อย่างไร?

เรื่องต้อง การ เอา ประเทศ สยาม เป็น เมือง รชนน
ต้องการแน่ แต่คิดวิธีด้วยร่างหน้ามือของสิ่งใดของกฤษ ท
คำรามระเงออยู่ การประชุมโต๊ะเหลี่ยมหรือโต๊ะรูปไข่
แบ่งประเทศสยาม (ตามแผนที่) ได้กระทำด้วยความฉุนใจ
ของฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่ง พลุต่างๆ ดั้น ๆ ก็คือ ฝรั่งเศส
ไม่ต้องการให้เหลือประเทศสยามเป็นดินแดนติดต่อกัน แม้
• ตารางเขิน ยิ่งกว่านั้น ข้าพเจ้าคิดว่าควรเปิดเผย ณ
หน้าว่า ท่านนายพลเรือฝรั่งเศสที่ญวนได้ ไม่รู้จักเมืองไทย
เท่าที่ควรจะรู้เลย การค้นคว้าใด ๆ ก็ยังไม่เต็มกระทำ
แม้ในประเทศเขมรก็ดูๆกัน ที่ประเทศญวน เราทราบกัน
คือว่า ฝรั่งเศสเสียใจในการยึดครองประเทศเขมรอย่างใน
รัชสมัยของ "พระเจ้ากรุงสยาม" อย่างเหลือเกิน ว่า
รู้ไม่เท่าถึงการณ ว่าประเทศเขมรมีแต่ความกึ่งศรัทธา, ว่า
โบราณวัตถุต่างๆ ในเขมรต้องเสียเงินบำรุงรักษามาก ว่า
ได้ไม่เท่าเสีย ว่าพลเมืองกึ่งน้อย ทวิพยากรตามธรรมเนียม
ชาติก็ไม่สมบูรณ์ และว่าเมื่อไรประเทศสยามจะเอา
ประเทศเขมรกลับคืนไปเสียที!

ของห้องรองเหตุการณ์เรือน มกนทราบน้อย
 มาก ข้าพเจ้าเคยสนทนากับเรื่องนี้อย่างจริงจัง กับ
 ศาสตราจารย์ประวัติศาสตร์ชาวญวนผู้หนึ่ง นักศึกษาผู้นั้น
 กล่าวเพิ่มเติมว่า “อย่าว่าแต่ประเทศเรานี้ที่
 ประเทศฝรั่งเศสต้องการกันให้สยาม ถึงประเทศลาวกัมพู
 กัน” แต่เห็นจะต้องรับนโยบายการทูตพิเศษ พิเศษ
 ความรู้สึกนึกคิดของข้าพเจ้า ไม่ใช่ไปเอากันในเวลาที่
 ฝรั่งเศสขอเดชะมองไป ทัศนคติอังกฤษเขาไป และ
 “อยากกัน” ให้ไทยเต็มที่ เทาทรานนมเหมือนกัน
 ค้อมงูโยคี อย่างไรก็ตาม บทบาททางการเมืองที่ผิด
 พลาดเหล่านี้ เนื่องมาจากผลของการสำรวจกันควาที่ผิด
 พลาดทั้งต้น.... และเราคงจะหัวเราะ เพราะมันเป็น
 ความจริงของ the good old days เสียเหลือเกิน!

- ๑๙ -

“แอ็บไรดุก! แหม่ม เราห์หรือเป็นกษัตริย์
 แอ็บไรดุก!” พระเจ้ากรุงสยามทรงรับสั่งกับราชเดรา-

นุกาวิณของพระองค์อย่างฉะฉานหนึ่ง เนื่องจากไม่
อาจจะทนทานต่อความ อักขระอัน ทาว ของนาย โอบาเรต์
ต่อไปได้ “ ถ้าเราเป็นกษัตริย์เอ็บไซดุก เราจะปล่อยให้
ให้เจ้าฝรั่งเสดโห้ทั้งคนทั้งตัวแก่เราอย่างหรือ ? แต่เรื่อง
เรมร . . . มันไม่โห้ทั้งเฉพาะเจ้าโอบาเรต์ มันโห้ทั้งทั่ว
ทั่วทุกคน มันจะเอาเรมร แหม่ม เรอ์หรือเบอ่า มันว่า
เรมรเคยเป็นของญวน เมื่อนั้นก็ญวนได้ได้ มันก็จะเอา
เรมร ทั้ง ๆ ที่ประเทศนี้เป็นประเทศราชของสยามมาแต่
ครั้งเสด็จปู่ของเรา . . . ถ้าเราเป็นกษัตริย์เอ็บไซดุก ! ”

มิชชีดแอนนาหนึ่ง เราได้กล่าวมาแล้วว่า นางเป็น
บุคคลผู้เดียวในโลกที่เห็นใจ เจ้าโอบาเรต์ของนางได้อย่าง
ดีเลิศ แม้แต่จะเป็นชาวอังกฤษ นางเป็นผู้หญิง นางจะ
สามารถทำอะไรได้กับปัญหาทางการเมือง ในระยะเข้าค่าย
เจ้าเรมรเช่นนี้ ความดีของมิชชีดแอนนาอื่น จำเป็นที่เรา
ต้องศึกษาอย่างระมัดระวัง เพราะนางรู้จัก “ ความไม่
สามารถของนางได้ดี ” ซึ่งแต่ครั้งนางอ่านหนังสือที่
งามมานาน ครั้งหนึ่งเจ้าจอมมารดาอื่นก็อื่น ทนทาน
ความฉะฉานแห่งชีวิตของท่านไม่ได้ เคยจึงขอให้นมิชชีด

แอนนา ให้เขียนจดหมายไปกราบผู้ตั้งสมเด็จพระนาง เจ้าวิค
ตอเรียว่า ท่านเป็น "เจ้าหญิงมอญ" เข้าใจภาษาอังกฤษ
และพูดภาษาอังกฤษได้ ท่านปรารถนาจะกลับคืนไป
เมืองมอญ! ผู้เป็นครูหนึ่ง นางไม่ให้นักการเมือง นาง
เดินทางมาสู่ประเทศสยามในฐานะของครู เพื่อรายได้ เพื่อ
ถูก ๒ คน และเพื่อความมั่นคงหญิง นางรู้จักตัวของเธอ
ได้อย่างดี สมมุติว่านางเป็นคนฉวยโอกาส opportunist
และแต่งตั้งบทบาททางการเมืองร่วมกับกงซดน้อย (เซอร์
รอเบอต์ ซอมเบ็ก พ้นจากตำแหน่งกงซดไป มีดเคียวน้อย
ได้เป็นกงซดแทนในเวลาสั้น) เราจะได้เรื่องผาดโผนอีก
หลายบท ทั้งคงได้กล่าวมาแล้วว่า กงซดน้อยไม่ค่อย
จะ "กิน" กับ "พระเจ้ากรุงสยาม" แก่เคยเป็นข้าเก่า
เก่าเพียงของสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ มาก่อน และก่อนข้างจะ
เรื่องเกี่ยวกับรัชกาลที่ ๔ ค่อนข้างมาก

ข้าพเจ้าหมายถึงอะไรในคำนี้ ?

มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับ "ฝรั่งเหลือง" และ
"ฝรั่งขาว" ความที่ได้อ่านมาแล้วอย่างช้าช้า
หมายความถึงความรอบรู้ ซึ่งเราพ่ายแพ้เราอยู่ไว้ เมื่อ

“ อัยยพวกราช ” ดนตนาถน์โดยมีเกียรติ ๗ ดัชนีหนึ่งโศ
ภายในเวลา ๒ ชั่วโมง เราจะด้นนาถน์ถึงหัวใจของประ
เด็นของเรื่องทุกอย่าง และใช้ทัศนคติโลก แตกต่างกับ
การด้นนาถน์ของเราดูติดกับพัน เราด้นนาถน์ ๓ เดือน
เรามีแต่เรื่องภาษิตอันเรียกราค scattering sayings เรื่องนก
น้อยทำรังแต่พอตัว ฐา ๆ ได้พริ้วของเด็มนางม อัยยซึ่งดู
ก่อนห้าม ห้ามไม่ส่งจนเกินศักดิ์ ฯลฯ ซึ่งโดยมากเราไม่
มีความรู้แท้ ในความหมายอันแท้จริงของภาษิตเรียกราค
นั้น และมักจะจบลงด้วยเรื่องสุราอย่างเดดกับผู้หญิงยิ่งเรือ
เกือบทุกมุมต้นมาคม เมื่อเรามี “ ผังผองโหดของชน ” เรา
ก็ของทนทานฟังเรื่องการด้นกเหยียดหยาม เมื่อท่านผู้
พูดกับเพื่อนร่วมผิงของท่าน ครั้น “ ผังผองโหด ” ของ
เราไปพูดกับ “ ผังผองราช ” จริง ๆ เราด้นเปิดอัยยกาย
โหดเรดอันได้ฟัง ข้าพเจ้าเสียใจที่เบียดเบียนความเป็นจริง
อันเป็นผลของการศึกษาระดับคำของเราอัน ข้าพเจ้าไม่
ได้หมั่นประมาทพระดำริมีปัญญาอันดำเิดีของสมเด็จพระปิ่น
เกล้าฯ ในการที่ทรงด้นนาถน์อย่าง tête à tête หรือทรงเบียด
ดกกับมิ่งเคอรันออก ซึ่งแน่นอนละ มิ่งเคอรันออกฯ คงไม่

ทูลถามทุกเมื่อเชื่องวัน แคว่ “ ไต่ฝ่าละอองธุรีพระบาท
 ทรงดำราญพระยศหรือ ? ” หรือ พรุ่งนี้ ข้าพระพุทธเจ้า
 จะเชิญเสด็จไปดำเิ่งที่ค้ำบดพนศันคม หรือข้าพระพุทธเจ้า
 จะร้องเพลง The Lament of Young Lovers ถวายพร้อม
 กับเบ้าแค้น ฯลฯ น้อกรั้มีชีวิตมาดไหน เกือบจะกด้าย
 คอหงัดแค้นคืน เจราก็ ในบัญญัติเกี่ยวกับ “ พระเจ้ากรุง
 ดยาม ” น้อกรั้คงมีความรู้อย่างพิศดาร ยิ่งกว่ามดชื่อ
 แอนนา เพราะเป็นคู่แข่งนามกับคู่เป็นนายคน ถ้ามดเคอร์
 น้อกรั้และมดชื่อแอนนา “ จ้เมื่อกัน ” เพื่อประเทศอังกฤษ
 เมืองไทยจะมีไปสักเพียงไหน ! แน่นอน ช่มเจ้าพระ
 มินเกล้า ฯ อาจจะต้องรับสั่งว่า “ Well! Mr. Knox, we
 are not Brother เราไม่ใช่พี่น้องกันเลย (หมาย
 ความว่า ช่มเจ้าพระมินเกล้า ฯ ไม่คิดว่า “ พระเจ้ากรุง
 ดยาม ” ทรงเป็นพระเชษฐาของพระองค์ And histori-
 cal records have proved that a kingdom with two
 Kings is never a kingdom และประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์
 ว่า ราชอาณาจักร คือต้องมีพระมหากษัตริย์องค์พระองค
 หนึ่ง ไม่ใช่ราชอาณาจักร unless one has been executed

or kept as a puppet or else a prisoner of stage like me.

ถ้าองค์ใดองค์หนึ่งไม่ถูกศกพระเคี้ยว หรือเทอดเป็นหุ่น
หรือมีฉะพนักเบ - นักโทษแห่งแผ่นดินศุวเรา ”

มีแต่เดอวพอกชกคองกรบาทุดถานว่า “What exactly then is your plan your Majesty? แผนการณท
แน่นอนรองไตน้ำดะของชุดพระบาทเป็นอย่างไร ? ” คำ
กรบาทุดเช่นนี้ ด่มเต็จพระบั้นเกล้า ๆ จะทรงตอบเดียง
ไปดั่งเรื่องเก้ง เรื่องแควหรือ ? เป็นไปไม่ได้โดยแน่นอน
จะต้องทรงรับสั่งอย่างมากมาย.... ทักทรงกันมากที่สุด
ที่ทรงชำระราชเหตุกษัตริย์ และที่คองไร “ พระองค์มีบุญ-
ญา ” มากที่สุด !

ข้อทพงดังเกิดเป็นอย่ายิ่งคือ กงชุดน็อกซ์ ไม่
มีบทบาททางการเมืองใด ๆ ในสมัย “ พระเจ้ากรุงสยาม ”
เลย และไม่คองดั่งดัยว่า ความนิ่งเงียบของกงชุด น็อกซ์
รัชนี้ จะไม่เนื่องมาจากการรอร้องของผู้มีพระคุณแก่ชีวิต
คน เหตุผลของการรอร้องนั้น คองรอกด่างยาดังคำสอน
อันประเสริฐ - ใน - ของพระคำสอนฝ่ายมหานิกาย คือ
“ กัญญุชรรณ ” (คำสอนอันประเสริฐเหนือคำสอนอื่น

ถึง ๒ ประการคือ “ มรณนิมิตตปฏิปทา ” และ “ อโหสิกรรม ”) แม้ในรัชกาลที่ ๕ ทรงสดับอักษร กษยาพยายาม หลัดกลัดถึงที่สุดเท่าที่จะได้ถึง ดังปรากฏชัดพิสุจน์ในอัครประจักษ์ ของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีที่บอกหนึ่งว่า “ ทรงหนึ่งมีราชการสำคัญ อ้ายเจ้าอางคี้ คิคมิชอบ ไปเอาบุตรสาวของกงซุนน็อกซ์มาเป็นภรรยา เขาอำนาจพ้อตาเรียกเรือรบ เวลาขึ้นในกรุงเทพฯ ตกใจกัณฑ์เมือง กัดว่าอังกฤษจะคิดให้มิเหตุใหญ่ขึ้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาประภัสสร์ทรงวงศ์ กับเราไปราชการพิเศษ ณ กรุงลอนดอน ”

(“ อ้ายเจ้าอางคี้ ” มีบรรดาศักดิ์เป็น “ พระ ” เป็นสมารักษ์คนหนึ่งในตระกูล อมาตย์กุด ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ไปช่วยราชการรุกของทัพพม่าจีนบุรี เราคงไม่คิดว่า ภรรยาของท่านกงซุนน็อกซ์ เป็นชาวทองในวงหน้า เป็นคนไทย ข้าพเจ้าเคยรู้จักกับหลานของกงซุนน็อกซ์คนหนึ่งเมื่อ ๒๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว เธอบอกฉัน เธอไม่รู้เรื่องราวอะไรเกี่ยวกับทวดของเธอเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง Memoirs หรือบันทึกความทรงจำของกงซุนน็อกซ์ ซึ่งคงมีอย่างแน่นอน ไม่เป็นที่สงสัย

ถ้าไม่ถูกส่งไปเก็บไว้ในตู้สมุทศคัมเมือง ของกระทรวง
ต่างประเทศอังกฤษ)

แต่อะไรที่ทำให้ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเจ็บ
แค้นพระทัยเรื่องนาย โอบาเรต์ ?

เรื่องแรกคือ เรื่องบาทหลวงดุกคีย์ ดั่งนรา
ปาเดอควี " ในกรุงเทพ-คนหนึ่ง ชื่อ "นารแดง" บาท
หลวงคน " เฒ่าการเมืองนำหน้านายโอบาเรต์ " ตาม
คดีบัญชีของแก โดยไปทะเลาะกับข้าราชการไทยผู้หนึ่ง
อย่างรุนแรง เรื่องถึงศาล ขณะนั้นหม่อมราโชทัย เป็นผู้
พิพากษาฝ่ายไทยคนหนึ่ง ชื่อ นารแดง หน้าพระยาวิเศษฯ
คู่ความว่าเป็น "คนโกหก" เจ้าคุณเกรงหน้า นารแดง ว่า
"คนโกหก" เหมือนกัน นายโอบาเรต์ได้รับฟ้องว่า
ข้าราชการไทยผู้หนึ่งชื่อ พระยาวิเศษฯ ได้ถูกศาล
ตัดสินเห็นว่า เป็นศาลนาโกหก ! การฟ้องท่านของมิด
เหมือนความจริง หรือการกดดันแก่ท่านเองนี้ นักศึกษา
ชาวญวนเรียกว่า "คือบ่อมน้ำใจ" ซึ่งชาวฝรั่งเศส
ทั้งชนคานและชนกีย ชอบทำกับชาวอินโดจีนมาก นาย
โอบาเรต์ ส่งคนไปเฝ้า "พระเจ้ากรุงสยาม" ในวังหลวง

ทันที บังเอิญ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงคิดวราสาร
ให้นำในเวลานั้นไม่ได้ บุตรของนายโอบาเรตต์ กลับไปใช้
“คิดปล้นแม่น้ำโขง” ถิ่นนาย เรื่องกลายเป็นพื้นเป็นไฟ
ริมจะไหม้เมือง ถึงกับมีการบุกรุกเข้าไปในพระราชฐาน
ไปเผชิญหน้ากับบรรดาที่ ๔ ในวันนั้นจนได้

พอทราบข้อได้ ๒-๓ คำ “พระเจ้ากรุงสยาม”
กรวออย่างทรงอคทนต่อความกักขังระหยาบคาย ไม่ได้เหมือน
กัน จึงบัญชาให้มหาดเล็กได้เจ้าคังทุต ออกจากพระราช
วังไป !

เรื่องที่ ๒ เนื้อมาจากเรื่องแรก

ก่อนนี้มีฝรั่งแอนนามันตั้งใจว่า “เจ้ามนุษย์บ้า
เถื่อนในตำแหน่งกงสุลแห่งประเทศมหาอำนาจในยุโรป ได้
บังอาจจับศิระหม่อมราโชทัย และรังคังทุตออกจาก
สถานกงสุล ในวันเมื่อไม่รทเถตา ๑ ให้หม่อมราโชทัย
ไปอธิบาย ความเป็นจริงให้กงสุลฟัง”

เรื่องนี้เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ๑ เป็นบทบาทการทูตชั้น
ยอดเยี่ยม ที่ประเทศฝรั่งเสด็จพร้อมตั้งสอนกันมาโดยไม่แย
แต่ว่า คนไทยทั้งประเทศจะเกลียดฝรั่งต่างแข่งเพียงใด

ชาวฝรั่งเศสที่เจริญไม่เคยรับนิโคชอบคือพฤติกรรมน้ำ เตือน
โต ๆ ของชนชั้นกษัตริย์ของคน แม้แต่พฤติกรรมนั้นจะ
เป็น " การตบหน้า " คนไทยทั้งชาติ คือพฤติกรรม
ของนายโอบาเวตก็ตาม

ศ.ว.๘ จรรยาโก เป็นคนไทยคนเดียว ไม่ใช่ใน
รัชกาลที่ ๕ แต่ในรัชกาลที่ ๕ ที่เข้าเนคความปวดร้าวของ
ชนของชาวไทยที่ถูกฝรั่งเศสข่มเหง ซึ่งคน ที่เห็นหลังบ้าน
แล้วน้ำตาไหลอาบหน้าว่า " เราได้ก่อดังความมักใหญ่
ไต่สูงของชาติฝรั่งเศส ท้ายคิดว่าเอาประเทศเขมรไปนานมา
แล้ว มันจะอดตายอดจนเขามาอีก บดิน เหตุการณ์
เมืองจันทบูรณ ก็เกิดขึ้นกับคำที่เราอดตายอดใจ
กันหน้าหน้ามอญ หากคนไทยใจใหญ่พอจะร่วมมือร่วม
มือสู้ กับฝรั่งเศสแต่สักคนเดียวก็ไม่มี ก็ด้วยกับเกรงกลัว
ฝรั่งเศสทั้งแผ่นดิน เป็นการนำปศาจ ด้วยเขาเป็นฝ่าย
กระทำแก่เราก่อน อุปมาดังเราเป็นคณวีรดาตศาชาจ สู้มก
แดงตัวเล็ก ๆ ก็มิได้ เมื่อสร้างมาเหยียบขำราจวังของมัน
ถึงถนเมื่อใด มันก็รวมกำลังกันรวมกั ถึงมันจะตาย
ก็ไม่ไต่ตายเปล่า หรือตายอย่างวีรดาตศาชาจ เมื่อ

ไม่มีใครรู้แล้ว เกาคนเดียวจะขอรัชชวางออกคือดี โรมรณ
ไม่ยอมเป็นทาสฝรั่งเศสเป็นอันขาด ไม่ว่าจะเบ็ดผู้ดำพั้ง
ตัวคือตัว หรือให้เรานำกองทัพออกคือดี”

เรื่องที่สาม ที่นายโอบาเรตักของตนยังมีอีก คราว
นั้นเป็น “คำตั้ง” จากสถานกงสุลฝรั่งเศส ให้พระเจ้า
แผ่นดินสยามปลด เจ้าพระยาตากาโหมศรีบริวงศ์ ในฐานะที่
เจ้าพระยาตากาโหมศรีบริวงศ์ เป็นผู้ขัดขวาง ไม่ยอมมอบ
พระตะบองและเสียมราฐ ให้แก่ฝรั่งเศสแต่โดยดี.... ถ้า
ไม่ปลด กองทัพเรือฝรั่งเศสจากไซ่ง่อน จะมีข้าวดสยาม
ทันที!

แต่ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงปฏิเสธอย่างเด็ดขาด
ทรงดิมกตัวฝรั่งเศส และจะทรงเป็นอย่างไร ต.จ.ศ. ๑๖๖๖ ๑๖๖๗
โท ขึ้นมาบ้าง การบิ่คข้าวจกเงี้ยวหายไป ในเมื่อคนจริง
พบคนจริงเข้า ตามการค้นคว้าของข้าพเจ้านั้น เบื้องหลัง
เหตุการณ์อันสำคัญนี้ อยู่ที่ฝรั่งเศสยังต้องทำสงครามกับ
จีน ในปัญหาความกึ่งของความเป็นใหญ่เหนือดินแดน
ประการหนึ่ง ประการที่ ๒ คือชัยชนะของฝรั่งเศสเหนือ
ญวนกลางกำลังพิวพันกันและไม่แน่นอน ประการสุดท้าย

คือ การฟังได้เริ่มร่อวใหญ่ไปจากสยามใหม่ ๆ การ
 ดำรงคณคดียังทำครั้ง ๆ ถดาง ๆ และที่น่าช้ำกัก
 ทงฝรั่งเศ ไทย และเรมร ค่างก็ไม่ว่า ในบ้านดกรอง
 ประเทศเรมรบริเวณเมืองเสียมราฐนั้น มีโบราณวัตถุมีชื่อ
 เื่องดังครองโลกแห่งหนึ่ง ที่เรียกกันต่อมา "เพชรแห่ง
 เอเชีย" คือ นครวัดและนครธม !

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงมีพระราชหัตถ์เสด็จ
 ังนาย โอบาเรต์ อย่างไพเราะที่สุดว่า

To the Hon the Monsieur. Aubaret, the Consul
 for H. I. M. Sir :-

The verbal insult or bad words without any
 step more over from lower or lowest person is
 considered very slight and inconsiderable.

ความตอนหนึ่งว่า - "อันความหมิ่นหยามจากคน
 ทรามหน ย่อมหาว่าระมีได้"

ที่ทรงเรียนคำ ว่า the Monsieur Aubaret นั้น
 ฟังดูกรมค ทำให้นกตง เอมีด อุดก วิเคราะห์ซอมนก
 ประพันธ์ของโลกคือ Honoré de Balzac ว่า "คำ de นี้
 ฟังดูแปร่ง ๆ ถ้าจะถือว่าจำเป็นของไร้อะไร ก็เห็นจะไม่
 จำเป็น แต่ถ้าจะถือว่ามีของทรูทรา ทำใหม่สักค มี

สง่า กัมาไรทเค็ชอง แบนทาวเรอมนวา Honoré Blazac

เฉย ๆ "

The person standing on the surface of the ground or floor Cannot injure the heavenly bodies or highly hanging lamp or globe by ejecting his spit from his mouth upward it will only injure his own face without attempting of Heavenly bodies.

ความคองชองนวา " มนุษย์ทกคนนวาตาบรพวา
กรงแตจะประอะเปอเพนคอง "

The Siamese are knowing of being lower than heaven do not endeavour to injure heavenly bodies with their spit from mouth

คองชามคอง " ประเทศชองนวาชานกตวควา ตา
กว่าพวา ย่อมไม่อยากทาวตาบรพวา โดยกนพวาตาบ
รพวา "

A person who is known to be proverbless by every one, as they who have no arms or legs to move oppose or injure or deaf or blind etc. Cannot be considered and said that they are our enemies even for their madness in vain - it might be considered as easily agitation or uneasiness.

ความคองชองคองชอนคอง " หนคองนแอนน ย่อม
ไมคองถงวาเป็นศทรของใคร ถึงแม้จะบ้าคองไปก็ไปประ-

โยชน เพราะรังแต่จะถูกหาว่า ก่อความวุ่นวาย
เท่านั้น

ข้าพเจ้ารักครอบครัวทั้งสี่ Anna and the
King of Siam บรรดาพระราชมารดาและข้าพเจ้า ทั้ง
สี่พี่น้องของพฤติกรรมนายโอบาเรคือเจ้าอะเค็ค ข้า
ขอบคุณยิ่งกว่านั้นคือ ได้มีการถ่ายทอดงานชิ้นแรกของ
มิชชันนารีออกมาออกเป็นภาษาต่าง ๆ ถึง ๑๖ ภาษา รวม
ทั้งภาษาฝรั่งเศสด้วย !

๘
บทที่ ๗

อารยธรรมอันมิใช่ "อารยธรรม"

—๑—

ในหนังสือ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทั้งเล่ม ข้า
พเจ้าใคร่ปรารภนาให้บท ๗ นี้ เป็นบทสำคัญที่สุด แม้
จะผิดหลักอักษรศาสตร์เพียงใดก็ตาม

อะไรทำให้ข้าพเจ้ามึนงงถึงเช่นนี้ ?

อะไรคือ "อารยธรรม" ที่แท้จริง ?

นักศึกษไทยคนเดียวที่กล้าพูดถึงอารยธรรมอย่าง
ท้าวหาญ และพูดผิดด้วย คือ ก.ศ.ร. กุหลาบ ในหนังสือ
สยามประเภทอันลือชื่อของท่าน กล่าวหาว่า "อารย
ธรรมนั้น หมายถึงความสะอาดด้วยประการทั้งปวง ซึ่ง
จะเป็นไปโดยง่าย ๆ มิใช่" นักศึกษาผู้ยิ่งใหญ่กว่า

ก.ด.ร. กุหลาบ ก้อย ศ.จ. ธรรมนาโถ ได้แสดงอรรถา
ธิบายไว้ในหนังสือเรื่อง "รักความเจริญ" ของท่านคอน
ทิง ไม่ใช้คำอาชวรรม ใช้คำ "ความเจริญ"
อันมีนัยเดียวกันว่า "สิ่งใดที่จะให้เกิดวัน ซึ่งอำนาจ
และธรรมะอันตั้งงามแล้ว สิ่งอันนั้นพึงเรียกได้ว่า "ความ
เจริญ" ดังนี้

เราท่านต้องไม่ลืมว่า พหุเศษบุรุษทั้งต้องงันเกิด
ในรัชกาลที่ ๖ และความเข้าใจผิดของ ก.ด.ร. กุหลาบ
มีรักความเจริญ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เต็ม แต่เป็นคำอธิบาย
ของอาชวรรมไม่ตรงจุด อรรถาธิบายนั้นมีส่วนถูกต้อง
เกือบ ๗๕ เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือ ถูกอย่างร้ายแรง ส่วน
ความเข้าใจของ ศ.จ. ธรรมนาโถ นั้น หากอธิบายคำ
ว่า "สิ่งใด" อย่างเต็มความ ก็จะถูกต้องตามโลกทัศน์
ไม่น้อยพอควร

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ นั้น การจารึกโคลงคำราชา
และสุภาษิตตามธรรมเนียมของโบสถ์วัดพระเชตุพน เป็น "อา
ชวรรม" หรือไม่ ในเมื่อเนื้อหาของกาจารึกนั้นทำให้เกิด
ความสะทอนและธรรมะ ? ในรัชกาลที่กล่าวมานั้น โรง

พิมพ์โดยกรมแผนที่ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ดร. แคนบัส แบดค็อกซ์
หรือ " หมอปลัดเด " ได้ตั้งรกรากที่ปากคลองเจ้าเพชร
จนบุรี

ในรัชกาลที่ ๔ หรือ " พระเจ้ากรุงสยาม " ของ
เราทรงมีโรงพิมพ์หลวงตั้งที่ถนนอย่างหมอปลัดเด ทรง
ส่งนักเรียนพระญาติให้ศึกษาภาษาต่างประเทศ ทรงสร้าง
ถนนเจริญกรุง ทรงคิดก่อตั้งพันธุภัณฑ์กับนักการเมือง ประ
ชาชาติรับดี มหาจักรีย์ ตลอดจนนักคาราคาศศรทั่วโลก
ทรงเปิดสยามให้นำมาประเทศมาตั้งกงสุล ทรงบังคับการ
ศึกษาพระราชบุตรพระราชธิดา ถึงกับเปิด " โรงเรียน
แรก " ในพระบรมมหาราชวัง ทรงคัดลอกคัมภีร์อาณาจักร
พระราชพงศาวดาร และทรงบัญญัติกาต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง
ทุกพระองค์ทรงบำเพ็ญคุณเป็น " อารยธรรม " หรือไม่ ?

จะขอข้ามไม่กล่าวถึงความเป็นชาติไทย ในรัชกาล
ที่ ๕ ในขณะ เพราะต้องการไว้เป็นตัวอย่างของการวิจารณ์
อย่างจริงจัง จะขอพูดถึงความเข้าใจเกี่ยวกับอารยธรรม
ในรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นสมัยที่คนไทยก่อกำเนิดจาก " เมือง
แก้ว " (ส่วนพระเจ้าพระยา พระเสด็จ กรมพระยาธิบดีเรียก

ประเทศอังกฤษ) และบนภาคพื้นยุโรปมากมาย พอไป
แต่ดัดดัดซึ่งดูกันไปทน ใจรักในวงเกษียณจะหมดเกลี้ยงซึ่ง
เจ้าฟ้า พระองค์เจ้า และหม่อมเจ้า ที่ไปตั้งพี่ในต่าง
ประเทศก็มีมาก ไประยำ ไปเกรง กลับมานับแต่ และ
ไปเป็นชาวต่างประเทศก็มีจำนวนไม่น้อย ที่ไปทำชื่อเสียง
เกียรติยศกลับมาเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ราชการก็บริ
มาณจำนวนมิได้ เนื่องจากเราไปกันเป็นแพๆ ไม่แตกต่าง
ดูโรกับในเรื่อง "จำนวน" กับสมัยนี้

เมื่ออยู่เมืองนอก ต่างก็ตั้งใจที่ จะเยอทะยานคิด
ฝันอยากจะทำให้น้องไทยเจริญรุ่งเรืองศุขดังเขา (ขอใช้
จำนวนของ ม.จ. อากาศถึง ระพีพัฒน์ ในเรื่อง "นิ
ราชหรือผิวเหลือง" ฉะ) แต่ครั้นกลับมาไม่นานก็หมด
กำลังใจ ทำอะไรไม่ได้ และจะไปตามเพื่อนฝูง.....

ในสมัยเมื่อราชการที่ ๖ ทรงกลับมาใหม่ ๆ ทรง
มีความคิดเห็นในการประพฤติศึกษานาเจริญ อย่างยุโรป ทาง
นิตยสารอยู่น้อย จะเห็นได้จากวารออกหนังสือ เช่น
"ดุสิตนิคม" สมุทรสาร วชิรญาณ ตลอดจนวิทยาทานฉบับ
ดุสิตวิทยา ฯลฯ แต่มีสิ่งที่น่าสนใจก็คือ นิตยสารเหล่านี้

น้อยนิดมาก ออกกันไม่เท่าไรก็ล้มเลิก ทั้ง ๆ ที่มโหรีของ
ความคิดความเห็นมากมาย พึงศึกษาและพึงวิจารณ์เป็น
อย่างยิ่ง

สิ่งที่น่าแปลกใจที่สุดคือ ในนิตยสารเหล่านี้ เท่า
ที่ได้ดูอย่างละเอียดละเอียดเป็นส่วนมากนั้น ไม่กล่าว
ถึง "อารยธรรม" เลย กล่าวกันว่า อารยธรรมเป็น
สิ่งสูงดำดั้น ไม่พึงสนใจจริงจัง ทั้งเป็นเรื่องที่ใหญ่โต
เหลือประมาณ คือจากการไม่แยแสคือ "อารยธรรม"
โดยเทคนิกและความหมายแล้ว สารคดีนานารดในนิตย-
สารที่กล่าวมาแล้ว ยังพยายามหักเคียงการ เปรียบ
เทียบความเจริญระหว่างญี่ปุ่นกับไทย พิลิปปินส์กับไทย
อินเดียนกับไทย ฯลฯ แต่มีเรื่องราวของเมืองแก๊งและ
ยุโรปประเภทหยุมหยิมนับไม่ถ้วน ถ้าไม่แปลกเขียนอย่าง
เป็นชน หรือมีฉันทนคติอย่างกรีกกรายแก่กุ่ม
และอย่างมี "เวลา" น้อยเต็มที!

ข้าพเจ้าเกิดในกลางรัชกาลอันรุ่งเรือง และเมื่อ
เริ่มทบทวนถึงนั้น ข้าพเจ้าเป็นบรรณารักษ์ของโรงเรียน
มัธยมตอนต้นอยู่ พ่รายข้าพเจ้าเรียนหนังสือภาษาอังกฤษ

ชั้นสูงในกรุงเทพฯ ๑ ก่อตั้งบ้านเทอมโต ข้าพเจ้าก็ได้รับ
คำบอกเล่าถึง " ความเจริญ " นานาประการของกรุงเทพฯ
พระนครอันน่าพิศวง

กลับมาเล่าเรียนความฉลาดในกรุงเทพฯ ๑ ด้วยคน
เอง มาเรียน ณ Grammar School ข้าพเจ้าได้วิชา
ที่รักชอบให้รักหนังสือ รักการไต่ถาม รักศึกษาเป็น
มาของชาติต่าง ๆ ในหนังสือภาพ รักศึกษาเป็น
ต้นกล้าที่ขยายเติบโต และยิ่งเรียนพลศึกษาการวิเคราะห์
ที่ยังคงคล้ายออกไฟศาล ในที่สุดเมื่อเป็นบรรณาธิการ
หนังสือในห้องเรียน เมื่อเรียนชั้นมัธยมศึกษา ๘ ข้าพเจ้า
ทราบถึงเทคนิค ๒ ประการ ที่ใช้เป็นหัวใจของการปฏิบัติ
ราชการในรัชกาลที่ ๖ หรือใช้เกี่ยวกับ " อารยธรรม " ^๕
คือ

๑. การสร้างชาติ ให้เจริญ นั่นคือ " เด็กร "

(adapt) จากองค์ของเรา

๒. จะเอาของยุโรปมาดองเมืองไทยทั้งหมด หรือ
" ระเบิด " (adopt) นั้นไม่ได้

เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญไม่เพียงแต่สำหรับในรัชกาลที่
ทั้งรัชกาล แต่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับราชวงศ์จักรี และ
สำคัญอย่างยิ่งสำหรับไทยทั้งชาติ

ก่อนวิเคราะห์ห้อย่างละเอียดถึงเทคนิคของ
จะย้อนมาถึงปัญหาเดิมว่า “อะไรคืออารยธรรม” ?

“ความเจริญ” growth เป็นคำเดียวกับ “อา-
รยธรรม” Civilization หรือ ?

-๒-

ความความเข้าใจอย่างสามัญธรรมดา คำว่า
“ความเจริญ” เมื่อกำกวางไร้ได้ทั่วไป จะใช้กับคำ
growth ก็มี ส่วน จะใช้กับคำ progress ก็มี ส่วน จะใช้
กับคำ developement ก็มี ส่วน จะใช้กับคำ betterment
ก็มี ส่วน สุดท้ายแล้วจะไร้มุ่งถึงความเจริญอะไร

คำ civilization เป็นคำเทคนิค

แปลอย่างกลาง ๆ ได้ความว่า “สถานะที่ออกจาก
ความป่าเถื่อน” (จากปทานุกรมของดิเรกและ ไบรอนแห่ง
ราชบัณฑิตยสถาน)

แปลโดยนัยประวัติศาสตร์แห่งอารยธรรม และตั้ง
คมวิद्या หมายถึงความถึง "ความงอกเงยเติบโตใหญ่ไม่มีหยุด
ของเครื่องมือไม้สอย" (the progress of tools) หรือ
"ความเจริญก้าวหน้าของอุปกรณ์ไม้สอย" (the instru-
mental growth)

ขอขยายความหมายทั้งสอง ซึ่งเป็นอย่างหนึ่งอัน
เกี่ยวข้องกันโดยพิศดาร

ประการแรกคือ "ความงอกเงย" และ "ความ
ก้าวหน้า" นั้นมีความหมายจำกัดในตัวเอง ๒ นัย นัยแรก
ได้แก่ "กำลังผลิต" (the power of production) อีกนัย
หนึ่งได้แก่ "ความมีชีวิต" (the vital force of the power
of production)

โดยนัยพิศดารนั้น "กำลังผลิต" หมายถึงเครื่อง
กลไกหรือเครื่องจักรอย่างใดอย่างหนึ่งที่ช่วย หรือแทนแรง
งานของมนุษย์ มนุษย์หยุดใช้ไม้ ไร่ไถ่ ไร่แรม ไร่
ตะโพก ฯลฯ ในการแบกหามหรือขนส่ง มนุษย์ไม่ประสงค์
ให้แรงงานของตนหมดเปลืองไป ทราบโดยที่มั่นของสำ
มารทประคิษฐเครื่องกลไกแทนแรงงานของมนุษย์ได้มนุษย์

หยุดใช้แรงงานของเพื่อนมนุษย์ เขาแรงงานของไอน้ำ แก๊ส
ไฟฟ้า มาแทนที่ มนุษย์ หยกไม้ ไรศด... ทุนแรงงานของตัว เขา
ควาย ม้า โดยแรงงานแทนที่คงกล่าวกันว่า
เมื่อบรรดาสถานะนี้ เราเรียกว่า มนุษย์ออกจาก
สถานะแห่งความเป็นป่าเถื่อน ลงสู่ "เจริชเชน"
นัยที่ เกี่ยวของกับ "ความมั่งคั่ง" ของกำลังผลิต
เพื่อความก้าวหน้าและความงอกเงยนั้น หมายถึงความ
เป็นเจ้าของกำลังผลิตต่าง ๆ หรือหมายความถึงอำนาจ
ควบคุม หรือครอบงำ ซึ่งเป็นที่มาของกำลังผลิต (row
materials) และทรัพยากรของผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ (con-
sumption and markets) แต่ที่ ได้หมายความว่า เมื่อประ
เทคนิหนึ่งผลิตอุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งได้แล้ว เราเห็น
ว่าเป็นประโยชน์ เราใช้เขา ซึ่งเท่ากับเรามีอุปกรณ์
นั้น ๆ เหมือนกัน

ประเทศสยาม บทพระรองอย่างร้ายแรงที่สุดในเรื่องนี้
ในหนังสือตำราของแม่ทัพเจ้าโตคำหนักการไม่เป็นเจ้า
ของกำลังผลิตและการไม่มีรัศของกำลังผลิต ว่าเป็นความ
โหดร้ายทารุณ ดังคำ ทำตามเกียรติ ประสงค์ของชาติไทย
และคนไทยอย่างน่าอัศจรรย์ของ เราไม่ไร้รัศคั้งนี้ เราจะ

เขาเงินจากไหนมาซื้อ จะสังเกตการก้าวทัพ อย่างมหันต์
ร้อนไต่จากรายการเรียราย ซึ่งมทบทกการวางนงในพระราชา
ณาเรศ จะซื้อเรือพระวองกเรียราย จะสร้างสะพานปฐม
ราชานุสรณ์ก็เรียราย... ตามตถาบรรณทุกการประเภทแม่ใน
มหาวิทยาลัยกม หดการรณเกอวกับการเรียรายไม่ใช่
ทุนสมทบด้วยเจตนาทางอศมกคิ donationหรือมูลนิธิfund
ซึ่งเราไม่จ่านอนนอเนต่นอยทงก่าดงทน

ความเจริญที่ไต่จากรายการซื้อทำให้เราพึ่งตนเองมิได้

เมื่อเราพึ่งตนเองมิได้ ก็ทำให้เกิดความรังเกียจหรือความจำ
เป็นตคองทงคนอื่นตลอดไป อปกรณใหญ่เรณเรอรวม เรือ
ค่านา รถถง บนม ทญ เครื่องบม ฯลฯ เราทขอจาก
ทางประเทศเย้าที่เป็น "รองใหม่ซัด" ฉะนั้น พรงนก็เป็น
"รองด่าดมัย" อ่าหรบประเทศที่มก่าดงผลิตไม่ดี่นดัด

เมื่อรัชกาลที่ ๕ ถึงทุกไปอังกฤษคนแรก ทวง
ถึงทุกให้ซื้อถดองศควาททตมัยดงมา ครั้นเมื่อเกิดศุริย
การทหวอวพ ถดองททวงไร้นนทอชเป็นกถดงเกา ถ้า
ดมัยกกว่าถดองของนักศควาราค่าศครมีรังเศศ ที่มารวมศุริย
ยการศุริยถึง ๓๐ ปี!

ที่ราชทูตก็คือ นานาประเทศรู้จักอุปกรณ
ประเภทที่เราขอมาอย่างมโหฬาร เราตายเป็นเด็กน้อย
เราจะเอาอาวุธของเราไปรบกับเราหรือ ?

ความเจริญของเราเป็นความเจริญที่ตายด้าน
ยิ่งของธรรมาธิยัง ยิ่งเรียวราย ความรู้ที่นึกคิด
ของประชากรของแม่หนายรัฐมาด เพราะการขอไม่ใช่การ
แสดงถึงสมรรถภาพ การขอเขาทำไม มาอ้าง demand-
stration ไม่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจใด ๆ เลย มันเป็น
การข่มขู่เป็น มันทำตายศักดิ์แห่งความเท่าเทียมของชาติ
อย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ทำตายศักดิ์แห่งความ
เท่าเทียมของความเป็นมนุษย์ด้วย กล่าวคือ ทำให้คนไทย
เขาเปรียบชาติอื่นทางการคิดค้น ในการที่นายเฮส จี เจอดี
พูดถึงประเทศสยาม (สยามรัฐภาค) เรื่องคนไทยไม่
“ให้” อะไรแก่มนุษย์ชาติเลยจึงเป็นการกล่าวที่ถูกต้อง
ใครทำให้ประเทศไทยถูกประณามเช่นนี้ ?

รัชกาลที่ ๕ หรือ ? รัชกาลที่ ๕ หรือ ? รัชกาลที่
๖ หรือ ?

ก่อนตอบคำถาม รอกอ้างถึงความหมายของ
คำ “อุปกรณ”

คำ "อุปกรณ" instrument กับ เครื่องมือ

ไร tools มีความหมายเหมือนกันมีความหมายว่าเป็นอุปกรณ
หรือเครื่องมือไร้มนุษย ทัมไร้ชีวิต lifeless หรือเป็น
ทาสไร้มนุษย ทัมไร้ชีวิต lifeless slave เช่น รถไฟ เรือ
ไฟ รถราง รถยนต์ เครื่องบิน ฉนวน คุ้เขิน ไทศัพท
โทรเลข ฯลฯ อุปกรณเหล่านี้หาชีวิตมิได้ และมีประโยชน์
แก่มนุษย์อย่างไพศาล อาจจะมีค่าตามแรงของงานที่
มันทำ เราขออุปกรณเหล่านี้มาอย่างพร้อมมูลถึงเพียงใดก็
นานาชาติมิ เราไม่ได้ชื่อว่า "เจเรญ" หรือ

ได้ครอบอย่างรัดแน่นแล้วว่าเป็นความเจริญอยู่เหมือน
กันแต่แสดงถึงความไร้สมรรถภาพของเราในการผลิตแสดง
ถึงความไร้ศักดิ์หรือเกียรติคุณแห่งความเป็นชาติ นั่นอัน
เมื่อหลักการของเราไม่แก่การซื้อ เราก็ต้องเป็น "ชาติ
ตลาด" เป็นทาสผลิตของกำลังผลิตทั่วโลกมาแสดงบทบาท
อยู่ทั่วไป นิสัยของประชาชนในชาติก็เฉียบขาด เห็นของ
ต่างประเทศก็ดิ้นรนจำเป็นต้องไร้อิสระเปลี่ยนแปลงตามสมัย
นิยมตามต่างประเทศ เช่น การซื้อและการเปลี่ยนรถยนต์ซึ่ง
เป็นนิทานเศร้าในกรุงเทพมหานคร เราไม่มีมืพอ...

ไม่มีอะไรที่จะทำให้คนไทยมั่งมีได้ ธรรมดาที่ไทยไม่ปฏิวัติ
เป็นชาติผลิตอุปกรณ์เหมือนกับโลกเราบ้าง

เราเคยปฏิวัติกันมาบ้างหรือ?

ในขณะที่ในพระราชอำนาจที่ ๖ ยังไม่ตกลง
จะ "เลือก" อารยธรรมหรือ "รับ" อารยธรรมนั้น ตาม
บ้านนอกของเราเต็มไปด้วยอุปกรณ์ประเภท โบราณกาล
(primitive) เบื้องต้นเช่นเครื่องไถ เครื่องคราด การใช้
ควาย วัว เกวียน ฯลฯ การร่อนฝ้ายจากธรรมชาติ ไม่
มีอะไรกับที่ชาวฮอลันดาเมื่อ ๕๐๐ ปีมาแล้ว และแม้ใน
พ.ศ. ๒๔๘๔ น. ๘๘ เมื่อรับของ "กระดกต้นหวด" ของ
ประเทศเราก็นำเอาอุปกรณ์สมัย ๕๐๐ ปี อยู่อย่างปดตามปดม
ภาคภูมิใจ!

ขอให้นักเปรียบกับพ่อค้าที่รับสินค้ามาขาย ย่อม
ไม่มีดีอะไรเช่นที่คนโง่ที่พอใจในการค้า ของ คน ธรรมดา ที่
ไม่ได้มีเงินเอาเยี่ยงนี้โดยตรง และย่อมไม่มีอะไรเช่นที่คน
โง่ไม่คิดว่าตนจะไม่เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีถ้าคน โง่เป็นเจ้า
ของกำลังผลิตสินค้านี้ ๆ

มานึกขนาดชาติไทยของเรา อย่าง ชิ่ง ที่ ไม่ เข้า ใจ
อย่างนี้..... ที่ไม่รู้จัก "อารยธรรม"..... ที่ปล่อยให้
ชาวต่างชาติมาทำโรงงานผลิตสำคัญต่างๆ ในเมืองไทยให้
คนไทยซื้อ เช่น โรงงานระเบิด โรงงานไม้ขีดไฟ โรงงานดี
ข้าว โรงเด็ย เหมือง ฯลฯ โดยอาศัยวัตถุดิบที่เกิดขึ้น
ในเมืองไทย ซึ่งเท่ากับทำให้เรามากอบโกยสร้างควม
มั่งคั่งมหาศาลถูกต้องตามนโยบายอารยธรรมจากเด็ด ของ ชาว
ไทยนับจำนวนร้อยๆ ล้านหยดอยู่ทุกปี เราปล่อยให้คน
ไทยเป็น "เศรษฐกิจสำรอง" เป็นบางภาคบางตั้งบางอย่าง
โดยเราไม่รู้จักตัว ก็ปล่อยให้อีก ๘-๙ เปอร์เซนต์เป็น
ทางด้านเศรษฐกิจ..... มีการครองชีพที่ต่ำที่สุด เป็น
beasts of burden มีอาชญากรรมมากที่สุด และเรียวราย
กันมากที่สุด!

เราเข้าใจอารยธรรมกันอย่างไร ?

ในรัชกาลที่ ๖ ไม่มีหนังสือภาษาไทยแม้แต่ดียว
กล่าวถึงอารยธรรมเลย กล่าวกันว่าทุกคนเหล่านั้นก็ตัว
"อารยธรรม" รับผิดชอบหรือคิดเห็นกันทั่วไปว่า อารยธรรมนั้น
เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเอง จะบังคับให้เกิดขึ้นไม่ได้... โดย

ไม่เข้าใจว่า "อารยธรรม" คือสถาปัตยกรรมแห่งความมั่งคั่ง
งวยทางอุปถัมภ์ไว้

นักเขียนชั้นเอกของเราเห็น อารยธรรม อย่าง เห็น
เป็นของบริบูรณ์เช่น "น.ม.ส." ว่า ถ้าต้องการรู้จักอารย-
ธรรมไทยให้ลึกซึ้งร่วมกัน! ในขณะเดียวกันนี้ มี
สมาชิกโรเตเรียนคนหนึ่ง นักชนาเมืองไทยเช่นเดียวกับ
ข้าพเจ้า ๓. กว่าปีมาแล้ว ได้ยกปัญหาเรื่อง "สยามควร
ประกอบอุตสาหกรรมอะไร?" แม้แต่ "กรุงเทพ" เองก็เป็น
ปราชญ์อย่างน่าประหลาด งานกวีบางบทของท่านกล่าว
ถึงบทบาทของอารยธรรมคาบสมุทรของเพดโค กล่าวคือ
ต้องด้อยไป ไม่วิเศษเท่าที่หรือนิยามโดยเจาะจง ผู้เขียน
ถึงคำ "อารยธรรม" ที่นิยามมากที่สุด คือสมเด็จพระ
พระยาคำรงราชานุภาพ ในหนังสือวรรณคดีเล่ม ๕

พ.ศ. ๒๔๗๓

ที่ทรงตอบผู้ใดถามว่า "อารยธรรม" หมายถึง
ความเจริญ ความมีระเบียบตั้งงามของประชาชนในเมืองใน
ประเทศ ไม่แตกต่างกับวัฒนธรรมซึ่งเพิ่งถึงการศึกษา
เป็นส่วนใหญ่นั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบจะทำนทรงได้คำตอบ

ต้น^๕มาจากปทานุกรมโคหรือหนังสือเล่มโคในจำนวน ๘๖๐
เล่ม ที่พระองค์ทรงมีอยู่

อาจจะเนื่องมาจากความเข้าใจ^๕ของกรมวัง "อารย
ธรรม" จึงไว้ความหมายสำหรับนักศึกษาไทย บ้านเมือง
จึง^๕นับ^๕ ๕ ตามบรรณของไทยเราเกือบทั้งหมดจึงอันแน่น
ใจแน่น และมาตรฐานการครองชีพของคนไทยจึงตกต่ำ
อย่างไม่น่าเชื่อและไม่อาจเปรียบกับราชอาณาจักรใดๆ
ใด.... อย่างต่ำถึงปัญหาภูมิปัญญาเลย

อาจเป็นที่^๕คิด^๕วิต^๕คง^๕น^๕แน^๕อน ที่ประเทศสยาม
ได้ถูกขนานนามว่า เป็นประเทศที่มี "อารยธรรมอันได้
หลัง" ในพ.ศ. ๒๔๗๒ และเป็น "ภัยอย่างยิ่งของชาติประชา
ธิปไตย"

—๓—

ความผิดใหญ่หลวงที่เข้าใจ "อารยธรรม" แยก
ต่างกับโลก นอกจากผลที่เสียหายดังกล่าวมาแล้วก็คือ
ก. แพ้ชาติกัมภาดังผลคดขอคเวธา

ข. เดียวกักรชาติ

ค. พงศตนเองไม่ได้

ง. เขาเปรียบมนุษย์ชาติตลอด เวลา ด้วย การ รุณ

มือเปื้อน

ยังมีผลตกรรจักรอันสุดท้ายที่เชื้อ หาย ช่าง หมด อัน
ถ้อยคำ นั้นคือการทำโดยจิตใจทางการค้นคว้า (research) และอาการอธิบายประกาศ (expound) ซึ่งมีความ
ความคิดใหม่ เรื่องความผิดใหญ่หลวงนี้ ข้าพเจ้าได้เขียน
ไว้นานร่วม ๓๐ ปี มาแล้ว และยังเขียนอยู่ตลอดมาทุกปี
ทราบโดยผู้ใดบ้างก่อนในสังคมของเราไม่เห็นและข้าพ
เจ้ายังไม่ตาย ก็จะต้องเขียนให้ปรากฏทั่วโลกหรือต่อ
หน้ากันให้จงได้ ว่าการทำโดยจิตใจทางการค้นคว้าโดย
กรรมชาติ ไม่ใช่ความจำเป็น เป็นมหันตภัยอย่างไร ?

ในประเทศที่เกี่ยวกับอุปกรณ โดยเฉพาะ คนไทย
คนแรกที่เราหรือสามารถรู้ได้ว่า ได้รวมประติพจน์วัตถุรับ
ใช้ชิ้นแรก ครั้งแรกคือพ่อขุนบางกลางท่าว (รวมมีดกับ
พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราช) ก็คือวังครุหรือกระโจม

งานด้วยไม้เท้ามาเพื่อนันทุกนำไป ช. ด้วย รอม กระ ทัง เป็น
งานนำไปสู่การประกาศเอกราชของชาติไทย

การร่วมประดิษฐ์ innovation. ฝรั่งกระนั้นเป็น
ความจำเป็น ไม่ใช่กรรมชาติ และเพียงรังแต่อกมันผล
ใหญ่หลวงถึงกับรบกับรอม และมีชัยชนะดังอำนาจรอม
ในแคว้นทวารวดีอย่างเยี่ยมราว ใน พ.ศ. ๑๘๐๐

ตามปกติ มนุษย์เกิดมาเป็นนักประดิษฐ์ก็คั่น
โดยสัญชาตญาณ ไม่เลือกที่จะเป็นเผ่าเหลือง ผิวดำหรือ
ผิวขาว การก้าวหน้าทางจิตวิทยาสำหรับเด็กได้พิสูจน์
ความเป็นจริงข้อนี้เป็นอย่างดีได้เคยมาแต่ ถด่างศควรรษ
ที่ ๑๒ เริ่มจากโรงเรียนทารก Nursery School และโรง
เรียนอนุบาล Kinder garden เด็กไทยเราและคนไทยเรากี่
หาได้พ้นจากการมีสัญชาตญาณอันสำคัญขี้มันไม่ แต่โดน
พลังประดิษฐ์ (power-instruct of invention) และ
การร่วมประดิษฐ์จึงสูญหายจากตัวเรา ของ มุค ทะ เต และ
แน่นอนกันไปสู่อเมริกาและยุโรปหมด ?

อะไรทำให้เราต้องอ้าปาก มองดู และ เงี่ยหู ฟัง แต่
การประดิษฐ์และการค้นพบของนานาชาติ ?

ในต่างประเทศนั้น เมื่อวางฐานของชาติด้วย
แหล่งกำเนิดของอย่างมีระดับภายในกำหนดระยะปี แล้ว
อำนาจการให้มองกิจการค้นคว้า Research Institute เคียง
คู่กับแหล่งกำเนิดเสมอไป จะขาดมิได้ เพราะแผนกการ
ค้นคว้าเป็นประจักษ์ประจักษ์ของการผลิต ยิ่งค้นคว้ายิ่งก้าว
หน้า ยิ่งค้นคว้ายิ่งบรรลุสถานะอันสูงของอุปกรณ์ กล่าว
คือ ทำให้อุปกรณ์นั้น ๆ กิ่งหน่อขึ้น เขาแรง ด้วงงาม
ทนทาน จำนวนเพิ่มมากขึ้น ๑๐๑ ทั้งนี้ไม่แตกต่างแหล่ง
ที่ผลิตอุปกรณ์นั้นจะเป็นประเภทใด ความจำเป็นของการ
ค้นคว้าเป็นชีวิตของแหล่งผลิต ถ้าจะเรียกให้ถูกต้องแล้ว
การค้นคว้าคือชีวิตของอารยธรรม

ความที่โลกดำเนินมาถึงแล้วนี้ บทที่ ๘ ของหนังสือ
เล่มนี้เป็นบทที่สำคัญที่สุด พันเพ็ญของอารยธรรมซึ่ง
เขียนมาอยู่แต่ความรักความเข้าใจของชาวไทยมาทุก ศต
วรรษ โดยจะปฏิเสธไม่ได้ เขียนตรง ๆ ก็คือ เราไม่รู้จัก
“อารยธรรม” และแม้การค้นคว้าเราก็ไม่เข้าใจกันก็พอ
จะนับเป็นความจริง อีกข้อหนึ่งที่จะเขียนโดยไม่ละเอียด
มิได้ เพราะถึงกาลถึงสมัยแล้ว ที่เราจำเป็นต้องฟังตัว

เราเองอย่างแท้จริง พ่อแม่พี่น้องตลอดจนทรัพยากรตาม
ธรรมชาติของเราที่ควรที่เราจะรู้เอง ดึงทราบเอง กัน
คว่ำเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยชนชาติอื่นเข้ามา
ทะเลาะบอก มานำทางให้ดูเราเป็นทารก ไม่มีวันเติบโต
ใหญ่ตลอดไป

การค้นคว้าตามปกติแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การค้นคว้านำยวิทยาศาสตร์ทางสังคม (social science) เป็นค้นเช่น การค้นคว่าเมืองไทยของ ปาวิ
ฮาย โมนีเออร์ ซิมเมอแมน คือค้ำ ๆ ๆ ตลอดจนการค้น
คว่าถึงเทคนิคทางการอำนาจการ การปฏิบัติงาน
สภาพะคนงาน วัตถุประสงค์ ตลาด พันธภาพแห่งภาคและ
แห่งประเทศ

๒. การค้นคว้านำยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (applied science) ซึ่งเป็นผลจากการค้นคว่าวิทยาศาสตร์ทาง
สังคม ได้แก่การวิเคราะห์ organic และ inorganic
ทางวัตถุประสงค์เพื่อคุณค่าในการผลิต บางที่ก็เป็นการ
ค้นคว่าอิสระ

ขอให้สังเกตว่า นับแต่ พ.ศ. ๑๘๐๐ เมื่อครั้ง
 เราเริ่มประกาศเอกราชเมืองสุโขทัยเป็นต้นมา เราไม่
 เคยมีการค้นคว้าวิชา ศาสตร์ ทาง สังคม โดย คน ไทย เอง
 ตลอดใน พ.ศ. ๒๔๘๔ นี้ ผู้ใหญ่ของเรา นับแต่ นายกรั
 มมนตรีบางคนกล่าวคล้ายกับว่า การค้นคว้าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น
 จะพิสูจน์ได้จากการที่ไม่มีวิชา social science ในมหา
 วิทยาลัยรัฐไม่มีวิชาสังคมวิทยา sociology, ไม่มีวิชาปริ
 ญา ไม่มีวิชาพันธุศาสตร์ พันธุศาสตร์จำเริญออกมาอุปมา
 คึงมนุษย์หัวขาดแขนขาด ไม่ใช่คือการค้นคว้า ไม่ใช่ค
 คือการใคร่ประกาศความรู้จักความคิดใหม่แก่สังคม หรือถ้า
 จะกล่าวให้ถูกต้อง เรือนดำเร่จแล้วก็กลายเป็นคนฉลาด
 และไม่เชื่อในความเป็นบัณฑิตของตน

๕๔
 นคือการศูนย์เสียศักดิ์แห่งความเป็นนักศึกษา ประ
 การแรก เป็นการศูนย์เสียที่เพ่งรังสีจากกันประมาณจำ
 นวน ๓ ใน ๕๐๐ และเคยพบประณมรังสีงานของบุคคลบาง
 คนที่ดำรงภาพกับข้าพเจ้าว่า ที่จะต้องแก้ในเมื่อมีโอกา
 เป็นรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี!

ประการที่ ๒ คือการปรามาสวิชาการแห่งกัน และ

กัน

การปรามาสนั้น ๒ นัย นัยหนึ่งเป็นการปรามาส
ระหว่างบัณฑิตต่อบัณฑิต อีกนัยหนึ่งเป็นการปรามาส
ของผู้นิโงกตักขันธ์โยมากระหรงค่าง ๆ ที่กระทำ ต่อ ผู้รัก
ผู้สนใจต่อการค้นคว้าวิจัยไป

ท่านอาจารย์ผู้ศึกษาเรื่องของการปรามาสของบัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตว่าจะเป็นไป คืออย่างไร เพราะต่างฝ่ายต่างก็เป็น "บัณฑิต" (หรือผู้เรืองปัญญาตามมาตรฐานแห่งสถาบันซึ่งรัฐรับรอง) แต่ตามที่ศึกษาย่างใกล้ชิด การปรามาสนั้นมานานและมาอย่างดังซึ้งมาก ในกรุงเทพฯ กระทั่งกลายเป็นปัญหาทางศาสตร์ปรัชญา (Epistemology) ที่ต้องศึกษาค้นคว้าด้วยกฎหมาย!!!

ภายหลังจากสมัยนารายณ์เป็นผู้เป็นเจ้าแล้ว เราเพิ่งเริ่มมีสัมพันธ์กับวัฒนธรรมตะวันตกในรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๕ เราเรียกอังกฤษว่า "เมืองแก้ว" เราส่งนักเรียนไปที่ "เมืองแก้ว" มากคือมาก ทุกคนต้องเข้า "ยูนิเวอร์ซิตี" ได้ บ.เอ. และไม่ต้องกลับมาเมื่อ

เปล่า... เพื่อที่จะได้มาเป็นขุนนาง ถ้าไม่ได้ก็ต้องได้ประ
ภาคนิยมบัตรอย่างใดอย่างหนึ่งมา ต้องให้ดีกว่าศิริจານ
(คำวิธของต้นเกล้าต้นกระหม่อมรัชกาลที่ ๕) เรื่อง
ปริญญาและเรื่องประกาศนียบัตร จึง กลายเป็น ขบถนิยม
tradition หรือรัฐนิยม state convention ใหญ่โต หาก
จะอ่านหนังสือ "จดหมายจางวางท้าว" ของ น.ม.ด. จะ
พบเรื่องราวทางด้านพัฒนาโดยนำแปลกใจที่ไม่มีใครกล้า
วิจารณ์ ไม่มีใครกล้าวิเคราะห์จนเป็นวิชาศาสตร์ในทำ
นองที่ปรัชญาอเมริกันอย่างมานน์ โอคเชน กระทำต่อปรัชญา
เมธีอิมมานูเอลคานท์และโยฮันกอดคิบ ฟิชเชอร์ ค้างก็
คล้ายกับเห็น น.ม.ด. เป็นพระกาฬหรือพระพรหมพระมา
รายณ์ไปหมด

ในหนังสือ "ตกรแห่งชีวิต" ของหม่อมเจ้าอากาศ
คำกิ่ง วัชรพัฒน์ ก็กระทบคำสารภาพท่านเองนี้ กล่าวคือ
เมื่อไป "เมืองแก้ว" แล้วกลับมามีมือเปล่า ก็เท่ากับเป็นคน
เฉง ไม่มีค่าจามร... ไม่มีค่าจามารถ เป็นดัง
เคียวจาน!

บันทึกจากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดคล้าย กับ มา
จากสองรัก "สูงกว่า-เก่งกว่า-โบราณกว่า" บันทึก
จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ไม่เดี๋ยวจะเวียนวิชาใด
แขนงใด ชาวเคมบริดจ์มี "ความรู้ดี" กับบันทึก
จากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดของเดียวกัน..... และมี-
บันทึกจากมหาวิทยาลัยอังกฤษทั้งปวงก็มี "ความรู้ดี" ว่า
ปริญญาเอกอเมริกันนั้นมีความเท่าปริญญาตรีของอังกฤษหรือ
น้อยกว่าเสียด้วยซ้ำไป ส่วนมหาวิทยาลัยทางตะวันออก
ใหม่ ๆ นั้น ไม่ใช่ "มหาวิทยาลัย" เมื่อเปรียบเทียบ
อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว หากแต่เป็นเพียง "โรงเรียนมัธยม"
เท่านั้น! เพราะฉะนั้น วิชาที่เรียนจึงเหลื่อมล้ำต่างกั
กัน จะเท่าเทียมกันมิได้ แม้กฎหมายจะรับรอง
ปริญญาเป็นมูลค่าเท่ากันก็ตาม

ความเหลื่อมล้ำดัง กล่าว นั้น น่า จะ ป่าฎก ฎา ได้
ตลอดเวลา ๒-๓ เทอม หรือเรียนได้เป็นสังคมใด ๆ
เพราะป่าฎกฎาอันใดที่จะปกปิดว่าคนมาจากด้านนี้ ด้านนั้น
เป็นศาสตร์จารย์อันคืบหน้าอันคืบหน้า บันทึกจากมหา

วิทยาลัยแคลิฟอร์เนียก็ยอมรับว่ามหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีค่าสมัครเข้าเรียนเท่าเทียมกันกับมหาวิทยาลัยที่แพงกว่าเท่ากันเท่ากันเบอร์เรตต์ มันก็คิดจากมหาวิทยาลัยเข้าจากก็คุยเรื่องในความเป็นกันเอง ความใหม่ ความมีเกียรติ ความมีอิทธิพล ความไพศาลกว้างของเดียวกับชาวโกดัมเบีย ชาวบริติชกันและอื่น ๆ ด้วยหลักการที่ยิ่งใหญ่ ๆ ว่า ด้านการศึกษาของคน "ดีกว่า" ด้านอื่น พร้อมทั้งมีความรู้สึกนึกคิดอันดีสำหรับมหาวิทยาลัยในยุโรป ว่ามหาวิทยาลัยยุโรปนั้นนับวันแต่จะโบราณลงทุกวันเพราะความก้าวหน้าใหญ่ ชัยเชิงก็จะคือเอง และความยากจนก็จะเพิ่มขึ้น ๑๐๑

นี่สมกับที่ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างเรา กับ "ราชาของบัณฑิต" ในหน้าหนังสือพิมพ์ไทย เนื่องมาจากบัณฑิตต่างมหาวิทยาลัยย่อมต่างความรู้ และต่างความสามารถ ราคาที่ต่างกัน ยิ่งต่างยิ่งราคาสูง แม้ระดับแห่งความเป็นบัณฑิตจะเหมือนกันเพียงกัน มหาวิทยาลัยชั้นสูงเหมือนกัน แต่ดูเหมือนว่าบัณฑิตศึกษาของเราจะมีสมรรถภาพจะสูงกว่าบัณฑิตศึกษาของเรานะ คือ ๓ ข้าพ

เจ้าปรารถนาไม่ให้เกิดความเหตุนั้น ถ้าในเรื่องราคาของ
ปริญญา ถ้าหากเราสามารถจะทำได้ แม้จะมีภาวะวิภาษ
บทความที่เขียนนั้นมากมาย ทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและ
ภาษาต่างประเทศ เราก็อาจจะไม่มีความเข้าใจว่าบัณฑิต
ทุกคนเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ได้ ท่านเองเคยกับ
พฤติกรรมอันเขียนกันทั่ว อดเรื่องการที่ร่ำ บัณฑิตสถาน
ไทยคง "เด็กที่เพิ่งสำเร็จ ปริญญาตรี" บัณฑิตบัณฑิต
ตลอดจนน่าจะ ต้องเข้าใจว่าอาจารย์ใน มหาวิทยาลัย ด้วย จะ มี
รายได้เท่ากับข้าราชการประเภทอื่นไม่ได้ ประการสุดท้าย
ที่ข้าพเจ้าขอให้เกิดความตื่นตัวขึ้น ก็ขอมหาวิทยาลัยด้วย
มีแต่การพึ่งปาฐกถาของบัณฑิตที่ไม่ควรเป็น อาจารย์ของ
งานนี้ ความแห่งแต่ จำใจพึ่งรวม comparative science...
มีคัมภีร์ในท้องเรียน วิชา social research นอกจาก
วิชาปรัชญา มีหนังสือวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัย วิชา นัก
วิทยาศาสตร์ชั้นเรียนของภาคภูมิศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย
ดั้นนั้น "ไม่สมควร" เป็นมหาวิทยาลัย

หลักการแห่งอันเช่นเพื่อ ความมีชีวิต ของ
มหาวิทยาลัยไทย แทนที่จะได้รับการวิเคราะห์อย่างนัก

ศึกษาจริงๆ กลับได้ยินแต่เสียงของปรามาสดำ ผู้กล่าว
เรื่องถึงมหาวิทยาลัยดังกล่าวมาแล้ว “ไม่รู้จัก” ความ
เป็นมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุประการเดียวคือการไม่เคยไป
“เมืองเก่า” มา คนที่ไม่มีความรู้จากเมืองเก่าหรือ
เมืองไหนก็ตาม น่าสงสัยว่าเมื่อกล่าวเกี่ยวกับมหาวิท
ทยและวิชาชั้นสูงต่างๆ นั้น จะไม่มีความรู้จริงหรือมี
ความรู้ภาษาอังกฤษไม่พอที่จะรู้!

การปรามาสดังกล่าวมานี้ ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยหุดา ฉบับอย่างกล้าหาญ ใครเขียนผู้ถูก
วิจารณ์ย่อมต้องรู้เป็นธรรมดา เพราะเป็นธรรมดาเหตุ
เกิน สำหรับการปรามาสนั้น เขาจะคิดบ้างหรือไม่
ว่า เมื่อเขาปรามาสนายแดงอย่างเปิดเผยแล้ว นายแดง
จะไม่ปรามาสเขาบ้าง โดยที่นายแดงก็เชื่อในฝีมือตนเองอย่าง
ถึงขนาดเหมือนกัน ดังที่ควรสรรเสริญสำหรับเขาก็คือ
การแสดงความรู้สึกนึกคิดออกอย่างตรงไปตรงมาแม้จะใช้นามปากกาก็ตาม ประเสริฐกว่าการหยันโดยนัยแะ
การหัวเราะเยาะเบื้องหลังเกี่ยวกับวิชา ปริญญา และมหา
วิทยาลัยโดยซ่อนหรือซ่อนนาม!

อย่างไรก็ตาม จิตใจที่ปราศจากการค้นคว้านอก
ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวอย่างร้ายแรง เฉพาะวิชาที่ตน
เรียน ว่าสำคัญกว่าวิชาอื่น ว่าแม้วิชาเดียวกับที่
ผู้ใดทำ ทำให้เกิดความรู้อันลึกซึ้งที่แคบและกระต้าง ไม่
เคารพแก่แต่ต่อวิชาของคนอื่นนอกจากตน..... ไม่รู้จัก
มหาวิทยาลัยที่คนอื่นเรียนนอกจากมหาวิทยาลัยตน! แน่

นอน จิตใจในท่านองนี้ ยังมีมากเท่าใดยังมีการปรวนมา
กันมากจนเพียงนั้น ผู้ใหญ่ปรามาธเด็กว่า "คิดค้นอะไร
ไม่ได้และไม่เป็น อย่างว่าใหญ่โตถึงการประดิษฐ์โดย ฉะนั้น
จะสนับสนุนหรือให้ทุนค้นคว้าไม่ได้"

ผู้ใหญ่ณฑกอนายกรัฐมนตรีของเราคนหนึ่ง เด็ก
ก็ขอข้าพเจ้า คำที่ปรามาธนั้นก้อาจกับข้าพเจ้าอย่างเบ็ด
แผยที่สุดในวันที่ข้าพเจ้าเสนอให้ราชคัม "สภาการค้นคว้า
แห่งชาติ"

อะไรเล่าคือการค้นคว้า?

ทำไมผู้ใหญ่ในเมืองไทยจึง ปรามาธ การ ค้น คว้า
และการประดิษฐ์ของคนไทย?

และทำไมเราจึงเรียกการค้นคว้าของ "คิด-
เคอร์ทางชาติ" ?

-๔-

ถ้อยความความเข้าใจดังกล่าวนี้ การค้นคว้าคือ
ความเพียรค้นคว้า ผู้มีหัว gifted ทางความสนใจและ
ควมพิศวงอย่างแรงกล้า ไม่เดียดจำจะเบ้ การค้นคว้า
social science หรือ applied science จากการค้นคว้าตั้ง
การค้นพบ นั้น นอกจากความเพียรค้นคว้า ปรากฏว่า
การค้นพบที่สำคัญ ของโลกมีไปด้วยการบังเอิญ มีเนือง
มาก นักประดิษฐ์เรื่องนามคนแรกที่อ้างภาพถึงความ
เป็นจริงเรื่องนี้คือ ฆรมันฮอดวา เอคส์ ผู้กล่าวภาพว่า
"Invention is ninety-nine percent accidental and one
percent academic"

เกิดขึ้นกับเบอร์เร็นท์ของการประดิษฐ์ค้นพบ เป็น
ไปโดยบังเอิญ การศึกษาอ่านเขียนโดยเฉพาะอาจทำให้
การประดิษฐ์ค้นพบเป็นไปได้เพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์เท่านั้น

ประวัติการค้นพบและการ ประดิษฐ์ ของ โลก ทุก
กาดทกถณมี จนกระทั่งปัจจุบันนี้ได้พิสูจน์ว่า เขาคิดค้นได้
กล่าวถึงภาพอย่างถูกต้องไม่มีผิด โปรดสังเกตว่า นัก
ค้นคว้าหรือนักประดิษฐ์นั้นจะมีความเพียร ความสนใจ มี
หัวแถมมีความพิศวงแรงกล้าเท่านั้นไม่เพียงพอ กล่าว
โดยละเอียดลงไปอีก การศึกษาสูงแถมเงินทุนมากมาย
ก็ยังไม่เป็นดังเพียงพอสำหรับการค้นพบ หรือการประดิษฐ์
วิทยาศาสตร์ปรัชญา Epistemology ได้ประกาศถึงความ
ศักดิ์สิทธิ์ของอัตถิบังเหียนนิยม Accidentalism จำเป็น
มารดาของ การ ค้น พบ แะ การ ประดิษฐ์ มา รวม ๕๐ ปี
มาแล้ว!

การที่คนไทยประมาณการค้นคว้าและการประดิษฐ์
ของคนไทยนั้น มีสาเหตุจากความไม่เข้าใจว่าอะไรเป็น
การประดิษฐ์อย่างหนึ่ง และอะไรเป็นอัตถิบังเหียนนิยมอีก
อย่างหนึ่ง ที่รุนแรงฝังแน่นเป็นนิสัยของพวกเราประการ
สุดท้ายก็คือ ความหลงเชื่อลัทธิปรัชญาแบบ (Naive Ratio-
nalism) อย่างเดียว ไม่เชื่อเรื่องคนมีหัวค้นคว้า ที่ไม่มี
ปริญญาบัตร (non-academic gifted) ไม่ศรัทธาในความ

สนใจ ความพิศวง ความเพียรอันแรงกล้าของใคร จึง
 ทำให้ไม่ใกล้ชิดกับความจริงว่า การค้นพบและการ
 ประดิษฐ์นั้นจำเป็นประมาณกันมิได้ เพราะไม่มีใครที่จะรู้
 ว่า เมื่อไรจะค้นพบ และเมื่อไรจะค้นไม่พบ ไม่มีอะไร
 กับความฉลาดอย่างซึ่งของมนุษย์ซึ่งไม่เป็นไปตามวิถีคำ
 ญานอย่างเดรัจฉานหรือเรขาคณิต

ตรงกันข้ามเรากับเชื่อในสมรรถภาพของ "คือก-
 เคอร์ต่างชาติ" ซึ่งเนื่องมาจากความเชื่อในผลชำนาญ
 (Empiricism) ที่เขาเหล่านั้นอ้างว่ามาจากสถาบันคำว่า
 (research institute) ทนทน มีรัฐบาลหนึ่งหรือรัฐบาล
 หนึ่งของ การเชื่อของเรานั้นเท่าที่สังเกตเห็นอย่างใกล้ชิด
 เป็นการเชื่ออย่างฉาบพอกทันที คงตั้งเป็นประเพณีหรือ
 ความจำเป็น กล่าวคืออะไรที่เป็นต่างตัวเรามักให้เกียรติ
 สูงโดยไม่ศึกษาโดยละเอียดว่า คือจริงหรือเท็จจริง

ข้าพเจ้าจำเป็นต้องกล่าวได้ว่าใช้คำว่า "ให้
 เกียรติแก่ชาวต่างด้าวสูงเกินคุณค่า" จนเป็นประเพณีหรือ
 ธรรมเนียมอย่างซาใจ ในนานาชนแห่งวัฒนธรรมอย่างบริสุทธ์

นั่น เราได้เคยให้เกียรติแก่ชาวภารตหรือพราหมณ์หรือท่าน
เกินแก่การณ์ ในสมัยสุโขทัยก็ดี ในสมัยอยุธยาตอน
ต้นก็ดี ในสมัยนารายณ์มหาหาราก็ดี ในสมัยรัชกาลที่ ๑
ก็ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชกาลที่ ๔ เราได้ประมาณ
ความสามารถของชาวไทยร่วมชาติอย่างรุนแรงโดยมิรู้สึก

เราชาติจิตใจแห่งใดกลดอย่างไร ?

เราใช้ความสำคัญคนเร้นแห่งจิตใจ ของ เรา หัน

ประมาณคนพิเศษของพวกเราเอง กล่าวคือเราเห็นว่า
ผู้รักการค้นคว้าและการประดิษฐ์เป็นคนธรรมดา ใคร
ถ้าเริ่มหาวิชาดัดมาแต่ด้วยคนค้นคว้า ย่อม ประดิษฐ์อะไร
ได้ทั้งนั้น! ไม่มีดีหรือมีดีเยี่ยม... การค้นคว้าและ
การประดิษฐ์ทุกอย่างย่อมเป็นไปคามคืดเอง! เราปล่อย
ประเดประเดผู้ที่ไม่มีการศึกษาสูง (non-academic recognition)
แต่มีหัวพิเศษทางการค้นคว้าและการ ประดิษฐ์ ให้เป็น ไป
ตามบุญตามกรรม ไม่ช่วยเหลือ ไม่สนใจ ซึ่งก่อให้เกิดความ
เศร้าหมองของชนชั้นเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ในขณะที่เดียวกันกับ
เชื้อเชื้อพระแก้วต่างคำวในเรื่อง ราชศุภ เศษด้วยกัน คง บวง

ดวงทวยเทพ ไม่ต้องสงสัยว่าจากความเศร้าหมอง
หม่นซึ้งถ้ามานานจะไม่ทรمان ไม่ทำให้ภัยตณันนุก
ใจจำ ไม่ทำให้อาชวาทหรือตณันนุกคิดเป็นฝ่ายตรงกันข้าม
กับนี้ โศกที่ปราณาสนน!

หากจะอาศัยการทำสถิติแน้อย่างหยาบ คน ๑๐๐
คนจะมีหัวทางกันคว้านอะประคิษฐ์ ๑๕ คน ๑๐๐๐ คนมี ๑๕๐
คน ๑๐๐๐๐ มี ๑๕๐๐ คน และ ๑๐๐,๐๐๐ คนถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐
คน จะมีเท่าไร? องค์การกลางสำหรับคือนรับการกัน
กันคว้านอะการประคิษฐ์ของเราเองเดยงก็ไม่มี ไม่ต้อง
สงสัยว่าคนทมหิวเป็นพิเศษเหอานจะไม คิน รน ไป ใน ทุก ๆ
ทางเพื่อกจะใคร่ชื่อว่า เกิดมาเป็นชายค้องไว้ชื่อ

ผลในส่วนรวมค่อ ๆ มาเป็นอย่างไร ?

จำได้ว่า ข้าพเจ้าได้แจ้งแก่ผู้มีโอกาสก่อนใน
สังคมของเราบางคนให้ตระหนักว่า ประเทศสยามเป็น
ดินแดนแห่ง intellectual torture เราได้ประหารคนฉลาด
ของเราด้วยการทรมาน ซึ่งมีคณแอกกับโลกอันเจริญที่ต่าง
ก็โอบอุ้มคณให้คณคนฉลาดของเราด้วยการคัง องค์การ กัน

คว่ำหรือองค์การอารยธรรมอื่นๆ เขาจะไม่ปล่อยให้สมา
ชิกของชาติของเขาคนใดเกิดมาให้ประดัง แต่ การ ค้อน รับ
อันกระต้างแห่งแฉ่ง จีแควระหัดังประเค้นของผลของการ
ค้นพบไปตามธรรมชาติโดยนัยสังกม รัฐใดเพาะธัญหรือ
ผู้ในนิคมรัฐ^xจนอย่างมากมา แม้จะตั้งหลักการณ์ช่วย
เหลือ "เด็กที่สอบได้ทศ" ก็ตาม แทบจะกล่าวได้ว่า รัฐ
ไม่ปรารถนาให้ประชากรของรัฐนิยมหมิ่นในรัฐ อย่าง ดัก
^xซงจริงจัง รัฐไม่ปรารถนาห้ามกิจกรรมทางการเมืองที่
แฉะเด็ดละนอกเหนือไปจากจางา รัฐปล่อยให้ประชากร
ดำเนินการดำเนินการกระทำของรัฐ ซึ่งเต็มไปด้วยจุดอ่อน
แฉเมื่อเปรียบกับนานารัฐในโลก ซึ่งตามปกติการดำรง
^xชนของรัฐตามประชาธิปไตยยุคมคคินัน คือการบังคับการ
ปฏิบัติของรัฐ.... ไม่ให้มีศานอ่อนแอใด . ไม่ให้มี
การอาจคำหนิได้ด้วยการร่วมมือกับประชากรส่วนใหญ่ .

ความบกพร่องร้ายแรงของเรา เกี่ยวกับการค้น
คว่ำทำให้เราโดดไปทุกสถาน คนไทยที่ฉลาดก็รักความ
สงบ ได้ระกคความรัฐจัก "ใหญ่โต" เพื่อชาติแฉะ

มนุษยชาติโดยออกบวชบ้าง เป็นนักเองธรรมบ้าง เป็นนัก
คนตรีบ้าง เป็นนักปลูกต้นไม้บ้าง เป็นนักเองอื่น ๆ บ้าง
เคยพบเห็นมตเสียดังคณ ป้าแป๊ะ ฟังเพื่อไปตามวัน
ท และชวโมงควรมไตทงไม้คายนี่ ฯลฯ ด่วนแต่เป็นผลของ
Intellectual torture หรือการทรมาน ความซำคิของดทริ
ประราธิปไตยอายน้อยทงต้น สืบไปถึงประเคนดกและเมือ
เด้า ผดเด้าทายเหล่านไมทอยคณิงเพยงเท่าน หากได้
ทำให้เกด " ส่วนพิการของดงคณ " พนเพิ่มชนททชวโมง
ทกนั้ และส่วนพิการชนอาจจะสืบจเกระที่ไคงายคายน โดย
เปรียบเทียบคคค่าง ๆ ของนักโทษในเรือนจำจ้ง ทวด ทนง
กบนักโทษในเรือนจำอังกจ้งทวดทนง

จิตใจที่ระคายกรันคจ้เด้า ?

คณินยามความหมายของกรันคจ้เด้าเด้าว่า เป็น
ความเพียรคถำของนุหนทงประกอบคด้วยคความพิคจวง เมือ
ปราศจากกรันคจ้เด้า จิตใจก็ปราศจากคความกจ้งชววง
เมือปราศจากคความพิคจวง ปราศจากคความคความเพียรพยา
ยามไตๆ โลกที่ชยูกั้เริ่มเด็กลง เรือชวง ประเทศในช่ายค
ของเขากั้เริ่มไมเป็นประเทศ ไมเด้อกจ้เด้าเขาจะมีอำช้พอไร

เราก็คิดว่ารอบๆ บริเวณที่ทำมาหา ถิ่นของเราเท่านั้นแหละ
คือชาติประเทศ..... เป็นสถานที่เล็ก ๆ แคบ ๆ ไม่
แตกต่างอะไรกับท้องที่บรรพบุรุษเราเท่าไรนัก ! จิตใจของ
อนุชนของเรา ใน ... มีความโดดเด่นอย่างยิ่งในแง่
ภูมิศาสตร์ของประเทศสยาม อย่างถาวรถึงภูมิศาสตร์ของ
ประเทศเพื่อนบ้านของเราเลย แม้นักเขียนชั้นมหาวิทยาลัย
มักคนทูลว่า " เมืองซิเมเนนาโนพม่า " สำคัญสำหรับ
ประเทศสยามอย่างไร ? ทำไม " กัวดาโลเปร์ " จึง
เป็นออฟฟิศใหญ่ของบริษัทน้ำมัน ที่เกือบจะเด็ดขาด
control น้ำมันของประเทศสยาม ? " ดาจ - บาด -
แบง " กับ " ปุโลงคอร " เป็นอะไรที่ด้อยคดของที่สุด
ในประเทศญอน เราไม่มีความรู้ มีคนไทยอายุระหว่าง
๓๖-๕๐ จำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบจำ เมืองกบินทร์ เป็น
อำเภอหรือจังหวัด อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือทางภาคใต้
ของประเทศ..... และมีพระมหากษัตริย์จำนวนมากทรง
เชื่อว่าพระทัยว่า กรุงเทพมหานครนั้นคือประเทศสยาม ซึ่ง
ยังคงเจ้าชู้เจ้าพามาของกตทรวงเชื่อว่า ประเทศสยาม
นั้นคือ พระบรมมหาราชวังเท่านั้น !

คือจากการ intellectual torture หรือการทรมาน
 ความฉลาดของเพื่อนร่วมชาติด้วยโดยไม่รู้สึกตัว คือ
 ความจำเป็นที่เราต้องเสพยาหารอันดีของคุณประโยชน์แก่
 ร่างกาย หรือ mal-nutrition ซึ่งจำต้องกล่าวรวม ณ
 ที่นี้ว่า เมื่อเราไม่เข้าใจ "อารยธรรม" ของอย่างใด
 เราจะไม่มีความรู้ถึงคุณค่าของโลก เราไม่มีการค้นคว้า
 ไล่ล่า อาหารแห่งชีวิตที่ดีของคุณประโยชน์หรือไม่เป็น
 ประโยชน์แก่ร่างกาย และสมองของเราโลก คงจะพิศม
 ติได้จากอาชีพงานของเราซึ่งมักจะเดิน แกร่ง มีภรรยา
 มีความต้านทานทางกายและความคิดในอัตราค่า ความ
 ปัญญา (intellect) บอบบาง ราคความดกตรง ราคพลัง
 ทางความริเริ่ม ดมง่าย

ประเภทสำคัญคือ การเสพยาหารที่ดีของคุณประโยชน์
 ประโยชน์แก่ร่างกาย และสมองบังคับให้เราอ่านรายงาน
 สำคัญใหญ่โตไม่ได้ เป็นโรคประจำกาย และง่ายแก่
 ความชั่วอื่น ๆ อีกมาก เช่นการมีดินค้างดินมดเป็นคัน

อะไรทำให้เราเพิกเฉย ignore คือการค้นพบ การ
 ใกรู้ค้นคว้า และการประดิษฐ์ของคนไทย ?

อะไรทำให้เราอับจน กัดกินการค้นคว้าและการ
ค้นพบของเพื่อนร่วมชาติ ตลอดจนไม่สนับสนุนความคิด
เห็นของใครอื่นที่มีไว้ของคน ?

อะไรทำให้เกิดความเชื่อเรา และมีเหตุอันใด
จะพึงแต่การค้นคว้า และการค้นพบของชนชาติอื่น ?

มีไร mal-nutrition หรือการเสพยาหารที่ไม่
ประโยชน์ เป็นพลังบังคับอย่างสำคัญส่วนหนึ่งคอกหรือ?

-๕-

ในรัชสมัย “พระเจ้ากรุงสยาม” นั้น แม้จะทรง
คบค้าสมาคมกับชาวต่างประเทศซึ่งมีมากมาย กัดตั้งแต่
เป็นนักการทูต และนักดาราศาสตร์เป็นส่วนมาก ในจำนวน
นักการทูตเหล่านั้น ที่เด่นชัดและเด่นดังมากที่สุดกั้น
แต่ เซอร์ จอห์น บาวริงก์ ผู้ไม่มีความทราบซึ่งในประเด็น
อารยธรรม พอที่จะถวายความคิดเห็นแก่พระมหากษัตริย์
ของเรา มีปัญหาที่ควรต้องรู้อย่างยิ่งคือ “พระเจ้ากรุง
สยาม” ทรงเข้าพระทัย “อารยธรรม” อย่างไร ?

เปล่า ?

ดร. เจมส์ แคนแวลด์ ครูภาษาอังกฤษคนแรกของ
พระองค์ ได้อธิบายคำ "อารยธรรม" จากพจนานุกรม
เวบสเตอร์ หรือจากคัมภีร์ไบเบิล ? ดร. แบนด์คีย์ ดร.
เฮาส์ ผู้สอนภาษาอังกฤษให้พระองค์ต่อมา จะอธิบาย
ถวายคำสำคัญทั้งสองคำแก่พระองค์ ท่านเองเดียวกับ ดร.
แคนแวลด์ หรือไม่เราไม่รู้ หรือพระองค์ไม่ทรงได้ถามครู
บาอาจารย์เลย ? กล่าวคือ พระองค์ไม่ทรงเข้าพระทัย
คำ "อารยธรรม" และทรงเข้าพระทัยว่า "วัฒนธรรม
คือ อารยธรรม" ?

เมื่อนั่งริ้นงอนนาเอา ตั้งได้กต่างมาแล้ว แม้แต่
จะได้เผชิญกับความทุกข์ยากของชีวิตมาอย่างสาหัส ก็เป็น
ผู้ภาคภูมิใจมีความรู้ทางสังคมน้อย รัชกาลที่ ๔ ทรง
ออกปากทูลว่า "หม่อม เธอเป็นผู้หญิง
เธอเป็นเพียงแต่ผู้หญิง เธอไม่รู้จักอารยธรรม!"
ใครเป็นผู้รู้ในที่สุด?

อารยธรรมตามประวัติศาสตร์ นอกจากมุ่งถึง

“ ความมั่งคั่ง เกียรติยศใหญ่โต ไม่มียศของ เครื่องใช้ ไม่ดีด ”

แล้ว ยังคลุมไปถึง “ อารยธรรม ” ทั้งปวงบนโลกที่เป็น

ของมนุษย์เพื่อมนุษย์อีกด้วย จะรอดำให้แจ่มแจ้ง ณ

ขั้นที่ความเข้าใจผิดคือไปว่า อารยธรรมของมนุษย์นั้น

เป็นของหนึ่งอันเดียวกัน ไม่นับ “ อารยธรรมตะวันออก ”

และ “ อารยธรรมตะวันตก ” จริงอยู่ อุปกรณรับใช้

แรก ๆ (primary stage) ของมนุษย์มีขึ้น จาก ๑๕,๐๐๐

๕๐๐,๐๐๐ ปี อาจจะมีผิดแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีจำนวนน้อยนัก

ถึงในสมัยประวัติศาสตร์จาก ๕๐๐๐ ปี ก่อนคริสตกัลก็จริง

มา มีนคาอุปกรณที่มนุษย์สร้างขึ้น ก็ยังอยู่ในระยะที่หยาบ

และ primitive เต็มที่ ก็ขอเอาคุณค่าเพียงชั่วครั้งเดียว

เพียงเล็กน้อย ความวิวัฒนาการที่ปิดเปิดของสภาพแห่ง

ความเป็นสัตว์ (beast of burden) ให้หลุดพ้นไปจาก

มนุษย์นั้นใหม่ ถึงในสมัยกรีกที่รุ่งเรืองที่สุด (Attic Age

๖๐๐-๔๐๐ ปี ป.ศ.) ก็ไม่มีที่เกี่ยวเนื่องกับอารยธรรมใดๆ

ตั้งมาจวบจนบัดนี้ ในเอกสารสำคัญของประเทศ ก็คือคำว่า
Republic ได้ว่าัดสถานะอันสมบูรณ์ของมนุษย์ โดยให้
ไถ่ชีวิตกับสภาวะของพระเจ้าหรือบรรพชาศิมมากที่สุด ตรง
กันข้ามกับอารยธรรมของอริก่อเกิด และนักสังคมนิยม
เช่น วิดเดียม เจนส์ ก็ต้องให้มนุษย์ใหม่ด้วยตัวเอง
ทั้งปริมาณและคุณภาพสูงสุด เพื่อจะเอาชนะบรรพชาศิม...
และเพื่อจะเป็น "พระเจ้า"!

ถ้าจะพูดถึงความเป็นตะวันตก หรือความเป็นตะวันตก
ออกแล้ว อุปกรณ์รับใช้มนุษย์ไม่มีความหมายร่วมด้วย
เลย แต่ยิ่งเวลาเดินเร็วไปเท่าใด ความเหมือนกันของ
อุปกรณ์รับใช้ของมนุษย์ยิ่งเหมือนกันทุกที ไม่มีเหมือน
โดยกำลังผลิตของคนก็คือ "ซื้อ" มา... เอาให้เหมือนกัน
ให้จึงได้ คือเดียวกับที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" เรมซื้อ
เครื่องจักรเครื่องกลไกต่าง ๆ มาทันที ที่เป็นพระเจ้า
แผ่นดิน!

พระองค์ไม่ทรงมีเวลาพอ อารยธรรมของพระองค์
คือการผลิต ไม่ใช่ซื้อกำลังผลิตเพื่อผลิต "โดยไม่หยุด
ยั้ง" ในชื่อที่สำคัญที่สุดนี้ ไม่อาจจะหักแย้งที่จะไม่ถูก

คำทูลได้ว่า พระองค์ไม่เคยทรงรู้จัก "อารยธรรม"
ทรงรู้จักแต่ "วัฒนธรรม" เท่านั้น ตลอดเวลา ๓ ปี ที่ทรง
อยู่เหนือราชบัลลังก์ !

ความเป็นจริงอันโหดร้ายที่สุดนั้น เป็นไปได้อย่างไร
ไร ?

และตลอดรัชกาลที่ ๕ และที่ ๖ และที่ ๗ ของเรา
เรามีแต่เพียงแต่มี "อารยธรรมประเภทข้อ" ไม่ใช่
"อารยธรรมประเภทที่กำลังผลิตเอง เพื่อกะพงตนเอง"
หรือหรือ ?

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงจ้างชาวต่างประเทศ
มาทราสารการในรัชสมัยของพระองค์รวม ๓๐๐ คน ทรง
จ้าง "อะไร" ของชาวต่างประเทศทั้งหมด รวมทั้งจ้าง
มิชชันนารี หรือ "เคอะแหม่ม" ของพระองค์ ?

เป็นที่แน่นอนเหลือเกินว่า พระองค์ทรงเข้าพระ
ทัยวิธีทำงานของชาวต่างประเทศว่า แตกต่างกับการทำงาน
ของคนไทยอย่างไร ? การอ่านฉางภาพอย่างรอบรู้ (pers-
pective whole) อย่างหนึ่ง ความวิจิตรเครื่องประดับกระเบื้อง
อย่างหนึ่ง ความตรงต่อเวลาอย่างหนึ่ง ความสะอาด

อย่างหนึ่ง ๑๐๑ ซึ่งเหตานั้น “ อภิธรรมคเวณิก ”
ที่ไม่มีในวิสัยของคนไทย เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง
พระองค์ผู้ทรงเป็น “ ศาสตราจารย์ ” และทรงเป็น
Rex Siamensium บรรณาธิการไทยสืบความ
เจริญคงดำรงมาขึ้นเป็นตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความ
ต้องรู้ในภาษาอังกฤษ ซึ่งพระองค์ได้ทรงว่าจ้างชาวต่างประเทศ
มาสอนพระราชมโอรสและพระราชธิดา แม้ในปี
แรกที่ทรงราชสมบัติ ทรงวิตกกังวลในเรื่อง “ ไทยจะ
ไม่เทียบทันเทศ ” ยิ่งนัก ทั้งสมควรจะถวายพระเกียรติ
ด้วยความยุติธรรมว่า มาตรา “ พระเจ้ากรุงสยาม ”
ไม่ทรงแถลงการณ์ในภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้พระเนตรอันมีค
มนต์ทรงเห็นโลกดูเห็นดวงอาทิตย์ดวงที่ ๒.... หากทรง
เปิดประเทศสยามสู่พระเชษฐาธิราช ไม่ทรงคิดคั่นผู้
ดำเ็นราชการชาวอังกฤษทั่วไปในตะวันออก ตั้งแต่เป็น
เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศแล้ว เขาก็เห็นจะไม่มื่ออะไรผิดกับ
ประเทศญวน เขมร และพม่าแต่อย่างใด

หม่อมเน็คคุณ ผู้เป็นมิชชันนารีอเมริกัน ได้เตือน
มิชชันนารีอเมริกันที่เข้ามาค้าครั้งแรกอย่างถูกต้องว่า “ พระ-

จอมเกล้าทรงมี ๒ พระองค์ อดิศยคหิณงแตรบัจจบองค
หง ” ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ คำเตือนอันนัยหมาย
ความว่า พระมหากษัตริย์ของเราพระองค์นี้ ทรงประสูติ
ท่ามกลางความเก่าแก่โบราณแห่งอดิศยคหิณง แตรบัจจบองค
แตรเครื่องครัดในพระราชชนมประเพณี เมืองเจ้าฟ้าผู้ทรง,
สืบสันตวงศ์ของเจ้าแผ่นดินทางตะวันออก ความเก่าแก่
โบราณและพระราชชนมประเพณีต่าง ๆ นั้น เจ้ากั้นไม่ได้
กับ “ วัฒนธรรมตะวันตก ” ซึ่งเรามีซึ่งที่เราก็คิดและ
เขียนได้ว่า “ วัฒนธรรมตะวันออก ” เป็นสัญญาลักษณ
แห่งความบ้าเถื่อน หรือความไม่เจริญเป็นต้นเริ่ม การ
หมอบเฝ้าอย่างสุดใจเดอยกสถาน การแต่งกายครึ่งท่อน การ
มีเมียมากจนไม่รู้จำจำนวนเท่าใด ฯลฯ ในขณะเดียวกัน
ทรงศึกษาภาษาต่างประเทศ ทรงเขียนได้ และรับสั่งได้
อย่างแตกฉาน ทรงอ่าน ทรงสนพระทัยคัมภีร์คอกแตรและเทศ
การณของโลก ทรงเป็นนักคำนวณ นักดาราศาสตร์ นัก
พิศวงเกี่ยวกับโลกศาสตร์ Cosmology วรรณคดีเทศ ฯลฯ
กระทั่งมีดั่งฝันว่า ผู้ออกปากคำหั้นพระองค์อย่างกล้า
หาญเมื่อก่อนว่า... “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ทรงมีพระ

นัยอีกจาริษาจัด ทรงนึกแก่นึกพยายามหาอย่างไม่วัด
โตเด โทษะโมหะร้าย วัระแวง ฯลฯ ก็ต้องอทาน
อรรถเจริญพระองค์ว่า “ ทรงเป็นนักศึกษามากนักเกินที่
แนบแน่นมั่นคงอย่างยิ่ง ทรงเป็นนักอ่านชั้นถาวรจ และ
ทรงรอบรู้ในชาวจองโลกยิ่งกว่ากษัตริย์พระองค์ใด ไม่
เด็กกว่าจะเป็นทางตะวันตกหรือตะวันออก ”

การสนทนาของพระองค์กับมิดชีดแอนนา ราธ-
เดรานการ์นิของพระองค์ บางวันเกี่ยวกับการประกาศ
เด็กทาสของประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น เกี่ยวกับ
อังกฤษและฝรั่งเศส ว่าได้เด็กไม่พัวพันกับดินแดนเม็กซิโก
ซึ่งพระเจ้า นโปเลียนที่ ๑ ทรงเข้าไปยุ่งอยู่ และเกี่ยวกับ
ขอบเขตแดนในประเทศจีน !

ตามที่ได้อ่านมาจะเห็นได้ว่า “ จัณนธรรม
ตะวันออก ” นั้นมีอยู่ “ จัณนธรรมตะวันตก ” ก็มี เป็น
เรื่องของการอบรมศึกษา หรือความก้าวหน้าทางจิตใจ
psychical growth และชนประเภทต่าง ๆ ซึ่งไม่เหมือนกัน
กัน ควรด่าวให้พิศดารด้วยว่า จัณนธรรมตะวันออก
โดยอุดมคติ นั้น เป็น proto philosophy หรือปรัชญา

อย่างสมบูรณ์ทางจิตใจ ว่ากันว่า เมื่อทางตะวันออกนั้น
ได้ค้นพบความจริงอย่างยิ่งของชีวิตและวิญญาณแล้ว จึง
เป็นเดยค่อเรื่องราวของอุปกรณ์รับใช้..... และเป็นเดยค่อ
โลก ! และอยู่ในโลกอย่างนกลน้อยทำรังแค่พอตัว ไม่
ทะเยอทะยาน ไม่นั่น ไม่ท่องเที่ยวไป ฯลฯ โดยพยายาม
ทำบุญทำบารมีปลดเปลื้องอุปกรณ์รับใช้ขึ้นมา ซึ่ง
เครื่องผูกมัดให้ติดอยู่กับโลก..... เขาเชื่อเช่นนั้น.....
เพื่อจะให้หมดภาระ ผู้เคร่งครัดของวัฒนธรรมตะวันออก
ในอดีตและปัจจุบัน มองดูโลกด้วยความคิดสุด ความ
เจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติคือ การยืดเวลา ออกไป
(prolonging time) สำหรับการหลุดไปจากโลก.....
อารยธรรมไม่ว่าอะไรเลย คือตัวกิเลสเรวดี ๆ นี้เอง!

ฉะนั้นจะกระไรกับเสอผ้า อาหาร บ้านช่อง ลูก
เมีย ! เกิดมาทุกข์ เกิดมาแก่ และเจ็บและตาย ! ที่สุด
ของที่สุดก็จะพบว่า การไม่เกิดอีก การหมดกิเลส การเข้า
ถึงนิพพาน หรืออาตมัน หรือพระเจ้า หรือ primummobile
คือความดีที่สุด !

อดิพรหมกระวีจก ซึ่งคงคนจากมหาเนอิ อดิพร
 ซากอไรด์ แห่งกราโธเมอเนไกรก ไม่เข้าใจเช่นคัง
 ก่อฉาน "ชีวิตมิใช่ในอิกนเป็นดังสำคัญที่สุด" นกชก้า
 เทศนากรังสำคัญของคนมหาเนอิรวิญกถำฉานนามาน "และ
 คองให้มชีวิตคนใหม่โดยอ้อมงาม ตัวอุปกรณ รับไร้ กอน"
 เต็มที อดิพรซากอไรด์ ก็เป็นนักทศบศ (contempative
 philosopher) เรืองนาม กระทั่ง ไกรกราคดอ้อม
 มอชคนเป็นชำนศษย์ แดียงทศบศ กรักกไม่เห็นรุ่งเรือง
 จังดมศ และเปอียนจกนแห่งชีวิตใหม่ ถำฉกศ ชีวิตคนคอง
 เป็นไปเพื่อชีวิต... แดกรักคองนำหน้าโลกในควมก้าว
 หน้าทงปอง โดยอาศัยควมรุ่งเรืองแห่งปัญญา ไม่เดอ
 ว่าจะเป็น ความ ก้าวหน้าทง ภาย ใน subjective progress
 หรือควมก้าวหน้าทง ภายนอก objective betterment แด
 ควมก้าวหน้าทง ภายโน้น คองเป็นไปทีละคนทีละระยะ มี
 รมเมียบ มีกฎเกณฑ์ มีการค้นควำ มีการตั้งเคราะห์แเด
 วจีเคราะห์... แดคองไม่ "ซึ่งอูกก่อนห้าม"

มนุษย์พันธุจะหยุดหรือหมดสิ้นไปได้ โดยคอง
 อาศัยปัญญา ที่มอุปกรณรับไร้เป็นพรากฐาน อุปกรณ

นั้น ๆ ต้องสมบูรณ์ จึงจะนำจิตใจของมนุษย์ในสังคม
รวม ไปสู่ปรัชญาอันสมบูรณ์ได้

จากวัฒนธรรมตะวันตก ในทัศนะของนักชาอ-
ไรต์ ดังกล่าวมานั้น ได้ถือกำเนิดให้ทวีขึ้น "เมืองทอง"
ของพิทาก เบลีเคอร์ส ได้ยอมเป็นด้านศิษย์แก่กับคันทัน กวีกร
รุ่งเรืองที่สุดในแบบของเพโดโต และอริสโตเติล ไก่ระทั้ง
กลายเป็นดินแดนแบบฉบับของโลก ปรัชญาทางจิตได้
เจริญด้วยดังตงงามที่สุด อักษรศาสตร์กรีกชั้นชนชาติโค
เทียม ดุสนทรศาสตร์ Aesthetics ได้พุ่งชนสู่ความสมบูรณ์
รวมคิดปการมัน การก่อสร้าง การพูด การวิจารณ์
ปรัชญาการเมือง รากฐานแห่งการศึกษาทั้งหมด ฟิสิกส์
โคนามิกส์ ดัตตศาสตร์ รัฐวิทยา คาราศาสตร์ ฯลฯ
ปรัชญาเมธี เบอริแทรนคัส รัสเซอ เขียนในเรื่อง Science
ว่า "อารยธรรมของมนุษย์นั้น เนื่องมาจากกรีกเป็น
ปฐมเหตุ"

ที่กล่าวไว้ว่า "พระเล้ากรุงสยาม" ทรงไร้ชื่อ
เขาค่า "วัฒนธรรมตะวันตก" ไปเป็น "อารยธรรม"
นั้นเป็นความจริง พิสูจน์ได้ว่า ในการประทานแสงสว่าง

แก่ประเทศชาตินั้น พระองค์ประทานแต่เพียงการศึกษา
และทรงทุ่มเทพระราชทรัพย์เป็นจำนวนมาก ในการจ้าง
ชาวต่างประเทศนั้น ก็เป็นแต่ " อารยธรรมชั้น ๒ "
เช่นให้อำนาจการโรงพิมพ์ โรงขยาย การค้า ฯลฯ ซึ่ง
กต ๑๑๑ ซึ่งเป็นการแก้ความป่าเถื่อนดำดั่งของชาติ
" อย่างปดายเหตุ " บางทีคำวิจารณ์นี้อาจฟังกันไม่
เข้าใจแจ่มชัด ถ้าไม่กล่าวถึงความเจริญแผนตะวันตก

อุดมธรรมของมนุษย์ในอดีต แบ่งออกเป็น ๒ จุด
คืออุดมธรรมทางตะวันออกทั้งหมด และอุดมธรรมทาง
ทางตะวันตกทั้งหมด ; จุดอุดมธรรมทั้งสองนี้แตกต่างกัน
กันเห็นได้ชัด โดยกำหนดเอา proto - philosophy เป็นจุด
การณตั้งกล่าวมาแล้ว และในปัจจุบัน ความเป็นตะวันออก
ออกและความเป็นตะวันตก นับวันแต่จะสูญหายไปทุก
วินาที ในที่สุดจะเหลือแต่คำอุดมธรรมเฉย ๆ คำเดียวกับ
กับคำ " อารยธรรม " มหาวิทยาลัยคือผู้ก่อให้เกิดหรือ
ทำให้ความเป็นตะวันออกกลายเป็นความตะวันตก และ
ให้ความเป็นตะวันตกก็กลายเป็นนี้ เปลี่ยนเป็นวัฒนธรรม
ของโลกอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะเป็นมนุษย์

เหมือนนักความเคร่งครัดอาจารย์ครบประเพณีเก่าแก่ของกัน
ต่าง ๆ ไม่เดียดจำจะเป็นภาษา - การแต่งกาย พืชจากวัน
เกิดถึงวันตาย จะแปรเป็นเรื่องรองงานเทศกาลหรือ
แฟนซี.....

ไม่มีชื่อนำเข้าใจอะไรที่จะฟังกล่าว ณ ที่นี้ เท่า
กับ " พระเจ้ากรุงสยาม " ไม่เดียดจำไปประเทศอังกฤษและ
ประเทศอเมริกา โดยที่ทรงคิดคือกับพระนางวิกตอเรีย
และประธานาธิบดีบราซมี ดินสอดนั แล้วเป็นอย่างดี ข้า
พเจ้าปรารถนาให้พระองค์ทอด พระเนตร, อยู่อัน เรือใหญ่ ทุก
แห่งในอังกฤษ..... เดียดจำไปเมืองแมนเชสเตอร์ และนิวยอร์ก
แล้วข้างนายช่าง อำนวยการเครื่องจักร เครื่อง กัดต่าง ๆ
ชาวอังกฤษ มาตั้งโรงงานอุตสาหกรรมท่านเองเดียดกัน
ในสยาม ให้ตั้งปทานหรือให้รัฐบาลสยามมีหุ้น ๘๕ เปอร์เซ็นต์
เพื่อให้คนไทยมีกิจการอุตสาหกรรมนับด้วยหมื่นๆ
คน ในโรงงานตั้งพันโรงงานที่จะตั้งนั้น !

ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะเห็น Rex Siamensium พร้อม
ด้วยกรมหลวงวงศ์ราชระดม ๑๐๑ เดียดจำไปอเมริกา

ไปเมืองซีกาโก ฟัดเคอเพีย ฟัดสเบอก ฯลฯ แมแต่จะ
หนาวสักหน่อย แต่ไม่ค้องเอาข้าวพระทิ้งคึดตามไปค้อย
ไปทรงชมโรงงานอุตสาหกรรมขนาดหนักและ กวางทั้งปวง
ซึ่งเป็น “ ก้างผลิตอุปกรณ ” นหิมา และจำจ้างผู้
อ่านขงงานและนายช่างต่าง ๆ โดยขออนุญาตคือประ
ธานาธิบดี (การขออนุญาตเพื่อยุทธฐานะ มาตรฐานแห่ง
ชาติ เพื่อยุทธฐานะค้ำของนี้ ราชเจ้าเรือไม่ว่า ท่าน
ประธานาธิบดีค้อนจะปฏิเสธ) เพื่อนำมาห่อหอดม
ดยามให้ทัษยุโรป !

ทำไมพระองค์ไม่เสด็จไป ครอบคุดความ เจริญ ของ
พิภพนอกจากหนังสือ เหมือนวิสัยปรัชญาเมธี และให้
สมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ รัชการาษมัตตงกแทนหรือหรือคอง
นี้ ? หรือทำไมไม่ส่งใครสักคนหนึ่งเป็นหัวหน้าไปครอบ
คุด “ ความเจริญของยุโรป ” จำทำไมจึงเจริญนัก ? จำ
ทำไมจึงมีอำนาจมากนัก ? จำทำไมจึงคัพประเทศใหญ่่น้อยใน
ท่วงปือเรชเยก้อมทั้งหมด ?

พระองค์เห็นจะทรงหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งคึดพุดาค
ไปอย่างแน่นอน.... จะเป็น “ ไครบีฏ ” หรือ? จะ

เป็น "โครณัมฉินฉย" หรือ? หรือจะเป็นเรื่องพระอภัย
มณี กับ "กำสรวดศรีปราชญ์" ซึ่งย่อมแสดงถึงความ
พิสดารเรื่องความเจริญของยุโรป ให้กลายเป็นเรื่องฉิน
ฉยธรรมและอัสตรี..... ต้องเป็นเล่มโตเล่มหนึ่ง!

-๗-

กฤษณ์นำชาติโค ชาติหนึ่ง ออกจาก ความ เป็นป่า
เถื่อน ไปสู่ "อารยธรรม" เป็นเทคนิคที่หา เรียก
ว่า "Industrial Revolution" หรือ "การปฏิวัติอุตสาหกรรม"

เทคนิคที่หา หมายถึงการเปลี่ยนกำลังผลิต เพื่อ
อุปการณ์รับใช้อย่างฉับพลันและทั้งหมด โดยใช้แรงงาน
ของเครื่องจักรแทนแรงงานของมนุษย์ โดยขยายสถานที่
ทำการผลิตเล็ก ๆ เป็นโรงงานมีอาณาเขตใหญ่โต โดย
ตั้งใจซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อเพิ่มโรงงานผลิต โดยตั้ง
การอำนวยความสะดวกจาก ก. ถึง ฮ. อย่างรอบคอบ เกิด
ชาติ และรวมไว้ เพื่อกำไรหาที่ต้นสุดมิได้ เพื่อขยายกำลัง

ผลิตออกไปอีก..... เพื่ออำนาจ โดยให้มีกรรมกรจาก
๓,๐๐๐ เป็น ๓๐,๐๐๐ เป็น ๓๐,๐๐๐ เป็น ๗๐,๐๐๐ และเป็น
๓๐๐,๐๐๐ โดยมีตลาดซื้อผลของกำลังผลิตนั้น ๆ ทั่วทุกมุม
โลก

กฎแห่งกำลังอำนาจเริ่มขึ้นในอังกฤษ คลอง
ศตวรรษที่ ๑๘ เริ่มในยุโรปและอเมริกาในปลายศตวรรษ
เดียวกัน ทำให้เมืองเล็กทุกเมืองกลายเป็นเมืองใหญ่ ทำให้
ให้พืดเมืองหนาแน่น ทำให้เกิดแรงงานสูง และมาตรฐาน
การครองชีพสูงเป็นขั้นบันได ทำให้รากฐานสถาปนาบรรณทั้ง
ปวงที่เกิดขึ้นตามแรงพลอยแรงใหญ่โตมั่นคง ญี่ปุ่นเริ่ม
“การปฏิวัติอุตสาหกรรม” ในปลายศตวรรษที่ ๑๘ สมัย
มุขราชโคมทวาราช ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๕ ของเรา พิธีปล
บิณฑ์ ออင့်เครเดย์ เริ่มคราวเดียวกัน ระยะเวลา จีน ช่องกง
วลา ได้เริ่มงานอุตสาหกรรมนานาชนิดพร้อมๆกับเคอร์รี่
ชาติสุดท้ายที่ปฏิวัติอุตสาหกรรมตัวที่สี่ คือ รัสเซีย
และชาติที่เริ่มจะทำอุตสาหกรรมใหญ่โตในปัจจุบันนี้ นอก
จากอินเดีย พม่าแล้ว ได้อ่านพบคือ ออสเตรเลีย ซึ่งได้ค้น
คว้าในกฎแห่งอำนาจธรรมนุษย์อย่างจริงจัง ถึงกับพระเจ้า

ไฮเดรดาดี ทรงควบคุม โรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งด้วย
พระองค์เอง !

โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อผลิตอุปกรณ์รับใช้ ทั้ง
กล้าวมาน เป็นประเทศเจ้าเมืองหรือเจ้าเรือนเวลาดำรง
เมืองหรือสร้างบ้าน เมืองจะใหญ่โตเท่ากันเพียงใด ต้อง
มีเจ้าหรือรากฐานเป็นกำลังใหญ่ ไม่ใช่เมืองที่นับแต่สถานที่
ตำรวจ ที่ว่าการอำเภอ ศาล ศาล วัด โรงเรียน และ
โรงใต้ถุน ซึ่งเป็นแต่เพียงส่วนประกอบของเมือง เป็น
ชื่อ เป็นแป เป็นรอง เป็นทองคำ ฯลฯ แต่มีไรเจ้าเมือง

อารยธรรมคือเจ้าเรือน คือกำลัง คือทุน คือ
รากฐานที่จะทำเรือนหรือเมืองนั้น ๆ “พึ่งตนเองได้” มี
ความมั่นคงได้ มีอำนาจได้ และสามารถก่อสร้างประดิษฐ์
ประดาเรือนหรือเมืองให้สะอาด ให้สง่า ให้สวยงามไม่มีที่
ดินสุด ไม่แพ้เมืองอื่น ๆ ในทวีปภพนี้

อารยธรรม หมายถึงการใฝ่ชอบซึ่งกำลังผลิตอุป
กรณ์ไฟศาลเช่นนี้ เราชาวไทยทั่วไปไม่เข้าใจกันเลย

ชื่อที่เรายังซนคือ สมรรถภาพแห่งการชื่อ หรือ
การสร้างอารยธรรมนั่นเอง เช่นสร้างถนนก่อน สร้างท่า

เรือก่อน สร้างสนามบินก่อน สร้างโรงพยาบาลก่อน สร้าง
โรงเรียนก่อน สร้างตลาดก่อน สร้างอาคารก่อน ฯลฯ
เป็นการยกมาตรฐานของชาติอย่างมีจิตวิสัยหรือ "อย่างปลอดภัย"
โดยที่อุปกรณ์รับใช้เหล่านี้ ไม่มีฉันทงอกเงยหรือ
เพิ่มพูนขึ้น ตรงกันข้าม เราจะต้องรักษาอุปณและข้อ
อุปกรณ์ชุดเขยต่าง ๆ มาอีกทุก ๆ ชั่วโมง อารยธรรม
ชั้นสองคงถดถอยมา ข้าราชการเขียนคำหิณและปาฐกถา
มานับครั้งไม่ถ้วนว่า เป็น "การทอดอนอารยธรรม" หรือ
เป็นความเจริญประเภท "ผักโรยหน้า"

การอ่านของงานอดิสง่ากรรมเป็น higher technique
ในสังคม และต้องการสมรรถภาพของผู้อ่านของงานชั้นสูง
ที่เรียกว่า *dynamic* เพราะเป็นงานชั้นฝังรากฐานของ
ชาติ จำต้องมีการค้นคว้าอย่างโฬงคดละเอียดดัดดัดไม่
หยุดไม่มีเหตุอดิสง่ากรรมทั้งหมด จะไม่มีการค้นคว้า
ไม่ได้ เมื่อเริ่มตั้งโรงงานดงโนนแล้ว เราท่านจะเห็นว่า
ในบริเวณรอบโรงงานจะกลายเป็นเมืองทันที (บริเวณ
โรงงานนำศาลที่ดำปาง หรืออครติคัล) ตลาดจะเกิดขึ้น
ทันทีเพื่อกรรมกร โรงเรียนก็จะเกิดขึ้นทันที โรงพยาบาล

โรงมหาดพิ คอตกานไฟฟ้า น้ำใช้ ถนนหนทาง สะพาน
 ฯลฯ ตั้งแต่เป็นดังที่เขตรฐน "ภายหลัง" โรงงานทางต้น
 ไม่ใช่เกิดขึ้นก่อน

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงสร้างอารยธรรมขึ้น
 รากฐานอะไรบ้าง ?

ไม่มีเลย !

ตั้งต้นกับประวัติศาสตร์พิงพิศวงอย่างที่สุด คือรัชกาล
ที่ ๕ ซึ่งเสด็จไปเยี่ยม ฮะวา อินเดีย ยุโรป ถึง ๒ ครั้ง
โดยไม่เคยเสด็จไปอเมริกา พระมหากษัตริย์องค์สำคัญ
ของเราพระองค์นี้ ทรงนำมาแต่อารยธรรมชั้นสอง หรือ
อารยธรรมชั้นหนึ่ง ?

ทรงสร้างสยามด้วยการซื้อของแห่งอารยธรรม และ
มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางอย่าง คือพระราชบิดา
หรือ.... คอตกเวลา ๕๒ ปีที่ทรงครองราชย์สมบัติ ?

ทำไมไม่ทรงปฏิวัติคือค้ำค้ำกรรม ?

ทำไมไม่ทรงแข่งกับ มุคไซอิต นหาราชของญี่ปุ่น
ในเมื่อทรงชนครของราชย์สมบัติเกือบจะมีด้วยกัน โดยมีเหตุ

การณ์ที่บ้านเมืองคล้ายกัน และมีอายุบนวาระบัดดั่งกัน
ยาวเท่าๆ กัน ?

ก่อนที่จะตอบคำถามเหล่านี้ ข้าพเจ้าคิดถึงเรื่องราว
ต่างๆ - เรื่องคล้ายกัน เรื่องแรกเป็นเรื่องสงคราม
ฉะเชิงเทรา เมื่อเรียนหนังสืออยู่ที่ Grammar School ครูนำเอา
จดหมายของทอดด์เรดเคอร์ฟ็อดต์ เขียนถึงลูกชายมาอ่าน
ให้เราฟัง จำความได้แม่นยำทุกตอน ตอนหนึ่งกล่าวถึง
“เจ้าจะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน ไหมเมื่อเจ้าเดินทางไปโรงเรียน
พร้อมกับเพื่อนของเจ้า เรียนห้องเดียวกัน ครูคนเดียวกัน
กัน แต่เพื่อนของเจ้าชอบโตกหนึ่ง และเจ้าพ่ายแพ้เสีย
มิได้?”

เรื่องที่ ๒ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีพงศาวดารสยาม
เข้าใจว่าจะเป็นรับสั่งของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระ
ปวเรศวิद्याดงกรณ์ว่า

ในรัชกาลที่ ๓ นั้น ใครเป็นนักรบก็ไปรบ
ในรัชกาลที่ ๔ นั้น ใครเป็นก๊กก็ไปรบ
ในรัชกาลที่ ๕ นั้น ใครสร้างวัดก็ไปรบ

ในรัชกาลที่ ๔ นั้น โครรัฐภาษาคำต่างประเทศก็

โปรด

เมื่อคราววิจารณ์หนังสือ A physician at the

Court of Siamese ข้าพเจ้าจับใจในคตินิยมที่ จึงวิ-

เคราะห์ถึงวงรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ เป็นคดีคือ

มาว่า

ในรัชกาลที่ ๕ นั้น โครปรีชาสามารถในราชการ

ก็โปรด เช่นโปรดเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี โปรดเจ้า

พระยาพรหมเสด็จฯ โปรดเจ้าพระยาอมราช ฯลฯ

ในรัชกาลที่ ๖ นั้น โครเก่งทางโขนทางดนตรีก็

โปรด

เรื่องที่ ๓ เกี่ยวกับเรื่องเจ้าหมื่นไวยวรนาถ หรือ

เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ผู้เป็นแม่ทัพและจอมพลแห่งชาติ

ไทยผู้กล้าหาญ เป็นวีรบุรุษใหญ่ เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพ

สูงสุดในแผ่นดิน... เจ้าใจความสำคัญอย่างยิ่งของกิจ

การอุตสาหกรรม ถึงกับอำนวยความสะดวกสร้างโรงเลื่อยที่ใหญ่

ที่สุดในท้องปเอเชีย ที่ตำบลศรีมหาธารา ข้าพเจ้าเห็นท่าน

ผู้สามารถเท่าเจ้าชายอโศก โสโธนัม ผู้ซึ่งพระเจ้ามกุฏ

โคทรงให้เป็นหัวหน้า "พุทธอารยธรรม" ไปตรวจดูความ
เจริญของประเทศต่างๆ ในยุโรปและอเมริกาว่า "ทำไม
เราเจริญ" และ "ทำไมเรามีอำนาจ"

เจ้าหมื่นไวยอวราภหรือจะมีรายงานกราบทูลเจ้า
ชีวิตคนว่า กุญแจอันเดียวและอันเดียวเท่านั้นที่จะยกฐานะ
ของประเทศชาติ ให้มีความเจริญอย่างยิ่งยวด ให้ความรุ่ง
โรจน์นานาประการในชั้นรากฐาน ให้อำนาจ.... ไม่ใช่
วัฒนธรรม ไม่ใช่ฮิสตอรี หากเป็น "การปฏิวัติอศ-
ดากรรม"

แต่เจ้าหมื่นไวยหา ได้ถูก เรียก ให้เป็น หัวหน้า พุทธ
อารยธรรม คุชกราวเป็นแม่ทัพไปรบต่อสู้ เกียรติยศ
ไม่! ศ.ว.ศ. อวราภโกเมธในสมัยนั้นกล่าว ว่า "พระนาย
ไวยอวราภเต็มไปด้วยศรัทธาซึ่งเจ้านา ชั้นผู้ใหญ่ (ซึ่งรู้จัก
ทั่วไปว่าเป็นใคร) ที่ศกกัน แกร่ง และกล่าวหาพระนาย
ไวยฯ เป็นขบถถึง ๒ ครั้ง"

ความกึกก้องคำหุดหุดเรดเดอวีฟอดก็ส่งคนดูแสดง
ถึงการศึกษาอัน "อาจจะเรียนกันทั้งหมด" แต่ผลของ
การเรียนเต็มทัศนกันของมนุษย์นั้นแตกต่างกัน ถ้าเหตุ

จะวิเคราะห์ถึงคดีคดีเพื่อให้ติดกับประวัติคำศัพท์ในรัชกาล
ที่ ๕ จะเห็นว่า ผู้คิดได้คดียกย่องเคารพพระมหาษัตริย์
พระองค์นั้นอย่างไร การทรงให้เลิกประเพณีหมอบกราบ
เข้าเฝ้าก็ การให้เลิกทาส จักรเย็บการปกครอง ระเบียบ
ระเบียบการปกครองเดิม ของ สมเด็จพระบรมไตรโลก
นาถ การจัดประมวลกฎหมายที่จะปองให้ราษฎรจนระง
กตมากที่สุดเท่าที่จะมากได้.... นับแต่การคลัง การศึก
ษา ฯลฯ ทำให้รายได้ของรัฐบาลเพิ่มจาก ๘ ด้านบาท เป็น
๖๐ ด้านบาท การจัดให้มีกองทัพเรือ ทักษะอันทันสมัย
จัดการคมนาคมและการส่งรษณีย์.... สร้างถนน สร้าง
โรงเรียนแพทย์ สร้างการประปา สร้างไฟฟ้า รถไฟ
โทรศัพทเหล่านี้ แสดงถึงพระปรีชาสามารถใหญ่หลวงมิ
ใช่น้อย เมืองไทยกลายเป็นเมืองใหม่ พระราชมหาราช
ครอบครองก็มีมาก มีหน้าซำยังต้องเจริญ กับมีกฎหมายพระ
นิยามของฝรั่งเศสและอังกฤษอย่างหนัก ถึงกับออกพระ
โอรสไว้จัดระราชสมบัติ และยังทรงปรีชาสามารถนำ
สยามรบมาได้จนทุกวันนี้ • หากไม่ถวายพระนามว่าเป็น

พระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงทำงานเพื่อสร้างชาติที่ดำกัญที่ดุจ
ก็ไม่รู้จะถวายพระนามอื่นอย่างไร ?

เขียนจากทัศนะพศกนิกร ไทย โดย ไม่ เจตยว ว่า
ประเทศสยามนั้นอยู่ในโลกนี้ เป็นผืนแผ่นดินเล็กๆ คิด
กับพิภพทางเกือบสุดใต้ของทวีปเอเชีย มีใต้เป็นประเทศ
ที่ปลิวลอยอยู่บนอากาศ และในทวีปเอเชียในสมัยเคียว
กันนั้น ยังมีประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่นซึ่งอยู่บนเกาะอันเต็มไปด้วย
ภูเขาไฟ... มีแผ่นดินไหว มีความพินาศจากเจ้าถ้ำ
หินเป็นประจำ มีวาระภัยร้ายกาจพิศทำดาบบ้านเมือง
เป็นเทศกาล แต่ญี่ปุ่นได้สร้างชาติจากสภาพของการเป็น
อนุประเทศชั้นตรี กระทั่งเป็นประเทศมหาอำนาจชั้นตรี
และโท “ด้วยเทคนิคอันถูกต้องคือ เริ่มตั้งกันสร้างชาติ
ด้วยการปฏิวัติอุตสาหกรรม... ก่อนอื่นใด”

ญี่ปุ่นได้โหมทุนสร้างโรงงาน อุตสาหกรรม ขนาด
หนัก และขนาดกลางเพื่อ “กำจัดผลิตภัณฑ์ไม่มีชั้น
สุด” จนเงินจะหมดคลัง บังเอิญมหากษัตริย์ได้ทุนมาจาก
เจ้าผู้ครองนครจำนวมที่มา และลงทุนร่วมกับชาวต่างประเทศ
เพื่อฝังรากฐานแห่งความเจริญ “อันถูกต้อง” และ

อำนาจ ๒๐ ปีแรกของการครองราชสมบัติซึ่งมีชัยโต ญี
ปุ่นมีโรงงานอุตสาหกรรมไปด้วย ๓๐๐ โรง เมืองเล็ก
เมืองน้อยกลายเป็นเมืองใหญ่ พลเมืองคับคั่งแถมยัง
สถาปนาบรรณการคนควาเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่ง อย่างมั่นคงแข็งแรง
เช่นเดียวกับสถาปนาอื่น ๆ นับแต่มหาวิทยาลัย บริษัท
การธนาคารใหญ่ อุตสาหกรรม นครการค้า ฯลฯ

วิชาปริญญาซึ่งเป็น "มารดาแห่งวิชาการ" หรือ

regina scientiaru ซึ่งถูกยกย่องกันทั่วไปโดยนับด้วยจำ
นวนพัน ๆ ปี ได้นำมาสอนในมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นแท้
หมายความว่า ญี่ปุ่นได้ศึกษาโลกทัศน์ และการวิเคราะห์
สูงสุดจากวิชาปริญญา เพื่อการร่วมมือวิเคราะห์และ
เพื่อ "การเป็นญี่ปุ่น" อย่างดีด้วยเสียงโลก พร้อม
ทั้งได้ทุนจากกำลังผลิตอุปกรณ์อันมหาศาล

การเด็กทาส การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การ
จัดการคมนาคม เมือง ราชการ ฯลฯ ได้มีค้อมาจัด
จากทำปฏิจวัตรอุตสาหกรรมแล้ว ถ้าจะศึกษาการ
สร้างชาติในสมัยมีชัยโตอย่างละเอียด จะเห็นว่าในระยะ
ที่เริ่มสร้างชาตินั้นเหตุการณ์ต่างๆ มากมายทั้งภายในและ

ภายนอก ได้เกิดกบดสำคัญหลายครั้ง ได้เกิดกรณีพิพาท
ถึงด้านสงครามกับจีนและมหาอำนาจอื่นๆ โดยญี่ปุ่นเป็น
ฝ่ายชนะ... ด้วยปืน, ด้วยเรือรบ ฯลฯ ซึ่งญี่ปุ่นเป็นผู้
สร้างเอง

จากการแต่งตั้งผลงานเพื่อเปรียบเทียบเช่น...
โดยท.พ.ศ. ๒๔๘๘ นี้ ประเทศสยามยังได้ชื่อว่าเป็นประ
เทศที่มี "อารยธรรมต่ำต้อย" เราทักทมิได้ที่จะ
กล่าวว่าการสร้างชาติของเราในรัชกาลที่ ๕ ทรงปวงนฝน
จากอารยธรรม เราไม่รู้และไม่เคยรู้จัก "อารยธรรม" นอก
จากการตั้งชื่อ ตั้งบรรพท ตั้งจ้างบุคคลและตั้งอุปกรณ์
"ศึกษา" ต่าง ๆ เข้ามาในสมัยนี้ได้ เป็นการตั้งชื่อ
ตั้งตั้งนามอาทลใจโดยไม่อาจจะพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง การศึกษาของเราตามสถานทั้งวิชาการซึ่งทำ
ให้การวิเคราะห์สูงสุดอย่างเทียบทันโลกของเราไม่มี "ความ
เป็นไทย" ของเรา ในประ เดิม ปัญญา และ ประ เดิม
อุปกรณ์จึงพิพาศโดยสิ้นเชิง. ... และโดยไม่อาจจะพึ่ง
ตนเองได้ การชื่ออารย ธรรมง่าย กว่าการ สร้างอารย

กรรม เราไม่มีการลงทุนใดๆ ในสิ่งที่ถูกต้อง เราเห็น
เป็นการสายและไม่จำเป็นในการสร้าง ถ้า ตั้ง นิตยอป กรรม
ใดๆ เราได้ปลงใจในเรื่องฮารยธรรมด้วยความง่ายหรือ
มันง่าย หรือด้วยความไม่เคียดแค้นปราศจากโลกทัศน์
เราไม่เคยคิดว่าเราจะไม่มีวัน "ตามโลกทัศน์" และจะเป็น
"ภาระหนักของโลก" เสมอไป ครอบโลกที่เราประทับชาติ
ของเราด้วยการช้อ จากถาวรเวียราย และจากภษาที่เก็บ
ได้จากรางวัล

ตลอดเวลา 4๒ ปี แห่งต้นเถาต้นกระหม่อมวีร

กาดที่ ๕ ดอามประเทศคือปมาตงเป็นครุณษากจันทแต่ง
กายคามดัมยนิชม เธอมีและพยายามมีอะไรทุกอย่างใน
ที่โลกนี้แต่เธอมีเรือนมัทนชอนที่ดก ปรก โยเย จวนเจียนจะพัง
ทุกวันนี้ทุกมือเธอเสพยาอาหารอันทรามคุณค่า เตือนำตามดัมย
นิชมที่เธอส่วนได้เพื่อไป "เค็นว้า" เธอก็มีเพียงชุดเดียวจวดา
หรือถ้าจะให้อุปมาเรือนสยามครึ่งกระนั้นกับเรือน ญี่ปุ่น ใน
ดัมยเคียวจนแล้ว จากแคตตองคาถึงประต้อมบ้าน ก็ม
อะไรคล้ายๆ กัน บนเรือนก็เต็มไปด้วยเครื่องเฟอร์นิเจอร์

ไม่แตกต่างกันนัก เชนจากจำ . . . ญี่ปุ่นสร้างเพอร์นิเซอร์
เอง และอาจจะสร้างใหม่เสมอไม่ว่าที่ใดก็ตาม จะทำให้
เป็นแบบที่หวังให้วิศวกรอย่างไรก็ได้ เนื่องจากมีโรง
งานสร้างของตนเอง ส่วนของเรือนหรือเรา มา โรงงาน
สร้างใหม่ เรือนที่ตั้งอยู่เป็นเรือนกึ่งมรดกหนึ่งเดาก่อน
จะตั้งรณ. . . .

มุขราชโอรสของราชสมบัติ พ.ศ. ๒๔๖๐
ในขณะเมื่อประเทศญี่ปุ่นเป็นอนุประเทศขึ้นโท ทรงเป็นพระ
มหากษัตริย์เหนือกฎหมาย ทรงปฏิวัติคือสหกรณ์สำเร็จ
ภายในราว ๒๐ ปีแรก อีก ๒๐ ปีต่อมา ญี่ปุ่นกลายเป็นมหา
อำนาจขึ้น ทรงให้การศึกษแก่พลเมืองอย่างถึงขนาด
ทรงเปลี่ยนโฉมหน้าประเทศด้วยอุปกรณ์นับด้วย ๓,๐๐๐,๐๐๐
อย่างหนึ่งของตนเอง ประเทศนี้ยกกองทัพบกทัพเรือขึ้นเยี่ยม
มีเรือรบทันสมัย มีการค้าใหญ่หลวงรอบพิภพ ฯลฯ และ
ก่อนจะเสด็จสวรรคตใน พ.ศ. ๒๔๕๔ มุขราชโอรสก็ประทานรัฐ
ธรรมนูญแก่พลเมือง โดยออกอำนาจของพระองค์ตั้งอยู่ได้
กฎหมาย

ได้เขียนมาบ้างในบทอาขยานว่า “.....เหมือนเงาที่
ต้องลงไปอยู่กับเงา” หมายถึงว่าเสนาบดีจำนวนมากของ
พระองค์ทำงานได้แต่งานประจำ นอกเหนือไปไม่รู้และ
ไม่รู้ หรือแสดงให้เห็นชัดว่าโลกทัศน์จะไม่มี สิ่งอะไรมาก
ทำอย่างนั้น... เชื้อช้ำ บ้าเถื่อน ทรงรับสั่งคือว่า “ครั้น
จะเปลี่ยนก็ไม่มีคน ชยามเห็นจะอัมพระเขต (เขื่อนคกั)
นเสียนแน่แล้ว”

เมื่อพูดถึงการศึกษา ขอเรียนข้ออีกว่า ทรงรับ
สั่งกับพระวราโอรส “ผู้เป็นหัวใจ” ว่า นิธิคนไทยเรียน
อะไรก็กึ่งๆ กลางๆ “ไม่รอบรู้แท้” รับสั่งดังนี้เป็นเรื่อง
ใหญ่ ในฐานะที่รัชกาลที่ ๕ ทรงรักการวิจารณ์ทางหนังสือ
ทรงวิจารณ์ได้เฉียบแหลม ถูกเข้าหัวใจถึงเรื่องทุกด้านมา
แล้ว แต่ทรงวิจารณ์ใจดีเกินไป ข้าพเจ้าจึงระอึกถึง
นักศึกษาราชานเจ้ารักและบูชาอย่างยิ่งกว่าคือ “พระเจ้า
กรุงสยาม” ถ้าหากจะวิจารณ์ชิ้นไม่เลือกว่าเรื่องใด
พระองค์คงไม่กริ้วแน่นอน พระองค์ทรงอยากฟังคำวิ
วิจารณ์ของคนอื่นเหมือนกัน... ๓๓๖ มื่อพระองค์ทรงทอด

พระองค์กับพันพระรารฐาน โดยกวัดแกว่งพระบาทอยู่
บนอากาศนั้น!

ในบท "อารัมภภาค" ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการศึกษา
มานานี้บ้างแล้ว ถ้าเหตุของการที่เราชอบเรียนชอบศึกษา
อะไรก็งี้ๆ กลางๆ เป็นส่วนมากก็เพราะรักความง่าย ความ
สบายมากจนเกินไป นักเรียนไทย ๓๐๐ ถึง ๓๐๐ ที่ไป
ศึกษาต่างประเทศ ไม่มีความประสงค์ใดอันพิเศษไปกว่า
ปริญญาบัตร เพราะ ๓๐๐ ถึง ๓๐๐ นั้น ต้องกลับมาเป็น
ข้าราชการ ชื่อเสียง เกียรติ ความสามารถในมาตรฐาน
ชาวต่างประเทศเป็นสิ่งที่.....ทำได้เหมือนกัน แต่ต้องมา
ทำที่หลัง..... ทำในราชการ!

ปัญหาเรื่องความยากของแต่ปริญญาบัตรนี้ ข้าพ-
เจ้าได้เรียงใจที่อื่น ๆ มากแห่ง ปริญญาบัตรไม่ใช่อารย-
ธรรม ใครที่ได้ปริญญาบัตร แม้จะสุขอุบิลทิศาหากมี
ได้ หมายความว่าคนนั้นเป็น "ผู้รู้" หรือเป็น "นักศึกษา
ชั้นยอดเยี่ยม" แล้ว ความสามารถของเขาซึ่งของเรา อยู่
ที่ผลของการทำงานแต่ละคนไม่ใช่อันที่ academic recogni-
tion หรือใบรับรอง ฉะนั้นให้คำอุปมาอุปไมยของใครแต่ละ

ใคร รื้อคำคุณศัพท์คือ ความสามารถเป็นผู้รอบรู้ ใน
กิจการกบฏ ไม่รู้อะไรเชิงความที่ควรแก่ปฏิบัติว่าไป
คนดีที่ประเทศชาติคือการคือ "คนรู้ตัว" ทรงความ
สามารถสูงด้วยบุคคลิกลักษณะ และภาษาต่างประเทศ
ไม่น้อยหน้ากว่าชาวต่างประเทศคนใด ต้องเป็นผู้ที่เจนจัด
ในเรื่องราว และบุคคลของโลกในลักษณะของ "พระเจ้า
กรุงสยาม" กล่าวคือต้องมีใจต่อเหตุการณ์ใน
โลก และคนสำคัญของโลกอย่างรุนแรง. โดยคิดคือ
หรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เมื่อมีผล คิดผิดและกระทำผิด "พระเจ้ากรุงสยาม"
ทรงเป็นนักศึกษารุ่นเดี๋ยวจริงๆ ที่จะรับยอมรับผิดทันที
ไม่ควรต้องกล่าวอย่างอึกซึ้งซ้ำซาก

"อารยธรรม" ของพระองค์ท่านตามที่เราได้
วิเคราะห์กันโดยตรงไปตรงมาตลอดบทนี้ จะเห็นว่ามี
"อารยธรรม" ในคำกอดีมาครฐาน ทรงหองคิดจำนนเป็น
"วัฒนธรรม" ซึ่งเห็นเพียงส่วนหนึ่งของอารยธรรมเท่านั้น
และก็เป็นที่น่าเสียใจที่สุด ทรงหองเราใจนึกจนวันเดี๋ย
ดงรอก โดยไม่มีใครกราบบังคมทูล สยามน้อยจึง

ดอยดม..... บอบบาง, เฉื่อยชา, ทำงานหนักไม่ได้, ใช้
สติปัญญาจนหมดได้ เกียจนหมดได้ รอบๆพระบาทยุคล
เต็มไปด้วยผู้คนที่ไม่เข้าใจ และไม่พยายามเข้าใจอะไร
เลยนอกจาก “เด็ยคตาน” (คำของมิดริ่งแอนนา) ไม่
พิศวงว่าโลกนี้จะทำอะไรเกิดขึ้นหรือมันจะหมุนไปทางไหน
เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง “ได้หยุด” ตรงชีวิตนี้ เพื่อชีวิต
หน้าเดี่ยแล้ว แม้กามารมย์จะรุนแรงค่อนข้าง โหดและ
ร้ายกาจเพียงใดก็ตาม!

เขียนถึงตรงนี้ ภาพเจ้าหมื่นไวยอรรณว ได้ดอยมา
ปรากฏตรงหน้า ตามอดีตประวัติของท่านนั้นไม่มีบท
ใดตอนใดที่แสดงว่า มีเรื่องมันเม่าจันจัน เรื่องอดีต
เดย ชะรอยคนผู้ชำระสมรรถภาพเป็นเด็กในแผ่นดินนี้ จะ
เห็นว่า อดีต เป็นผู้ที่ทำให้ประเทศสยามเศร้าหมอง.....
ก้าวหน้าไปแล้วต้องดอยดอง.... อดีตไทยเป็นเพศอัน
ทรมานศักดิ์ ที่เห็นว่า “การทอดบมหนักกับเจ้าชีวิต หรือชาว
ข้าหน้า เป็นเกียรติยศอันยิ่งใหญ่” โดยไม่เดียดว่า คน
จะเป็นอะไร และเมื่อนั้นคนที่ทำใด อดีตไทยคือผู้ที่
ถายความเจริญอย่างแท้จริงของเมืองไทย เพราะ “ฮ่าร์ม”

มีไรอื่นใดเลย นอกจากสัญญาลักษณะแห่งความบ้าเถื่อน
อย่างปราศจากข้อกังขา !

กรุงเทพมหานครหนังสือ Bangkok Calendar
ลงข้อความตาม พระเจ้ากรุงสยาม ว่า “ ในเมืองนี้มี
เจ้าจอมมากนั้ ? ”

ทรงเขียนตอบอย่างฉลาดคมคายยิ่งว่า “ เรา
ไม่สามารจะทำใ้ผู้ถวายธิดาอันสวยงามเหล่านั้น เสียหน้า
ใจได้นะดี ”

แต่ก็เกือบตลอดพระชนม์ชีพ พระองค์ดำมาทด
หาเวดามาทรงอยู่กับประเพณีค่า ๆ และอิสตรีตลอด ๒๔
ชั่วโมง นับแต่ต้นพระมเหยงองค์แรก คือเจ้าฟ้าหญิงโสม-
นัตถ์วัฒนวงศ์ แล้ว ทรงประกาศหาหญิงผิวขาวตระกูลสูง
มาเป็นเจ้าจอมอย่างจำวน ทรงเกี่ยว มีธิดาคองค์หนึ่ง ของ
สาวของ เซอร์ ริชาร์ด แม็คคองแดนค ผู้ได้รับเชิญมา
ร่วมโต๊ะเสวยในวันประสูติ.... อย่างที่เป็นภาษาสามัญว่า
“ อย่างนั้แดงใ้หญิงเต็มอัครา ” ทรงฮาชาติผู้ไม่สจา-
มกักคตพระองค์ เชน เจ้าจอมทับทิม ถึงกับใ้เฝ้าทงเป็น
ทรงรง พระนางสนาถ วิธมิตรา นเหยงมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ

เมื่อสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ราชอนุชาแล้ว ซึ่งถวาย
เป็นเรื่องทรมานกันมากในราชตระกูลทางอาณาจักรไทย เนื่อง
จากพระนางต้นากฯ เป็นเจ้าหญิงเชียงใหม่ และไม่ยอม
เข้า "ฮาเร็ม" ของพระองค์

เราท่านจะคิดกันอย่างไร ในเมื่อประเทศชาติยังคง
เป็น "อนุประเทศ" โดยไม่มีใครปฏิบัติต่ออำนาจอธิปไตย
ไม่มีใครยื่นแผนการอันดีมา เพื่อความรุ่งเรืองอำนาจของ
ชาติทางเศรษฐกิจ... เมื่อ ค.ศ. ๑๘๖๑ วรรณโก ถูก
จำขัง ๑๘ ปี พระองค์เจ้าปฤษฎางค์ฯ (ต้นตระกูล
"ชนธาย") ผู้ประพันธ์ประวัติทางความคิดเห็น ถูก
นรเทศไปอยู่เกาะดังกล่าวถึง ๑๕ ปี ในกรุงเทพมหานครเดา
ก็เต็มไปด้วย "นักช้ออวยธรรม" เอาวัฒนธรรม เป็น
อวยธรรม งานทั้งปวงไม่เคยถึงประชาชนผู้ยากจน ประ
คุดตัวในสวนรวม เรื่องที่รักใคร่ที่สุดคือ เรื่องอิ
ศวรรี... ครั้งปลายรัชกาลที่ ๕ ทักมรณเทพทวารวดี
มงกุฎราชกุมาร ทรงปฏิเสฐการอภิเษกสมรส ทักมรณ
พิชิตโลกประชานาถ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ฯ เป็นพระราชโอรส
องค์โปรด ไปเสกสมรสกับสุภาพสตรีชาวรัสเซีย ทักม

หลวงราชบุรีตรีเกรกฤทธิ์ ผู้เป็นราชโอรสที่มั่งมีนมของปราชญ์
เปรี๊ยะที่สุดในบันดาพระราชโอรสทั้งปวง ได้ทรงกษัตริย์
ความคึกคัก โดยฉกฉกนางละครเอกของกรมพระนา
จิปันท์พงศ์ ผู้เป็นอา... ?

บนเฉลียงกระท่อม "ยายกะตา" ในตำหนักศรี
มหาราชา ราชเจ้าแต่เห็นหน้าตาของเจ้าหมื่นไวยวรนาถ
อาบหน้า เสียงน้ำทะเลดีฟองอ่อน คุจาจะยาเกรงท่านจอมพด
ผู้เฒ่า ผู้ไม่มีโอกาสปฏิวัติคือคสากรรมสยาม โดยที่
ไม่มี.... ท่านผู้หญิงผู้สามารถ

อนิจจา! เมืองไทย อืดครึ้ม.... ทุกภาค ทุก
สมัย มีแต่ความเพ้อฝัน เรื่องอืดครึ้มไม่ทันยุค....

บทที่ ๘

ฮาเริ่มหลง

—๑—

“ทำไมพระองค์มีนางในฮาเริ่มมาก ?”

“ฉันทนเป็นกษัตริย์”

“ทำไมกษัตริย์ในตะวันตก หรือกษัตริย์ครึ่งเดียน

โดยมากจึงมีมเหสีเพียงองค์เดียว ?”

“เมื่อก่อนท่านถามความเห็น ฉันทนตอบเป็นความเห็น
ได้ว่า เพราะกษัตริย์ครึ่งเดียนเป็นคณโอง ถามจริงๆ เถอะ
ตัวของท่านเองไม่เคยมีที่ จะมี ภรรยา ๑ คน หรือ ๑๐ คน
ในขณะเดียวกันบ้างหรือ ?”

“แต่กษัตริย์ครึ่งเดียนทำไม เพราะมีมเหสีองค์เดียว
เป็นประมุขของประเทศบางประเทศ ที่มีอำนาจเห็นอกษัตริย์

แผนผังพระบรมมหาราชวังกรุงเทพฯ

๑. ประตูวิเศษไชยศรี
- ๒-๓-๔-๕. กระทรวงการคลัง
๖. ราชพิพิธภัณฑสถาน
๗. พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
๘. พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
๙. พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
๑๐. ที่ประทับ
๑๑. พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน
๑๒. พระที่นั่งบรมพิมาน
๑๓. พระที่นั่งอนันตสมาคม (เดิม)
๑๔. สวนสวรรค์

ที่ตลาดทางตะวันออกหลายสิบประเทศ พระองค์ทรงรัก

“แน่นอน ฉันเคยเป็นนิสิตในมหาวิทยาลัยอังกฤษ แต่ท่านยังไม่ได้ตอบคำถามของฉัน และตั้งคำถามใหม่เป็นคนละประเด็น... ผู้หญิงไม่เคยเป็นการเมือง และการเมืองไม่เคยเป็นผู้หญิง ”

เรื่องราวที่ถ่ายทอดมานี้ จำไม่ได้เลยว่า เคยอ่านในนิตยสาร Camel หรือ Le Canard Enchaîné หรือหนังสือ Ken เพราะอ่านมาหลายปีแล้ว เป็นการสัมภาษณ์ระหว่างนักหนังสือพิมพ์กับราชกุมารี กษัตริย์ชาวอาหรับหนึ่ง หัวเรื่องมีชื่อว่า The Wisdom of the East หรือเรื่อง “ความฉลาดของชาวตะวันออก” แต่ถ้านักหนังสือพิมพ์ไปพุดตอชบคุในนิตยสารที่ตามฉบับ ในหอสมุดปารีสหรือลอนดอน และไม่สามารถหาซื้อหนังสือดังกล่าวนี้ได้ และปลงใจเชื่อว่า เป็นนิพนธ์ของข้าพเจ้าเอง ก็เห็นจะช่วยไม่ได้ ความสัมภาษณ์นั้นคือไปว่า

“ยิ่งพระองค์เคยเป็นนิสิตในมหาวิทยาลัยอังกฤษ ยิ่งทำให้เรื่องของเรามีรสมาก ” นักหนังสือพิมพ์

หนุ่มเริ่มวางกับ “ สำหรับเรื่องภรรยาในทัศนะของข้า-
พระพุทธรเจ้า หรือพระองค์จะเข้าใจว่า เป็นทัศนะทั่วไป
ของชาวคริสต์เถียนด้วยก็ได้ คราวใดที่เราเห็นว่าเธอเป็น
คน ไม่ใช่ศิรัจฉาน เราขอมันมีความดีที่ดังที่สุดจะมีเพียงคน
เดียว แต่ดูเหมือนว่า ภาษาตะวันออกแทบทุกภาษาไม่มี
ศัพท์ว่า “ ความรัก ” มีหรือ ?

“ ท่านเข้าใจอย่างไร ? ”

“ ข้าพระพุทธเจ้าเข้าใจอย่างไรเงาว่า ทางตะ-
วันออกไม่ว่ามีแต่ความรักเท่านั้น ผู้หญิงไม่มี หนึ่งเป็น
สัตว์ ทรนคอยแต่การปลดปล่อยของความกำหนัดของสัตว์ ทุก
หนทุกแห่งเต็มไปด้วยสภาพของสัตว์ ไม่มีความสุข ไม่มี
ความรัก ความฉลาดของทางตะวันออกในเรื่องกามารมณ์
ในทัศนะของข้าพระพุทธเจ้า เป็นการทำตายจิตใจ ทำตาย
ศรัทธา ทำตายงานแต่ดำรงธรรมประโยชน์ ซึ่งควรจะทำ
ได้มากกว่านั้น มันไม่ใช่ความฉลาด ”

“ ท่านเคยอ่านโฮมาคัยยามไหม ? ”

“ พระองค์หมายถึงคือปที่ดังสอนให้ครองชีพด้วยอา
หารมัน ๆ เหล้าองุ่น หญิงและยาบำรุงกำลังกามไรใหม่ ”

“ ในวัยที่เรายังหนุ่มฉกรรจ์อยู่ จะมีอะไรพิเศษ
ยิ่งไปกว่านั้น ”

“ วิเศษ ! ในวรรณคดีทางคดีของตะวันตก
มีคนสอนก็พออย่าง โอมาคียาม แต่เกิดก่อนโอมาคียาม
ถึง ๒๐๐๐ ปี ชื่อ “ อาริสทิปโปส ” แต่ชาวตะวันตกไม่
ยกย่องนับถือเลย ความฉลาดของตะวันตก คือความสู้
แก่กันอื่น คือการทำงาน ทำให้เพื่อนมนุษย์พ้นจากสภาพ
ของสัตว์ ไม่ใช่กามารมณ์ ”

“ ท่านไม่เคยคิดที่จะ พดถึงเรื่อง ทำความ สู้แก่
อื่น เมื่อมีชาวใต้สักหม้อหรือ ? ”

“ หนูขี้ขลาดเล็ก ต้องเป็นคอกที่แข็งแรงและ
ทำใหม่ ๆ ไม่ใช่หนูเก่าหรือหนูที่ทำทั้งใจนานปี ”

กษัตริย์หนุ่มหนึ่งชื่อไปนาน พระองค์คิดถึง
เจริญรุ่งเรือง “ อันไม่มีความหมาย ” ของตะวันตกออกแต่
อดคกาดระจกัหนึ่ง ทอปลือเชื่อมความหยิ่งผยองดัดดัด
อยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งตะวันตกไม่เข้าใจ เจ้าหนักหนึ่งสี่คน
มันไม่มัวเมาของความเป็นไทยโตมาคังพัน ๆ ปี มันจะ
รู้จักอะไรมากนัก นอกจากจะพูดอะไรอย่างรวบรัด

แค้นแค้น เห็นจะถึงเวลาที่ท่านจะอธิบายให้ท่าน
 เข้าใจได้แล้ว ข้อแรกท่านไม่วิวักเอเซีย ท่านไม่วิวักชาว
 เอเชียทั้งปวงปรารถนาที่จะมีเด็ค เนิเอเซียไร ของ กษัตริย์
 ทุกครอบครัว ทุกตระกูล นึกอเหตุผลสำคัญที่สุด ชาว
 เอเชียเชื่อในเรื่องความดำพันรของเด็ค ในดัมเทปประเทศ
 ต่าง ๆ ในเอเชียรุ่งเรืองนั้น ชาวยุโรปยังเห็นต้องเป็นชะนี
 อยู่ในป่า ศาสตร์จารย์ของฉันทือออกซ์ฟอร์ด เคยยอม
 จำนนในเหตุผลที่ฉันทือว่า สัญชาติญาณของสัตว์ป่า ที่
 ตกทอดเป็นมรดกมาไม่เกิน ๖๖๖ ปี ทำให้ยุโรปใหญ่โต
 ที่ชาวเอเชียแพ้สัตว์ป่า ก็เพราะชาวเอเชียเป็นมนุษย์ ความ
 เป็นจริงข้อนี้ เป็นที่แจ่มกระจ่างในทัศนะของนักสังคม
 วิทยามานานแล้ว แค้นนหะเอะ เมื่อเราขึ้นไปดูสถานะฮัน
 ดุง โดยไม่มีทางไปคือเราก็อมจมน เป็นการปด้อยโอกาส
 ให้ชาวยุโรปเป็นมนุษย์กันเสียบ้าง ถ้าเราไม่เอาเดียงทีจะ
 เป็นสัตว์ได้! แต่ท่านต้องไม่ลืมว่า เมื่อยุโรปเจริญสูงสุด
 ยุโรปจะต้องเค้งค้างอยู่กลางอากาศ และตกลงมาเช่น
 ที่เอเชียเคยตกลงมาแล้ว นี่เป็นเรื่องที่ท่านอาจจะเคยได้
 ศึกษา หรือทราบถึงความคิดทางด้านนี้ที่สุดของ Spengler

tion * School มาบ้าง ป่าร้างปัจจุบัน เป็นตัวอย่าง
ของความพินาศที่เด่นชัด และคือจากป่าร้างอะไร.....?

นักหนังสือพิมพ์หนึ่งมอง ไปแล้ว ขณะหนึ่งเหมือนกัน
เรื่องการชุมนุมทางการเมือง เป็นปัญหาใหญ่ โด่ด้อยแล้ว
เราตอบพระราชาโดยพลัน เมื่อจะตกกระโหลกขอยใจนี้
ตลอดองค์

“ข้าพระพุทธเจ้าจิตใจที่โด่ด้อยนี้คงด่าจน แค
ทว่าไปเสียไม่เคยรุ่งเรืองในอดีตขณะเดียวกันกับที่ชาวยุโรป
ก้าวหน้า ข้าพระพุทธเจ้าหมายถึงรากฐานของจิตใจ และ
อุปกรณ์อันด้วยความดี”

“จริง! เราเอเชียไม่ต้องการสิ่งนี้ พวกเรา
มองข้ามสิ่งเหล่านี้

“เราเอเชียในอดีต หรือเราเอเชียปัจจุ-
บัน.....?”

“ฉันหมายถึงอดีต”

“แต่ในปัจจุบัน.....?”

“เราก็เหมือนชาวยุโรป โดยชาวยุโรปบังคับให้
เราเรียน รู้เห็น และมีควมชำนาญในความรู้อุปกรณ์
ของชาวยุโรป

“ข้าพระพุทธเจ้าขอความเข้าใจแจ่มแจ้งกว่านี้จะ
ได้หรือไม่?”

“ความรุ่งเรืองอย่าง ยงรอง เอเชีย เป็นดังดึก ดับ
แต่เป็นดังที่จนหนงชาวผวชาวทงหมดจะ หันมาดักกระ กราบ
ไหว้ และปฏิบัติตามดังที่ดึกดับอย่างยงนั ราชเอเชีย
ที่ดักจะปล่อยให้ชาวยุโรป อเมริกา ถันท่องระเรึงไป... แต่
ไม่ใช่พุ่งไปสู่อากาศ หากพุ่งมาเขอรทุกความดึกดับของ
เอเชีย เพราะศาสนาทุกศาสนาเกิดกัน ปรัชญาทุก
ปรัชญาเกิดกัน ทงปเอเชียเป็นทคังของทุกอย่าง และ
เป็นทคังสุดของทุกอย่าง ในปัญหาอุปกรณื ราชเอเชีย
เคยใช้และเคยพอใจอุปกรณืแผนเก่าของเรามาแล้ว เรา
ไม่ปรารถนาอุปกรณืใหม่ เราปรารถนาจะเคียงคู่ ไปด้วย
ธรรมชาติ และศึกษารวมชาติด้วยพลังของจิต ไจกระ
ทงสามารถ สามารถเอาชนะธรรมชาติได้”

“แต่ทุกวันนี้ ร้านใหญ่ ๆ เกือบทุกร้านในบอม
เบย์, เทียร์น, คานังกัธ, ฮาเด็มโป, แองกอรอ งดา
เต็มไปด้วยเครื่องใช้ไม้สอย ของตะวันตก ทหารยาม
ของพระองค์ก็ถือปืนอังกฤษ สวมเสื้อฝรั่งเสด ได้แว่นตา

อเมริกัน ในถนนกลางทะเลทราย พดเมืองรองพระ
องค์พอใจไว้รักโดยซื่อสัตย์และทนอยู่ เพราะได้ห้อยลูกจ๋า
เวลาเดินทางก็เร่ใจว่า ความปลอดภัยก็ดีกว่า ในโรง
พยาบาลวิชาการศึกษาคนไข้ยา, เครื่องมือ ฯลฯ ทุกสิ่ง
ทุกอย่างขนมาจากตะวันตกโดยเครื่องบิน พดเมืองรอง
พระองค์พอใจที่จะได้รับการรักษาเยี่ยงญาติด้วยอุปการณณ์
ใหม่ ในโรงเรียนตามหมู่บ้านที่ยากจนเพียงใดก็ตาม มี
อะไรบางอย่างที่ไม้กอบปี มาจากรองชาวยุโรป! ถึงพระองค์
เองก็ไม่เรียนหนังสือที่กรุงลอนดอนเพื่อจะได้ชื่อว่าเป็น "คน
เจริญ" ถ้าพระองค์ไม่ต้องการความรุ่งเรือง เยี่ยงตะวันตก
ทำไมพระองค์ไม่เข้าเรียนทุกอย่างนั้น... เรียนที่เมืองศึก
กะทีตา หรือเมืองเมฆเมืองโตเมืองหนึ่ง และตะเพิดทุกสิ่ง
ทุกอย่างของตะวันตกให้ออกไปจากตะวันตก?" ชาย
หนุ่มหยุดไปครู่หนึ่ง และพูดขึ้นอีก "พระองค์พูดว่าชาว
เอเชียก็ไม่ต้องการอุปการณณ์ แต่ในเมื่อทุกตารางนิ้ว
ในทวีปเอเชียเต็มไปด้วยอุปการณณ์ที่เข้ามาจากตะวันตก อย่าง
ไหนจะเป็น face ยิ่งกว่ากัน ในเมื่ออุปการณณ์นั้นนับจำนวน
๓๐๐,๐๐๐ อย่าง จากตะวันตกทำให้ชาวตะวันออกพ้นจาก

อ้าวจะเขียงสัตว์? ข้าพระพุทธเจ้าต้องรอดสารภาพว่าไม่
เข้าน้ำพริก ว่า "ความรุ่งเรืองอย่างยิ่งของตะวันออก"
นั้นหมายถึงอะไร... หมายถึงเมื่อ ๔๕๐๐ ปีแล้วในอาหรับ
๕๐๐๐ ปีมาแล้วในจีน ๒๐๐ ปีมาแล้วในอินเดีย ที่เรียก
กันอย่างนักศึกษารัฐว่า "ความรุ่งเรืองก้าวหน้าทางจิต
ใจที่จะค้นไปสู่ขรรรมชาติเดิม" เช่นนั้นหรือ?"

กษัตริย์หนุ่มหัวเราะ

"ชาวตะวันออกไม่มีวันเข้าใจตะวันออก"

"นี่แหละ! ประเด็นเดียวกับการที่มุ่งในชาเริ่ม
มาก ชาวเอเชียที่คิดเมื่ออธิบายอะไรไม่ได้จะคิดถ้อย
เช่นนี้เสมอ ข้าพระพุทธเจ้าเดินทางไปตะวันออก ชาวจีน
รุ่งเรืองเหนือเกินทางจิตใจ กระทั่งยากจนนำส่งสารอะไร
เช่นนั้น! ชาวไทยก็ยากจนและรอบรู้คนมันที่ภาวนา แต่
เด่นชัดแต่อยู่ยิ่งกว่าการส่งคนมัน! ชาวพม่าไม่มีความ
หยิ่งหรือความพากพูนในความอึดอับของเอเชีย ทั้งอินเดีย
ซึ่งมีพลเมืองที่ยากจนที่สุดในโลก! และซึ่งอินเดียจะแก้ว่า
ที่ชาวอินเดียยากจนคนมันกับอินเดียก็ขออยากเป็นจำนวนด้านๆ
ทุกปีนั้น เพราะองค์อุษระโมยเอาอาหารไปไม่ได้ กามารมย์

ในอินเดียนั้นร้ายแรงมาก ร้ายแรงเท่าอาหรับ แต่ยังมีอยู่ใน
ราชอาณาจักรบ้างดีกว่าอาหรับ ในชวา ในฮอลันดา ใน
ซาราวัก ในบอร์เนียว ข้าพระพุทธเจ้าจะเว้นไม่กล่าวถึง
ความเจริญก้าวหน้าที่เดือนละวันตก ในญี่ปุ่นและฟิดลิป-
ปินส์ บรรดาประเทศเหล่านี้ - ทุกสิ่งทุกอย่างในเมืองแท้ ๆ
ที่ความเจริญตกต่ำบรรพของเราโดยไม่ประจบใครนั้น ถ้า
จะค้นมนุษย์พันธุ์อื่นแล้ว ความเป็นจริงของชนชั้นที่
กับญวนต่าง และคงเกาะตะวันตก มนุษย์ที่นั่นก็ดีกว่า ไม่
สู้จะแตกต่างกันนัก แต่ข้าพระพุทธเจ้าเคยอาศัยอยู่อย่าง
หนึ่งที่พระองค์ต้องเที่ยวไปในทวีปเอเชียของพระองค์น้อยไป
สักหน่อย ความเป็นจริงที่อ้างแยะกับความฝันในคำสอน
และแม่ในปรัชญาของเอเชียต่างกัน บางที... ข้า
พระพุทธเจ้าต้องขอภัย นางในตำราของพระองค์คง
จะดองยามมาก พระองค์ถึงไม่กล้าเดินเข้าไปในความมืด-
ดำของเอเชีย รอบ ๆ หอดมุกแห่งราชที่ปักกิ่ง, ที่ปัก
คาเวีย, ที่กรุงเทพฯ ที่นครกัน, ที่โคโร ฯลฯ ชาวตะวันตก
ไม่สามารถจะทนดูตนเองความยากจน และความอดอยาก
ของเพื่อนมนุษย์ได้ โดยไม่คิดหาหนทางแก้ไข มนุษย์ที่

สภาวะของสัตว์ จะเรียกว่าเป็นความดีหรือความพอใจได้
อย่างไร ?”

“ท่านคงไม่เข้าใจละ จันออก ตีไปกว่าที่ เข้าใจ มา
แต่อย่างนี้ค ะ”

“แต่ข้าพระพุทธเจ้าไม่ใช่นิโฆน! ความรุ่งเรือง
ยิ่งของตะวันออกคืออะไรแน่? ถ้าเป็นดังที่ดัดดัม และเป็น
ปกติจากสวรรค์ว่าความรุ่งเรืองยิ่งนั้น จะเข้าใจได้เฉพาะ
แต่ชาวอินเดียเท่านั้น ข้าพระพุทธเจ้าก็สนใจ ยินยอมเป็น
ชาวเอเชียหรือเปล่า? และบรรดานักศึกษาดำคัญในทาง
ตะวันตกที่เป็นปรัชญาเมธีเกี่ยวกับความรู้ดัดดัม Mysticism
ของจิตคิดใจเช่น เจกอบ โนม หรือ จิตเดียม เบดก พอ
จะเข้าใจเรื่อง ความรุ่งเรืองอันดัดดัม ยิ่งของตะวันออก
หรือเปล่า?”

“ฉันพบนัยกับท่านได้ว่า ปรัชญาเมธีของท่านเข้าใจ
ใจนี้คทั้งนั้น”

“ถ้าเช่นนั้นปรัชญาเมธีคนใดในตะวันออก ที่
ประกาศความรุ่งเรืองยิ่ง เพื่อตะวันออกและเฉพาะคนตะ
วันออก?”

“ไม่มีตัวคน”

“มหัศจรรย์! และเราเอะเขี่ยทั้งตัวออกเข้าใจ
ด้วยรักท่วงเอะเขี่ยอันศักดิ์สิทธิ์จากความไม่มีตัวคนนหฺวอ”

“ถูกต้อง! การที่ตัวออกยังนับถือว่าอียิปต์
เป็นชาวเอะเขี่ยก็เพราะถ้าเห็น มันพูดถึงสายเลือดอัน
นับเนื่องจากกษัตริย์มาแล้ว ชาวเอะเขี่ยทุกคนจะต้องนับ
เชิดสายมาจากกษัตริย์...”

“อา! และนั่นหมายความว่า เท้าพระของคัม
นางในฮาเร็ม ๓๐๐ กว่าคนนี่เป็นจำนวนน้อยหรือ?”

“ถูกต้อง! กษัตริย์ทุกองค์ ในเอะเขี่ยต้องมีนาง
ในฮาเร็มอย่างน้อยคนละ ๓๐๐๐ คน เมื่อมีอายุ ๑๗ ปี
ถึง ๔๐ ปี! เพื่อที่จะได้สายโลหิตอันพระผู้เป็นเจ้าประทาน
โดยเฉพาะให้สามารถเข้าใจถึงความรุ่งเรืองต่าง ๆ ของ
พระองค์ได้”

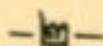
ขณะที่พูดเช่นนั้น ดมอ่อนพัดจากทะเลทรายพัดมา
โรยริน นกหนึ่งตัวพริ้ว เบี่ยงคานหันเค้นไปด้วยความพิศวง
จ้องดูพระราชา ริมฝีปากอ้าอ้อย ๆ เจ็ดพันคน! ผู้ชาย
มีเมียเจ็ดพันคนเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อจะมีลูกกัน! เราคิด

น้ำตายแห่งความโศกดังในลำคอ หัวใจเค้นแรง เขา
อยากจะฟังพระราชหฤทัยต่อไปอีก

“ในอินเดียได้มีความพยายามเพื่อบรรเทาความคั่ง-
ค้างจำนวนที่มาก ” กษัตริย์หนุ่มพูดต่อ “อินเดีย
ต้องการเร่งกับจีน การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีพด
เมืองมาก เป็นความคั่งอย่างยังมีไรหรือ ? ท่านกรู คุณ
ภาพที่คั่งเกิดจากการคั่งเดือของจำนวน ยังมีจำนวนมาก
ยังคั่งเดือได้มาก ”

“ข้าพระพุทธเจ้าเห็นใจ ” ชาวเมืองรายล้อมจำนวน
อย่างพร้อม “ข้าพระพุทธเจ้าเพิ่งเข้าใจความหมายเป็น
อภิมหาอย่างของพระคุณออก การที่ความรุ่งเรืองของ
พระคุณออกดั่งมัจฉา เป็นเพราะการย่างกรายเข้ามาของ
วัฒนธรรมตะวันตก อีกไม่ช้าอินเดียก็จะเป็นเอกราช อินเดีย
คงจะทำคนเป็นเจ้าของทวีปเอเชียทางจิตใจ อินเดีย
มีศาสนาทุกศาสนา.. มีปรัชญาทุกปรัชญา— มีศิลปะทุก
ศิลปะ อังกฤษทำอายุอินเดีย... ดูปะเดืออินเดีย ทำ
ลายหลักการการมีเมื่อย ๗๐๐๐ คน เพื่อจะชนะอำนาจ
สวรรค์! เทาที่ชาวเอเชียที่ถูกรักทมิไปคือ อังกฤษไม่เคย

ให้อะไรแก้อื่นด้วยเลย การศึกษา, การเทศนา, การ
 คมนาคม, การแพทย์, การป่าไม้, การกั้นควัว, ราง
 ฐานอุศุฮากรรม, การปกครอง..... ๕๕๐ ปี! ถึงฤดู
 ก่อกรรมออกสู้รบแล้วคนหิมาไม่มี give มีแต่ take
 ฆ่ากันตายด้วยกัน จนชื่อว่าราชันยราชแล้วเป็นราชินีเข้าเดือน
 ๕๕๕ ๕๕๕ ๕๕๕ ๕๕๕
 ทรงนม เคาเปรียบทรงนม เคาทรงนมทรงนมหกษัตริย์, รถไฟ, วิทยุ,
 เรือไฟ, โทรเลข, โทรศัพท์, เครื่องบิน, เครื่องเวชภัณฑ์
 ดังเหล่านี้เป็นเครื่องมือของปีศาจ ไม่มีประโยชน์ ไม่มี
 คุณ เป็นยาพิษทำลายความรุ่งเรืองยิ่งของตะวันออก และ
 จะพูดจะอธิบายอย่างไร ชาวตะวันตกไม่มีวันเข้าใจ!”

มีชีวิตอันน่า เคาโอโนเวดส์บรรยายเรื่องราว
 เกี่ยวกับจังหวัดแห่งประเทศสยาม ด้วยความป่าเถื่อนโดย
 แท้ ประเทศสยามเป็นเครื่องนาฬิกาในทวีปเอเชีย ถ้าจะ
 พูดถึงความดีดั่งนั้นเป็นคุณเด่น มีดี ของ ทวีปเอเชีย แล้ว
 ประเทศสยามมีอย่างอุดมสมบูรณ์..... และอย่างที่เรา

The holy man obides by non-assertion in his affairs and conveys by silence his instruction.....

ชนผู้บริสุทธิพร้อมทรมองความฉลาดของคน โดยไม่ประกาศอะไรต่างอื่นเพื่อนมนุษย์ด้วยความนิ่ง

To be taciturn is the natural way

การไม่ปรึกษาพูดนั้น เป็น "ธรรมชาติจก"

ถ้าจะวิเคราะห์คำ ของ เทอรา ซี ตัง แปล มา น อย่าง
จริงๆ แล้ว เราอาจจะกล่าวได้ว่า ใครที่เขียนหนังสือ
อะไรก็ตาม คนที่ขอมไม่รับที่ ปราศัญทางการเขียนหนังสือ
ดีก็ขอมไม่ ทั้งเพราะคนไม่รับที่ต่างหากที่เขียนอะไร
ชน (การเขียนคือการผลัดอาศัยออกกระตามขคตามขมัย)
เมื่อเป็นเช่นนี้ หนังสือใครปูกกัก หนังสือโกหรวานกัก
หนังสือใบเบ็ดเก่า-ใหม่กัก หนังสือพระเวทย์ในศาสนา
พราหมณกัก หนังสือ Thogony และ Cosmo-gony ของ
กรีกก่อนศาสนาพุทธกัก หนังสือ Macabees และ Siby-
line Oracles ในศาสนาฮีบรูกัก หนังสือ Poetarum philo-
sophorum frag menta ซึ่งเป็นที่รวมความฉลาดทั้งปวง
ของปรัชญากรีกกัก ฯลฯ ก็จะเป็นหนังสือที่ไม่รู้อะไรแท้

ความรู้นั้นก็คือความนิ่ง เราอาจจะถ่วงอย่างอากาศหวนย้อน
ไปได้ว่า ความนิ่งเท่านั้นคือความจริง!

แต่เป็นทนายเสียด้วย ที่เราไม่ทราบเรื่องพ่อแม่
ลูกเมียของเหล่าชโยเลย ถ้าเรารู้อะไร เราอาจจะถามว่า
เหล่าชโยเกิดมาทำไม? การไม่เกิดไม่ดีกว่าหรือ? บางที
ความไม่เกิดอาจจะมีความรู้จริงยิ่งกว่าการเกิดกรรมมัง?
การมีชื่อของเหล่าชโย ก็คงไม่ใช่ความจำเป็นเท่าความไม่
มี การไม่มีประเทศจีนหรือประเทศอินเดีย เป็นความรู้
จริงยิ่งกว่าหรือความรู้แท้ยิ่งกว่าแน่นอน พ่อแม่ไม่ใช่
สิ่งตรงแท้ ไม่มีพ่อไม่มีแม่ เป็นความรู้อย่างยิ่ง! หรือ
ถึงแม้กึ่งเดียว เพราะยังท่านหรือใคร ๆ บอกถึงชื่อพ่อแม่
แม่แล้ว ยังไม่รู้อะไรเลย!

ในความนิ่งมีศีลธรรม— *subtle* อย่างไร?

ทำไมคติไทยจึงมีว่า “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสีย
ตำดั่งทอง”?

ในทางตะวันตกนั้น มหาเมธีอนักชรากอไรด์
มาเพื่องสมาธิจิตวันละ ๓๐ ชั่วโมง มีหลักฐานยืนยันว่า
ท่านระดับโลกชาติได้หลายสิบชาติ ท่านนิ่งหรือท่านรู้แท้มา

หลายมีจนกระทั่งมองเห็นอย่างแจ่มชัดว่า ^{สิ่งหนึ่ง} ^{หนึ่ง} ^{โดย}
วิชันนานไปเท่าใด ^{มนุษย์} ^{ชาติ} ^{จาก} ^{พื้น} ^{น้ำ} ^{เพียง} ^{นั้น} ^{จึง}
ล้มตายนและจับเอา เมริเคลด์ ไชกราเคลด์ ยูวีมิเคลด์ ฯลฯ
มาเป็นศิษย์.... ดอนทางแห่งความเจริญรูปใหม่

อารยธรรมของโลกปัจจุบัน ^{ตั้ง} ^{ต้น} ^{ด้วย} ^{ปฐม}
เทศน์นาของอนักชากอไรด์ เรื่อง "การจัดระเบียบแห่งอุป-
กรณ์จากเอกภาพของความงาม"

—๓—

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงครองราชสมบัติในพ.ศ.
๒๓๘๔ ภายใต้อาณา ๓๓ ปี เมื่อวันตั้งในฉันทอนรับมิด-
ซีดแอนนา ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดา ๖๘ องค์
เราไม่อาจจะทราบจำนวนเจ้าจอมมารตามแน่นอนว่ามีเท่าใด
(โอรสนอกราชบัลลังก์อีก ๒ องค์รวม ๖๘ องค์) แต่เรา
ทราบว่าพระชนมายุในปีที่ทรงได้ราชสมบัติ นั้น เป็น ปี ที่ ๕๘
และทรงอยู่ในบรรพชิตเพศ ๒๘ ปี

โหมบทที่ ๕ และบทที่ ๕ ของหนังสือนี้ เราถ่าว
ถึงการสอนหนังสือของมิชชันนารีอเมริกันมาบ้างแล้ว ว่า สอน
ในพระราชมหาโรงเรียนในกรุงเทพฯ มีเจ้าจอมมารดาและเจ้า
จอมดาราฯ ของ "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นเด็กศิษย์ในตอน
บั้นปลาย นางสอนหนังสือตามตึกขึ้นโรงเรียนนั้น เป็น
เวลาพร้อม ๖ ปี ศิษย์ตอนบั้นปลายของนางโดยมากมักเก้เรียน
บ้างไม่เรียนบ้าง ถัดไปไม่เรียนของนางบ้าง ถูกเจ้าชีวิต
ตงโขมิดบ้างถูกบ้าง ไม่มีใครเรียนได้เรื่องได้ราวจริงๆ
จริงๆ นอกจากเจ้าจอมมารดาซ้อนกันแต่ผู้เดียว บ้าง—
เชิญนายจ้างของนางทรงใช้นางในหน้าที่ "ราชเดชาอนุการ
ณ์" ด้วยอีกหน้าที่หนึ่ง ความสนมูกสนานมาก ไหนในการ
เป็นราชเดชาอนุการณ์มีอย่างไร เราได้วิเคราะห์กันมาแต่
อย่างละเอียด เมื่อกลับมาเกิดเมื่อนอนของนาง โดย
นางมิได้มีพระราชกรณียกิจเห็นว่าเห็นจำเป็นอะไร ตลอดจน
จนข้อผูกพันใด ๆ ระหว่าง "พระเจ้ากรุงสยาม" กับนาง
ไม่มี นางเป็นชาวอังกฤษ นางไม่ไร้ค่า... และนาง
เกิดมาแต่เมื่อไม่ตาย สุขภาพยังดีแข็งแรงอยู่ นาง
ยอมแฉ่งหาหนทางเลี้ยงชีวิต แม้นกในป่าในท้องนา

ทราบโตทันที มีของเสาะหาอาหารกิน นางเป็นพันธ
ของสัตว์ตุงกว่าน และได้รับการศึกษาศัพท์ว่าคน
มีฝีมือหากินทางโตโต และ "ไม้มือ" หากินในทางโต
ในการไร่การเขียนหนังสือ เป็นฝีมือหาเลี้ยงชีวิตในสังคม
ของโลก และเขียน experience ของนางเกี่ยวกับวงทดลอง
ของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ข้าพเจ้าขอเข้าข้างมีดีซึ่งอัน
นาเต็มที่ แต่ไม่หมายความว่าข้าพเจ้าเข้าข้างผิดที่
เกิดมาแล้วคนหนึ่งอย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าจะหมั่นพยายาม
"เหลา" อย่างเต็มที่ด้วย

ข้าพเจ้าไม่ฉลาดอย่างเหลา นเป็นดังที่แม่ไม่
เขียนกตเวทิตถุทวธา ถ้าความฉลาดของเหลาจะ
เป็นความฉลาด "อันหนึ่งอันเดียว" และ "อันสุดท้าย"
ในโลกนี้ แต่การที่คนไทยแท้ ๆ เกิดมาหาวิญญูพระมหา
กษัตริย์ทศนรวิกรมชา ต้องขอให้ผู้หนึ่งมาเขียนเป็นความ
รู้ ให้ศึกษาให้รู้จักรตามความเป็นจริงที่สุด เท่าที่
มีบุญญาของผู้หนึ่งคนนั้นจะมีไฉน ข้าพเจ้าจะฮายแก่ใจ
ข้าพเจ้าแพ้นาง และอะไรจะมาช่วยรังไม่ให้ข้าพเจ้าถูก
ความรู้ อย่างยิ่งของเหลาชื่อ "ความหนึ่ง" อันใจเรธาได้!

คนหนึ่งรู้จักโลกและสงครรคนแท้จริงหรือ ?

คนที่ประกาศมตการค้นคว้าอันดำหัด ของ คน คือ
คนที่ไม่รู้อะไรจริงหรือ ?

จากถ้อยคำของมิถรีอันนา เกี่ยวกับชีวิตของ
เจ้าจอมต่างๆ ในสมัยพระเจ้ากรุงสยาม นางรำพันอย่าง
ไพเราะเห็นเป็นภาพว่า

The ladies of the harem amuse themselves in
the early and late hours of the day by gathering
flowers in the garden, feeding the birds in the avia-
ries and goldfish in the ponds, arranging bouquets,
singing songs, dancing to the music of the guitar
(také), listening to their slaves reading, strolling with
their little ones through parks and parterres and espe-
cially in bathing:— บันดาเจ้าจอมต่างสนุกสนานดีรำญ
ด้วยการเก็บดอกไม้, เฝยนกในกรง, เฝยปลาเงินปลาทอง
ในสระ, คัดดอกไม้, ร้องรำทำทำตามเสียงเพลง, บรรเลง
ด้วยตะเร้, พังพอกทาสอ่านหนังสือ, รุงโฮรชะระะริคาไป
ตามสวนและตามต้นดอกไม้เล็กๆ หรือในกรอานน้ำทุก
ค่ำเช้า When the heat is oppressive they plunge into
the waters of the pretty, retired lakes, swimming

like flocks of brown water-fowl เมื่อแตกออกแล้ว

ดง ทางเหนือของแม่น้ำในสระใหญ่อันสวยงามและใส่นิ่ง ใกล้เคียงกับฝั่งแม่น้ำท่าลาด” เช่นนี้

(สระใหญ่ที่กล่าวถึงนี้ เข้าใจว่าเป็นสระในสวน

สุวรรณภูมิแห่งหนึ่ง)

แม้ในความร่ำรวยนี้ก็คิดของมิใช่สิ่งอันน่า
แสดงเป็นสัตว์คือ “คือปลารมมีเมียมากกว่าคนหนึ่ง” มาก
มายเพียงใดก็ตาม แต่การบรรยายชีวิตของ “นางใน
ป่าเวมทอง” ของพระมหากษัตริย์ของเราคงยกมาเล่า
เป็นตัวอย่าง เป็นสิ่งทรงมัย ถ้าจะกล่าวถึงทศนะ
ของสัตว์ไทยชั้นสูงโดยเฉพาะแล้ว ชีวิตท่านอนเป็นยศ
แห่งความดี ทศกถาของนางเมื่อถวายงานแล้ว บันดา
เจ้าจอมมักชวนกันเล่นไพ่, เล่นหอย, เล่นว่าวตาม
ฤดูกาล ถ้ามีใครตามเสด็จไปตามหัวเมืองชนบท มีการ
ฝึกดาบ ฝึกกระบี่ ฝึกธนูว่าทำเพลง ซึ่งเป็นชีวิตอันแสน
ดี มิใช่สิ่งอันน่าเรียกว่าเป็น “ชีวิตของ
ผีเสื้อ” มีคำหนักอันสวยงาม, มีอาหารเลิศรส, มีเงิน
เดือน, มีอาภรณ์แพรวพราวเครื่องประดับราคาสูง, มี

ทางรับใช้ งานหนักโต ก็ไม่ต้องทำ นิดบ้างอรรถอื่น
แถม มีจริตมารยาทเป็นแบบเป็นอย่าง, รักสนุกรักกระเริง
ไม้มัดต้นตมไม้ได้ จะเรียกว่าชีวิตในวังหลวงของประเทศ
สยามเป็นต้นตมของความฝัน ความทะเยอทะยานของ
สตรีไทย.... เป็นอรรถรัก ก็เห็นจะเรียกได้

(เรื่องเงินเค็มเงินจ่อมและข้าราชการบริพารนาย โนน
ท่านปลัดเดบั้นทักใจมค้อย่างรุนแรงในนิตยสารของท่านว่า
เป็นการฉ้อโกงโดยเปล่าประโยชน์ และว่าถึงกับว่า
“จะมีบ้านเมืองไหนในโลกทำกันแบบนี้บ้างหนอ”)

เรื่องท่านของหม่อมเรื่องสตรี ความนงนุชจริง
บ้างไม่วางจริงบ้าง และข้าราชการว่า “นี่เสียค่าตั้ง
ทอง” นั้น จะมีประโยชน์อะไร?

ในสมัยเมื่อเป็นเด็ก ข้าพเจ้าเคยอ่านเรื่อง “อา-
หรับราตรี” เป็นภาษาอังกฤษ เมื่ออายุตั้งรุ่นได้อ่านเรื่อง
Lawrence of Arabia อ่านเรื่อง Seraglio เรื่อง Cling
ans dans l'harem Bagdad ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ
ฮารีม และชีวิตรอบๆ ฮารีม เป็นเรื่องของความฝันจริง
ทำให้ในภาพเกี่ยวกับฮารีมกว้างขวางเห็น เป็นภาพ ฮารีม

ภาพ ทาตต้นตมโต ครั้นนำเอาภาพเหล่านั้นมาเปรียบเทียบ
เทียบกับภาพทมิฬอันน่าวาดครมในวงหอดวงตมัย "พระ
เจ้ากรุงสยาม" ทำให้เห็นว่า ชีวิตของนางในฮาเริ่มทั่ว
โลกอะมายค้ายคองกันมาก ทำให้เราว่า

๑. กษัตริย์ที่มีจำนวนมากมายนั้นเป็นชนชาติไร?
๒. ความคิดเรื่อง "เลือดบริสุทธิ์" หรือการแต่ง
งานภายในเครือสายโลหิตเดียวกัน consanguineous mar-
riage มีรากเงาความคิดมาจากไหน ?
๓. คนมีเมียมากคิดถึง ลูก ที่เกิด มา จำนวน มาก
อย่างไร ?
๔. ปัญหาเรื่องการเงินของ กษัตริย์ที่มีเมีย มาก
ถูกมาก
๕. ความฉลาดของลูกที่พ่อแม่มีเมียจำนวนมาก
๖. อายุโดยทั่วไปของลูกในครอบครัวหนึ่ง ๆ ขึ้นหรือ
ขึ้นยาว ?
๗. ความฉลาดของมนุษย์ชั้นเทวดา หาดาน ๑๐๑
เป็นอย่างไร ?

คำว่า " ฮ่าเร่ม " ที่มีชื่อเสียงอันน่าใช้เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทย ในสายตาของคนไทยชั้นสูงเห็นว่าเป็นคำรุนแรง ข้าพเจ้าเคยได้ยินคนมาชิกในราชวงศ์จักรีคนหนึ่ง คำที่มีชื่อเสียงอันน่าว่า " นั่นใช้ไม่ได้ " เขาใจว่า เพราะบังอาจไปเรียกวงทอง อันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็น " ฮ่าเร่ม " คำ ๆ นั้นคนชาวไทยรู้สึกว่าเป็นคำต่ำเตี้ยเหี้ยมประมาณ เมืองไทยเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศต่างๆ ในอาหรับเป็นไหนๆ แต่ถ้าไปตามทัศนะของชาวอาหรับชั้นผู้ดี เราจะรู้จักประเทศสยามหรือไม่ยังคงสงสัยอยู่ คำ " ฮ่าเร่ม " โดยประวัติกันนี้ เป็นคำที่เขามาจากคำในภาษาอาหรับโดยตรง และเป็นคำสูง เป็นคำที่ใช้เกี่ยวกับสถานที่อันหวงห้ามทั้งบูชา ไม่ใช่คำไพร่ อยากรู้ก็ตาม ทัศนะของคนไทยทั่วไปนั้น มีอย่างสูงสุดคือ เมื่อข้าม อ่างมะตะบันไปอยู่เพียงอินเดีย และมีเพียงอินเดีย จะสูงที่สุด จะแปลกที่สุดอะไรอย่างไรรู้ก็ต้องคิดถึงอินเดียก่อน เรื่องความรุ่งเรืองอย่างยิ่ง " ของโลก " เราักพากันหลง

เชื่อว่า มรดกทางอารยธรรมของอินเดีย เพื่อเรียกดูการศึกษา
อินเดีย อารยธรรมการศึกษา ยิวการศึกษา..... ดียปติขัง
เจริญกว่าอินเดียถึง ๓๐๐๐ ปี การศึกษาแรกอินเดีย จำนวน
เจริญรุ่งเรืองทางจิตใจและอุปการณรมใช้อย่างพยายาม ก่อน
อินเดียรวม ๓๕๐๐ ปี การศึกษาอินเดีย นักปราชญ์ในโลก
นี้ ตั้งต้นที่อินเดียและจบที่อินเดีย กวี - ปรัชญาเมธีชาว
กรีก ที่เรียกว่า gromicpoet เช่น โฟริตเคส เข
ออกเหนือ ๑๐๑ มีอายุรวม ๓๐๐๐ ปี ก่อนพระเยซูเกิด และ
ก่อนกำเนิดโลกตะวันออก ๓๓๓๓ ปี เป็นการศึกษาชาวอินเดีย!

ตลอดเวลา ๓๕๐๐ ปี ที่อินเดียเป็นเมืองรกรงของ
กฤษณน ผู้ที่ชาวไทยเราถือว่า "อังกฤษมาเรียนความ
เจริญต่าง ๆ จากอินเดีย เพื่อนำเอาไปสร้างความสำเร็จงาม
แก่จักรภพของอังกฤษ" ... อินเดียไม่เคยเป็นเมืองรกรงแท้
จริงของใคร อินเดียเป็นวิญญูญาณของทวีปเอเชียถึง
๓๐,๐๐๐ ปีมาก่อน บนสวรรค์จะอพยพลงมา มีชาติอินเดีย
และเมื่ออบรมถึงสี่หมื่นอังกฤษแล้ว อินเดียจะเป็นวิญญูญาณ
ของโลก - เป็นเจ้าโลก - เป็นเจ้าของความรู้อารยธรรมทั้ง

ปวงของมนุษย์ ทั้งที่เรียนมาแล้ว และทั้งที่จะเกิดมาให้
เรียนอีก !

และในอนาคค อินเดียน่าของทัตเอเชีย ไปที่
เอาทั้งยุโรปและอเมริกาเป็นเมืองชน !

ข้อความเหล่านี้เป็นคำกล่าว ที่ข้าพเจ้าได้ยินมา
ด้วยตนเอง ในกรุงเทพฯ และอดที่จะไม่เอาตัวกันฟังมิได้
ท่านผู้เล่ากล่าว ว่า ตลอดเวลา ๗ ปี ที่ “พระเจ้ากรุง
สยาม” ทรงอยู่ในบรรพรัชกาลนั้น พระมหากษัตริย์
ประเสริฐพระองค์นั้น ทรงเอาเรื่องงานการเมืองอินเดียน
อย่างเป็นมหากรรม ความคิดเรื่อง “เดอคบริดจ์”
เกี่ยวกับพระราชโอรสและพระราชธิดา ทรงออกเดินทาง
จากอินเดียน ดังเราจะเห็นว่า เรื่องชั้นวรรณะของมนุษย์
นั้น เป็นสิ่งจำเป็น เดอคบริดจ์นั้นมาจากกษัตริย์เป็นเดอค
บริดจ์ เป็นเดอคของความฉลาด เป็นเดอคของชนชั้นปก
ครอง ในสมัยพระราชโอรสโดยที่ปราศจาก “ปรัชญาวิเคราะห์”
ในหนังสือไทย เราท่านคงเคยได้ยินว่า ความเชื่อเรื่องเดอค
บริดจ์นั้นแน่นอนยังมี หนังสือพิมพ์ไทยมากกว่า ๘ ฉบับ
เคยตีพิมพ์เรื่องประชาชนพดเมือง ถูกส่งมาซักแห้งราชวงศ์

จักรประณามว่าเป็น "ไซคินโต" มีเด็กดงปรก มีแต่
ความโง่ทึกลาม ไม่เฉลียวฉลาดเท่าพวกเขา ซึ่งมี "คน
เด็ก" เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องตลกไปกذا หากเป็นเรื่องของ
ความเชื่องตึบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ หรือจากอินเดีย
การวิจารณ์เรื่อง ความเชื่อ = dead knowledge นั้นคน
จะต้องได้กับการวิเคราะห์ด้วยหลักวิชา เพื่อความเป็นจริง
ของความรู้ มิฉะนั้นจะเป็นเรื่องท้อใจเกินไป บังเอิญ
ทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาด เป็นทฤษฎีที่ราชเจ้าสนใจค้น
คว้าเป็นพิเศษ วิทยาลัยของราชเจ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ
ความฉลาดของคนและศิรัจฉานอย่างมากมาย สำหรับคำวา
วลีความอ้างอิง เกี่ยวกับพันธุกรรมวิทยา - Eugenics
มีทุกกาละทุกสมัย ทศกถารุ่นใหม่ก็มี ประกาศออกไป
แล้ว เช่นในหนังสือ "บทนำแห่งปรัชญาศาสตร์" ก็มี
และกำลังค้นคว้าอยู่ชุกกัมี สำหรับหลักวิชาว่าด้วยความ
ฉลาดอันต้องสืบเนื่องมาจากความใหญ่หรือความเล็ก ของ
คตินมนุษย์และคตินสัตว์นั้น ไม่เคยพบมีแสงประกายเกี่ยวกับ
ทฤษฎีใหม่เชื่อมทางความฉลาดนี้ โดยยื่นว่าเจ้าเรียนหนังสือ
มาจากมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด การวิจารณ์หนังสืออาจ

มรดกชาติ เนื่องจากเป็นทฤษฎีของคนที่มาจากแคนาดา
ควายและข้าวเจ้าคงไม่พอกับจะธัญพืชอเมริกา มีนกอวา
(กูดจิกาก) นามขอยครั้งนัก

เราควรวิจารณ์กันอย่างสั้น ๆ แฉง่าย ๆ

ข้อที่ดำเนินที่สุดคือ คำถามว่า “อะไรคือความ
ฉลาด ? ”

ท่านผู้อ่านที่รักความบันเทิงทางทฤษฎี คดออก
หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าได้ทดสอบทฤษฎีของ “พระเจ้ากรุง
สยาม” ว่า ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ “ฉลาด” ตาม
พระราชนิพนธ์ของพระองค์ ทรงเป็นพระราชโอรสองค์แรก
ภายใต้เสด็จจักรของรัชกาลที่ ๖ เจ้าฟ้าหญิงพันางไม่มีเท่า
ทราบ แต่ที่พระราชมารดาทรงแท้งอาจาจะมีก็ได้ นี่เรา
ไม่รู้ เราไม่รู้ก็ว่า สมเด็จพระศรีสุทิวาฯ พระ
ราชมารดา ทรงเป็น “เมีย” คนที่เท่าใดของรัชกาลที่ ๖
ก่อนประสูติเจ้าฟ้ามงกุฎฯ และเราไม่รู้เจ้าฟ้ามงกุฎฯ

ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่เก้าโตของรัชกาลที่ ๒ ซึ่งทรง
เป็น " กษัตริย์กวี "

การที่ " พระเจ้ากรุงสยาม " ทรงมีพระชนกเป็น
" กษัตริย์กวี " นี้เป็นสิ่งสำคัญมาก พระราชนิพนธ์
บางตอนบางเรื่องของกษัตริย์กวีมีชื่อเสียงถึงประชาชนโดย
คุณภาพวิจิตร แต่เรามักมีความรู้เรื่องการศึกษาของพระ
ราชมารดาน้อยเหลือเกิน หรือไม่รู้เลย ความไม่รู้แท้จริง
ให้วางกฎเกณฑ์เพราะที่ใดยาก และดูเหมือนว่าพระบรม
ราชินีในรัชกาลที่ ๓ รัชกาลที่ ๒ (แฉะรัชกาลที่ ๓ ด้วยไม่ทรง
ตั้งใคร) รัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ มีการศึกษาซึ่ง
เราท่านเขาหรือคาดคะเนกัน ว่า " เป็นไปตามพระราช
ประเพณี " ทุกองค์

เมื่อวิเคราะห์กันเช่นนี้แล้ว เอกสารของมิชชันนารี
เกี่ยวกับชีวิตของเจ้าจอมมารคาง ๆ ในรัชกาลที่ ๔ จึงมี
ค่ามาก ผู้ไม่รู้หรือคนใด ที่คิดว่า มิชชันนารี ที่นำ
เขาเรื่อง " ไหว้บ้านไปเด่านอกบ้าน " เห็นได้ชัดว่า โฉม
เป็นทวดศรีคุณในประเด็นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบรรยาย
ถึงอุปนิสัยใจคอและบรรพบุรุษของเจ้าจอมมารคางเปี่ยม ผู้

ถูกสถาปนาเป็น " กรมพระบิษณุวงศา " มหัยองค์ที่สาม
ของ " พระเจ้ากรุงสยาม " พระราชธิดาของเจ้าจอมมารดา
เปี่ยม เช่น สมเด็จพระพันปีหลวง ฯ สมเด็จพระพันปีดำ
สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ ๑๐๑ เป็นพระราช
มารดาของรัชกาลที่ ๖-๘ และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวง
สังฆราชนรินทร์ ๑๐๑ ทำให้กฎเกณฑ์ที่เดือนดอยทางฝ่าย
หญิงกระชั้นแน่นหนา แม้ไม่วิเศษได้มาก ก็วิเศษที่ได้
บ้างดังนี้

สมเด็จพระนางเจ้าวิเศษที่เพิ่งขึ้นเถลิง คือ
พระชนกนาถของ " พระเจ้ากรุงสยาม " เสด็จลง
วิเศษที่แล้ว โดยมากนั้น ลูกของกษัตริย์แม้ร่างกายสมบูรณ์
และอายุน้อยกว่าพ่อจาก ๓๐-๔๐ ปี จะเป็นหนุ่มความฉลาด
มาก แต่ทำไม่รัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นลูกกษัตริย์เหมือนกัน จึง
ฉลาดไม่เท่ารัชกาลที่ ๔ และสมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ ? ประ
เด็นนี้ เราวิเคราะห์ดูทางชายแม่ ถ้าแม่สูง ชายเทียบเท่า
พ่อ หรือมีมโนภาพทางดีอุปถัมภ์เลี้ยงทันพ่อ ลูก
มักจะปรีชาชาญน้อยลงมาอย่างน่าพิศวง ในขณะเดียวกัน
เราประสงค์เชื่อได้เกือบ ๑๐๐ % ว่า พระราชมารดาของ

“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงหุงเฟื้องหรือทรงเค้น ไม่เท่า
กรมพระศรีสุดาโอย ฯ พระราชมารดาของรัชกาลที่ ๑

นักศึกษามางคนอาจจะยกประเด็น พระสุนทร-
โวหาร (กุ) มาอ้างบ้าง เพราะจากการสอบดวงของหมอบ
แซมมวด ส้มกั มีข่าวเพราะพิมพ์หนังสือ “พระอภิ-
มณี” มีว่า ออกทาน สุนทรภู่ เท่าที่สืบเสาะหาได้
นั้น ไม่เขลาเบาปัญญาบ้าง ไม่โกธเคียง “สุนทรภู่” เคย
ประเด็น เราต้องย้อนค้นวิชาสุประเด็นเดิม คือ
อะไร คือ “ความฉลาด”

ถ้าจะเปรียบเทียบ ถึงพลังความฉลาดทาง กวีแล้ว
“กษัตริย์กวี” ไม่อาจเทียบกับสุนทรภู่ได้ ส้มกั เรา
ให้จำนวนพลังทางความฉลาดทางกวีเป็น ๒๐ ยูนิต สุนทร
ภู่มี ๑๑๕ ยูนิต ซึ่งเป็นความฉลาดอยู่ในระดับเดียวกับ เซก-
ดเปียร์ เกอเธ. คองเต ฯลฯ “กษัตริย์กวี” มียูนิตความ
ฉลาดระหว่าง ๑๑๕-๑๑๘ เป็นอย่างสูง ฉะนั้น ตูกรของสุนทร
ภู่จึงไม่มีความหมายใด ๆ สำหรับสุนทรภู่เลย ตูกรของรังสีโร,
เซกเต ฯลฯ ก็มันยู่ทำนองเดียวกัน ประชญาเมธีของ
โลกเกือบทุกคน เช่น เพอโต, กานท์, เดส์การท์, กองต์

๑๓๑ ต่างได้ประจักษ์ถึงความเป็นจริงในพันธกิจ
รอน จึงปฏิเสธการแต่งงานโดยเด็ดขาด ถ้าแต่งงานและ
มรดก ยกตัวอย่างเช่น ไชยวงศ์ เป็นคน เมีย
เป็นคนหยาบช้ำมาก คำนี้คือหน้าตาคบประจักษ์เคยคำ
รูปว่างกรวด ทนมองดูได้อย่างอึดอึดเช่น มืดก้อง
ตกตาม โดยยื่นร้อพอกกถัว ร่อไร เหมือนไชยวงศ์ไม่มี
ผิด มืดก้องจืดจืด และมีคนต้องลงไปไถยังโรงเตี๊ยม
เด็กหมก ศิวของร่อไรได้ชื่อว่า เป็นปรัชญาเมธีมีร่าง
กายอ่องงาม ศาเททเจ้า อะคะนัธ แต่มีเมียที่ใคร ๆ ไม่
ปรารถนา — รูปก็ชั่วมีปัญญาที่ทราม และต้องทอดหนัไป
มีชีวิตอยู่บ้านนอกจนวันตาย

บางทีเมียของ “สุนทรภู่” จะเป็นเช่นดังกล่าว
กระมัง หมอสมิทักไม่บอกว่า เป็นเมียคนไหน ดูที่ชื่อ
หลานนชชอโต แก่กับประจักษ์คนสำคัญรองแกอย่างไรไม่
ทราบ ดูของ ค.ว.ส. จรรยาโก ที่ทำนองเดียวกัน
พอเป็นปราชญ์ แต่ดูเป็นโจรฉกรรจ์ ถึงเวลาปล้นคน
ฆ่าคนตาย แม้จะสืบเรื่องราวของ ค.ว.ส. และสุนทรภู่
ไม่ได้ละเอียด ศิวอย่างคนฉลาดอย่างยิ่งในโลกมีมากพอ

เกือบจะว่างเป็นกฎได้ว่า

ลูกของคนที่ฉลาดจากจำนวน ๓๖๐ ยูนิตขึ้นไป ไม่
เคยเป็นคนฉลาด

หรือ $x = ๒๐๐$ ในคะแนนเต็ม y ในสมการนั้นจะ
ต้องเท่ากับ ๐

แต่ถ้า $x = ๓๖๐$ $x - y = ๒๐๐$ y ต้องเท่ากับ
๑๖๐ เสมอไป หมายความว่า ลูกจะฉลาดเท่าพ่อในระดับ
ความฉลาดคงค้างเอาไว้ไม่ได้

มีคำกล่าวแพร่หลายในเยอรมนีว่า " ลูกของ
จอมพล ไม่เคยเป็นจอมพล " ซึ่งมีต้นของความเป็น
จริงมาก และหมายความว่า ลูกของนายพลหรือนายพัน
อาจจะมีหวังเป็นจอมพลได้ในระยะเดียวกัน เราสามารถ
สร้างสมการความฉลาดเป็นมาตรฐานได้ว่า ลูกของคนที่
ฉลาดจากจำนวน $๓๐๐ - ๓๒๕$ ยูนิต มีความฉลาดเฉลี่ยเกือบ
เท่ากับพ่อ โดยมีความฉลาดอย่างอื่นตามัญชรรมคา (ซึ่งมี
ยูนิตความฉลาดจาก $๗๕ - ๓๐๐$ ยูนิต ในจำนวนเต็ม ๒๐๐)
หรือ $x = ๒๐๐$ ถ้า $y = ๓๐๐$ $x - y$ จะได้ผลเท่ากับจำนวน
ความฉลาด คือ ๑๐๐ ยูนิต

นี่เป็นการวิเคราะห์เพียงสั้น ทั้ง x และ y เป็น
อิสระ ไม่เกี่ยวกับเมื่อย่างจนมาก หรือเมื่อย่างน้อย
ร่วมกับพอ

ในประเด็น " ความฉลาด " ของ " พระเจ้า
กรุงสยาม " เราสามารถกำหนดพระปรีชาสามารถของ
" กษัตริย์ " พระรณนาถของพระองค์ ในอัตรา ๑.๕
ยูนิต โดยเอาพระสุนทรโวหารเป็นหลักเทียบ แม้ความรู
ของเราเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ ไม่เป็นที่กระจ่าง
แจ้งแต่ ยูนิตความฉลาดของ " พระเจ้ากรุงสยาม " ใน
ประมุขวิสัยคือ ๑.๕ ยูนิต

หลักวิเคราะห์ที่เรากล่าวมา ดูหัวข้อที่ ๑๕ % ฉลาด
น้อยกว่าดูจุดที่ของ ไม่เดือกว่าราชหรือหญิง ตามที่ข้อบ
คประสงค์ของชาวยุโรปของ โลกการ เกี่ยวกับเป็นดูหัว
ปี่หรือดูจุดที่ของดังกล่าวมานั้น ส่วนความเป็นจริงน่าสนใจ
ดูจุดที่ของมักจะเปรียบเทียบกว่าที่ ถึงกันใดใดใน ที่
ไปทางคิดเขียน ที่เรารังมาทางซอกซอกดังที่ดู คำว่า
" ฉลาด " ณ ที่นี้ใช้อย่างถาวร ๆ ในเอกสารเดิม
ได้กล่าวเปรียบเทียบความฉลาดระหว่าง " พระเจ้ากรุง -

สยาม " กับ สมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ หาดายครึ่ง กงซุด
 อเมริกันครึ่งนั้นคือ นายจรรยา เบคส์ กล่าวยืนยันว่า นอง
 ฉลาดกว่าพี่ มีสติอันนามักความเห็นเช่นเดียวกับ
 กงซุดอเมริกัน ๑๐๐ % และยังจะวินิจฉัยพระสติปัญญา
 ของพระองค์เจ้า จรรยา จอริงตัน โอรสองค์โตของสมเด็จพระ
 ปิ่นเกล้า ฯ มีสติอันนามักเสียใจและเสียกาย ที่ถูก
 ไม่มีอะไรค้างใจเทียบเท่าพี่เอง จะฉลาดก็ไม่ฉลาด จะโง่
 ก็ไม่โง่ อยู่ในคันทอง ฯ ซึ่งแสดงปฏิกริยานั้นเห็นว่า
 สมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ ต้องฉลาดก่อนข้างมาก ในสังคม
 ของพระองค์จะไม่ทรงคบคนชั้นสองเองเลย เช่นไปรดพระสุน-
 ทรโฆหารอย่างถึงขนาด ไปรดคุณพุ่ม - จันทกวี ซึ่งเป็น
 กวีหญิงโฆหารกต้ายอดเยี่ยมท่ามกลางอิสตรีไทย ไปรด
 นายโฆมีธ จรรยา น็อกซ์ ไปรดหญิงงามทั้งแผ่นดินไม่มีใคร
 คู่คือ พระนางสุนาถ วิธมิตรา ฯลฯ

แต่อะไรคือ " ความฉลาด " ?

อะไรทำให้เกิด " ความฉลาด " นั้น ? และ
 ด้วยอะไร ส่วน โทม ของ ร่าง กาย มนุษย์ ทำให้เกิด พลัง ทาง
 " ความฉลาด " นั้น ?

การตอบปัญหาเรื่องนี้เป็นวาทกรรมที่คัดลอกการคำอธิบายที่ละเอียดลออมาก ท่านผู้อ่านคงไม่ประหลาดใจอ่าน คำราชนิพนธ์ที่ทรงคุณค่าและความฉลาดโดยเฉพาะในหนังสือ "ปัญหา" "มันสมอง" ของ "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นปัญหาพิเศษ เนื่องจากเดิกันมีการเมือง ไปเด่นการเมืองได้มีมาทางด้านพระเป็นเวลาดัง ๒๘ ปี อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าจะพยายามเรียงสั้น ๆ วิจารณ์สั้น ๆ และก่อนอื่นใดอื่น จำเป็นต้องปรับความเข้าใจกับนักศึกษาไทยสองสามประโยค กล่าวคือ ในสยามและ ความรู้สึกของปวงชนนั้น วิชาศาสตร์ของมนุษย์ที่มนุษย์ ก็นควาคกรมเพอมนุษย์และศรัทธาธรรมนั้น มีหลายประเภท หลายวิชา ไม่ใช่แต่วิชาเดียว ดังความเชื่อของนักศึกษาไทยสมัยนั้นบางคน คำว่าศาสตร์เป็นวิชาศาสตร์ สาขาหนึ่ง เดชคณิตเป็นวิชาศาสตร์สาขาหนึ่ง โสโทธิยา เป็นวิชาศาสตร์ ดังคณวิทยาเป็นวิชาศาสตร์ ปรัชญา วิชาเป็นวิชาศาสตร์ ฯลฯ แต่จะวิชาที่มีวิชาศาสตร์

ฝ่ายภาษาที่เรียกว่า "อักษรศาสตร์" เมื่อกาง เพื่อ
บันทึก เพื่อเขียน เพื่อส่งสอน เพื่อวิเคราะห์วิทยาศาสตร์
ทั้งปวง อักษรศาสตร์มีเทคนิคของตนเอง ซึ่งวิชา
ก็มีเทคนิคของตนเอง ถ้าวิชาวิทยาศาสตร์ก็มีเทคนิคของตน
เอง ฯลฯ นั้หมายถึงการศึกษาวิเคราะห์ทั้งทางด้าน
advanced วิชา วิชา และวิทยาศาสตร์เหล่านี้ มักจะมีส่วน
สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไม่มากนัก

ที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ ราชบัณฑิตยสถานบางคนเรีย
ว่า วิทยาศาสตร์มีสาระเดียวเท่านั้นในโลก ข้าพเจ้ารู้สึก
เสียใจมาก แต่ข้าพเจ้าได้เผชิญหน้าเผชิญตากับข้อความเป็น
คนนั้นจริง ๆ ทั้งเราประกาศออกมาด้วยว่า วิทยาศาสตร์
ที่มีสาระเดียวในโลกนั้น คือวิชาที่เราศึกษาเล่าเรียนมา !
ท่านผู้อ่านคงไม่ตำหนิว่า หดกเกณฑ์การคัดเลือกราชบัณฑิต
ยสถานนั้น เลืออกจากผู้ที่จะเป็นข้าราชการอยู่ ผู้ที่
ไม่ใช่ข้าราชการ - ใครก็ตาม จะมีผลทางความฉลาด
Intellectual achievement มากมายเพียงใดก็ตาม ไม่มี
มีใครสนใจ ข้าพเจ้ามีใ้ใจวิจารณ์ถึงความพิราลัยย่อยยับ
ของศักดิ์ทางปัญญา -- Intellectual prestige ดังกล่าวมา

คนแกโลก เมื่อประสพกับความบ้านั่นคนใหม่ ๆ ดังดำ
มาน ได้ปรับทกรันแก่งหายราบบั้นที่คตของสามคน ซึ่ง
ทุกคนก็ประหลาดใจว่า มีควมวิศตารวนาคติคตจริตชนิต
น เกิดขึ้นในวงวิศตการอันเข่าวัวของเราได้อย่างไร !
ข้าพเจ้าไม่ได้ทราบทอให้นายรารบมันที่คตถนทรงทราบ

ในความหมายที่อะเอะเตเกยจกนเืองน ข้าพเจ้า
ปรารถนาที่จะให้เห็นถึง ความสำคัญขอ วิศตาคำคต
นนี้ ๆ ตัวอย่างเช่นหมอนแมคคัม อัมมิต คำหั้นนิตซีอันแอนนผู้
เป็นผู้ไม่ชอบวะระขอบการมันเียงมากจ่า "fanatical oppo-
nent of polygamy" - เป็นอศฐฐนิตมาคตจิ่ง คตการมัน
เียงมาก เป็นคตการใช้คำจ่า fanatical ตามหตถกอักษร
คำคตฐฐหมายถึง เมื่อมีความเรื่อตงคตคตจิ่งเพอ เราตจ
ษณะม้าในประเต็นคำคตนา ที่ไรในประเต็นการเมองกัม แต่
มันยโหม่นนำจ่าความเรื่ออย่างเดยเกิดในคำคตนาเป็นหตถ
เราจะเถียงไม่ได้ เพราะรากศัพท์ในภาษาอะตินคธิย fanati-
ous นัน บ่งนัยอย่างโจ่งแจ้ง ฉะนุน ที่ไรกับการเกอชค
ซึ่งระบบการมันเียงมาก อย่างที่ แมคคัม อัมมิต ไร้นนเพง
เคยเห็น ฐฐจ่าแปร่งทุมมาก คตเป็นหมอนเทยจาทกนทาง

รักษาโรคภัยไข้เจ็บ แต่มาดี แสดงความเก่งกล้า นำทางแก
 อักษรศาสตร์ ต้องนับว่าเป็นการบังอาจ นักหนังสืออ่านพบ
 เจ้ากวดกลางก็คิดมีปัญญาและความรู้ของ มีดีซิด แอนนา
 ว่าเป็นดั่งศรีทหายใจเราออกบ้างดังเป็นคำสอน มีอารมณ์
 ร้ายแรง มีความรู้ก็ไม่ปกติ ฯลฯ เป็นความอยุติธรรม
 เพียงไร หรือผิด หรือบกพร่องอย่างไร ?

คำอธิบายการไร้ยาของวิชาแพทย์ ที่เรียกว่าเป็น
 literature หรือวรรณคดีนั้น ได้กล่าวมาแล้วว่า เป็นกร
 บังอาจอย่างใหญ่หลวง ในระยะ ๒-๓ ปีมานี้ ข้าพเจ้า
 มีสุขภาพทรุดโทรมลงไป และต้องซื้อหูกชวยยา เกย
 ต้องซื้อหาทั้งนายแพทย์มากหน้าหลายตา วรรณคดีของ
 หมออ่านยากกว่าวรรณคดีของโลกเป็นอันมาก ทั้ง ๆ ที่
 มีหน้ากระดาษไม่กี่หน้า หลายสิบหลายเที่ยงข้าพเจ้าต้อง
 อุตานว่า "นี่ไม่ใช่ภาษาคน" เราควรเขียนให้เฉพาะ
 แต่หมออ่าน ไม่ควรเขียนให้สามัญประชาชนอ่าน และ
 เมื่อพูดถึงวิธีการที่ร้องแฉกับ "ความฉลาด" หรือแม้
 อักษรศาสตร์โดยทั่วไปแล้ว นายแพทย์ที่ข้าพเจ้าจำเป็น
 ต้องรู้จักมากกว่า ๘๕% ได้ถูกหมิ่นหมิ่นวิพากษ์ที่คนไม่

จาก และไรภาษาดก ๆ ประสาทกตึกษยแตรคนไรอย่าง
 น้าวเคระห้มาก เขาไมเครวู้หรือเคยคคควา วิชากการต่าง ๆ
 มีเทณนิกรองคนโดยเฉพาจะคังถ้วมาแด้จ เขาไมแยะ
 เรื่องความฉลาค, ความกรัง, ความรู้, ความค้, ความ
 งาน ฯลฯ ซึ่งแแต่ละค้ำเป็น scientis ultima argumentam
 หรือวิทยากการอย่างย้ง ภายหองที่โลกได้ไค้ถึยงถันมานับ
 เวลาพัน ๆ ปี

ขอเขียนวิทยากการอย่างย้งน้งาย ๆ ดังค้อไปน้

ก. ความกรังอย่างย้งเป็นวิชา wētaphyaies = ฌนิ-
ปรัชญา	
ข. ความรู้
เหตุผล
ความฉลาค
ความเป็นกรัง
โลก
ชีวิต	เป็นวิชา Epistemology =
ศาสตร์ปรัชญา
ค. กาด—อวกาศ
ก้ำสนา
ความถันตึค
ความเทวมถน	เป็นวิชา Cosmology = โลก
ศาสตร์

๘. ความดี เป็นวิชา Ethics = จริยศาสตร์

๙. ความงาม } เป็นวิชา Aesthetics = ดนตรี
ความไพเราะ } ศาสตร์

วิทยาการสำคัญเหล่านี้มีขึ้นในโลกโดยคนที่
ฉลาดที่สุดของโลก และบุคคลเหล่านั้นได้ให้กำเนิดแก่วิทยา
ศาสตร์ของโลกนี้จวบจน "ทุกสาขา" เหมือนแม่ซึ่งให้กำเนิดแก่ลูก
ผู้มีใจเป็นธรรมจึงเรียกชื่อแม่ว่า regina scie-
ntiarum หรือราชินีแห่งวิทยาศาสตร์ โปรดสังเกตว่า
วิทยาการอย่างอื่นจากข้อ ๓. ถึงข้อ ๙. ตั้งกล่าวนามมา
ข้างบนนี้ มีคำทับศัพท์เขียนวิเคราะห์กันเป็นจำนวน
๓๐๐๐ จำนวน ๓๐,๐๐๐ เป็นคำรากศึกษาได้ยากมาก เรียน
ยาก เข้าใจยาก ตั้งสอนยาก แต่เป็นวิทยาการที่มหา
วิทยาลัยของโลกในศตวรรษที่ ๒๐ นี้ (เว้นมหาวิทยาลัย
สยาม) "ทุกแห่ง" มีอบรมตั้งสอนกัน บังเอิญ คำรา
เกี่ยวกับวิทยาการดังกล่าวมานี้ มีไม่กี่เล่มในเมืองไทย
และบังเอิญเป็นวิชาการที่ราชเจ้ารักและสนใจ ถ้าจะให้
คุยเรื่องเรื่องเกิดกับอภิปรินญา, ศาสตร์ปรินญา, โลกศา-
สตร์ ฯลฯ มีมาคราวนี้ ก็อยากจะคุยว่าราชเจ้ามีมากกว่า

ห้องสมุดแห่งชาติและห้องสมุดจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยรวม
กันหลายเท่า แต่การมีตำรามากไม่หมายความว่า เจ้า
ของจะเป็น "คนฉลาด" ตามตำรา อย่างไรก็ตาม การ
อ่านตำราของคนฉลาดเสมอและบ่อยครั้งนั้น ทำให้เราเกิด
ความตระหนักในความเป็นจริงต่าง ๆ ของโลก และบังคับ
ให้เราเริ่มตระหนักในการใช้ถ้อยคำทุกตัวอักษรเพียงไร

คำว่า "ความฉลาด" เป็นศัพทอย่างเอก

คนที่จะได้ชื่อว่าเป็น "คนฉลาด" ต้องประกอบ

ด้วยคุณสมบัติกลาง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้ที่มีสนใจในวิทยาการของ โลก อย่าง แร่

กล้า

๒. ศึกษาเล่าเรียนวิทยาการนั้นๆ ด้วยตนเอง

๓. รู้จักคนฉลาดของโลก และคนฉลาดร่วมยุค

ทุกคนหรือมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๔. มีความตรงจำแนกง่าย

๕. มีโนภาพไพศาล

๖. สุขภาพสมบูรณ์

๘. กระทบถึงความไม่รู้จักความ ไม่สามารถ ของ
คนอย่างแน่แท้ และเนื่องด้วย]

๘. วิถี

๙. สามารถปรับวิถีทางการที่เข้าเรียนมา โดย
เฉพาะให้ได้ผลตามหลักสูตร ไม่เดือดร้อนมีประเทศและ
บุคคล

๑๐. มีมารยาททางใจอย่างยอดเยี่ยม

(นักศึกษบางท่านอาจจะแย้งว่า คุณลักษณะ

ของความฉลาดที่ข้าพเจ้าประกาศไว้กับศิษย์ต่างประเทศ
ผู้หนึ่งในหนังสือ "บทนำแห่งปรัชญาศาสตร์" มีข้อความ
บางข้อไม่เหมือนกันเช่นข้อ ๘ เดิมที่เขียนว่า "สามารถเข้าใจ
ใจความรู้ ความคิดใหม่ด้วยข้อความเรื่อง" หรือเขียน
เร็ว รู้เร็ว แต่ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงใหม่
ทั้งเพราะความเต็มใจเขียนเมื่อ ๘ ปีมาแล้ว ถ้าจะวิ-
เคราะห์ข้อความสำคัญจริง ๆ ประเด็นกัน ถึงจะเขียนซ้ำ
ซ้ำไปบ้างก็ไม่ถึงกับตกลงมาเป็นความฉลาดระดับต่ำ ข้อ
สำคัญยังคงข้อที่ ๘ และข้อ ๑๐ ข้อ ๘ ที่เกิดขึ้นใหม่นั้น
มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปฏิบัติ, การปฏิรูป การเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงต่างๆ เกิด
 ขึ้นเพราะผู้มีโอกาสก่อนในสังคม "ไม่ตระหนักถึงความ
 ไม่สามารถ" ของคนแต่ละคน: มหาวิทยาลัย, โรงงาน,
 บริษัท, บริษัท ฯลฯ ที่รุ่งเรืองมาได้ ต้องขาดทุน, มี
 การลดงานบ่อย, ต้องเลิกดำเนินการ ก็เนื่องจากเหตุผล
 เกี่ยวกับการต้องใช้กำลังในการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ
 การไม่ยอมใจ การที่ไม่ยอมเข้าใจว่าคนมีความบกพร่อง
 การไม่รับว่าคนไม่สามารถ หรือการตำหนิออกอย่างใด
 ว่า คนรู้ คนเข้าใจในวิทยาการที่ป้องกัน หากใครผู้มีได้
 เหล่านี้)

ลักษณะของ "ความฉลาด" และ "คนฉลาด"

๓๐ ประการนี้ ให้มีคะแนนเต็ม ๒๐๐ ยูนิต (แบ่งออก
 เป็นข้อละ ๒๐ ยูนิต) ในจำนวน ๒๐๐ นี้ เราแบ่งออกเพื่อ
 การคำนวณ หรือการคิดอุปกรณการคำนวณโดยไม่ให้
 ผิดพลาดเป็น ๔ ระดับ ระดับ ก. มีคะแนนจาก ๓๐๐ - ๓๒๕
 ยูนิต ระดับ ข. มีคะแนน ๓๒๕ - ๓๕๐ ยูนิต ระดับ ค.
 จาก ๓๕๐ - ๓๗๕ ยูนิต ระดับ ง. จาก ๓๗๕ - ๔๐๐ ยูนิต ฯลฯ

แต่อะไรทำให้เกิด “ความฉลาด” งาม?

อะไรทำให้เกิดความฉลาดอย่างน่าประหลาดใจ ใน
ทางกวี เช่นพระสุนทรโวหาร?

ดูสภาพอันสมบูรณ์ของพ่อและแม่ “สุนทรภู่”
หรือ? หรือความที่ใคร่ชื่อว่าเป็นลูกคนเดียว? หรือเพราะ
ถูกเจ้านายปรามาสทักท้วงว่าเป็น “ชายช้ำเข้”? หรือ
เพราะเป็นศิษย์เจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัต วัดบางหว้า
ใหญ่? หรือเพราะถูก “สุนทรภู่จ้อง” — กษัตริย์ผู้เป็นศิษย์
ปฏิเสธไม่ให้อยู่ในแผ่นดินของพระองค์ท่าน?

อะไรทำให้สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ฉลาดกว่า “พระ
เจ้ากรุงสยาม”? จะตอบแต่เพียงว่าเพราะความเป็นน้อง
สุดท้องเท่านั้นหรือ? หรือจะกล่าวหาว่า เพราะแม่ทั่วไป
ในโลกถ้าเลี้ยงรักถูกสุดท้องยิ่งกว่าลูกคนอื่น? หรือจะ
เป็นเพราะสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ทรงมีพระศิว โฉมสวยงาม
ยิ่งกว่าพระเชษฐา... มันสมองจะต้องมีเอกภาพทาง
ความสวยงามทำให้ฉลาดกว่า!!!

ในพงศาวดารจีนมีคติเคือนนกรบว่า “ถ้าแม่ทัพ
เป็นอันดับแรก เป็นนกกบจรกต เป็นเด็กกต จะต้องระมัด
ระวังเป็นพิเศษ เทียบกับปู้ดูชนในปัจจุบันคนหนุ่มรูป

กายพิการ—deformed อย่างที่เรียกว่าเปรียบปรกติชน
handicap อย่างใดอย่างหนึ่ง มักจะฉลาดมีปรกติเรื่อง
หากจะเป็นทฤษฎีได้ ก็เป็นเพียงฉลาดชั้น ๒ ในระดับ
๒๕-๓๕ ยึดเป็นส่วนมาก แต่เท่าที่ได้สัมผัสตัวอย่างใน
ยุคต่าง ๆ รู้สึกมีความเป็นจริงอยู่ไม่ข้อย แต่เราต้อง
ไม่ลืมว่า “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงเป็นโรคสันตภิบาท
ทรงวิมพระโสมขลุ่ยดำ ทำให้ต้องรับตั้งเรื่องผิดปรกติ พระ
ทนต์หมดโสมขลุ่ยในวัย ๔๖ ปี ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องเคราะห์ร้าย
สำหรับปวงชนคนไทยในขณะนั้นทั่วไป ถ้าจะเรียกว่าทรง
handicap ในเรื่องนี้ทำให้ต้องทุ่มเทพระชนม์ให้กับการ
ศึกษาอย่างสุดสิ้นก็เห็นจะเขียนได้ (ดูพระบรมฉายาลักษณ์
ภาพเขียนโดยรวริณ ไร่)

ยี่สิบเจ็ดปี! มีสิ่งอันนามนทุกเกล้าพระพักตร์ของ
นายจ้างของนางว่า “ถนึ่งตั้งเป็นอาจีน ทรงจริงจริง
คือเรื่องโลกแฉะชีวิตไปเสียทุกอย่าง ความทรงจำแม่นยำ
เป็นพิเศษ แต่มักจะมีความสงสัยหวาดระแวงเคยเกินไป
กว่าความพิศวงอย่างธรรมดา” ถ้าสัมผัสข้อความต่าง ๆ
ในหนังสือ BangkokCalendar เราจะพบเห็นว่า กระแผน

ความฉลาดของพระองค์ทรงระหว่างระดับ ก และระ-
ดับ ข. ซึ่งถ้าจะวิเคราะห์ โดยละเอียดแล้ว จำเป็นต้องแยก
พระสติปัญญาออกเป็นรายปี ใช้จำนวนค่าประเทศกำกับ
ได้ว่า notalappy wiseman หมายความว่า ทรงเป็นคน
ฉลาดจริง แต่ไม่ใช่ฉลาดอย่างมีความรู้ ปีหนึ่งคะแนน
เป็นอย่างรูปหนึ่ง อีกปีหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้า
เสียใจที่ไม่อาจวิเคราะห์ความฉลาดของพระองค์ท่าน โดย
พิศดารได้ ในหนังสือ

“กษัตริย์แก้ว” พระสมณาทของพระองค์เจ้าทรง
มีดวงใจส่วนหนึ่งของพระศิริว่าง handicap ผิดแปลกไป
จากสามัญชนหรือเปล่า? ข้อนี้เป็นความลับทีเดียว พระ
บรมฉายาตักขณิน ไกรม คือปากกรและพระบรมรูปในปรา-
สาทพระเทพบิดา เป็นผลงานที่ทำมาจากค่าเจ้า รัชกาลที่
๙ ก็ทำนองเดียวกัน ท่านโปรดเสด็จมาประเทศสยามในสมัย
กลางรัชกาลที่ ๙ ก็เต็มเรื่องกตธองถ่ายรูปลงพิมพ์ในยุโรป
แล้ว อย่างไรก็ตามใคร่ขอประกาศ ณ ที่นี้ว่า ศิริษะที่
ด้านของมนุษย์ ไม่ใช่ลักษณะของคนฉลาดหรือไม่เกี่ยวข้องกับ
กับความฉลาดเลย “กษัตริย์แก้ว” พระสมณาทของ

“พระเจ้ากรุงสยาม” มีพระเกศาข้างบนข้างล่าง และพระ
นาคข้างบนข้างล่าง แต่เท่าที่สอบได้ในประวัติของอัญมณี
กตของโลก มีน้อยคนทนศรัทธา หรือหน้าผากสูง
ร่าเริง หน้าตาดีขงาม ทรงสนมดั่งคนส่วน ก็ไม่ใช่
เครื่องหมายที่อาจประกาศเป็นทฤษฎีของความฉลาดได้

เรื่อง “หวัด” เป็นคำที่กตมก่อกวนมาก

กตมก่อกวนของสมมตมี ชื่อ กตม - syrus
ของสมมต, นานัก, ความใหญ่, ความหนา, ฯลฯ หรือ
อวัยวะของมันสมมต โดยส่วนรวมไม่เคยเกี่ยวกับความ
ฉลาด เช่น * หรือ * เอย นักศึกษาไทยบางท่านอาจจะ
ทราบเรื่องชู้สาวเกียรติกราวของเจ้าฟ้าเจ้า คราวไปศึกษา
มันสมมตของพระยาอุปทิศคือปลาร ที่โรงพยาบาลศิริราช
มันเกียรติกราวปาน ๆ ดร. แรมมวด จอนันต์ เตะหิน
เพื่อพิสูจน์ว่า “หิน” หรือ “หินไม่” ตามทฤษฎี
ของปรัชญาเมธี จอร์จ บักดีย์ทีเดียว! มันสมมตของ
พระยาอุปทิศคือปลารเชื่อเชิญให้เจ้าฟ้าไปชมที่ศิริราช ...
ไม่ใช่เพราะศิริราชมี genius หรือ intellectual snob
คนใดคนหนึ่งเกิดขึ้น ตัวเจ้าฟ้าเป็นศิษย์ของศิษย์ขอ!

พระยาอุปทิศคือปลารทางภาษาไทย และเมื่อเขาวิจัยได้
เคยไปกราบเรียนขอความรักความเห็นของท่าน ไตรนได้เคย
ได้ชื่อว่า เป็นนายของบุตรของท่านคนหนึ่งคนหนึ่ง แต่
ไม่เคยเชื่อเรื่องมันสมองว่า เป็นที่มาของความฉลาดนอก
เหนือไปกว่าเชื่อว่า มันสมองเป็นโรงงานของความฉลาด
ที่พดงทงหมดบนันตามันในโรงงานนั้นไม่รู้ว่ามาจากไหน

มันสมองของชาวอินโดรบางชาติโตมาก แต่ใจเง่า
ในระดับเดียวกับสัตว์ ชาวเกาะบางแห่งเสียแต่ปลา
คลอดชีวิต ไม่เคยเห็นว่ามีระดับความฉลาดสูง หมายถึง
ความล่งทฤษฎีที่ว่า "ความฉลาดเกิดจากการกินอาหาร
จำพวกปลา" ยังเป็นทฤษฎีที่ผิดเช่นเดียวกับมันสมอง
ที่หนาหนักมาก ชาวเบตุอินในอาหรับ เสียยกามวันละ ๑๑
ครึ่ง จากอายุ ๑๘-๓๐ ปี ไม่ปรากฏว่ามีฉลาดในคนที่
ฟังวิเกเราะห์ ฟังศึกษาได้ นี่หมายความว่า ทฤษฎีเกี่ยว
กับการเสียยกามในระดับสูง ไม่ใช่เป็นเครื่องวัดของความ
ฉลาด

ข้าพเจ้าพูดเรื่อง chromosomes ของ genes
ในมดลูกของแม่เชื่อว่ากันว่าเป็นที่มาคุณสมบัตของพ่อแม่

ดังที่กล่าว เป็นเรื่องของพันธุกรรมทางรูปกายภายนอก
 เท่านั้น นัยหมายถึงทฤษฎีพันธุกรรมของมาดอดัว แครดดิค
 ชื่อ เมดเตด ทริบ์ของกันทงไป หรือการสืบพันธุ์ทางร่าง
 กาย—Physical heredity เป็นสิ่งที่สืบไปได้ ทดถระเหมือน
 นรีพัตริมีความดะมาียดันเกอ้า อันถระเหมือน รัชกาลที่ ๕
 พระราชบิดามากกว่า ๗๕ % แต่ในประเด็นความฉลาดไม่
 ใกล้เคียง เจ้าบุญด่าง ณ จำปางกับ เจ้าบุญจาทย์ องค์
 มานิต ผู้เป็นราชบิดามีความเหมือนกันทางรูปร่างท่าทาง,
 เดียง, ส่วนสูงค่า ฯลฯ แต่ไม่อาจจะเปรียบเทียบกันได้โดยทาง
 ความฉลาด

—๑—

มีสิ่งซึ่งแน่นอนว่าไม่มี ความรู้ทางพันธุกรรมทาง การ
 รวมเด็ด แต่นางเป็นสุภาพสตรีที่นามธา ที่รักกับรัต
 กัตติธองความเป็นอิสระ ที่ไม่ยอมเป็นธนาธิกในสาเริ่ม
 หลวง ความร้อน “อินางเด็ก ๆ” ที่บ้านเจ้าพระยาภค
 โหมสัตว์วงศ์ ต่างก็แปลกใจและแน่นอน.... คนที่ไม่เห็น
 แก่เพชร, ทอง, เงิน, แพรพรรณที่เจ้ารัชดาระประทาน
 ให้ ต้องเป็นคนไม่ป็นถิ่นชั้นค่าที่สุด! ในวังหลวง

“ อีนางราว ” คนผู้มันจะดิศลอยไปตั้งไหนที่ไม่ยอม
ถวายตัว นอกจากความรักษาเดง ๆ ของมันแถมมันจะ
ทอไปโตกเดือนกเดือนกปี! อองกิดตริ อุกเจ้าดกนาย
ชั้นสูงทั้งประเทศต่างก็มาน้อมกายถวายร่างกันทั้งนั้น ผู้
ก็แฉงสรี เพราะหัดคน เจ้าชีวิตไปรักก็จะอยู่ด้วยแฉง
สรีไปทอดาบริวโคตร!

แอนนาคอบยักรานว่า “ เขาไปรังคกรังครวาง
แฉงทรมานคอดชีวิตของคกจา ก็จะเป็นเจ้าของหม่อมห้าม
กัณมาเมืองไทยไม่วินาหาฉว หากมาทำงาน, มาสอน
หนังสือเพื่อมารายได้เองอูก อุกอูกคนหนึ่งเป็นผู้หญิง
แฉงชายเพียง ๗ รวบ ทั้งอยู่ไกลถึงประเทศอังกฤษ อด
นฉวนเศร้าใจอย่างบอกไม่อุกทคองพอดพรากจากอูก ”

คำตอบเช่นนี้ไม่ใช่คำตอบของคนบ้า พุดถึงเรื่อง
ความดีดีแอนนามีความรู้สึกมาเกี่ยวกับความสมบูรณพอด
อูร์ใน “ ฮ่าเร่มทอดง ” นั้น ข้าพเจ้าของใจยังไม่หายท
ของใจดีดีคือ คำของหม่อมทอดง-แมดคัม ฉมิช ผู้ประ
จำฉมเต้าพระพะป่ทอดงทแถเห็นฉา เรื่องมีเมษครึ่งเดียว
ทอดาย ๆ คน เป็นสิ่งที่ไม่พึงปฏิรูป บกพุดด้วยความคดอง

แสดงว่าเห็นคล้ายกับว่า polygamy การมีเมียมากเป็นของ
ธรรมดาสำหรับผู้ชายทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่ในเมืองไทย ยิ่ง
กว่านั้น แกยังพูดถึงความหึงหวงระหว่าแม่เจ้าประคน
เมีย ๆ อย่างสาเช่นประคองหนึ่ง แกนับเงินก่อนจะกดบเมื่อง
อังกฤษ! จะต้งนับว่าหมอกคนนรกเช็ดไม้ตายมือของแก
ทางวิชาสังคมวิทยา อย่างขออเยี่ยม แม้จะรู้อย่างผิด ๆ
ถูก ๆ แต่ต้งนับว่าแกโหดพอค้อยู่ ที่ไปใช้ด้อยคำคำ
หนักหญิงผู้นำส่งสารที่มาทำมาหากินอย่างชื้อ ๆ ในเมือง
ไทยอย่างมิสซิสแอนนา ถ้าหะจะวิเคราะห์เหตุการณ์เร็นของ
แมดคัม ีมิช เกี่ยวกับเรื่อง Polygamy in Siam แก
มีความรู้เพียงนิดเดียว แกจะมีชีวิตทนเห็นเรื่องราวใน
“สารเริ่มทอง” ครัง “พระเจ้ากรุงสยาม” ก็หาไม่
ทางเดียงของแกจะชอบการมีเมียมากเป็นจำนวนสิบ ๆ
ร้อย ๆ มีคกบัลักษณะชีวิตคำฉันท์ชนกดี ทงเรื่องทำนอง
นี้ ควรเป็นเรื่องของนักประพันธ์ หรือนักสาสังคมวิทยา ไม่
บ้งควรอย่างย้งที่หมอกจะมายุงยากพิงพิง ในทำนองเดียวกัน
กับทนักประพันธ์ ไม่ควรจะไปยุงพิงพิงกับเรื่องการฝ่า
คักของหมอก ค่างคนก็ค่างเทศนิก ค่างคนก็ค่างมีอำนาจ

ครูบาอาจารย์ เจมส์ไวน์ตันกับประพันธ์—วิทยาสาสตร์หรือ
หมอ—นักประพันธ์

มีดรัสแอนนา บรรยายชีวิตของผู้คนใน " ส่าเว็ม
หลวง " อย่างตรงไปตรงมา การที่กุดงค์กุดไต ชาติ
ไต นิวไต ไม่นิยมให้สามีทักตนรักไปมีภรรยาหลายคน
มิได้หมายความว่ากุดงค์กุดไตนั้นเชื่องช้า ในเมืองไทย หนังสือ
อ่านเล่มบางเรื่องชื่อ " คอกไม้สด " ที่เขียนทำนองฉบับ
ต้นผู้ชายให้เมียมาก ทำให้ผู้นิยม " คอกไม้สด " จำนวน
ไม่น้อยฮาดู ครั้นข้าพเจ้าได้เคยออกความคิดในหนังสือ
ชื่อ " คอกไม้สด " เดิมหนังสือเป็นหนังสือเรียนในมหาวิทยาลัย
— ไม่ใช่ไม่รู้จัก " คอกไม้สด " ต้องดำรงภาพ
ว่าก่อนข้างจะฮาดูมากกว่าคนอื่นเมื่อครั้งท่านั่งถนัดชีวิตของ
คนกรุงโตในคดีรัก ข้าพเจ้าเห็นจะต้องต่อสู้ จนวันตาย เพื่อ
ที่จะรักและถนอมคนรัก แต่เพียงหนังสือเป็นคู่อุปถัมภ์ ข้าพเจ้า
เข้าใจว่ามีดรัสแอนนา ... เขื่อริเซนต์ในเรื่องคู่ และจะขอ
สู้กับหม่อมม้าเถื่อนทุกคนในโลก รวมทั้งหม่อมแมดกัมม์มีช
ที่เขาข้างรับ polygamy ว่าเป็นของดี ของรุ่งเรือง แม้
จะไม่เก่งอย่าง " คอกไม้สด " ผู้พยายามสร้างความคิดให้

แก่ชายผู้หนึ่งในการมีเมียมาก แม้แค่จะขึงได้ ข้าพเจ้า
ขอประณามเรื่องความหมกมุ่น จุนจันเรื่องฮิดริวว่าเป็น
ความชั่วช้าด้านานัย ที่ทำให้มีประเทศสยามอ่อนแอ ข้าพ
เจ้าเชื่อว่าการประณามครั้งนี้ ต่อเนื่องด้วยศีลธรรมและ
บรรพบุรุษของมนุษยธรรม ข้าพเจ้าไม่เห็นว่ามีฮิด
แอนนา เป็นคนบ้าด้วยศกานใด ตรงกันข้าม คนที่บ้า
อย่างน่าสะอิดสะเอียนที่สุด ก็อนาย แมตคัม ฮิมว !

โปรดของวาทกาพุดว่า "พระเจ้ากรุงสยาม"
ครองราชสมบัติ ๑๐ ปี ทรงมีพระราชโอรสพระราชธิดา
๖๒ องค์ (ทนทั้ง ทัดนพระชนม์ ๓ วัน ๗ วันไม่นับ)
จะมีเจ้าจอมมารดาเท่าใด ? และต้องทรงทำงานเพื่อให้
มีพระราชโอรสพระราชธิดาค้น หมัน อย่างไร — เท่าใด ?
เราท่านจะเชื่อพระราชพงศาวดารหรือว่า ทรงมีเจ้าจอม
มารดาค่ากว่าจำนวน ๓๐๐๐ คน ? หรือ

เมื่อพลิกอ่านหนังสือของมิถิรด์แอนนาคด้วยใจกว้าง
ขวางจริง ๆ เรื่องที่เจ้าจอมมารดาจริงใจหรือพิริบ เพื่อ
ให้เป็นแต่โปรดปราน เป็นเรื่องเฮ่นจอนมาก เขียนได้ไม่ถูก
ต้อง เป็นเรื่องวิเวก เรื่องฮิดริวฮิดริว เรื่องฮาฮาตเป็น

ด้กุดเป็นด้าย - loud อย่างฉับฉิวราวร้องโต้โดยยาก
 มีดั่งรังแชนาเอง ก็เขียนเท่าที่ร้องแฉะกับหน้าทักโดยเฉพาะ
 ด้กุดขงนอกเหนือไปก็ไม่ว่างเพียงพอกเป็นภาพคล้ายนรก
 โหมของคน - เหมือนคลุกเหมือนทกรมานโหดร้าย คุ
 หนึ่งขงนก ๓๐๐ ตัว โหมกรงทองกว้าง ๕ ฟุต สูง ๗๐๐ นิ้ว
 มีโหลตเล็กด้กุดรอรอาหารด้กุดรอก หานาทหอยค้อยจากโหมญา
 กตางต้งใหญ่ - หน้าโงของนกรู้ด้กุดยอมไม่พอใจอย่างเอก
 ท้องด้กุดรอกพม่าจุกต คอยกฏอนั้นเริ่มงวด ด้กุดหนึ่งเจ้าขอม
 มารคาศอนกตพรจนมีด้กุดแชนาไปด้กุดคำหนัก และด้กุดให้
 ด้กุดภาพเขียนบนผนังคิก พดางอธิบายด้กุดด้วยภาษาอังกฤษ
 อย่างคระกุกคระกุกนำด้กุดด้กุด แต่เป็นการด้กุดด้กุดด้กุดด้กุด
 แท้จริงใน " ย่าเริ่มหลดง " ด้กุดด้กุดเท่าที่จะหาได้ ขอดอก
 ความทมิด้กุดด้กุดแชนาคอน เกลาธิน และแปลออกด้กุดด้กุดด้กุด
 คอไปน

"That big green three there is like unto me
 when I was young and ignorant rejoicing in earthly
 distinctions and effections - คั้น โหม ใหญ่ ด้กุดเรขวนน
 เปรียบเหมือนด้กุดคั้นเมื่อยังด้กุดแฉะโง้งเง่า ระวังไปด้กุด
 ความด้กุดธรมตา เช่นขอด้กุดแฉะแฉะ ความรัก Then you

see I am brought as a gift to the King, and only
 think how very grand I am and how rich I shall
 become — แล้วคุณพระจะรู้ว่า คุณฉันได้ถูกนำมาเป็น
 ของถวายน้อมเกล้าแด่พระมหากษัตริย์ และมีผลก่อกอง
 เรื่องความเป็นใหญ่เป็นโต และความมั่งคั่งอันบรรจบเทิดฉัน
 พงจะโตเป็นพงจะโตม And there you see that I am
 drooping and my leaves are all withering and begi-
 ning to fall — แล้วคุณพระจะเห็นว่า ฉันร่วงโรยลง
 ใบแห้งเหี่ยวแล้วจากเงาจะหอน Here I am 'shattered
 and uprooted by a sense of sorrow and humiliati-
 on ฉัน ตกนคุณพระจะเห็นฉัน และถูกโยกย้ายเอาไป
 ทอกลง ด้วยความเศร้าเสียใจ และเต็มไปด้วยความรู้สึก
 ทกกเขยิบคหยาบและคหมัน And there I am drifting
 along an impetuous river to destruction -- และแล้ว
 ฉันก็ถูกลากเอาไปทิ้งลงในลำธารที่ไหลเชี่ยว เพื่อให้
 นาคพันพันคาไป and by and by a little flower stop
 my downward course — ค่อมามัดดอกไม้เล็ก ๆ หนึ่งจาก
 ทรากที่ถูกทอดทิ้งฉัน See how pretty it is : คุณฉัน
 งามน่ารักน่าเอ็นดูเสียเหลือเกิน That little flower is

my child - ดอกไม้เล็ก ๆ นน คอดอกของคุณ He
 springs out of the waters that threatened my ending
 เขาเกิดจากน้ำที่คุกคามคุณนั่นเอง And now he grows
 in to a garden of flowers all over the trunk of the
 tree to hide away from me, that which would make
 me sad and sorrowful again. เต็มสวนเราเต็มใหญ่ มีกิ่ง
 กายสาเราเต็มทุกแฉ่ง มีรากจะจากออกคตินั้นไป และทำความ
 เสียวใจเสียใจมาสู้อีก.....

แน่นอนฟังคำอธิบายดังกล่าวมานี้ ด้วยน้ำตาหมอบใน
 โลกนี้ไม้อาจจะวัด ความชื่นชมจากน้ำตาหญิงอาภัพทั้งคู่ได้
 แม้งว่าแต่ละนิกประพันธ์ผู้จะพึงบรรยายด้วย นานแห่ง ความชม
 ชื่น อันเป็นผลกระต้อนกอบของชีวิต ต้องเป็นหนักทุก
 หรือมคดวยพรภาษาในระดับของ โธมัส มานย์ หรือ ไรต์
 เคอร์ซันนี่ ข้าพเจ้าคิดว่าที่จะพูดได้ว่า หมอบโดยทั่วไป
 ไม่เข้าใจในมนุษยธรรมในส่วนของรวม ไม่เข้าใจในวิวัฒนาการ
 ของสังคมมนุษย์ ไม่เข้าใจในความพยายามอย่างเด็ดขาด
 กระเด็นของปราชญ์ทางสังคมวิทยา ที่จะให้สังคมเป็น
 วิทยาศาสตร์ เช่น มาร์ซาจก็ อุดจิก, กัมโปวิตซ์,
 รอนมาร์ค, เดเบร์น หรือฟรานซ์, อ็องเปินไฮเมอร์ ฯลฯ

อย่างน้อยก็ไม่เข้าใจว่ามี "สังคมวิทยา" ในโลก ไม่มี
เทคนิคชนิดใดซึ่งทางอักษรศาสตร์, ไม่มีสุนทรศาสตร์ ไม่
มีศาสตร์ปรัชญา.....

ตั้งแต่นั้นมนุษย์ในสายการของหมอ คือสิ่งที่เราต้อง
รักษา และเขา "เท่านั้น" โดยใช้วิชาของเขา
เท่านั้น!

ในหอยคหนึ่งรองน้ำตา ของแอนนาที่ไหลทันจับได้
ดงเป็นทางยาวนั้น นางเป็นหม้ายสามของนางตาย รอบ
ทางยาวของฉันทนา วนะที่ไฉนไฉนเจ้าจอมมารดา
ชื่อนกดินพุดเชนนัน นางรู้สึกเจ้าจอมมารดาชื่อนกดิน
เป็น "หม้าย" ตกนาง "พระเจ้ากรุงสยาม" ดัน
ความไปรคปรานศิษย์ของนางแล้ว พระองค์ทรงมีความ
จำเป็นเพื่อสวดถ่ายเดือคณันบริษัตรี โดยต้องดื่มของ
เก่า ยิ่งศิษย์ของนางมีพระราโชรส ยิ่งต้องระมัดระวัง
ตัวทุกทีว่าตกดมหาใจ จะเสด็จไปไหนก็ไม่โปรดให้ตาม
เสด็จ จำเป็นต้องอยู่แต่ในที่แหวคดอันร่มรัง เด่มอนักโทษ
ใหญ่ ผู้คุมมีเจ้าประคอง - ชัน ทุกประคองหน้า - พุด
แตรแรงแรงกวางขวาง แม้ร่างก็ไม่อาหอบหันพองออก

ไปได้ ชีวิต "นางในฮาเร็ม" คุเจ้าขอมนารถาซ้อนกตั้น
ไม่เพียงจำนวน ๓๐ แต่มีจำนวนถึง ๓๐๐ และหลาย
๓๐๐ !!!

"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเรียกเจ้ามารดาซ้อน
กตั้น ผู้เป็นเจ้าหญิงเมืองมอญ ผู้ซึ่งทรงหนงมคีรวาง
ศดวยงามอย่างยงคนหนง ผู้ซึ่งเป็นฝ่ายให้กำเนิดพระราช
โอรสแก่พระองค์ท่านพระองค์หนง ซึ่งต่อมาพระราชโอรส
องค์นั้น ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงต่างประเทศของชาติไทย
คนแรกของชาติไทยว่าอย่างไร ? ถ้าจะแปลให้ถึงน้ำหนัก
ศัพท์ และพระอารมณ์แล้ว พระองค์ทรงเรียก "เมีย"
คนของพระองค์เจ้า

" อมอญรบถ "

- ๘ -

เมื่อเรียนหนังสือที่โรงเรียน
เทพศิรินทร์โรงเรียนนี้ ข้าพเจ้าทำคุณเป็นบรรณาธิการ
หนังสือพิมพ์โรงเรียนนี้ ชาวปฎิวัติจะเปลี่ยนแปลง

การปกครองจากระบบมกษัตริย์เหนือกฎหมาย มาเป็น
ระบบอย่างอยู่ใต้กฎหมาย ตั้งมาตั้งที่อยู่ทุกวันทุกชั่วโมง
ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ ข้าพเจ้าเป็นผู้เป็นบรรณาธิการ ทำ
คือเป็นหัวเรือใหญ่เต็มอัตรา ความน้อยใจที่ชาติประเทศ
เจริญเทียบทันไม่เท่าญี่ปุ่น ทำให้ข้าพเจ้าคิด.... พวก
เราคิดกันทุกคน คิดแล้วก็แค้น ครั้นแค้นแล้วทำอะไรไม่
ได้ ก็เฝ้าแสวงหาความวิเศษตามวังตามวังตามประ
ดา ข้าพเจ้าพบสภาพสตรีหนึ่ง อายุราว ๒๕ มี รูปร่าง
อ่อนท้วมสมบูรณ์ ผิวละเอียดอ่อน นุ่มนวลเป็นนิต
ทุกกระเบียดนิ้ว ทำอาหารอร่อยมาก มีหลานสาวคนหนึ่ง
สูงประมาณ ๕ ฟุตครึ่ง เป็นเด็กทวดตาเกินวัย - รวบ
ชื่อ "กุ" ที่บ้านเรียกสภาพสตรีคนนั้นว่า "คุณย่า"
เป็นสภาพสตรีชาวฉง เกิดในฉงทงฉง ขณะที่พบปะกับ
ข้าพเจ้า ท่านก็ยังอยู่ในฉงทงฉง เดือนหนึ่งท่านมาอนกับ
ยายกุ - แก้วตาของท่านครึ่งหนึ่ง ข้าพเจ้ามันดีรักเด็กมา
ตั้งแต่ไหนแต่ไร แะรักยายกุมาก ยายกุชอบฟังนิทาน
ที่ข้าพเจ้ารำคานมาจากนิทาน กริมม์ แะ เฮนเคอซัน โอเอ
ไหนกพิงขนาดไมเกินชั่ว หลังแฉฉงก็ไปเอาคุณย่าเป็น

น้องสาวของแก เค้าเรื่องพี่สาวเค้าเค้าคือไม่มันคงเป็น
แนว ค่อมาคูณย่าเคยไปรับพี่สาวเค้า ทำอาหารอร่อยให้กิน
และเค้าเรื่องชีวิตที่ทานรู้เห็นในจังหวัดวงให้พี่สาวเค้าฟัง

ท่านผู้อ่านจะต้องไม่ลืมว่า โรงเรียนเทพศิรินทร์
เป็นโรงเรียนจำวโรงเรียนนายมหาคัดเดิม มันก็เรียนที่มัน
จำวเป็นนายมากหน้าหลายตา จะเรียกว่าเป็นโรงเรียน
ชั้นสูงสุดในการรับนักเรียนประเภทลูกหลานหลานเธอ - ยิ่ง
กว่าโรงเรียนใด ๆ ในสยาม ตุ๊กต น.จ. อากาศ งาม
นานก็เรียกได้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นนักเรียนเก่า
โรงเรียนเทพศิรินทร์ทั้งสองพระองค์ พี่สาวเจ้ารักพระองค์
เจ้าจันทกัญญา พระองค์เจ้าภาณุมาศ น.จ. จันทกัญญา วัชร-
พัตินันท์ ฯลฯ ซึ่งเป็นพระบรมญาติชั้นผู้ใหญ่ ในฐานะที่
ทรงเป็นนักเรียนเก่าเทพศิรินทร์ หม่อมเจ้าทเป็นเพื่อนเรียน
รวมชนกม เมื่อลดบ่า กเมืองนอกมาซื้อหนังสือใหม่ ๆ
ถูกคิยของพี่สาวเจ้าพี่สาวเจ้าและหม่อมเจ้า มีหลาย
องค์ เรื่องพี่สาวเจ้า ใรอบตามความเป็นจริงในจังหวัดวง
ของเรา ไม่ผิดเพี้ยนจากที่ "น้องสาว" ของเขา

เล่าให้ข้าพเจ้าฟังมากนัก และเมื่อนำความรู้เก่าแก่นั้นๆ
มาเปรียบเทียบกับคำบรรยายบท " ฮ่าเทมทอง " ใน
หนังสือของ มิสซิสแอนนา เดอโนโนเวสต์ ความก็ไม่สู้
จะใกล้เคียงกัน จะขอประมวลเขียนในรูปวิเคราะห์เล่าสู่กัน
ฟัง ๒-๓ เรื่อง

๓. ความทั้งนี้ของราชวงศ์แห่งอาณาจักรเจ้าจอมมาร
ตากวักกัน คนที่เก่งมากคือ เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ (แป) ^๕
ผู้สถาปนาอัครราชเอกเร็นธะพานพระพรหมยศฟ้า ท่าน
เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ ถือว่าท่านเป็น " ฮ่าเทมทอง " ^๕
คนแรกและคนเดียวที่ " พระเจ้ากรุงสยาม " ทรงอภิเษก
ให้กับเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ บิดาของท่านคือ พระยาบุรุษ
รัตนราชอดุลย์ ซึ่งต่อมาเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยา และเป็น
ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ท่านเชื้อชื่อนี้เจ้าจอมคนใหม่
ตั้งแต่สมเด็จพระพันปีหลวง (ก่อนสถาปนาเป็นพระบรมรา-
ชนี) โดยไม่ไว้วางใจใคร บทบาทของการเสด็จของท่านนั้น
ถ้าจะเล่าโดยพิสดารแล้ว ความจะยืดยาวมาก แต่เป็น
เรื่องคนละเรื่องกับหนังสือ " พระธัมมเอก " ที่สมเด็จพระ
กรมพระยาดำรงฯ ทรงแต่ง หรือเป็นคนละเรื่องเขียนได้

๕๑๕
ทั้งที่เป็นเรื่องจริง เจ้าคุณพระประยูรวงศ์ คนเดียวกัน แม่
ดมเจ้าพระพุทธรเจ้าทอง - ท่านก็ไม่สู้จะเกรง ในเรื่อง
ภายในวัง จนกระทั่งโอรสและธิดาของท่าน ๒ องค์
สิ้นพระชนม์ลง ท่านจึงศกใจได้ ที่แปลกคือ ท่านเห็นศ
ปรานี เจ้าหญิงคารารัม เป็นอันมากว่า “ มาไกลนัก
ซึ่งดารเขา เหมือนแรกค้างบ้านค้างเมืองมา พวกที่อยู่ใน
นี้ดี ถิ่นไม่ไฉนหน้าใครทั้งนั้น ”

เรื่องชนิดนี้ไม่ใช่เรื่องสนุก ตามปกติ หญิงที่รัก
ทองแหนด้ามือนเป็นทรกยงของคน เป็นคุณดมบศทพ
ดรรเธริญ ส่วนหญิงที่พอใจให้ด้ามือนคนไปมีภรรยา
ใหม่นั้น เป็นเรื่องฉกปกติ ถ้าไม่มีสิ่งใดซึ่งหนึ่งฉกปรก
เกิดขึ้น หญิงนั้นคือมี เมือราชเจ้าไปเรียนหนังสือที่
เมืองญวน ราชเจ้าไปเรียนด้วยและไปสอนหนังสือภาษา
อังกฤษให้นักเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยด้วย ฐานะพิเศษ
จากเมืองไทยคือ ผู้แทนหนังสือพิมพ์ “ ประชาธิปไตย ”
และเมื่อเรียนจบหลักสูตรพิเศษแล้ว ราชเจ้ายังทำงานเป็น
บรรณาธิการผู้ช่วยหนังสือพิมพ์ La Lutte แม้จะได้ชื่อ
ว่าเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญา แต่หน้าที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์

ทำให้ต้องรู้ เรื่องราวต่าง ๆ ซอกแซก เรื่องคนไทยใน
เมืองญวนโดยมาก ไม่รู้ก็จำต้องรู้ แม้กระทั่งคนชอทาน
คนหนึ่งกระเซอะกระเซิงไปจากปราจีนบุรี ข้าพเจ้ายังรู้
และเคยคุยด้วย ทำไมคนไทยขึ้นใหญ่ๆโตๆ เช่นสมเด็จพระ
พระพันปีหลวง เสด็จไปเมืองญวน ข้าพเจ้าจะตั้งกับไม้
เทียบหรือว่า เสด็จไปประพาสที่ไหน หรือทรงไปทำ
อะไร !

๒. ในประเด็นความเชื่อเรื่อง " คันเด็ก " กับ
" ความฉลาด " เป็นความเชื่อที่ไม่ใช่วิชาการ เมื่อ
ย้อนความไปถึงสมัยก่อนอายุ ๒๐ ปี ข้าพเจ้ารู้จักจำวนาย
ในราชวงศ์จักรีเป็นจำนวนมาก ใช้น้ำขี้เ็นือสมเด็จพระ
พระนครหลวง ฯลฯ เสด็จไปเด็กเซอที่โรงเรียนเทพศิรินทร์
ในพ.ศ. ๒๔๗๓ ข้าพเจ้าทำสัมมนาวิชาการผู้ช่วยของ
ข้าพเจ้าว่า ให้บรรยายลักษณะรูปร่าง ท่าทาง ของ
องค์เด็กเซอให้ละเอียด จาก พระบาทถึง พระเศียร
ช้วนวย สถาพรจนา มีหน้าทักเด็กเซอวัยช กุมท
จันทรเรือง มีหน้าทักการเคื่อนไหวของผู้ฟังทั้งหมด การ
ตั้งเกิดแต่กรงกรรม นโมอะไรมีปกติเรื่องพระบาท

เจ้านายบางคนทีลดาต ๆ มี " คั่นโต " กว่าซาฟเจ้ากั่ม
 พระองค์เจ้าจุมภฏ ๆ ทรงสนทนาเรื่อง Subjective I dea-
 Ham - มโนนิยม ทางนามของเพดโต บ้ากดยั กับซาฟเจ้า
 ถึง ๒ ชั่วโมง ที่สโมสรเทพศิรินทร์ พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงแปลก
 พระทัยเป็นต้นพัน ที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ไม่มีวิชา
 ปรวิญาสอน เช่นเดียวกับซาฟเจ้าเคยสนทนากับ จำกัค
 พรางกุด ในประเด็นศาสตร์ปรวิญาวิศทธิ ๕ ชั่วโมง ทำ
 ให้ซาฟเจ้ากำหนดรู้ว่่า นักเรียนไทยที่ไม่เรียนวิชาปรวิญา
 ในแผนกชื่อ Modern Grade จากมหาวิทยาลัยออกัสฟรอก
 มั่วคิดดั่งสูงค่าอย่างไร เพียงไร " คั่น " ของพระองค์
 เจ้าจุมภฏ ๆ ไม่เด็กไปกว่าคั่นของซาฟเจ้า

(บางทีท่านผู้อ่านไม่ทราบ ถึง ประเพณีของชาว
 เทพศิรินทร์ จะไม่รู้ ถึงความเป็นจริงข้อหนึ่ง ที่ถือปฏิบัติ
 กันเคร่งครัดมาก ที่สโมสรเทพศิรินทร์ บนประตูสโมสร
 อันนอกค้ำใน มีป้ายเด็ก ๆ คิดอยู่ป้ายหนึ่ง ประกาศ
 ข้อความว่่า " ดูกแม่ मैंคนโต รุ่่นโตกัตาม ที่มา
 ณ ด่ถานนี้ มีสิทธิเท่าเทียมกัน " แม่ मैं คือหม่อม
 मैं ภาณพันธ์ ณ อัยธยา ผู้มีรูปประติษฐานกลาง

ห้องประชุมของโรงเรียนเทพศิรินทร์ เพื่อให้นักเรียน
 เทพศิรินทร์ทุกคนระดมลงคะแนน - เพราะท่าน โรงเรียน
 เทพศิรินทร์จะอุปถัมภ์ ณ ๕ โมงครึ่งท่าน ใครจะเป็นใหญ่
 เป็นโตไม้โต ทุกคนเป็นเพื่อนกันหมด คราวเดียวกันก็เกียรติ
 แก่พระองค์เจ้าพระ - ท่านอดีตนายกรัฐมนตรี หอง
 รุ่งสว่างวงศ์ดี ซึ่งเป็นนักเรียนเก่า ขณะนั้นเป็น "นายก
 รัฐมนตรี จะออกจนจะพูดให้เกียรติหลายครั้ง พูดไม่ได้
 พวกเราไม่ยอมให้พูด พวกเราคนหนึ่งออกจนเกือบหอง
 ขำว่า "ทำไมไม่นายกรัฐมนตรี" เจ้าที่วางตนวางถ่อม
 มากับพระองค์เจ้าพระ ๑ องค์หนึ่ง (แต่ไม่เคยเป็นนักเรียน
 เทพศิรินทร์) พวกเราไม่ยินยอม แม้สมเด็จพระเจ้าอยู่
 หัวทององค์ที่สอง เสด็จไปให้พวกเราต้อนรับ ๕ โมง
 ครึ่ง ท่าน ในฐานะที่ทรงเป็น "นักเรียนเก่าเทพศิรินทร์"
 พระองค์ท่านไม่ถือพระองค์แน่นอน คณัน ท่านผู้ชาน
 ที่ไม่รู้อาณาจักร ไปเห็นราชเจ้าไร้วางหน้าเรื่องวิชา
 ของพระเจ้า กับพระองค์เจ้าจุลมงกุฏ ๑ อาจจะไม่พอใจ
 แต่ไม่ฟังแปด เพราะเราได้ทำตามประเพณีของเรา ที่
 ราชเจ้าได้คำ "คืน" แทน "พระบาท" ก็ท่านเองด้วย

กัน เราทำกันที่ ณ ๘ โมงเช้า ถ้าเป็นสถานที่อื่น
เรื่องก็ต้องแปรเป็นรูปอื่น เรายังเจอกับบุคคลอื่นด้วย
เท่านั้น คือครูบาอาจารย์ของเรา นายกรัฐมนตรีของ
สยามที่เป็นนักเรียนเก่าเทศาภิบาลที่หลายคน แต่ก็เป็น
“ นายกรัฐมนตรี ” ใต้นอก ๘ โมงเช้า ถ้าอยู่ใน
๘ โมงเช้าก็เป็นไม่ได้ จะไร้อำนาจห้ามปรามหรือแม้ของ
ก็ไม่ได้ แต่หากพระพิณเทศาภิบาล หรือหลวงดำ
เจ้าจรรยา ฯลฯ หรือขุนนางจันตีย์ ฯลฯ ผู้เคยเป็นครู
บาอาจารย์ของเรา บังเอิญไปร่วมงานนี้สำคัญและห้าม
เราจะได้ทุกคนจะเจอบรรยากาศ

๒. ทมคากถาวรว่ากรรท “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ทมเจ้า
จอมมากพณ เนื่องมาจากการเมือง นักศึกษาบางคนใช้คำ
กล่าวนี้เกี่ยวกับสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ท่านเองเดียวกับ
พระชนกนาถของพระองค์ท่านก็มี เรื่องนี้เป็นเรื่องตลกคำ
บรรพเท็มที่ เป็นความรู้สึกความเข้าใจ และเป็นยุคโศภน
ของสมัยกลาง medieval conception ซึ่งพื้นต้นมาแต่
เรื่อง “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ทรงหักทัญจะเอา
พระนางหม้ายศิริ โคมของสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ พระนาง

พระราชชายาเธอเจ้าดารารัศมี ทรงเป็นกวีและ
มีความรู้สึกนึกคิดทางสายโลหิต ของราชตระกูลอย่างคก
ค้นวงศ์เจ้าเจ็ดองค์ของพระองค์มาก เมื่อไปเชียงใหม่ข้าพ
เจ้าได้เห็น พยานหลักฐานเรื่อง^๕ เจ้าราชภาคินย์
รับมรดกทางเอกสวรสของท่าน ที่มีโอกาสได้เห็นอาาเป็น
เพราะเจ้าราชภาคินย์รู้อาาเจ้า มีเดอดนกรับเจ้าเจ็ด องค์
ประปรายอยู่ ๒-๓ หยกดกระมัง พระราชหัตถ์ตราของพระ
พุทธเจ้าหลวง พัทธมมณเฑาะเจ้าดารารัศมี ทดฉบับนอก
เหนือไปจากพิมพ์แจกในงานศพ ข้าพเจ้าได้อ่านโดยตลอด
ฉบับที่สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเองจนคิดว่า "ดารา"
หรือ "ดงดารา" แต่ฉบับที่ราชเลขาณการณิของพระ
องค์ท่าน ซึ่งเรารู้กันดีว่าเป็นใคร ทรงเขียนตามกระ
แต่รวมตั้งนพจนานุกรมว่า "นางดารา"

ข้าพเจ้าได้เฝ้าพระราชชายาเธอ เจ้าดารารัศมี
ณ ลำปาง พ.ศ. ๒๔๖๘ ขณะเมื่อเสด็จมาจัดการพระศพของ
เจ้าบุญจาทย์ องค์ม้าน้อย เจ้าผู้ครองนครลำปาง
องค์สุดท้าย แม้อายุน้อย เพิ่งจะเรียนมัธยมปีที่ ๕ แต่
เจ้าแม่ของข้าพเจ้าได้ให้ฟังว่า เจ้าดารารัศมีได้ขอรับรองจำหญิง

รุ่นสาวในราชตระกูลดั่งปาง ท่านองห้ามขาดในเรื่อง
แต่งงานกับชาวกรุงเทพฯ เป็นคำที่ทรงประกาศขอร้องท่าน
กลางราชตระกูล

อะไรทำให้ท่านทรงขอร้องท่านองห้ามเช่นนั้น ?

คำ " นาง " ที่ใครเรียกเจ้านั้นเป็นการดูถูก
เหยียดหยามเพียงใด ท่านองเดียวกับที่พระองค์เจ้าจรรยา
ก็คัดาทรงเรียกนายปรีดี พนมยงค์ว่า " แก " แม้
จะไม่ดังพระทัยดล แต่หากเราจะเรียกเจ้านายในราช
วงศ์จกัว่า " แก " บ้างโดยเราไม่ตั้งใจจะหมิ่นหยาม
ท่านทั้งนั้นจะทรงรู้สึกอย่างไร ในสมัยเจ้าดารารัศมีอยู่ใน
กรุงเทพฯ " น้องสาว " ของยายคู่ เด่าเรื่องว่าท่านๆ
เธอๆคำหนักน้นคำหนักน อัจฉริยยากน้อยอย่างออกหน้า
ออกตา ก็วิไลของเจ้าดารารเป็นทีเดื่องอ้อกนมาก
" พระเจ้ากรุงสยาม " ทรงนึกพลาดการเมืองภายใน
ในการที่ทรงรับของขวัญ เป็นเจ้าหญิงจากมอญใหม่
มีดีซัดแอนนาได้เด่าถึงความรู้สึก อันไม่ดังามที่เกศริน
ท่านกลางญาติสนิทของเจ้าจอม มารดาชื่อนกฉนที่ปากดี
เนื่องจากพระองค์ไม่ทรงเทอศกุดให้ขี้นของขวัญ กว

แก้คำแฉะราคา สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเจ้า ไม่โคตรงม
เจ้าหญิงเชียงใหม่เพื่อ “ การเมือง ” ตามนัยแห่งพระองค์
ดำพิงแก่เจ้าดารารักษ์ ทรงหมอกองค์หนึ่งคือเจ้าหญิงทพ
เกษร กตการเมืองสำหรับเจ้าหญิงทพเกษรว่าเวลานี้
กว่า “ นางตารา ” เพราะถูกเหยียดหยาม ถูกเป็น
ถึง “ นางทพเกษร ” แต่ท่านผู้อ่านจะเชื่อหรือไม่ก็
ถามว่า เจ้าหญิงแห่งราชตระกูล ณ เชียงใหม่ สืบการเมือง
กับ องค์ โคนสยามิกแห่ง “ ฮ่าร์มอดวง ” องค์หนึ่งเรียกมี
หุยตรงด้วยปากด้วย ถ้อยจำของวันของที่เรียกดาวทองใน
เด็การีของ “ รุนร้างรุนแนม ” ว่า “ ฮิดาวคอน ”

— ๑๗ —

มีเรื่องพงษบทเกี่ยวกับเจ้าหญิงทพเกษรเป็น
เกียรติแก่ราชวงศ์จักรีอยู่ประการหนึ่ง ใครจะใช้คำว่า “ ถ้า
ว่าพเจ้าไม่เขียนแล้ว จะไม่มีคนไทยคนใดเขียนได้เลย ”
เรื่องนั้นคือเจ้าหญิงผู้อาภัพองค์นั้น เป็นแม่ของพระเจ้าลูก
ยาเธอ กรมหมื่นนริศรัถวิธินฤบดี ผู้เป็นพระราชโอรส
องค์เดียวของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ท่านกตางพระราช

โฮงร่วม ๕๖ องค์ ที่ทรงศึกษาเล่าเรียน ศึกษาได้ปริญญา
ชั้นมัธยมศึกษาจากมหาวิทยาลัย ทอมบงเจน ประเทศ
เยอรมัน นักรวมหมื่นสวรรค์โปรดให้ใคร ๆ ทัวไปเรียกพระ
องค์ท่านว่า "คร.คิดก" ซึ่งเป็นพระนามเดิม คร.คิดกเป็น
ศิษย์ชั้นมัธยมศึกษาที่ ๒ ของชาติไทย คร.ช.เป็นสามัญชนคน
แรกที่ได้มาก่อน เมื่อศึกษาเล่าเรียนสำเร็จกลับมาบ้าน
เกิดเมืองนอน คร.คิดกได้เริ่มงานสำคัญในฐานะที่ทรงเป็น
นักศึกษาระดับสูงที่สุดเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาของชนไทย
เราทราบดีแล้วว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเฉื่อยพระ
ทัยอย่างสุดซึ้งเพียงไร เรื่องคนไทยชอบศึกษาอะไรก็
กลาง ๆ พระราชโอรสเป็นจำนวนมากที่ทรงส่งไปศึกษา
เล่าเรียน ณต่างประเทศ ได้ปริญญาอย่างสูงเพียงปริญ
ญาตรี เจ้าฟ้า ที่ทรงได้ปริญญาใหม่องค์เดียวคือ กรมหลวง
ดพบวิราเนศวร์ นอกนั้นเล่าเรียนไม่สำเร็จ และมีความรู้ถึง
ถึง กลาง ๆ รวมเก้าสิบเปอร์เซ็นต์

งานเอกของ คร.คิดกคือ การตั้งต้นปฏิวัติจิตใจ
ชนไทยด้วยการศึกษาแผนอนุบาลศึกษา หรือ Kinder
garden หมายความว่า ต้องปลูกฝังอบรมจิตใจกันใหม่

ตั้งแต่แรกเกิดมา เราคงไม่คิดว่า ดร. ค็อกได้ปริญญา
เอก doctor wissenschaft ทางปรัชญาฝ่ายธรรมชาติ
วิทยา ขณะที่ยังประทับอยู่ในประเทศเยอรมันนั้น ทรงทรงพบ
ปะกับนักการศึกษาของโลก เกี่ยวกับการอุดมศึกษาทาง
ไฟรเบงและเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ จึงทรงเริ่มสังเกตความเกี่ยวกับ
"อุดมศึกษาโดยออกหนังสือพิมพ์ "กุมารใหม่" ในกรุง
เทพฯ แต่ทรงเป็นบรรณาธิการเอง แต่ทรงมีความจำเป็น
ของเด็ก เมื่อโปรดให้พระองค์ท่านไปเป็น อธิบดีกรม
การเมืองคนแรกของสยาม

ข้าพเจ้าได้ศึกษาดูงานชั้นแรกของ ดร. ค็อกซึ่ง
ยังมีเหลืออยู่ ณ หอสมุดแห่งชาติด้วยความประหลาดใจ
นักคิดชาวไทย-ถ้าจะเรียกเขาได้เช่น กำจัด พรางกูร มี
ความเชื่อท่านเองเดียวกับ ดร. ค็อก ๓๐๐ เปอร์เซ็นต์ ถึงกับ
โรงเรียนครู โนนทวยชอน จากที่เห็นว่า ชาวศึกษาศาสตร์
ประเทศชั้นมัธยม ตลอดจนชั้นมหาวิทยาลัยของเราหลง
ผิดหมด วิธีกัมมทางเดียวกันนี้ คืออุดมการณ์มาจับ
หมดและคิดค้นใหม่ ข้าพเจ้ามีความเห็นสอดคล้องกับ
ค็อกและจำกัด พรางกูรอยู่มากแต่ขอความหวังสำหรับ

การศึกษานานาชาติด้วยเพียง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ โดยต้อง
ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ตลอดจนต้องเปลี่ยนผู้สอนประเภท
limited intellectuals ข้าพเจ้า ตกลงเห็นว่า ข้าพเจ้า
กำลังเดินกับทรากศพ ... คนกลางนั้น ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ยัง
คงความหวังดีกับอีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์ที่เหลือ แม้โดยข้อว่า
เป็นคนเรอานแต่ก็ไม่โหดกับไม่รู้ว่าจะต้องต่อสู้และ
จมจุ่มในนามแห่งมนุษยธรรมเพียงใด !

เมื่อบันทึกมาถึงตรงนี้ ข้าพเจ้าอยากจะมกรวาท
อีก ๑๐ หน้า เขียนเกี่ยวกับเบื้องหลังการตั้งมหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์อย่างที่สุด ถ้าจะให้เขียนอย่างไร ๆ เกี่ยวกับ
ปัญหาการศึกษาภายในประเทศหรือ ปัญหาการเมือง
ภายในประเทศของสยามแล้ว เราควรที่จะตั้งมหาวิทยาลัย
ภาคที่เชียงใหม่ ที่อุดร ที่ขอนแก่น และที่นครราชสีมา
มาตั้งแก่รัชกาลของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ไม่ควรเอาผู้
หญิงเป็นอธิการบดี เพราะถึงเอามาจนได้ก็กลายเป็นชื่อ
ที่รังแต่จะทำให้แผ่นดินไทยแตกร้างออกไปหาไรเป็นผอง
ที่อื่นทำให้จิตใจของชาวไทย ในส่วนรวมแนบแน่นเข้าไม่
รัชกาลที่ ๕ ทรงว่าเรอานมากจริงๆ แน่ขอพระองค์ต้องทรง

รู้จักคำว่า universitas ซึ่งแปลว่า "มหาวิทยาลัย" แต่
ก็นำแปลใจที่ไม่ทรงปัญญาให้ตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ในครั้งนั้น รัชกาลที่ ๕ ก็คุ้นเคยกัน เสด็จไปทอดพระ—
เนตรความเจริญของยุโรปถึงสองครั้ง ข้าพเจ้ามีความรู้
สืบสาวไม่ถึงว่า นอกจากเสด็จไปเพื่อรักษาโรคเบาหวาน
ของพระองค์แล้ว พระองค์ได้ทรงนำเอาความเจริญของโร-
มา เรื่อง "มหาวิทยาลัย" เป็นหัวใจของความเจริญ—
โฉมงามของราม ข้าพเจ้าเข้าใจไม่ได้ "พระเจ้ากรุงสยาม"
ทรงจ้างชาวต่างประเทศมาอ่านรายงานแผ่นดินต่างพระนคร
พระกรรณถึง ๘๔ คน ทำไมไม่ทรงจ้างมาอีก ๑๐ คน เพื่อให้
ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น? ข้าพเจ้าเข้าใจไม่ถึงอีก ถ้าจะนำหัว
อันเต็มไปด้วยความป่าเถื่อนของข้าพเจ้า ออกเป็นเชิงเด็ก
เชิงน้อย เห็นจะพบแต่กราดสัตว์ศึกคำบรรพก่อนประจักษ์—
คำศรัทธาเต็มไปหมด มีชื่อแอนนาจคคัสซียเฮกคอนเข้า
๑๐๓ นางคือ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ภายหลังเมื่อทรงเป็น
๑๑๗ ตรีว่า "ได้ทรงส่งนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศ
มากมาย และทรงรับชาวต่างประเทศมาทำงานในเมือง
ไทยเป็นแพๆ" แต่ที่ทรงระงับเงินไม่ตั้งมหาวิทยาลัย ทรงทำ

แต่งงานง่าย ๆ งานสำคัญที่ยาก ๆ ชนิดที่ภาษาต่างประเทศ
เรียกว่า achievement เช่น มหาวิทยาลัยอภิศาสตร์ค้นคว้า
แห่งชาติ การปฏิวัติอุตสาหกรรม ฯลฯ ถอดทรงมองข้าม!

ในรัชกาลที่ ๖ นั้น ถ้าประเทศไทยไม่มีนักศึกษารุ่น
เศษคนเดี๋ยวก้อ เจ้าพระยาบรมมศักดิ์มนตรี มหาวิทยาลัย
ดุสิตทางกรมจะคงมีได้เป็นอันขาด แต่ถึงกระนั้นข้าพเจ้า
ได้เห็นหน้าตาเจ้าพระยาบรมมศักดิ์มนตรี เมื่อกรณณาเดาเรื่อง
การก่อสร้างมหาวชิยาลัยแห่งแรกแก่ข้าพเจ้า ใน พ.ศ.
๒๔๘๘ ในปีนั้นข้าพเจ้าสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนสตรี
จตุรพักตรพิมานกรมมหาวชิยาลัยจุฬาลงกรณ์ทรนแวง
ที่ดุสิตก้อ เจ้าพระยาบรมม (มหาบัณฑิต) ได้ก้อว่า
เจ้าพระยาบรมมศักดิ์มนตรีว่า " รอนคงราชวงศ์จักรีจะแย
แต่ถ้าเจ้าคุณจะตั้ง ผมตายก้อยามาเผาผม เจ้าคุณตาย
ผมก้อจะไม่ไปเผาเจ้าคุณ ผมยังไม่ถึงเวลาตั้ง " ผู้ขอบบ
เจ้าพระยาบรมมศักดิ์มนตรีคนนี้ คือ กรมพระจันทบุรีนฤ
นาถ เดีนามักกระทรวงคงตั้งผมขึ้นเองกับผมหนักกว่า " การ
ตั้งมหาวชิยาลัยจุฬาลงกรณ์ ให้ได้นั้น เดีนามักกระทรวง
กรมการจะพารัฐบาลเราไปทางการเงิน " และข้าพเจ้า

ขอให้นักศึกษาสังเกต งบประมาณของกระทรวงธรรมการ
ตลอดเวลา-สภา เหลืองทศมทาวทชยาดยพาดงกรณแล้ว
ว่าจะถูกคัดทอนถูกกระเบียดกระเซี้ยน เป็นภาระงไทยเช่น
บคกระทรวงธรรมการอย่างไร นอกจากจะบ้ายร้ายว่า
คือดีเพื่อตงมหาวิทชยาดยพาดงกรณ เป็นนุทำใหการคัก
ของราศคาคอยดอยองแลอ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี
เป็นเจ้าพระยาทชยาดยพาดงกรณของประเทศสยาม

- ๑๐ -

แต่อะไรทำให้พระราชโอรส และพระราชธิดาของ
“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงมีพระชนมายุยืนนาน แลแต่โดย
ฉลาดเกือบทุกพระองค์ แม้ในขณะทกาลดงเขอนพวงธอ
เดนม พระราชธิดาองคทงของพระองคคชธมคทพวงพิน
วธายชยกาเจ้าชงทรงมีพระชนมชย เจ้าใจจาเป็นบค ๘๐
พอด ในขณะทพระราชโอรสและพระราชธิดาองวธากอ
ท ๕ ทุกพระองคคชธมคท และธมพระชนมชย

ธมคทจกรณพระชยวธชวณวธคจค ทรงเป็นคค-
บคทงการวธ คณค การกชธวรง และบคทงคคทท

ผู้เดิมเหมือนได้ออกจากทรงเป็นพระราชโอรสของ “ พระ
 เจ้ากรุงสยาม ” ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๗๖ ปี ทำนองเดียวกับ
 กรมพระยาตำราพระราชาคณะ นักพงศาวดารผู้พระนาม
 ก๊กทอง กรมพระนเรศวรมหาราชที่ทรงเป็นกวีใหญ่ นัก
 นาฏศิลป์และนักศึกษาก็ยังดีด้วยได้โดยไม่ฟังตะ
 อยาใจ มีพระชนม์มงคล ๗๖ ปี เดิมแต่กรมพระยาภาณุพันธุ
 วงศ์วราเชษฐ กรมพระนเรศวรมหาราชเมื่อมีพระชนม์มายุได้ ๗๖ ปี เป็น
 ภาพบุรุษแต่ผู้รักความยุติธรรมเป็นอย่างเอก เด่ากันว่า
 หากมีพระชนม์มายุไปอีก ๓-๔ ปี การปฏิวัติ พ.ศ.
 ๒๔๗๕ จะไม่เกิดขึ้น เนื่องจากทรงเป็นที่รักกับราษฎรของทหาร
 ทวีป เดิมแต่กรมพระยาเทววงศ์ ๑ กรมพระนเรศวร ๑
 “ ลูกชายคนเดียวของ แอ๊วเข้กับเข้เรอ ๕ โด้ว ซ่อนกลิ่น ”
 ๑๐๖ โด้วพระชนม์มียุนนาน และทรงอัศวินญญาเดดด้วยฉลาด
 โดยมาก ทำไม ?

เรื่องนี้เป็นเรื่องฮั้วระ จากบัญชีการแต่งงาน
 รวมถ่ายเด็ด consanguineous marriage แต่เป็นบัญชี
 หาจะดูทาบเกี่ยวกับเพศ หน้าแรกทเรียนรักกันทวิไป และ
 กอรวุโหดเหยยคยงกอรวุ กอรวุคช “ พระเจ้ากรุงสยาม ”

ทรงถูกฉวยทาง พระพุทธเจ้าต่างนามบังคับให้เกิด sex-supper-
 sion หรือการอดกตทางกามตั้งว่า มาเป็นระยะเวลา
 เวลา ๒๗ ปี อายุของตัวชีวิตในนากามเจริญเติบโตอย่าง
 ถึงขนาด ความหมายของคำ " ความเจริญ " ณ ที่นคือ
 ความแข็งแรงในรูปร่าง ความอ่อนนุ่มในวัย และความ
 มากนวลของจำนวนตัวชีวิตแข็งแรงและอ่อนนุ่ม แต่ตัว
 ฝน ก่อให้ทางชีวิต life stream กระชุ่มกระชวยด้ขึ้น
 ยิง เมื่อผู้เป็นเจ้าของใช้เวลาตลอด ๒๗ ปี ระวังเด่นกับ
 ความฉลาดนาถำรา ตัวชีวิต sperm producing creature
 ซึ่งมีตัวอ่อนมีพันชกกับความกตกลายของพลังสมอง . พดอย
 ก้าวหน้าไปกับความฉลาด ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมอย่าง
 วิชาสำนักนคย

ในประเด็นอายุของเจ้าจอมเท่าที่ทราบ จากกา
 เรียงของมิดชีวิตแอนนานัน โดยมากมีวัยอ่อนกว่า ๒๐ ปีตง
 มาทนมอายุ ๓๔ ปีก็มี และที่ต่ำก็คือ บรรดาเจ้าจอม
 เหล่านันมีได้เป็นธมารักในราชครูกุฎจักร์เกือบทุกคน พระ
 ราชนาถราชองค์เจ้าพระพันวธา และองค์เจ้าพระพันปี
 หดองฯ แต่เดิมเป็น palace dancer หรือนางดกรพันธา-

มัญชรรมคา ซึ่งมีบรรพบุรุษชายพ่อแม่ไทยแท้ พระรา-
ชน้องค์แรกทรง "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงมีพระชนมายุ
เพียง ๑๗ ปี ในขณะที่พระองค์ทรงมีพระชนมายุ ๔๗ ปี การ
ที่ชายมีอายุสูง มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถ
สูง แต่งงานกับหญิงที่อายุน้อย สุขภาพสมบูรณ์ แม้
การศึกษาฝ่ายหญิงจะอ่อนกว่า อย่างเปรียบเทียบได้ แต่
เกือบจะวางเป็นกฎเกณฑ์ตายตัวว่า ตกทีเกิดมาก็ต้องมี
สุขภาพสมบูรณ์ มีความฉลาดในระดับเดียวกับพ่อ หรือ
สูงกว่า หรือต่ำกว่าเพียงเล็กน้อย แต่คงกล่าวมาแล้วว่า
ทรง "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นกรณีพิเศษออกไปคือ
การที่ทรงมีเจ้าจอม "จำนวนมากเหลือเกิน" ตามคำของ
ท่านปลัดเด พระราชโอรสและพระราชธิดาบางองค์แม้จะ
มีอายุน้อย แต่มีพระสติปัญญา ๆ บอ ๆ ก็มี บางองค์
หย่อนขวางโลกเป็นศักรกรุงวังบ้านเมืองก็มี และบางองค์
อายุสั้นก็มี

บางท่านผู้อ่านบางท่าน คงได้อ่านหนังสือชื่อ
"ชีวิตคนเมืองบัต ๔๐" ของนักศึกษานอเมริกัน ผู้ชื่อ
เตียงผู้หนึ่งมาแล้ว ในหนังสือเล่มนั้นได้ประพาดถึงเรื่องของ

คนสำคัญในประเทศต่าง ๆ จำเริ่มมีความสำคัญอย่างแท้จริงเมื่อมีอายุถึงปีที่ ๔๐ หรือจากมีอายุที่ ๔๐ ถึง ๕๐ ความสำคัญนั้นไม่แตกต่างว่าจะเป็นในแง่ซึ่งจะวิทยา จิตวิทยา การชำนาญการ การสำรวจความบกพร่องของตนเอง การเป็นสมาชิกของสังคม อันเป็นเหตุของประเทศชาติ และประเทศบางประเทศ ออกกฎหมายห้ามผู้มีอายุน้อยกว่า ๕๕ ปี ประกอบงานสำคัญ และอาชีพสำคัญบางประการ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ชายที่มีอายุระหว่าง ๔๐-๕๐ ปี แต่งงานกับหญิงที่มีอายุระหว่าง ๓๕-๔๐ ปี (แต่ตั้งอย่างชายคู่หญิงคู่ ไม่ใช่อย่างชายหนึ่งคนต่อหญิง ๒๐๐๐ คน หรือ ๑๐๐ คน แม้ใกล้ตัวผู้พบรู้จัก ก็ไม่ควรผสมใกล้กันเมื่อชนิดเดียวกันเกิน ๖ ตัว) จะได้ลูกที่มีอายุยืน มีความฉลาดได้เปรียบพ่อแม่ จะมีหลานรุ่นแรกฉลาดอย่างพิสดาร เหตุอันแรกจะเป็นอิทธิพลบุคคลของประเทศหรือของโลกก็ได้ หากแม่มีร่างกายสมบูรณ์และมีการศึกษาสูง

ตามที่เขียนมานี้ ท่านผู้อ่านอาจสังเกตได้ว่า ชาติเจ้าทั้งปัญหาอาหารที่มนุษย์เสพโดยสิ้นเชิง ถ้าจะเขียนประกอบโดยพิสดารแล้ว ไม่ท่านก็ชาติเจ้าคงจะหมด

กำลังใจดวงทั้งคู่ แม้จำเป็นต้องเขียนพอเป็นทางร่วมวิ-
เคราะห์หัดช่วยก็ตาม เรื่องอาหารของมนุษย์เป็นเรื่องใหญ่
ผู้บรรยายวิชาการเกี่ยวกับอาหาร แห่งมหาวิทยาลัยจอร์-
ฟทาวน์กรีนเคอ ค.ร. บง ฐิติมาพบข้าพเจ้าโอกาสใดเป็น
ต้องบ่นเรื่องอาหารของชาวไทย เป็นกะบุง กะบุงโดยทั่วไป
ไปเราเสพยาอาหารจำนวนมาก ที่ไม่สู้จะเป็นประโยชน์คือ
มันสมองและร่างกาย คิดถึงการปรุงอาหารของเราตามการ
ดังเหตุส่วนบุคคลยังไม่เป็นคือป อาหารประเภทเปรี้ยว
จัดเผ็ดจัด และแห้งจนหมดคุณค่าทาง เด็กขี้ตื่น
โปรตีน ไขมัน ฯลฯ เกือบจะเรียกได้ว่า เป็นอาหาร
ประจำชาติของเราซึ่งเมื่อมองกับ "ซีอัสไธ" ตรา-
บางยี่ห้อ หวีตรา ๘.๖ ๓ แล้ว เราสามารถคำนวณอายุ
พลังทางกามทางความฉฉฉฉฉฉ การค้าทานเชื้อโรค
พลังศึกษาเดาเรียน ฯลฯ คอของชนพันธุ์กรรมที่สืบมาถึง
ถูกทดแทนได้ โดยง่ายแต่เราไม่รู้สัก

เราปดอ.กินตามบุญตามกรรม

เราไม่รู้จักทฤษฎีสำคัญเรื่องอาหาร "We are what we
eat" เรากินอะไรเราก็ได้รับผลของอาหารที่เรากินนั้น

ในประเด็นกามารมณ์ และความฉลาดเดา อา
หารเพียงพอเป็นครึ่งหนึ่งของชีวิต ออกครึ่งหนึ่งเป็นเรื่องตั้ง
กมวิตยา และมนุษยธรรม เมื่อพูดถึงคำว่า "มนุษย-
ธรรมในที่สุดแล้ว หนังสือฉบับนี้จะมีคุณค่าเท่ากับอิฐก้อน
หนึ่งที่รวมอยู่ในจำนวนอิฐนับ ๓,๐๐๐,๐๐๐ ก้อนที่ก่อเป็น
รูปพระบรมบรรพตวัดสระเกศ อิฐก้อนเดียวนั้นหากได้
รับการตั้งเคราะห์ที่ anti - thesis คือไปในนามแห่งวิทยา
ศาสตร์ ในอนาคตแล้วอาจจะเป็นก้อนอย่างไร้ประโยชน์ ถ้า
แต่จะแก่หมิ่นแก่พันแก่ร้อยแก่สิบแก่ก้อน ให้ได้รับการ
วิเคราะห์ต่อถึงกันมาควรวาระดับเดียวกับโลกก็ได้

๗
บทที่ ๗

ยังมิชกมาก.... ยังมิชกมาก

—๑—

Royal Residence
Grand Palace
Bangkok

8 th July 1868

My Dear Familiar Friend.

His Excellency Henry Saint George Ord, the colonel Governor commander-in-chief for the British strait Settlement, or prince of - Wales Islands, Penang, Malacca and Singapore, seemed to be a noble person of best humour and grace toward me almost like my late lamented good will old friend. Lieutenant colonel governor John Butterworth, C.B. who had been familiar and intemate friend in private communication with me during his stay in government of strait Settlement in late reign of Siam when I was

only a prince out of political affair until I become
enthroned on the present royal throne.

The present colonel governor was almost
alike the said friend, since his becoming the colonel
governor in the neighbouring British colony in Siam
I have embraced good opportunity to communicate
with him several times occasionally, his speech and
tone of letter from him was very gracious and
respectful and very satisfactory to me indeed. Now
he became familiar and intimate with me as well
as his lady Mrs. Ord who was regardful to my fine
noble Ladies here. I am very anxious eagerly and
very desirous of meeting with him and his lady in
person even once.

I consider this is the great opportunity to
have fulfillment of my pleasure and desire for in-
terview with the said noble friends in persons, as the
total eclipse of the sun of 18th August will be most
remarkable and interesting and its most duration
about moon will be at Hauwan longitude E.G. $99^{\circ}42'$
and latitude North $11^{\circ}39'$ when I will go to wait
to see the said eclipse. I wish to write to him and
invitation to be in accompany me thither upon that
time, but I fear may be refuse it. Please assist me
to fulfill my desire according to your ability I shall
feel great obligation from you.

I beg to remain

Your faithfully Good friend

S.P.P. M. Mongkut, R.S.

on 6265 the day of reign

to H. alabaster

พระราชหัตถเลขาฉบับหนึ่ง เป็นฉบับที่สำคัญ และ
ฉบับที่สุดท้ายของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงตั้งกรุงเทพฯ
วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๐๓ และอีก ๗๕ วัน
ก่อนที่เสด็จสวรรคต (๓ ตุลาคม) ด้วยความสำคัญ
อันเป็นผลของพระราชหัตถเลขาฉบับนี้ ใจความสำคัญนั้น
คือ พระราชประสงค์ที่จะเชิญให้เซอร์แฮนริช (ไม
ไรแฮนริช) ผู้สำเร็จราชการมลายูคนใหม่ จึงส่ง
พระราชหัตถเลขาผ่าน นายแฮนริชฮาซเซอร์ตามประจำ
กองซูดอังกฤษในกรุงเทพฯ ขณะนั้นเพื่อให้ส่งต่อไปยัง
เซอร์แฮนริชที่กอดกอดหนึ่ง

ทำไมพระองค์ ไม่ทรงเขียนผ่าน กองซูดอังกฤษ ใน
กรุงเทพฯ คือ "กองซูดน้อย" นี้เป็นประกาศพยานว่า
พระองค์ "ไม่คบ" กองซูดน้อยด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่า
แต่ในใบที่ ๑ มีคำสั่งแนบมาให้แก่ให้นายจ้างของนางว่า
"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงถือว่า กองซูดน้อยไม่ใช่

personum non grata หรือบุคคลสำคัญในทศัณฐ์ของพระ
องค์ แต่ความความเป็นจริง ก็คงดำงายาเพื่อจะได้วิ-
เคราะห์พระอุปนิสัยใจคอโดยละเอียดในตอนต่อไปว่า "พระ
เจ้ากรุงสยาม" ทรงเกิดยศและทรงกตัญญูชด้นอกรัชสมัยเคย
เป็นข้าของสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ มาแต่ก่อน ในบทนี้ เรา
จะไม่วิเคราะห์ว่า พระองค์ทรงกระทำผิดหรือกระทำถูก
ณหน้านายอดาบดีเคอร์ ตำแหน่งประจำกองชุดของกฤษ จึงทำ
หน้าที่สำคัญแทนกองชุด!

นักศึกษาที่อ่านพระราชหัตถ์เดชาฉบับนี้ อาจ
จะรู้สึกดัดจริตบ้าง ข้าพเจ้าเองได้ป้องกันเกียรติของพระ
องค์ท่านมาอย่าง "นักการทูต" เต็มองค์กำลังมาแล้ว
ในบทที่ ๔ และที่ ๕ และคิดจะส่งพระราชหัตถ์เดชา
เรื่องนามนี้ไปให้ครูภาษาอังกฤษ ของข้าพเจ้าที่โรงเรียน
Grammar School คือ มีดเคอร์ เคชเนียว (ผู้สอนภาษา
อังกฤษให้ข้าพเจ้า เมื่อ ๒๕ ปีก่อน ขณะนั้นช่วยการสอน
ภาษาอังกฤษอยู่ ณ กรุงเพทฯ โจน.เอ็ม.ซี.เอ.สถาน) แรกคิด
ใจจะไม่ให้ครูรู้ว่า เป็นพระราชหัตถ์เดชาของใคร มีดเคอร์
เคชเนียวเป็นครูที่รักข้าพเจ้ามาก แต่เป็นครูที่...
ภาษาอังกฤษมากกว่าครูคนใดในโลก ข้าพเจ้าเชื่อว่า

จะคิดเครื่องหมายแดง ในพระราชหัตถ์จดหมายมากกว่า
๓๓ แห่ง เฉพาะการใช้ถ้อยคำพูด ๓๓ แห่ง แต่หากเรา
จะนึกเดี่ยวว่า นี่เป็นแบบอย่างวิธีเขียนภาษาอังกฤษของ
พระองค์ท่านที่แท้ไม่หาย จะผิดหรือถูกขอให้ได้ความดำ
คัญที่แน่นอนในเรื่องผล ตามพระราชประสงค์ เราก็นำมา
ใจไปอย่างหนึ่ง เมื่อเซอร์ แฮร์ริ ออร์ค และภรรยาได้รับ
พระราชหัตถ์จดหมายฉบับนี้ และมา ณ ตำบลห้วยหวาดตามพระ
ราชประสงค์ได้แล้วเซอร์ แฮร์ริ ออร์คจะคิดว่าได้รับจดหมาย
ที่ผิดพิสดาร จากกษัตริย์ จากทวีปแอฟริกาข้างเป็นไร?

เรื่องอุบายการเค็มดวงที่หมู่บ้านห้วยหวาด ตำบลด้าม
ร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหา
คม พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นเรื่องสำคัญมากในทัศนะของนักดาร
ศาสตร์ ถ้าจะคิดริมนไขปัญหาข้าง ๆ การเชื่อมเรือชาว
ต่างประเทศจำนวนมากไว้รวมชุมนุม ณ ห้วยหวาด ครั้ง
รัชกาลที่ ๕ เป็น scientific demonstration หรือการ
แสดงภูมิทางวิทยาศาสตร์ ทางคำนวณครั้งสำคัญที่สุด
ของชาวไทย โดยมีพระมหากษัตริย์ของชาติไทย ทรง
เป็นผู้สังเกตเอง ดังเราจะทราบมาแต่ฉบับที่ ๓ ว่า "พระ

เจ้ากรุงสยาม” ทรงมีลจวมนำเรื่องปราชญ์ในวิชาโหรา-
ศาสตร์ คาราศาสตร์ และดาราคำนวณในมาตราฐานของนัก
ดาราศาสตร์ทั่วโลก เพราะทรงคิดค้นคบหาชื่อนักกับ
“นักเดินดวงดาว” ทั้งแก่ทั่วไปหมด “เคอะแหม่ม”
ราชเดรานการินีไม่ได้เรียนอะไรเกี่ยวกับนัก คาราศาสตร์
ในประเทศต่าง ๆ ที่เขาจ้างของนางทรงคิดค่อด้วยมากมาย
นี้ เพียงแต่เดาว่าในการที่คิดค่อกับนักดาราศาสตร์ ใน
ประเทศต่าง ๆ นั้นทรงใช้ภาษาฝรั่งเศส (ข้าพเจ้ารับ
ว่ายังไม่เคยเห็นพระราชหัตถ์เดาเป็นภาษาฝรั่งเศสเลย ค้น
ร่างพระราชหัตถ์เดาภาษาอังกฤษของ “พระเจ้ากรุงสยาม”
เคยเห็นมี ณ หอสมุดแห่งชาติปี พ.ศ. ๒๔๗๒) สยามมีหนังสือ
ไปเที่ยวหอสมุดแห่งชาติไม่เห็นอีกและไม่ทราบว่า เจ้า
พนักงานเขาไปเก็บไว้ที่ไหน ต้องขอรับว่า ทรงเขียนอักษร
โรมันยุ่งโย้อ่านลำบากมาก ผู้ที่ประสงค์จะคัดลอกถ่ายที่จำ
ต้องจากนี้พระหัตถ์ของพระองค์ท่านอย่างแท้จริง ขอเชิญ
ไปชมได้ ณ หินจารึกห้องโถงถ้ำวัดราชประดิษฐสถิตมหา-
ราม คีตกะทรงวงศ์ประเทศ)

เดากันว่าการแต่งจดหมายเหตุทางวิทยาศาสตร์ทางการค้า

๕๕
 ผนวกรงมน “พระเจ้ากรุงสยาม” ต้องทรงจ่ายพระ-
 ราชทรัพย์ราว ๕๐๐,๐๐๐ บาท เจ้าพระยาอภัยไพจิตร
 เป็นผู้อำนวยความสะดวกทางเพื่อรับเสด็จ และต้อนรับ
 นักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก คนงานที่ไร่นั้นนับเป็นจำนวนพัน
 ระยะทางจากหมู่บ้านหัตถวาฬ ห่างจากกรุงเทพฯ ราว ๔๕๐
 กิโลเมตร นักดาราศาสตร์ฝรั่งเศสต้องเดินทางจากประ-
 เทศฝรั่งเศสมาถึงหัตถวาฬโดยทางบก เป็นระยะทางไกล
 ถึง ๓๐๐๐๐ ไมล์ ในบั้นนั้นคองดอร์ยังไม่ได้ขีด หัว
 หน้านักดาราศาสตร์ฝรั่งเศสบนตักว่า: le roi de Siam,
 avec toute sa cour, une partie son armée et une foule
 de Eurodéens établis à Bangkok était avérée par mer
 avec une corége de douze bateaux à vapeur de sa ma-
 rine tandis que par terre, venaient les troupeaux de
 docufs, d'elaphants et de chevaux พระราชาแห่งสยาม
 (และเจ้าฟ้าฯ หาดองกรณ) พร้อมด้วยข้าราชการบริวาร (นับ
 ด้วยจำนวน ๓๐๐๐) และราษฎรไปผู้พำนักอาศัย ในกรุง
 เทพีฯ จำนวนหนึ่ง พร้อมด้วยกองทัพย่อยของหนึ่งมา
 (หัตถวาฬ) ทางทะเลใช้เรือกลไฟถึง ๒ ลำ ทางบกก็มีเดิน
 ทางมาด้วยช้าง ม้า และจิวคายเป็นจำนวนมาก” ตา-

หารการกินทรงบัญชาจัดการให้เรียบร้อย เพื่อให้ประจักษ์
แก่ตาโลก "ให้เป็นการใหญ่" บัญชาให้หมักองแครง
หอยนางรมแดงด้วย ๒ วง พัดปลาและที่ปักเหยี่ยวขาว
ไปตามหาดทรายอันขาวสะอาด ถึง ๓-๔ ไมล์

ประเด็นสำคัญที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงยืนยัน
คือ จะต้องมียุทธการเต็มดวง ณ ภาคใต้ของประเทศ
สยามเวลา ๓๐ นาทีถึง ๑ ชั่วโมง และห้วงเวลาเป็นสถานที่
ที่สังเกตเห็นอาการมีคลื่นดวงนั้นได้ชัดดังยกจากตอน เว
ลานั้นมีคลื่นดวงจะกินเวลา ๒ นาที ๔๖ วินาที ซึ่งนับ
ว่าเป็นเวลานานที่นับปกติเป็นครั้งหนึ่ง "ในโลก" ที่เดียว!

ในประเด็นนี้ นักดาราศาสตร์ชาวต่างประเทศ
หลายคนไม่เห็นพ้องด้วย แต่เมื่อพระราชของประเทศ
ทรงเต็มเอง ลงมือเอง ทรงคงไว้ทรงฝ่าฝืนไม่ด้ายมือเกี่ยวข้องกับ
วิชาดาราศาสตร์มาก่อนแต่เป็นเวลาดิบ ๆ นี้ การใคร่
พิศุจน์ จึงเกิดขึ้น และการอ้างให้โลกประจักษ์จึงได้เกิด
ขึ้นเพื่อพิศุจน์ตามความจริงของทัศนะนั้น

ที่น่าสงสารอย่างยิ่งก็คือ ถัดองไทรทัศน์ที่พระยา
บุรุษราชวัดถก หรือจากกรุงลอนดอนมาจวบนั้น ดั

ฉันยิ่งกว่าดวงของนักดาราศาสตร์ฝรั่งเสียร่วม ๓๐ ปี !

พอวันสำคัญมาถึง ตามบันทึกของหัวหน้าฝรั่งเสีย
มีข้อความที่น่าคนเคืองว่า “ ก่อนจะถึงเวลาเพียง ๓๐ นาที
ตมรตุ่มกางตะวนตกพักมาอี๊ ตอนเช้าอากาศก็แจ่มใสดี
อยู่หรือก แต่ตะวันนเมฆหมอกบดบังพระอาทิตย์จน
มองไม่เห็น ทุก ๆ คนพากันหันคหวังทงนนั้น ค้อมาอีก
ดึกครู่หนึ่ง ตมกดับพัคพาเมฆหมอกกระจัดกระจายไป
แฉะท้องฟ้าแจ่มใสขึ้นยิ่งกว่าอะไรก็ ในบคคตอนนั้น ภาพที่
รอกออยกนมานานก็เห็นได้ชัดจนจริง คือเงามืดเริ่มเข้ามาบัง
ดวงอาทิตย์ที่ระน้อย ๆ จนค่อย ๆ เกิดอันด๋วนเข้าบคคหมค
เต็มส่วน โกงเป็นวงกลม ทำให้ความมืดเกิดจนทอหด ”

“ พระเจ้ากรุงสยาม ” ทรงมีรัชชนะโดยเกิดขาด
เจ้าพระยาตากโหมผู้เป็นนักเองดาราศาสตร์สำคัญผู้หนึ่งคน
ค้นถึงกับร้องออกมาเป็นภาษาอังกฤษ และเดำกันั้นว่า
ข้าวรบบริพารบางคนจึงเด่นเหมือนเด็ก ๆ ด้วยความค้นค้น !

—๒—

รัชชนะของ “ พระเจ้ากรุงสยาม ” ครวงนนเป็น

รัชชระที่ดำกฏที่สุดในรัชชระของพระองค์ท่าน ซึ่งทรงดงทูน
แพงที่สุด นี้ไม่นับเกี่ยวกับการทรงสละเวลาราชการพระ
สติปัญญาที่ทรงทุ่มเท คดอดจนพระราช ทรัพย์จำนวนมาก
แต่ได้ดงทูนคดอดจนพระชนม์ รัชชระ มีค่า แก่ประ เทศ ชาติ
ของพระองค์ด้วย

“ทิวาพ” เป็นหมู่บ้านที่มีโรคนาเดเรียร้ายแรง
ที่สุด!

เจ้าพระยาภคณาโภชสมัยองค์นี้เป็นแม่จางก็ไม่มีพระ
องค์ก็ไม่มี การที่เรามาความเรื่องราญทางวิทยาศาสตร์
อย่างใดอย่างหนึ่ง และไม่มีวิทยาศาสตร์ที่ตาย ๆ ดำธา
มารวมใจเพราะที่คดียันนี้ ให้ผิดเสียหายแก่นักวิทยาศาสตร์
ชนิดนั้นอย่างมหันต์ ท่านผู้อ่านบางท่านอาจจะแย้งได้ว่า
พระเราไม่ทำการสอบดงเรื่องคินฟ้า ณ ตำบลทิวาพ
ดังก่อน แต่ในสมัยนั้น ความรู้สึกนึกคิดเรื่องการค้นคว้า
จะมีหรือ? ข้าพเจ้าขอไม่คำหนักความบกพร่องอย่างขงเกี่ยว
กับการค้นคว้าของสมัยนั้น ถึงในสมัยนี้ ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ นี้
เรายังไม่มีความรู้สึกนึกคิด นึกอันเป็นราก ฐานเกี่ยว กับการ
ค้นคว้าทางสังคม เรากระโดดไปและเห็นว่า ทำสถิติ

คณิกว่า . การค้นคว้าอาจจะจำแนกเหมือนกัน แต่ให้ชาว
ต่างประเทศทำก็แล้วกัน! (ดูรายละเอียดในสุจิตภาค หมายถึง
เลขที่ ๓ และหมายถึงเลขที่ ๕๓)

“พระเจ้ากรุงสยาม” เด็ดคำสั่งรวบรัดด้วยโรกมา
เดเวีย.

ชาวต่างประเทศจำ นอนมากเป็นมา เดเวีย เช่นเดียวกับ
กันเจ้าราชบริพารไทย เจ้าฟ้าพาดงกกรณประชวรด้วย
โรกร้ายอันมีชื่อเสียงจากเจียนจะสิ้นพระชนม์เหมือนกัน
นักคาราศาสตร์มีรังสี ๕๐ คน มี ๗ คนหมอบดุกไม่นอน
และแบกรวดำคัญของ “ห้วงดาว” ทั้งหมดต้องรีบหนีออก
ไปจากห้วงดาวภายในวันนั้นเกือบไม่มีใครเหลือ บ้างเชิญผู้ดำ
เจ้าราชการถึงก โปริไม่ปรากฏว่า เป็นอะไรเนื่องการใช้ควิน
นิรรักษามาเดเวีย ก็เป็นที่รับรองกันในวงการ แพทย์สมัย
นั้นแล้ว ทนาเสียใจและน่าเสียสยที่สุดคือ “พระเจ้ากรุง
สยาม” ผู้ไม่ทรงยินยอมให้ฉกฉวยฉิมพด้นทันใด การ
สั่งรวบรัดของพระองค์ทางเป็นนิทานเศร้าอันน่าสลดใจยิ่งนัก
ในนามของคำจำ “จิตยาศาสตร์” ทั้งนี้เพราะพระองค์
ทรงเป็นนักศึกษารุ่นนำสมัย พระองค์ทรงรู้ว่าเมืองไทยป่า

เดือนอย่างไร และมีหวังที่จะไม่มาเดือนอย่างไรพระองค์
เป็นผู้จุดประกายให้พระราชโอรส พระราชธิดาและข้าราชการ
บริพารตลอดจนประชาชนชาวกรุงรู้เห็นถึง "ความเจริญ
แผนใหม่" พระบาทของพระองค์ทรงยก ข้างออกจาก
ความมืดแห่ง อนาถสถาน นำทศกนิกรไปสู่แสงสว่างเพียง
ข้างหนึ่ง แต่อีกข้างหนึ่งทรงหยดขยับค้ำคองตะปุดรั้ง!

บนแท่นพระบรมมหาราชวังของพระองค์ ในขณะที่พระ
อาการไขว้มกายอยู่อย่างสูง "หมอแผนโบราณ" ได้เรียง
รายกันเข้ามาถวายการรักษาพยาบาลวันแล้ววันเล่า เป็น
ภาพที่ควรบรรยายโดยพิศดารดีกว่าที่จะนำเอาพระราชดำ-
รัสก่อนสิ้นพระอิสริยยศ ดาพระ ดาศำณา ฝ่ายราชสมบัติ
ฝ่ายเจ้าฟ้าฯ พาดงกรณ ฯลฯ ซึ่งนักพงศาวดารของเราเห็นว่า
สำคัญอันเหตุน่าเรียนเล่าถึงกันฟังอย่างช้าช้า

คนที่เศร้าใจและเสียใจที่สุด ในการสวรรคตของ
พระมหากษัตริย์ผู้ เป็นศิษย์คือ ท่านปลัดเด ยาทจะรักษา
ไทพระ โรคหายขาดมีอยู่เต็มบ้านของท่าน ที่ปาก คดองดำ-
เหว ปรากฏว่า มีข้าราชการบริพารคนสำคัญไปปรึกษาหารือ
กับท่านปลัดและหมอแถมเบดเหมือนกัน แต่เป็นเพียงแต่

การปรึกษา “พระเจ้ากรุงสยาม” ไม่ทรงยินยอมให้รักษาพระองค์ หมอราชทูตหรือจะมาดูหมิ่นทอดวง! หมอฝรั่งหรือจะเชี่ยวชาญในการรักษาโรคกระษัยท่านเองน่ะเท่าหมอไทย! ขอแต่เพียงให้ได้รักษาถวายสักเพียงแค่นี้หนึ่งหม้อต้องหม้อเกิด!

ท่านปลัดหน้า ศาลกและแทบจะ ทั้งเริ่มนึกยากใจนั้น และกระตั้นหุดอกยาบรจ ควณินแหวดถะ เขียดใน เนื้อท่าน กัดชัทธิจะเว้าไปรักษา “ศิษย์” ของท่าน และได้รับการปฏิเสธ!

ทำไม “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงคือไม่ยินยอมให้อาจารย์ท่านปลัดรักษาด้วยยานะวิจิ วิชาแผน บัจจุบันนี้ เรืองนคกรศึกษาเพื่อเป็นทางประกอบวินิจนัย ในการที่เมื่อจะมิใคร่รเวรเสวีญชคคัพระองค์ท่าน หรือคำหั้นพระองค์ท่านเกินความจริงไป ตามที่เราทราบอย่างละเอียดนั้น เมื่อได้คักถับจาก “ทังวาท” ใหม่ ๆ พระอาการไวยังไม่สู้จะกำเริบร้ายแรงเท่าใดนัก พระอาการของเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์เสหนักถึงเพียงที่เคียดร่ำราชมบริวารใกล้ชิดมีเจ้าพระยาภดาโหมสัรียวงศ์เป็น หงหน้าบญุชการ ห้ามขาด

มิให้ใครเอาพระอาการระงดไปเอาให้หือ หรือนำเอาพระ
อาการของหือไปเอาให้ดก ขณะโคที่ "พระเจ้ากรุงสยาม"
รับสั่งถามก็ให้เพ็ดทูลว่า "พระอาการเช่นเต้เจ้าพระดงญา
เชอ ทรงกระเดื่องรณและปดอศภย" หรือหากเจ้า-
ฟ้าจุฬาลงกรณ์รับสั่งถามถึงพระอาการของ พระชนกนาถก็
ให้เพ็ดทูลโดยนัยเดียวกัน

จดหมายเหตุบันทึกมีใ้ก่ด่าว่า หมอราชฎีหรือ
หมอหลวงที่ดวาระการรักษา เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ณ วจ
สงนุกุหลาบ แต่ทั้งหมอลองและหมอราชฎี ที่ดวาระการ
รักษา "พระเจ้ากรุงสยาม" นั้นเป็นหมอลองที่เราทำ
สมยอมเรียกว่า "หมอลองบ้าน" ในฐานะที่ข้าพเจ้าเคารพ
วิชากรนำยาการแพทย์ว่า เป็นเทศนคอย่างหนึ่ง จะขอ
แปดทศนะของหมอลองแต่มีรทวารณหมอลองไทย ครัง
กระนั้นผู้กันฟังคร่าว ๆ คงค่อไปนี้

"เมื่อข้าพเจ้ามาประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๔๘ หมอ
กตงบ้านยังเป็นอาชพทรมหนารชคตา หมอลองบวาคทตุด
ในจำพวกเขาได้รับการฝึกหัดวิชาหมอลองมาบ้าง ดกนอຍ แต่

หมอลำจนมาก หรือหมอลำกลางบ้านทั่วไป ไม่ได้รับ
การฝึกหัดอบรมอะไรเลย คนไม่รู้เรื่องรู้ราวอะไรพออ่าน
หนังสือคำราชาเพียงเล่มเดียว หรือสองเล่มก็เรียกตัวเขาว่า
“หมอลำ” แล้วจึงนั่งเขียนไปรษณียบัตรหาเขาชักคนหนึ่ง
ชื่อเดียวกันเริ่มหมอลำทอด เวลาจะเริ่มรักษาเขยงยานงั้ม
การทดลองว่าจ้างคำรักษาคามแต่ฐานะรองคนไร่ ถ้าโรคใด
รักษาหายได้ยาก และหากเขาสามารถทำให้อาการดีขึ้น
ได้บ้างก็ได้ค่าจ้างค่าแรงจกเหมือนกัน แต่ถ้ารักษาไม่หาย ก็
รอดไม่ได้อะไรเลย ไม่จำเป็นรักษาใช้จ่ายอะไรไปเท่าใด
หรือรักษากินเวดนานานเท่าใด ถ้าเรดเห็นว่าอาการคนไข้
ไม่ดีขึ้น เราก็รีบหายตัวไปเร้าทำนองว่า “หมอลำที่คน
ไร่” คงที่เราคงได้ยินได้ฟังกันบ่อย ๆ

วิธีที่คนไร่อีกวิธีหนึ่งก็คือ หมอลำมักจะบอกญาติ
รองคนไร่ว่า เรามีความจำเป็นต้องไปรักษาคคนไร่รายอื่น
นี่เป็นวอชท์หมอลำหมอบัญญาแล้ว แล้วญาติคนไร่ก็ไปถาม
“หมอลำคนใหม่” มาอีกและถามมาได้ง่าย ๆ และก็เริ่มลง
มือรักษาเขยงยา โดยไม่ปรึกษาหารือกับหมอลำเก่าเลย คน
ไร่ที่จำมากบางราย อาจต้องไร้หมอลำถึง ๑๕ คนถึง ๒๐ คน

และคนที่จะได้ค่าจ้างรักษา ก็คือคนผู้สุดท้ายคนเดียว หาก
บังเอิญคนไร้หาย

การรักษาเอาถิ่นที่ไร้ยาเท่านั้น การผ่าตัดไม่มี
และหมอกองบ้านเหล่านี้อันไม่มีความรู้เกี่ยวกับกายวิภาค
วิทยาเลย การตรวจร่างกายก็ไม่ใช้ ตลอดจนการตรวจ
ชีพจร ก็เช่นเดียวกัน เรื่องที่จะไร้ปรอทวัดไข้ นั้น ย้ำได้
ถามถึงวิธีวิเคราะห์อาการของคนไร้ก็ว่าได้ตามค การรู้
คนไร้เป็นอะไรก็เข้าใจได้ง่ายแฉ่งง่ายเหมือนคิดเลข ทฤษฎี
ปฏิวัติโลกชนิดนี้มาจากจีน ซึ่งนิยมไร้กันมาราว ๕๐๐๐ ปี
มาแล้ว" ชาวกรีกแต่โบราณก็ไร้วิธีเหมือนกัน

(ถ้าจะพูดถึง การวิเคราะห์ ของหมอกองมือเดียว
ของกรีกคือ "ชิปโปกราตีส" เท่าที่ทราบนั้นเข้าใจว่าแมด
คิมส์มิจะเข้าใจผิดพลาดไป เพราะการวิเคราะห์และการค้น
พบของชิปโปกราตีสเกี่ยวกับโรคบางประเภท เช่น วัณโรค—
โรคเป็นคัน เป็นการวิเคราะห์ที่ดวงการแพทย์ปัจจุบัน ยังมี
ถ้อยอยู่ที่จะสงสัยที่เดียงไม่ได้ เพราะชิปโปกราตีสเป็นคนที่ระ
เอียดระออบมาก และมีควมสังเกตในลักษณะอาการคันคิดว่า
ต่อมเป็นต้นกึ่งของโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น คันค้ำอำพ

แต่ฉันก็กลัว ทัศนไม่ว่าถึงต้นฐานกับนั้นก็บอกไว้
เหมือนกัน)

หมอกดางบ้านคนไทยและคนไทยทั่วไป เชื่อว่า
ร่างกายของมนุษย์ประกอบด้วยธาตุทั้ง ๕ คือ ดิน น้ำ
ลม ไฟ และเชื่อว่าธาตุที่มนุษย์เกิดเจ็บไข้ได้ป่วย
นั้น เพราะธาตุทั้ง ๕ ไม่สมดุลกัน ถ้าไฟมีมาก
ก็เกิดเป็นไข้ (มีอาการร้อน) ที่ร่างกายของมนุษย์มีลมอยู่
ลมนี้ ทำให้เลือดเดิน ชีพจรเต้นเพราะออกมา การ
ที่เพราะไม่ย่อยอาหาร ก็เพราะในกระเพาะมีลมมากเกินไป
อาการหน้ามืดวงเวียนนั้น เนื่องจากมีลมน้อย แต่เวลา
ปวดหัวลมค้ำจากเบื้องตางรนต์ เบื้องบน เวลาปวดแสบ
ปวดชานน ลมเบื้องบนคดองมาเบื้องตาง คนเป็นลม
เป็นโรคที่ร้ายเจ้า (หมอดมฺิร) ถูกเรียกไปรักษาบ่อย ๆ
ทันเรื่องยาที่รักษา ก็มัวคดองประดังค้ำให้ขาด
ทั้ง ๕ สมดุลกัน วิธนี้จะทำกันอย่างไร อธิบายได้ยาก
แต่ยาที่รังคบบาร รนคัมช้อเชียงคั วิธี่รักษาที่เหมือนกับ
วิธี่ตรวจอาการเจ็บป่วย กล่าวคือ "หมอกดางบ้าน"
นำเอามาจากจีนซึ่งการใช้สมุนไพรต่าง ๆ รู้จักกันมานาน

ครึ่งตกคำบรรพ ไม่เดือกว่า จะบั้น ดึง พช และ
 แร่ ได้เอาส่วนผสมของสมุนไพรแล้วจัดผดไว้ แต่การจุดผดที่ได้
 รับประทานเรื่องผดว่า เทวดาประปนมาก ยากที่จะศึกษาวิเคราะห์
 ได้โดยละเอียด อย่างไรก็ตาม ยาต่างๆ ก็เหมือนกัน ผสม
 ไพร่ต่าง ๆ ของวงการแพทย์โบราณนั้นเป็นทิวจากและใช้กัน
 นานานเต็มที่แล้ว แต่ทั้งนี้และเดอ การทบทวนกลาง-
 บ้านรักษาโรคไม่หาย ก็เพราะยังไม่ได้ใช้ยาที่ถูกต้องกับโรค
 เรื่องร่างกายของมนุษย์ จะอ่อนระโรคกับโรคต่างๆ บ้าง
 ไม่ถือเอาเป็นเรื่องสำคัญ

การผสมยาที่อุปมาดังขิงบั้น มีตัวยามากมายเหลือ
 ประมาณ ราชเจ้าเคยทราบว่ายานางชนิดใช้ตัวยาดัง
 ๑๒๔ อย่างก็มี ฯลฯ ความเชื่อว่าโรคเกิดด้วยอำนาจผี
 กึ่งผดอยู่แพร่หลาย เช่นเดียวกับอำนาจเทวดา

ในกรณีประจักษ์ด้วยโรคมาเดเรียของ "พระเจ้า-
 กรุงสยาม" นั้น รอยุคความในจาระตัตย์ในหนังสือ A
 Physician at the Court of Siam นำแต่กลางทั้งหมดคงคือเป็น
 "The two doctors (Dr. Bradley and Dr. Campbell)
 paid their first visit on August 30th หมอทั้ง ๒

ได้ไปเยี่ยมพระอาการเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม

When they were arrived they were asked to wait, and after waiting for several hours, were told that His Majesty would not see them.

เมื่อมาถึงพระบรมมหาราชวังแล้ว ก็รับคำเชื้อเชิญให้คอยอยู่ก่อน และหลังจากได้คอยเป็นเวลาดูหลายชั่วโมงแล้ว ก็ได้รับคำบอกเล่าว่า ไม่โปรดให้เข้า

On September, 12th they went again, only to meet with the same reception

ในวันที ๑๒ กันยายน หมอทั้งสองก็ไปเฝ้าอีก แต่ก็ได้รับการต้อนรับดุจเดิม

It was not until the 18th that Dr. Campell-Dr Bradley was not admitted-was at least allowed to enter to sick room, but he might as well have never gone

จนกระทั่งวันที่ ๑๘ เดือนเดียวกัน หมอแคนเบตได้รับพระบรมราชานุญาตให้เข้าไปเฝ้าตามผู้เคื้อ

ไม่โปรดให้ท่านปลัดเฝ้าเฝ้า (ร่างเป็นพยานกรมที่โคกสดหะโรเช่น

พ) แต่ก็เหมือนว่าได้เฝ้าหรือไม่ได้เฝ้าก็เหมือนกัน His advice was politely listened to and then ignored

คำแนะนำของหมอแคนเบตนั้น ทรงรับฟังอย่างสุภาพเป็น

อย่างดี แต่ก็ไม่ทรงสนใจพระทัยเลย

The fever continued

พระอาการไข้ทรพิษ

gradually the King grow weaker พระมหากษัตริย์ก็อ่อน
 อ่อนเพื่อยดงระระ... His Intellect was
 rear until the end พระองค์ทรงมีพระสติอย่างค้ำจน
 กระทั่งวาระสุดท้าย

-๓-

“พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงล้มลงที่ระยองรศใน
 วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ หรือไม?

การจะตอบคำถามนี้ ข้าพเจ้าระดงถึงทฤษฎี
 แห่งความคิดในนามแห่งนักวิทยาศาสตร์ โดยทั่วไปซึ่งมีว่า
 “Entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem”
 มีใจความว่า “หากเราไม่สามารถจะอธิบายอะไรก็ตามด้วย
 อรรถศาสตร์อันใด เราจะต้องจำกัดเหตุผลหรือความเชื่อ
 เกี่ยวกับจิตใด ๆ ทั้งสิ้น ที่มอญเห็นธรรมชาติ”

ทฤษฎีที่ทำให้เราพอใจเชื่อได้โดยไม่อาจมีหัวข้อ
 ใดแม้ใด ๆ ได้ว่า “พระเจ้ากรุงสยาม” ยังไม่ควรจะ
 เสด็จสวรรคตเลย พระองค์ทรงรู้แน่นอนว่า พระองค์ทรง
 มีเชื้อโรคมาแต่เรื้อในโลหิต คำว่า “มาแต่เรื้อ” เป็นคำที่พระ
 องค์ก็ทรงได้ยินได้ฟัง และรู้เห็นการเชี่ยวชาญรักษาโรค

รายงานที่ "โรงพยาบาล" ทางปอดเด เช่นเดียวกับคำว่า
"ยากจน" ในเวลาที่พระองค์ทรงประชวรมีอาการใช้
ต้องนอนเรื่อย ๆ นั้น หม่อมท้าวฉิมโดยนัยวิชาศาสตร์ที่
ดุเดือดก็จะหาได้ ในกรุงเทพฯ มีอยู่ด้วย ยากจนนั้น เริ่มฉิบ
หายอดฉิบ นพพรหมอย่างบริบูรณ์ที่อำนาจจะทำให้พระโรค
หายขาดได้ แน่นนอนในเวลาอันสั้นที่สุด แต่พระองค์กลับไม่
ทรงยินยอมให้รักษา... พระองค์ทรงบรรณาการที่จะเสด็จ
สู่สวรรคตโดยแท้!

ที่ข้าพเจ้าวิเคราะห์เช่นนี้ ข้าพเจ้าวิเคราะห์โดยใช้
วิจารณ์ทุก ๆ ด้าน ด้านใหญ่ด้านแรกที่ดูคือ "พระ
เจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นบุคคลที่ในแต่จะทันสมัยในระดับ
เดียวกับบุคคลทันสมัยของโลกเท่านั้น หากพระองค์ยังนำนัก
ศึกษาในทางความรู้ทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมานั้นในคอน
ที่หนึ่งของข้ออ้างคือ ที่เรากำลังศึกษาคือ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งคำว่า "วิทยาศาสตร์" เป็นคำที่เฝ้าคิดพระ
โอรสอยู่ตลอดเวลา ไม่เลือกที่จะทรงบริหารราชการนั้น
คืนด้านใดประเด็นใด พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์แรง
กล้าที่จะให้ประเทศสยามรุ่งเรือง เข้มแข็งให้เหมือนกับต่าง

ประเทศหรือไม่ ? โยนามทองคำ “อย่างวิทยาศาสตร์”
นี่มันเป็นปัญหาเลย สิ่งที่มีปัญหาคือ ผลที่ได้รับเนื่องมา
จากการทรงกระทำนั้น ๆ ค่าหาก และในการที่พระองค์
ทรงใช้เงินแผ่นดินจากราชวงศ์ต่างประเทศจำนวนมากมาย มา
ทำงานถวายพระนครพระกรรมในสมัยนั้น เป็นสักขีพยาน
แจ่มชัดว่า ความรักชาติของพระองค์ได้เป็นไปโดยมิใช่
เพราะความแมางหรือบ้าคลั่ง หากเป็นไปด้วยความเชื่อ
มั่นว่า เป็นการลงทุนอย่างคุ้มค่า อย่างน้อยก็เป็นการลงทุน
ทุนแห่งอย่างหนึ่งที่ ประเสริฐกว่าการลงทุนจังกน ใจเจ้าเซอะ
ระ มีความคิดอ่านเหมือนนกบนเหมือนเรียด มาอ่านดวงงาน
ของชาติ ข้าพเจ้าหมายความว่า ทักษะและวุฒิทางวิทยา
ศาสตร์นั้น แยกต่างกับทักษะและวุฒิที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
คุณพ้าและคิน

อย่างไรก็ตาม เราจะเชื่อคำของหมอดมดกัม ด้มิด
ทุกคำไม่ได้ ทั้งนี้เพราะ หมอดมิดเขียนจากพระราชเสาว
นีย์ศรีเสด็จของสมเด็จพระพันปีหลวง ๑ สมเด็จพระพันปี
หลวงจะทรงรู้รายละเอียดของพระอาการประชวร ของพระ
ชนกนาถของพระองค์มาน้อยเพียงใดก็ ข้อมมแต่แล้วแต่สมเด็จพระ

พระพรเจ้าทอดวงทรงเตาไฟหงอกคอกหนึ่ง แต่ในอนที่เสด็จ
สวรรคตนั้น สมเด็จพระพรเจ้าทอดวงเสด็จประทับ ณ วัจ
ฉนวนกุดาบ จวนเจียนจะเสด็จสวรรคตด้วยเหมือนกัน และ
ไมทันเห็นพระทัยครั้งสุดท้ายของ "พระเจ้ากรุงสยาม" มีได้
...ทรงทราบเรื่องราว จากปากคำของเจ้าพระยาตากาโหม
สุริยวงศ์ และพระยาบวรราชวัดถอกอกคอกหนึ่ง !

ในเอกสารฝ่ายไทย ได้บรรยายถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ
กับพระราชกรณียกิจ และการสวรรคตของรัชกาลที่ ๔
ชัดเจนดีมาก แต่สาระที่พึงวิเคราะห์ ได้จากข้อความ
ชัดเจนน้อยเต็มที ใครเป็นหัวหน้าหมอล่วงทอดวงการ
รักษา พักนักกรของท่านไม่ทราบโดยละเอียด จะซัก
ถามความใคร่กันด้วย สมัญญา ตลอดจนสำนักสำนัก
ฐานนาคนัก กรมหลวงวงศาธิราช ผู้ทรงเป็นหมอล้อม
ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อยู่บ้างเฝ้า ก็ไม่ปรากฏพระนาม
การรักษาเยี่ยงยาพระมหากษัตริย์ ผู้ประเสริฐของเราพระ
องค์นี้ จึงเป็นไปอย่าง "ไม่ใช่วิทยาศาสตร์" กล่าวคือ
สักแต่เหตุแต่กรรม หมายความว่าถ้าบุญมีคุ้มอยู่ พระอา
การอาจจะหลุดและหายเป็นปกติ แต่หากบุญคุ้มแล้ว ถึง

จะมีหอมเทวดา มารักยากไม่หาย! ทักษะตั้งหน้าตั้งตา
แฉะน้ำน้อยใจยิ่งนัก เพราะเราจะวิเคราะห์ที่กันอย่างง่าย ๆ
หรือ "อย่างน้ำเดือน" คุงจี้ก็อีกไม่ได้

ข้าพเจ้าได้อ่านจดหมายเหตุบังเอิญที่ต่าง ๆ ก่อนแต่จะ
ลงบรรทัดหลายเล่ม แต่จะเต็มได้เขียนไม่ไรพิมพ์ด้วยความ
ปรานีศบรบรรจง จนสามารถวาดภาพเห็นได้ว่า มีใครบ้าง
หอมบอยข้างพระที่ ภาพนั้นก็เป็นภาพที่น่าอัศจรรย์ น่า
เกลียด น่ารังงเป็นที่สุด ความจงรักภักดีคับคั่งอย่างชนิด ๆ
คงดำวามานเป็นประเพณีไทยที่ทราบอย่างยิ่งไม่มีอะไรเทียม
คนไรทไมตายก็ของตาย ที่จะรักของร้าย เพราะเป็นการ
แสดงความจริงรักภักดีหรือความนับถือที่ผิด ทั้งเรื่องสถานที่
ที่แฉะกาละเทศะ จะมีประโยชน์อะไรที่จะมารอ "เห็นใจ"
คนไรในวินาทีสุดท้าย โดยปล่อยให้หอมเทวดาที่แท้จริง
นั่งคอยเป็นบอยข้างนอก ไม่ยอมให้รักษาเสียเลย! ประ
โยคที่ข้าพเจ้าเกลียดชังเป็นที่สุดคือ "พุทไร! ยังไม่ถึงที่
ตาย ยังแข็งแรงอยู่แท้ ๆ เมื่อวานฉันยังคุยจ้ออยู่ แต่ที่
สุดท้ายก็ ตายไม่มีกระวนกระวายเลย น่าสงสารเหลือเกิน"
วธา ที่เกลียดชังก็เพราะเห็นว่า เป็นการดื้อพอดศพ และ

ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ขณะที่คนไร่ยังมีชีวิตอยู่ น่าจะ
ได้ปรึกษาหารือกับหมอกตแก่จริง ไม่ใช่ปรึกษาหารือกับ
หมอกตางบ้านหรือ หมอกตเอาคนไร่เป็นหมอกตแก่ทุกตอง
บา หรือเป็นหนุพกหนุตะเภาะเรื่อย ๆ ไป สมเด็จพระราช
นองค์แรกของ "พระเจ้ากรุงสยาม" (คัมภีร์ ๔) เป็นคน
ไร่ที่นำส่งสารที่ดี พระองค์ได้รับการรักษาอย่างดีที่สุดจาก
หมอกตางบ้าน แม่หมอกตบ้านไท่ที่รับราชการรักษา ส่วน
"หมอกตไร่" ไม่ควรให้รักษาต่อเมื่อหมอกตหมอกตางบ้าน
ซัพเพสัยและซัพเพสัยหนึ่งต้นมือแล้ว เจ้าท่านองให้รักษาอย่าง
แก่โรค หรือขอไปที่ จนกระทั่งจะมีหมอกตมาใหม่ ตามพระ
กุดตผลกรรมแต่ชาติก่อน !

ท่านผู้อ่าน โปรดอ่านข้อความทั่วเพราะทรงนอยอย่าง
ลัดฉวน ขณะที่คนไร่กำลังฝังฝังออกขุดตรงหน้าเรือน
เรื่องบุญ เรื่องกุดต เรื่องชาติหน้า ควรหยุดพักกันโดย
เด็ดขาด ในการที่ข้าพเจ้าได้นำทฤษฎีแห่งความกิดโดยทั่วไป
ไปมากดางนำมาข้างต้น ไม่ใช่เพราะข้าพเจ้า เห็นว่า
"พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นมหาเทพชัตรีย์ แต่เห็นว่า
"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นนักศึกษา ที่มีวิชาอัน

ชานนามว่า "devoer of book"

หรือผู้ทรงกตัญญู

กินคำวา หมายถึงความจำ ทรงอ่านตำรามากมายเหลือเกิน
และทรงอ่านโดยไม่รู้จักหยุดยั้ง ความพากเพียรอันแรง
กล้าของพระองค์นั้น ราชเลขาจารย์จีนแผ่นดินสยาม
รู้สึกใจคอหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า "ทรงรู้ภาษาไทย ภา
ษาอังกฤษ, ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตมากมายเกินไป"
เจ้าฟ้าเปตกรใจว่าพระองค์จะทรงบรรทมได้อย่างไร โดยที่
พระเคี้ยวบรรพบุรุษภาษามากมายเช่นนั้น ยิ่งกว่านั้นเรา
ว่าพระองค์ ทรงศึกษาภาษาอาหรับ ภาษาฝรั่งเศส ทรง
เป็ทองปราชญ์ในวิชาคำนวณ คาราศาสตร์ โหราศาสตร์
การเมือง กฎหมาย ฯลฯ เรื่องที่พิศมัยหรืออธิบายไม่ได้
โดยธรรมชาติจะคงทิ้งไปไม่กล่าวถึงโดยสิ้นเชิง ปัญ
หากเผชิญหน้าคือโรคร้ายนั้นเป็นโรคอะไร และโรคสมัย
นั้นรักษาโรคร้ายชนิดนั้น ด้วยอะไร วิธอะไร กินเวลา
นานเท่าใด ห้ามของที่แสดงหรืองานที่แสดงอะไร ในเมื่อ
พระองค์ทรงทราบโดยแน่แท้ และปฏิเสธการรักษาเขี้ยว
ยาด้วยแผนวิทยาศาสตร์ เมืองโลกแล้ว ถ้าเราไม่วิเคราะห์
ว่าเป็นพระราชประสงค์ที่จะสวรรคตแล้ว ก็อาจจะวิเคราะห์

ได้ออกหนังสือของพระองค์ทรงเป็นนักศึกษานิตsemseintifio
หรือไม่ทรงรู้บทอะไรเลย หรือมีฉันทน์ไม่ทรงเชื่ออะไร
ครั้ง ๆ กลาง ๆ จะว่าใหม่กว่าไม่ได้ จะว่าเก่าก็แปลก
ไม่ได้ ลักษณะดังบัญญัติเช่นเป็นจังหวัดของศึกษา
ให้ตระหนักอย่างระมัดระวังที่สุด

(การปฏิเสชนั้นยอมให้หมอนแค้นปัจจุบันรักษา ใน
เมืองไทยไม่มีเฉพาะแต่เรื่อง "พระเจ้ากรุงสยาม" ที่เรา
กำลังศึกษาอยู่ อันเกิดจากกรมหม่อมรัชกาลที่ ๕ สมัย
หนึ่งประสูติด้วยโรคพระยอด ขณะนั้น น.ร.จ. สดกพันธ์
สนิทวงศ์ เป็นนายแพทย์สมัยใหม่ คู่หมั้นจะเป็นนาย
แพทย์ไทยคนแรกที่ได้อุปถัมภ์ เอ็ม บี มาจากต่างประเทศ
ได้โปรดให้เข้าเฝ้าเพื่อดูพระอาการ แต่ไม่โปรดให้
ถวายการรักษาเนื่องจากทรงเชื่อ "หมอนทอง" ทรงไม่
เชื่อ "หมอนฝรั่ง" เรื่องนี้ทำให้ น.ร.จ. สดกพันธ์ หอดาน
รองกรมทวดวงวงศ์ เสียใจอย่างสุดซึ้งถึงกับเด็กไม่รัก
หากินเจ็บไร้อีกต่อไป และตั้งคณฮาร์พใหม่คือ "ท่านา!"
ในเวลา ๒-๓ ปีมานี้ หมอนเจ้ารัฐภักดีเสก โสณกุล อธิ
การบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้มีปริญญา เอ็ม เอ็ด ซี

จากมหาวิทยาลัยออตตอวอ ได้ยื่นพระชนม์ด้วยโรคมะเร็ง
โดยไม่ยอมบอก โทนายแพทย์ไทยที่ศิริราชทำการผ่าตัด นับ
ว่าเป็นเรื่องพิเรนทร์กตจำในนามของคำว่า "วิชาศาสตร์"
ในประเทศสยามในอายุเวลาที่มีคำนี้ไว้ว่า ... ปีมาน)

-๔-

ดังที่พูดถึงเกี่ยวกับด้านเหตุ ที่ต้อง สวรรคต ของ
“พระเจ้ากรุงสยาม” เป็นอัจฉริยะสมบัตินั้นแยกต่างคือ
ทรงสนใจในความวิเศษวิ้ง ๆ ถึงกับทรงตั้งพระองค์เพื่อ
ดำเนินถึงความวิเศษนั้น ๆ ให้ประจักษ์แก่สายตาโลก
อัจฉริยะสมบัตินี้ไม่มีปรากฏท่ามกลางชาวไทย
เป็นการที่ไม่เคย มีข้าพเจ้า ไคร่ยืนยันด้วยหลักวิชา
ดังต่อไปนี้

ก. ความกระหายใคร่ทรงรู้เห็นความไพเราะของ
งามของความวิเศษของพระองค์ ทรงมีระดับสูง ซึ่งสัมพันธ์
กับ

ข. การลงมือค้นคว้า ตามความใคร่ทรงรู้ใน
ระดับของความรุนแรงอันเดียวกัน ซึ่งสัมพันธ์กับ

ก. การทรงเป็นทูลกระหม่อมอย่างค้ำทามกตัญญู แก่

กตัญญูทางความใคร่รู้ระดับสูงของโลก

ถ้าเราจะอ่านหนังสือของมิดซ์วีดแชนนา และ หนังสือ

ของมิดซ์วีดแชนนาโดยเปรียบเทียบ เราจะพบข้อจำกัด

ด้นมิตติอันดำดั่ง... ประการที่ปรากฏไปทั้งหมด ทำให้หนัก

ศึกษารุ่นใหม่อ่านฉับไปด้วยความปลาดปลัด หลุดใจใน

ความปลาดปลัดนั้น เราจะพบเห็นแสงสว่างที่มืดมิดเป็น

ประทีปนำ..... หรือเป็นแสงสว่างอันรุ่งโรจน์ที่มืดมิด

แก่การนำ ความไม่อาจจะทรงอยู่นิ่งได้ของพระองค์ ผู้

เป็นประมุขของประเทศชาติเพื่อชาติ เป็นคำเชื้อเชิญให้

เกิดการดีดุดอย่างบังคับ รายละเอียดของข้อจำกัดด้นมิตติ

ข้อ ที่กล่าวมาในบทที่ ๔, ๕ และบทที่ ๖ ของหนังสือ

เล่มนี้เป็นหลักฐานที่อาจประกาศได้อย่างเบ็ดเสร็จว่า เป็น

คุณงามความดีของมนุษย์ที่หาได้ยากยิ่ง หรือเป็นผลดีที่เอื้อทั่ว

ไป เป็นคุณงามความดีที่คิดเล็งออกมาแต่จากดวงรัก ไม่ใช่

อย่างสามัญธรรมดา หมายความว่า เป็นคุณงามความดีที่

รากฐาน ที่จะเอาวิถียาการโลกก็ตามมาถูกต้องอันมีแล้ว

ต้องได้ผลในระดับเอก และผลอื่น ๆ จะต้องไม่เป็นที่รู้จัก

กันภายในอาณาจักรแคบเท่านั้น หากรั กั้นทั่วประเทศ
และทั่วโลก

ที่ข้าพเจ้าเรียนว่า นักศึกษาชาว ไทยและชาว ต่าง
ประเทศเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาของ “พระเจ้ากรุง
สยาม” ไม่ถูกต้องนั้น เนื่องจากวิทยาการเกี่ยวกับอักษรร
สมบัติเป็นผลงานของคนควาชนไม่กี่ปมาน

ในพระราชหัตถ์เลขาของ “พระเจ้ากรุงสยาม”
ซึ่งข้าพเจ้าได้พยายามนำเอาฉบับที่สำคัญมาตีพิมพ์เกือบทุก
ฉบับ จะเต็มไปด้วยอักษรรสมบัติอันยากที่สามัญชน
ธรรมดาจะเรียนเปรียบเทียบกับได้ ในประเด็นใจความ ประ
เด็นความเร็ว, ประเด็นความกว้างอันและประเด็นจิตตวิทยา
ในส่วนตัวของข้าพเจ้ารู้สึกปักยัดดีเป็นอย่าง ยิ่งที่ได้ค้นควา
อักษรรสมบัติมาหลายปี แต่เพิ่ง จะหาตัว อย่าง ควรแก่
การวิเคราะห์ดังของานที่สุดได้ ในพระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐ
พระองค์นี้ในประเทศสยาม

เมื่อมีรัชชตะเวณค้เรนจूरฟ็อกซ์นำเรื่อง “แอนนา
กับพระเจ้ากรุงสยาม” ออกขายเป็นครั้งแรก ผู้แต่ง
เป็นองค์พระเจ้ากรุงสยามมีบทบาทที่จำกัดจากอักษรรสมบัติ

บทของพระองค์ท่านอย่างดีเยี่ยม ชาวไทยผู้รักชาติทุกคน
มีโอกาสชมค่างูรัดกบปอดบปัดกเท่น “ความรักชาติ
อันแรงกล้า” ของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จกกรี ที่
บรรพบุรุษของเราเคารพบูชา วิเคราะห์ประเด็นความ
ปอดบปัดกเท่นประชาชนได้รับนั้น โดยทั่วไป คือการมีส่วน
แบ่งในความรักชาติ พระมหากษัตริย์ของเราดำเนินนำ
ก่อน ข้าพเจ้าไม่พิศวงในการที่ผู้นำด้วยการแสดงสามารถ
หาความดีได้ดังได้เคยถึงบทบาทที่แท้จริง แม้จะมีคำอธิบาย
กตุมครหรือเกี่ยวกับ “ความเป็องปราชญ์” หรือ
“ความฉลาดรอบรู้รอบเร้าร้อนเพื่อความฉลาด” ในหนังสือ
ของมิถิซัดแดนคองกตาม ความรักชาติด้วยอำนาจ
สมมติเยยงที่ “พระเจ้ากรุงสยาม” ทรงมีนั้น ควรอย่างยิ่ง
ที่จะใช้คำว่า “ความรักชาติ”

บางท่านผู้อ่านบางคนอาจสงสัยถามขึ้นว่า “อักษ
รนิยสมมติดังกล่าวมานั้นเป็นไปได้อย่างไร” ?

คำถามนี้อาจตอบได้อย่างระมัดระวังได้ดังต่อไปนี้
ความสนใจในวิทยาการต่าง ๆ อย่างรุนแรงทเป็น
ไปโดยนิสัยสันดานนั้น คอบถึงมุดเหตุได้ยากมาก “พระ

เจ้ากรุงสยาม” เองมีได้ทรงมีอักษรวิชัยสมบัติเกี่ยวกับความ
สนใจใคร่ทรงรู้เห็นในระดับเอกมาแต่เดิม พระองค์ทรง
ตกอยู่ในที่บังคับ เหมือนนกเรียนที่ถูกคัดกรองซึ่งไว้ให้
กินอาหารได้อย่างเดียวเท่านั้น ก็ขอคำรับคำวา อาจารย์
ชาวต่างประเทศของพระองค์ท่าน บางคนมีอักษรวิชัยสมบัติ
สูงเช่น ดร. แบดค้อย และตั้งพระราชปณิธานไว้ การอยู่
ใกล้ชิดกับอาจารย์ชั้นพิเศษเช่นนี้ เป็นทางประกอบให้
พระสวามีปัญญาสว่างไสวรุ่งโรจน์ได้ทางหนึ่ง อีกทางหนึ่ง
จะทรงไม่วิเคราะห์ไม่ได้คือ เหตุการณ์ภายนอกและภายใน
ในประเทศ พร้อมด้วยความวิเศษขององค์คือเจ้าของท
แท่งจริงของ “แผ่นดิน” เหล่านี้เป็นสิ่งแวดล้อมที่บังคับ
ให้พระองค์ทรงเป็นนักศึกษา

ตลอดเวลา ๒๕ ปีที่หม่อมราชวงศ์ศึกษาเล่าเรียน ในกรุง
เทพฯมหานคร ข้าพเจ้าได้รู้จักนักศึกษาประเภท “สร้าง
ตนเอง” คือ “พระเจ้ากรุงสยาม” ๒ คน ถ้าเอ่ยชื่อ
ณ ที่ใด ๆ ก็รู้จัก แต่จะไม่ขอเอ่ย หากจะขออ่านความ
ฉลาดของท่านทั้ง ๒ ในนามของวิชาการทางศาสตร์ปรีชา
ญาเปรียบ เทียบกับอักษรวิชัยสมบัติของรัชกาลที่ ๕ อย่างละ

เชี่ยก่อนที่จะแสดงอุปกรณ์คำนวณอัจฉริยะฉบับนี้นะ

นักศึกษาประเภท "สร้างตนเอง" ทุกคนเป็น
บุคคลที่มีความพากเพียรเป็นพิเศษ ถัดจากความพากเพียร
ในระดับสูงสุดคือ พละกำลังทางด้านหัตถ์อุปกรณ์ หรือ
สิ่งที่เข้ามาช่วยขจัดงานในการใช้เครื่องมือภาพ ในขณะเดียวกัน
ก็นั่น นักศึกษาประเภทนี้ มีระดับความทรงจำแม่นยำและ
มากมายน่าประหลาดใจ จึงประมวลได้ว่าเป็นความฉลาด
ชนิดผู้เชี่ยวชาญในการอ่านขบวนการงานใหญ่ ๆ แทบทุกงาน
ไป ความท้าทายกับมัน ความเชื่อมั่นในตนเองจะ
มีอย่างรุนแรงพร้อมกันกับสุขภาพอันดีเลิศเกือบทุกราย เท่าที่
ได้สังเกตมาแล้ว ผลงาน ๓๐๐ เปอร์เซ็นต์เป็นท่วงพอใจ
ผู้ร่วมงานมีความสุข รัก เคารพ ย้ำเกรง แต่ก็มีบุคคล
จำนวนไม่น้อยที่ "ขมเขาระ" เอาทงต่อหน้าและอับหลัง!

ความบกพร่องของชนิดอะไร?

อะไรทำให้มีดัชนีแอนนาสม "พระเจ้ากรุงสยาม"

๕๐ เปอร์เซ็นต์ และที่ ๕๐ เปอร์เซ็นต์

ก. นักศึกษาประเภทสร้างตนเอง ทุกคนไม่โท

ร้าย

ข. ปากร้าย ไม่กลัวใคร ไม่เกรงใจใคร แต่
ใจดี

ค. ตะเขี่ยตะขอย จู๋จู๋

ง. ไม่เชื่อมั่นตนเองและผู้รอบข้าง ไม่
เดียดว่า จะเป็นประเด็นใดปัญหาใด

จ. ทำงานเกือบทุกอย่างด้วยตนเอง

ฉ. หวาดระแวงสงสัย sceptical ไม่มีที่สิ้นสุด

สำหรับนักศึกษาชาวไทย ๒ ท่าน ที่ข้าพเจ้ารู้จัก
เป็นอย่างดี ท่านยังเชิญไปเยี่ยมฉันใด ท่านมักจะจับ
เอาข้าพเจ้าเป็นเครื่องมือที่ท่านพม่าว่าพูดกับใครไม่รู้เรื่อง
ว่าคนใดบ้างกับญูซารของท่าน "ต่อหน้าปราศัย ดับหลัง
คงใจคห่มนันทา" ว่าไม่มีความรักความสามารถ ว่า
เหยียบขี้ไก่ไม่แฉก ฯลฯ ผมต้องลงมือทำทุกอย่าง งาน
สำคัญๆ ได้สั่งสอนให้ฉัน ๑๐ ก่อนแดงจึงทำ แต่ฉันนับ ๓๓
แล้วไม่ทำเลย....!

ในทัศนะของท่าน คนไทยจะไม่มีความสามารถ
เทียบทันชาวต่างประเทศไม่ได้ เพราะรัฐอะไรก็ครึ่งๆ
กลางๆ ขาดตกที่ปานนั้น เอะอะเอาตัวรอดก่อน ไม่รักษา

เวลา หนึ่งงานทุกความทมิโสภาสจะหนใด “ทำไมผม
จะไม่รู้ว่าพวกคนหัวเราะเยาะผมด้วยหลัง! ตลอดเวลา ๗-๘ ชั่วโมง
ผมทมนมาทำราชการ คือมานั่งนันทาคนทั่วโลกนี้มานั่ง
อ่านหนังสือบ้าง บอๆ ฯลฯ ผมจะต้องทนทุกข์ไปอีกกี่เดือน
กับกี่ไม่ว่า อย่างนั้นคุณจะทำผมผิดหรือถูก?”

“พระเจ้าทรงสยาม” ทรงมีอะไรพิศดารไปจากคุณ
สมเด็จพระ ก. ดง ข. จ. ทนมากดางข้างต้น อีกประการ
หนึ่งคือ เวลาทรงเขียนพระราชหัตถ์เดชาผิดๆ ถูกๆ ก็ไป
พิมพ์เอา กับ “เดอะแทมม” ว่า “แทมม นี้เช็ดอกผิดๆ
นี่ไม่ใช่เราผิด” และถ้าเราพิจารณาพระมหากรุณาธิคุณ
ทรงมีตมณักรของเอง ประทับตราเอง ทรงมีตม-เบตดง
เมตตมบรรพพระราชหัตถ์เดชาด้วยพระองค์เอง เหล่านี้เรา
อดรู้สึก “เห็นใจ” มีความเป็นความละเอียดถี่ถ้วนอย่าง
ยอดเยี่ยม จะชนกัไม่ได้ จะไม่ชนกัไม่ได้ ในกรณี
ทรงมี “พระพักตร์ดวงดงเป็นอาจีน” นั้นยังทำให้เรา
สามารถคำนวณตมดงไปถึงปัญหาารยาททางใจ (ความ
ฉลาดข้อที่ ๑๑) และตมบรรพภาพในตมรวม (ความฉลาด
ข้อที่ ๗-๘)

ในต่างประเทศเช่นใน ส.ร. อเมริกา มนคศึกษา
ประเภท "สร้างตนเอง" มาก และในทัศนะของข้าพเจ้า
ชีวิตอย่าง "พระเจ้ากรุงสยาม" เป็นชีวิตที่ตนค่า ควร
เกิด ควรศึกษา เพราะก่อนอื่นใดทั้งหมด ชีวิตนั้น
เป็นชีวิตที่มีประโยชน์ แน่จนความรักชาติของพระองค์
ท่านเป็นความรักชาติเยี่ยงนักศึกษา ไม่ใช่เยี่ยงคนมีมายา
และไม่ใช่เป็นความรักชนิดที่มีแต่อารมณ์เป็นฐาน ข้าพ
เจ้าเสียใจที่ข้าราชการของพระองค์ไม่มีแม่แต่คน เคียงที่
จะสามารถเข้าใจเทียบทันพระองค์ท่านได้ มีดริซแอนนา
ที่ท่านองเดียวกัน หากเว้นไม่กล่าวถึงความรู้ทางภาษา
ของนางแล้วก็ไม่มีความรู้ อะไรอีกเป็นแก่นสาร และถ้า
จะวิเคราะห์ถึงอักษรศาสตร์ของนางผู้เป็นราชเลขา นุกาวิณ
อย่างจริงจังแล้ว เราจะพบข้อความบางคำบางครึ่งเป็น
อันตรายอยู่ไม่น้อย เกี่ยวกับความปรารถนาที่จะเขียนดะฮอ
และเจาะจง แต่บางที่ถ้าพบมีดริซแอนนาในครั้งนั้น ข้าพ
เจ้าอาจจะเกิดยุดสุภาพสตรีซึ่งถูกข่มขืนอย่างมากมาย โดย
ที่นางเต็มใจอดต่อการชอนและเวดจาจนเกินไปได้ หรือ
บางที เราอาจจะเป็นที่รักใคร่ชอบพอกันอย่างยิ่งดุสุภาพ

บุรุษชาวไทย ๒ คน ตั้งเข้ามาเอาๆ ก็ได้ ท่านสองมี
ในทัศนะของคนอื่นเห็นว่าเป็น "คนโกง" ตั้งเสีย ตั้งราชดี
บางคนตำหนิท่านว่าเป็น "คนโกง" รัฐบาลจะทอดทิ้งคนชนิด
นี้ไม่ได้ จะเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไปอีกไม่ได้ นี่เป็นทัศนะ
ของรัฐมนตรีคนหนึ่ง! แต่สำหรับข้าพเจ้านั้น ผมมีทัศน
ทั้ง ๒ เป็นผู้หญิงก็เห็นจะหลงรักกันขนาดเขียนจดหมายถึง
วันละ ๑ ฉบับ! ท่านสองภาพแฉะให้มีความรักแก่ข้าพเจ้ามาก
มาย พบปะกันครั้งใด ทำให้ใจของเราเสียไปด้วยการ
ฉันทนาถึงปัญหาต่างๆ อันมีคำนี้เรื่องไม่ถวน ทั้งๆ ที่
ท่านทั้งสองแฉะกว่าข้าพเจ้าคนละ ๑๘ ปี และ ๒๒ ปี.... แม้
เรื่องนั้นๆ จะเป็นความลับของราชการก็ตาม

ข้าพเจ้าก็ดำเนินถึงความฉลาดซื่อที่ ๑๐ หรือ
มารยาททางใจไว้ว่า ถ้าศิษย์ที่สดในกรณีของ "พระเจ้ากรุง
สยาม" พระองค์ทรงหว่านกระจายแก่คนอื่นทุกคน อาจจะ
รวมทั้งตัวของพระองค์ท่านเองด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพราะพระ
องค์ทรงมีความเปรี๊ยะปราชญ์ทางอักษร ศาสตร์ และ ความ
นิยมเป็นรองสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ อยู่ การที่คิดทรง
บิดาน้องแท้ๆ ของตนเอง ตลอดจนความจำเป็นที่ซึ่งข้า

นิ่งเพื่ออนาคตของลูก ทำให้คะแนนมารยาททางใจของพระ
 องค์ตกลงไปมาก แต่นี่สาเหตุจากเหตุอันที่พึงต้องสนใจ
 และไม่กล่าวถึงไม่ได้ คือความจั้นจ้านเรื่องอัสตรี ในประ
 เเค็นความพิการของสังคมที่เราศึกษากันในกรีก เราจะ
 พบคำตำราภาพของไฮเกณมีคนแรกว่า “ด้วยเจตนาข้อยและ
 ด้วยกำลังเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ข้าพเจ้าก็สามารถทำให้
 นักรบผู้เกรียงไกรปานเสด็จเจดส์อ่อนเพลียลงอย่าง มีความ
 ใส และจะปลดให้เราพลัดพลัดถึงต่อบกได้ ในเวลาไม่
 ถึงครึ่งวัน” นี่หมายความว่า ความจำเป็นในการต้องมี
 ความสุจริตกับเพศหญิงในจำนวนมากอยู่เนื่องนิย มีโร
 เป็นการทำดาบสุรภาพทางร่างกายเท่านั้น แต่ได้ทำดาบ
 สุรภาพทางจิตอย่างสาหัสยิ่งด้วย จำนวนการหลงนำกาม
 บวกกับจำนวนเวลาที่หลงในหนึ่งอาทิตย์ จะเป็นสมการที่ค่า
 ณจนถึง ความปกติ และความ ไม่ปกติของจิต ใจของผู้หัด
 นั้นได้อย่างหร นี่เป็นเหตุผลของนายวิกมุนต์พรอยคท์
 ขอมรบันทึกทั่วไป

“พระเจ้ากรุงสยาม” ไม่ทรงให้ warm-felling
 ความรู้สึกอันอบอุ่นในนามของพระชนมดาดแก่เพื่อนมนุษย์

คนใต้วายๆ มีสติธองนาโดนก่อนใครๆ หมด และโดน
อย่างช้าช้าก ^๒ ครึ่งหนึ่งถึงกับเขียนความบกพร่องของ
มีสติธองนาส่งไปให้นางเขียนทรง แคมมีสติธองนาก็มีไหว
พริบทีจะเขียน ว่า

๑. มีสติธองนาระ โมยหนังสือ ภาษา ดันดกฤต
อันมีค่าจากหอสมุดของพระองค์

๒. มีสติธองนามันนิสัย ไม่เชื่อฟัง พระบรมราช
โองการอยู่บ่อยๆ

๓. มีสติธองนารอบรัศ พระราชประ ดงค์ทรงใช้
ให้ทำอะไรอย่างหนึ่งกลับทำอีกอย่างหนึ่ง หรือทำไม่เต็ม
ตามทีพระองค์ทรงสั่งไว้

๔. มีสติธองนาบังอาชวบริพาส พระมหากษัตริย์
ผู้ทรงเป็นนายจาง คัจฉยเรื่องทีไม่ใช่เรื่องของนาง

๕. มีสติธองนาหมิ่นพระบรมเศราณภาพ เป็นคัม
เช่น ยื่นเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงนั่งอยู่ รอบคคตเกยจกบ
พระองค์ในทางไม้ดีไม่งาม! ให้ร้ายแก่พระองค์ และว่าพระ
องค์เป็นคนชว

๖. มีสติธองนาเดินร้ามพระเศียรพระมหากษัตริย์

๒. มีหนังสือแนะนำช่วยเหลือนายโรมัด จอห์นสัน
กงสุลอังกฤษ โดยรวมมือกับกงสุลอเมริกันคือ นายเจมส์
เมตสันผู้ค - ๑๖

เรื่องทำนองนี้ เป็นสัญญาบัตรของความหวาดระ
แวงสงสัยระแอก ถ้าเราจะไม่เรียกว่าพระองค์ ทรงมีโรค
ความคันทางโลหิตสูง ในเวลา ๒-๓ ปีก่อนจะสวรรคตนั้น
พระอาการแก่วงโคจร เป็นที่น่าสังเกต ที่เคยโกรธมีงิตรี
แอนนาที่มีโกรธ แต่รับว่าเคยโกรธจริง และมีเรื่องใหม่
เกิดขึ้นอีก ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากการอาจุเคราะห์ที่ได้ว่า สว
ภาพทางจิตของพระองค์เสื่อมโทรมลง นี้คือการทรงระ
แวงเรื่องชาวต่างประเทศในสายพระหัตถ์อันมีเสด็จท้ายที่ทรงมี
มีงิตรีแอนนาที่ทรงอดนอน คงที่เรากำจะศึกษาอย่าง
ละเอียดถี่ถ้วนความว่า I cannot write you fully as I
am very busy and much engaging เราขอบเขตเต็มที
ไม่ได้เพราะมีธุระจะกำลังยุ่ง I beg to say briefly that
I am very desirous of complying with your desire
but fear lest your by any cause would not be able
to return to Siam soon เราอยากจะพูดสั้นๆ ไร
สั้นขอให้ตามที่เราประสงค์ (ขอเงินเดือนนั้น) แต่เกรงว่า

จะมีเหตุใดเหตุหนึ่งทำให้เรอดอับมา ประเทศสยามพร้อมได้

and many forigners may ramour and more that I
am a shallow minded man, and rich of mony etc.etc

และพวกชาวต่างประเทศจะอ้อกนไปมากจนทุกทว่า เรา

มั่งคั่งและใจแคบ asusal general ramour, many many I

trouille me in various ways เร็นเดียวกับชาวต่างชาติ ๆ

ไป และทำให้เราข้งใจมากข้งจน You had better be in

debtted to any one in London, yourself, when you

was arrived here I shall give you the ripuied loon

jat once and narow if you please to-I shall allow the

lean of \$ 200 to you freely but it may be not

เรอควจะทำเป็นหนี้ใครคนหนึ่งทีตอนตอน และเมื่อมาถึง

กรุงเทพ ฯ เราจะจ่ายจำนวนเงินอื่น ที่ต้องการใช้ให้ทันที

หรือถ้าเธอต้องการ เราก็จะให้เธอมเงินดัก ๒๐๐ ปอนด์

หรือเธอจะไม่เอาก็ได้

มีขริ่งแอนนาไม่ได้ตอบพระราชหัตถ์เดธาฉบับนี้

เพื่องจากบุตรเจ็บ และอีกไม่กี่เดือน นางได้ทราบว่ นาย

จ้างของนางส่งรรคต นางไม่ก้อับมาประเทศสยามอีก

ในประเด็นเทศนิลของวิทยากร นักศึกษาแบบ

“พระเจ้ากรุงสยาม” และสถาปมพระราชไทยอีก ๒ ท่าน
ที่ยกมาว่ารวมวิเคราะหฺ์ เป็นความรูปรูปทรงอำนาจนิยมบริ
สุทธิ Pure Empiricism ซึ่งเราจะต้องเข้าใจอย่างตะ
เยือกและระมัดระวัง ถ้าท่านจะถกขยมนเาเราเบื่องหลังในแง่
ความคิดความเห็น ก็เนื่องมาจากทฤษฎีการศึกษาประเภทเหตุผล
นิยม Pure Rationalism เป็นสาเหตุใหญ่ หมายความว่า
ผู้เรียนหนังสือสำเร็จจากมหาวิทยาลัย มักจะหยาบผู้ไม่เคย
เรียนหนังสือถึงคณมหาวิทยาลัย สถาปมพระราชไทย ๒ ท่าน
ที่นำมาว่ารวมการวิเคราะห์ ที่มีเหตุไม่ได้มาจากการศึกษา
คณมหาวิทยาลัยมาทั้ง ๒ ท่าน และยังมีเหตุท่านมีบั้นเกิด
อยู่ภายใต้บังคับบัญชามากมาย ศัตรูของท่านก็เช่นเดียวกับ
“พระเจ้ากรุงสยาม” ได้ใช้ความเพียรและอันสุภาพคิ
งามเป็นเหตุใหญ่ ใช้ความสนใจอันแรงกล้าร่วมกับความ
ทรงจำระดับสูง เป็นอุปกรณ์เ้าเราแสวงหาแสงสว่าง ก่อน
จะคิดสนใจเรื่องระดับความฉลาดของ “พระเจ้ากรุงสยาม”
อย่างตะเยือก เราจะต้องตกลงกัน ในประเด็นเทคนิคของ
วิทยาการโดยเด็ดขาดว่า “ใครฉลาดกว่าใคร”..... สร้าง
ตนเองฉลาดกว่า หรือว่าเรียนสำเร็จจากมหาวิทยาลัย

ฉลาดกว่า ?

เมื่อเขาไปทดลองงาน ศาสตราจารย์ วอดคิงแบงก์
 นี้เขียนหนังสือ The Story of Philosophy (เรียน คิดถึงคน
 ที่มาบางบทบ้างในวรรณกรรมปรัชญามาตรฐาน) ได้
 ออกความเห็นว่าเป็นนักศึกษาหนังสือต่าง ๆ ตามที่เขาเสนอ
 มาจำนวน ๓๐๐ เล่มจะมีวิชาทางวิชาการบริสุทธิสถานศึกษา
 วิชาชั้นสูงขั้นต้นที่ ซึ่งเป็นบทใหม่ในศาสตร์ปรัชญาตัว
 ของคณาจารย์ซึ่งได้ปริญญาชั้นสูงขั้นต้นที่ เป็นศาสตราจารย์
 วิชาปรัชญาในมหาวิทยาลัย โคโลราโด มีดังต่อไปนี้
 การเขียนหนังสือจักร—เฉพาะ และ นั้น นอก แตก ต่าง กับ
 ศาสตร์วิชาปรัชญาชาวอเมริกัน คนอื่น เป็นอื่น มาก
 ฉะนั้นความเห็นเห็นจะพอรับได้ว่าเป็นนัก มหา
 วิทยาลัยอเมริกันหลายแห่งได้เชิญฟังเสียงของคณาจารย์เพื่อ
 การวางระเบียบของงานของสังคม หรือเพื่อให้ความยุติ
 ธรรมแก่มนุษยชาติ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลประการที่สำคัญ
 ผู้ที่สอนนักศึกษาโดยทั่วไปไม่มีโอกาสเรียนตามวิถีที่
 ตามระเบียบของมหาวิทยาลัยที่ดี (มหาวิทยาลัยที่มี
 ความสนใจแรงกล้าในวิชาศาสตร์ทางชีวิตเคมี คณิตศาสตร์

แดงเป็นคนจน พ่อแม่ญาติพี่น้องไม่มีทุนรอนส่งนายแดง
ไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยได้ นายแดงจำเป็นต้องออก
มาทำงานหาเลี้ยงชีพ มีรายได้เหลือจากอาหารเท่าใดก็ซื้อ
หนังสืออ่าน มีเวลาว่างเมื่อใดนายแดงเขียนจดหมายไป
ถึงศาสตราจารย์ทางวิชาอื่น เช่นที่วอชิงตัน และทั่วโลก
ทำโดยไม่ให้หยอหยง ความทรงจำของเราสูง มีโนภาพ
ของเราสวยงามมากที่เราภาคภูมิใจอย่างยิ่งคือ ความคิด
แปลกๆ ใหม่ๆ ของเราที่เราปรารถนาจะแสดงต่อโลก หนังสือ
ที่เราอ่านมีมากกว่า ๕๐๐ เล่ม ต่อมาเราเริ่มเขียนคำ
ราใหม่ ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งรู้จัก
นายแดง ดังนั้นนายแดง วิจารณ์ผลงานของนายแดง
และนายแดงได้ทำงานค้นคว้าต่อไปอีก อ่านหนังสืออีก ๕๐๐
เล่ม เขียนคำราใหม่อีกจนกระทั่งระดับของวิทยากร ดา
ราที่นายแดงแสดงนั้น ก้าวหน้ายิ่งกว่าการค้นคว้าของนัก
ศึกษาเพื่อรับปริญญาเอก ถึงกระนั้นนายแดงก็ไม่พอใจ
เขาปรารถนาแสดงฝีมือให้เป็นที่ ประจักษ์ ระ หว่าง ประเทศ
ปัญหาอันนี้เขาจึงเกิดคิดว่า สถาบันมหาวิทยาลัยบางแห่ง
สมควรจะมอบปริญญาเอกแก่งานของเราหรือไม่? หรือ

ต้องให้นายแดงมาตั้งคันเวียน ถ.จ. และมีบันทึกเวลาเรียน
ต้องทำปริญญาตรี ต้องทำปริญญาโทตามระเบียบของมหา
วิทยาลัยเดียวกัน ?

ในกรุงเทพฯ ของเรามีสมัยหนึ่ง ชาวเจ้าวิชาถนัด
หนังสือของคนหนึ่ง และโดนวิจารณ์ขึ้นว่า "คน
อย่างเจ้าอ่านหนังสือยังไม่ถึง ๑๐๐ เล่มอย่าเพ้อเอง"
ซึ่งทำให้รู้สึกตลกสงามน่าขบขันมาก เพราะเป็นความเข้าใจ
ที่แปลกไม่ค่อยได้ยิน ทำให้เกิดความคิดสืบต่อไปว่า
ผู้ที่วิจารณ์บันทึกชั้นปริญญาตรี ต้องอ่านหนังสือมา
๑๒๐๐ เล่ม วิจารณ์บันทึกชั้นปริญญาโทต้องอ่านหนังสือ
๑๐๐๐ เล่ม วิจารณ์งานของนักปราชญ์ ๖๕๐๐
เล่ม วิจารณ์งานของจอมปราชญ์ ๑๐๐๐ เล่ม! สมมุติ
ความคิดเห็นเช่นนี้รับรองกันในมหาวิทยาลัยทั่วไป ชาวเจ้า
สงสัยว่า

- ก. ใครจะเป็นคนเขียนรายชื่อหนังสือเหล่านั้น?
- ข. ถ้าวิจารณ์จอมปราชญ์—home genius ต้อง
อ่านหนังสือ ๑๐๐๐ เล่มแล้ว ถ้าวิจารณ์ปราชญ์อเมริกัน

ของโลก - universal genius มีต้องอ่านหนังสือตั้งแต่เกิด
จนตาย แล้วเกิดใหม่อ่านอีก ฯลฯ ให้ครบจำนวน ๗๐๐,๐๐๐
เล่ม ทำจำนวนหนังสือที่โปรดเล่มที่ ๒ มีเมื่อ ๒๐๐๐ ปีมา
หรือ ?

เรื่องชนิดนี้เป็นเรื่องของเด็กอมมือเค็มที่ ค่อย
กับเรื่องเรื่อง "ดีจระ" เมื่อสมัยพุทธกาล ที่เด็กเป็น
เริ่มรักเขียนหนังสือ โดยคิดว่าความรู้นั้น "จำนวน" มาก
มายของแกะทะเลก็ออกมาทางนั้น ! ความฉลาดอย่างยิ่ง
ของมนุษย์หาได้อยู่ที่จำนวนหนังสือที่อ่านไม่ คดออก
หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าได้กล่าวถึง "ผลงานทางความฉลาด"
Intellectual achievement มาแล้วว่าสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด
ความ อุดมภาพเพื่อตามปรารถนา มีเป็นนิสัยในสำนึก
ชนธรรมดาทั่วไป ประเด็นที่เด่นชัดออกมาให้เราวิเคราะห์
ได้ว่าเป็น "ความฉลาดจริง" คือความสนใจอย่างแรงกล้า
ไม่มียุติดยังอย่างหนึ่ง มโนภาพอันไพศาลที่วางอยู่เหนือ
ความทรงจำระดับสูงเพื่อใช้ไปศึกษาค้นคว้า หา วิจัย การ
ความที่คนสนใจนั้นๆ อีกอย่างหนึ่งลักษณะแห่งจิตใจเช่น
นี้ปรากฏชนชั้นแห่งใดสมัยใดสะท้อนกัน และเป็นที่รัก

กันทั่วไปในยุคนั้น

ความฉลาดในบุคคลอย่าง ค.จ.ส. จรรยาโกและ

“พระเจ้ากรุงสยาม” เป็นความฉลาดชนิดที่ควรเรียกได้ว่า

“ร้อยมีหนึ่งจะมีสักคนหนึ่ง” ในขณะที่ข้าชฎีบัณฑิตคน

ในระบอบของวิถีดุเรณที่มีหนึ่งหนึ่งมากกว่า ๑๐๐ คน จะตั้ง

เขตได้ว่าในสมัยดังมานี้ ชื่อเสียงของวิถีดุเรณที่ตกค่า

ลงมิใช่น้อยในประเด็นการเขียนโดยเฉพาะสถาปนาไทย ๒

คนผู้เป็นที่รักและนับถือของข้าพระเจ้า เป็นบุคคลที่มีความ

ฉลาดชนิด ๒ ใน ๑๐๐,๐๐๐ แต่บัณฑิตที่ทำงานภายใต้

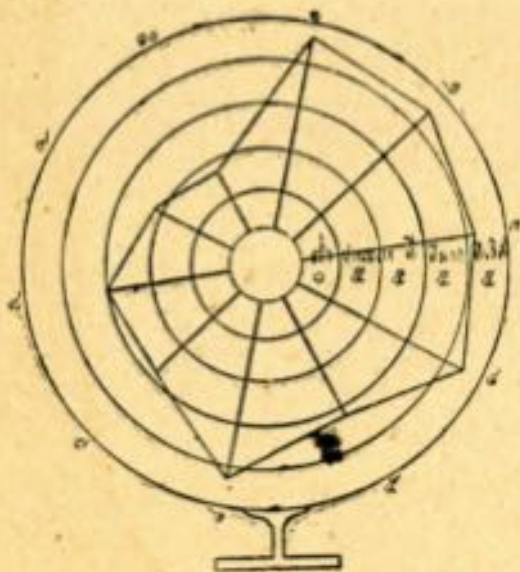
บังคับบัญชาของท่านเปลี่ยนหน้าทาบนี้ หรือเป็นชนิดที่มี

มากจนทกที่ ๑๐ มาคง คงทเกิดจนไม่รู้ จักสิ้นสุดใน

ท้องฟ้า ในขณะที่เดือนของนพเคราะห์ของเรามีอยู่เพียง

ดวงเดียว

อัตราจุดปัญญาหรือ G.Q.(Genius Quotient) หรือ
ระดับของความฉลาดของ “พระเจ้ากรุงสยาม” แสดง
โดยอุปกรณ์แบบวงกลม ย่อจากส่วนขยาย มีเส้นผ่าศูนย์กลาง
กลาง “ฟุต หนึ่ง” ใน “-” ของนี้ ไม่คิดส่วนเดียวออกใช้
สำหรับตั้งบนโต๊ะ วงกลมภายในทุกด้านมีจำนวนแบ่ง ๕
ระดับ

“พระเจ้ากรุงสยาม” ประสูติ ๗ สวรรคต - ตุลาคม ๑๒๐๐

วิเคราะห์ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

อัตราเต็ม ๒๐๐ ยูนิต สัตยธรรม Home genius

คุณสมบัติวิเคราะห์

๑. ความสนใจ	= ๑๕- / ๒๐
๒. การศึกษาตามความสนใจ	= ๑๕- / ๒๐
๓. การศึกษาเป็นที่รู้จักของชนละแวกในจักรวาล ปัญญาวิเศษ	= ๑๕- / ๒๐
๔. ความทรงจำ	= ๑๕- / ๒๐
๕. มโนภาพ	= ๑๒- / ๒๐
๖. สุขภาพ	= ๑๕- / ๒๐
๗. ความสามารถรู้ถึง “ความไม่สามารถ”	= ๑๕- / ๒๐
๘. สมรรถภาพ	= ๑๕- / ๒๐
๙. ความเร็ว	= ๑- / ๒๐
๑๐. มลาชาทางใจ	= ๑- / ๒๐

รวม ๑๕๐/๒๐๐

ยูนิตพิเศษ

๑. มโนภาพ การเสียใจส่วนใหญ่มาก การพ่ายแพ้ สงครามไทยใหญ่ การไม่ร่วมมือกับอังกฤษอย่างจริงจัง ในปัญหาพม่า การเสียดินแดนบั๊กซ์ ใต้ การเข้าใจว่า กรุง เทพฯ เป็นประเทศ การใช้คำ “ดาว” อย่างเจาะจง และ อย่างผิด เกี่ยวกับไทยเหนือและไทยอิสลาม

๒. ความสามารถรู้ถึง “ความไม่สามารถ” การ ไม่เข้าใจอารยธรรม การขาดโอกาสค้นคว้าการเปรียบเทียบ

๑. สมรรถภาพจำกัด

๒. ความริเริ่มเป็น "ตั้งหมาก" ผู้ทำให้คณะสงฆ์
ไทยแตกเป็นสองนิกาย

๓. มารยาททางใจ: อัจฉาวิชาของ วาจนน-
การณี่ของท่านเอง จินตนาการเรื่องผู้หญิงผิดปกติ ถึงกับเผาผู้
หญิงเพราะไม่รักคน จะเอาเมียหม้ายของน้องเป็นเมียคน

-๖-

เมื่อวิเคราะห์หัตถ์ราชวชิรมัญญาโดยอุปกรณี่มาถึง—
ตรง^๕ เราควรวิเคราะห์ถึงผลงาน ที่เด่น ของ พระ มหา
กษัตริย์ผู้ประเสริฐของเราอย่างเด่นในความสรุป ด้วย
ปัญหากว่า

ก. ในฐานะที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์เห็นอกุญ-
หมาย "พระเจ้ากรุงสยาม ได้ทรงประกอบคุณความดี
ความงามแก่ประเทศชาติอย่างไร ?

ข. ทำไมประเทศอังกฤษ จึงเว้นไม่รุกรานประเทศ
สยาม ตลอดเวลาที่พระองค์ทรงครองราชสมบัติอยู่

ก. ผลงานที่เด็ดขอยุมาถึงบ้างบนนี้ ไม่ว่าจะ
นโยบายการเมืองภายในหรือภายนอก มีปัญหาข้อแรก
ได้มีเอกสารฝ่ายต่างประเทศของความเห็นต่อคดีดังกล่าว
ว่าคุณความดีความงามที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" นำมาให้
ประเทศสยามนี้ ๒ ประการเท่านั้น คือ การศึกษาอย่าง
ถึงขนาดอย่างหนึ่ง และการจ้างชาวต่างประเทศมาช่วย
ทำราชการอย่างหนึ่ง ความดีความงามทั้ง ๒ ประการนี้
พึงได้รับการวิเคราะห์คือเพื่อให้เห็นความดี ในนามของหลัก
วิชาจริง ๆ

คำว่า "การศึกษาอย่างถึงขนาด" นี้ถ้าหมายถึง
ข้าราชการมีบุญจากข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ (สรุปปรกณต์ข้อที่ ๕)
นับว่าเป็นการถูกต้อง แต่จะคงเข้าใจว่าความดีใจ
แรงกล้าก็ดี แต่การเป็นทวิ จิตรของคนฉลาดในยัตรา
คุณมีบุญปรกณต์ ยังเป็นคุณเด่นบดกั้นได้ขยายอย่างละ
เอียด ในกรณีของ "พระเจ้ากรุงสยาม" เราคงกล่าว
ว่าพระองค์ทรงศึกษาเอาเรียน ด้วยความเพียรชอบ
เท่านั้น หากเพียงพอไม่ ในความเพียรอย่างขงของพระ
องค์ ทรงมีพละคือความเพียร ถึงความดี ดี.ท.เป็นดี

(พฤติกรรมของหม่อมไกรสร) ตลอดจนความรู้สึก
คันทางการเมืองปฏิกริยา (การเห็นห่าจากชาวต่างชาติ ๒๗ ปี)
ความเชื่อมั่นในหลักการ (จะต้องเป็นพระมหากษัตริย์
อันดับที่ ๔ ของราชวงศ์จักรีให้จงได้ ไม่ว่าจะต้องเสีย
อะไร รวาค่างวดแพงเท่าใด) เป็นต้น

ถัดคือมาคือ ประเด็นวิชาการที่ทรงศึกษานั้น
ในรัชสมัยเจ้าเจ้ายี่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ไม่
ทรงทุ่มเทลงความฉลาดของพระองค์ทั้งหมด ให้กับวิชา
การเกี่ยวกับความเจริญของประเทศชาติ

พระองค์ทรงอุทิศกำลังแห่งวิชา โหราศาสตร์ เข้า
ถึง ซึ่งทำให้พระบิรชอาณาจักรเกี่ยวกับการสร้างประเทศ
สยาม ไม่ได้ไปกล่าวความมั่นคงจะให้เนืองหลดจนกลายเป็น
เพียง "พระราชมังคลาภิเษก" เท่านั้น มีศาสตราจารย์
โหราศาสตร์ได้ทอดอกหอน พระองค์ให้ ทรง มีคนทั่วไป ด้วย
เรื่องเล่าเรื่องเล่า ทำให้มีพระบาทไม่คงเดิม กรุง-
เทพ - จะอนาธิปไตยอย่างไร พระองค์มีทรงวิพากษ์ อย่างพิสด
ถึงความอนาธิปไตยของประเทศชาติในอันรวม ซึ่งเป็นหน้าที่
ของพระองค์ที่จะทรงแก้ไข ในคำอื่น ๆ "พระเจ้ากรุง

สยาม” ทรงราชอุทิศทาการเป็ชเห็นความเจริญ และ
ความไม่เจริญของประเทศชาติ และในบทที่ ๘ ของ
หนังสือนี้ ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์อย่างตรงไปตรงมาที่สุดว่า
“พระองค์ไม่ทรงรู้จักอารยธรรมที่แท้จริง” ตลอดจนอายุ
ของรัชกาลที่ ๕ ที่ ๖ และรัชกาลที่ ๘..... โทษันะจาก
ส่วนรวม ไม่มีอะไรที่จะแสดงถึงบทบาทแห่งอารยธรรม
เบี่ยงญี่ปุ่น พิลิปปินส์ ชวา มลายู ออสเตรเลีย ฯลฯ
ประเทศสยามจึงมีความบกพร่องอย่างร้ายแรงทาง เศรษฐ-
กิจ ประชาชนหลงเมืองจึงยากจน สถาบันธรรมทั้งปวงนับ
กดอนแกลง ระดับมาตรฐานครองชีพต่ำ “อย่างไม่น่า
เชื่อว่าจะเป็นการครองชีพของชาติเอกราช” การค้าขาย
๘๐ เปอร์เซ็นต์ ภายในประเทศ นับว่าค้าขายเร็ว ชั่ว
ซึ่งเรียกกันว่าเป็น “กระต๊อช้เห็ด” ของประเทศ” ตก
อยู่ในกำหัตถ์ของชาวต่างประเทศ ในประเด็นทางวิชาการ
เด่า นักศึกษาพึ่งตนเองไม่ได้ ทุกคำวาท ทุกเดือน ทุก
ตำราทศวิชา ต้องระเข้านำเข้าทะเลเดะทางอื่น.... ทุก
วิชาที่นักกาดังขึ้นมา

“การพึ่งตนเองไม่ได้” นี้ เป็นสิ่งที่ราชพเจ้าท่าน
ไม่ได้ และยอมไม่ได้ทราบโดยที่หมดมหายใจอยู่ แม้จะต้อง
ถูกเนรทังเป็นหรือถูกตีทั้งเชิงก็ตาม ไม่เดือดกว่าประชาชน
พลเมืองของชาติไทย ศคจวรรษไทย ไม่เดือดกว่าจะเป็น
รัฐบาลระบอบใด ทุกหน้าทุกบทในประวัติศาสตร์แห่ง
มนุษยชาติ ต่างก็ต่อสู้เพื่อให้ตนบรรลุสถานะแห่ง “การ
พึ่งตนเอง” ทั้งสิ้น แตกต่างกับทัศนระของผู้มีบุญวาสนา
ในประเทศสยาม... องค์พระเจ้ากรุงสยามเองนดะบรรดา
เชื้อสาย ที่มีพลังทางความฉลาดสูง แดกดิ้มไม่เรียนวิชา
ง่าย ๆ มาจากต่างประเทศ เพื่อจะได้ทำมาหากินกับรัฐบาล
ได้โดยสะดวกสบาย ราชักจะพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
กิจหรือไม่ ไม่เป็นประเด็นวิธการของคนไทย จะเสมอ
โลกและนำหน้าโลกหรือไม่ หรือจะดอกลิ้นพังกาการ
กันคว่า การค้นพบของคนต่างประเทศตลอดไปหรือไม่ ไม่
เป็นประเด็น ความอ่อนก ความโอ้อ่า ความเพะ การ
คอยหลัดบาคาตามต่างประเทศเป็นมีญหาที่ดำกัญที่สุด ทุก
คนของการเอาตัวรอด ทุกคนไม่มีโลกทัศน์ของการเปรียบเทียบ

การที่หม่อมแม่มดมี คำนึงชาวไทยทั้งชาติว่า
“ในประเด็นความฉลาดนั้น คนไทยเป็นเด็กตั้งแต่เกิดจน
จนวันตาย” เป็นคำตำหนิตึ่งของรบบัง คดอดเวลา
๓๐๐ ปีที่มรดก “วิทยาศาสตร์” ในประเทศสยาม
ชาติไทยไม่เคยได้ให้กำเนิด “นักวิทยาศาสตร์ของโลก”
แม้ คน ในทางคือป ในทางการประพันธ์ ในทางกวี
ในทางการทศ ในทางศาสนา ฯลฯ จาก พ.ศ. ๒๔๐๐ ถึง
พ.ศ. ๒๔๗๔ เราไม่เคยมีอัจฉริยบุคคลที่โลกจะปรบมือ
สรรเสริญได้แม้คนหนึ่ง นอกจากเราจะสรรเสริญกันเอง
เราได้มีผู้เชี่ยวชาญศาสตร์ที่สำคัญ ที่จะทำให้ชาติของเรา
พึ่งตนเองได้ ทางวิชาการคือ วิชาปรัญญาด้วยเหตุผลนิยม
หลัก ประการเดียวคือ “เราไม่ต้องการให้เราพึ่งตัวของ
เราเอง”... ชาติไทยจะพึ่งตนเองไม่ได้ และไม่ยอม!

นักประพันธ์เอกของชาติฝ่ายชายคือ ม.จ. อากาศ
คำเที่ยง วัชรพัฒน์ และฝ่ายหญิงคือ ม.ด.บุปผา
กฤษกร ได้ประพันธ์หนังสือด้วยความรู้ลึกซึ้งอดคัดต้องค้อง
กัน ประนามสถาบันพระมหากษัตริย์ชาวไทยต่างพากันภาค
ภูมิใจที่พึ่งตนเองมิได้ ในทาง เศรษฐกิจ และ ความ คิด ยาน

อากาศ เป็นเหตุนโดยตรงของพระเจ้ากรุงสยาม หม่อม
หลวง บุปผา กุญชร มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตกับ
“พระเจ้ากรุงสยาม” อย่างพระญาติในชั้น ๓๖ แม้มิใช่บันทึก
อนุชนได้เงี่ยฟังด้วยนาตา เพราะหนังสือของคนทั้งสองได้
เขียนจากหัวใจที่มีความเป็นห่วงใยในชาติไทย และจาก
การสังเกตอันละเอียดอ่อนเป็นปฏิกริยาอัน พึง ไตรมถัส ยัง
วิเคราะห์ได้โดยละเอียดเกี่ยวกับการ ประณามนั้น เราจะต้อง
ยอมรับว่า มีความบกพร่องวิปริตอย่างใดอย่างหนึ่งในการ
ที่ปกปิดซ่อนไม่อาจฟังคนได้งั้นมีความบกพร่องวิปริตนั้นอากาศ
และ ม.ล.บุปผาจะมีได้แสดงออกให้ทราบชัดว่าอะไรเป็นสา
เหตุก็ตาม

ขอย้อนกล่าวถึง “คำอารยธรรม” ซึ่ง “พระเจ้า
กรุงสยาม” ไม่ทรงรู้จัก ในวาระสุดท้าย คร. แมดดีย์
มีดีซันนอนนา เซอเรน บาวริงก์ ดังพระราชปาเลอกัณฐ์โกด
รีดต้นท่อนมกับพระองค์ก็ไม่รู้จักเหมือนกัน ถ้าพระมหา
กษัตริย์ผู้ประเสริฐของคณั้นทรงค้นพระ รถม รัช มา เห็น ประ
เทศชาติที่เคยเป็นของพระองค์ฟังตนเองไม่ได้ ทางเศรษฐกิจ
และทางวิชาการในชั่ว โมงปัจจุบันนี้ ... ทุกสิ่งทุกอย่างต้อง

นำมาจากเมือง "ฮ้ายพอกขาว" พระองค์จะทรงเสด็จพระ
ทัญช้อยพระทัยเพียงใด ทำไมไม่มีใครบอกเด้าถึงการ
ปฏิวัติอุตสาหกรรมให้พระองค์ฟัง? ทำไมใครทุกคนจึง
ปล่อยให้พระองค์ทรงสร้างชาติมั่นคงๆ.... ไม่แนะนำให้พระ
องค์เรียนวิจัยถึงความมั่นคงมหาศาลให้เกิดแก่แผ่นดิน คุณ
ที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงกระทำ? พระองค์ทรงเป็นนัก
ศึกษาดำคัญถึงเพียงนั้น ทรงเดินพ่อขุนรามคำแหงผู้เป็น
ประจักษ์พระสยามเทวาธิราชในเรื่องรับฟัง ทุกข์ สุข ของ ประ
ชาชนด้วยพระองค์เอง จะทรงนำความเจริญชนรากฐาน
มาสู่ชาติมิได้หรือ? อะไรทำให้พระองค์ทรงสร้างเจดีย์
จากยอดดงมาหาฐาน?

ทำไมจึงทรงจ้างชาวต่างประเทศถึง ๗๔ คน มา
รุมล้อมพระองค์เพื่อบริหารราชการแผ่นดินได้ แม้เราจะ
โน้ตเรื่องรายละเอียดว่ามีใครบ้างที่ทรงจ้างมา อำนวย งาน
สำคัญขึ้นมาจริงๆ? ทำไมพระองค์ทรงหันหลังให้แก่การ
ค้าสำคัญของชาติโดยเด็ดขาด และทำไมพระองค์ไม่ทรง
มอบให้ "ฮ้ายพอกขาว" บางคนจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
ใหญ่ ๆ สัก ๓๐ โรง พอเป็นประตูบานทางแก่พระมหา

กษัตริย์องค์ต่อไป? อะไรทำให้พระองค์ทรงนับ ๓๐๐ มา
หา ๓ แทนที่จะนับจาก ๓ ไปหา ๓๐๐

เรื่องโรคหิวาดี เรื่องมาแต่เรี่ย เรื่องยี่สิบตรี ๓
เรื่องนี้เป็นคดี "ห้า" ที่เฝ้าตามาญพระองค์กับบุญญาของ "พระ
เจ้ากรุงสยาม" ให้ทรงมีตมัว.... ให้แลเห็นแสงสว่างแห่ง
ความเจริญที่แท้จริงมิได้ จริงหรือ?

ในขณะที่เสด็จไปตลาดที่เขาวัง เมืองเพชรบุรี
ข้าพเจ้าจับใจคำที่มีสร้อยแอนมาบรรยายว่า "ผู้ที่ตาม
เสด็จไปเป็นเดินหน้านั้นคือ "ตัวห้า" ที่จะไปสู่พระโศกิต
ของพระองค์ทรงน" แทนที่จะไปทรงคิดตั้ง "โกดังทองคำ"
รับชอนำตลาดเมืองเพชรทั้งหมดเพื่อส่งไปขายใน ตลาด ภายใน
ในประเทศและนอกประเทศ กลับทรงหมกกำลัง พระเรียจ
พระแรงไม่ค้อยจะมี เจตนาเสด็จกลับมาเบิกบานหยุดพระ
ท่ามกลาง "หงส์ต้นน้ำคาว" ในย่านเริ่มทอง ณ กรุงเทพมหานคร
มหานครอีก!

มโนภาพของพระองค์ที่แจ่มจรัสที่สุดคืออะไร?

ในประเด็นนโยบายต่างประเทศ นักประวัติศาสตร์
ยอมรับว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงรู้จักประเทศสยามดี

ประเทศสยามเป็นต้นเหตุที่ของ ไม่น่าจะไปตามทางที่ กาดัง
ดมไหมพริกกระพอนมา แต่ข้างนำอัสการขึ้นกระโทกพระ
องค์ทรงเก่งแต่ทางที่จะคิดแก้ไขเท่านั้น ทางบ้องกันไม่
ทรงเก่งเลย หมายความว่า พระองค์ทรงเหยียดสยาม
สยามไทยเรื่อง "กัณฑ์ว่าแก่" ทรงแปลงไหมให้เป็น
"แก่กัณฑ์" ให้ชื่อทุกสิ่งทุกอย่างจากโลก แทนที่จะ
คิดสร้างขน..... ให้ชื่อสิ่งโลกแทนที่จะพึ่งตนเอง!

ข้าพเจ้าไม่เคยคำหั้นว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" ไม่
ใช้พระมหากษัตริย์ที่ไม่ฉลาด ในกรณีที่ทรงมีพันธไมตรี
กับอังกฤษอย่างคิงดอมและตลอดชนม์ รัช ของ พระ องค์ นั้น
ทำให้จักรพรรดินิยมอังกฤษระอาขมแก้ไขที่จะ ทำ อะไร กับ
ประเทศสยามอย่างรุนแรง เราสามารถกล่าวได้ว่า "อง-
กฤษจะไม่ทำอันครายแก่มิตรที่ แท้จริง ของ อังกฤษ โดย"
กงซุณอกซ์มี โอกาสที่จะทำอันครายแก่ประเทศสยามได้...
เปอร์เซนต์ ในสมัยที่ "พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเป็นพระ
มหากษัตริย์และเขาผู้เป็น "ราชาราชการเก่า" ของอังกฤษกลายเป็น
เป็น "กงซุณอกซ์" ผู้มีอำนาจเต็มแทนเซอร์ โรเบอท
ชอมเบอก แต่กงซุณอกซ์จำเป็นต้องนั่ง นักการเมือง

อังกฤษที่ค้าจะไม่รู้จักบทบาทเมืองของอังกฤษ ที่ใหญ่
ของคนมีต่อประเทศอื่น ๆ บางประเทศเช่นประเทศสยาม
อะไรได้

ในรัชกาลที่ ๕ ทรงสนอกช้หทัยเป็นเสด็จเคย
เสด็จชมหองเฮงาทันที ด้กราทาทราบกันด้ว่า ด้มด้จ
พระพุทเจ้าหองหวงทรงม็วเทได้บายค่างประเทศแถก ค่าง กับ
พระชนกนาถ ด้ว่าคือทรงพยายามผูกพันไมตรีกับ
มหาประเทศ โดยท้งไป ด้กับทรงมอบเจ้าฟ้าจักรพงษ์
พระราชโอรสที่รทกที่สุดเป็นโอรส เดียง ของ ชาร์ นกาส์ ที่ ๒
แห่งรัสเซีย ทรงมอบเจ้าฟ้าวิพัควรฯ พระราชโอรสผู้ทรงรัก
คจคองใจเป็นพระราชโอรส เดียง ของ โกลเซอร์ วิด เซมที่ ๒
แห่งเยอรมัน ทางอังกฤษพระองค์ด้เจ้าฟ้าจชราวุธ
มงกุฎราชกุมาร เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพรฯ เจ้าฟ้าประชาธิปกฯ
ไปศึกษาเด้าเรียน แถเทาททราบนั้น เจ้าฟ้าท้งด้ามไม
ทรงเป็นทรู้ จก กัน ด้ว่าจ ชวาง แพร หอย ใน ด้มาธิกแห่ง
ราชวงศ์อังกฤษ ทางอเมริกัน ทรงข้ามเงินด้ด้วย
เหตุนี้ต่ออเมริกาเป็นอเมริกัน ไม่ใช่เพราะอเมริกาเป็น
มหาชนรัฐ ไม่ให้เกียรติแก่กษัตริย์ค้งที่เข้าใจกันอย่าง

ไม่เขลาไปสักหน่อย เพราะทรงอนุมัติให้พระราชโอรส
บางพระองค์ไปเล่นเรียนได้ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีการปก
ครองระบอบบริหารรัฐกิจเดียวกับอเมริกา วิเทโศบายจึง
อังกฤษเห็นว่า "พระเจ้ากรุงสยาม" ฉลาดกว่าและเป็นผู้
วิเทโศบายที่จะรับอุปถัมภ์อังกฤษในสมัยนั้น หรือแม้
ในสมัยนั้นได้ผลดีกว่า อันงบประมาณการเมืองที่อังกฤษเดิน
ประจบกับเขมรนี้ และวิธีเขียนปัญหาประเทศเล็กๆทั่ว
โลก เป็นบทบาทที่เราศึกษาตามไม่ทันเรา ณอังกฤษ
จึง "พูดขู่เป็นขู่" กับเราทุกครั้งในรัชกาลที่ ๕ ใน
ขณะที่ฝรั่งเศสได้มาเพิ่มคนเป็น "นักเลงโค" กับเราเต็ม
ที่ดังกล่าวมาแล้วไว้ในที่ ๖..... โดยเขมรนั้นหรือวิธีเขียน
ช่วยเหลืออะไรเรามีได้เอง เพื่อรักษาชีพโดยของเร
เทศสยาม

ในสมัยนั้น รัชกาลที่ ๕ ต้องทรงใช้นโยบายแบบ
"หม้ออ่อนค้อนหนัก" ของ "พระเจ้ากรุงสยาม" กระทั่ง
ทรงปรารถนาจะลดระบอบอันนี้ เพราะอเมริกาเป็นอเมริกา
จริงๆ อเมริกาไม่เคยสนใจในประเทศที่ไม่สนใจในอเมริกา
หาใช่ "อเมริกา-ประเทศนักบุญ" ดังทุกชั่วโมงนี้ไม่

สมเด็จพระเอกอภัยเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช
สมเด็จพระเอกอภัยเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช
สมเด็จพระเอกอภัยเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช

เรื่องการแบ่งศาสนาออกเป็น ๒ นิกาย เรื่องการ
ตั้งธรรมเนียมคฤหัสถ์หรือ ?

ห้ามได้ เพราะพระองค์ทรงถูกนักเรียนฝ่าย ศาสนา
นาประนามว่า พระองค์ทรงเป็น "สังฆเภท" โดยต่าง
ของพระองค์ไม่อาจจะทรงแก้ตัวได้ การเป็น "สังฆเภท"
ไม่ใช่เป็นความดี หากมีสิ่งที่ดีตรงกันข้ามกับความดี

เรื่องการจัดนโยบาย "ต้องเป็นดมซ้อนเมื่อประ
ทับดมแรง" ซึ่งทำให้ประเทศสยามเป็นเอกราชอยู่ได้ตลอด
รัชกาลของพระองค์ ตลอดรัชกาลที่ ๕ และใช้ได้นอก
กระทรวงที่ ๘ เป็นเรื่องที่ได้เอ๋ยถึงกันไต่มาเช่น

ก. การมีเอกราชทางการค้าของประเทศที่ไร้เอ
กราชทางเศรษฐกิจ สมควรเป็นประเทศเอกราชหรือไม่ ?

ข. ประเทศที่ออกกฎหมายปีละ ๓๐๐๐ ฉบับ บน
ความยากจนข้นแค้นของประชาชนในนามแห่งคำว่า "เอ
กราช" จะมีประโยชน์อะไร ?

ก. การสร้างชาติคือชีวิตอารยธรรม..... บ่อย
 ให้สังคมเต็มด้วยความพิการบู๊ เช่นความยากจน การ
 เหยยราย โรคภัยไข้เจ็บ ความอืดปรก ความดำดั่งโลก
 ด้วยประการทั้งปวงในปรนเค้นอุตสาหกรรม คนยากคน เกษ
 ษัตริย์ การไฟฟ้า การประปา สังคม สังเคราะห์ ตลอดจน
 งานการประกันสวัสดิภาพแก่สังคม social-security การ
 ศึกษาอาชีพ การค้า ฯลฯ ควรให้ประเทศ "เบ่งเมืองธม"
 ตกจากกรรมมังแม่จะเบ่งเมืองธมของฝรั่งเค้?

มีปัญหาจรรจ้หลานโตถักเคียงกันมากในประเทศ
 ญวน ในวงนักษศึกษาชั้นสูง ในสมัยที่ข้าพเจ้าไปเดาเรียน
 อยู่ สิ่งหนึ่งที่ยอมรับกันเป็นเอกฉันท์โดยโตเคียงมีโตคือ
 มีปัญหาดมรรถภาพอันจำกัดของชาวพื้นเมือง ครบโตที่
 ดมรรถภาพทั้งโลก มิได้รับการฝึกหัด โดยเฉพาะเป็นชั่ว
 เป็นชั่วคน generations of training แล้วเราต้อง
 แพ้เราเสมอไป งานใหญ่ ๆ ของเราต้องคังกรรมกรชา
 วะเรื่องร้อยแปด ปัดระหลายครั้ง จิเคราะห์จากผลดลอบทาง
 จิตวิทยาฝ่ายสังคมนั้น ชาวตะวันตกโดยทั่วไปมีความ
 เห็นมากกว่าความรู้ นิยมการบ่มพ้มพำซึ่งกว่าการทำ

และจิตใจอ่อน แคบสั้นแฉะสั้น.... ดมมความ^๕ทคน^๕ด้า
เพราะปลูก ๒๕๐๐ ไร่ ทุนไม่มีทำงาน และคำนวณ^๕วัน^๕แล้ว
แม้ว่า หากมีทุนทำงานจะได้กำไร ๘๘ เปอร์เซ็นต์^๕ที่^๕เรา
ไปกู้เงินธนาคาร แทนที่จะ^๕๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยที่^๕เขา^๕
เขา^๕คิด^๕เป็น^๕ประกัน เรา^๕เพียง ๕๐๐๐ บาท เรา^๕ทำ^๕ที่^๕
เด็ก^๕ที่^๕ด^๕น้อย ภา^๕ษ^๕ี^๕ที่^๕ทำงาน^๕ของ^๕เรา^๕มี^๕มาก^๕และ^๕ประ^๕ห^๕ด^๕ค^๕
มาก เรา^๕คิด^๕ว่า^๕โลก^๕จะ^๕ค^๕อ^๕ย^๕เรา ความ^๕จริง^๕เรา^๕มี^๕น^๕ด^๕ย^๕เ^๕น^๕ือ^๕ไม่
ต้องการ^๕ทำงาน^๕ใหม่^๕หรือ^๕ค^๕ง^๕ค^๕ง^๕งาน^๕ใหญ่^๕ไม่^๕ได้ และ^๕ก^๕ว^๕ร^๕น^๕อ^๕
งาน^๕โดย^๕จ้าง^๕ผู้^๕จั^๕ต^๕การ^๕วัง^๕เรา^๕กา^๕ล^๕ก^๕ๆ คน^๕งาน^๕ด^๕อง^๕สำ^๕ม^๕คน^๕ซึ่ง
ทั้ง^๕คน^๕งาน^๕และ^๕ผู้^๕จั^๕ต^๕การ^๕ค^๕าง^๕ก^๕เ^๕น^๕ด^๕ย^๕หน้า^๕ท^๕ก^๕ๆ ด^๕อง^๕สำ^๕ม^๕เค^๕น^๕
งาน^๕ท^๕ค^๕ที่^๕ด^๕ร^๕อง^๕เรา^๕คือ การ^๕พ^๕ค^๕ มี^๕ด^๕ำ^๕ระ^๕บ^๕้าง^๕ไม่^๕มี^๕ด^๕ำ^๕ระ^๕
บ^๕้าง^๕แต่^๕โดย^๕มาก^๕ไม่^๕มี^๕ด^๕ำ^๕ระ

สิ่ง^๕ที่^๕เรา^๕อา^๕จ^๕จะ^๕ค^๕น^๕พ^๕บ^๕เป็น^๕ท^๕อง^๕บ^๕ริ^๕ด^๕ท^๕ร^๕ใน “ พระ
เจ้า^๕กร^๕ง^๕ด^๕ย^๕าม ” ใน^๕ที่^๕ด^๕ุ^๕ค^๕เป็น^๕สิ่ง^๕ท^๕น^๕า^๕ค^๕น^๕ค^๕น^๕มาก สิ่ง^๕อ^๕น^๕น^๕ค^๕ือ
“ ความ^๕ท^๕ระ^๕ห^๕าย^๕อย่าง^๕แรง^๕ก^๕ด^๕ำ^๕ใน^๕การ^๕ก^๕ี^๕ก^๕ษา ”

ค^๕ด^๕อ^๕ค^๕เ^๕ด^๕า^๕ที่^๕ก^๕าน^๕ห^๕น^๕ง^๕มี^๕ด^๕ำ^๕ระ^๕บ^๕้าง^๕แ^๕น^๕น^๕า และ^๕มี^๕มี^๕ด^๕ำ^๕
แ^๕น^๕ค^๕อน ข้า^๕พ^๕เจ้า^๕ไม่^๕เช^๕ื่อ^๕ใจ ภา^๕พ^๕ท^๕ข้า^๕พ^๕เจ้า^๕เห็น^๕พระ—
มหา^๕ก^๕ษ^๕ย^๕ท^๕วิ^๕ย^๕ร^๕ช^๕า^๕ด & แ^๕ห่ง^๕ว^๕า^๕ร^๕ว^๕ง^๕ก^๕ัจ^๕กร^๕ี ด^๕อ^๕ย^๕อ^๕อก^๕มา

จากคิ้วหนึ่งสีอื่น ๆ หากเป็นภาพของบุคคลที่เกิดมาเพื่อ—
ศึกษาเล่าเรียนความพิสดาร ๆ ในโลกจนที่เห็นอยู่
อย่างเร็วร้อนรุนแรงไม่มีเงาหยุด บุคคลชนิดนี้ไม่เคยมี
ในชาติไทยมาแต่กาลก่อน เป็นชาตินิยมกับพระ—
หฤชาติทำให้ราชเจ้าต้องมองดูด้วยนาคา บุคคลที่รักการ—
ศึกษาเล่าเรียนอย่างแท้จริง ทุกคนจะต้องเคารพยกย่อง
บุคคลลักษณะชนิดนี้อย่างสูงสุด ยิ่งได้รูปภาพ จำลอง
ในภาพยนตร์ ยิ่งใจหาย เราจะหาชาตินิยมกับที่เกี่ยว
ความกระหายใคร่รู้ใคร่เห็น ในระดับ " พระเจ้ากรุง
สยาม " ใดทีไหนอีก

รอบตัวของราชเจ้า ในชีวิตของราชเจ้าได้พบปะ
แต่บุคคลที่คล้ายกับเดิน ตาม ขบวน แท้ ศพ ไปสู่ ด้าน
ความเฉื่อยชา ความไม่มีเงา ความแต่จแต่บุญแต่กรรม
ฮา! ชีวิต เหมือนยานฮาร์พทิลด์เรียดร่างกายของราชเจ้า
เมื่อป่วยหนัก ทุกอย่างเนือยทุกอย่างช้า ๆ ได้พำนักของเดิม
งาม" . . . ทุกอย่างพึ่งตนเองไม่ได้ ทุกอย่างดำดั่ง!

ทำไมราชเจ้าไม่เกิดมาพร้อมๆ งามสนับกับ พระ
องค์ ?

ทำไมเราจึงพบปะบุคคล ผู้มีอำนาจสมัยกับกษัตริย์
องค์นี้เกี่ยวกับการศึกษาน้อยนัก ?

นี่เราจะต้องรอคอยไปอีกกี่ศตวรรษหนอ ?

พระราชดำริที่คัดท้ายก่อนจะเสด็จสวรรคตหลัง
จากการไต่ทรงตั้งเสียงงานแผ่นดินทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว คือภา
ษาว่า *et cetera..... et cetera* ซึ่งแต่
ถึง ระ คับ ดั่ง ดุจ ของ ความ สัน ใจ ของ พระ องค์ ใน รัช ธิ
แต่ โลก พระ องค์ ยัง ทรง มี พระ ราร ประ ดั่ง กั แกร ก ถ้า ไฉ น
ที่ เรียบ นจะ รือ อย ความ คาย มี รย ชนะ เหนือ พระ ด้ ร้าง ของ
พระ องค์ เถ้านั้น ใน ด้ รร กั พระ องค์ กะ ค้อง ทรง ตั้ง ปัญหาคำ
นจน หมั้น จำ นวน แดง กับ พระ ด้ ร้าง แน่ เชน โดย ไม่ รุ หุ ยุด ชัย
เชน เดี ยว กับ เมื่ อ ทรง มี พระ รน มช พน น พก พน ?

ข้าพเจ้า แปรพระราชดำริที่คัดท้ายของพระองค์
ว่า “ยังมีอีกมาก..... ยังมีอีกมาก”

ถ้าพบรัชชผู้นุเคราะห์ ให้การพิมพ์หนังสือ “พระเจ้า
กรุงสยาม” ดั่งจงไปช่วยตีได้ตามข้าพเจ้าว่า “คดีประจำ

รัชกาลของพระมหากษัตริย์ ในราชวงศ์จักรีที่บรรจุนั้น
ต่อเนื่องกัน ยังขาดไม่กล่าวถึงรัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ จะ
เขียนให้ครบได้หรือไม่?

เจ้าพ่อตอบว่า สำหรับรัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙
นั้นกำลังศึกษาวิเคราะห์อยู่บ้างอาจให้คิดประจำรัชกาลที่ ๘
และที่ ๙ กับว่าแลกเปลี่ยนอยู่ด้วย แต่อาจเขียนเป็นคดีแห่ง
ความหวังความประจำรัชกาลที่ ๘ ได้ว่า

ในรัชกาลที่ ๘ นั้น "ใครเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิต
ผู้อำนวยราชการทรงสมรรถภาพ นักวิทยาศาสตร์ นักประวัค
ศาสตร์ นักวรรณคดี นักดนตรี คือมีนทางการวาด กิด
มีนทางการปั้น คือมีนทางการก่อสร้าง กัไปรด"

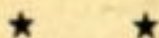
คงมี

สุจิตภาค

ศัพท์คำว่า "สุจิตภาค" นี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยากร นายกราชบัณฑิตสถาน ประทานแก่ข้าพเจ้าโดยเฉพาะจากคำ indicatus หรือ index ในภาษาอังกฤษ แต่ทั้งนายกราชบัณฑิตสถาน และข้าพเจ้าไม่มีโอกาสใช้ จึงไม่แพร่หลาย ข้าพเจ้าเคยแจ้งให้พระยาอนุบาล ราชชน ทราบครั้งหนึ่ง ที่เห็นใช้แทนคำ "สุจิตภาค" คือคำ "ครรรชนี" ซึ่งแปลว่า "นิ้ว" วัตถุจากบดถอกนิ้วของเก่าของเรา ซึ่งไม่ตรงกับความหมายที่แท้จริง ของคำ index ในสากลทัศน์ ในหนังสือต่างประเทศชั้นมาตรฐาน มักจะมี "สุจิตภาค" ทำเล่นเสมอ หมายถึงรายชื่อ ความสำคัญ หรือ ชื่อสำคัญ อันบรรจุในหนังสือเล่มนั้นเรียงตามลำดับอักษร เมื่อวงนักตำราของเรา ไม่นิยมกัน ไปใช้คำ "ครรรชนี" แทน บางคนเกรอ

เป็น " ตวรรษอนุกรม " ก็มี ขำพเจ้ารู้สึกเสียดาย
จึงใช้ " สุจิตาภ " แทนคำ " จักรวาลอนุกรม " cyclo
pedia และเล่าความเต็มกักับไว้

๓. มินเนอวา Minerva เป็นเทพธิดาแห่งความฉลาด
เทพธิดาแห่งสงคราม และเทพธิดาแห่งศิลป์ ในเทพ
นิยายของโรมัน เปรียบได้กับเทพธิดา อะธินา หรือ
ปาดาด ในเทพนิยายกรีก เป็นบุตรของ ยูบีเคอร์ — เกิด
ขึ้นออกจากน้ดมของของยูบีเคอร์ มารดาไม่มี น้ดมอะไร
กันมาก เกี่ยวกับมินเนอวา คำหนึ่งคือ invita Minerva
หมายความว่า เชื้อเชิญ เทพธิดา มินเนอวา ให้มาช่วย
เหลือ ไรกันแพร่หลายทางถาวรเขียนเมื่อเขียนผิด เขียน
ผิด ไม่รู้ดีกกดอใจเมื่อเขียน เขียนด้วยสติปัญญา ต้อง
เชิญมินเนอวามาช่วย

ในหนังสือเดนมัทไรวา " หนังสือเหล่านี้เป็นคฤหา
มที่มารของมินเนอวา " ไม่มีในประวัติเดิม ผู้เขียนคัดสร
เอง เทพธิดามินเนอวาไม่เคยถือแห่ หมายความว่าถึงความ
เป็นจริงที่ค่อนข้างโหดร้าย หรือความเป็นจริง ที่เกือบ

ไม่น่าเชื่อ ตามที่นักเขียนต่าง ๆ กันจะเขียนเอกสาร
เกี่ยวกับเมืองไทย อ้างไว้ในหน้าคำนำ ตามปรกติ วิสัย
ของคนไทยไม่ยอมรับว่าตน มีความบกพร่องหรือมีด้อย
ประเด็นดังคัมภีร์ เช่น นายกันเซอร์ เขียนเรื่องประเทศ
สยาม ให้ชื่อเรื่องว่า "ประเทศที่ไม่น่าจะดำรงเอกราช
อยู่ได้" เป็นต้น เป็น "แร่ของมินเนอวา" ที่เขียนดัด
นักศึกษาไทย ให้ทราบถึง ความจริงอัน โหดร้ายเกี่ยวกับ
เมืองไทยก่อนมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ นี้
ดูเหมือนเราจะรู้จัก ตัว ของเรามากที่ นายกันเซอร์ เขียนไว้
บ้าง แต่ไม่รู้จักตัวขงมีอีกมาก ที่ไม่ยอมรับดัดอะไร
เนื่องจากถูกบีบบัง ไม่ยอมให้ศึกษาเจ้าเรือนวิชาการอัน
เป็นหัวใจของสังคมกมมไชนอย ฉะนั้นในบทความต่าง ๆ ของ
หนังสือเล่มนี้ จึงได้แทรก "แร่ที่มาของมินเนอวา"
เกือบทุกตอน

๒. Status quo : อ่านว่า "อเตดดีโคว" เป็นคำ
ละติน คำเต็มคือ Status in quo หมายถึงสถานะเท่าที่เป็น

อยู่ หรือเท่าที่ดำรงอยู่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยทั่วไปเป็น
คำที่ไร ในวิชาสังคมวิทยา

๓. พงศาวดาร ตามรูปศัพท์แปลว่า เรื่องราว
ของพระผู้เป็นเจ้าของแผ่นดิน ที่สืบเนื่องมาจากพระนารายณ์
ในเทพนิยายฮินดูนี้ ตรงกับคำ-chronicle รายงานบันทึก
เหตุการณ์ในภาษาอังกฤษเคยเห็นว่า ไรเป็น monarchial
tale หรือนิยายเกี่ยวกับกษัตริย์กษัตริย์ ตามความหมายนั้น
พงศาวดารไม่จำเป็นต้องบันทึกตามความเป็นจริงทั้งหมด
มักจะเลือกเขียนเรื่องราวที่เป็นการเฉลิมพระเกียรติเป็น
ส่วนมาก เพราะผู้บันทึกกันเบียดเบียนเงินเค็นของพระเจ้า
แผ่นดิน ที่สำคัญก็คือ พงศาวดารไม่ใช่ประวัติศาสตร์
ในสาระทั่วไปของพงศาวดาร ไม่มีเรื่องราวกับประชาชน
เรื่องประวัติศาสตร์สยาม ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องราวของประชา
ชนพลเมืองไทยในส่วนรวมยังไม่เคยมีในภาษาไทย ที่
เขียน ๆ กันเป็นพงศาวดารทั้งนั้น ที่พงศาวดารของดงมา
คือในพงศาวดารนั้นมักถูกขาดแนวทางการคิดความเห็นไว้
ไม่ยอมหรือไม่ยินยอม ให้มีข้อความขัดแย้งเกิดขึ้น ทราบ

โตที่อำเภอภูซางกว๊านเวียงจันทน์ ซึ่งไม่ต้องสงสัย
ว่าพงศาวดารจะไม่เป็นเค็มไปด้วยเรื่องราวที่โกหกมดเท็จ
มากหรือน้อยย่อมแล้วแต่เหตุการณ์ และพฤติกรรม

เราใช้คำ "พงศาวดาร" เมื่อใดไม่ทราบชัด
พงศาวดารฉบับเก่าแก่ที่สุดในภาษาไทย ก็พงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยา ฉบับที่หลวงประเสริฐอักษรนิติ (แพ
ชาติภณ) ค้นพบ ได้ตั้งแต่นิยมใช้คำพงศาวดาร
กันมาก ในสมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยอยุธยา หรือสูง
ขึ้นไปเห็นใช้คำ "ตำนาน" ซึ่งบริวดีที่เรียกว่า "พงศาว
ดาร" แม้จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ก็ไร
ที่ว่า "บริวดีที่เรียกว่า" เพราะอ่านพบข้อความที่เกี่ยวกับ
พระราชพงศาวดารอยู่บ้าง, ที่คำที่พระเจ้าวรวงศ์พระมหา
กษัตริย์กันมาก แต่ที่ฟังอ้างพระพุทธเจ้าพระอรหันต์เจ้า
ก็มีไม่น้อย ศัพท์อังกฤษแปลคำ "ตำนาน" ว่า "Story"
บ้าง "Story tale" บ้าง "Story legend" บ้าง ไม่แน่
นอน ดุคแต่คุณเก่าของตำนานนั้นๆ

ตามความหมายของ "ตำนาน" อันเป็นภาษาไทย

แทนนแปลว่า เรือราวชนม์ขอเสียงฟังบันทึกไว้ให้ประชา
ชนเวียนรู้ โดยทั่วไปไม่เกี่ยวกับเทพนิยาย แต่เกี่ยวกับ
อวัยวะ เมือง, พระพุทธรูป, วัด, การก่อสร้าง, งาน
สงคราม, ที่ไร่ว่า "คนบ้านาน" หมายความว่าคนสำคัญ
ฟังบันทึกไว้เป็นตัวอย่างใน "บ้านาน" เป็นตำราเขียนไม่
ไรเจ้ากเคยพบ

๕. Mission Paie noc Mission Aymouler เป็น
รายงานค้นคว้าของ น. ปาวัว และ น. ชายโมนีเชอ เกี่ยวกับ
กับภาคอีสานของประเทศสยาม มีชื่อเสียงในภาษาฝรั่ง
เศษ และเป็นเอกอัครราชทูตของรัฐบาลอินโดจีนฝรั่งเศส
ไกรบันทึกเป็นความพิศดารในอุจิกานัน ตั้งชื่อไปน

๖. รายงานการเดินทางค้นคว้าทางสังคม (So-
ciological research) เกี่ยวกับวัฒนธรรมและทุกสิ่งทุกอย่าง
ในภูมิภาคที่ค้นคว้านั้น เพื่อทราบถึงนิสัยใจคอ, ความ
เชื่อง, คมนาคม, ทรัพยากรตามธรรมชาติ, ดิน,
สัตว์ป่า, สัตว์เลี้ยง, อาริพ, แรงงาน ฯลฯ เพื่อ
สะดวกแก่การปกครอง การรุดค้น, การวางแผนการยุทธ,

การร่างตลาด, การร่างเมือง ฯลฯ ฉะนั้นรัฐบาล
อังกฤษ, ฝรั่งเศส, และเยอรมันในศตวรรษที่ ๑๘-๑๙
จึงตั้งงบประมาณกันค้ำ เพื่อทอดักการณตั้งถ้าวาน
มากมาย * ดูเหมือนว่า ชาติที่เจริญทุกชาติยกย่องการ
กันค้ำ และดำรงอยู่ได้ด้วยการกันค้ำทั้งในเวลาปกติ
และในสมัยต่ำเมืองชน ไม่เอือกว่าจะเป็นการกันค้ำทาง
สังคม หรือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ทั้งภายในและภายนอก
ประเทศ

ข. การกันค้ำตั้งถ้าวานนี้ ไม่เป็นที่นิยมของคน
ไทยไม่ว่าจะเป็นการกันค้ำในวิทยาศาสตร์สาขาใด ที่จะ
กันค้ำกันอย่างไรมาจริงจริง ไม่เคยมีปรากฏที่ถ้าวาน
“ไม่เป็นที่นิยมของคนไทย” นั้น เนื่องจากเราขาดปรัชญา
อึดย ความรอบรู้ของเราไม่เพียงพอ วิชาการไทย
เฉพาะของคนไทยทั่วไป ที่ศึกษาวิชาเรียนมาจากต่าง
ประเทศแก้กถ้าไม่เพียงพอ ดังเราจะเห็นว่าการกันค้ำที่
สำคัญองเมืองไทยนั้น ชาวต่างประเทศเป็นผู้ทำ ถ้าเรา
ไม่ขอรับรองชาวต่างประเทศให้มาช่วยเหลือ เรากรุ่นมือ
เป็นจากผลงานกันค้ำของชาวต่างประเทศ

เรื่องการศึกษาวิชาวิจิตร ซึ่งจะเป็นฐานทำให้คน
ไทยพึ่งคนไทยได้ ในทางวิชาการนี้ เป็นเรื่องน่าอับอาย
ขายหน้ายิ่งนัก และบุคคลที่คอยเพื่อให้ชาติไทยสามารถ
พึ่งตนได้ในทางวิชาการ คือผู้เรียนดูวิชาคนทุกนักษักศึกษา
ร่วมชาติร่วมรัชชวงตลอดเวลา ๓๕ ปีมาแล้ว แต่ยังคงอยู่
อยู่ และจะคอยเพื่อให้ ไทยพึ่งไทยให้จงได้ จนวินาที
สุดท้ายที่หายใจได้..... คราบโลหิต แดงสว่างแห่งวิชา
ปรัชญาไม่เอากำเนิด ณ มหาวิทยาลัยฯ พาดงกรณเป็น
หลักฐาน มีเรียนได้แจ้งให้เอกอัครราชทูตอเมริกันประจำ
ประเทศสยามคนแรกทราบบว่า "องค์การศึกษาโลกประ
ภาศให้วิชาปรัชญาเป็นราก ฐานของวิทยาศาสตร์ ทั้งปวง
รวมทั้งเป็นรากฐานของสันติภาพเพื่อมนุษยชาติ การที่
กรรมการมหาวิทยาลัยฯ พาดงกรณ บางคนชักชวนกำเนิด
ของวิชาปรัชญาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๒ นี้เหตุผลที่
กระต้างมาก และเป็นการชักชวนที่ไม่มีวุฒิทางวิชา
ปรัชญาแม้โดยทั่วไป เมื่อพบปะกับข้าพเจ้าตัวต่อตัว -
ไม่มีกรรมการคนใดที่ไม่เคยพบปะกับข้าพเจ้า เขาขอม

แพทุทกรังในรูปเหตุมอถบรุดท... โลกเขาร้างซาพเจ้า
มหาวิทยาดยทวโลกเขาร้างซาพเจ้า และแน่อน เอก
อัครราชทูตอเมริกันเขาร้างซาพเจ้าเช่นเดียวกับคำสดครา
จารย์เจ้าพระยาบรมมศักดิ์มนตรี คำสดคราจารย์กรมหมื่น
พิทยาดภพฤทธิยากร คำสดคราจารย์ดุษฎีนิมมานเหมินทร์
คำสดคราจารย์ ม.จ. ด็กดวรวรรณากร วรบรรณ ๑๓๑

๕. พระยอดเมืองขวาง เป็นข้าราชการในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดในรัชกาลที่ ๓ ไปรบ
ไต่ไปเป็นเจ้าเมืองกำวน แคว้นลาวบน เป็นคนไทยที่ทำ
หน้าที่อย่างเข้มแข็งที่สุด และรักชาติที่สุดคนหนึ่ง ใน
สมัยต้นรัชกาลที่ ๕ เมื่อจักรพรรดินิยมฝรั่งเศสกระชาก
เขมรหลุดออกจากประเทศสยามได้โดยเด็ดขาดแล้ว ฝรั่งเศส
ก็ได้เริ่มจัดการกับดินแดนลาวบน และลาวล่างด้วยเพทุ
บายทุกอย่าง พระยอดเมืองขวางได้ขอขว้างหน้าจักร
พรรดินิยมฝรั่งเศสอย่างรุนแรงถึงขั้นฮาวู — เกินความคาด
หมายของฝรั่งเศส พระยอดได้ชำนาญทหารฝรั่งเศสและ

ชาวฝรั่งเศสผู้มาปล้นเมืองคายหลายคน กลายเป็นคดีการ
เมืองจนอย่างชอฉาว รัฐบาลสยามและรัฐบาลฝรั่งเศส
ได้ตั้งศาลพิเศษพิจารณาคดีนี้ เมื่อพิจารณาคดีความถึง
ที่สุดแล้ว ศาลเห็นว่าพระยศเมืองขวางได้ปฏิบัติหน้าที่
ถูกต้องไม่มีผิดอะไรกับทหารเมืองปอมเปอี เมื่อไม่มีคำสั่ง
จากกรุงเทพฯ ให้มอบเมืองแก่ฝรั่งเศสจะมอบได้อย่างไร
ทหารปอมเปอีได้รับคำสั่งให้ยืนยาม แม้พระเจ้าโพรเบ็ค
ตั้งทะเลเพลิงไปท่อมเมือง ยังไม่พันกำหนดศูยามก็ตาย
ในทำยืนยามอยู่ นั้นนโต พระยศเมืองขวางก็ฉนั้น

ในการให้การก่อสร้างพระยศเมืองขวาง ได้แสดง
ความเข้มแข็งหาญหาญมีศฤกษิ ชาวอังกฤษคนหนึ่งที่ไม่
ร่วมการพิจารณาคดีบันทึกใจว่า "น่าสรรเสริญ และน่า
บูชานำใจ เจ้าเมืองชายชามาเขตไทยผู้มีร่างเล็ก แต่รัก
ชาติอย่างประหลาดคนหนึ่งนั้"

แต่โดยอิทธิพลทางการเมือง ของมหาประเทศ
ที่เห็นชอบประเทศ พระยศเมืองขวาง กลับได้รับ
พิพากษาลงโทษฐานกระทำรุนแรงเกินเหตุการณั้ และ

ใต้ถูกของจำในเวดออันตันโดยได้รับการช่วยเหลือจากทาง
การเป็นพิเศษ เราไม่อาจคาดคะเน "น้ำคำวัระบุรุษ" ผู้
นั้นว่าเป็นดีใด ในอนอย่างเราผู้คุมขัง จากสาเหตุที่คน
เป็นผู้บ่งกั้นการปิดันตคมกัแผ่นดิน ตามหน้าที่ ในสมัย
ใด ๆ เด็ก ๆ ผู้เขียนรู้สึกว่ามีชื่อ "พระขอมเมืองขวาง"
เป็นคล้ายชื่อเทพนิพนธ์ ที่คุณครของรักษาราชอาณาจักรไทย

๖. EFEO เป็นสถาบันบรรณการศึกษาค้นคว้าทาง
สังคมของรัฐบาลอินโดจีนฝรั่งเศส มีสำนักงานใหญ่ตั้ง
อยู่ที่มุดวาร์ตกาโร ฮานอย มีชื่อเต็มว่า Ecole Française
Extrême Orient และตั้งได้กล่าวถึงความสำคัญของการ
ค้นคว้าบางแง่ในประวัติศาสตร์ ของภูมิภาคนี้ ชกกล่าว
เสริมว่าชาติที่บรรลุสถานะ แห่งอารยธรรม เช่น ดังทุก ชาติ
ได้สังเกตเห็นว่าการค้นคว้าเป็นจุดจิตใจของอารยธรรม จึง
ตั้งงบประมาณการค้นคว้าไว้สูงมาก และอบรมอนุชน
ให้ประจักษ์ ถึงความสำคัญอย่าง ยิ่งของการค้นคว้า ทั้ง
นี้ไม่เลือกจะ จะ เป็นการ ค้นคว้า วิชา ศาสตร์ใด แขนง ใด
ต่างชาติก็แข่งขันกันเพื่อถ้ำความมีเกียรติอย่างยิ่งในการค้น

พบแต่การวิเริ่ม ฝึกกับวิชาอาหารชะงักชอยแต่รูปมือ
เบบเขา ยิ่งกว่านั้น หากบังเอิญมีคนในวิชาอาหารชะงัก
เริ่มการค้นคว้าตามวิถีโลกชน นอกจากจะไม่สนับสนุน
แต่ยังมีการทำลายให้ร้าย scientific pioneer อย่าง
ย่อยยับอีกด้วย

ผลงานของ E F O ในแหลมทองมีมากมาย เนื่อง
จากมีนักค้นคว้าวิชา "อัญชริยะ" หายคนอาทิเช่น เฟ
ลิกเซีย ราดาบ, หลุยส์ฟิโนค จอร์จเรเดย์ ฯลฯ เป็น
ผลงานที่ลึกซึ้ง และไพศาลท่านของเคียวกับสมาคมค้นคว้า
แห่งอื่น เคียว ทราว อังกฤษ เริ่มตั้ง ชม และ ร่วมมือ กับชาว
อินเดียนที่ความรู้อะไรไป สมาคมค้นคว้าวิชาของประเทศ
สยาม (ถนนโศภน บางกระบี่, ศาสตราจารย์ กรมหมื่น
พิทยอดิภพคุณนิยากร ทรงเป็นประธาน มีตั้งนำระบบขึ้นชยาก
จะบันทึกประกอบ ณ ที่นี้ คือของค้ประธานได้เชิญข้าพเจ้า
เป็นสมาชิกของสมาคม ก่อนเชิญ อุปนายกฯ ขันขัน
ดกาน! เติมที่สมาคมค้นคว้าวิชาการหรือ The Slam
Research Society มีชาวต่างประเทศเป็นผู้ตั้ง และเป็นผู้ทำ

พนักงาน รอยจะเห็นว่ารายฉบับที่คัดขานม้วนรุ่งรัง
ไม่ทำงานอะไรเป็นแก่นเป็นสาร หรือมีแต่ชื่อกระมัง แต่ก็
นำเด็ยตายที่อาณาจักรกันค้ำ ของ ดมาคม กันค้ำ ๆ ของ
เมืองไทยเปรียบกันมิได้กับ KPEO ซึ่งมั่งนประมาณประจำ
มาก อนึ่งทราบว่ารัฐบาลสยามมิได้ให้ความสนับสนุน
แต่ประการใด รางวัลประจำวันเป็นเกียรติก็ไม่มี นัก
กันค้ำขนาดฮัจญะไม่เคยปรากฏว่า มีท่านของ เด็ยกัน
เป็นดมาคมที่โตคงจนด้วยใจรักความรู้เพื่อความรู้แท้ๆ)

นักกันค้ำบางคน ของ KPEO มีอิทธิพลเห็นอวดม
ขรรณไทยไม่น้อย เป็นกัน เช่น จอราเซเคย์ คนไทยขนาด
ที่พวกเรายกย่องให้เป็น "จอมปราชญ์" เรือเซเคย์มาก
ไม่เด็ยกว่าจะเป็นการอ่านคิอาจาริกพอขุนรามคำแหง เรื่อง
พระพุทธรูป เรื่องชุดทรากรเมืองในเมืองไทย ฯลฯ ตลอดจน
จนเรื่องนครวัด นายเซเคย์จะหนักคงเห็นเป็นหนัก หนัก
ต้องเป็นหนัก หรือจะระเบิดให้เป็นเท่า ก็ต้องเรือนายเซเคย์
เป็นเรื่องขมขื่นฝาดเผื่อท่ามกลางนักศึกษาไทยรุ่น ใหม่กัน
มาก ที่ขมขื่นที่ตักคือการอ่านคิอาจาริกของพอขุนราม

กำหนด ^{๒๕} ซึ่งแสดงว่าคนไทยนั้นต้นตอแล้ว จะหาใครอ่าน
จารึกสำคัญกันเดี๋ยวกี่ไม่มี ^{๒๖} คือข้าพเจ้ามีพอจะอ่านออกได้
บ้างเพราะเป็นภาษาพื้นเมือง และ ^{๒๗} อักษรที่ อืม เหนือ มาจาก
อักษรพื้นเมืองของไทยเหนือ..... เมื่อเราชอบชอบปอง
ใจให้นายเซเดย์อ่านมัน ก็ฟังจะเกิด! แต่ข้างหน้าฉบับ
เขียนที่กระโรที่จนบัดนี้ยังไม่มีใครทราบจำ ภาษาไทยใน
จารึกของพ่อขุนฯ พระองค์นั้น เป็น ภาษา ไทยแท้รุ่น กลาง
ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๐๐

มีเรื่องตลกข้างของ ^{๒๘} KFKO ที่ไม่ตรงกับวิทยาการของ
นักศึกษาไทยในเมืองไทยเกี่ยวกับเรื่องในเมืองไทย— แต่
ค้นคว้าโดยวิธีระบุของ ^{๒๙} KFKO อย่าง หนึ่ง ก็คือ ศูนย์ กลาง
ของอาณาจักร ศรีวิชัย ในอดีต แรกเขาทำให้เราเชื่อ
ว่าที่ตั้งของนครโบราณนั้นคือนครศรีธรรมราช ต่อมา
เดียงของ “ผู้เฒ่าจากรพงศาสตร์ไทย” เชนเอียงว่าเป็น
นครปฐม (“นครปฐม” เป็นมีชื่อชุดกันของนายเซเดย์และ
ต่างก ผู้ได้ใช้การเปรียบเทียบผลงานที่ค้นพบกับการชุด
กันจากอินเดีย โดยนายเซเดย์ไปชุดกันและร่วมชุดกันใน
อินเดียด้วย)

ต่อมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ นักศึกษานายพระพุทธานดา
มีดำนึก ณ เมือง ไร่ยา-โหม่ คนหนึ่งเขียน หนังสือ แสดง
เหตุผลว่า ศูนย์กลางเมือง ศรีวิชัย ที่แท้จริงคือเมืองไร่ยา
ของเราเอง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ข้าพเจ้าไปเที่ยวนครปฐมและ
ได้รับเชิญให้ปาฐกถาเกี่ยวกับเรื่องนี้ รู้สึกดีใจที่เวลา
ว่างมีน้อยแต่รับว่ามีใจความสนใจในเรื่องนี้พอสมควร แต่
ได้ไปชมโบราณวัตถุที่สุโขทัย ตามบริเวณ นครปฐมหลาย
ครั้ง เจ้าหน้าที่อธิบายความรู้ประจำนครปฐมดูเป็นคนซึ่ง
ซึ่งทางความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่ค้นพบเขาที่อยู่ ครั้นถามหนัก
เข้าไป ประเด็นเดียว - โดยไม่เปรียบเทียบก็อ้างว่า สมเด็จพระ
พุทธเจ้าดำรง ๆ ท่านว่าอย่างนั้น เหมือนเจ้าหน้าที่อธิบาย
ความรู้ประจำนครวัด ถ้าซักถาม เขามาก ๆ ก็โยนไป
E.F.O. ข้าพเจ้าเคยย้อนว่า "ตัวท่านเชื่ออย่างไร ? ใคร
ในโลกจะเชื่ออย่างไร เป็นเรื่องของเรา ตัวของท่านเป็น
คนที่สำคัญที่สุด" (ดูเรื่อง "นครวัด" ในวิทยานุกรม ๒๔๘๘
ซึ่งข้าพเจ้าเขียนออกให้หายก ราชบัณฑิตยสถาน ดยาม)

เรื่อง "ศรีวิชัย" ได้เคยอ่านอย่างผิวเผิน ทั้งที่คณะ

ของ EFEO และของสมาคมศึกษาแห่งอินเดีย เทาทรุดัก

นั้น นานักศึกษาเป็นจริงจะเป็นทศวรรษศรีธรรมราช

มากกว่าแห่งอื่น . การขุดค้นพบที่เมืองปาเล็มบังในเกาะ

สุมาตราเท่าที่ EFEO ได้ใจและทำลงไปโดยร่วมกับสมา

คมโบราณวัตถุของฮอลันดา นั้น ดูจริงจังและดำจดเพราะ

ขุดพบโบราณวัตถุสมัยศรีวิชัยที่นั่นพบรึกขอินเดียได้มาก

กว่าที่นครศรีธรรมราช ขณะนี้ของบันทึกว่าเรื่องนศาสตร์

จารย์ยังไม่คดงกัน . และนักโบราณวัตถุไทยประเภทคุม

การขุดค้น ขุดเอง ค่ำเอง ฯลฯ ยังไม่เคยมี มีแต่ที่ขุด

มือแม่ ซึ่งโดยมากมักจะเก่งกว่ามือแม่หลายเท่า ท่านของ

เด็กกับนักพงศาวดารไทยของเราบางคนรู้เรื่องราวของ

ชาวไทยในครุทหนองแฉ่, เชียงรุ่ง, ฯลฯ ดีกว่าหมอต้อยค

โดยไปขึ้นจะเป็นดนมแก้มึงแม่น้ำไร ชำเภอเชียงแฉ่เก่า

๗. ติดอก มหาราช เป็นจักรพรรดิที่ทรงพยานภาพ

มากที่สุดของอาณาจักรไทยในพุทธ ศตวรรษที่ ๒๐ มีแม่ทัพ

เอก ๒ คน ชื่อ "หมื่นโลกนคร" เป็นแม่ทัพฝ่ายเหนือ

"หมื่นคงนคร" เป็นแม่ทัพฝ่ายใต้

หมื่นโลกนคร แม่ทัพฝ่ายเหนือได้ขยายราชอาณาจักร
เขตของคิงกรมหาราชตะเทินไทยเดิมซึ่งมีราชธานี นคร
หนองแ่ง ก็ได้ยึดสองจุไทยและฉานต่างทั้งหมด ผู้ที่เดิน
ทางไปในหัวเมืองต่าง ๆ ในแคว้นฉานต่างปัจจุบันนี้จะอด
พิศวงมิได้ว่า คมนาคมอันแสนยากเหล่านี้จะลำบากสัก
เพียงไหนสำหรับการกรรวิชาทัพในอดี

หมื่นตั้งนคร แม่ทัพฝ่ายใต้เป็นลูกโทนของหมื่นโลก
นคร ได้ขยายอาณาเขตลงมาทางในดินแดนของไทยใหม่
ก็เมืองพิษณุโลก แดก และประหาร สมเด็จพระอินทราชา
มหาอุปราชของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ดั้นพระชนม์
บนคอช้าง ขอรุณมิตองมาทำดาบกรงศรีอยุธยาไม่ได้
เนื่องจากเกิดกบฏขึ้นในนครเชียงใหม่ ความในพงศาวดาร
เหนือกล่าวอย่างชัดแจ้งว่า คิงกรมหาราชทรงเสด็จตั้ง
กับให้ประหารพระราชโอรส และพระมเหสี กับโปรด
ให้เผาศูนย์ศรีมหาโพธิ์หลักเมืองของพ่อขุนมั่งราช ผู้เริ่ม
สร้างด้วย

ในรัชสมัยของคิงกรมหาราชนั้นปรากฏว่า มหานคร

เชียงใหม่เรื่องทางอาชีพประจำหมู่บ้านมาก การช่าง
การศึกษา การค้างาน ได้เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด เป็น
รากฐานสืบมาในอาณาจักรไทยกระทั่งทุกวันนี้ คือมีและ
ปราชญ์ได้เกิดขึ้นวงศ์อันเป็นพระบรมมหาราชปราชญ์ทางอักษร
ศาสตร์ของอาณาจักรบางองค์ ได้เกียรติเด่นในโลก คือ
“พระศรีมังคดาจารย์” มีรจนาคัมภีร์มังคดปัทมนี้ มี
กล่าวอ้างในมถการันควา ภาษามคธของนาย วิช เศวต
และที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ดึงกรมทหารไปรดให้
ตั้งค่ายนพพระพุทธศาสดาครั้งแรกในประเทศสยาม (เป็น
ครั้งที่ ๗ ในพระพุทธประวัติ) เป็นที่น่าสังเกตว่า
มหาราชองค์นี้ทรงฆ่าทั้งพ่อและลูกของตนด้วยความหลง
แต่เป็นที่รักบูชาของทหาร และข้าราชการ เกือบตลอด
พระชนมายุ พระแก้วมรกต (องค์เดียวกับที่ประดิษฐาน
ณ วัดพระแก้วปัจจุบัน) ได้เริ่มพำนัก ณมหานครเชียงใหม่
ตลอดรัชกาล

คำว่า “มหาราช” เจ้าใจนักศดุมเคว็ชมากทำม
กลางนักศึกษไทย ตามตำกตที่คั้นนั้น มหาภคษัตริย์ผู้จะ

ได้รับยกย่องศักดิ์ถึงคนเป็น "มหाराช" ต้องเป็นนักรบ
หรือผู้อำนวยการรบและรมนักรบ โดยได้ดินแดนของคุ
รบเคียวหรือสงครามเพิ่มเข้ากับอาณาจักรเดิมมากเป็นหน้า
ดังเกิดโคจรคิ ยังเวลานั้นต้องเป็นพระมหากษัตริย์ที่สร้าง
ความเจริญก้าวหน้าภายในประเทศอย่างรุ่งโรจน์ ในขณะที่
เดียวกัน บ่อนทร่งพระเกียรติและอิทธิพลในนานาประเทศ
โกลดแอะโกลดอ๊กโกลดหนิง การไร้คำ "จักรพรรดิ" และ
"มหाराช" มีความหมายอันเดียวกัน และมักจะใช้ปน
กันเสมอ.

หนังสือ "ประวัติศาสตร์" ของกระทรวงศึกษาธิการ
และปรากฏกาวิชาประวัติศาสตร์ภาคสยามของมหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์ไม่ถวายพระเกียรติแก่ "ตอล มหาราช" ตาม
หลักวิชา แต่เรียกอย่างมีคคามต้นเค้าจกรมพระยาคำรงฯ
ว่า "พระเจ้าคิโองราช" ท่านองเดียวกันเรียก "คากดิน
มหाराช" ว่า "พระเจ้าคาก" หรือ "เจ้าคาก" เฉยๆ

๑. ปรากฏการณ์ (Phenomenon จากคำกรีก
ว่า Phainomenon) ซึ่งแปลว่าปรากฏการณ์, ดำแดง, ปรากฏ
ผ่านมา

เท่าที่ไรค่า "ปรากฏการณ์" โดยทั่วไปนั้นใช้กัน

๓. นัย ก. คือ

ก. นัยปรัชญา: หมายถึงองค์วัตถุใดก็ตามที่ผ่าน
มากระทบกับประสาททางตา หู จมูก การถูกต้อง การ
ฟัง ไม่ใช่กระทบความรู้สึก คิดไป ผันไป หรือช่วยญาณ
เราเรียกผลของการกระทบระหว่างประสาทกับองค์วัตถุนั้น
ว่าเป็น "ความรู้" มีชื่อว่ารู้อย่างชำนาญนิยม—
Empiricism ถ้าไม่มีปรากฏการณ์ใดเกิดขึ้น จะมีความ
รู้หรือได้ความรู้อย่างแท้จริงหาได้ไม่

ข. นัยวิทยาศาสตร์: ไรค่าความหมายถึงความเป็น
จริง หรือของวัตถุใดที่ปรากฏขึ้นณกาลและเวลา โดย
ทั่วไปเพียงแต่รู้ว่า องค์วัตถุนั้นแปลกหรือหาได้ยาก คู่
พงศาสตร์ทางศรัทธา ฌัมบอดวงประเดรีรูปอักษรนิติ
เราจะพบ การบันทึกเรื่องท้องฟ้าอันมีปรกติ มาคกลกมี ๒
เท่า ๑๑๑ เหตุอันล้วนเป็นปรากฏการณ์ โดยนัยทางต้น

ค. นัยสังคม: นัยนทงด้อยเจมน ไรกตาวถิงโดย
เฉพาะ หมายถึงบุคคลพิเศษที่เกิดขึ้นมาเปลี่ยนประวัติ

ศาสตร์ จะเรียกว่าบุคคลพิเศษนั้นเป็นข้อวิสัยบุคคลก็ได้
หรือคนฉลาดเฉลียวฉลาดคือปอดก็ได้ การที่ไรเซน
ผู้เขียนตั้งใจจะแต่งเป็นตำรารูป Interpretation of His-
tory หรือบทแปลประวัติศาสตร์ในเวลาที่อ่านช่วยให้ คง
จะเห็นได้ง่ายๆ ว่า โลกของเราหมุนไปตามการคั่งอยู่
และตามความฉลาดของวิสัยของบุคคลพิเศษมาแทบทุกกาล
ทุกสมัย ขบวนการเช่นเป็นต้นมาคือของมนุษยชาติ จำนวน
มากมาย ตั้งแต่เป็นผลงานของบุคคลพิเศษสร้างมา
ทั้งนี้

๘. Neo-Platonism เป็นชื่อสำนักปรัชญาสำนัก
หนึ่ง คำ neo มาจากภาษากรีก คือ neos ซึ่งแปลว่า
“ใหม่” หรือไฮกาตซ์หมายถึงละเอียด เพราะปะทานุ-
กรมธรรมดาเช่น เวบสเตอร์, รัสเวลล์, คอนโซล, ซอกซ์-
ฟอร์ด ได้ตีความหมายของคำนี้ผิดพลาดจากความ
เป็นจริง

สำนักปรัชญานี้มีที่มคำ neo ขึ้นหน้า ไม่ได้หมาย
ความว่า เป็นกลุ่มนักคิดที่ เกิดขึ้นทันทีทันใดภายหลัง

ปรัชญาเมธีคนสำคัญคนนั้นต้นศัพท์แล้ว ทั้งไม่ได้หมายความว่า
ความเป็นด้านนักปรัชญาที่เกิดขึ้นภายในประเทศนั้นๆ เท่านั้น
นี่ มีข้อความควรจำแนกว่า ด้านนักปรัชญาที่ไร้คำ neo
นำหน้านั้น ปรัชญาเมธีมักมีเกียรติคุณที่ก่อกอง ข้าง
ความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในโลกนี้ เรามักด้านนักปรัชญา
ชนิดที่คำ neo นำหน้าเพียง ๕-๖ ด้านเท่านั้น มี Neo
Pythagoreanism เป็นปฐม ต่อมา Neo-Platonism
(เกิดขึ้นเมื่อของเฮลเลนกรีก หลังจากเพลโตอายุประมาณ
ราว ๒๐๐ ปี แบ่งออกเป็นด้านย่อยอีก ๓ ด้าน มีอายุ
จากก่อนคริสต์ศักราช ๒๕๐ ถึงหลังคริสต์ศักราช ๕๐๐ ปี)

ประเทศสยามมีการเคลื่อนไหวเพื่อวิชาปรัชญาใน
รูปด้านนัก ไร้คำ neo นำหน้าด้านหนึ่ง คือ Neo-Prag-
matism หรือ "ปรัชญาฝ่ายปฏิบัตินิยม" ดังเป็นที่ทราบ
กันทั่วไป และไม่จำเป็นต้องบอกชื่อแม่ทัพผู้นำการเคลื่อนไหว
ไหนๆ ก็เห็นจะได้ เวลาที่เริ่มสังเกตการเคลื่อนไหว
ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๘ จนกระทั่งปัจจุบัน

๓๐. เกียรติยศทหารไทยในต่างประเทศ เรื่องนี้ นำมาจาก

หนังสือของราชการทหารเรือชื่อ "สมุทรสาร" เล่ม ๕๖-
๕๗ พ.ศ. ๒๔๕๗ ผู้เขียนคือพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ
ทาดธวัชณี) ซึ่งเป็นนักเรียนและครูของไทย มีชื่อเต็ม
คนหนึ่ง

๓๓. ดามก๊ก เป็นพงศาวดารจีน อำนวยการถ่าย
ถลงดุษฎีภาษาไทยโดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ปราชญ์
ทางอักษรศาสตร์ไทย วิเคราะห์ความในหนังสือ "ดาม
ก๊ก" ตั้งแต่ต้นถึงท้ายคำ, ลักษณะประโยค และการ
เว้นวรรคยวรรคตอน ตีบรรทัดไว้ว่าเป็นความเรียงร้อย
แก้วชั้นเอก ซึ่งนักวิจารณ์หาหนังสืออื่นเล่มไหนเหมือน
ได้ยาก และได้ไร้เป็นคำราพิชัยสงครามเล่มหนึ่งของ
ทหารไทยจากรัชกาลที่ ๓-๔

๓๔. วิวัฒนาการของวัฒนธรรมไทย ในสายตา
ชาวต่างประเทศที่ควรฟัง เช่น ของเรย์โจเซย์ท์ ครอบงำ
ธรรมราชทูตอังกฤษ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในประเทศสยามหลาย
สิบปี ครอบงำเห็นว่า วัฒนธรรมของไทยเรามีมูลฐาน
และการคิดคล้ายปราศจากหลักฐาน คำนี้ควรเป็น

วิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมวิทยาและอักษรศาสตร์ในระดับปริญญาโทมากกว่าที่จะให้เขียนอย่างเรอียดก๊ก

อนึ่งใคร่บันทึกความพิศดารนั้นเพิ่มเติม จากข้อความที่เขียนในบทที่ ๒ และบทที่ ๕ ของหนังสือ ความพิศดาร นั้นได้แก่ ความ เป็น นักศึกษา ของชาวไทย ใน มาตราฐานของโลก ซึ่งควรจะต้องมีเพื่อเกียรติแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยในวิชาการ สาขาต่าง ๆ การนี้ทำเป็นเช่นนั้นไม่ โดยมากเราเขียนรักกันเพื่อ "รักษาหม้อข้าว" ไปรบปรวมาจากรัฐบาลอันเป็นงานประจำเรื่อง "ราชบัณฑิตสถาน" ของเราเป็นสถาบันที่เลื่องลือ เป็นความบกพร่องเพียงใดของรัฐบาล เราทราบกันทั่วไปนานหลายสิบปีแล้ว ฉะนั้น คำว่านักศึกษาจากศัพท์ Scholar ที่เพ่งกันถึงนาหนักค้าอย่างจริงจังนั้น รัตนโกสินทร์ไม่เคยมี ที่มืออย่าง "ขันฉะ" เท่าที่ปรากฏแล้วเป็นเพียงขันฉะของ แบททกพระพุทธศักราช และเป็นกันขอย่างพิสด จะยกตัวอย่างคนที่ไปด้อมมีปรายภาพแล้วก็เกรงว่าเป็นการพดิดศพ ขอกล่าวถึงนักศึกษารุ่น "เด็บริบรโกเศศ" ในการแปล

หนังสือ "กามนิค" เป็นคนเราทำนุบำรุงที่มั่นหนักหนังสือ
ยอมรับโดยคุณผู้ว่าไม่ใช่ไม่เป็นการปกติไม่ดีกว่าคนฉบับ
เดิม ยิ่ง "นาคะประทีป" เป็นผู้เถิดอำนาจและ "จัด
วรรคตอน" ด้วยแล้ว ต้องขอยอมรับว่า "กามนิค" ใน
ภาคไทยเป็นคณาจารย์ พิศายะราชวงศ์ แปล "รุโฆยาค" ออก
เป็นภาษาอังกฤษ หรือจะยิ่งกว่าด้วยซ้ำไป แต่แปลแล้ว
กลับไม่บอกว่าเป็นมาจากฉบับของใคร พิมพ์ไหน โรง
พิมพ์ใด ผู้เขียนได้ก็อวดอ้างละคือว่า "เฮ้ รุโฆยาค" ใน
เรื่องน ทรานว่าเคื่องผู้เขียนไปพักหนึ่ง เมื่อพิมพ์รุ่นต่อมา
จึงปรากฏว่าได้บอกกล่าวขึ้นมา ฯลฯ ตามควรแก่เหตุการณ์

เรื่องชนิดที่น่าอวดใจยิ่งนัก

ดุษฎีหนึ่ง "นักปราชญ์" ไทยคนหนึ่งไปประชุมที่
เมืองอินเดีย ได้รับเชิญให้ไปพูดวิทยุ All-Indian Radio
เป็นภาษาดังกภาษาใดภาษาหนึ่ง ปรากฏประวัติการณ์
อันน่ามหากเกิดขึ้นว่า นักปราชญ์—ผู้แทนความฉลาด
ของประเทศสยามผู้นั้นได้หัดบและปฏิบัติเอง ถ้าไม่มีคนดี
ของชาติไทยอีกคนหนึ่งพร้อมเดินทางไปพูดแทนแล้ว เรา

จะเอาหน้าไปไว้ไหน? นี่มีความหมายหรือหรือว่าอนุชน
ในเมืองไทยโดนนักปราชญ์ "ปลดอม" หนักหนอดอกหลอน
ชูเชิญอยู่ตลอดเวลา? เจ้าท่านของพระมหากษัตริย์ (ทรวัย)
คำทักท้วงนั้นรารามาคล้ายว่า "อยู่เมืองไทยนั้นใหญ่โตปาน
มังกร ปานชาดอวัน ขนาดประศุกพิเศษใคร่เด็กไม่พอ
รอด แต่พอชอกนอกเมืองไทยไปแล้ว กลับกลายเป็นลูก
แห่งลูกกระเจง!"

มิดเตอร์ เค. ซี. เนื่อ ครูที่รักของข้าพเจ้า (อ่าน
หนังสือภาษาอังกฤษมากกว่า ๘๐๐๐ เล่ม แน่นจนกดออก
เวลา ๕.๐๐ นึกครุเป็นนักอ่านขนาดหนัก) เตือนข้าพเจ้าว่า
"ชาวอังกฤษไม่เหมือนชาวไทยอยู่อย่างหนึ่ง ชาวไทยอ่าน
เอ. แล้วมักข้ามอ่านไป แอ็ค ทันทีแฉะจบ. ชาวอังกฤษ
อ่าน เอ. แฉะ บี. แฉะ ซี. จนถึง แอ็ค. แล้วเทียบกับ
อักษรฝรั่งเศส, อักษรเยอรมัน, อักษรกรีก, อักษร
ลาติน, อักษรเซบิว, อักษรฮีบรีย, อักษรมคธ,
อักษรบาลี, และอักษรทมิฬ เทียบแล้วจัดระเบียบเพื่อ
การศึกษาโดยการเปรียบเทียบ

๓๓. พงศาวดารเหนือ ที่ไร้อ่างในทางราชการ มี
คำกริยาหนึ่ง ที่นักศึกษากวไปอย่างนี้อีกคำกริยาหนึ่ง คำกริยา
หนึ่งเรียกว่า " พงศาวดารโยนก " พระยาประจักษ์
กรจักร (แรม บุนนาค) เป็นผู้รวบรวม แต่ที่มาของ
ตำนานทั้งสองนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน " พงศาวดารโยนก "
ผู้รวบรวมด้วยความปราณีต พิศดารกว่า อย่างไรก็
ตาม ปรากฏว่า " พงศาวดารโยนก " มีภาษาที่ชาวโยนก
หรือชาวอาณาจักรล้านช้างล้านนาไม่รู้เรื่องหลายตีคำ ทั้งนี้
เพราะพระยาประจักษ์ มีไร้อ่างพื้นเมืองภาคเหนือ ก็พัก
แคะด้านวนไทยเหนือโบราณ เป็นดังที่ยากแก่ความเข้าใจ
มาก แม้ชาวพื้นเมืองภาคเหนือเอง เมื่อ พ. ศ. ๒๔๗๐
ข้าพเจ้าได้ไปนมัสการท่านอาจารย์มหาทิม ผู้เป็นปราชญ์
ทางตำราภาคเหนือ ณ วัดเจดีย์ทอง เชียงใหม่ (ปัจจุบัน
มีอายุถึง ๗๐ ปีแล้ว) ท่านตำหนิข้าพเจ้าว่า " ข้าพเจ้า
เป็นคนเรียนวิชาทันสมัยมานานมาก ทำไมไม่คิดเรียบ
เรียงพงศาวดารไทยเหนือขึ้นเป็นหลักฐาน เราแก่เฒ่า
ถึงปานนี้แล้วยังไม่ทอดทิ้ง จะปล่อยให้คนไม่รู้ภาษาไทย

เห็นมาเขียนตำราเมืองเหนือ ผิด ๆ ถูก ๆ ได้ยังไง ?”
เมื่อระดองคำทักท้วงผู้ตำหนิครั้งใด รู้สึกจะหายใจ ถ้า
ไม่ตายเสีย ขอบใจจะทำให้จ้งได้

อนึ่ง เมื่อหอสมุดแห่งชาติแปล “ตำนานมูเตศาตนา”
ซึ่งเป็นตำนานสำคัญของอาณาจักรไทยนั้น ผู้แปลเป็นเปรียญ
โบราณชาวเมืองสุวรรณโลกหรือนครชุมไม่ทราบนัก แต่
ได้แปลผิดพลาดหลายฉบับแห่ง ข้าพเจ้าได้ช่วยแก้ไขทุกครั้ง
ที่ไปเยี่ยมหอสมุดแห่งชาติ แปล ๓ มั้จึงจบ และต้องบอก
ตัวว่าไม่รับผิดชอบคำที่แปลนั้น เพราะต้นฉบับที่แปล
ไม่สนใจอย่างหนึ่ง กล่าวคือมีเพียง ๓๓ ผูก แต่ที่ข้าพเจ้า
เคยศึกษามานับมี ๓๘ ผูก และผู้แปลมีวุฒิทางภาษา
ชอบกลอย่างหนึ่ง

๓๘. Nordic Civilization : อารยธรรมนอร์ดิก
อันแท้จริงเป็นหอดักชีวิตของชาวสัทธิทางภาคเหนือของชาว
ไวคิงส์หรือชาวนอร์สมากกว่าจะเป็น “อารยธรรม” แต่
เป็นหอดักชีวิตประจำชาติที่เป็นคล้ายศาสนา ก่อนศาสนา
คริสต์เดียนหรือปรัชญากรีกจะครอบงำยุโรป บังเอิญมี

หดถดถอยกับปรัชญากรีกหลายประการ จึงรวมกันเป็น
อารยธรรมในความหมายกลางๆ เช่น

- ก. บุรุษความง่า ก่อหาญ ปานเทพ หรือถึงกับ
เทอดกัน เป็นเทพกึ่งมีเช่น ซิกฟริก, ฮอร์ เป็นต้น
- ข. ระเบียบจัด
- ค. ต้องสะอาด ต้องบริสุทธิ์ทุกสิ่ง
- ง. ทุกอย่างแวดล้อมต้องใหญ่โต สวยงาม
- จ. ต้องงดเว้นอาหารทุกทรัพย์สิน เพื่อความดำรงยืน

นาน

- ข. ต้องสุขภาพค่อศวี เด็ก คนชรา
- ข. เชี่ยวชาญทางการอำนาจการ

ปัญหา "อารยธรรมนอร์ดิก" นี้เป็นความภาค
ภูมิใจของยุโรปมาก ขณะนี้หลังจากรวมกับปรัชญากรีก
อารยธรรมนอร์ดิก ได้กลายเป็นอารยธรรมของโดก ชาติ
บางชาติในยุโรปที่หลงอารยธรรมนอร์ดิกจนบ้าคลั่ง และ
ต้องการทำลายอารยธรรมอื่นก็เคยมี แต่เป็นการหลง
บ้าคลั่ง ที่ต้องเสียเลือดเนื้อมนุษย์แพ่งเหลือประมาณ

เพราะเป็นความ^{๖๕}รัก^{๖๖}ที่^{๖๗}ดี^{๖๘} ฉะนั้น^{๖๙} สถาบัน^{๗๐}การ^{๗๑}ศึกษา^{๗๒}ทั่วโลก^{๗๓}จึง^{๗๔}ได้^{๗๕}เคารพ^{๗๖}ยกย่อง^{๗๗}คำ^{๗๘}ดำ^{๗๙}รัส^{๘๐}แห่ง^{๘๑}วิชา^{๘๒}ปรัชญา^{๘๓}ให้เป็น^{๘๔}วิ^{๘๕}ญญา^{๘๖}ของ^{๘๗}อารย^{๘๘}ธรรม^{๘๙} และ^{๙๐}ต้น^{๙๑}ศักราช^{๙๒}, (ตาม^{๙๓}หลัก^{๙๔}การ^{๙๕}นี้^{๙๖}ข้อ^{๙๗}แรก^{๙๘}ของ^{๙๙}องค์^{๑๐๐}การ^{๑๐๑}ศึกษา^{๑๐๒}โลก) หา^{๑๐๓}ไม่^{๑๐๔}แต่^{๑๐๕} ความ^{๑๐๖}เชื่อ^{๑๐๗}ว่า^{๑๐๘}ความคิด^{๑๐๙}ของ^{๑๑๐}ชาติ^{๑๑๑}คน^{๑๑๒} วิชา^{๑๑๓}ศึกษา^{๑๑๔}ว่า^{๑๑๕}ชาติ^{๑๑๖}อื่น^{๑๑๗}. ก็^{๑๑๘}จะ^{๑๑๙}นำ^{๑๒๐}ไป^{๑๒๑}สู่^{๑๒๒}สัง^{๑๒๓}คราม^{๑๒๔}มา^{๑๒๕}คง^{๑๒๖}ไม่^{๑๒๗}มี^{๑๒๘}ที่^{๑๒๙}ต้น^{๑๓๐}สุด^{๑๓๑}

ขณะ^{๑๓๒}ที่^{๑๓๓}บท^{๑๓๔}กถา^{๑๓๕}จาก^{๑๓๖}คณ^{๑๓๗}สถาน^{๑๓๘} ราช^{๑๓๙}เจ้า^{๑๔๐}วัด^{๑๔๑}เรื่อง^{๑๔๒}ความ^{๑๔๓}หลง^{๑๔๔}เกี่ยว^{๑๔๕}กับ^{๑๔๖}ความ^{๑๔๗}มา^{๑๔๘}คง^{๑๔๙}ที่^{๑๕๐}งาน^{๑๕๑}ใน^{๑๕๒}อิน^{๑๕๓}เดีย^{๑๕๔} อา^{๑๕๕}หรับ^{๑๕๖} อิน^{๑๕๗}โด^{๑๕๘}นี^{๑๕๙}เซีย^{๑๖๐}, จีน^{๑๖๑} และ^{๑๖๒}แม่^{๑๖๓}แก่^{๑๖๔}ญี่ปุ่น^{๑๖๕}

๑๕. เจียว—คา—ถวน ทุ^{๑๖๖}จัน^{๑๖๗}มี^{๑๖๘}มา^{๑๖๙}ประ^{๑๗๐}จำ^{๑๗๑}น^{๑๗๒}คร^{๑๗๓}ม^{๑๗๔}ใน^{๑๗๕}สมัย^{๑๗๖}ใน^{๑๗๗}สมัย^{๑๗๘}ที่^{๑๗๙}ร^{๑๘๐}วม^{๑๘๑}เรื่อง^{๑๘๒} เรื่อง^{๑๘๓} "นคร^{๑๘๔}วัด" วิชา^{๑๘๕}จารย์^{๑๘๖} มีนาคม^{๑๘๗} ๒๕๑๓

๑๖. ปรัชญา^{๑๘๘}เม^{๑๘๙}ริ^{๑๙๐} แปล^{๑๙๑}ว่า^{๑๙๒} "ผู้^{๑๙๓}รัก^{๑๙๔}ความ^{๑๙๕}ฉลาด^{๑๙๖}เพื่อ^{๑๙๗}ความ^{๑๙๘}ฉลาด^{๑๙๙}" ไร่^{๒๐๐}ครั้งแรก^{๒๐๑}ใน^{๒๐๒}กีฬา^{๒๐๓}โอลิม^{๒๐๔}ปิก^{๒๐๕} ณ^{๒๐๖}กรุง^{๒๐๗}เฮ^{๒๐๘}เท^{๒๐๙}นส์^{๒๑๐} ๒๕๐๐ ปี^{๒๑๑}มา^{๒๑๒}แล้ว^{๒๑๓} ผู้^{๒๑๔}ไร่^{๒๑๕}คือ^{๒๑๖} "บิ^{๒๑๗}คา^{๒๑๘}กอร^{๒๑๙}ด^{๒๒๐}แห่ง^{๒๒๑}ดำ^{๒๒๒}พัน^{๒๒๓}คน^{๒๒๔}ฉลาด^{๒๒๕}เมือง^{๒๒๖}โคร^{๒๒๗}โค^{๒๒๘}นา" ไร่^{๒๒๙}ดี^{๒๓๐}ได้^{๒๓๑}

การ^{๒๓๒}ไร่^{๒๓๓}คำ^{๒๓๔} "ปรัชญา^{๒๓๕}เม^{๒๓๖}ริ" จะ^{๒๓๗}ไร่^{๒๓๘}ได้^{๒๓๙}คือ^{๒๔๐}เมื่อ^{๒๔๑}บุคคล^{๒๔๒}

ผู้พบประกาศที่เกี่ยวกับความฉลาด เพื่อมนุษยชาติ
อย่างใดอย่างหนึ่ง และประกาศศาสตร์ปรัชญาโดยบันทึกถึ
หนังสือไปแล้ว เป็นคำที่ดูดีกว่า คำว่า "มหากษัตริย์" มาก
นักคือทักษะของเพดโด และเป็นโคด้วยยากยิ่ง ไม่เหมือนคำ
"ราชบัณฑิต" เมืองไทยซึ่งแม้ไม่ต้องเขียนคำราชาศัพท์
เล่ม ๑ ขอให้ได้ปริญญาตรีจากเมืองอังกฤษก็เป็นกันได้ คำ
"ราชบัณฑิต" ตามรากศัพท์แปลว่า "นักปรัชญา" หรือ
"ผู้เปรี๊ยะปราชญ์ในวิชาศาสตร์ เกี่ยวกับ ความฉลาดของ
โลก" แต่ในเมืองไทย "ราชบัณฑิต" บางคนปฏิเสธวิชา
ปรัชญาซึ่งข้าพเจ้าไม่อาจเข้าถึงคือประการเดิน เขาหัว
แทนเท้าวิชา และเชื่อว่าโลกก็คงไม่เข้าใจด้วยเช่นเดียวกัน

อนึ่ง การศึกษาวิชาปรัชญา ไม่ได้หมายความว่า
ศึกษาเพื่อจะเป็น "ปรัชญาเมธี" หรือเป็น "นักปรัชญา"
เพราะเป็นโคด้วยยาก แต่ศึกษาเพื่อจะได้ชื่อว่าเป็น "นัก
ศึกษาในวิชาปรัชญา" และใช้วิชาปรัชญาไปเป็นประโยชน์
แก่สังคม ดังแต่จะเรียนหนักไปทางดาราศาสตร์ วิชาโค
มหาวิทาลัยทั่วโลกในปัจจุบันนี้ เปิดแผนกปรัชญาอบรม
อนุชนของชาติก็เพื่อหลักการณ์ดังกล่าวมานี้

ทรอกกาเดเร กรุงเทฟ

ก. นีบมานูเออ ค้านท์ เป็นปรัชญาเมธีของโลก
เกิดที่เมืองโกนิกส์เบอกร์ เยอรมันน์ มีอายุจากปี ค.ศ.
๑๗๒๔-๑๗๙๕ มีชื่อโด่งดังมากในวิชาโลกศาสตร์, ศาสตร์
ปรัชญา, และอภิปรัชญา ได้แต่งหนังสือสำคัญไว้มาก
มาย ที่ยกย่องกันว่าเป็นคัมภีร์ ของวิชาปรัชญามี ๓ เล่ม
ค้านท์เป็นตัวอย่างของการ คอธูเพื่อวิชาปรัชญา เนื่อง
จากผู้มีอำนาจริษยามาก เขาเป็นนักฟุทชันดกรรจ์ และ
นักวิจารณ์ขมขื่นเย็บม เท้าที่ชาติเยอรมันเคยมีคนถดถา
มา ชีวิตชั้นปลายของเขาเป็นศาสตราจารย์ วิชาปรัชญา
ในมหาวิทยาลัยโกนิกส์เบอกร์ ซึ่งทำให้โลกได้รับตำราอัน
ค่ามากมาย ไม่มีใครในระดับผลงานแก่นุชชชาติของเพดโต
จึงมีจำนวนเป็นเกียรติในวงนักศึกษารัชญาว่า "จากค้านท์
"ถึงเพดโต" หมายความว่าวิชาปรัชญา มีความสำคัญ
จริงๆ จากเพดโตและจากค้านท์ เป็นระยะห่างกันกว่า
๒๐๐๐ ปี ทั้งเพดโตและค้านท์อยู่เป็นโสดตลอดชีวิต.

ข. มาร์คส์มีโนซา เป็นปรัชญาเมธีของโลก เกิด
ที่เมืองอัมสเตอร์ดัม ฮอลันดา ปี ค.ศ. ๑๖๓๒ ถึงชีพ
ค.ศ. ๑๖๘๗ มีชื่อเสียงโด่งดังมากในวิชาปรัชญา ดำรง
จริยศาสตร์ มาร์คส์มีโนซาเป็นตัวอย่างของปรัชญาเมธีเกี่ยว
กับความอดทน ความถ่อมแถมและความยากจน เรียกได้ว่า
คือมีชีวิตเพื่อมนุษยชาติอย่างคนรอกานข้างถนน แต่เขียน
หนังสือเกี่ยวกับความฉลาดอย่างขงไฮ้เป็นตำราเรียนกันทั่ว
โลกในปัจจุบันนี้ ๔ เล่ม หนังสือสำคัญดั่งวนมากพิมพ์
เมื่อเจ้าศักราชโรมันไปแล้ว และเหมือนเพลโตและค่านท์
มาร์คส์มีโนซาอยู่เป็นไฉนตลอดชีวิต

ค. Phaedo คัมภีร์อภิปรัชญา เขียนโดยอริสโต
เคลด เฟโด มีเรื่องต้นคำ ที่ดุนกตนานมาก เกี่ยวกับชีวิต
ความตายและวิญญาณ

๔. Critique de Reason Pure คัมภีร์ศาสตร์ปรัชญา
เขียนโดยอิมมานูเอล ค่านท์ มีคำตรึงตรึงว่า "คัมภีร์
เล่มนี้จับโลกชนป็นบ่วงให้หัยคัมภีร์ได้" แต่อ่านค่อนข้าง
ยาก เพราะค่านท์จงใจจะเขียน "ข้ามหัว" ศาสตร์จารย์
ในมหาวิทยาลัยโกนิกเบอกที่กักคณเขา

๑. Neo — Realism เป็นการเคลื่อนไหวของอภิ-
ปรัชญาในศตวรรษที่ ๒๐ นี้ ไม่อาจเขียนอธิบายให้เข้าใจ
ง่ายๆ ณ ที่นี้ มีเบอร์แทรนด์ รัสเซลล์ ปรัชญาเมธีของ
โลกคนปัจจุบันเป็นหัวหน้า

๒. Cynism แรกข้าพเจ้าแปลว่า “ปรัชญาสำนัก
สุนัขขี้ม” เพราะปรัชญาเมธีในด้านกึ่งปฏิเสธสังคม
โดยเด็ดขาด และแคะแค้นแย่งที่อยู่ของสุนัขจรจัด นายก
วารบัณฑิตสถานทรงทักว่า “ให้เรียกทับศัพท์” สำนัก
ปรัชญาตงจีน ลูกศิษย์ของโซกราเครตคนหนึ่งชื่อ “แอน
ทิสธีเนต” เป็นผู้ตั้งชื่อ แอนทิสธีเนตโด่งดังอยู่ในโลก
จนทุกวันนี้ เนื่องจากสาวกรของ แอนทิสธีเนตคนหนึ่งชื่อ
“ติโอเจเนเนต” มีเรื่องกล่าวขวัญถึงติโอเจเนเนตมากกว่า
วาจาจก้าน ผาดเผื่อน, ถ้าวร้าว, เขาะหยัน, ซึ่งเป็นที่มา
ของศัพท์ cynical ติโอเจเนเนตเคยบุกรุกเพดโต ว่าเพดโต
เิ่งตั้งกตการรับศิษย์ไว้หน้าวารบัณฑิตสถาน ครั้งหนึ่ง
เพดโตให้คำจำกัดความหมายของ “คน” ว่า “สัตว์สอง
ขาปราศจากขน” ติโอเจเนเนตโกรธจัด ไปรอกทานไก่ขาว
บ้านมาฆ่า ถอนขนแล้วรูดไปคาบถนนในกรุงเอเธนส์

และเขาไปเยี่ยมเพดโคที่หน้าวาระบันทึกจดถาวรว่า "นี่แน่
ท่าน วาระ บันทึกทั้งหลายคนของเพดโค" ดีโอเจนเนส
มีนิสัยจุดตะเกียงกลางวันและเที่ยวไปในตลาดใหญ่ ใคร
ถามว่าจุดตะเกียงทำไมก็ตอบว่า "ข้าพเจ้าหาคน" หมาย
ความว่า แสงสว่าง จากตะวันมี ไม่พอที่จะช่วยให้เขาค้นหา
คนได้ มีแต่มนุษย์ทั้งนั้น จึงจุดตะเกียงช่วย นี่เป็นตัวอย่าง
ส่วนหนึ่งในชีวิตของปรัชญาเมธีแห่งที่ต้นกรซาคีย์ผู้

ข. แมงเม็คเก็คโคโครร ปรัชญาเมธีชาวอิตาลี
ในศตวรรษที่ ๑๐

ญ. ซองวี แบรคซอง : ปรัชญาเมธีชาวฝรั่งเศส
ของศตวรรษปัจจุบัน

ค. วิลเลียม เจมส์ : ปรัชญาเมธีของโลกเป็นชาว
อเมริกันมีชื่อระหว่าง ค.ศ. ๑๘๖๒-๑๘๙๐ เป็นเจ้าของ
ปรัชญาลัทธิสำคัญที่สุดที่ปฏิบัติกันทั่วโลก ทุกวันหาคนชื่อ
Pragmatism หรือ "ปรัชญาฝ่ายปฏิบัตินิยม" คล้ายจะเขียน
ในปาฐกถาของข้าพเจ้าเรื่อง "ปรัชญาฝ่ายปฏิบัตินิยม
ณ พุทธสมาคมกรุงเทพ ฯ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒

ก. Neo-Orientalism การเคลื่อนไหวของปรัชญา

รูปใหม่ในนามแห่งมนุษยชาติ ปรวิญาเมธีชาวเยอรมัน
ชื่อ "ฮอดวาลด์คังเปงเกอช" เป็นผู้คิดชนประมาณ ๓๐ ปี
มานี้มีความสำคัญอยู่ ๆ ว่า "ให้ชาวตะวันตกปัจจุบัน
ซึ่งหมกมุ่นแต่หันมาเป็นอย่างชาวตะวันออกในอีก"

ความคิดเห็นของคังเปงเกอชคงมี คำนึงกับความคิดเห็น
ของเจมส์อย่างตรงกันข้าม เจมส์เชื่อว่าชาวตะวันตกเพียง
จะเริ่มค้นคว้าความดี และคนดีเท่านั้น หรือที่ถูก "ชาวโลก
ทั้งปวงควรจะศึกษาตลอดองความรู้ และความจริงจากก้าว
แรกที่เพิ่งก้าวได้ถูกต้องแล้ว" ในทัศนะของเจมส์นั้น ชาว
ตะวันตกไม่มีและชาวตะวันออกไม่มี มีแต่ชาวโลกเท่านั้น

๓. Personalism การเคลื่อนไหวของปรัชญารูป
ถ้ำหลงทอด คัพททของไม่บรรจุนิพพานุกรม นักคิด
ชาวยุโรปหลายคนคิดเช่น ค.ร. ฟานอองเดตาตคองณฑนา
ของข้าพเจ้าคำนวณเป็นคนหนึ่ง ทศกษณกว่า "จะออก
รอยรังของปรัชญาฝ่ายปฏิบัตินิยม" ฟังศุกรรมคัมภัก คง
เราคงได้ยินหรือได้อ่านเสมอว่า "ชาวอเมริกันนั้นมารยาท
ไม่ดูงาม" ตามความเป็นจริง วิถีเดียม เจมส์ ๆ เทศนา
ปรัชญาฝ่ายปฏิบัตินิยม ชนก็เพื่อให้เพื่อนมนุษย์ในดวง

รวมดวงรากฐานของลัทธิ เป็นลัทธิกัน กล่าวคือเป็นลัทธิ
อันเกิดจากหลักการผสมไม่หยุดนิ่ง ไม่ผูกขาด ขอบอย่าง
เฉียบให้ลัทธิลุดคังใจหวังเท่านั้น

๓๘. พาสองโรเปเนเฮาแอร : วัตถุประสงค์ในวงปรัชญา
ที่มีชื่อ "โรเปเนเฮาแอร" ก็เพราะนักมนุษยธรรมนิยม
อย่างแรงเห็นเพื่อนร่วมยุคใกล้เคียงหาที่ออกกระจาก
หมายความว่า จะอ่านคำหุบริบทว่าคงามอะไรก็ไม่มีการ
กระหิ้นของความคิด ที่ข. คำน. ไม่ฉลาด

๓๙. college - uneducated ข้าพเจ้าเคยแปลว่า
"ผู้คนที่เรียนจากมหาวิทยาลัย" นายกมุท จันทรเรืองคำห็น
ว่า "รุนแรงไป" แต่ตัวผู้คำห็นก็หาคำแปลไม่ได้ หมาย
ความคล้าย ๆ กับพาสองโรเปเนเฮาแอร กล่าวคือเรียน
มหาวิทยาลัยแต่เจ้าขอกลับมาแต่ยังไม่ประดีประดำ มีความ
รู้เรื่องโลกและการเคลื่อนไหวของ ซึ่งดูเหมือนหนึ่งไม่ได้
ว่าเรียนอะไรเลย

๔๐. quasi - pagan คนที่มีความเชื่อในศาสนา
ครึ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของธนาธิก สังคมในเมืองใหญ่

พิเศษคือชน agrégé ซึ่งสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา หนังสือของ
ท่านนี้เป็นตำราเรียนเล่มหนึ่งในสมัยที่ข้าพเจ้าเรียนหนังสือ
อยู่ที่เมืองญวน เมื่อระโมยเข้าทำการโครงการมรดกสุด
ดยามที่ไฉ่ฮอน ได้ระโมยหนังสืออันค่าของข้าพเจ้าจำนวน
มาก รวมทั้งของมาคิเอ็คไปด้วย

๒๓. โดเกณี่ผูกขาด เมีย

๒๔. ก.ศ.ร. กุหลาบ อหายนะของศ.ว.ศ. วรรณ
โก ครั้งแรกเริ่มมีชื่อเสียงเป็นนักหนังสือพิมพ์ อายุ ๑๗ ปี
เป็น "นักพจนานุกรม" หรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยาม
ประเภท ต่อมากลายเป็นนักโบราณคดีที่ขุดออก เทียบชื่อ
คำหรือคำราชาเก่าๆ มาละละ และรู้เรื่องราวเก่าๆ แก่ๆ
เกินความรู้ของท่านเจ้านายสมัยนั้นและสมัยนั้นมาก จึงหา
เรื่องว่า ก.ศ.ร. กุหลาบเหลวโหลบั้ง, กุบั้ง, โกลกบั้ง
ที่สมเด็จพระยาตากสิน ว่า ก.ศ.ร. กุหลาบจ้างคนไป
ดองหนังสือ "อย่างหลอวง" ที่ขุดมาจากวังกรมหลวงมัทนัง
นั้นเป็นการได้ร้าย ก.ศ.ร. กุหลาบ เดียวกันถ้าข้าพเจ้าจะขอ
หนังสือ "อย่างหลอวง" ก็ยังพอหาซื้อได้ แต่ราคา
วิชาการนี้ป่าเถื่อนต่างๆ ทั้งยังรักด้านศักดิ์ศรีไม่ยอม

ทำลายกัน จึงไม่ตกลงใจที่จะตอบ การอ่านหนังสือจำนวน
หลายล้านคำของ ก.ศ.ร. กุหลาบ ต้องแบ่งออกเป็น ๓ ยุค
กล่าวคือยุคแรกนั้น มีความรู้ตั้งมาก ยุคกลางจะต้อง
ศึกษาอย่างพิถีพิถันเพราะที่ ยุคปลาย เมื่อ ก.ศ.ร. กุหลาบ
หมดทุนรอนแล้วดำรงครองข้างต้อยลงทั้งถูกโจมตีมาก ฮา-
กมากด้วย

ค.ว.ส. วรรณโกเรียก ก.ศ.ร. กุหลาบว่า "บ้า
ชอบฟัง" กล่าวกันว่าจะไปไหนก็มีแต่คำราชา คำ แก่ ๆ
แต่คงอภินิหารหนึ่งว่า ก.ศ.ร. กุหลาบเป็นคนขยันจัด แต่ไม่
ไร้คนชม ต่อมา ค.ว.ส. วรรณโกนั้นคนจัด ใครจะหมิ่น
หยามด้วยสิ่งใดอย่างไร ไม่ได้และไม่ค่อยมี ใคร กล่าวหมิ่น
แตกต่างกับ ก.ศ.ร. กุหลาบซึ่งโดนด้อยเดียนมาก ความ
เพียรพยายามของ ก.ศ.ร. กุหลาบในการเขียนหนังสือ
นั้น ตั้งแต่ครั้งกรุงรัตนโกสินทร์มานี้ เห็นจะไม่มีใครสู้
เท่าที่เคยรู้หนังสือ ก.ศ.ร. กุหลาบเขียนขนาดหน้า ๒ นิ้ว
ขึ้นไปมีมากกว่า ๑๐๐ เล่ม เล่มเล็ก ๆ อีกนับไม่ถ้วน โดย
เปรียบเทียบแล้ว ก.ศ.ร. กุหลาบเป็นนักมหาปทานุกรม
(encyclopedist) คนแรกของชาติโดยไม่เคยรู้จัก มหา

ปทานุกรม มีความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสอย่าง
พอควร แต่ต้องนับว่ามีความคิดก้าวหน้ามาก แต่งตัวเป็น
ฝรั่งเสมอ

ก.ศ.ร. (เกศโร) กุหลาบ เกิด พ.ศ. ๖๓ วยชนม์
อายุ ๗๓ ปี เมาที่วัดสระเกศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ ก.ศ.ร.
กุหลาบมีลูกชายคนหนึ่ง มีอาชีพเป็นทนายความ ชื่อ
"ชาย" ใช้นามสกุล "ศุขเนานนท์" เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗
นายชาย ศุขเนานนท์ยังมีชีวิตอยู่ และให้สัมภาษณ์
ข้าพเจ้าเกี่ยวกับ ก.ศ.ร. กุหลาบผู้บิดาอย่างตรงไปตรงมา

๒๕. กาดิติโยกับความโศกทางศาสนา กาดิติ
กาดิติโย เป็นนักดาราศาสตร์ชั้นหนึ่งของโลก เกิดที่เมือง
บีร์ซาไนอิตาดีมีชีวิตระหว่างปี ๑๕๖๔ - ๑๖๔๒ ชีวิตของ
กาดิติโยยากลำบากแคว้นน้อย ที่ร้ายคือเป็นโรคเรื้อรังอย่าง
แรง แต่คนนั้นได้ประดิษฐ์กล้องโทรทรรศน์เป็นคนแรก และ
ได้ค้นพบ "กฎของการแกว่ง" และทฤษฎีต่างๆ ที่คำนวณ
ชีวิตคอเคด ในกรณีที่คำนวณงานเขากำลังจับกุมซึ่งนั้น
เพราะการค้นพบของกาดิติโยเรื่อง โลกหมุนรอบตัวและ
หมุนรอบดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นการค้นพบที่คล้ายคลึงกับ

โจฮัน เกฟเบอธ นักดาราศาสตร์ชาวเยอรมันที่เกิดร่วม
ยุคกัน.

เรื่องนี้ใครบันทึกไว้โดยพิศดาร

ประการแรก คือ การที่คิวดักส์ค่านายอมรับเอาการ
ค้นคว้าทางดาราศาสตร์และฟิสิกส์ของอริดคอคเค็ด (ซึ่งค้น
คว้าไม่ก้าวหน้าสมบุรณ์) มาเป็นส่วนหนึ่งในวิชาการทาง
ศาสตร์มากมายเป็นการเชื่อ ซึ่งแปลว่า ความหยุดนิ่ง ไม่มี
คือไม่มีใหม่ ดันสุดเพียงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเกียรติของ
อริดคอคเค็ด ทาง วิชาศาสตร์ ใน สมัยโบราณ ใหญ่ยิ่ง มาก
ต่อมาใครจะคิดค้นอะไรใหม่ ที่เป็นความจริงยิ่งกว่าที่อริด
คอคเค็ดค้นพบ ก็ถูกหาว่าทำด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของศาสตร์
เขาเชื่อกันมาตงพันดองพันบ้อย่างนี้ ทำไมจะมาทำลาย
หรือ ? นี่คือความโหด และไม่ไร้ความมิดของอริดคอคเค็ด
เป็นความมิดของท่านโป๊ป ในเมืองไทย ไม่มีใครเขียน
เรื่องของอริดคอคเค็ดมากไปกว่า อย่างเขาเครื่องหอมโรย
หน้า โดยมากจึงประมาณอริดคอคเค็ดเข้าด้วย ข้าพเจ้า
ดำนารถยืนยันด้วยหลักฐานวิสดูที่ชื่อว่า หากอริดคอคเค็ดรู้
ว่าท่านโป๊ปจะเอาท่านไปเทศน์เป็นหุ่นขี้ผึ้งการก้าวหน้าของ

วิทยาศาสตร์ดังกล่าวมาแล้ว อริตคอบเต็ดจะดาบแข็ง
ค่านาศรีตเตียนรุนแรงที่สุด อริตคอบเต็ดเกิดก่อนพระเยซู
และไม่ใช่วรรณคดีเตียน.

ตัวของ กาดิตีโอ เองถูกพิพากษาให้ท่องพระคัมภีร์
ไบเบิ้ลทุกๆ ๗ วัน แม้ขณะที่ป่วยอยู่ เพื่อจะได้ดูแก่โทษ
ต่อพระผู้เป็นเจ้าของ แต่พอท่องเสร็จแล้ว นักวิทยาศาสตร์
ใจเพชร ผู้นี้ก็พิมพ์เป็นภาษาอิตาเลียนว่า "มันหมุนนะ"
Epposi muenove ค่อยๆ กับว่าจะท่องพระคัมภีร์ที่ข
ไม่ท่องพระคัมภีร์ก็ตาม โลกนี้มันก็หมุนรอบตัวเอง และ
หมุนรอบดวงอาทิตย์อย่างดั่งดัยเลย!

โจฮัน เคปเปลอกร์โคิน "ความโศกทางศาสนา"
คำว่าบาตร ถึงกับถูกรู้เชิญว่า "ตายแล้วจะหาแผ่นดิน
ครีตเตียนนั่งศพไม่ได้"

มีเรื่องเกี่ยวกับความโศกของค่านาศรีตเตียนบันทึก
ไว้มาก เรื่องที่น่าอดคใจที่สุดคือ หมอฮ่าระศัพใน
ศตวรรษที่ ๓๔ (เข้าใจว่าจะเป็นคนแรก) นำศพผู้ชายพบ
กระดูกซี่โครงมี ๒๔ รู้อัดคอกใจมาก ทางค่านาศรีเขาแทบ
จะจับเผาทั้งเป็น เพราะคานพระคัมภีร์บอกวา ผู้ชายมี

ข้อ ๒๔ ชักจริง แคพระผู้เป็นเจ้าตั้งเขาไปขึ้นเป็นผู้
หญิงเดี่ยวหนึ่ง จึงเหลือเพียง ๒๑ ชักเท่านั้น!

๒๖. โซกราเตสกับชนักรากอโรส

ก. โซกราเตส เป็นปรุมาจารย์ปรัชญาเมธีของโลก
มีฉายาว่า “นักบุญเท้าเปล่า” เกิด ณ กรุงเอเธนส์
ค.ศ. ๔๖๘ วายชนปีค.ศ. ๓๘๘ โซกราเตสเป็นแบบฉบับ
ของการขบถทน มักน้อย ถ่อมตัว มีสุนทรพจน์เป็นเอก
ไม่มีใครสู้ มีความรอบรู้เป็นที่ ๑ ในประเทศกรีก และ
วันเมื่อถูกส่งนายทนายของเขาเป็นคนฉลาดที่สุดคนนั้น เขา
สารภาพว่า “ข้าพเจ้ามีความรู้อย่างเดียวกับท่านนี้ คือไม่รู้
อะไรเลย” การสอนของโซกราเตสเดื่องชื่อมาก และ
ยังได้ใช้จนกระทั่งปัจจุบันนี้ เรียกว่า “Socratic method”
จะยกตัวอย่างสั้น ๆ ง่าย ๆ ในบันทึกนี้ วันหนึ่งโซกราเตส
ไปทอดวง พบชายหนุ่มคนหนึ่งเขากถามว่า:—

“กรุณาเกิดท่านข้าพเจ้าจะชื่ออะไรได้ทีไหน?”

“ก็ในตาดตามร้านขายเครื่องข้าว”

“อ้อ! แล้วนามอะไรท่าน?”

“นมก็มีนมไปในตาดาค้นแหละ”

“ขอบพระคุณของนักกึ่งจะหาซื้อได้ในตลาดคนเหมือน
กันหรือไม่?”

“ใช่”

“แล้ว-ความดี-ของท่าน เราจะซื้อได้ที่ไหน?”

ชายหนุ่มตอบไม่ได้ โสกราเดสก็เริ่มดองกิ่งราก
ฐานของความดี ความงาม และความยุติธรรมต่างๆ

โสกราเดสเป็นศิษย์ของนักซอกอโรสและคนอื่นๆ ในตลาด
ทุกคน ไม่ได้เขียนเอกสารอะไรไว้เลย เพดโตผู้เป็นศิษย์
ได้บันทึกความทรงจำเกี่ยวกับอาจารย์ไว้ จาระดุดท่าย
ของเขาบดงด้วยถูกใจ การเมืองบังคับให้คืนยาพิษ

ข. นักซอกอโรส : เป็นมหาเมธีหรือบรมครู
ประกาศตั้ง “ศาสนาแห่งปัญญา” คนฉลาดร่วมยุคทุกคน
เป็นศิษย์ เป็นคนตั้งค่านิยมของโลกปัจจุบัน เป็น
คนทำให้กรีกมียุคดึกดำตื้นที่สุดเป็นแบบอย่างของโลกที่เรียก
ว่า “เพดโตเคอซนเฮจ” หรือ Athic Age นักซอกอโรส
แต่งคัมภีร์เล่มหนึ่งชื่อ “ธรรมชาติ” โดยที่เป็นนักคำนวณ
และนักดาราศาสตร์ด้วย ยังมีทรากรเดิมเหลืออยู่ นัก
ซอกอโรสมีศิษย์เหมือนกัน จาระดุดท่ายมิได้ตายคุงเทพ

ในเขตหนึ่ง แต่หันไปตาย ณ นคร รนบทชื่อ "ดมชัค
กุศ" โดยพุทธพลังตามความเป็นจริงของจักวาพคำเดียวว่า
"โถกนหมุนรอบคัว"

๒๗. Literature for the Reference คุบัท ๔

๒๘. Personalistic motive : ท่วงทำนองอันดั่งกิ่ง
บุคคิถักลักษณะไม่ไร้ออมาวราช.

๒๙. รวอินโธง : คือมีนตายกนกและภาพเหมือน
คนไทยคนแรก ที่ปรากฏนามในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์
เดิมเป็นชาวเพชรบุรี แต่ได้นำอุปถัมภ์ ณ วัดราชบูรณะ
และมีชีวิตมาจนถึงรัชกาลที่ ๕ ได้เกียรติจากพระบรมฉายา
ลักษณะของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ดังที่นำมาบรรจุใน
หนังสือไตรชาบว่าท่านสุนทรภู่และวาทภาพสุนทรภู่ไว้ด้วย
แต่ภาพของสุนทรภู่ได้ถูกทำลายตามที่ได้อ่านไว้แล้ว

สมเด็จพระนริศรมหาจักรพรรดิ ๕ ๕๐๐ คำ ใน พ.ศ. ๒๔๘๐
กลางมีข้าพเจ้าได้ค้นคว้าเรื่องรวอินโธง ได้พบลูกศิษย์
ของท่านคนหนึ่งอายุได้ ๘๘ ปีแล้ว และได้เดินทางไปสอบ
ดวงประวัติของท่านประกอบที่เพชรบุรี ได้ความกระต่อน

กระแทกเต็มที่ แต่ต้องนับว่ามีมือของภิกษุอื่นหรือ ขวัญ
 อื่นซึ่งเป็นเยี่ยมมากในยุครของท่าน ผลงานของท่านที่
 ปราศย์ หลักฐาน อยู่ทุกวันนี้คือ คำราตรีอย่างดรายกนก
 และพระบรมฉายาตฤณของ "พระเจ้ากรุงสยาม" ณ
 พิพิธภัณฑสถาน ภาพหนึ่งในพระที่นั่งบรมราชูปถัมภ์
 แทนพระเจ้าแผ่นดินกรุงศรีอยุธยา หลังพระอุโบสถวัด
 พระศรีรัตนศาสดาราม ภาพนำพระประธานวัดชนะสงคราม
 ที่ว่าเป็นเด็กคือภาพ นำพระประธานวัดราชบูรณะ
 ขวัญอื่นซึ่งมีนิสัยเป็นอาจารย์แท้ มีด้าย ช้อนด้าย
 กด่าคือไม่ยอมเขียนอะไรเสร็จ เขียนแต่ยากๆ เท่านั้น
 ที่ง่ายๆ ไม่เขียน ทั้งใจเป็นปัญหาจนทุกวันนี้ ไม่ทราบ
 ว่าท่านมีเคล็ดอะไรของท่านอย่างไร.

๓๐. บัณฑิตแห่งภูมิปัญญา : ข้าพเจ้าแปลออกจาก
 คำ mad genius เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ได้เขียนอย่างละเอียด
 ไว้ในหนังสือ "วิถีแห่งสันติภาพถาวร" และตั้งใจจะ
 เสนอไปยังองค์การนิศึกษาของโลก หมายความว่า คน
 ฉลาดที่ได้รับความอยุติธรรมจากสังคม และทำตัวเป็นภัย
 ของสังคม สังคมจะต้องเกิดขึ้นไม่วันฉับพลันเนื่องจาก

ดังคนไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่คนอื่นคนจึงมักคิดทำดาบ
เพื่อนมนุษย์ จึงประติษฐูอาชुरที่ร้ายแรงหรือมีพิษที่มี
อำนาจทำลายสูง อาจจะต้องกว่าอำนาจระเบิดปรมาณูถึง
๓๐๐๐ เท่า ปัจจุบันนี้ไม่มีรัฐบาลใดสนใจกับเด็กนักเรียน
ที่มีอัตราการความฉลาดสูงแต่สอบได้ตก การค้นคว้าอย่าง
กว้างขวางก็ไม่มี ซึ่งเท่ากับปล่อยให้คนมีโอกาสดัง
“มีศาลแห่งคุณมีปัญญา” กันทั่วโลกแล้วมาคิดแก้กันทีหลัง
ไม่คิดกันไว้ก่อน

๓๑. ศาสตร์ปรัชญา : ได้แปลออกจากคำ Epistemology และใช้ในหนังสือวิชาจารย์ ๓๐ กว่าปีมาแล้ว
เป็นตำราวิชาปรัชญาที่สำคัญที่สุดของศตวรรษ ปัจจุบัน
คุณหนังสือ “ศาสตร์ปรัชญา” ของข้าพเจ้าฉบับพิมพ์แจก
เจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศ พ.ศ. ๒๕๒๑

๓๒. ดุณทรศาสตร์ : นายกราชบัณฑิตสถานทรง
แปลออกจากคำ Aesthetics คำว่าดุณทรศาสตร์ในภาษา
ไทยยังไม่เคยเห็นใครเขียน

๓๓. สมเด็จพระพุทธราชาจารย์ (โต) วัดระฆังโฆสิตา-
ราม : เป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ในรัชกาล “พระเจ้ากรุง

สยาม" เดากันว่าเกิดครั้งรัชกาลที่ ๓ และเป็นดมาชิก
ในราชวงศ์จักรีด้วย ข้าพเจ้าเคยเห็นฉายาของเจ้าพระคุณ
สมเด็จพระพุทธราชาธิบดี (โต) ที่วัดทองนพคุณ และเคย
ขอให้เปรียบเทียบวัดระฆังฯ ผู้ที่ออกมาทำงานนอกหอสมุดแห่ง
ชาติเรียบเรียงประวัติของท่านไว้ เขียนอยู่นานเอามาให้
ข้าพเจ้าดูได้เพียง ๘ แผ่น ตั้งแต่เกิดความเรียงนั้นเขียนด้วยความ
เคารพยำเกรงและระมัดระวังมาก บัจจุบันนี้เข้าใจ
ว่ายังอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ

"หอวังพ่อโต" วัดระฆังองค์นี้มีรายชื่อบุคคลในโครง
ร่างหนังสือ "คนสำคัญแห่งชาติไทย" ของข้าพเจ้าเป็น
มหาเถระผู้มีเจริญกัมมัฏฐานชั้นผู้ใหญ่ และมีเรื่องราว
พิศดาร ตีศประวัติมากมาย น่าประหลาดใจไม่มีติดอะไรกับ
พฤติกรรมของปรัชญาเมธีกรีกบางด้านก็ มีนิสัยชอบก่อ
สร้างอะไรใหญ่ ๆ โต ๆ เช่นพระพุทธรูปขึ้นที่วัดอินทรวินัย
บางขุนพรหม กรุงเทพฯ พระพุทธรูปมหา ถิ่น เขาพระงาม
ดงพญาไฟฯ ทำมเกิดคนตาบอดพรานนก หอวังโรงพยาบาล
ศิริราช ที่ที่ท่านเกิดคน ท่านสร้างเจดีย์รามไปกับพันต้น
ไม่ใช่เจดีย์ทองอย่างธรรมดา ข้าพเจ้ายังไม่ทันเห็นทราภ
เจดีย์ประหลาดคน เดียดายไม่ได้ถ่ายรูปไว้

สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ "พระเจ้ากรุงสยาม" และ
สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ "พระเจ้ากรุงหงษ์" "พระเจ้า
กรุงสยาม" นมัสการบังอรต่อพระศพพระราชโอรสองค์
หนึ่ง ณ ท้องพระเมรุ บังเอิญสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ
ศุภราชมานทวงพระขนิษฐาคนเดียว เวลานั้นเหมือนกัน เหมือนกัน
จึงให้เขาจำบังอรต่อ ทอดข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามาทำพิธีตั้ง
"พระเจ้ากรุงสยาม" ทรงเรียกสมเด็จพระเจ้าบรมโกศว่า "ขริวตา"
สมเด็จพระเจ้าบรมโกศทรงมนัสขริวตาโตมาเทศน์ในวังหลวงท่านก็มา
พอให้คิดคงจะไม่เสร็จแล้ว ความที่ท่านเทศน์ว่า "โค ๆ"
มหาบพิตรก็ทรงทราบหมดสิ้นแล้ว เสด็จกลับมาด้วยประการ
นั้น" แล้วท่านก็เสด็จไป สักขียามจะกลับ "พระเจ้ากรุง
สยาม" ทรงหมัดประคองจะทำอะไรท่านก็ไม่ได้ เรื่องพิลึก ๆ
ท่านเองที่ใครไม่กล้าทำรศมนั้นมากจะบันทึกไว้ก็ขยิบตา ที่
บันทึกไม่ได้หมายความว่า ข้าพเจ้ามีพระพุทธรูปพิมพ์ "สมเด็จพระ
พุทธเจ้าทรง" อันลือชื่อน่าศรัทธาของท่านหุดายองค์

๓๔. พระมหากษัตริย์ราชชาติ : เรื่องนี้เป็นเรื่อง
อันเศร้าดังกล่าวก่อนในประวัติศาสตร์ไทย เมื่อต้นสมัย
อักษรศาสตร์รุ่นหลังที่สุด ๕๐ กว่าปีมาแล้ว ข้าพเจ้าได้
ตั้งเป็นคำถามให้นักเรียนตอบ ได้พยายามบ่งบอกเกียรติ

กษัตริย์ของคุณ เท่ากับกระทรวงศึกษาธิการอนุมัติเป็นหลักสูตร
นักเรียนไม่เห็นด้วย แม้พระมหากษัตริย์จะได้อธิบาย
ชื่อว่าเป็นพระราชาบิดาของนเรศวรมหาราช ความมัว
หมองที่ชายชาติยังเกี่ยวมาดั่ง ต้นไม้พระเจ้านเรศวรด้วย ถ้า
พลัดดวงคำดวงตารกจนกรุงศรีอยุธยาแตกครั้งแรก เราจะ
เห็นว่าบุเรงนองต้นมือ ตักกรุงศรีอยุธยาแล้ว เริ่มต้นแต่
เป็นได้ คักให้พระนางมาแย่งเอาพระเทพกษัตริย์ น้องเมีย
เอาไปถวายบุเรงนอง คนเองออกไปถวายคำตั้งค้ำต่อ
บุเรงนองถึงหงสาวดีว่า จะไม่ยอมอ่อนต่อต้นไม้อันพระเจ้า
มหินทราราช กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาผู้เป็นน้องเมียทั้งๆ ที่
ครองเมืองพิษณุโลกอยู่ เมื่อคราวตักกรุงศรีอยุธยาครั้ง
สำคัญ พระมหากษัตริย์ราชอาษาบุเรงนองไปคบคิดกับ
พระราชาเพื่อลวงเอาพระยารามแม่ทัพเอกผู้บังคับกรุงไป
กักตักเดี่ย เป็นหลักฐานชัดแจ้งทุกกรณีว่า คนผู้ขาย
ชาติตนเพื่อความใหญ่ยิ่งของตน พระยาจักรีผู้เป็นได้คัก
เข้ามาช่วยทำลายกรุงศรีอยุธยาได้ด้วยอุบายของพระมหา
กษัตริย์และพระราชา

๓๕. ถ้านานาชาติจะหลุดออกจากสยามไปทันที :
ข้าพเจ้าเคยเรียกการปกครองของประเทศสยามว่าเป็นการ

ปกครองอย่างประหลาดแฉะไม่ฉลาด อุปมาดังคนที่ไม่รู้
จักตน ไม่รู้จักกำเนิดและพงษ์พันธุ์ ก่อนมีรัฐธรรมนูญ
แผ่นดินนั้น ด่านนาไทยจะหลุดออกไปจากราชอาณาเขต
หลายครั้ง จะเขียนเป็นความละเอียดก็จะหมองใจกันไม่มี
คุณไม่มีประโยชน์ เมื่อมีรัฐธรรมนูญแผ่นดินแล้ว ควร
จะดำเนินงานเพื่อสวัสดิภาพ ของประชาชน อย่างเต็มที่ ทันท
แก้ด้อยทำอย่างมีศรีโรยหน้าทุกรัฐบาล การศึกษาซึ่งไม่
น่าจะมีคั้งก็ดกนักพยายามจะ Centre กรุงเทพ ฯ เหมือน
ความคิดที่ผิดของ "พระเจ้ากรุงสยาม" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
มหาวิทยาลัยภาคนาจะมีต้นตอตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็ไม่ให้มี
มีแต่ค่าแก่ตัวซึ่งไม่ฉลาดเท่าใดนัก ก็แต่จะโรยกระไร
หนอยก็ออกกฎหมาย ขอให้เข้าใจเกิดว่า ประชาชน
พึงเมืองที่ยากจนทั่วประเทศไม่ต้องการกฎหมาย เพราะ
มันมีมากพอจนอาจารย์กฎหมายบางคนฉันทัวอยู่แล้ว แต่
ต้องการฟื้นฟู หรือการยกมาตรฐานของรัฐอันประกอบ
ด้วยหลักการที่แน่นอน

๓๖. หมิ่นตั้งนคร : เจ้าเมืองนครจำปาสัก วีระบุรุษ
เรื่องนามแห่งด่านนาไทยสมัยคือกรมทหาร

๓๘. Cartesian method หมายถึงวิชาศาสตร์แห่ง
ความคิดที่ประกาศขึ้นโดย เรอเนเดการ์ต ปรัชญาเมธีตัว
ของแห่งยุโรป ผู้มีชีวิตระหว่าง ค.ศ. ๑๕๙๖-๑๖๕๐ หรือ
เขียนย่อๆ พอเป็นทางของ วิชาศาสตร์แห่ง ความคิดค้น
ดังต่อไปนี้

ก. อย่าเชื่อว่าสิ่งใดเป็นความจริงก่อนที่จะวิเคราะห์
ดูสิ่งนั้นโดยละเอียดถี่ถ้วนแล้ว และการวิเคราะห์นั้นจะต้อง
วิเคราะห์ให้แจ่มกระจ่าง ปราศจากข้อเคลือบคลุมสงสัย
แล้วจึงค่อยเชื่อ

ข. เมื่อพบปัญหา ใดที่ยาก หรือ ดัดบับซับซ้อนแล้ว
จะต้องแยกปัญหาออกเป็นส่วนๆ และวิเคราะห์ที่ส่วนต่างๆ
ที่แยกออกนั้น ในแง่ที่ต่างกัน

ค. จำเป็นต้องควบคุมความคิดให้เป็นระเบียบ โดย
เริ่มแต่สิ่งทั้งหลายๆ ก่อน แล้วเรียบให้ยากขึ้นทีละขั้น จน
ถึงขั้นที่ยากที่สุด

ง. ในการวิเคราะห์สิ่งใดก็ตาม ครั้งแรกควรเริ่ม
วิเคราะห์ในวงกว้างๆ ก่อน แต่ต้องทำให้ละเอียดจริงๆ
จึงอย่าได้มั่วหรือทอดทิ้งวิเคราะห์นั้น ข้อใดข้อหนึ่งแม้จะเป็น
ประเด็นที่เล็กที่สุดก็ตาม

๓๔. Perspective Whole ที่กันรวมหดกวีเคราะห์
 ขอน เป็นหดกวีเคราะห์ที่อำหองหดศรของดังคม ไม่เลือก
 ว่าจะ เป็นประเด็นสมรรถภาพอันบุคคลหรือสมรรถภาพ
 ของอันรัฐ หมายความว่า เราต้องมองดูที่กันรวมของ
 ทุกดังคม ที่เล็กที่สุดถึงใหญ่ที่สุด ก่อนจะตัดสินอะไร
 ลงไป บังเอิญเรื่อง Perspective whole นี้เป็นคำจำกัด
 ความของวิชาปรัชญาปัจจุบันบางสำนัก ดังคมที่ขาด
 ปรัชญาอย่างสยาม จึงขาดที่กันรวม เป็นกันเรนกด่าถึง
 ความก้าวหน้าตามอัธยาศัย เป็นโฆษณาชวนเชื่อ เป็น
 การมของกันเคี้ยว แต่ความจริงตามชนบทเรากับราช
 ขัยปต์ ๖๐๐๐-๗๐๐๐ ปีมาแล้วยังมีอุปกรณเพื่อชีวิตคล้าย
 กัน มีสุขภาพคล้ายกัน มีความเป็นอยู่คล้ายกัน และ
 มีความคิดคล้ายๆ กัน ฉะนั้น facts ทางการโฆษณากับ
 facts ทางความเป็นจริงที่แน่แท้จึงไม่พบกัน เพราะทาง
 การโฆษณาขาดที่กันรวม แต่ทางความจริงตามชนบท
 เป็นที่กันรวม

๓๕. "ซิงกแดนต์" ที่อ้างปอดเรนทเพื่อลยคำตรา
 จารย ม.จ. ดกตวรรัตนากรรพวรรณ เวลาธิบดีถึงเรื่อง
 ต่างๆ อย่างตลกตลกานกับข้าพเจ้าครั้ง ไค่มักจะทรงเผด
 ไม่เรียก "ประเทศอังกฤษ" และเรียกเป็นซิงกแดนต์เดม

๔๐. Pro และ Con ไปร = เจ้าข้าง คอน = ค้าน
เป็นจุดที่นิยมใช้กันในสังคม

๔๓. ควาทของอนักดีมานเคอร์ นักดีมานเคอร์
ปรัชญาอเมริกันแรกของกรีก มีชีวิตระหว่าง ก.ศ. ๖๓๓—
ก.ศ. ๕๕๗ ประกาศว่า "อม" เป็นเป็นมูฐานแห่งโลก
และชีวิต ที่ควายไถกว่าคนนั้น นักดีมานเคอร์อธิบายว่า
"เนื่องจากควายอุ้กตมเบ้องค้ำ มันจึงไม่ตะฮาดปะปนมาก
การที่คนฉลาดกว่าควายเพราะ คนอุ้กตมเดียงชีวิตจาก
เบ้องสูงขงบรุตธา"

๔๔. พรหมมินทร์จันตควี หรือจันตควีเอกแห่ง
อาณาจักรไทย เกิดที่ฉะเชิงเทรา พ.ศ. ๒๑๔๕ ภายหลังเชียงใหม่
พ.ศ. ๒๔๒๖ เป็นกวีหลวงประจำราชสำนัก มีชื่อเสียงโด่ง
ดังและมีประวัติชาติโยนมาก ได้แต่งบทกวีไว้ราว ๒๐ เล่ม
เคยลงมากลางเทพฯ และพบปะกับสุนทรภู่ เด่าว่าบังเอิญ
เป็นเวลาที่สุนทรภู่ติดคุก ได้นำเอาหนังสือพระอภัยมณี
ของสุนทรภู่ไปแต่งเป็นบทกวีไทยเหนือ และแต่ง "บุ้ดชน
หลาน" แวงสุภาวศิตสอนหญิงของสุนทรภู่

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ราชเจ้าไคเรียนเรื่องราวเกี่ยวกับ

“จินตควัเอกแห่งอาณาจักรไทย” ในหนังสือประวัติศาสตร์
บรรณารักษ์ใหญ่หอสมุดแห่งชาติบอกว่า “เป็นเรื่อง
แปลก ไม่เคยได้ยินได้ฟังมา” และตั้งให้ตีตราเพิ่ม
ตำระกัณฑ์ประหลาด ปัจจุบันนี้ทั้งนักดารโยนกรของสมาคม
ชาวเหนือ และหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ออกในเชียงใหม่
ได้ตีพิมพ์ผลงานของพรหมมินทร์จินตควัดังบ่อยครั้ง และ
คงได้ทำเป็นเอกดารเด่นดวงระต้อไป

๕๑. ดงการคันควัวแห่งชาติ หมายถึงองค์การ
กลางสำหรับคันควัว คือนับการคันควัว ปาฐกถาเกี่ยว
กับการคันควัวหรือการค้นพบทางสังคม และวิทยาศาสตร์
ประยุกต์ ซึ่งข้าพเจ้าได้ตีวรรณและเพชรเด่นให้รัฐบาล
มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๑ รัฐมนตรีคนหนึ่งศรัทธามากถึงกับ
ทำเป็น พ.ร.บ. เสนอไปยังนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง นายก
เจริญข้าพเจ้าไปพบถามว่า “จะเอาอย่างไร?” อยู่ ๔ ชั่วโมง
ข้าพเจ้าได้ให้รายละเอียดทุกประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เราจะต้องกู้เกียรติศักดิ์ของชาติไทยเรื่อง “ไทยต้องพึ่ง
ไทย” และเวลายังมีพอเหลืออยู่ต้องรีบทำ ท่านรับหลักการ
และถามว่า “จะให้ใครทำ?” ข้าพเจ้าตอบว่า

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน แต่ต้องมีเอชเอชการ
อำนวยความสะดวกที่สามารถจริงๆ เพราะเงินที่จะได้นี้มาจากงบประมาณ
ประมาณด้านกษัตริย์นครนั้น เป็นเงินที่สถาปนาคว่า ๆ
ต้องใช้คืน เนื่องจากสถาปนาคว่า ๆ ทศวรรษนั้นจะต้อง
มีโรงงานผลิตสินค้าขนาดเล็กละมากมาย แต่เรื่องก็ของ
เงียบไปอีกเมื่อรัฐบาลชุกนั้นเอาออกไป เป็นอันว่าจน
กระทั่งวันนั้น ขณะที่โลกก้าวหน้าไป ๑๖๐๐ ก้าว (ตาม
พันทริยของศักราชคั่นคว่าในอเมริกา) ญี่ปุ่นก้าวไปได้
๕๐ ก้าว (เก้าสิบของศักราช) ประเทศสยามจะเริ่มก้าว แม้
เพียงครึ่งก้าวก็มิได้!

ปู่ โสภณบุรานนท์ และ วิธา เศรษฐบุตร เพื่อนของ
ข้าพเจ้าเคยขอให้ข้าพเจ้าเขียนเกี่ยวกับ "สถาปนาคว่า
แห่งชาติ" ลงในหนังสืออุตสาหกรรมกรรมกรรมนั้น ข้าพเจ้ารับว่า
เพื่อยแต่เต็มที แต่ก็ได้เขียนให้ทั้งๆ ที่รู้ว่าไม่มีประโยชน์
อะไรที่จะเสนอความคิดเห็นให้ท่านผู้ซึ่งเชื่อว่าคนมี ๑๐ เคียว
๒๐ กร.....เป็นอัมพพันญ คริษฐ์เรื่องเมืองไทยทุกอย่าง

อย่างไรก็ตาม เรื่องสถาปนาคว่าแห่งชาติ ก็เช่น
เดียวกับวิธาปรีชา คราวใดที่เราเป็นชาติมีรัฐธรรมนูญ
มีพระมหากษัตริย์หรือไม่ก็ตาม เราจำเป็นต้อง มีมันนะ

ชาติไทยจะต้องถูกตราหน้าว่าเป็นภรรยาของชาติอื่นให้หัว
ปักประคัมประคองอยู่เรื่อยๆ ทั้งๆ ที่สามารถจะพึ่งตนเอง
ได้ก็ไม่พอง

๔๔. Primum mobile คำด่าถิ่นอำนาจว่า "ปริ่มม
ไม่เบ้อ" แปลว่ากำลังแรกหรือแรงงานแรกหรืออำนาจ
แรก เป็นคำที่ไร้หมายถงพระผู้เป็นเจ้าของ หรือ "พระผู้
สร้าง" พระเจ้าในศาสนาประจำชาติของกรีกแต่เดิม คือ
primum mobile ทั้งสิ้น รอให้ตั้งเกดคำว่า "อาตมัน"
และ "นิพพาน" ด้วยคำที่ดองกัน หมายถึงทรวมของ
กำลังเดิมที่กระจายออกไป ชาวเจ้าจะไม่พุดถงเรื่องหมค
กิดศหรือไม่หมคกิดศ ณ ทัน คำว่า "กดับเจ้าอาตมัน"
หรือ "คินดูปรีนิพพาน" จึงมีนัยเดียวกันกับ primum mobile

๔๕. การไคร่ดะรารดนมบัติของรัชกาลที่ ๕ หดัก
ฐานปรากฏเป็นพระรารหัดกเดธา ถังดมเด็จพระเจ้าถูก
ยาเรอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ พิมพ์แจกในงานพระศพ
ดมเด็จพระเจ้าถูกยาเรอพระองคณนเมือ พ. ศ. ๒๔๗๓

นักศึกษาประวัติศาสตร์ไทยรื่อง "การไคร่ดะ
รารดนมบัติของรัชกาลที่ ๕" มาเป็นอยางดี เนื่องจาก
ประเทศสยามพึ่งตนเองไม่ได้และถูกประเทศฝรั่งเศดหักโหม

เขาตั้งแต่ว.ศ. ๑๑๒ ตามการวิเคราะห์เรื่องรัตนประ-
เทศดราม่าให้เหลือต้นแดนเพียงดุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ปรากฏ
ในหนังสือเล่มนบทที่ ๖ นั้น เขาใจว่าเป็นการวิเคราะห์
และเป็นแผนที่ครั้งแรกที่เขียนขึ้น รัชกาลที่ ๕ ทรงชอกช่า
พระทัยเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องที่ในทรงดำมารถรักษาพระ-
ราชอาณาเขตที่พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทรงปกปักษ์
รักษามา มีแต่ทศหายไปทุกทิศทุกกระยะ ๓-๖ ปี เรื่องการ
เศรษฐกิจของชาติก็ยังคงไปอยู่ในกำมือของชาวต่างชาติ
ในเมื่อของไทย แม้จะอยู่ภายใต้พระบารมีอันจะจัดการ
ได้ พระองค์ก็ทรงพลัดขย ทงนเพราะพระองค์ไม่มีเวลา
เพียงพอ เรื่องการปฏิวัติคือค้ำหกรรมเชิงญี่ปุ่นเพื่อจะให้
ประเทศสยามพึ่งตนเองได้ทางชาวยุโรปและการเงิน พระองค์
ก็ทรงพลัดขยเหมือนกัน ด้วยเหตุผลอันเดียวกันกับการ
เศรษฐกิจ ในการที่พระราชชนราชไทยยากจนข้นแค้น
ประจักษ์ตัว (คำของ ม. ปาจิ ดำรงจกภาวะราชธุระอำเภ
รอบเมืองอุดร) พระองค์ทรงทราบได้เป็นอย่างดี แต่ไม่มี
ใครที่จะสามารถสนองพระเดชพระคุณจัดการให้สภาวะ
ดีขึ้นจนหนักจนใกล้ความเป็นคนได้ เจ้าหมื่นไวยวรนาถ
(เจิม) เค้าก็คิดเกินไป กรมหมื่นดำรงราชานุภาพมากราบทูล
เสมอว่า "หากให้เจ้าหมื่นไวยฯ ทำงานใหญ่กว่านี้ ราชวงศ์

ข. นัยปรัชญา : ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ นี้ ดังเกิดอยู่ใน
หนังสือพิมพ์และวิทยุสยาม ก็มีศัพท์แสงทางวิชาปรัชญา
ใช้กันมาก ใช้ถูกบ้าง ผิดบ้าง แต่ถ้อยคำ "มโนนิยม"
ที่โดยนัยนั้นเห็นจะไร้ผิด เพราะเป็นศัพท์ที่ใช้ในปรัชญา
สาขาอภิปรัชญาโดยเฉพาะ หมายถึงความจริงอย่าง
ยิ่งของโลกและชีวิตว่า ไม่มีอะไรจริงยิ่งกว่าจิตใจ ตรง
กันข้ามกับวัตถุนิยมหรือ materialism

ในสังคมอย่างประเทศสยาม หากจะใช้ว่าผู้คนมี
ฐานะอัตคัดขัดสน ปัญหาทางจิตใจหรือศีลธรรม เป็น
ธรรมดาที่ขัดข้องใจกันน้อย ทุกชั่วโมงนี้ ผู้คนกำลัง
ใจเรื่องอุปกรณกันมาก คงจะวิตกกันถูกต้องกว่า ไม่
พึงใช้คำ "มโนนิยม" แทนคำ "จิตใจ" หรือ "วัตถุ
นิยม" แทนคำ "อุปกรณ" ข้าพเจ้าได้สังเกตเห็น
คึกขารของไทยเรา บางคนที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศ
บ้าง ณ พุทธศักราชในวันธรรมดาก็อาจ รู้ดีว่าการ
ใช้ศัพท์แสงนั้นใช้อย่างถนัดหน้าเป็นทอง หรือค่อนข้างไม่
ระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ศัพท์อภิปรัชญาไปปน
กับศัพท์วิยศาสตร์และศัพท์อักษรศาสตร์

๔๘. Toth อ่าน "โทธ" เป็นชื่อคัมภีร์สร้างโลก
ของอียิปต์

๔๘. งบประมาณแผ่นดิน ตามข้อตกลงที่ได้ไว้ในหนังสือเดิม เป็นเพียงการคาดคะเนที่เข้าใจว่าใกล้เคียงกับความจริง แต่นักการคลังมีหนังสือเสนอทนายให้ความรู้แก่ข้าพเจ้าว่า "งบประมาณแผ่นดินที่จัดอย่างฉลาดก็มี ๒ ชุดเสมอ" จะอย่างไรก็ตาม ถ้ามีความสามารถเป็นรัฐมนตรีคลัง ข้าพเจ้าจะไม่ทำหน้าที่คุ้มครองการเงินเท่านั้น ทั้งจะขอไม่ตั้งงบประมาณกระทรวงใด ๆ เป็นอันดับ จะขอเพิ่มในงานที่สำคัญ ๆ อีก และจะทำหน้าที่หาเงินมาให้แผ่นดินด้วย แต่จะหาโดยวิธีใดนั้นเป็นเทคนิคโดยเฉพาะ บอกได้แต่ว่ามีหลายวิธีนัก

๔๘. Septuagint จากภาษาอาหรับว่า Septuaginta แปลว่า "เจ็ดสิบ" หมายถึงต้นฉบับชุด ๗๐ คน ที่เดินทางจากกรุงเยรูซาเล็มมาสู่กรุงอเล็กซานเดรีย เพื่อร่วมมือแปลคัมภีร์ไบเบิลลงสู่ภาษากรีก ตามที่หนังสือเดิมมีข้อความอาจจะเขียนไปบ้าง เพราะเขียนออกจากตำราปริชญา ไม่ได้เขียนจากปทานุกรม เข้าใจง่าย ๆ ได้ว่า คณะ

ต้นเหตุ ๗๐ คน เป็นบรรณาการความฉลาดของพระเจ้า
ปโตเลมที่ ๒ ที่ทรงต้องการถ่ายทอดความฉลาดของโลก
ลงสู่ภาษากรีก เราต้องไม่ลืมว่า การถ่ายทอดนั้นบาง
ฉบับบางคัมภีร์ยังคงตกทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

๕๐. ฝรั่งเศส ต้นตอแห่งพระยาตำราว่า เนื่องมา
จากคำ "ฝรั่งเศส" ซึ่งน่าแปลกใจและทึ่งไม่น่าจะเป็นไป
ได้ ชาวเจ้าเราเข้าใจว่า เนื่องมาจากคำ "ฟรองซ์" ใน
ภาษาฝรั่งเศส และเริ่มใช้กันมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระ
นารายณ์ คำ "ฝรั่งเศส" ไม่ทราบว่าเป็นภาษาอะไร ถ้า
เป็นภาษาอังกฤษจะต้องอ่านว่า "ฟรังซิส" อ่านอย่าง
ที่อ่านไม่ได้

การที่ชาวไทยใช้คำ "ฝรั่ง" ติดปากไม่เลือกว่าเป็น
ชาวชาติไหนนั้นเป็นเครื่องหมายของความ อับอายขายหน้า
และความบ้าเถื่อน ทั้งนี้เพราะเราเรียนหนังสือกันเอาความ
โก้เป็นเบื้องหน้า เอาความฮิจาภิรียากันเป็นเบื้องกลาง
เอาความนิพทาและความกึ่งกลางเป็นเบื้องท้าย ทำให้เป็น
ทำไม่ได้ก็ทำตัวเป็น "หมาในรางหญ้า" ไม่ยอมให้คน
อื่นทำ ปล่อยให้คำความดูถูกเหยียดหยามมันมาทุกที

ข้าพเจ้าขอเทศน์บรรยายที่ ๕ ที่ทรงเขียนจากข้อพระทัยของพระองค์ว่า "จะเปลี่ยนกัณโณคน เมืองไทยเห็นจะตั้งมองเพราะ (มีกัณโณคน) เป็นแน่แท้แล้ว"

๕๑. ดั่งขรรษาปาดอกจิว เป็นบาทหลวงแคว้นอิกทิมหรือเตียงหอมกรุ่นในวงนักศึกษไทย ในขณะบาทหลวงรุ่นเดียวกันหลายคนเป็นใจ ปาดอกจิวสอนภาษาดาคิน คำณวน, วิชาดาราศาสตร์ แก่ "พระเจ้ากรุงสยาม" นอกจากนี้ยังสอนภาษาดาคิน ให้แก่ ก. ศ. ร. กุหลาบอีกด้วย ความรู้ภาษาไทยจึงว่ามีอย่างดีเยี่ยม

คำดั่งขรรษาที่ไร่นาหน้าผิงแปร่งหู เพราะแปลจากคำ "มองเซนต์เยอ" ซึ่งเป็นสมณศักดิ์เทียบเท่ากับคำพระครูในอุฎาเท่านั้นเอง แต่เวลาแปลในเมืองไทย ไม่ให้ทางวาทกัณโณเรื่องกัณโณให้เป็น Pope คนที่ ๖ กุโณคนไม่น้อยเหมือนกัน

๕๒. Spenglerian School คู่มือเลขที่ ๑๖

